

Ayuntamiento de Madrid

R
217

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

L. 17-6

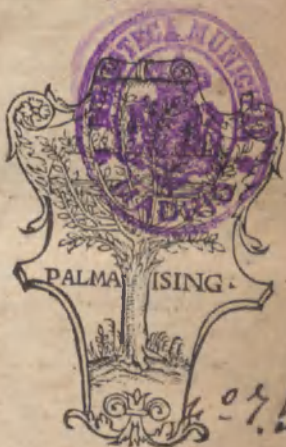
Ayuntamiento de Madrid

19

*Ex libris Francisci
Josephi Purgandii
Janseni.*

COLLOQVIO
RVM FAMILIA-
RIVM OPVS,

DES. ERASMO ROT.
AVTORE.

4-07.505

BASILEAE,
APVD MICH. ISING.
M. D. L.

COLLOQVIO
RVM FAMILIA-
RIVM OPVS,

DES. ERASMO ROT.
AVTORE.

BASILEAE,
APVD MICH. ISING.
M. D. L.

D. ERASMVVS ROTER.
OPTIMAE SPEI PVERO
Ioanni Erasmo Frobe-
nio S. D.

ICIT libellus tibi dicatus
expectationē nostram, Era-
sini mellitissime: tuū erit ui-
dere, ne fallas expectatio-
nem nostrā. Ille sic adamatur, sic rapitur,
sic teritur manibus studiosæ iuuentutis,
ut & patri tuo fuerit subinde typis excu-
dendus, & mihi nouis accessionibus iden-
tidem locupletandus: dicas & illum *ἱπ-
ποκρίων* quempiam esse, deliciasq; Musarū
sacra cōolentium: quo magis adnitendum
erit, ut tu quoq; sis, quod diceris: hoc est,
ut literis & morum probitate sis omni-
bus bonis charissimus. Vehementer au-
tem pudendum fuerit, si quum tam mul-
tos hic libellus & latiniore reddiderit,
& meliores, tu cōmiseris, ut ad te ipsum
nō redierit eadē utilitas, quæ per te per-
uenerit ad omnes: quumq; tam multi sint
adolescentes, qui tibi nomine Colloquio-
rum gratias agunt, nōne meritò censea-
tur absurdum, si tua culpa factum uideā-
tur, quo minus mihi possis eodem nomi-
ne gratias agere? Accreuit libellus ad u-

istam voluminis magnitudinem: tibi quoque conandum est, ut quantum accrescit ætas, tantum accedat & honestæ eruditioni & morum integritati. Sustines non uulgarem expectationem, cui respondere necessarium, uincere pulcherrimū fuerit, certè fallere sine summo dedecore nō potes. Nec hoc dico quòd hætenus pœniteat profectus tui, sed ut currenti calcem addam, quòd curras alacrius, præsertim cùm eam ætatem ingressus sis, qua non alia continget felicior ad imbibenda literarum ac pietatis semina. Fac igitur, ut hæc Colloquia uerè tua dici possint. Dominus IESVS seruet istam ætatē tuā puram ab omnibus inquinamentis, semperq; ad meliora prouehat.

Vale. Basileæ, calend.

August. anno

M. D. XXIII.

Scholija quæ alijs æditionibus in margines passim cōiecta fuere, ne Lector quicquā desideraret, singulis Dialogis subiecimus, adiectis insuper literarū notis, loci cuiusq; expositionem designantibus.

FAMILIARIA

COLLOQUIA IN

PRIMO CONGRESSV.

NON temerè docet quidam, ut salutemus libenter. Comis enim et blanda saluatio sæpe conciliat amicitiam, inimicitiam diluit, certè mutuam beneuolentiam alit augetq;. Quidam usque adeo Demeæ sunt, ingenioq; agresti, ut uix salutati resalutent.

Nonnullis hoc uitij conciliauit educatio uerius, quàm natura.

Urbanitatis est salutare obuios, aut eos qui nos adeunt, aut quos adimus ipsi colloquendi gratia. Item operis aliquid agentes, cœnantes, oscitantes, singultientes, sternutantes, tussientes. In ructu crepitûe uentris salutare, hominis est plus satis urbani.

Sed inciuilius etiam eum salutare, qui redit urinam, aut aluum exonerat.

Salue pater, salue matercula, salue mi frater, salue præceptor obseruande, salue multum mi patre, salue dulcissime nepos.

Urbanum est addere cognationis aut affinitatis titulû, nisi cum habent aliquid odij: tum enim præstat abuti minus quidem proprijs, sed plausibilibus: Veluti cum nouercam salutamus matrem: priuignum, filium: uitricû, patrè:

Sororis maritū, fratrem : fratris uxorē, sororē. Idem in ætatis aut officiorū titulis faciendum. Gratius enim fuerit, si senem, patrem, aut uirū eximium salutes, quàm ætatis cognomine. Salue præfekte, salue tribune. Nō autem, salue caligarie, aut calccarie. Salue adolescens, salue iuuenis. Senes ignotos adolescentes filiorum cognomento salutant, adolescentes uicissim illos patres aut dominos.

**BLANDIOR SALVTATIO
inter amantes.**

Salue {
 mea Corneliola.
 mea uita.
 mea lux.
 meum delictum.
 meum suauium.
 mel merum.
 mea uoluptas unica.
 meum corculum.
 mea spes.
 meum solatium.
 meum decus.

**HONORIS GRATIA
aut secus.**

Salue here. Ohe salue tu quoq; bone uir. Salue uir ornatissime, clarissime. Salue etiam atq; etiã literarū decus. Salue plurimū amicorū optime. Salue mi Mecænas. Salue patrone singularis. Salue uir spectatissime. Salue unicum huius æta-

ius ætatis ornamentū. *Salve Germaniæ deli-
cium. Saluete quotquot estis una salute omnes.
Saluete pariter omnes. Saluete belli homuncu-
li. Salve congerro lepidissime. Salve uini perni-
cies. RES. Salve & tu gurges, belluoq; pla-
centarū. Salve multum uirtutis omnis antistes.
R E. Salve tantundem totius probitatis exem-
plar. Salve anicula annos nata quindecim.
R E. Salve puella annorum octoginta. Bene sit
tibi cum tuo caluitio. R E. Bene tibi cum lacero
naſo. Vt ſalutaris, ita ſalutaberis. Si malè dixe-
ris, peius audies. Salve iterum atq; iterū. R E.
Et tu ſalue perpetuū. Salve plus millics. R E S.
Equidem malim ſalucre ſemel. Salve quantum
uis. R E. Et tu quantum mereris. Salucre te iu-
beo. R E S. Quid ſi nolim? Equidem ægrotare
malim, quàm tua ſalute ſalucre.*

Salua ſit tua	{	Sanctitas.	magis uulgò recepta ſunt, quàm proba- ta doctis.
		Amplitudo.	
		Celſitudo.	
		Maieſtas.	
		Beatitudo.	
		Sublimitas.	

IN TERTIA PERSONA.

*Sapidus Erasmō ſuo ſalutem dicit.
Sapidus Beatū ſuum plurima ſalute impertit.*

ALIA FORMA.

*Saluus ſis Crito. Bene tibi ſit uir optime. R E.
Et tibi melius. Pax tibi frater; Chriſtiana ſalu-*

4 BENE PRECANDI FORM.

tatio est, à Iudæis profecta, neq; tamen repudianda. Similis est, Bona uita. Aue præceptor.

RESP. Equidem malim habere, quàm auere.

Xαῖρε. RES. Memento te Basileæ esse, non

Athenis. RE. Quis tu igitur audes Romanè loqui, quum Romæ non sis?

BENE PRECANDI FORMVLAE.

Et bene precari salutationis genus est.

Grauidæ.

Faxit Deus ut feliciter parias: ut maritum pulchra prole facias parentem. Faxit illa uirgo mater, ut feliciter fias mater. Precor ut hic tumor uteri feliciter subsidat. Velint superi, ut non maiore molestia elabatur, quàm illapsum est, quicquid est hoc oneris quod gestas. Donet tibi Deus felix puerperium.

Conuiuuis.

Sit felix conuiuium. Bene sit uniuerso cœtui.

Precor omnia læta uobis omnibus.

Deus bene fortunet uestrum conuiuium.

Sternutanti.

Sit faustum ac felix. Seruet te Deus. Sit salutiferum. Bene uertat Deus.

Auspicanti quippiam.

Sit felix & faustum reipub. Bono sit omnibus quod instituis. Bene uertat quod agis. Bene fortunet deus tuos labores. Faveant superi tuis conatibus. Quæso ut quod instituisti, superis bene

bene fortunantibus, feliciter absolvas. Bene fortunet Christus opt. max. quod in manibus est. Feliciter cedat quod instituisti. Feliciter exeat quod aggressus es. Rem sanctā aggressus es, precor ut felix sit exitus, ac prosperū numen aspiret pulcherrimis cæptis. Christus bene cæpta secundet. Prosperè succedat quod auspicatus es. Deū opt. maximūq; precor ut istud consilium quā est honestum, tam sit & felix. Bonis auibus cæpta res, melioribus exeat. Precor ut bonis auibus Italiam adeas, melioribus redeas. Opto tibi felicem cursum, & recursum felicicrem. Faxit deus, ut itinere hoc feliciter peracto, breui tibi prosperum reditum gratulemur. Contingat tibi feliciter & nauigare, & renauigare. Sit iter lætum, reditus lætior. Vtinā ista profectio tibi succedat ex animi tui sententia. Vtinam tibi tam iucunda sit ista profectio, quā nobis erit interim molestum tui desiderium. Bonis auspicijs soluas ancoram. Precor ut ex utriusq; uotis succedat hoc iter. Precor ut hic contractus cōmodo, bonoq; sit utrisque. Precor ut hoc matrimonium uoluptati sit omnibus nobis. Sospitet te Iesus opt. max. Superi propitij te nobis incolumem restituāt. Seruet deus animæ dimidiū meæ. Opto tibi reditum incolumem. Precor ut hic annus tibi lætis auspicijs ineat, lætioribus procedat, lætissimis exeat, ac sæpius recurrat semper felicior. R. E.

S P O N. At ego uicissim tibi multa secula felicissima precor, ne tu gratis sis nobis bene precatus. Precor ut hic dies tibi candidus illuxerit. Precor ut hic sol tibi felix surrexerit. **R E S.** Tantundem tibi reprecor. Sit felix exortus huius diei, & sit utrique nostrum prosperrimus. Opto tibi noctem prosperam pater. Precor tibi noctem placidam Contingat tibi felix somnus. Det Deus placidam quietem. Det somnum absque somnijs. Faxit deus, ut aut placidè dormias, aut feliciter somnies. Sit tibi fausta nox. **R E S P.** At ego tibi, quando gaudere soles lucro, pro una fausta mille precor faustissimas.

VALE IN DIGRESSV.

Valete omnes. Bene uale. Cura ut quamrestissimè ualeas. Valetudinè tuam cura diligenter. Iubeo te bene ualere. Iam me tempus aliò uocat, tu ualebis. Valeto quò optime. Vale^a pancreaticè, aut si manus athleticè. Vale ut dignus es. Vale ut meritis. In hoc biduum ualebis. Si me dimittis, ualebis in crastinum. Num quid uis? Est aliud quod me uelis? **R E S P.** Nihil, nisi ut prosperè ualeas. Age curam ualetudinis tuæ. Habe curam salutis tuæ. Fac ut proximo congressu te lætum ac nitidum uideamus. Iubeo te curare cuticulam. Cura ut sit mens sana in corpore sano. Da operam, ut totus ualeas, tum corpore tum animo. **R E S P.** Dabitur quidem opera. Valebis tu quoque. Tibi uicissim precor

precor prosperam ualctudinem.

Scholion.

a ¶ *Pancreticè uel athleticè ualere disimus, pro eo quod est, firma esse ualctudine.*

SALVTARE PER ALIUM.

Frobenium iubebis meo nomine salucre plurimum. Erasmiolū item mea causa salutabis diligenter. Tum matri Gertrudi q̄; potes officiosissimè ex me salutē dicitō. Dic me omnibus omnia læta precari. Salutabis mihi sodalitatē diligenter. Amicos omnes meis uerbis salutato. Vxori salutē ex me annunciabis. Fratri tuo in literis tuis meo nomine salutē adscribes. Mei uice salutabis affinem meū. Num quid tuis mandas per me? RES. Vt rectè ualeāt. Est ne quod uelis ad tuos perferri me nuncios? RES. Multā salutē omnibus, sed præcipuè patri. Sunt quos per me tuo nomine uelis salutatos? RES. Omnes qui de me percontabuntur. Salutem quam mihi ab amicis attulisti, illis multo cum fœnore referes. Quorū nomine mihi salutem attulisti, hos omneis mea gratia uicissim salutabis accuratè. In amicis salutandis sis quæso mihi uicarius. Salutassem generū meū per literas, sed tu mihi apud illum epistolæ uice fueris. Heus heus quō properas? RES P. Rectā Louaniū. Resiste paulisper, est quod tibi mandem. RES P O N. Atqui pediti non comuenit sarcina. Quid rei est? RES P. Vt Goclenium, Rutge-

8 GRATVLANDI REDVCI.

rum, Ioannem Campensem, totumq; chorū trilinguem mihi salutes. R E S P. Si nihil aliud imponis sarcinæ præter salutes, facile perferam. Atqui ne gratis istud facias, precor uti tibi quoq; eunti ac redeunti salus sit comes.

R E D V C E M Q V O M O D O salutare oporteat.

Saluum te aduenire gaudemus. Sospitē adesse uoluptate est. Te nobis redditū esse uoluptate est. Gratulamur tibi felicem redditū. Gratia superis quod nobis incolumis redicris. Quod molestius fuit nobis tui desiderium, hoc redditus conspectus tui iucundior est. Gratulamur & tibi, & nobis, quod uiuus ac ualens nobis restitutus sis. Hoc redditus tuus est nobis iucundior, quod minus expectatus. R E S P O N. Ego uicissim lætor, quod incolumis uos incolumes offendicrim. Quod te saluū repererim, uehementer gaudeo. Non uiderer mihi redisse saluus, nisi uos saluos reperissem. Nunc demum mihi uideor sospes, cum uos incolumes ac pulchrè ualentes conspicio.

P E R C O N T A N D I F O R M A in primo congressu.

GEORGIUS. LIVINUS.

*GEOR. Ex qua tandem corte aut cauea nobis ades? L I V I. Quid ita? GE. Quia male saginatus. Quia macie pelluces totus, ariditate crepitas. Vnde prodis? L I V I, E collegio
Montis*

Montis acuti. GEOR. Ergo ades nobis onustus literis. LIV. Imò pediculis. GE. Pulchrè comitatus aducris. LI. Sanè, nec tutū est nunc uiatorem ire incomitatū. GE. Agros: scio satclitium scholasticum. Ecquid neuarū rerum adfers è Lutetiā? LIVI. Illud in primis, quod, scio, tibi uidebitur incredibile: Lutetiæ Beta sapit, & Quercus concionatur. GE. Quid tu narras? LI. Hoc quod audis. GE. Quid ego audio? LI. Hoc quod narro. GE. Monstri simile. Oportet illic fungos & lapides esse auditores, ubi tales concionentur. LI. Atqui sic res habet. Nec audita narro, sed comperta. GEOR. Oportet igitur illic plurimum sapere homines, si sapit Beta & Quercus. LIVI. Rectè coniectas.

A L I A.

GE. Vales'ne? LIV. Contemplare uultum. GE. Quin magis lotium iubes? An me putas medicum? Non rogo, quid ualeas, nam facies ipsa loquitur te belle ualere: sed quomodo tibi placeas. LIV. Corpus quidem belle habet, sed animo male est. GEOR. At nō ualet, qui isthac parte laborat. LIVI. Sic res habent meæ: Corpus ualet, sed ægrotat crumena. GEOR. Facile isti morbo medebitur mater. Ut ualueristi usque? LIV. Variè, ut sunt res mortaliū. GEOR. Satin' rectè uales? Saluā ne res? Satin' salua res? Fuiſti ne semper prospera ualctu

dine? L I V. Prosperrima, gratia superis. Ego dei beneficio perpetuò bellissimè ualui. Semper prospera ualitudine sum usus. Hactenus bona ualitudine fui, fausta, incolumi, felici, prospera, secunda, integra, basilica, athletica, pancratia ualitudine. G E O R G. Faxint superi ut isthuc sit perpetuum ac proprium. Lætus isthuc audio. Voluptatem mihi nuncias. Est isthuc mihi auditu perquam iucundum. Sermone istum ex te audire supra modum gaudeo. Isthuc haud inuitus audio. Oppidò lætor isthuc audire ex te. Ut idem semper facias, opto. Ut ad istum modum quamdiutissimè ualeas, opto. Tibi gratulor, mihi gaudeo. Gratia superis. Gratiam habeo superis. L I V. Equidem pulchrè ualeo, si tu uales. G E. Nihil interim molestice fiat? L I V. Nihil, nisi quòd uestra consuetudine frui non licuit. G E O R. Quo pacto uales? L I V. Restè, pulchrè, bellè, perbellè, bellissimè, perpulchrè, feliciter, commodè, minimè malè. Valeo ut uolo potius, quàm ut mereor: basilicè, pancraticè, athleticè. G E O R. Expectabam ut diceres etiam tauricè.

MALE VALERE.

G E O R. Rectè ne uales? L I V. Vellem quidem. Nò admodum ex sententia. Equidem ut cunq; ualeo. Sic satis. Valeo ut possum, quando ut uolo, nò licet. Ut solco. Ita ut superis ut sum est. Non optimè sanè. Sic ut antehac peius nunquam

quam. Valeo ut solitus sum. Valco ut solent, quibus cum medicis res est. GEORG. Ut uales? LIVI. Secus quàm uellem. GEOR. Quaualetudine es? LIVIN. Haud sanè commoda, incommoda, perquàm incommoda, infelici, parum prospera, parum secunda, mala, aduersa, infausta, imbecilli, dubia, mediocri, uix mediocri, longè alia quàm uellem, tolerabili, qualem optem hostibus meis. GEORG. Recit mihi sane quàm acerbam narras. Prohibeant superi. Auertat Deus. Bona uerba. Hic cupiam te uanum esse. Bono sis animo oportet. Forti infractoq; sis animo. Multum iuuat animus in re mala bonus. Fulciendus est animus spe fortunæ secundioris. Quid morbi est? Quod mali genus est? Quis te morbus habet? Quo morbo teneris? Quid habes morbi? Quis te tenet morbus? LIVIN. Nescio, & hoc laboro periculosius. GEORG. Verùm. Nam ad sanitatem gradus est, nouisse morbum. Nullós ne consuluisti medicos? LIVIN. Et quidem permultos. GEORG. Quid respondent? LIVI. Id quod aduocati Demiphoni apud Comicum, alius negat, alius ait, alius deliberandũ censet. In hoc consentiunt omnes, me miserum esse. GEORG. Quàm pridem habet te hoc mali? Diu est quòd teneris isto morbo? Quantũ temporis est quòd te malum hoc corripuit? LIV. Dies plus minus uiginti. Fermè mensis est.

Iam tertius est mensis. Mibi quidem seculū uideatur, quod ægrotare cœpi. GEOR. Adritendum censeo ne morbus fiat familiaris. LIVI. Iam nimium assuevit. GE. Num est hydrops? LIV. Negant. GEOR. Num dysenteria? LIVIN. Non arbitror. GEOR. Num febris? LIV. Opinor febris esse speciem, sed nouam, ut nunc noui subinde morbi exoriuntur, antehac incogniti. GEOR. At plus satis erat ueterum. LIV. Ita uisum est naturæ nimium noueræ. GEOR. Quoto die recurrit dolor? LIV. Quoto die narras? imò quotidie sæpius, quàm Euripus. GE. Papæ, malum abominandū. Vnde contraxisti morbum? Vnde suspicaris hoc esse collectū mali? LIV. Ex inedia. GEOR. At non soles usque adeo superstitiosus esse, ut te ieiunio maceres. LIVI. Non erat religio, sed inopia. GE. Quænam? LI. Quia non dabatur cibus. E frigore natum arbitror. E putribus ouis morbum ortum suspicor. E uino plus satis diluto. E crudis mâtis contracta est stomachi cruditas. GE. Vide ne ex immodico aut intempestiuo studio conciliaris hoc mali, aut ex potatione largiore, aut Venere parum moderata. Quin accersis medicum? LIV. Timco ne citius morbum augeat, quàm adimat. Metuo ne pro remedio det uenenum. GEOR. Deligendus est igitur cui tutò fidas. LIV. Si moriendū est, malo semel mori, quàm tot pharmacis excarnificari

carnificatus. G E O R. Fac igitur ut ipse tibi sis medicus. Si diffidis homini medico, precor ut sit tibi medici vice Deus. Sunt qui testi cuculla Dominicali aut Franciscana, reualucrunt. L I. Idem fortassis euenisset, si lenonis pallio testi fuissent. Verum ista diffidenti nihil conducit. G E. Fide igitur, ut reuiuiscas. Alij morbo leuati sunt, nuncupatis alicui diuo uotis. L I. At ego cum diuis non paciscor. G E. Proinde tu uel à Christo cui fidis, pete sanitatis beneficium. L I. At ego an beneficiū sit, nescio. G E. An non beneficium est liberari morbo? L I. Nonnunquam; mori felicius est. Ab illo nihil peto, nisi ut, quod scit optimum esse, mihi largiatur. G E. Sume quod aluum deiiciat. L I. Iam sua sponte cita est. G E. Ciendus est aluus. Mouendus est aluus. L I. Imò sistendus est magis, nā plus satis profluit.

A L I A.

G E. Fuit ne tibi hoc iter faustum & comodum? L I. Sic satis: nisi quod nihil usquam tutum est à latronibus. G E. Hic est belli ludus. L I V. Est, sed sceleratissimus. G E. Pedes aduenis, an eques? L I. Partim pedestri itinere, partim uerbiculo, partim equo, partim nauigio. G E. Quo in statu sunt res Gallicæ? L I. Sanè turbulento. Magnæ bellorū minæ sunt. Quid mali allaturi sint hostibus, nescio: certè Galli iam ipsi non dicendis malis affliguntur. G E. Vnde proficiuntur isti bellorum tumultus? L I. Vnde,

nisi ex ambitione monarcharum? G E. At horum prudentia cōueniebat sedari rerum humanarum tempestates. L I. Sedant illi quidem, sed ut Auster mare. Persuadent sibi se deos esse, suaq; causamundum hunc esse conditum. G E. Imò princeps reipublicæ gratia constituitur, non reipublica principis causa. L I V. Imò non desunt Theologi qui frigidam suffundant, et ad hos tumultus classicum canant. G E O R G. Istos ego statuerem in prima acie. L I V I N. At illi sibi cauent post principia. G E O R. Ista publica fati curanda relinquamus. Tuæ res quotandem in statu sunt? L I V. Optimo, felici, mediocri, tolerabili. G E. Quo pacto se res habent tuæ? num ex uoto? L I V. Imò supra uotum, supra meritū, supra spem. G E O R. Satin' ex sententia? Satin' salua omnia? Satis ne prospera omnia? L I V. Res in peiore statu esse non potest. Peiore in loco negocium non potest esse. G E O R. Non cepisti igitur quod captabas? nō contigit præda quam uenabaris? L I V. Venabar equidem, sed irata Delia. G E O R G. Nihil reliquum est spei? L I V. Spei permultū, sed rei nihil. G E O R G. Episcopus nihil ostendit spei? L I V. ² Tota plaustra, totas naues, sed præterea nihil. G E O R. Nihil adhuc misit? L I V I. Promisit quidem largiter, at ne^b terunciū quidem misit. G E O R. Ergo spe alendus est animus. L I V I N. Sed hac non saginatur uenter.

Qui

Qui spe aluntur, pendent, nõ uiuunt. GEOR. Sed hoc eras ad iter expeditior, quòd nihil esset oneris in ^c zona. LI. Fatcor, atq; etiam tutior. Nulla enim sunt arma certiora aduersus latrones. Sed ego malim $\&$ onus, $\&$ periculum. GE. Nihil ne tibi ademptum est in uia? LI. Mibi ne? Quæso quid cripias nudo? Alijs citius periculũ crat à me. Licuit mihi uacuo uia tori per totũ iter canere $\&$ csurire. Num quid uis? GE. Quò nunc hinc abis? LI. Rectà domum, salutaturus penates iandiu non uisos. GEORG. Precor ut illic offendas omnia læta. LI. Vtinam ita uelint superi. Nihil interim extitit noui domi nostræ? GEOR. Nihil, nisi quòd reperies auctam familiam. Nam tua Cattulla peperit tibi catulum absenti. Tua gallina peperit tibi ouum. LI V. Bene nuncias. Grata nuncias. At ego tibi pro isthoc nũcio polliceor ^d euangelium. GE. Quodnam? secundum Matthæum? LI. Non, sed secundum Homerum. En, accipe. GEOR. Tibi serua tuum euangelium. ^e Mibi saxorum satis est domi. LI. Ne sperne munusculum. Aëtites est, qui grauidis admotus in nixu, maturat partum. GEOR. Quid ais? Est mihi sanè gratissimũ. Dissiciam unde possim hoc donum pensare. LI. Abundè pensatũ puta, si boni consulucris. GE. Imò nihil accidere potuit magis in tempore. Nam uxori meæ iam pridem tumet uterus. LI. Illud igitur abs te

e stipulabor, ut si masculum ædiderit, me susceptorem asciscas. G E. Polliceor, ac tuum indetur pucro nomen. L I. Quod utrisq; bene uertat. G E. Imò nobis omnibus.

Scholia.

a ¶ (Tota plaustra.) Ita Græci, ὅλας ἀμάξας. Vide Chil. i. cent. 7. prou. 74. *b* ¶ (Teruncium.) Teruncius, quæ Pli. triuncē uocat, numulus est in uilitatis prouerbiū uersus: est quarta pars assis. *b* ¶ (In zona.) Illic milites gestabāt pecuniam. *c* ¶ (Euangeliū.) Locus est ex ambiguo. Nam euangeliū dicitur munus, quod datur rem lætā nunciānti. *d* ¶ (Mibi saxorū.) Nam Aëtites lapidis genus ab aquila nomē habens. Vide Plin. lib. 37. cap. 11. *e* ¶ (Stipulabor.) Stipulatur qui promissum accipit. Nam paciscitur & qui promittit, & cui promittitur.

ALIA. PERSONAE,

MAVRITIVS. CYPRIANVS.

M AVR. Redisti nobis obesior solito. Redisti procerior. C Y P. At equidem malle m prudentior, aut doctior. M A. Imberbis abieras, redisti barbatulus. Contraxisti tibi absens nōnihil senij. Quid sibi uult hic pallor? quid macies? quid frons caperata? C Y. Vt est fortuna, sic est corporis habitus. M AVR. Num aduersa? C Y P. Nunquam mihi quidem aliàs secunda, sed nunquam quā nunc reflauit odiosius. M AVR. Dolco uicem tuam. Dolet mihi tua calamitas.

Sed

Sed quid isthuc mali est? C Y P. Vniuersæ pecuniae naufragium feci. M A V. In mari? C Y. Non, sed in littore nondum nauem ingressus. M A V. Vbi nam? C Y P. In littore Britannico. M A V. Bene habet quod ipse nobis uiuus enatasti. Præstat pecuniae iacturam facere, quam uitæ. Leuius est pecuniae dispendium, quam famæ. C Y P. Vita fama; incolumi, perijt pecunia. M A V. Vita sarciri nullo pacto potest, fama ægrè potest, pecunia facile alicunde sarcietur. Quî malum hoc accidit? C Y P. Nescio, nisi quod sic erat in fatiis meis. Sic uisum est superis. Sic libuit genio meo malo. M A V. Vides igitur doctrinam ac uirtutem tutissimas esse diuitias, quæ nec cripi possunt, nec grauant circumferentem? C Y. Pulchrè tu quidem philosopharis, sed interim ego ringor.

A L I A. P E R S O N A E,

C L A U D I V S. B A L B V S.

CL. Gratulor tibi reduci Balbe. B A L. Et ego tibi superstiti Claudii. C L. Gratulor tibi in patriâ reuerso. B A L. Imò gratulare magis è Gallia profugo. C L. Quid ita? B A. Quia illic bellis feruent omnia. C L. Quid Musis cû Marte? B A. Atqui illic ne Musis quidē parcitur. C L. Tu igitur feliciter elapsus es. B A. At nō sine periculo. C L. Totus alius nobis redisti. B A L. Quî sic? C L. Ex Hollando uersus es in Gallū. B A L. Quid? an ²capus cram quum hinc abi-

rem? CL. Vestis indicat te mutatū ex Batauō in Gallum. BAL. Hanc metamorphōsin malim, quā in gallinā. Sed ut cuculla nō facit monachum, ita nec uestis Gallum. CL. Iam'ne calles Gallicē? BAL. Sic satis. CL. Quo pacto didicisti? BAL. A magistris haud quāq; mutis. CL. Quibus? BAL. A mulierculis, quouis turture loquacioribus. CL. In tali ludo facilē discimus loqui. Sonas'ne probē sermonem Gallicū? BAL. Imō & Latinū sono gallicē. CL. Nunquam igitur scribes bona carmina. BAL. Cur ita? CL. Quia periit tibi syllabarū quantitas. BA. Mihi satis est qualitas. CL. Quid, est ne Lutetia immunis à pestilentia? BAL. Non est, sed perpetua non est: aliquando remittit sese, mox recrudescit, nonnunq; intermittitur, deinde recipit sese. CL. Non sat erat malorum ubi bellum est? BAL. Erat, nisi secus esset uisum superis. CL. Annonæ caritatem istic esse oportet. BAL. Imō penuriam. Omnium rerum illic inopia est, præterquam sceleratorum militum. Bonorum uirorum illic est mira uilitas. CL. Quid accidit Gallis, ut bellum suscipiant cum Aquila? BAL. Quia mouet illos exemplum scarabei, qui non cessit aquilæ. In bello nemo sibi non uidetur Hercules. CLA. Non te remorabor diutius. Aliàs latius nugabimur, quum erit utriq; commodum. Nunc aliud me uocant ne gociola quædam.

Scolia.

Scholia.

a ¶ *An capus.*) Iocus ex ambigua uoce Gallus. b ¶ *Bona car.*) Allusit ad hoc, quòd uulgus Gallorum perperam pronunciat accentus.

DOMESTICA CONFABVLA

TIO. PERSONAE.

PETRVS. MIDA puer. IODOCVS.

PET. Heus heus puer, nemon' huc prodit?

MID. Hic opinor effringet fores. Familiarem oportet esse. O lepidum caput. Quid adfers mi Petre?

PET. Me ipsum. MID. Næ tu rem haud magni precij huc attulisti. PET.

Atqui magno constitui patri meo. MID. Credo pluris, quàm reuendi possis. PET. Sed Iodoceus est ne domi?

MID. Incertus sum, sed uisam. PE. Quin tu potius abi, & roga ipsum an uelit nunc esse domi. MI. Abi tu potius, sis quæ tibi ipsi Mercurius. PET. Heus Iodoce, num es domi?

IOD. Non sum. PET. Impudens, non ego audio te loquentem? IOD. Imò tu impudentior.

Nuper ancillæ tuæ credidi te non esse domi, & tu non credis mihi ipsi? PET.

Aequum dicis, par pari relatum. IODOC.

Equidem ut non omnibus dormio, ita non omnibus sum domi. Tibi posthac semper ero.

PET. Sed tu mihi uidere cochleæ uitam agere. IOD. Quæ sic? PET. Quia perpetuo domi latitas, nec usquam prorepis. Nò secus atque

b claudus sutor, iugiter domi desides. Tu tibi domi situm contrabis. I O. Est quod agam domi, foris nihil est negocij. Et si quid esset, tamē hoc cœlum me dies aliquot à publico cohibuisset. P E T. At nunc sudum est, & inuitat ad deambulandum. Vide ut blanditur. I O D. Si prodeambulare lubet, non recuso. P E T. Planè uidetur hoc utendum cœlo. I O D. Asciscendus est unus aut alter congerro. P E T. Fiet, modò dicas quos uelis. I O D. Quid si Hugonem? P E T. Haud multum intrest inter Hugonem & nugonem. I O. Agè placet. P E T. Quid si Alardum? I O. Homo minimè mutus est. Quod auribus diminutum est, lingua pensat. P E T. Si uidetur, Neuium adiungemus. I O D. Si quidem dabitur illius copia, nūquam erit fabularū inopia. Placent confabulones, si perest ut locū dispicias amœnū. P E. Ego uerò tibi locū ostendam, ubi nec nemoris umbram, nec pratorū smaragdinū uirorē, nec fontiu uiuas scatebras desiderabis. Dices dignā Musis sedem. I O. Magnificè polliceris. P E. Nimum affixus es libris. Nimiū asides libris. Immodico studio te maceras. I O. Malim studio macrescere, quàm amore. P E. At nō ideo uiuimus, ut studeamus: sed ideo studemus, ut suauiter uiuamus. I O. Mihi uerò uel immori chartis dulce est. P E T. Equidem . . . morari probo, immori non probo. Ecquid uoluptati fuit hæc deambulatione

latio? I O. Me quidem uehementer oblectauit.

Scholia.

a ¶ (Nuper ancillæ.) Allusum est ad id quod Cic. refert de Ennio & Nasica. b ¶ (Claudius fut.) Vide in Chil. 3. cent. 2. prouerb. 20.

ALIA. PERSONAE,

AEGIDIUS. LEONARDUS.

AEG. Quò noster Leonardus? LEO. Ad te ibam. AEG. Istud quidem facis insolens. LEO. Quam ob rem? AEG. Quia iam annus est, quòd nos non uiseris. LE. Malo in hanc peccare partē, ut desiderer, quàm ut obtundam. AE. Imò boni amici nulla est apud me satietas. Imò quòd crebrius uenies, hòc mihi uenies gratior. LEO. Quid interim agitur domi tuæ? AEG. Multa sanè quæ nolum. LE. Non miror. Sed iam ne peperit uxor? AEG. Iandudum, & quidem gemellos. LE. Quid ego audio? AEG. Sic res habet: atq; illi iam denuò tumet uterus. LE. Isthoc pacto solet augeri familia. AE. Sed utinam fortuna sic auget pecuniam, ut uxor familiam. LE. Iam ne elocasti filiam? AE. Non dum. LE. Vide ne parū tutum sit uirginē tam grandem detinere domi. Quæredus est gener aliquis. AE. Nihil opus. Iam proci complures illam ambiunt sponsam. LE. Quid igitur superest, nisi ut è multis deligas, qui tibi maximè sit accòmodus? AE. Omnes eiusmodi sunt, ut nesciam quē cui præferā: sed abhorret à nuptijs

b

filia. L E O. Quid ais? Atqui, ni fallor, iandudū
 nubilus est. Iandudum est apta uiro, matura cō-
 iugio. Iampridem est tempestiua uiro. A E G.
 Quid ni, annū egressa iam decimumseptimū?
 Maior annis duodeuiginti. Annum iam agens
 undeuigesimū. Annos nata decē & octo. L E.
 Cur abhorret igitur à matrimonio? A E G. Ait
 se uelle Christo nubere. L E. Sanè multas ha-
 bet ille sponsas. An malo genio nupsit, quæ ca-
 stè uiuit cum marito? A E G. Mibi quidem non
 uidetur. L E O. Quis deus hunc affectum affla-
 uit filiæ? A E G. Nescio, sed abduci ab hoc pro-
 posito nullis rationibus potest. L E O N. Vide
 ne sint incantatores, qui instigent & allestent.
 A E. Noui ego istos ² plagiarios. Sedulo arceo
 hoc hominū genus ab ædibus meis. L E. Quid
 igitur est in animo? Morem geres animo puel-
 læ? A E. Equidem obluſtabor quoad licebit. Ni-
 hil non experiar, quò mutem illius sententiam.
 Quòd si pertendet, ut cœpit, nō pugnabo cum
 illius animo, ne fortè uidear *θρομαχῆν*, uel po-
 tius *μοναχομαχῆν*. L E. Religiose tu quidem
 loqueris. Sed etiā atq; etiam fac explores uirgi-
 nis constantiā, ne post facti pœniteat, cum mu-
 tare non erit integrum. A E. Equidem adnitar
 pro mea uirili. L E O. Quid rerum gerunt filij?
 A E. Natu maximus iandudū maritus est, bre-
 uis pater futurus. Minimū ablegauit Lutetiam.
 Nam hīc nihil aliud q̄ ludebat. L E. Quid cō-
 A E G.

AE. Vt Magister nobis redeat stultior, q̄ exierat. L. E. Bona uerba. A. E. Medius iam cœpit initiari sacris, L. Precor ut bene uertat omnib.

Scholia.

a ¶ Plagiarios.) Plagiū furti genus: unde plagiarij dicuntur, qui abducunt aliena mācipia, aut liberos etiā. b ¶ Θεομαχέιν, id est, cum deo pugnare. c ¶ Μοναχομαχέιν, cum monachis pugnare. Allusum est autē ad uocē μονομαχέιν, quod est singulari certamine congredi.

ALIA. PERSONAE,

MOPVS. DROMO.

M O P. Quid fit? Quid agitur Dromo? D R. Sedetur. M O P. Video. Sed quomodo se res habent tuæ? D R O. Ut solent ijs, quibus superi sunt parum propitij. M O P. Istiuc omnis auertat Deus. Quid agis? D R O. Equidem ocium ago. Id quod uides, nimirum nihil. M O P. Præstat ociosum esse, quàm nihil agere. Ego te fortassis occupatum serijs negocijs interpello. D R O. Imò maximè uacuum. Iam enim me ceperat ocij tædium, & congeronem desiderabam. M O P. Fortassis impedio, interrumpo, interturbo tua negocia. D R. Imò tædium ocij discutis. M O. Da ueniam si te parum in tempore interpellarim. D R. Imò ipso in tempore aduenis. Opportunè te huc attulisti. Optatus ades. Interuētus tuus est mihi uebementer gratus. M O. Fortassis aliquid sericæ

rei inter nos agitur, cui nolim esse impedimento. DR. Imò^a lupus, quod aiunt, ades in fabula. Nam de te sermo erat. M O. Facile crediderim: nam mihi huc uenienti mirè tinniebat auris. DR. Vtra?^a M O. Læua. Vnde conijcio nihil magnificè de me fuisse prædicatū. DR. Imò nihil non honorificum. M O P. Vanum igitur fuerit oportet. Sed quid est bonæ rei? DR O. Aiunt te uenatorem esse factum. M O P. Imò iam intra casses meos est præda quam uenabar. DR O. Quænam? M O P. Lepida puella quæ perendie ducturus sum: uosq; oro ut meas nuptias uestra præsentia dignemini honestare. DR O. Quænam est sponsa? M O. Aloisia Chremetis filia. DR O. Egregium spectatorem formarū. Tuis oculis adlubuit illa, nigro capillitio, simis naribus, ore prælargo, uentre prominulo? M O. Desinite. Mihi eam duxi, nõ uobis. Non sat est, quòd^b suo regi pulchra est regina? Ita demum mihi illa placebit, si uobis non admodum placeat.

Scholia.

^a ¶ (Lupus in fab.) Vide Chil. 3. cent. 8. pro uerb. 56. ^b ¶ (Suo regi pul.) Vide prouerbium, Suum cuiq; pulchrum.

A L I A.

S Y R V S. G E T A.

S Y. Opto tibi multam felicitatem. G E. Et ego tibi conduplicatum opto, quicquid optas mihi.

S Y.

SYR. Quid agis rei? GE. Confabulor. SYR.
 Quid? confabulare solus? GE. Ut uides. SYR.
 Fortasse tecū. Proinde tibi uidendū, ut cum ho-
 mine probo fabuleris. GE. Imo cum lepidissi-
 mo cōgerrone cōfabulor. SY. Quo? GE. Apu-
 leio. SY. Istud quidem nunq̄ non facis. Sed a-
 mant alterna Camœnæ. Tu perpetuò studes.
 GE. Non est ulla studiorū satietas. SY. Verū,
 sed est tamen modus quidam. Non omittenda
 quidem sunt studia, sed tamen intermittenda
 nonnunquam. Non abijcienda sunt, sed rela-
 xanda. Nihil suaue quod perpetuum. Volupta-
 tes cōmendat rarior usus. Tu nihil aliud quàm
 studes. Perpetuò studes. Cōtinenter incumbis
 literis. Indesinēter inhæres chartis. Studes no-
 etes ac dies. Nunquam non studes. Assiduus es
 in studio. Iugiter intentus es libris. Nullum fa-
 cis studendi finem, neq̄ modum. Nullam stu-
 dijs tuis requiē intermiscēs. Nunq̄ studendi la-
 borem nec intermittis, nec remittis. GE. Agè,
 tuo more facis. Rides me, ut soles. Nunc ludis
 tu quidem me. Salse me rides. Satyricum agis.
 Naso me suspendis adunco. Non me fallit tuū
 scomma. Nunc planè ioco mecum agis. Sum ti-
 bi risui. Rideor abs te. Pro delectamento me
 habes. Nunc me ludos deliciasq̄ facis. Eadem
 opera assue mihi auriculas asini. Ipsi codices
 pulucre situq̄; obducti loquuntur, quàm sim
 immodicus in studio. SYR. Emoriar, ni loquor

ex animo. Dispeream, si quid fingo. Loquor id quod sentio. Quod res est dico. Serio loquor. Ex animo loquor. Non secus sentio, quàm loquor.

Cur non uisis?

GE. Quid causæ est, quòd tandiu nos non inuiseris? Quid rei est, quòd nos tam raro uisis? Quid accidit, quòd tanto tempore nos non adicris? Quare tam rarus es saluator? Quid sibi uult, quòd nos tandiu nõ cõueneris? Quid obstitit, quo minus uisas nos frequētius? Quid impedimento fuit, quo minus feceris nobis tui uidendi copiam?

Non licuit per occupationes.

SYR. Non licuit per ocium. Volui quidem, at non licuit mihi per mea negocia. Hactenus nõ sinebant negocia, ut te uiserem. Non patiebantur undæ negociorum, quibus inuoluebar, ut te salutarem. Occupatior fui, quàm ut potuerim. Tam uarijs distringebam curis, ut mihi nõ fuerit liberum adire te: uix ipsi mihi fuit copia mei, sic me totum molesta quædam negocia possidebant. Negocijs meis imputabis, non mihi. Non defuit uoluntas, sed uetuit necessitas. Hactenus non uacauit. Hactenus non contigit ocium. Hactenus non fuit uacuum. Non licuit per ualetudinem. Non licuit per tempestatem.
GET. Equidem accipio tuam excusationem, sed hac lege, ne sæpius utaris. Excusatio tua
iustior

iustior est, quàm uellè, si quidem ualetudo fuit in causa. Hac lege mihi purgatus eris, si quod factum est, officio sarcias: si superiorem cessationem crebra uisitatione penses. S Y. Tu nihil moraris istiusmodi officia nimium uulgaria. Amicitia nostra firmior est, quàm ut sit officijs istis uulgaribus alenda. Satis crebro uisit, qui constanter amat. G E. Male sit istis curis quæ te nobis adimunt. Quid imprecer istis negocijs quæ talem amicum nobis inuident? Pessimè sit isti febris, quæ nos tam graui desiderio torsit tui. Malè pereat ista febris, te incolumi.

MANDANDI AC POLLICENDI,
IACOBVS. SAPIDV.S.

I A. Quæso ut hæc res tibi cordi sit. Etiã atq; etiam rogo ut hoc negocium tibi sit curæ. Hac in re uelim ut totum Sapidum exeras. Si me amas, causam hanc tractabis diligenter. Hac in re quæso ut aduigiles. Curabis hanc rem mea causa diligenter. Si uerè is es, quem semper esse te mihi persuasi, fac ut sentiam hac in causa, quanti me facias. S A P I. Desine, ego tibi hoc effectum reddam, & quidem propediem. Euentum præstare non possum: illud pollicor, mihi nec fidem, nec studium defuturum. Curabo diligentius, quàm si mea res ageretur: quanquam meam esse duco, quæ sit amici. Faciã ut in me quiduis desideres citius, quàm fidem ac diligentiam. Tu fac² in utranq; dormias aurè: ego tibi

hoc confectum dabo. Tu quietus esto, in me recipio prouinciam omnē. Gaudeo mihi datam occasionē, qua declarem animū in te meū. Equidem oratione nihil pollicor, sed re præstabo, quicquid est amici synceri, & ex animo beneuolentis. Nolim te lactare uana spe. Illud efficiam, ut dicas hoc negocij mandatum amico.

Successus.

S A P. Res successit opinione melius. Fortuna uotis utriusq; fauit. Si fortuna tibi nupsisset, non potuisset esse secundior. Res tua, & uentis, & amne sequundo processit. Vicit etiam uota nostra fortunæ fauētis afflatus. Opinor te litasse^b Rhamnusiæ, cui sic ex sententia cadunt omnia. Plus impetraui quàm fuisset ausus optare. Ventis per omnia sequundis hic cursus nobis peractus est. Res omnis cecidit ex sententia. Pulchrè nobis cecidit hæc alea. Opinor^c uolasse noctuam, adeo feliciter exijt nobis parum sapienter institutum.

Gratia.

I A C. Equidem & gratiam habeo, & habiturus sum, quo ad uiuam, maximam. Pro isto tuo in me officio pares agere gratias uix possim, referre nequaquam. Video quantum debeam tuo in me studio. Nihil miror, neque enim tu quicquam noui fecisti, et hoc magis debeo. De isto tuo in me officio, amo te mi Sapide, ut par est, maximè. Quod hac in causa præstiteris ami-

ris amicū minimè aulicū, & habetur à me gratia, & semper habebitur. Quòd meum negocium tibi cordi fuerit, amo te, & habeo gratiā. Ist hoc officio gratiam inisti apud me maximā. Pergratū est, quòd causam meam egeris bona fide. Ex omnibus officijs, quæ tu plurima in me cōtulisti, hoc est longè gratissimū. Referre gratiā parē nequaquā; possum: agere accuratius inter nos superuacancū sit: quod unū possum, habebo dum uixero. Ist hoc beneficio fateor tibi me magnopere deuinctum esse. Hoc nomine plus tibi debeo quàm unquam soluendo esse queam. Hoc beneficio arctius me tibi deuinxisti, ut quā; possum dissoluere. Obligatorē me tibi reddidisti, quàm ut nomen meū è tuo^d diario possum unquam expungere. Hoc officio me sic tuum reddidisti, ut nullum mancipiū æquè sit in rebus heri sui. Hac re me tibi deuinctiorem reddidisti, quàm ut unquā; æs alienū possum resolvere. Plurimis nominibus tibi debeo, sed nō alio plus quàm hoc. Pro mediocribus beneficijs agenda sunt gratiæ: hoc maius est, quàm ut conueniat uerbis gratias agere.

Scholia.

^a ¶ In utrāq; dor.) Vide Chil. 1. cent. 9. prou. 19. ^b ¶ Rhamnusiac.) Fortunæ cognomen est à loco, quemadmodū dicimus Paphiam & Cypridē. Litat autē, nō quisquis sacrificat, sed cuius sacrū deo placuit. ^c ¶ Volasse nost.

Vide prouerb. Noctua uolitat. d. ¶ (Diario.)
 Diaria sunt codicilli siue cōmentarioli rerum
 actarum in singulos dies.

RESPONSIO.

SAP. Aufer mihi ista. Maior est nostra necessitudo, quàm ut uel tu mihi, uel ego tibi pro ullo officio debeam gratias agere. Non contuli hoc in te beneficium, sed retuli. Mibi quidem abundè relatam gratiam arbitror, si gratum est quod feci sedulo. Non est cur mihi gratias agas, si pro tot tuis in me beneficijs non uulgaribus hoc officio rependi. Equidem nihil laudis mereor: ingratisimus habendus, si defuissem amico. Quicquid est in rebus meis, quicquid mea cura præstari potest, hoc tam tuum esse ducito, quàm id quod est maximè tuum. Videor mihi beneficium accepisse, quòd nostrum officium boni consulis. Pro tantillo officio mihi tam accuratè gratias agis? quasi non multò maiora tibi debeam. Sibi bene facit, qui bene facit amico. Qui bene meretur de amico, non dat beneficium, sed fœnerat. Si ex animo probas officium in te meum, fac utare sæpius. Ita credam tibi gratiū esse quod feci, si quoties desiderabis operam meam, non roges, sed imperes quod uoles.

ALIA IN CONGRESSU.

ARNOLDVS. CORNELIVS.

ARN. Salue multum Corneli iam toto seculo
 desiderata

desiderate. CORN. Salve & tu sodalis exoptatissime. ARN. Iam desperabamus reditum tuum. Vbi tandiu peregrinatus es? COR. Apud inferos. ARNOL. Non admodum veri dissimile dicis, adeò nobis redisti squalidus, macilentus, ac pallidus. COR. Imò ab Hierosolymis adsum tibi, nò à² profundis manibus. ARN. Quis deus, aut quis uentus te illuc adigit? COR. Quæ res adigit alios innumeros? AR. Stultitia, ni fallor. COR. Igitur hoc conuicij nò in me solum competet. ARN. Quid illic uenabare? COR. Vt miser essem. AR. Istiuc licebat domi. Est ne illic, quod tu putes spectatu dignum? CORN. Vt irgenue fatear tibi, nihil. Ostenduntur quædam monumenta uetustatis, quorum mihi nihil non uidebatur commentitium, & excogitatum ad alliciendos simplices & credulos. Imò nec hoc arbitror illos scire, quo loco sita fuerit olim Hierosolyma. ARN. Quid igitur uidisti? COR. Magnam ubiq; barbariem. AR. Nihilo sanctor redi? COR. Imò multis partibus deterior. ARN. Nummator ergo. CO. Imò^b nudior leberide. AR. An nò pœnitet igitur tam longinquæ peregrinationis frustra susceptæ? COR. Nec pudet, quia tam multos habeo stultitiæ meæ sodales: nec pœnitet, quia frustra iam sit pœnitere. AR. Nihil ergo fructus refers è tam difficili peregrinatione? CO. Multū. AR. Quid tandem?

COR. Quia posthac uiuam suauius. A R. An quia iucundum est meminisse laborū actorum?
 CORN. Est isthuc quidem nonnihil, sed non in hoc sunt omnia. A R N O L. Est ne aliud præmium? CORN. Est sanè. A R N. Quod? effare. CORN. Magna uoluptate, quoties libebit, & ipse mē afficiam, & alios, mentiendo, quoties itinerarium meum recitabo in conciliabulis aut in conuiujs. A R N. Profectò non tu procul aberras à scopo. CORN. Deinde non minus capiam uoluptatis, quum alios audiam mentientes de rebus, quas nec audierunt unquam, nec uiderunt. Idq; faciunt tanta confidentia, ut quum narrent ^d Siculis gerris uaniora, tamen sibi etiam persuadeant se uera loqui. A R N. Mira uoluptas. Non omnino tibi perijt ^eoleum & opera, quod aiunt. COR. Imò hoc arbitror aliquanto consultius, quàm quod faciunt isti, qui paulo pecuniæ conducti proficiscuntur in militiam, omnium scelerum scholam. A R N O L. Sed illiberalis est uoluptas, ex mendacijs uoluptatem capere. COR. Verùm hoc aliquantò liberius, quàm obtretatione uel delectare, uel delectari, aut alea tempus & rem perdere. A R N O L. Cogor equidem pedibus in tuam ire sententiã. COR. Verùm est & alius fructus. A R N. Quis? CORN. Si quis erit amicus egregiè charus, affinis huic insanicæ, eum admonebo domi maneat:

neat: ut naucae solent eiecli naufragio, mone-
 re nauigaturos, quid periculi sit uitandū. A R.
 Utinam mihi monitor adfuisses in tempore.
 C O R N. Quid? num similis morbus te quo-
 que corripuit? Num afflauit & te huius mali
 contagium? A R N. Visi Romam & Compo-
 stellam. C O R N. Deum immortalem, quanto
 mihi solatio est, te contigisse stultitiae meae so-
 cium. ^f Quae Pallas isthuc tibi misit in mentē?
 A R N. Non Pallas, sed ipsa Moria, praeser-
 tim cum domi haberem uxorem integra adhuc
 aetate, liberos aliquot, & familiam, quae pen-
 debat ex me, & opera mea quotidiana alitur.
 C O R. Oportuit fuisse seriae rei quippiam quod
 te à charissimis tuis distraxerit. Narra obse-
 cro. A R. Pudet dicere. C O R. Non apud me,
 qui, ut scis, eodem tenear malo. A R. Compota-
 bamus aliquot uicini. Vbi uino incaluerat ani-
 mus, erat qui praedicabat, sibi esse in animo sa-
 lutare diuum Iacobum: erat alter qui diuum Pe-
 trum. Illic non defuit unus aut alter, qui spon-
 derent se comites fore. Tandem iussum est, ut
 omnes irent simul. Ego, ne uiderer parum com-
 modus compotor, pollicitus sum & ipse. Mox
 agitari coeptum, utro potius iremus, Romam an
 Compostellam. Factum est senatusconsultum,
 ut bonis auspicijs utroq; postridie proficiscere-
 mur omnes. C O R. O graue decretum, dignius
 quod uino inscriberetur quam aeri. A R N. Ac

mox ingens obambulat patera, quam ubi suo quisq; ordine ebibisset, notum factum est inuolabile. C O R. Noua religio: sed num omnibus contigit reditus incolumis? A R N. Omnibus præterquam tribus, quorum unus in profectio-
 ne moriens, mandauit nobis ut suis uerbis salute diceremus Petro & Iacobo. Alter perijt Romæ, iussitq; ut suo nomine salutarem uxorem ac liberos. Tertiū reliquimus Florētiae, ualitudinis planè deploratæ. Opinor iam esse apud superos. C O R. Adeó ne pius erat? A R. Imò nugator maximus. C O R N. Vnde igitur isthuc suspicare? A R. Quia peram habebat indulgentijs largissimis distentam. C O R. Audio: sed iter est longum in cœlum, nec satis, ut audio, tutum, ob latrunculos qui obsident regionem aëris mediam. A R N. Verum: sed ille sat erat munitus diplomatibus. C O R. Qua lingua descriptis? A R N. Romana. C O R. In tuto est igitur? A R N. Est, nisi fortè incidat in genium aliquem qui latinè nesciat: tum esset illi redeundum Romam, & nouum diploma impetrandum. C O R. Bullæ uenduntur illic & mortuis? A R N. Maximè. C O R N. Sed interim illud mihi monendus es, ne quid effutias incogitantius: iam enim & corycæis plena sunt omnia. A R N. Ego uerò nihil eleuo indulgentias, sed combibonis mei stultitiam rideo, qui quum esset alioqui nugator nugacissimus, salutis suæ

tis suæ proram, ut aiūt, ac puppim in membra
na collocavit potius, quàm in correctis affecti-
bus. Sed quando fruemur illa voluptate quam
modò prædicabas? C O R. Quum erit commo-
dum, adornabimus compotatiunculam aliquã,
uocabimus nostri ordinis homines, ibi certabi-
mus mentiendo, nosq; affatim mutuis menda-
cijs oblectabimus. A R. Agè fiat.

Scholia.

a ¶ (Profundis manib.) Allusit ad primũ Eu-
ripidis tragœdiæ, cui titulus Hecuba, ubi sic lo-
quitur Polydorus: Adsum profectus è profun-
dis manibus, id est, ab inferis. b ¶ (Nudior le-
ber.) Vide Chiliad. c ¶ (Memnisse laborũ.)
Vide prouer. Aeti labores. d ¶ (Siculis ger-
ris.) Siculæ gerræ dicuntur res leuiculæ. Vide
Chil. e ¶ (Oleũ & oper.) Vide Chil. 1. cent.
4. prouer. 62. f ¶ (Quæ Pallas.) Allusit ad
Homerũ, qui sæpe Palladem facit huic aut illi
suggerentem, quid factò sit dpus. g ¶ (Cory-
cæis.) Id est, obseruatoribus. Vide prouer.

ALIA. PERSONAE,

P AMPHAGVS. COCLES.

P A M. Aut parum prospiciūt oculi, aut Cocli
tem ueterem compotorem meum uideo. C O C.
Imò nihil te fallunt oculi tui, uides sodalem ex
animo tuum. P. Nulla cuiquã erat spes reditus
tui, qui tot annos abfueris, ignaris omnib. quæ
te terrarũ haberet regio. Sed unde, dic quæ soz

CO. Ab Antipodibus. PA. Imò ab insulis, opior, fortunatis. CO. Gaudeo quòd agnoueris sodalem tuum: nam uerebar ne sic domū redirem, quemadmodum redijt Vlysses. PA. Quo nam pacto redijt ille? COC. Nec ab uxore est agnitus. Solus canis iam uetulus, mota cauda dominum agnouit. PA. Quot annos ille domo abfuerat? CO. Viginti. PA. Tu plures abfuesti, nec tamen fefellit me tua facies. Sed quis isthuc narrat de Vlysse? CO. Homerus. P. Ob, ille, ut aiunt, pater est omniū fabularū. Fortassis uxor interim asciueratⁿ taurū aliū, & idcirco nō agnouit Vlyssēm suū. CO. Imò nihil illa castius: sed Pallas addidcrat Vlyssi senium, ne posset agnosci. PA. Quī tandem agnitus est? COC. E tuberculo, quod habebat in digito pedis: id animaduertit nutrix iam admodum anus, dum illi pedes lauat. P. O curiosamⁱ lamiam. Et tu miraris, si ego te agnoui ex isto tam insigni naso? COC. Nihil me pœnitct huius nasi. PA. Nec est cur pœniteat, cū organum tibi sit ad res tam multas utile. COC. Ad quas? PA. Primū ad extinguendas lucernas erit cornu uice. COC. Perge. PAM. Deinde si quid hauriendum erit è cauo profundiore, fuerit loco promuscidis. COC. Papæ. PA. Si manus erunt occupatæ, licebit uti uice paxilli. COC. Etiā ne amplius? PA. Conducet excitando foculo, si defuerit follis. CO. Bellè narras.

narras. Quid præterea? P A. Si lumen officiat
 scribenti, præbebit umbraculum. C O C. Ha
 ha be: est præterea quod dicas? P A. In bello
 nauali præbebit usum^c harpagonis. C O C.
 Quid in bello terrestri? P A. Erit loco clypei.
 C O C. Quid deinde? P A. Findendis lignis erit
 cuneus. C O C. Probè. P A. Si præconem agas,
 erit tuba: si classicum canas, cornu: si fodias,
 ligo: si metas, falx: si nauiges, ancora: in po-
 pina fuerit fuscina: in piscando, hamus. C O.
 O me felicem, nesciebam me circumferre tam
 ad multa conducibilem suppellectilem. Sed quis
 interim terrarum angulus te habuit? P A M.
 Roma. C O C. At quò fieri potuit, ut in tanta
 luce nemo te sciret uiuum? P A M. Imò nus-
 quam magis latent boni uiri, aded ut sæpe cla-
 rissima luce neminem uideas in frequenti fo-
 ro. C O C. Redis igitur nobis onustus sacer-
 dotijs. P. Venatus equidem sum sedulo, at pa-
 rum fauit^d Delia. Nam complures illic piscan-
 tur hamo, quod dici solet, aureo. C O C. Stul-
 tum piscandi genus. P. Et tamen pulchrè suc-
 cedit nonnullis. Sed non omnibus feliciter ca-
 dit hæc alea. C O C. An non insigniter stulti
 sunt qui plumbum commutant auro? P A M.
 Sed non intelligis, in plumbo sacro uenas auri
 subesse. C O C. Quid igitur? redisti nobis ni-
 hil aliud quàm Pamphagus? P A. Non. C O C.
 Quid igitur? P A M. ^c Lupus hians. C O C.

Felicius redeunt, qui asini redeunt sacerdotiorum sarcina graues. Cur mauis sacerdotium q̄ uxorem? P. Quia mihi placet ocium. Arridet Epicurea uita. C O. At mea sententia suauius uiuūt, quibus est lepida puella domi quam complectantur quoties libet. P. Sed adde, non nunquam quum non libet. Amo uoluptatem perpetuam. Qui ducit uxorem, uno mense felix est: cui contingit opimum sacerdotium, in omnem usq; uitam fruitur gaudio. C O. Sed tristis est solitudo, adeo ut nec Adam suauiter uicturus fuerit in Paradiso, nisi Deus illi adiunxisset Eua. P A. Non deerit Eua, cui sit opulentum sacerdotium. C O C. Sed uoluptas non est uoluptas, quæ cum mala fama, malaq; conscientia coniuncta est. P A. Verum dicis: & idcirco mihi in animo est, cōnsabulatione librorum solitudinis tædium fallere. C O. Istis quidem sodalibus nihil iucundius. Sed redis ne ad tuam piscationē? P A. Redco, si liceat parare nouam escam. C O C. Auream ne an argenteam? P A. Vtramlibet. C O C. Bono animo es, pater supeditabit. P A. Nihil illo tenacius. Nec crediturus est denuo, quum intellexerit mihi sortem etiam perisse. C O C. Verum ista lex est aleæ. P A. Sed ille non delectatur hac alea. C O C. Si pernegabit ille, cōmonstrabo tibi unde possis quantum uoles pecuniæ sumere. P A. Tu uero mihi uoluptatem narras: agè monstra, iam cor
mibi

mibi salit. C O. In promptu est. P A. Nactus es thesaurum aliquem? C O C. Si nactus essem, mihi nactus essem, non tibi. P A. Si queam corrade re centum ducatos, reuixerit spes. C O C L. At ego tibi cōmonstro, unde possis haurire centū millia. P A. Quin tu igitur me beas? Ne diutius eneca. Dic unde. C O C. Ex Asse Budæi. Illic reperias innumeras myriades, siue auream mālis monetam, siue argenteā. P. Abi quo dignus es cum tuo ioco. Illinc tibi resoluā, quod debue-ro pecuniæ. C O. Resolues, sed quod illinc tibi numeraro. P A. Agè noui nasum tuum. C O C. At mihi præ te nasus est nullus. P. Imò nihil te nasutius. Nihil es nisi nasus. Ludis in re se-ria. Hac in re ^f ringi possim citius, quàm ride-re. Res grauior est quàm ut ridere libeat. Tu si hîc esses, non luderet. Sum tibi ludibrio. Il-ludis mihi, & illudis me. Ioco me tractas in re neutiquam iocosa. C O C L. Minimè rideo, id quod res est dico. Non rideo quidem, imò rem ipsam dico. Scribò loquor. Ex animo loquor. Simpliciter loquor. Vera loquor. P A M. Ita tibi semper s̄ stet in capite pileum, ut ista tu simpliciter loqueris. Sed cesso abire domum, & igniturus quo statu sint illic omnia? C O C L. Offendes noua permulta. P A. Credo, sed uti-nam omnia ex animi sentētia. C O. Isthuc opta-re licet omnibus, sed hætenus obtigit nemini. P A M. Hoc quoq; cōmoditatis adferet utriq;

nostrum sua peregrinatio, quod dulcior erit posthac domus. C O. Nescio: nam uideo quosdam septies illò recurrere. Adeò scabies illa sine fine solet prurire, si quem semel inuaserit.

Scholia.

a ¶ Taurū aliū.) Id est, adulterū. Hora. Quæ renti taurū mōstra. Vlysses sic appellat maritum, qui nimium diu absuit. Nam Vlysses reducē nullus agnouit præter canem. b ¶ Lamie.) Maleficæ mulieres, quæ oculos habēt, cum foris sunt, quibus perspicunt omnia, domi cæcuerunt. c ¶ Harpagones sunt instrumenta, quibus iniectis attrahunt nauem cōmissuri bellū. d ¶ Delia, uenædi dea est. e ¶ Lupus hians.) Vide Chiliad. Et allusum est ad nomen Pamphagus, quod Græcis sonat, omnia comedentem. f ¶ Ringi.) Ringitur iratus, non ridet. Rictus igitur est diductio labiorū, sed præ dolore, cū risus sit ex gaudio. g ¶ Stet in capite.) Prouerbiū est in eos, qui diuersum sentiunt ab ijs quæ dicunt. Id est, præposterè stet pileum.

ALIA MILITARIA.

HANNO. ^a THRASYMACHVS.

HAN. Vnde redis nobis ^b Vulcanus, qui Mercurius hinc abieras? TH. Quos Vulcanos aut quos Mercurios mihi narras? HA. Quia alatus uidebare quum abires, nunc claudicas. TH. Sic à bello rediri solet. HAN. Quid tibi cū bello, homo quouis dama fugacior? TH.

Spes

Spes prædæ reddiderat fortem. H A. Multū igitur refers^c manubiarum? T H. Imò^d zonam inanem. H A. Tantò minus grauari sarcina. T H R. Atqui sceleribus onustus redeo. H A. Grauis profectò sarcina, si uerum dicit propheta, qui peccatum appellat plumbum. T H. Plus illic scelerum uidi, & patraui, quàm unquam antehac in omni uita. H A N. Ecquid igitur aridet uita militaris? T H R. Nihil neque scelerstius, neque calamitosius. H A N. Quid igitur in mentem uenit istis, qui nummo conducti, nõnulli gratis, currunt ad bellum, nõ aliter quàm ad conuiuium? T H R. Ego nihil aliud coniectare possim, quàm illos agi malis furijs, seseq; totos malo dæmoni, ac misericæ deuouisse, nec aliud quàm hîc manes suos anticipare. H A. Ita quidem uidetur. Nam ad res honestas uix ullo precio conduci queant. Sed expone nobis, quomodo gestum sit prælium, & utrò sese inclinarit uictoria. T H R. Tantus erat strepitus, tumultus, tubarum bombi, cornuum tonitrua, hinnitus equorum, clamor uirorum, ut neque uidere potuerim quid gereretur, adeò ut uix scirem ubi essem ipse. H A N. Vnde igitur cæteri qui ex bello ueniunt, sic depingunt singula, quid quisq; dixerit aut gesserit, quasi nusquam non adfuissent ociosi spectatores? T H R. Ego credo istos mentiri splendidè. In tentorio meo quid gestum sit, scio: quid in præ

lio, prorsus ignoro. HAN. An ne hoc quidem scis, unde tibi uenerit claudicatio? TH. Vix, ita me Mauors posthac malè amet: suspicor aut saxo, aut equi calce læsum genu. H. At ego scio. THR. Scis? an tibi narrauit aliquis? H. Non, sed diuino. TH. Dic igitur. H. Quum fugeres pavidus, collapsus humi offendisti in silicem. THR. Dispream, nisi rem acu tetigisti. Aded uerisimile est quod diuinasti. H. Abi domum, & uxori narra tuas uictorias. THRA. Illa mihi occinet haud suaue^e encomium, qui nudus redcam. H. Sed unde restitues quod rapuisti? THR. Iam pridem restitui. H. Cui? THR. Scortis, ænopolis, & ijs qui me uicerunt alea. H. Satis militariter. Par est, ut quod malè partum est, peius dispereat. Verum à sacrilegijs opinor, temperatum est. THR. Imò illic erat sacrum nihil. Nec profanis parcitum est, nec fanis. HAN. Quo pacto sarcies? THR. Negant oportere sarciri quod in bello commissum sit: iure fit, quod illic fit. HAN. Iure belli fortassis. THR. Tenes. H. At istud ius summa est iniuria. Te non patriæ pietas, sed prædæ spes pertraxit in bellum. THR. Fateor, & arbitror paucos illuc ire sanctiore proposito. H. Est aliquid insanire cum multis. THB. Concionator è suggesto pronunciauit, bellum esse iustum. H. Suggestum illud non solet mentiri. Sed ut iustum sit principi, non continuo iustum

sum est tibi. T H R. Audiui ex Rabinis, quòd licet sua cuiq; arte uiuere. H. Præclara ars, incendere domos, diripere templa, uiolare sacras uirgines, spoliare miseros, occidere innoxios. T H. Lanij conducuntur ad maſtandũ bouem, cur noſtra ars reprehenditur, quòd cõducimur ad maſtandos homines? H. Non eras ſolicitus, quonam eſſet migratura anima tua, ſi contigiſſet in bello cadere? T H R. Non admodum. Bona ſpes habebat animũ mecum. Nam diuæ Barbaræ me ſemel commendaram. H. Receperat illa tutelam tui? T H R. Sic mihi uiſa eſt annuere capite aliquantulum. H. Quando iſthuc tibi uiſum eſt? mane? T H R. Non, ſed à cœna. H A N. Sed tum, ut arbitror, etiam arbores tibi uiſæ ſunt ambulare. T H R. Vt hic diuinat omnia. Sed præcipua ſpes erat in diuo Chriſtophoro, cuius imaginem quotidie contempla bar. H A. In tentorijs? Vnde illic diui? T H R. Carbone pinxeramur illum in uelo. H A N. Nimirum haudquaquam ficulnũ, ut aiunt, præſidium erat carbonarius ille Chriſtophorus. Sed extra iocum, non uideo quĩ poſſis expiari à tantis flagitijs, niſi te cõſeras Romam. T H. Inò noui uiam breuiorem. H A N. Quam? T H R. Ibo ad Dominicales, illic paulò tranſigam cum commiſſarijs. H A. Etiam de ſacrilegijs? T H. Etiam ſi Chriſtum ipſum ſpoliaſſem, ac decollaſſem etiam, tam largas habent indid

gentias, & autoritatem componendi. H A N. Bene habet, si uestram compositionē Deus ratam habuerit. T H. Imò magis metuo ne diabolus non habeat ratam. Nam Deus natura placibilis est. H A N. Quem tibi sacerdotem diliges? T H R. Cui cognouero quàm minimū esse frontis ac bonæ mentis. H A. Ne non habeant similes labra lactucas. Ab illo purus abibis ad corpus dominicū? T H. Quid ni? Posteaquam semel effudero sentinam in illius cucullam, ego me exonerauero sarcina: ipse uiderit, qui absoluit. H A N. Quī scis an absoluat? T H R. Scio. H A. Quonā iudicio? T H. Quia manus imponit capiti, admurmurans nescio quid. H A N. Quid si reddat tibi omnia peccata tua, quum manū imponit, hæc admurmurans: Absoluo te ab omnibus benefactis, quæ nulla in te compe rio: & restituo te tuis moribus, talemq; dimitto, qualem accepi? T H. Vidcrit ille quid dicat: mihi satis est, quòd me credo absolutum. H A. Sed isthuc tuo periculo credis. Fortasse nō fuerit satis Deo, cui debes. T H. Vnde tu mihi obuius, qui mihi conscientia è screna nubilā redderes? H A N. Felix occurfus. Bona auis est obuius amicus, qui bene moneat. T H R. Nescio quàm bona, certè parum suavis.

Scholia.

- a ¶ Thrasy machus, id est, audax in pugna. nomen aptū militi. b ¶ Vulcanus fingitur claudus,

dus, Mercurius alatus. c ¶ Manubiæ, pecunia
 è spolijs collecta. d ¶ Zonam inanem.) Vide
 prouerbium, zonam perdidit. e ¶ Encomiū.)
 Solent encomio laudari, qui fortiter se gesse-
 runt in bello. f ¶ Nihil sacrum.) Allusum est
 ad prouerbium, ἄδὲ μὴ ἐπέμψω, tametsi deflexit in
 alium sensum.

HERILIA.

RABINVS. SYRVS.

RAB. Heus heus furcifer, iandudum raucesco
 clamore, nec tu tamen expergiscris: uidere mi
 hi uel cum gliribus certare posse. Aut ocyus sur-
 ge, aut ego tibi fuste somnum istum excutiam.
 Quando trapulam hesternam edormieris? Nō
 te pudet, somniū hominis, in multam lucem ster-
 tere? Qui frugi sunt famuli, solent exortum so-
 lis anteuertere, curareq; ut herus surgens re-
 periat omnia parata. Ut ægrè diuellitur à ni-
 do tepefacto cuculus. Dum scalpit caput, dum
 distendit neruos, dum oscitat, tota abit hora.
 SYR. Vixdum diluxit. R A. Credo, tibi. Nam
 tuis oculis adhuc multa nox est. Tibi nox ad-
 huc est concubia. SYR. Quid me iubes facere?
 R A B. Fac ut luceat focus: uerre pilcum ac
 pallium: exterge calceos & crepidas. Inuersas
 caligas primū intus purga scopis, mox foris.
 Deinde suffitum aliquem facito purgando æ-
 ri. Accende lucernam. Mutamibi lineū indu-
 suum, ac ad ignem fumi expertem sicca lotum.

SYR. Fict. R A B. Atqui moue te ocyus. Iam hæc fecisse oportuit. SY. Moueo. R A. Video, sed nihil promoucs. Vt inccdit testudo. SY R. Non possum simul ^a sorbere, & flare. R A B. Etiam sententias loqueris carnifex? Tolle matulam. Componc lecti stragulas, reuolue cortinas. Verre pauimentum. Verre solum cubiculi. Adfer aquam lauandis manibus. Quid cessas asine? Annus est priusquam accendas candellam. SY. Vix reperio scintillam ignis. R A B. Sic heri condidisti. SY. Nec follem habeo. R. Vt resposat nebulo, quasi qui te habeat, careat folle. SY R. Quàm imperiosum habeo dominum: uix huius iussis decem expediti famuli fecerint satis. R A B. Quid ais cessator? SY R. Nihil, omnia rectè. R A B. Non ego te audio murmurantem? SY. Equidem precor. R. Credo, Pater noster inuersum. Precationem, opinor, Dominicam præposterè. Quid gannis de imperio? SY. Precor tibi ut fias Imperator. R A B. Et ego tibi, ut fias homo ex caudice. Sequere me ad templum usque. Mox domum recurrito, lectos concinnato. Hæc confusa, suo quæq; loco digerito. Fac ut niteat tota domus. Matulam defricato. Hæc sordida submoueto ab oculis, fortassis inuisent me quidam aulici. Si quid sensero prætermissum, uapulabis largiter. SY R. Hic sanè noui benignitatem tuam. R A B. Proinde cauc, si sapis. SY. At interim

de prandio nulla mentio. R A. Vah, ut hic mentem habet furcifer. Non prandeo domi. Itaque sub horam decimã ad me transcurrito, deducturus me eò, ubi sum pransurus. S Y. Tibi quidem prospectũ, sed hĩc interim nihil est quod edam. R. Si non est quod edas, est quod esurias. S Y. Nemo fit esuriendo satur. R A. Est panis. S Y. Est, sed ater & furfuraceus. R. Delicias hominis. Te quidem fœnum esse oportuit, si pabulum detur te digrum. An postulas ut te asinum tantũ placentis saginem? Si fastidis panem citra obsoniũ, adde porrum, aut, si mauis, cepe.

Scholion.

a ¶ Sorbere & flare.) Id est, diuersa negocia simul peragere nequeo. Vide Chil.

A L I A.

R A B. Est tibi abcundum in forum. S Y. Tam procul? R. Non sunt nisi sex passus, tibi pigro sunt bis mille. Consulam autem tuæ pigritiæ. Eadem legatione multa conficies negocia: tu supputa in digitos, ut memineris. Primum deflethes ad uestiariũ, ac thoracem undulatum, si iam perfectus est, ab eo recipies. Hinc quæres Cornelium ueredarium. Is plerunq; est in Ceruo, ibi potitat, rogabis si quid habet literarum ad me, & ad quem diem sit profecturus. Deinde conuenies mercatorem pannariũ, rogabis meis uerbis, ne quid sollicitus sit quòd pecuniam nõ miserim ad diem præscriptum, nume-

rabitur prop'ediam. S Y. Quando, ad calendās Græcas? R A B. Rides ganeo, imò ante calendās Martias. In reditu deflectes ad læuam: et ex bibliopolis disces, si quid aduectum sit nouorum libellorum è Germania. Cognosce qui sint, & quanti uenales. Post hæc rogabis Coelenium, ut mihi dignetur esse conuiuia, alioqui cœnatura soli. S Y R. Etiam conuiuas uocas? non habes domi unde uel murem pascas. R A. Proinde tu confectis cæteris abi ad macellum, & eme nobis armum ouillum: cum curabis eleganter assum. Audin' hæc? S Y R. Plura quàm uellem. R A B. At uide, ut memineris. S Y R. Vix potero dimidium. R A B. Etiam hîc stas cessator? Iam redisse oportuit. S Y R. Quis possit unus tot rebus obeundis sufficere? Deduco ac reduco. Sum illi à scopis, à matula, à pedibus, à manibus, à poculis, à libellis, à rationibus, à iurgijs, à legationibus: postremò nō uideor illi sat occupatus, nisi sim & coquus.

Scholion.

a ¶ (A iurgijs.) Ridiculi gratia appositum.

A L I A.

R A. Profer ocreas, nam equitandū est. S Y R. En adsunt. R A. Probè quidem abs te curatæ: totæ albent situ. Opinor nec extersas, nec unctas hoc anno, adco rigēt præ siccitate. Exterge subuuido panno: mox unge ad ignē diligenter, ac macera, donec mollescant. S Y. Curabitur.

tur. R. A. Vbi calcaria? S. Y. Ad sunt. R. A. Ve-
 rum, sed obducta rubigine. Vbi frænum & e-
 phippia? S. Y. Sunt in promptu. R. A. B. Vide ne
 quid desit: aut ne quid ruptum, aut mox rumpen-
 dum, ne quid nobis sit in mora, cum erimus in
 cursu. Propcra ad sellarium, & hoc lorum cura
 sarcienti. Reuersus inspicere soleas, siue calceos
 equorum, num qui clauis desint, aut uacillent.
 Quam macilenti sunt equi, quamq; strigosi?
 Quoties absterges, aut pectis illos in anno? S.
 Imò quotidie. R. A. Nimirum res ipsa loquitur.
 Ieiunant, opinor, nonnunq; totum triduum. S. Y.
 Minimè. R. A. Negas tu quidem, sed aliud di-
 cturi sint equi, si loqui liceat: quanquam satis lo-
 quantur ipsa macie. S. Y. Curo sedulo. R. A. Cur
 igitur tu habitior equis? S. Y. Quia non pascor
 fæno. R. Hoc igitur restat. Adorna manticam
 celeriter. S. Y. R. Fict.

MONITORIA PAEDAGOGICA.

PAEDAGOGVS. PVER.

P. AE. Tu mihi uidere non in aula natus, sed in
 caula, adeo moribus es agrestibus. Puerum inge-
 nuum decet ingenui mores. Quoties alloqui-
 tur te quispiam, cui debes honorem, cõpone te
 in rectum corporis statum, aperi caput. Vultus
 sit nec tristis, nec toruus, nec impudens, nec pro-
 teruus, nec instabilis, sed hilari modestia tem-
 peratus: oculi uerecundi, semper intenti in eum
 cui loqueris: iuncti pedes, quietæ manus. Nec

uacilles alternis tibijs, nec sint gesticulosæ manus, nec mordeto labrū, nec scabito caput, nec fodito aures. Vestis item ad decorū componatur, ut totus cultus, uultus, gestus, & habitus corporis ingenuā modestiam, & uerccundam indolem præ se ferat. P V. Quid si mediter? P AE. Fac. P V. Siccine satis? P AE. Nondum. P V. Quid si sic? P AE D. Propemodum. P V. Quid si sic? P AE. Hem satis est. Istiuc tene, ne sis ineptè loquax, aut præceps. Nec uagetur animus interim, sed sis attentus quid ille dicat. Si quid erit respondendū, id facito paucis, ac prudenter, subinde præfatus honorem, nōnunq̃; & addito cognomento honoris gratia: atque identidem modicè flectas alterum genu, præsertim ubi rēspōnsū absolueris. Nec abeas, nisi præfatus ueniā, aut ab ipso dimissus. Nūc agè spccimē aliquod huius rei nobis præbe. Quantū temporis abfuiſti à maternis ædibus? P V. Iam sex fermè menses. P AE. Addendum erat, domine. P V. Iam sex fermè menses domine. P AE. Non tangeris desiderio matris? P V. Nonnunq̃; sanè. P AE. Cupis eam reuiscere? P V. Cupio domine, si id pace liceat tua. P AE D. Nūc flectendum erat genu. Bene habet. Sic pergito. Cū loqueris, caue ne præcipites sermonē, aut hæsites lingua, aut palato immurmures, sed distinctè, clarè, articulatè cōsuescito proferre uerba tua. Si quē præteribis nar
tu

tu gradem, magistratū, sacerdotē, doctorē, aut alioqui uirū grauem, memento aperire caput, nec pigeat inflectere genu. Itidem facito cum præteribis ædem sacrā, aut imaginē crucis. In cōuiuio sic te præbebis hilarem, ut semper memineras quid deceat ætatē tuā: postremus omnium admoueto manū patinæ. Si quid datur lautius, recusato modestè: si instabitur, accipe, & age gratias: mox decerpta portiuncula, quod reliquū est, illi reddito, aut alicui proximè accubenti. Si quis præbibet, hilariter illi bene precator, sed ipse bibito modicè. Si nō sitis, tamen admoueto cyathum labijs. Arride loquentibus: ipse ne quid loquaris, nisi rogatus. Si quid obscæni dicetur, ne arride, sed compone uultum, quasi nō intelligas. Ne cui obtrectato, ne cui te met anteposito, ne tua iactato, ne aliena despicito. Esto comis etiam erga tenuis fortunæ sodales. Neminē deserto. Ne sis lingua futili. Ita fiet, ut sine inuidia laudem inuenias, et amicos pares. Si uideris conuiuū esse prolixius, precatus ueniam, ac salutatis conuiuis, subducito te à mensa. Vide ut horum memineris. P V. Dabitur opera mi præceptor. Nunquid aliud uis? P AE. Adito nunc libros tuos. P V. Fiet.

DE LVSV.

NICOLAUS. HIERONYMVS.

COCLES. PAEDAGOGVS.

NI. Landudum & animus, & cælum, & dies

inuitat ad ludendum. H I. Inuitât quidem hæc
 omnia, sed solus præceptor non inuitat. N I.
 Subornandus orator quispiam, qui ueniã extor
 queat. H I E. Aptè quidem dictum, extorqueat.
 Nam citius clauam extorseris è manu Hercu-
 lis, quàm ab hoc ludendi ueriam. At olim illo
 nemo fuit ludendi auidior. N I. Verũ, sed iam
 olim ille oblitus est, se fuisse puerum. Ad uerbe
 ra facillimus est & liberalis, hîc parcissimus,
 idemq; difficillimus. H I. Attamen protruden-
 dus est aliquis legatus, non admodum uerecun-
 dæ frontis, quem non illico^a protelet suis sæuis
 dictis. N I C. Eat qui uolet, ego carere malo,
 quàm rogare. H I E. Nemo magis accommodus
 ad hanc legationem, quàm Cocles. N I C. Ne-
 mo profecto. Nam^b perfrictæ frontis est, ac
 bene linguax. Deinde sensum hominis pulchrè
 callet. H I E. I Cocles, ab omnibus nobis ma-
 gnâ initurus gratiam. C O C. Equidem expe-
 riar sedulo. Verùm si non successerit, ne con-
 ferte culpam in oratorem uestrum. H I E. Be-
 ne ominare: si te satis nouimus, impetrabis.
 Abi orator, redibis exorator. C O C. Eo. Bene
 fortunet legationem meam Mercurius. Salue
 præceptor. P A E D. Quid sibi uult nugamen-
 tum hominis? C O C. Salue præceptor obser-
 uande. P A E D. Insidiosa ciuilitas. Satis iam sal-
 ueo. Dic quid uelis. C O C. Totus discipulorum
 tuorum grex orat ludendi ueniam, P A E. Ni-
 hil

hil aliud quàm luditis, etiam absq; uenia. C O.
 Scit tua prudentia uigorem ingeniorum excita
 ri moderato lusu, quemadmodum nos docuisti
 ex Quintil. P A E D. Sanè ut isthuc tenes, quod
 pro te facit. Laxamento opus est ijs, qui uehe
 menter laborant: uobis qui segniter studetis,
 Cracriter luditis, fræno magis opus est, quàm
 laxatis haberis. C O C. Adnitimur pro uiribus.
 Et si quid haftenus cessatum est, post diligen
 tia sarcietur. P A E. Oh sartores. Quis erit fi
 deiussor aut sponsor isthuc futurum? C O C. Ego
 capitis mei periculo non dubitem esse sponsor.
 P A E. Imò culi periculo potius. Scio quàm non
 sit tutum tibi credere, tamen hîc periculum fa
 ciam, quàm sis bonæ fidei. Si dederis uerba,
 posthac nequicquã mecum egeris. Ludant, sed
 gregatim in campis. Ne diuertant ad compota
 tioncs, aut alia nequiora. Maturè se recipiant
 domum ante solis occubitum. C O. Fiet. Exora
 ui, quanquam ægrè. H I. O lepidum caput, om
 nes amamus te plurimum. C O. Sed interim ca
 uendum ne quid peccemus, alioqui de meo ter
 go dependendum foret. Fideiussi uestro omniũ
 nomine. Quòd si quid accidat, nõ est quòd me
 posthac ut amini legato. H I E. Cauebitur. Sed
 quod lusus genus potissimum placet? C O C. De
 hoc in campo consultabimus.

Scholia.

a ¶ Protelet.) Id est, perturbet. b ¶ Perficitur

frontis. Vide Chil. 1. centur. 7. prouerb. 47.

P I L A.

N I C. Nulla res melius excrcet omnes corporis partes, quàm pila palmaria: sed aptior hyemi, quàm æstati. **H I.** Nullum anni tempus nobis parum accõmodum est ad ludendum. **N I C.** Minus sudabitur, si ludamus reticulo. **H I E.** Imò reticulum piscatoribus relinquamus, elegantius est palma uti. **N I C.** Agè nihil moror: sed quanti certabimus? **H I E.** Talitro, sic parceretur pecuniæ. **N I.** At ego malo fronti parci, quàm pecuniæ. **H I** Et mihi frõs charior est pecunia. Aliquo periculo certandum est, alioqui friget ludus. **N I C.** Sic res habet, ut dicis. **H I E.** Vtra pars prior euiccrit tres lusus, ei uicta pendet sextam drachmæ partem: sed hac lege, ut quicquid è uictorijs collectum fuerit, insumatur in cõuiuium, ad quod pariter uocentur omnes. **N I.** Placet lex, & rata esto. Supcrest igitur ut sortiamur partes. Nam sumus fermè pares omnes, ut nõ admodum referat, quis cui coniungatur. **H I.** Tu tamen me longè peritior es. **N I C.** Ut sim, sed tu felicior. **H I.** Etiam hïc ualet fortuna? **N I C.** Illa nusquam non regnat. **H I E.** Agè fiat sortitio. Euge, bene cecidit, contigere quos uolebam. **N I C.** Et nos nostræ sodalitatis non pœnitet. **H I.** Agedum simus uiri. Amat uictoria curam. Suum quisq; locum gnauiter tueatur. Tu mihi cõsiste à tergo, excepturus pilam
si me

*si me transuolet. Tu istic obserua, repulsurus
 huc ab aduersarijs reuolantem. N I. Ne musca
 quidem hæc præteruolarit impunè. H I. Agite
 bonis auibus, mittite pilam in testū. Qui mise-
 rit nihil præfatus, frustra miscrit. N I C. Hem,
 accipe igitur. H I. Mittito. Si miseris extra li-
 neas, aut infra supræue testū, uestro damno fue-
 rit, aut certè nobis fraudi esse nolim. Tu sanè
 parum cōmodè mittis. N I. Tibi quidem, at no-
 bis cōmodè. H I. Vt miseris, ita remittam. Par
 pari referam. Sed præstat ingenuè legitimeq;
 ludere. N I. In ludo pulchrum est arte uincere.
 H I E. Fateor, atque etiam in bello. Sed habet
 utraq; pars suas leges. Et sunt artes illibera-
 les. N I C. Credo, plures septem. Signa termi-
 num testula, aut rudere, aut si mauis pileo tuo.
 H I E. Tuo malim. N I C. Rursus accipe pilam.
 H I. Mitte. Pone notam. N I C. Habemus duos
 terminos satis longinquos. H I. Vt cunq; sed ta-
 men uincibiles. N I C. Planè uincibiles, si nemo
 repugnet. H I E. Euge priorè metam præter-
 currimus. Vicimus quindecim. Hæc præbe-
 te uos uiros: uiceramus & hîc, si tu tuo consti-
 tisses loco. Sumus igitur pares. N I C. Non diu
 futuri. Vicimus triginta, uicimus quadraginta
 quinque. H I E. Sestertia? N I. Non. H I. Quid
 igitur? N I C. Numeros. H I E. Quò pertinent
 numeri, si nihil est quod numeres? N I. Noster
 hic ludus est. H I E R. Præproperè tu quidem*

ante uictoriam canis triumphum. Vidi qui uincerent ab hoc numero, qui nihil habebant. Variā est ut Martis, ita lusus alea. Habemus triginta. Iam rursus pares sumus. N I. Nunc serio res agitur. Euge successit, habemus potiores. H I. Non diu habituri. Dixit? Rursus æquali fortuna sumus. N I. Diu nutat fortuna, uelut anceps, utris uelit addicere uictoriam. O fors fortuna, si nobis faueris, dabimus tibi maritum. Euge audiuit uotum. Peres nos est huius certaminis uictoria. Pone notam cretaceam, ne excidat. H I. Iam ^a appetit uespera, & sudatū est satis, præstat à ludendo desistere, ne quid nimis. Supputemus lucrum. N I. Nos cuicimus tres drachmas, uos duas. Restat igitur una ad compotatiunculam. Sed interim quis soluet precium pilarum? H I. Omnes ex æquo, pro sua quisque portione. Nam lucrū exilius est, quàm ut inde possit aliquid decidi.

Scholion.

^a ¶ Appetit uespera, pro instat, quoties est uerbum neutrale.

LVDVS GLOBORVM

MISSILIVM.

ADOLPHVS. BERNARDVS.

A D. Tu toties apud me gloriatus es te mirum quendam esse artificem in certamine mittendorum globorum, agè libet experiri, qui uir sis.

B E. Nihil detrecto, huc si quid libet. Nunc tu
planè

planè, quod dici solet, in planiciem prouocas equum. A D. Et tu senties me non esse asinum. B E. Placet ne^a monomachia, ut unus cum uno cõgrediatur, an mauius adiungi socios periculi? A D. Malo *μονομαχίην*, ne qua pars uictoriæ decidatur alteri. B E R. Isthuc & ipse malo, ut laus in solidũ sit mea. A D. Hi spectatores erũt & arbitri. B E. Recipio. Sed quod erit uictori brauium, aut quæ uictio pœna? A D. Quid si uicto amputetur auricula? B E R. Imò testium alter execetur potius. Non est magnificũ certare pro pecunia. Tu Germanus es, ego Gallus, decertemus pro suæ uterq; gentis gloria. Si uicero, tu ter exclamabis, Floreat Gallia: si uictus, quod absit, fuero, totidem uerbis celebrabo tuam Germaniam. A D. Agè placet conditio. B E R. Adsit fortuna. Quando periclitantur hoc ludo duæ maximæ nationes, sint æquales sphaeræ. A D O. Nosti saxum illud promi-nens haud procul à porta? B E R. Noui. A D. Ea erit meta, & hæc linea. B E. Esto: sed sint, inquam, partes globi. A D. Minus discernas ouum ab ouo, aut ficum à ficu. Sed mea non refert, utrum malis, elige. B E. Mitte. A D. Heus, tu mihi non brachium, sed balistam habere uideris, ita torques globum. B E. Satis momordisti labrum, satis rotasti brachium, tandem mitte. O uires Herculeas, sed tamen uinco. A D. Nisi sceleratus ille laterculus obstitisset, præ-

uerteram te. B E. Consiste in sphaerae tuae ue-
 stigio. A D. Non utar dolo malo. Cupio uirtu-
 te, non fraude uincere: quandoquidem de glo-
 ria certamen est. Bene uertat. B E. Ingens pro-
 fectò iactus. A D. Ne ride prius quàm uiceris.
 Adhuc penè sumus pares. B E. Nunc res agi-
 tur. Vter prior metam contigerit, is uicerit.
 A D O. Vici, canta. B E. Sed definiendum erat,
 quoto ludo constaret uictoria. Nam primo nõ-
 dum incaluerunt uires, A D O. Definiant arbi-
 tri. A R. Tertio. B E R. Placet. A D. Quid ais?
 Agnoscis'ne uictorem? B E. Tibi fortuna ma-
 gis aspirauit, uiribus & arte non tibi cessero.
 Sed quod arbitri pronunciauerint, id sequar.
 A R. Germanus uicit, & hoc gloriosior est ui-
 ctoria, quòd talem artificem uicerit. A D. Nunc
 canta Galle. B E. ^b Sum raucus. A D. Hoc Gal-
 lis nouum non est: sed tamen coccyssa. B E. Flo-
 reat Germania ter. A D O. Imò ter hoc erat ca-
 nendum. B E. Contraximus siticulam, eamus
 ad compotatiunculam, ibi perficietur cantio.
 A D O L. Non recuso, si ita uidetur arbitris.
 A R. Ita commodius est. Melius canet Gallus
^c colluto gutture.

Scholia.

a ¶ Monomachia. singulare certamē. b ¶ Sum
 raucus.) Allusit ad gallos gallinaceos, quibus
 natura adest uox rauca, qui propriè dicuntur
 coccyssare. Vnde & Galli uulgò uocant gal-
 lum

lum Coc. e ¶ Colluto.) Ita Persius: Guttur mobile collucrit. Solct enim medicamentis uox fieri mollior: quod hîc fit uino.

LVDVS SPHAERAE PER
annulum ferreum.

GASPAR. ERASMIVS.

GAS. Agè nos auspiciabimur. Victo succedet Marcolphus. ER. Sed quod crit uictori præmium? GAS. Victus ex tempore faciet ¶ recitabit distichon in laudem uictoris. ER. Accipio legem. GAS. Vis 'ne sortiamur, uter prior incipiat? ER. Esto tu Prior, si libet, ego malim esse Abbas. GA. Hòc tua conditio potior est, quòd tibi nota est area. ER. Versaris in tua arena. GAS. In hac exercitator sum, quàm in libris. Tamen istud perquam exigui momenti est. ER. Aequum est, ut tantus artifex, in hoc certamine mihi largiare nonnihil. GAS. Imò isthuc abs te peterem iustius: sed parum est honesta precaria uictoria. Is demum uincit, qui suo Marte uincit. Ita sumus pares, ut non melius commissus fuerit olim cum Bito Bacchius. ER. Tua sphaera cõmodior est mea. GAS. Et tua uola uincit meã. ER. Ludito legitime, absq; technis, ac dolo malo. GA. Dices tibi rem esse cum homine probo. ER. Sed prius audire cupio huius a sphaeristerij plebiscita. GA. Quaternio ludũ absoluit. Qui hanc lineam præterierit, in dano est. reliquos limites si transilias,

sine fraude fiet. Qui globū suo loco mouerit, perdit ius ferendi. E R. *Intelligo.* G. *En occlusi tibi portum.* E R. *Sed isthinc te excutiam.* G. *Id si feceris, cedam tibi huius certaminis palmam.* E R. *Bona fide?* G. *Optima. Non enim potes alia uia, nisi sic mittas sphaeram tuam in parietem, ut resiliat in meam.* E R. *Id experiar.* *Quid ais bone uir? Nonne depulsus es?* G. *Fa-teor: utinam tam sapiens esses, quàm es felix. Sed isthuc centies tentanti, uix semel successerit.* E R. *Imò si quid audeas deponere pignoris, nisi tertio quoq; experimento successerit, uin-ces. Sed interim redde pactum præmium.* G. *Quodnam?* E R. *Distichon.* G. *Reddam.* E R. *Et quidem ex tempore. Quid arrodis unguē?* G. *Habeo.* E R. *Recita clarè.* G. *Clarissimè: Plaudite uictori iuuenes hîc quotquot adestis, Nam me qui uicit, ^bdoctior est nebulo. Nonne distichon habes?* E R. *Habeo, sed quale abs te allatum est, tale tibi referetur.*

Scholia.

a ¶ Sphaeristeriū locus in quo sphaeris luditur. Habēt aut quæq; peculiare suas leges. b ¶ Doctior est neb.) Philosophus quidā apud Laërtiū uidens quendā lasciuia saltatione gestientē, Quò melius, inquit, feceris, hòc deterius facies. In re mala quò melior es artifex, hòc uir es peior.

SALTUS.

VINCENTIUS. LAURENTIUS.

VIN.

VIN. Libet' ne decertare saltu? L A. Ludus iste non cōuenit pransis. VIN. Quā ob rem? L A V. Quia^a uentris saburra grauat corpus. VIN. Non admodum sanè, qui pransi sint in pædagogio. Nam hi plerūq; cœnaturiūt prius quàm absoluerint prandium. L A V. Quod igitur saliendo genus placet? VIN. Auspicemur ab eo quod est simplicissimū, à saltu locustarū, siue mauis ranarū, utraq; tibia, sed iunctis pedibus. Qui longissimè promouerit cingulum, coronā feret. Huius ubi erit satietas, aliud atq; aliud genus experiemur. L A. Equidem nullum recusabo genus, nisi quod geritur cum periculo tiliarum: nolim mihi rem esse cum chirurgis. VIN. Quid si certemus unica tibia? L. Iste ludus est^b Empusæ, ualeat. VIN. Hastæ innixum salire, cum primis est elegans. L A. Liberalius est certare cursu. Siquidem hoc certaminis genus apud Verg. proposuit & Aeneas. VI. Verum, sed idem proposuit & cæstum certamen, quo non delector. L. Designa stadium. Hoc loco sit carcer, quercus ista sit meta. VI. Sed utinam adesset Aeneas, qui proponat & præmia uictori. L A. Victori abundè magnum præmium est gloria. VI. Victo potius dandum erat præmium, solatij gratia. L A. Sit igitur uictō præmium, ut lappa coronatus redeat in urbem. VI. Equidem non recusarim, si tu præcedas tibia canens. L A. Est ingens cæstus. VIN.

Nec mirum, quum sit solstitium æstiuum. L A. Præstiterat natare. V I N. Mibi non placet ranarum uita. Animal sum terrestre, non^d amphibion. L A. Sed tamen hoc exercitamenti genus olim cum primis habebatur liberale. V I N. Imò etiam utile. L A. Ad quid? V I N. Si fugiendum sit in bello, ibi potissimum ualent qui sese cursu pedum & natatu exercuerunt. L. Artem narras haudquaquam aspernandam. Neq; enim minus laudis est aliquando bene fugere, quàm fortiter pugnare. V I. Sum planè rudis & imperitus natandi, nec sine periculo uersamur in alieno elemento. L A. Sed assuescere oportet: nemo nascitur artifex. V I. At ego istius generis artifices permultos audio natasse, sed non enatasse. L. Experieris primum innixus suberi. V I N. Nec^e suberi fido magis quàm pedibus: si uobis cordi est natatio, spectator esse malo, quàm certator.

Scholia.

a ¶ Vētris saburra.) Saburra onus nauis, quo libratur aduersus fluctus. Et Plautus saburratas appellat saturas. b ¶ Empusæ.) Spectrū est apud Aristophanem, unica tibia, unde & Græci nomen dedere. c ¶ Stadium aliàs certa magnitudo est, aliàs locus in quo curritur. d ¶ Amphibion.) Amphibia dicuntur, quæ simul & in aqua uiuunt, & in terra, ut crocodilus, anates, & similia, e ¶ Suberi.) Græcè

φάλαξ, corticis genus semper fluitans : unde qui discunt natate, subiiciunt pectori. Horat. Nabis sine cortice.

CONFABVLATIO PIA.

ERASMVS. GASPAR.

ER. Vnde nobis prodis? E popina quapiam?
 GA. Bona uerba. ER. E sphæristerio? G. Ne hoc quidē.
 ER. Ex ænopolio? GA. Nequaquā.
 ER. Quando nō assequor diuinando, dic ipse.
 GA. Ex æde Virgini matri sacra. ER. Quid illic tibi negocij est?
 GA. Salutē dixi nōnullis.
 ER. Quibus? GA S. Christo, ac diuis aliquot.
 ER. Religiosior tu quidem es, quàm pro ætate.
 GA. Imò nullam ætatem non decet religio.
 ER. Si cupiam esse religiosus, patiar mihi iniuri cucullam.
 G. Atq; ego idem facerē, si quantū caloris adfert, tantūdem pietatis adferret cuculla.
 ER. Aiunt uulgò pueros angelicos in satanam uerti, ubi cōsenuerint.
 GA. Sed ego prouerbium istuc ab autore satana natū arbitror. Imò uix existimo senem esse uerè piū, nisi qui à teneris annis assueuerit. Nihil felicius discitur, quàm quod ab ipsa statim pueritia discitur.
 E. Quid igitur est religio? G. Est purus cultus numinis, & obseruatio præceptorum illius.
 ER. Quæ sunt illa? GA S. Longum est, sed ut in summa dicam, in rebus quatuor est sita.
 ER. In quibus? GA. Primum, ut rectè pièq; sentiamus de Deo, de scripturis diuinis: atq; ut illum nō ucreamur

modò, tanq̃; dominũ, uerumetiam amemus ex
 íntimis affectibus, ut patrem beneficentiss. Se-
 cundum, ut summa cura tueamur innocentiam:
 ea est, ne quem lædamus. Tertiũ, ut teneamus
 charitatem, hoc est, ut de omnibus, quantum da-
 tur, bene mereamur. Quartum, ut seruemus pa-
 tientia. Ea præstat, ut mala nobis illata si me-
 deri nequeamus, patienter toleremus, non ulci-
 scentes, nec malum malo referentes. E R. Næ
 tu probus es cõcionator. Sed præstas ista, quæ
 doces? G. Equidem adnitor pro mea uirili.
 E R. Quí potes pro uirili cum sis puer? G. Me-
 ditor pro uiribus, & quotidie mecum in eo ra-
 tionem: si quid cessatũ fuerit, corrigo: illud præ-
 ter decorũ, hoc dictum petulantius, hoc factum
 incircũspectius, hoc taceri præstiterat, illud o-
 missum. E R. Quando subducitur ista ratio?
 G. Fermè sub noctem, aut si quando magis ua-
 eat. E R. Sed agè dic mihi, quibus studijs totum
 transigis diem? G. Nihil celabo tam fidum so-
 dalem. Manè simulatq; sum expergefactus (id
 ferè fit ad sextã, aut quintam) pollice signum
 crucis pingo in fronte et in pectore. E R. Quid
 deinde? G. Auspico initium diei, In nomine
 patris, & filij, & spiritus sancti. E R. Piè sa-
 nè. G. Mox paucis saluto Christũ. E R. Quid
 illi narras? G. Ago gratias, quòd eam noctem
 mihi uoluerit esse prosperam, precorq; ut diem
 itidem illum totũ mihi bene fortunet ad ipsius
 gloriam

gloriam, et animæ meæ salutem: utq; is, qui est
 uera lux, occasum nesciens, sol æternus, omnia
 uiuificans, alens, exhilarans, dignetur illucesce
 re menti meæ, ne usquam impingam in ullum
 peccatū, sed ipsius ductu perueniam ad uitam
 æternam. ER. Haud inauspicatum dici exor
 dium. G. Deinde salutatis parentibus, quibus se
 cundum Deum primam debeo pietatem, cum
 tempus est cōfero me ad ludium literarium, sed
 ut per templum, si cōmodum est, sit mihi transi
 tus. ER. Quid illic? G. Rursus tribus uerbis
 saluto IESVM, ac diuos diuasq; omnes, sed
 nominatim Virginē matrem, tum eos quos ha
 beo mihi peculiare. ER. Næ tu mihi probè le
 gisse uideris illud Catonis, Saluta libenter. Nō
 sat erat manè salutasse, nisi mox denuò saluta
 res? An non uereris ne molestus sis immodico
 officio? G. Amat CHRISTVS subinde ap
 pellari. ER. Sed ineptum uidetur alloqui, quem
 non uides. G. Nec eam mei partem uideo, qua
 illi loquor. ER. Quæ? G. Animo. ER. Sed ocio
 sum est salutare non resalutantem. G. Resalu
 tat frequenter arcano afflatu. Deniq; abundè
 resalutat, qui dat quod petitur. ER. Quid hîc
 ab illo flagitas? Nam uideo tuas salutationes
 esse petaces, cuiusmodi ferè sunt mendicorum.
 G. Sanè non procul aberras à scopo. Precor e
 nim ut qui puer duodecim annos natus, sedens
 in templo docuit ipsos doctores, cuiq; pater ce

litus emissa uoce dedit autoritatē docendi mortalium genus, quum diceret: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacitum est, ipsum audite: quiq; est æterna sapientia summi patris, illustrare dignetur ingenium meum ad perdiscendas honestas literas, quibus utar ad ipsius gloriam. E R. Quos autem habes diuos tibi peculiare? G A. Ex apostolis Paulum, ex martyribus Cyprianum, ex doctoribus Hieronymum, è uirginibus Agnetem. E R A. Quæ res istos tibi conciliauit, electio, an casus? G A. Sortitò obuenerunt. E R. Atq; istos nihil aliud quàm salutas? An ab his quoque mendicis aliquid? G A. Precor ut me suis suffragijs Christo cõmendent, efficiantq; ut illius munere aliquando contingat in ipsorum uentre contubernium. E R. Sanè rem nõ uulgarem petis. Quid tum postea? G A S. Ad ludum propero, & quod is locus postulat, toto ago pectore. Sic enim imploro Christi præsidium, quasi citra illius opem nihil efficiat nostrum studium: sic studeo, quasi ille nihil auxiliij sit laturus, nisi grauiter laborati. Ac modis omnibus do operam, ne meritò uapulem, ne quid dicto factõue uel præceptorē offendam, uel sodales meos. E R. Probus es, quum ista cogitas. G A. Quum dimissus à ludo domum propero, rursus, si licet, per ædem sacrã iter facio, rursusq; tribus uerbis saluto I E S V M, Si quid est obsequij præstan

præstandum parentibus, otheo. Quod si quid etiam superest temporis, mecum aut cum sodali repeto quod prælectū est in schola. ER. Næ tu perparcus es temporis. GA. Nec mirum, si parcus sum rei, ut multò preciosissimæ, ita irrecuperabilis. ER. At Hesiodus docet, in medio parcendum esse: in principio præproperā, in fine seram esse parsimoniam. GAS. Rectè Hesiodus de uino, sed ætatis nulla est intempestiua parsimonia. Dolium si sinas, nō exhauritur. At ætas nunq̄ non defluit, siue dormias, siue uigiles. ER. Fateor: sed quid deinde rei geritur? GA. Adornata parentibus mensa, recito consecrationē, deinde prandentibus ministro, donec iubeor & ipse prandium sumere. Actis gratijs, si quid uacet, lusu quoquam honesto laxo animum cum sodalibus, donec hora reuocat in ludum à lusu. ER. Ac rursus salutatur IESVS? GA. Salutatur, si cōmodum est. Sin est cur aut non uacet, aut non sit tempestiuum, tamen præteriens templū, cogitatiuncula saluto. Rursus in ludo totis uiribus hoc agitur, quod locus postulat. Domū reuersus, idem ago quod ante prandiū. A cœna suauibus fabulis memet oblecto: mox prosperam noctem precatus parentibus ac familiæ, maturè me confero ad nidum: illic flexis ante lectū genibus, mecū, ut dixi, reputo, quibus studijs is dies peractus sit. Si quid est grauioris admisi, Christi clementiam

imploro, ut ignoscat, polliceorq; meliora: si nihil est, ago gratias illius beneficentiæ, quòd me seruarit ab omni uitio. Deinde me totum illi toto pectore cõmendo, ut me protegat ab insidijs mali genij, & ab obscœnis somnijs. His factis, lectum ingressus, frontem ac pectus signo crucis imagine, ac me compono ad somnum. E R. Quo pacto te componis? G. Nec pronus cubo, nec supinus, sed primùm lateri dextro innitens, brachijs ita transuersim seu decussatim cõplicatis, ut pectus muniãt figura crucis, dextra manu sinistro admota humero, læua dextro. Ita dormio suauiter, donec aut expergiscar ipse, aut exciter. E R. Sanctulus es, qui ista possis. G. Imò stultulus es, qui ista dicas. E R. Lau do institutum, si queam assequi. G. Velis tantummodo. Nam ubi assueueris pauculos menses, erunt hæc etiam suauia, ad cõuertentur in naturã. E R. Sed nihil audio de sacris. G. Nec hac parte mihi desum, diebus præcipuè festis. E R. In his quomodo te geris? G. Primùm omnium excutio meipsum, num qua labe peccati sit animus contaminatus. E R. Id si comperias, quid tum? subducis te ab altari? G. Nequaquã corpore, sed animo me submoueo, ac ueluti procul stans, nec audens attollere oculos ad patrẽ Deum, quem offendi, tundo pectus meum, dicens illud ex Euangelio cum publicano: Domine propitius esto mihi peccatori. Deinde si sensero

sero quempiã offensum à me, cum curo placan-
 dum euestigiò, si licet: sin minus, statuo in ani-
 mo, mihi, cum primũ licebit, reconciliare proxi-
 mum. Si quis offendit me, remitto uindictam,
 doq; operam, ut qui læsit, agnoscat errorẽ suũ,
 & resipiscat. Sin eius rei nulla spes est, uindi-
 ctam omnem Deo relinquo. E R. Istuc durum
 est. G A. An hoc durũ, cõdonare leuem noxiam
 fratri tuo, cuius ignoscentia tibi mutua sit fre-
 quenter opus, cum Christus omnia cõmissa no-
 stra nobis semel condonarit, & quotidie con-
 donet? Imò mihi uidetur hæc nõ esse liberalitas
 in proximũ, sed fœneratio apud Deum: perin-
 de quasi conseruus ex pacto remittat conseruo
 tres drachmas, ut ipsi dominus condonet talen-
 ta decem. E R. Perpulchrè tu quidem philoso-
 pharis, si modò certum sit quod ais. G A S. An
 postulas aliquid certius euangelica cautione?
 E R. Non est æquũ. Sed sunt qui se nõ credant
 esse Christianos, nisi quotidie Missam, ut appel-
 lant, audierint. G A. Horum institutũ equidem
 nõ damno, præsertim in his qui abundat ocio,
 quæue totos dies occupantur profanis negocijs.
 Tantum illos nõ approbo, qui superstitiose si-
 bi persuaserunt, diem fore parum faustum, nisi
 fuerint cum auspiciati à Missa: & statim à sa-
 cro se conferunt uel ad negotiationem, uel ad
 prædã, uel ad aulam, ubi si, quod per fas ne-
 fasq; gerunt, successerit, Missæ imputant. E R.

Sunt ne qui sic desipiant? G A S. Magna pars hominū. E R. Sed redi ad sacrū. G. Si licet, adsto uicinus altari sacro, quò percipere queant ea quæ sacrificus recitat, præsertim epistolam & Euangelium. Ex his aliquid conor decerpere, quod infigam animo meo: id mecum aliquant diu rumino. E R. Nihil interim oras? G A S P. Oro, sed cogitatione magis quàm strepitu labiorū. Ex his quæ recitat sacerdos, arripio precandi occasionem. E R. Dic istud explanatius: nam non satis assequor quid uelis. G A S. Dicam. Finge recitari epistolam, Expurgate uetus fermentū, ut sitis noua conspersio, sicut estis azymii. Ad hæc uerba sic mecum loquor Christo: Vtinam uerè sim azymus, purus ab omni fermento malitiæ. Sed tu domine Iesu, qui solus es ab omni malitia purus ac syncerus, largire ut indies & ipse magis ac magis expurgem uetus fermentū. Rursum si fortè legatur Euangelium, de seminante semen suum, sic oro mecum: Felix ille, qui meretur esse terra bona: precorq; ut me ex terra parum frugifera, sua benignitate faciat terram bonam, sine cuius beneficio nihil omnino bonū est. Sint hæc exēpli causa dicta: nam singula persequi prolixū sit. Sed si contingat sacrificus mutus, quales multos habet Germania, aut nō detur adesse propius altari, ferè libellum paro, in quo descriptum sit eius dici Euangelium & epistola, inde ipse aut pronun-

pronūcio, aut oculis lego. ER. Intellego: sed quibus cogitationib. potissimū transmittis hoc tempus? G. Ago gratias Iesu Christo pro ineffabili cbaritate, quòd genus humanū sua morte redimere dignatus est, & oro ne patiatur suū sacrosanctum sanguinē pro me frustra fusum esse, sed suo corpore semper pascatur animū meū, suo sanguine uiuificet spiritū meū, ut paulatim adolescens uirtutum auctibus, efficiar idoneum membrum corporis illius mystici, quod est ecclesia: nec unquā deficiam ab illo sanctissimo fœdere, quod in extrema cœna distributo pane, & porrecto poculo, pepigit cum discipulis suis electis, & per hos cum omnibus qui per baptismum in societatem illius insiti sunt. Quòd si sensero uagari cogitationem, lego psalmos aliquot, aut aliud quidpiam pium, quod animū ab euagando cohibeat. ERA. Habes in hoc psalmos certos? GASP. Habeo, sed quos non ita mihi ipsi indixi, quin omittam, si cogitatio quæpiam incidat, quæ magis reficiat animum meū, quàm illa psalmorum recitatio. ERA S. Quid de ieiunando? GASP. Cum ieiunio mihi nihil est negocij. Sic enim me docuit Hieronymus, nō esse ualetudinem atterendam ieiunijs, donec corpus ætate robur iustum collegerit. Nondum autem egressus sum annum decimum septimū. Sed tamen si sensero opus, prandeo, cœnoq; parcius, quò me præbeam alacriorem

*studijs pietatis per diem festum. ER. Postea
 quàm cœpi semel, expiscabor omnia. Quomo-
 do affectus es erga conciones? G A S. Optimè.
 Ad has non minus religiose accedo, quàm ad
 sacram synaxim. Et tamen deligo, quos audiã.
 Sunt enim quos præstat non audisse. Quòd si
 talis contingit, aut si nemo contingit, tempus
 hoc transigo sacra lectione: lego Euangeliũ &
 epistolam, cum interpretatione Chrysostomi
 aut Hieronymi, aut si quis alius occurrit pius
 ac doctus interpres. ER. Sed magis afficit ui-
 ua uox. G A S. Fateor, & audire malo, si de-
 tur concionator tolerabilis: sed non uideor om-
 nino caruisse concione, si Chrysostomum aut
 Hieronymum scripto loquentem audiero. ER.
 Non opinor. Sed quid te delectat confessio?
 G A S. Magnopere: nam confiteor quotidie.
 ER. Quotidie? G A S. Sic est. ER. Alendus
 est igitur tibi propriè sacerdos. G A S. Sed illi
 cõfit: or, qui uerè solus remittit peccata, cui est
 potestas uniuersa. ER. Cui nam? G A S. Chri-
 sto. ER. An istud sat esse putas? G A S. Mihi
 quidem sat esset, si sat esset proceribus ecclesiæ
 & consuetudini receptæ. ER. Sed quos tandẽ
 appellas ecclesiæ proceres? G A S. Pontifices,
 episcopos, apostolos. ER. Et inter hos annu-
 meras Christum? G A S. Is est omnium sine
 controuersia colophon. ER. Et huius receptæ
 confessionis autor? G A S. Is quidem autor est
 omnis*

omnis boni: sed an ipse instituerit hanc confessionē, qualis nūc est in usu ecclesiæ, Theologis excutiendum relinquo: mihi puero & idiotæ sufficit maiorum autoritas. Hæc est certè præcipua confessio: nec est facilè confiteri Christo. Non confitetur illi, nisi qui ex animo irascitur suo peccato. Apud illum expono, deploroq; si quid admisi grauius, clamo, lachrymor, ploro, me ipsum execror, illius imploro misericordiam: nec finem facio, donec sensero peccandi affectum peritus expurgatū è medullis animi, & succedere tranquillitatem aliquam & alacritatem, condonati criminis argumentum. Atq; ubi tempus inuitat ut ad eam sacrosanctā mensam corporis & sanguinis dominici, confiteor & sacerdoti, sed paucis, & non nisi ea quæ certò uidentur crimina: aut eiusmodi, ut uehemens suspicio sit crimen esse. Neq; uerò proptinus arbitror esse piaculū, hoc est, enorme crimen, quod admittitur aduersus quaslibet cōstitutiones humanas, nisi cōtemptus accesserit malitiosus. Imò uix arbitror crimen capit. ille, cui nō sit adiuncta malitia, hoc est, peruersa uoluntas. ER. Laudo quòd sic es religiosus: ut tamen supersticiosus non sis. Hic quoq; puto locū esse prouerbio,^a Nec omnia, nec passim, nec quibuslibet. G. Deligo mihi sacerdotē, cui credā arcana pectoris. ER. Istuc est sapere. Sunt enim permulti, quod compertū est, qui quod accipiunt in

confessionibus, effutuunt. Sunt improbi quidam
 & impudentes, qui percontantur à confitente,
 quæ præstiterat tacuisse. Sunt indocti & stoli
 di, qui ob sordidū quæstium præbent aurem ue
 rius quàm animū, cum nec dijudicent inter no
 xiam & rectè factum, nec docere possint, nec
 cōsolari, nec cōsulere. Hæc sic habere frequen
 ter audiui ex multis, & ipse partim expertus
 sum. G A. Et ego nimium. Proinde deligo mihi
 uirū non indoctum, grauem, spectatæ integra
 tis, linguæ continentis. E R. Profecto felix es,
 qui ista maturè sapere cœperis. G A. Deniq; il
 la prima mihi curarum est, ne quid cōmittam,
 quod cum periculo credam sacerdoti. E R. Ni
 hil melius, si quidem possis cauere. G A S. No
 bis quidem difficillimū est, sed auxiliante Chri
 sto, facile est. Primum est, ut adsit bona uolun
 tas. Eam mihi subinde renouo, præsertim die
 bus dominicis. Deinde subduco meipsum pro
 uiribus ab improborū consortio, & sodalibus
 integerrimis me adiungo, quorū conuictu fiam
 melior. E R. Rectè tibi consulis. ^b Corruptunt
 enim mores bonos colloquia praua. G A. Ocium
 ceu pestem quandam fugio. E R. Nec mirum:
 nam nihil malorum non docet ocium. Sed ut
 nunc sunt hominum mores, solus uiuat oportet,
 qui uelit abesse à malorū consortio. G A. Non
 omnino uanū est quod dicis. Plures enim mali,
 ut græcus ille sapiens dixit. Sed ex paucis opti
 mos

mos deligo. Et probus sodalis nonnunq̄; sodalem reddit meliorem. Vito lusus, qui prouocant ad nequitiam: uitor innoxij. Comem me præbeo omnibus: sed familiarem non nisi bonis. Quòd si quando incidero in malos, aut corrigo blandè monendo, aut dissimulo, toleroq̄;: si uideor non profecturus, certè cumprimùm licet memet ab illis suffuror. ER. Nunquam'ne titillauit animum tuum libido capiundæ cucullæ? GA. Nunq̄;, sed crebrò sollicitatus sum à quibusdã, ab hoc seculo, uelut à naufragio, ad portum monasteriorum uocantibus. ER. Quid ego audio? Captabant prædam? GAS. Miris technis adorti sunt & me, & parentes. Sed mihi stat sententia, nõ addicere me uel matrimonio, uel sacerdotio, uel instituto monachorũ, aut ulli uitæ generi, unde post me nõ queam extricare, priusquam mihi fucro pulchrè notus. ER. Quando isthuc erit? GA. Fortasse nunq̄;. Sed ante annũ uigesimalimum octauum nihil statuetur. ER. Cur ita? G. Quia audio passim tam multos sacerdotes, monachos, et maritos deplorantes, quòd sese temerè præcipitarint in seruitutem. ER. Cautus es, qui capinolis. GAS. Interim tria mihi curæ sunt. ER. Quænam ista? GA. Ut proficiam in probitate morum. Dein, si id nequeam, certè tuear illibatam innocentiam ac famam. Postremò, paro mihi bonas literas ac disciplinas, in quouis uitæ genere futuras

usui. E R. Sed interim à poëtis abstines? G A. Non in totum, sed castissimos quosque potissimum lego. Quòd si quid inciderit parum uerecundum, prætercurro, quemadmodum Vlysses obturatis auribus Sirenas præternauigauit.

E R. Sed cui interim studiorum generi te potissimum addicis? Medicinæ, Iuri Cæsareo aut Pontificio, an Theologiæ? Nam linguæ, bonæ literæ, philosophia, pariter conducunt ad omnem professionem. G A. Nondum ulli me planè addixi, sed ex omnibus gustum aliquem capio, ne cuiusquam planè sim rudis: utq; degustatis singulis, certius eligam, cui sim accõmodus. Medicina ubiuis terrarum certissimũ uaticum est: Iuris prudentia uiam aperit ad dignitates: Theologia mihi cum primis placeret, nisi me mores quorundam & morosæ inter ipsos contentiones offenderent. E R. Non facillè labitur, qui sic pedetentim incedit. Cõplures hisce temporibus abstinent à Theologia, quòd uereantur, ne uacillent in fide catholica, cum uideant nihil nõ uocari in quæstionem. G A. Ego quod lego in sacris literis & in symbolo, quod dicitur apostolorum, summi fiducia credo, nec ultra scrutor. Cætera permitto Theologis disputanda ac definienda, si uelint. Si quid tamen receptũ est usu populi Christiani, quod nõ planè pugnet cũ sacris literis, hætenus seruo, ne cuiquam sim offendiculo. E R. Quis Thales te docuit

euit istam philosophiam? G A. Fuit mihi admo-
 dum pucro cōsuetudo domestica cum integerrimo uiro Ioanne Coletō. Nostin' hominē? E R.
 Quid ni? tanq; te. G A. Is eam ætatē huiusmo-
 di præceptiuntulis imbuuit. E R. Non inuidebis
 si me præbeam æmulum instituti tui? G A. Imò
 isthoc nomine mihi futurus es multò charior.
 Scis enim similitudine morum conglutinari fa-
 miliaritatem ac bencuolentiam. E R. Verum,
 sed non inter competitores eiusdem magistra-
 tus, quum simili laborent morbo. G A. Nec in-
 ter eiusdem sponsæ procōs, quum pariter labo-
 rent amore. E R. Sed extra iocum experiar imi-
 tari rationem istam. G A. Precor ut tibi uertat
 quamoptime. E R. Fortassis assequar te. G A.
 Utinam et præcurras. Sed interim nō operiar
 te, quin ipse quotidie meipsum superare cōten-
 do: sed tamen adnitere, si potes, ut anteuertas.

Scholia.

a ¶ (Nec omnia.) Chil. 2. cent. 4. prouerb. 16.

b ¶ (Corrumpūt.) Chil. 1. cent. 10. prou. 74.

VENATIO.

PAVLVS. THOMAS. VINCEN-

TIVS. LAURENTIVS.

BARTHOLVS.

P A. Trahit sua quenq; uoluptas. Mihi placet
 uenatio. T H. Placet & mihi: sed ubi canes, ubi
 uenabula, ubi casses? P A. Valeant apri, ursi,
 cerui et uulpes, nos insidiabimur cuniculis. V I.

d s

At ego laqueos iniiciã locustis. Insidiabor gryllis. L A. Ego ranas captabo. B A. Ego p. apiliones uenabor. L A. Difficile est sectari uolantia. B A. Difficile, sed pulchrum: nisi pulchrius esse ducis sectari lumbricos aut cochleas, quia carẽt alis. L A. Equidem malo insidiari piscibus, est mihi hamus elegans. B A R. Sed unde parabis escam? L A. Lumbricorum ubiq; magna est copia. B A R. Est, si tibi uelint prorepere è terra. L A. At ego mox efficiam, ut multæ myriades profiliant. B A. Quo pacto? incantamẽtis? L A. Videbis artem. Imple hanc situlam aqua. Hos iuglandiũ summos cortices uirentes confractos immittito. Hac aqua perfunde solum. Nunc obserua paulisper. Vides emergentes? B A. Rem prodigiosam uideo. Sic olim, opinor, exiliebant armati ex satis serpentis dentibus. Sed pleriq; pisces delicatioris & elegantioris sunt palati, quàm ut esca tam uulgarì capiantur. L A. Noui quoddam insecti genus, quo talibus insidiari soleo. B A. Tu uide an possis imponere piscibus, ego ranis faceffam negotium. L A V. Quomodo, reti? B A. Nõ, sed arcu. L A. Nouum piscandi genus. B A. At nõ iniucundum. Videbis & fateberis. V I. Quid si nos duo micemus digitis? P A V. Ignauum est ac rusticum lusus genus. Ad focum desidentibus magis conuenit, quàm in campo uersantibus. V I. Quid si certe mus nucibus? P A V. Nucces admodum pueris relin-

relinquamus, nos grandiusculi sumus. V I. Et tamen nihil aliud adhuc, quàm pueri sumus. P A. Sed quibus decorum est ludere nucibus, ijsdem non indecorum est equitare in arundine longa. V I. Tu igitur præscrito lusus genus, sequar quocunq; uocaris. P A. Et ego futurus sum ² omnium horarum homo.

Scholion.

¶ (Omniū hor.) Chil. 1. cent. 3. prouerb. 68.

EVNTES IN LVDVM

LITERARIVM.

SYLVIVS. IOANNES.

SYL. Cur adeo curris Ioannes? IO. Cur ² lepus, ut aiunt, pro carnibus? SY. Quid hoc pro uerbij est? IO. Quia nisi adfuero in tempore ante recitatum catalogum, actum est de pelle mea. SYL. Hac quidem ex parte nihil est periculi. Modò præterita est quinta. Inspice horologium, manus nondum attingit punctū, quod horam ab hora æquis spacijs dirimit. IO. At ego uix habeo fidem horologijs: mentiuntur nonnunq;. SY. At mihi fide, qui campanæ uocem audiui. IO. Quid loquebatur? SY. Horam esse quintam. IO. Sed est & aliud, unde magis etiam timeam. Reddenda est memoriter besterna lectio, satis prolixa. Vereor ut possim. SY. Cōmune periculum narras. Nam & ipse uix satis teneo. IO. Et nosti præceptoris sæuitiam. Omnis illi noxia capitalis est. Nec magis

parcit nostris natibus, quàm si corium esset bubulum. SYR. Verùm is non aderit in ludo. IO. Quem igitur uicarium constituit? SY. Cornelium. IO. Strabum illum? Væ nostris natibus. Is uel^b Orbilio plagosior est. SY. Verum dicis, & ideo non rarò sum illius brachio precat^{us} paralytim. IO. Non est piũ, imprecari præceptori. Nobis potius cauendum, ne incidamus in illius tyranni manus. SY. Reddamus inter nos uicissim, altero recitante, altero codicem inspiciente. IO. Pulchrè mones. SY. Fac præsentis animo. Nam metus officit memoriæ. IO. Facilè deponerem pauorem, si non adesset periculum. At in tanto discrimine quis possit esse securus animo? SY. Fateor, attamen non agitur de capite, sed de parte diuersa.

Scholia.

a ¶ (Lepus pro carn.) Chil. 2. centur. 1. pro-
uerb. 86. b ¶ Orbilium literatorem Horatius plagosum appellat.

A L I A.

CORNELIVS. ANDREAS.

COR. Scitè tu quidem pingis, sed charta tua
perfluit. Charta subhumida est, ac transmittit
atramentum. AND. Quæso ut appares mi-
hi pennam hanc. COR. Deest mihi gladiolus
scriptorius. AND. En tibi. COR. Hui quàm
obtusus. AND. Accipe coticulam. CORNE.
Vtrum amas scribere cuspide duriuscula, an
mol

molliore? **AND.** *Attempera ad manum tuam.*
COR. *Ego molliore soleo.* **AND.** *Quæso ut
 mihi describas ordine figuras elementorum.*
COR. *Græcas an Latinas?* **AND.** *Latinas
 primùm conabor imitari.* **CO.** *Suppedita char-
 tam.* **AN.** *Accipe.* **CO.** *Sed mecum atramentum
 dilutius est subinde infusa aqua.* **AN.** *At meum
 linteolum prorsus exaruit.* **CO.** *Immunge, nisi
 mauis immeiere.* **AN.** *Imò potius rogabo ali-
 cunde.* **CO.** *Præstat habere domi, quàm roga-
 re cōmodo.* **AN.** *Quid est scholasticus absq̃
 calamo & atramento?* **CORN.** *Quod miles
 absque clypeo & gladio.* **AND.** *Vtinam mihi
 essent articuli tam celeres. Equidem non pos-
 sum dictantis uocem scribendo assequi.* **COR.**
*Prima cura sit, ut bene scribas: proxima, ut ce-
 leriter. Sat citò, si sat bene.* **AN.** *Bellè: sed istam
 cationem cane præceptori, quum dicat, Sat
 citò, si sat bene.*

AGENDI GRATIAS,

FORMULA.

PETRVS. *Gratum mihi fecisti, quòd aliquo-
 ties ad me scripseris. Habeo gratiam, quòd ad
 me crebrius scripsisti. Amo te, quòd interdum
 ad me literas dare non dedignatus es. Habeo
 gratiam, quòd crebris literis me uiseris. Ago
 tibi gratias, qui literarum fasciculis nos onera-
 ris. Maxima tibi à me habetur gratia, qui nos
 aliquândo literis laceßiuicris. Pergratū mihi feci*

sti, quòd nos dignatus sis tuis literis. Debeo tibi pro tuis humanissimis ad me literis. Magni be neficij loco duco, quòd non es grauatus ad me scribere.

Responsio.

CHRISTIANVS. Imò mecum est deprecari culpā impudentiæ, qui nō ueritus sim tibi homini tum occupatissimo, tum doctissimo, meis illiteratis literis obstrepere. Agnosco solitā tuā humanitatē, qui meam audaciam boni cōsulueris. Verebar ne quid offendissent te meæ literæ, quòd nihil omnino responderes. Non est quòd agas gratias: mihi plus satis est, si sedulitatem meam accepisti in bonam partem.

NOVA ROGANDI FORMVLA.

PET. Nihil'ne nouarum rerum adfertur è patria? Num quid noui de nostratibus accepisti? Quid noui? Ecquid nouarum rerum apportas? Num quid noui fertur? Num quæ res nouæ è patriar. unciantur?

Responsio.

CH. Noui quidem permultū, at nihil ueri. Nouarum quidem rerum satis, at nihil cōperti. Noua permulta, at explorati nihil. Non parum noui, at ueri non multum. Nihil adfertur noui. Nouarum rerum nihil prorsus accepi. Certi nihil, noui nonnihil. Rumores adferuntur permulti, sed dubij. Plurima est fama, at rerū nihil, firmi nihil. Si uana te capiunt, adfero tota plaustra
men-

mendaciorū. Fabularū totos modios apporto. Tantū mendaciorū adfero, quantū uix una nauis uehat. P E. Exorera te q̄ primū, ne succūbas tanto oneri. C H. Nihil habeo præter ea quæ iactātur in tonstrinis, in uehiculis, et in nauib.

A N A C C E P I S T I L I T E R A S ?

F O R M V L A.

P E. Nihil' ne literarum accepisti? Num aliquas è patria recepisti literas? Nullæ tibi sunt reddi tæ literæ? Num quid scriptorū accepisti? Num quas accepisti epistolas? Ecquas ab amiculis accepisti literas? Nihil epistolarum aduolauit è Gallia?

Responsio.

C H. Literarū nihil accepi. Ne pilum quidem literarū accepi. Ne tantulū quidem adfertur literarum. Nemo literam ad me. Ne uerbū quidem à quoq̄; redditur. Tantum literarū accepi iandiu, quantū uides in oculo meo. Equidem pecunias, q̄; literas malim. Argentū accipere malim quàm epistolas. Numos recipere malim, q̄; epistolia. Nihil moror literas, modò ueniat argentum. Equidem numerari malo mihi, q̄; scribi.

C R E D O, F O R M V L A.

P E T. Facile credo Haud difficile creditu est. Credi istud perfacile potest. Istud tibi quis non credat? Admodū incredulus fuerit, qui hoc tibi nō credat. Profestò habeo tibi fidem. Istius rei mihi facile fidem facis. Credo tibi uel iniurato.

Verisimile dicis. Adferūt tamen nōnihil solatijs
literæ. At ego alterutrū malim, quàm neutrū.

UTILITATIS FORMVLA.

CH. Quorsum spectant literæ sine pecunia?
Ad quid tandē inanes conducūt literæ? Quor
sum ualent, ad quid cōferunt, faciunt, profunt,
proficiunt literæ uacuæ? Cui gratæ, cui acce
ptæ literæ sine numis? Quid emolumentum ad
ferunt literæ inanes? Cui bono sunt ociosæ li
teræ? Quid iuuant? cui sunt usui? Ad quid con
ducibiles sunt? Quid secum adferunt momen
ti? Cui rei sunt utiles inanes epistolæ?

Responsio.

PET. Podici tergendo utiles, idoneæ, accōmo
dæ. Conducunt natibus tergendis. Si usum ne
scis carum, ad anum expurgandum ualent. Ad
nates tergendas. Ad posticū purgandum. Con
ferunt ad eam corporis partem mundandam,
quæ semet^a identidem inquinat. Valent conue
stiendis^b scombris. Inuoluendo thuri sunt accō
modæ. Quid, ualent ne amicali? Quid uxor a
git tua? CH. Rectè: eam apud matrem reliqui,
& quidem prægnantem.

Scholia.

a ¶ Identidē, id est, subinde. Allusit ad prouer
biū, τὸ πρῶτον περινομήεις. b ¶ (Scomb.) Per
sius: Nec scombro metuētia carmina, nec thus.

BENE PRECANDI.

PE. Bene & tibi & illi uertat: tibi, quod pa
ter:

ter: illi, quòd mater futura sit Adsit Deus. Ut utriq; uestrùm faustū felixq; sit, precor, optoq;. Quæso, oro supercos omnes, ut incolumis prolem uobis dignam pariat, & pulchra te faciat prole parentē. Laudo te, quòd uirū te præstiteris. Gaudeo te uirū præstitisse. Gallum te esse declarasti, at nō Cybeles. Abi, uirum te iudico. C H. Ludis, idq; facis tuo more. Agè agè, est tibi ius apud me loquendi quælibet. Audio te patriam nupcr rcuississe. P E. Sic est factum Nam diutiusculè iam abfuerà, non ferebam tam diuturnum patriæ desiderii. Non poteram à parentum cōspectu abesse diutius. Torquebat me diutinum amicorum desiderium. C H. Piè fecisti: humanus es, qui ista cogites. Ducimur enim omnes admirabili quodā amore eius regionis, quæ nos aluit atq; ædedit. Et,

Nescio qua natale solum dulcedine cunctos

Ducit, & immemores non sinit esse sui.

Dic quæso, quonā in loco illic offendisti omnia?

NOVA OMNIA, FORMVLA.

P E. Nihil nō nouum. Mutata omnia. Nouata singula. Vniuersa noua. Vide q̄; repentè tempus res mutet humanas. Videbar mihi in alium uenire mundum. Vixdum dccenniū abfueram, & nō secus omnia admirabar, q̄; Epimenides somniatorū princeps, uix tandem expergescētus. C H. Quæ nā ista est fabula? Quid isthuc est fabulæ? P E. Dicam equidem, si uacat. C H.

Nihil fuerit iucundius. P E. Sellam igitur unam cum puluino mihi poni iube. C H. Rectè admones, nam sedens comodius mentieris. P E. Fabulantur historici de Epimenide quodam Cretensi, qui de ambulandi gratia solus urbem egressus, cum subita pluuie ui cõpellente in quandam speluncam ingressus obdormisset, quadraginta septem perperctuos annos somnum continuauit.

NON CREDO, FORM.

C H. Quid narras? incredibile dictu. Non uerisimile dicis. Somniũ mihi narras. Non fit mihi simile ueri. Monstri simile narras. Non pudet tam improbæ uanitatis? Digna fabula quæ addatur ueris narrationibus Luciani. P E. Imò rem narro à grauissimis proditam autoribus: nisi fortè tibi parum spectatæ fidei est Aulus Gellius. C H. Mihi uerò quæ scribit ille, folia Sibyllæ sunt omnia. P E T. Quid tandem theologum tot annos somniasse reris? Nam theologum fuisse proditum est. C H. Audire gestio.

Responsio.

P E T. Quid aliud, quàm quæ postea prodidit Scotus, Thuius farinæ sodales? Sed bene cum Epimenide actũ est, qui uel tandem ad se redierit: multi theologo nunquam expergiscuntur à suis somnijs. C H. Agè, facis ut poëta dignum est: sed perge mentiri. P E. Epimenides igitur somno solutus, è spelunca prodit, circumspicit, mutata uidet omnia, syluas, ripas, flumina, arborcs

bore, agros, breuiter nihil nõ nouum. Accedit ad urbem, percontatur, manet illic aliquandiu, neq; nouit quenquam, neq; à quopiam agnitus est. Alius hominũ cultus, nec idem uultus, mutatus sermo, diuersi mores. Nec miror hoc Epimenidi post tantũ annorũ euenisse, cum mihi idẽ propemodũ eueniret, qui pauculos annos abfuissem. CH. Quid uterque parens, uiuunt' ne? PET. Viuunt ambo, & ualent utcunq;, senio, morbo, deniq; bellorũ calamitate confecti. CH. Hęc est humanę uitę comędia. Hęc est factorum lex inuitabilis. PE. Cęnabis hodie domi? CH. Foris cęnaturus sum. Foris cęnandũ est mihi. PE. Apud quem? CH. Apud socerum meum, apud generũ meum, apud nurum meũ, apud affinem meũ. Affines dicuntur qui nõ sanguinis, sed matrimonij coniunctione copulati sunt. PE. Quę sunt igitur usitata uocabula affinitatũ? CH. Maritus et uxor, nota sunt nomina.

Socer uxoris meę pater est mihi.

Gener filię meę maritus.

Socrus uxoris meę mater.

Nurus filij mei uxor.

Leuir mariti frater. Leuir dicitur ab uxore, ut Helena Hęctozem leuirũ uocat, quod esset nupta Paridi.

Fratrĩa fratris mei uxor.

Glos mariti soror

Vitricus matris meę maritus.

Nouerca	patris mei uxor.
Priuignus	uxoris aut mariti filius.
Priuigna	filia alterutrius.
Riualis	qui amat eandem.
Pellex	quæ amat eundem: ut, Thra- so riualis est Phædræ, & Europe pellex est Iunoni.

CRAS MECUM PRANDEAS.

PE. Ago gratias. Laudo te. In crastinum igitur te ad cœnam uoco. Cras ergo ut mecum cœnes oro. Cras igitur mecum prandeas rogo. Cras igitur te mihi conuiuam uolo.

Timeo ne non possim.

CH. At ucreor, ne nō licuerit. Ut possim, metuo. Veniam, si quidem licebit. At metuo, ne non queam.

Quare?

PE. Cur non licebit? Quis sic? Quid ita? Quamobrem? Quo pacto? Quid causæ? Quid obstiterit, quo minus possis?

Domi me esse oportet.

CH. Tum quidem mihi domi manendū est. Ut domi nocte sim necesse est. Tum certè foris esse non licebit. Cras mihi quoq; ire foras, liberū nō erit. A prandio abesse mihi integrū nō erit. Aliquot ipse conuiuas eo die operior. Aliquot amiculi constituere ea nocte domi nostræ cœnare. Ipsi mihi cōuiuæ sunt ea nocte tractandi, alioqui lubens uenirem. Ni id esset, haud graua
tim

tim facerem. Quod ni esset, haud me tibi difficilem præberem. Non excusarē, si liceret. Non paterer bis rogari, si queam. Parce rogare, uel inuocatus adessem, si quo pacto liceret. Haud grauatè tibi obsequerer, si possim. Frustra rogas cum, cui non est liberum: frustra item rogaturus, si liberū esset. Nunc ut maximè cupiam, non possum: tunc superuacaneum esset rogare uolentem. P E. Vel perendie apud me sis oportet. Saltem perendino die ad cœnam uenias, necesse est. Quarto abhinc die nō grauaberis mihi præbere conuiuam. Die Iouis proximo non potes effugere, quin uenias.

Non possum promittere.

C H. Nō possum polliceri. Affirmare istud tibi non possum. Promittere certū nequeo. Veniam ubi utriq; nostrū uidebitur commodissimum.

Diem dicere debes.

P E. Diem igitur mihi constituas uolo, ad quem mecum sis cœnaturus. Diem igitur assignes oportet. Diē igitur promittas, necesse est. Diem certū mihi præfiniri, præscribi, præstitui, constitui cupio. Ad certum diem condicito. Diem mihi dicas uelim.

Nolo te præscire.

C H. Equidē nō soleo dicere diem amicis. Cum quibus mihi parum cōuenit, ijs soleo diem dicere. Præscium te esse nolim. Præscire te nolo. De improviso te opprimam. Inopinatō te op-

primam. Te nec opinantem oppressero. Te nihil suspicantem oppressurus sum. Non expectatus adfuero. Adoriar te nec opinantē. Veniam ultroneus, & insperatus conuiua.

Præscire uolo.

PE. Biduum præscire uolo. Biduum præsciū esse cupio. Præmoneto biduo prius, quàm uenias. Fac me biduo antè certiorē. CH. Si me urges, dico tibi diem^a Sybariticū, ne desit apparandi spaciū. PE. Quid hoc uerbi est? CH. Sybaritæ cōuiuas inuitabant in annum proximū, ut utrinq; esset iustus apparatus. PE. Valeant Sybaritæ cum suis molestis conuiujs: ego congerronem uoco, non satrapam.

Scholion.

a ¶(Sybariticum.) Chil. 2. cent. 2. prouer. 56.

Tuo malo optas.

CHR. Equidem tuo detrimento. Tu opte quidem malo. In damnū tuum istud optas. Incommodo istud precaris tuo. PE. Quid ita? Quam ob rem? CH. Ego instrūctus accedam. Ego munitus ueniam. Aggrediar te paratus. Instrūctus multa fame accedam, tu uide ut uulturē expleueris. Parabo uentrem, ac dentes exacquam, tu uide quibus modis lupū exatures. PE. Agè ad hoc certamen te prouoco. Agè fac pro uiribus, pro uirili, si quid potes. CH. Veniam, sed non incomitatus. PE. Tanto uenies gratior. Sed quomomente uenies? CH. Umbra. P. Nec secus possis, si

sis, si modò luce uenias. C H. Sed umbram adducturus sum dentatam unam atq; alteram, ne tu me uocaris impunè. P E. Agè ut libet, modò ne laruas adducas. Sed explana, si libet, quid sibi uelit umbræ uocabulū. C H. Apud cruditos umbræ uocantur, qui ipsi non uocati comitantur eum qui uocatus est ad conuiuiū. P E T. Talium umbrarum adduc quantum uoles.

Ea lege promitto.

C H. Veniã quidem, at hac lege, ut tu postridie eius diei uicissim apud me cœnes. Faciã eo quidem pacto, ut deinde mihi quoq; sis conuiua. Ea lege cœnam condico, ut tu rursus mihi sis cœuiua. Spondeo futurum, sed hac exceptione, si tu postero die itidem apud me sis. Recipio tibi facturum me. Do fidem futurum, his quidem legibus, ut tu mecum postridie prandeas. P E. Agè fiat. Esto. Sit ita ut uis. Si iubes, faciant. Noui Gallorū magnificentiam. Non uis gratis apud me cœnare, nisi uices retuleris. At isto quidem pacto redire solent in orbem cœuiua. Sic nascitur conuiuiorū longa periodus. Hac uicissitudine sunt sine fine reciproca conuiuia. C H. Nihil suauius, si minimū accedat apparatusi quotidiano. Cæterum ego te detineo, aliò fortassis iterum. P E. Imò ego te, opinor. Sed cras latius & familiarius confabulabimur. Verum crastino die plura nugabimur. Interim fac ualeas. Interim cura, ut bene ualeas. Interim ualebis.

QVOIS? FORMVLA.

C H. Quò tu nunc abis? Quò tu nunc properas? Quò tu tam celeri gradu tendis? Quonam te confers? Quò nunc iter est?

EO DOMVM, FORMVLA.

P E. Domũ me recipio. Domũ rcuertor. Domũ repeto. Domũ me confero. Viso quid domi agatur. Accerso medicum. Rus hinc concedo. Constitui ad hanc horam cum viro quodam grauis-
simo colloqui. Statui hac hora congregi cum viro grauis-
simo. C H. Quonam? P E T. Cum Curione multiloquo. C H. Precor igitur tibi præsentem Mercurium. P E. Quid opus Mercurio fauente? C H R. Quia res erit cum linguaci. P E T. Atqui hac gratia magis conueniebat, mihi memoriam peccari propitiam. C H R. Quid ita? P E. Quia patientissimis auribus opus erit potius quàm strenua lingua. At auris^a Memorice dicata est. C H R. Quanam iturus es? Quò ibis? P E. Hæc ad sinistram, hæc, illac, per forum. C H. Comitabor igitur te. Affectabor, ac deducam te ad diuerticulum usque. P E T. Non patiar te circumagi. Nolim te tantum laboris mea causa capere. Istiuc officij serua cum erit usus, nunc nihil opus est. Ne mea gratia facias viæ tuæ dispendium. C H. Mibi quidem compendium est, frui tantisper amico. Nihil habeo quod agam, & non sum piger, ni tibi sum molestus comes. P E T. Nemo iucundior affecta.
At

At non sinam, ut mihi claudas læuum latus: nō admittam, ut mihi sinister ambules. C H. Hic te superis commendo. Nolo te longius comitem. Vtius nolo me comiteris.

COMMENDANDI FORM.

C H. Tu me Curioni magnopere commendato. Fac me Curioni multiloquo quàm cōmendatissimum facias. Me Curioni cōmendatum quàm diligentissimè curato. Iube ut me sibi commendatiss. habeat. Ego me illi per te cōmendatum facio. Me tibi etiam atq; etiam commendo. Me tuæ humanitati quàm possum diligentissimè cōmendo. Recōmendo pro cōmendo, barbaris relinquo. Vide ne pauca cum multiloquo loquaris. Vide ne cū multiloquo sis pauciloquus.

OBSEQUII.

P E. Vis me tibi morem gerere? Vis me tibi obsequi? Vis tibi obsecundem? Te igitur imitari me iubes? Quandoquidem ita vis, faciam libentissimè. Ne sis mihi diutius in mora, imò ne uterq; alteri. C H. Sed priusquam abeas, quæso te, ne graueris me docere quo pacto bis sit utendum, in mora, in causa, in culpa, qui soles elegantiae studiosus esse. Quare agè, doce obsecro, differe amabò.

IN CVLPA, IN CAUSA,

IN MORA.

P E T. Mos gerendus est tibi. Non est culpa in me, nō est culpa in te. Mora est in te. In te cau-

sa est, grammaticè quidem dicitur, et multò elegantius,

I N C U L P A.

Non sum in culpa. Culpa non est mea. Vaco culpa. Quòd nihil proficis, tua desidia in causa fuit, non præceptor, nõ pater tuus. In culpa omnes estis. V triq; in culpa estis. V trique culpandi estis. Ambo accusandi estis. Ambo in culpa estis. Incidisti in morbũ tuo ipsius uitio, tua ipsius culpa. Itidem dicuntur in uitio esse, quibus culpa debet imputari: Et in crimine esse, qui culpandi sunt: Et in damno esse, qui damno afficiuntur. Hoc genus sermonis nõ temerè licet inuertere, Damnũ in illo est, uitium in illo est.

I N C A V S A.

Quò minus ad te scripserim, morbus in causa fuit. Quòd rarius ad te scripserim, mea negocia in causa fuerunt, non negligentia. Quid in causa fuit? Quid causæ fuit? Ego non sum in causa. Quòd nullas à me literas acceperis, tabellarius in causa fuit. Quòd tam macilētus es, amor, non studium in causa est. Hoc est causæ.

I N M O R A.

Non ero uobis in mora. Quidnam uobis in mora fuit? Tu uobis in mora fuisti. Tu semper in mora es. Quid te remoratũ est? Quis te remoratus est? Habes quod petebas, tuum est memorie insculpere. Habes affectatiuiculæ tuæ præmium. Vale mi Christiane. C H. Vale in crastinum

stinum & tu mi Petre.

IN OCCVRSV.

CHR. *Salve multum iucundissime Augustine.*

A V. *Salve tantumdem mi hum. inissime Christiane. Felix sit tibi huius diei exortus. Prosper sit tibi hic dies. Quid tandem agitur? CH. Sua-
uiter, ut nunc res nostræ sunt. Et cupio omnia
quæ uis. A V. Merito te amo. Amo te. Aman-
dus es. Benignè dicis. Comis es. Habeo gratiã.*

IRASCOR TIBI, FORM.

CHR. *At ego nonnihil tibi succenseo At ego
tibi subirascor. Verùm ego tibi sum subiratus.
Atqui ego sum in te stomachosior. Atqui non-
nihil est, uel habeo, quod tibi succenseam.*

QVA CAUSA? FORM.

A V G. *Quidnam est istud obsecro? Quid ita?
Quam ob rem tandem oro? Quid admisi sce-
leris? Quid cõmerui? Promercor bona, aut lau-
dem: Cõmercor mala, aut pœnam: illud in bo-
nam, hoc in malam partẽ sumitur. Demercmur
eum, quem nobis beneficio reddimus obnoxiiũ.*

QVIA NON CVRAS ME.

CHR. *Quòd nulla mei tibi cura sit. Quòd ni-
hil nos respicis. Quòd tam raro nos reuizas.
Quòd nihil nos curas. Quòd me planè negli-
gis. Quòd nostri curam uideris abicisse. A V.
At nihil est causæ, cur succenseas. At præter
meritum meum. At immerito succenses. Neque
anim mea culpa accidit, quòd te rarius uisam.*

Dabis ueniam occupationibus meis, per quas mihi non licet toties, quoties cupio, te reuifere. CH. Ita demū tibi ignofcam, fi hodie apud me cœnes. Ea conditione purgatus mihi eris, fi uefperi ad cœnam uenias. A V G. Haud iniquas pacis leges præfcribis Christiane, quare haud inuitus faciam. Equidem faciam uolens. Iftud quidem fecero perlubenter. Haud grauatiè faciam. Hic fanè non me præbebo difficilem. Nihil hac re fecero libentius. Animo faciã lubenti. CH. Laudo tuam facilitatem, & hac in re, & in cæteris omnibus. A V G. Sic foleo amicis obfequi, præfertim non iniqua petentibus. *Ridiculum: an tu me recufaturum putabas oblatum, quod ultro etiam erat rogandum?*

NE FALLAS ME, FORM.

CH. Agè, at caue ne me deluferis. Caue fallas. Caue fperem frustra foueam. Caue lufaris expectantem. Caue mihi uerba dederis. Vide ne me frustra habeas. Vide ne me uana fpe laetes. A V G. Nihil opus iureiurando. In cæteris, in alijs time perfidiam, hac in re non fallam. Sed heus tu, caue quicquã paraueris præter quotidiana: mea causa diem feftum nolo. Scis me conuiuã minimè edacẽ, bibacẽ multò minus. Nofti enim me conuiuiam nõ multi cibi, fed ioci plurimi. CH. Curabitur diligenter. Ego te Pythagorica cœna excipiam, aut fortaffe frugaliore. A V G. Imò Diogenica, fi me delectare uoles.

CH.

CH. Certè Platonica cœna te excipiam, in qua multum sit literatarũ fabularum, cibi minimũ, cuius uoluptas duret etiam in posterum diem: alioqui qui prolixè fuerit acceptus, fortassis eo die suauius afficitur, sed postridie dolet caput, crudus est stomachus. Apud Platonem qui cœnabat, unam uoluptatem capiebat ex apparatusu facili, fabulisq; philosophicis: alterã postridie, quòd nec capitis grauedinem, nec stomachi cruditatem sentiret. Ita prandebant etiam suauius ex condimento cœnæ pridianæ. A V G. Placet, fiat ut mones. CHR. Tu uide omnes curas tuas, ac rugas etiam istas domi relinquant. Huc præter mugas & risum nihil adferas: & ut inquit Iuuenalis,

Protinus ante meũ, quicquid dolet, exue limen.
 A V. Quid? literas mecum uenire non uis? Musas meas mecum adducam, nisi quid aliter censes. CH. Tetricas Musas unã cum negocijs domi claudas. Blandas Camœnas omnes, deinde sales tuos, diſteria, scommata, facetias, lepôres, ridicula omnia tecum adducito. A V G. Ita fiet. Exporrigemus frontem. Bellos homunculos agemus. Ridebimus affatim. Curabimus cutem. Indulgebimus genio. Genialiter cœnabimus. Epicureos agemus. Bonum uultum faciemus, & erimus boni socij, inelegantium elegantie sunt, qui suam habent linguam sibi peculiarẽ.
 CHR. Quòd nunc properas? A V G. Ad gene-

rum meum. CHR. Quid illuc? quid eor? quid illo? AVG. Audio nescio quid turbæ inter eos natum, ut redigam eos in gratiam, ut reducam in concordiam, ut pacem inter eos componam. CHR. Benignè facis, quanquam nihil te opus esse arbitror. Nam ipsi inter se melius hoc bellum composuerint. AVG. Fortassis & induciæ iam indictæ sunt, noctu de pacis legibus agetur. Sed nunquid me aliud uis? CHR. Vocabo te per puerum meum. AV. Vbi uoles, dormi ero. Bene uale. CHR. Bene sit tibi. Fac hîc ad quintâ horam adsis. Hucus Petre, accersc ad cœnam Augustinum, qui mihi hodie, ut scis, cœnam condixit. PET. Eo. Salue poëta. Cœna iandudum parata est, te herus expectat domi, ubi uoles accedas. AV. Venio. Salue mi Christiane. CH. Bene factum quod uenisti. Gaudco te aduenisse. Gratulor mihi quod uenisti. Nōdum quinta sonuit, credo. PET. Imò iandudum præterita est. Haud longè sexta abest. Instat hora sexta. Mox sextam audies. AVG. Parui refert an post quintam uenerim, nec ne, modo ne post cœnam. Nam^a post festum uenire, miserum est. At quorsum tantus apparatus? Quorsum tot epulæ? Num me lupum existimas? Num tibi lupus uideor? Num me uulturem putas? CH. Non uulturem, sed tamen nec cicadam, ut rore uiuas. Nihil est luxus. Mundi ties mihi semper placuit, sordes detestor. Nec

Apitius

Apitius mihi placet, nec Diogenes. Præstat aliquid superesse, quàm deesse. Si præter cicer nihil apponeretur, & fuligo fortè illapsa in ollam condiret legumen, quid tum edcretur? Nec omnia sapiunt omnibus. Itaq; mihi placet moderata uarietas. A V. Non tu metuis leges sumptuarias? C H R. Imò peccaui frequenter in diuersum. Nihil nobis opus lege Fannia. Satis nos docet frugalitatem ipsa tenuitas. A V G. Haud ita conuenerat. Longè aliter pollicitus es. C H. Agè inepte, nec ipse conuenta seruas. Conuenerat enim, ne quid præter nugas inferres. Quin hæc missa faciamus. Lauemus ac discumbamus. Heus tu puer, cape guttum ac patinam, linteam ex humero suspende, ministra aquã, quid cessas? Laua Augustine. A V. Laua tu prior. C H. Bona uerba: hoc anno perpetuo illotus cœnare malle. A V. Ridiculū: nõ honoratiori, sed turpiori ante alios lauandū est: laua igitur ut immūdior. C H. Tu es urbanus plus satis. Es urbanior quàm sat sit, q̄, par est. Quorsum attinet ista urbanitas? Huiusmodi ceremonias ineptas mulierculis relinquamus, quæ nūc & ab aulicis fastidiūtur, unde tamē olim profectæ sunt. Laetis terni aut quaterni simul. Ne teranus tempus huiusmodi moris. Ego nulli designabo locū, sumat sibi quisq; quæ uolet. Qui delectatur igni, hūc cōmodius accūbet. Qui offenditur luce, deligat hūc angulū. Quæ delectat

prospectus, hîc sedeat. Agitè, satis morarum. Accumbite. Ego domi sum, uel stans cœnabo, si lubeat, uel obambulans. Cessatis? At interim cœna corrumpitur. A V G. Viuamus nunc, curemusq; cuticulam. Simus nunc Epicurei. Nihil nobis cum fronte Stoica. Valeant curæ. Absit omnis liuor, exulet obtrektatio. Sit mens læta, frons hilaris, sermo lepidus. C H R. Quinam sunt isti Stoici atq; Epicurei Augustine? A V. Stoici, philosophorum quoddam genus est triste, seuerum, ieiunum, qui hominis summū bonū honesto, nescio quo, metiūtur. Epicurei his longè diuersi, felicitatem hominis, uoluptate terminant. C H R. Tu igitur cuius es tandem, Stoicus an Epicureus? A V G. Zenonem laudo, at Epicurum uiuo. C H. Quod tu ioco dicis Augustine, id seriò faciunt hodie non pauci, pallio tantum et barba philosophi. A V. Imò isti uel Aſotos superat luxu. C H. Heus Dromo, ades huc. Tuo munere fungere, cōsecra cœnā. A V. Quicquid appositum est, & quicquid apponetur, felix ac sacrū esse iubeat, qui sua benignitate patet uniuersa. Amen. C H R. Appone epulas. Quid cunctamur capum hunc discerpere? quid trepidamus hunc gallum lacrare? A V G V S. Ego Herculem præstabo, ac belluam hanc conficiam. Vtrum mauis de ala, an de poplitibus? C H R. Vtrum uis, nihil mea refert. A V. In hoc genere alis primæ partes tribuūtur, in cæteris poplites

poplites lautiores putat uulgius. CH. Tu multū laboris mea causa capis. Tu permultū laborē mea causa sumis. Tu omnibus ministras, ipse nihil edis. Ego tibi hanc alam ministrabo: at ea lege, ut dimidium mihi restituas. AV. Itā ne agitur? At istud est tibi ministrare, non mihi. Tibi serua: ego enim sum impudentior, quā cui ministrari quicquam debeat. CHR. Probē facis. AVG. Eho, tu lupo cibum ministras? Vulturem inuitas? CHR. At ieiunas, non cœnas. AVG. Imò me uno nihil edacius. CHR. Imò mendacius nihil. Proinde agito ac si domis tuæ. AVG. Istud iam planè mihi persuasi. Istud iam in animum induxi. Sic stat sententia. Consilium est istud facere. CH. Quid tibi hoc uinum placet? Quid hoc uilli delectat? AVG. Mihi quidem perplacet. Me certè uelementer iuuat. Me satis delectat. Me non mediocriter iuuat. CHRIS. Vtrum mauius rubrum an candidum?

Scholion.

a ¶ (Post festū.) Id est, serius, & re iam peracta. Vide Chil, 1. cent. 9. prouerb. 52.

NON REFERT QVO SIT

COLORE.

AVG. Equidem utroque iuxtā delector. Nihil refert quo sit colore, modò sapor placeat. Non laboro quantū oculis placeat uinum, modò palatum iuuat. Nihil me mouet aspectus, si sapor

placeat. Parui refert quo sit colore, quem habeat colorem, si sapiat bene. Non cupio oculos pascere, si palato satisfacere queat, modò palatum iuuare possit. Nihil moror colorem, modò gratus sit sapor. C H. Credo. Atqui sunt cœnaticæ philosophiæ cum primis periti, qui negât uinum esse probandum, nisi quod placeat quatuor sensibus: oculis, colore: naribus, odore: palato, sapore: auribus, fama & nomine. A V G. **Ridiculum, quid fama conducit ad potum?** C H. **Tantū, ut multi non stupidi palati uehementer probarint uillum Louanio uernaculum, quum crederent esse Bclnense.** A V. Fortasse iam larga potatione palatum obsurduerat. C H R. **Imò nondum attigerant poculum. Tamen iudicium tuum audire cupio, hominis his in rebus peritissimi.** A V. **Album nostrates rubro præferūt, quòd rubrum paulò sit acerbius, & alterū exilius quidem, sed illud mitius, & ut arbitror, salubrius.** C H. **Habemus & subrubrum, & flauum, & purpureū. Hoc mustum est hornum. Hoc bimum est, si quem capit uetustas. Habemus & quadrimum: sed iam uapescit ac desipiscit senio. Aetate uigor euanuit.** A V. **Luculli diuitias audio.** C H R. **Heus puer, ubi cessas? Nos hîc planè negligis: non uides quanta sit hîc siccitas? Quid si hoc rerum statu incendiū contingeret, quo restingueremus? Dato singulis plenos cyathos. Augustine quid babes, quòd**
parum

parum es hilaris? Quid accidit tibi, quòd sedes tristior, quòd minimè gaudes? Aut doles, aut carmina condis. Tu nunc Chrysippū agis, Melissa tibi opus est. A V G. Quam hic mihi fabulam narrat? CHR. Chrysippus adeò fertur intentus fuisse suis argutijs logicis, ut ad mensam etiam fame periturus fuerit, nisi ancilla Melissa cibum in os ingessisset. A V G. Ille uerò indignus erat, qui seruaretur. Sed si te offendit taciturnitas, placetq; conuiuium uocalius, est quo id efficias. CHR. Memini. Rectè admones: liberalius bibendum: largius, copiosius, meracius oportet bibere.

Scholion.

æ ¶ Iuxtà, aduerbium, sonat æquè.

R E M A T T I G I S T I.

A V G. Rem acu tetigisti. Rectè iudicas. Scopum attigisti. Nam Fœcundi calices quem nō fecere disertū? CHR. Perdoctè tu quidem Augustine, ut omnia: sed quoniam in sermonem uinarium, quando in mentionem incidimus uinorum, libet interrogare, quonam consilio ueteres illi Bacchum, quem uini autorē uideri uolebant, Poëtarum deum dixerint. Quid enim illi temulento deo cum Poëtis, Musarum uirginum cultoribus? A V G V S. Quæstio, ita me Bacchus amet, poculis digna: uerùm quorsum tuæ quæstiones spectant, satis intelligo. CHR. Quorsum amabò? A V G V S. Astutè de uino

disputationem inijcis Gallica techna, quam didicisse Parisijs te suspicor, nimirum quò minus interim absumatur uini. Abi, uirum te iudico, non frustra in tanta schola uersatus es. CHR. Accipio tua dicta, referam paria scommata, ubi erit commodum. Sed ad rem. AVG. Dissoluam ubi bibero. Siquidem absurdum fuerit sicco palato de quæstione uinosa disputare. Præbibo tibi Christiane. Propino tibi hunc scyphum dimidiatum. CHR. Accipio abs te libenter. Sit saluti. Profit. AVG. Iam accingor, ut me missum facias. Ego meo more præposterè faciam. Quòd Baccho pueritiæ effigiem tribuerint, id habet mysterij, quòd uinum potum curas & sollicitudines animis nostris eximit, hilaritatemq; quandam inducit. Quare senibus quoq; ipsis iuuentam quandam reddere uideatur, dum & hilariores facit & formosiores: id quod Horatius cùm multis in locis, tum præcipuè his uersibus apertè testatur:

Ad mare cū ueni, generosum & lenè requiro,
 Quod curas abigat, quod cum spe diuite manet
 In uenas animumq; meū, quod uerba ministret,
 Quod me Lucanæ iuuenem cōmendet amicæ.
 Nam quòd huic Poëtas dicarunt deo, id significatum uoluisse suspicor, quòd uinum & ingenium excitat, & faciūdiam ministrat, quæ duo poëtæ sunt aptissima. Vnde frigent carmina quæ scribuntur aquæ potoribus. Est quidem
 igneus

igneus suapte natura Bacchus, sed adhibitis Nymphis redditur temperantior. Habes quod quærebas? C H. Nihil unquam audiui uerisimilius dici ab homine poëta. Dignus es qui bibas gemma. Heus puer, tolle hanc patinam, atque appone cætera. A V. Puerum habes admodum inurbanum. C H R. Est ueterator nequissimus. A V G. Cur non instituis alio pacto? C H. Difficile est canem uetulum loris assuescere. Difficilimum est ueteratoris mutare mores. Vetulus canis non faciliè assuescit loro. Me quidem dignus est.^a Dignum patella operculum.

Scholion.

a ¶ Dignū patel.) Chil. 1. cent. 20. proz. 72.

*SI COGNOSCEREM QUID TE
oblectet, tibi ministrarem.*

Formula.

A V G. Decerperem tibi quidpiam, si palatum tuum tenerem. Ministrarem tibi, si gula tua mihi satis cognita esset. Apponerē tibi, si quid potissimū iuuaret, scirem. Si nosses ingenium palati tui, essem tibi structor. Equidem tantumdem palato, quantum animo sapio. C H R. Palatum habes eruditissimū. Nihil tuo palato doctius. Nec eo te puto inferiorem, de cuius singulari peritia testatur Satyricus:

*Ostrea callebat primo deprendere morsu,
Et semel aspecti dicebat littus echini.*

A V. Et tu mihi Christiane, ut par pari referā.

ipsum audiuisse Epicurū, aut in schola^a Catiana institutus uideris. Quid enim tua gula aut sapientius, aut fastidiosius? C H. Si oratoriam æquè artem ut culinariam callerem, nec Cicero ipse me uinceret. A V. Equidem si alterutra carendum esset, culinariam, quàm rhetoricam mallet. C H. Subscribo tuo iudicio: grauius, acutè, uerèq; iudicas. Quid enim oratorū confert loquacitas, nisi quòd aures ociosas inani uoluptate demulcet? Culinaria tū palatū, tum uentrem, tum totū hominē, quātus est, pascit, ac reficit. Concedat laurea linguæ, inquit Cicero: at utraq; concedat culinæ. Nunq; mihi Stoici illi magnopere placuerūt, qui omnia ad suū, nescio quod, honestum referentes, cutis ac palati nullam rationem habendam putant. Dicit non potest, quanto Diogene sapientior Aristippus mihi fuisse uidetur. A V G. Ego Stoicos cum suis ieiunijs contemno. Epicurum magis laudo ac probo, quàm Diogenem illum Cynicū, qui crudis oleribus, ac simplici aqua uisitabat. Quare nihil miror, si Alexander rex fortunatissimus, se Alexandrum, quàm Diogenem esse maluit. C H R. Nec ego sanè quamlibet uilis homuncio cum Diogene meā philosophiam cōmutarem: fortassis & Catius tuus facere recusaret. Melius nostri temporis philosophi sentiunt, qui contenti Stoicorum more disputare, uiuendo ipsum etiam Epicurū uincunt. At ego
qui

quidem rem in primis præclaram philosophiã
 puto, si parcè adhibeatur. Nimum philoso-
 phari non laudo. Est enim res perquam ieu-
 na, sterilis atq; tristis. Vbi in calamitatem, aut
 ægritudinem incidi, tum demum ad philoso-
 phiam, tanquam ad medicam confugio. Vbi
 conualui, rursum illi uale renuncio. A V. Tuam
 rationem probo. Bellè philosopharis. Salue igi-
 tur philosophe non è^d Stoa, sed è culina. C H.
 Quid tandem habes Erasmi, quòd parum sis
 bilaris? Quid sibi uult corrugata frons? quid
 silentium? An mihi succenses, quòd te frugali-
 ore cœna acceperim? E R. Imò tibi sum iratus,
 quòd tantum impendij mea causa sit factum.
 Interminatus erat Augustinus, ne sua causa
 diem festum faceres: uis nos posthac redire
 nunquam. Nam talem cœnam dare solent ij,
 qui unam duntaxat dare constituissent. Quos
 tandem conuiuas uideris accepisse? Non ami-
 culis, sed satrapis cœnam parasse uideris. An
 nos heluones esse credis? Hoc non est dare
 cœnam; sed triduanam saturitatem. CHRIS.
 Etiam tu pergis esse Demea? Cras utlibet di-
 sputa, hodie Mitionem te præbeas, oro. De im-
 pendio cras sobrij disputabimus, nunc nil nisi
 meras nugas audire libet. A V G V S T. Chri-
 stiane, utrum de bubulis an de ouillis carnibus
 mauiis? CHRIS T. Bubulis quidem magis de-
 lector, at ouillas magis salutare arbitror.

Ita ingenium est hominum, ut perniciosissima quæq; appetant uehementissimè. A V G. Galli suillas carnes mirum in modum amant. C H R.

Galli amant quæ paruo constant. A V G. Hæc una in re Iudæus sum: nam nihil æquè odi atque carnes suillas. C H R. Nec iniuria, quid enim insalubrius? Ego in hoc non cum Gallis, sed cum Iudæis sentio. E R. At ego ouillas pariter amo, & suillas, sed diuersa ratione. Nam ouillis, quòd amem, libèter uescor. Suillas præ amore non attingo, ne quid offendam. C H R. Bellus homo es Erasmi, ac festiuus. Equidem mirari mecum soleo, unde tanta in palatis humanis diuersitas. Nam ut Horatiano carmine utar:

Tres mihi conuiuæ propè dissentire uidentur,
Poscentes uario multùm diuersa palato.

E R. Quanquam, ut ait Comicus, Quot homines, tot sententiæ, & suus cuique mos, tamen nemo me adduxerit, ut credam plus ingenijs inesse uarietatis quàm palatis. Ita uix duos reperias, quos eadem iuuent. Per multos uidi, qui butyri ac casei ne olfactū quidem ferrent. Sunt quibus carnes nausæ sint: alius elixis, alius assis abstinet. Multi aquam uino præferunt. Et quod incredibile est, uidi hominem qui nec pane, nec uino uteretur. C H. Et quibus tandem miser ille uictitabat? Quibus uescabatur? E R. Cæterorum nihil fastidiebat, nō carnes, nō pisces,
non

non olera, non poma. CH. Vis ut istud tibi credam? ER. Si lubet. CHR. Credo, at ea lege, ut uicissim mihi mentienti fidem sis habiturus. ER. Agè faciam, modò uerecundè mentiaris. CH. Quasi uerò sit quicquam tuo cōmento impudentius. ER. Quid dicet frons tua si hominem tibi cōmonstrem? CH. Macilentum quem piam ac^c monogrammū esse oportet. ER. Imò diceres athletam. CHR. Polyphemum potius. ER. Hoc tibi mirum uideri demiror, cū multi sint, quibus pisces uento durati sint panis loco: nonnullis hoc præstent herbarum radices, quod nobis panis. CH. Credo, sed perge mentiri. ER. Quendam in Italia, cū illic agerem, uidere memini, qui nullo neque cibo, neque potu adiutus, somno saginabatur. CH. Ut nibil pudet. Nō possum illud Satyricū nō dicere: Tunc immensa caui spirant mendacia folles. Tu poëtaris. Tu nunc poëtam agis. Nam mentiris dicere, mihi religio est. ER. A S. Mentiar, si non Plinius autor certissimus scripsit, ursum quatuordecim dies solo somno mirū in modum saginari, quo tamen ita altè premitur, ut ne uulneribus quidem queat excitari. Imò quò magis mireris, addam quod Theophrastus scribit, per id tempus ursorum carnes coctas quoque si asseruentur, reuiuiscere. CHRIS. Vereor ne Parmeno ille Terentianus ista nō contineat: mihi facillè fidem facis, Ministrarem ti-

bi de ceruinis carnibus, si satis essem urbanus.
 ER. Vnde tibi nunc uenatio? Vnde ferina?
 CH. Midas homo hominum, qui uiuunt, libera-
 lissimus, nostriq; amantissimus, mihi misit do-
 no quidem, sed sic, ut ego minoris emam sæpe
 numcro. ER. Quis sic? CH. Quia famulis plus
 dandum, quàm daretur in macello uendenti.
 ER. Quæ res cogit hoc facere? CH. Tyrannus
 omnium uolentissimus. ER. Quis iste? CH.
 Mos. ER. Profecto tyrannus iste frequenter
 iniquissimas leges obtrudit mortalibus. CH. R.
 Idem suo more nudiustertius hunc ceruum ue-
 natus est. Quid tu, qui soleas istius studij esse
 amantissimus? AVG. Equidem hoc studio pla-
 nè relicto, iam præter literas nihil uenior. CH.
 At mihi uidentur literæ quouis ceruo fugacio-
 res. AVG. Duobus tamen potissimum canibus
 assequimur, admiratione scilicet, atq; improbi-
 tate laboris. Nam & admirari plurimum di-
 scendi ardorē ministrat, & ut facundissimus
 poëta scripsit,

—Labor omnia uincit Improbis.

CH. Amanter admones Augustine, ut soles:
 propterea non desistam, non conquiescam, nõ
 defatigabor, donec consequar. AVG. Car-
 nes ceruinæ sunt nunc admodum temp. stiuæ.
 Meminit Plinius de hoc animante quiddã ad-
 mirabile. CH. Quidnam obsecro? AV. Quo-
 tics arrexere aures, acerrimi esse auditus: at cõ
 wa

trà eilm remifere, furdos. C H. Iftud ipfum mihi
 ſæpenuero euenit. Nam ſi quando fiat ſer-
 mo de recipiendis aureis, nihil tam auritum,
 Hic enim cum Pamphilo illo Terentiano au-
 res arrigo Vbi de numerâdo uerba funt, ilicd
 demitto. AV G. Laudo te, facis ut te decet. C H.
 Vis de his leporinis clunibus? A V. Tibi ſumi-
 to. C H. An ac tergo manis? A V. Hoc animal
 præter illa & clunes nihil habet appetendū.
 C H. Vidifti ne unq̄ leporum candidū? A V. Sæ-
 penumero. Plinius in Alpibus candidos reperi-
 ri ſcribit, quibus hybernis menſibus niuem pro-
 cibatu eſſe ſit creditum. An uerum ſit, Plinius
 ipſe uiderit. Quod ſi leporis cutem candidam
 reddit nix, ſtomachū habeat candidum neceſſe
 eſt. C H. Mibi ueriſimile nō ſit. A V. Accipe ma-
 gis admirandum, at fortaffe tibi non inauditū.
 Idem utranq; uim ſingulis inſiſſe teſtatur maris
 & ſæminæ, ac ſæ mellas ſine mare æquē gi-
 gnere. Iſtud ipſum multi aſſeuerant, præſer-
 tim uenandi ſtudioſi. C H. Eſt ita ut dicis. Sed
 hos cuniculos, ſi placet, tentemus, quia pingui-
 uſculi ſunt ac tenelli. Miniſtrarem illi Nym-
 phæ, ſi propius aſſiderem. Auguſtine iſtius
 tibi uicinæ curam age, ſi libet: calles enim quo
 geſtu ſit miniſtrandum iſtis Veneribus. AV G.
 Teneo quid dicas naſute. C H R. Quid te an-
 ſerinæ carnes delectant? A V. Me quidem non
 mediocriter iuuant, ut ſum minimè faſtidioſus.

At hic anser, nescio quo pacto, nihil me iuuat: nihil enim in uita uidi siccius: siccius est pumice, aut etiam nouerca Furij illius, in quam Catullus multū iocatur. Ligneus mihi uidetur. Et mehercule, quantum suspicor, ueteranus miles immodicis excubijs sese macerauit. Aiunt enim anserem inter omnia animalia longè esse uigilantissimum. Et profectò, nisi coniectura fallor, hic anser ex eorum numero est, qui canibus unà cum excubitoribus somno sopitis, Romanum olim Capitolium defenderunt. CHR. Verisimile (ita me Deus amet) dicis: nam ex eo seculo relictum arbitror. AVG. Hæc quoque gallina aut parcum saginatore habuit, aut amauit, aut certè zelotypa uixit, quo quidem morbo hoc animantis genus maximè laborat. Hic capus longè melius pinguit. Vide curæ quid faciant. Quòd si ex Theodorico nostro Gallo faceremus capum, multò citius pinguesceret. TH. Non sum gallus. AVG. Fateor, nõ es gallus Cybeles, neque gallus gallinaccus, at fortè gallus gallaceus. CHR. Quid hoc uerbi est? AVG. Hoc ænigma tibi coniectandum relinquo: ego Sphingem præstiti, tu Oedipus esto. CHR. Dic mihi bona fide Augustine, nulla tibi cum Gallis unquã fuit necessitudo? Nihil ne affinitatis tibi cum Gallis contraxisti? Nullum fuit cõmercium? AVG. Nihil, nèhil sanè. CH. Tantò es nequior. AV. Sed cum Gallibus

Gallabus nonnihil. C H. Libet'ne de iecore anserino, quod apud ueteres in delicijs cum primis habebatur? A V. Non sum reiecturus, quod à tua manu uenerit. C H R. Non est quòd expectes Romanas delicias. A V G. Quas? C H R. Carduos, cochleas, testudines, colubros, fungos, boletos, tubera. A V G. Istis omnibus ego uel rapam præferam. Liberalis es, benignus es Christiane. C H. Has perdices nemo attingit, ne columbos quidem. Cras est dies ieiunij ab ecclesia indicti, aduersus hanc esuriam munite uos. Onerate saburra nauim aduersus imminentem tempestatem. Bellum instat, instruite uentrem cõmeatu. A V. Vtinam isthuc uerbi tacuisses, hilariores surrexissẽmus à coena. Miseros nos reddis ante tempus. C H. Quid ita? A V. Quia mirus anguem odi, quàm pisces. C H. At nõ tu solus. A V. Quis hoc tædij nobis inuexit? C H. Quis cõmonstrauit aloën, absynthiũ, & scammoniũ dare in remedijs? A V. Sed ista dantur ægrotis. C H. Sic hæc dantur nimium rectè ualentibus. Aliquãdo præstat ægrotare, quàm plus satis ualere. A V G. At mihi uidetur minus oneris olim impositũ Iudæis. Equidem ab anguillis & porcis facillè temperarim, modò liceat capis & perdicibus expleri. C H. In plerisque nõ res, sed animus nos discernit à Iudæis. Illi manũ abstinebant à certis cibis, uelut ab immundis & animũ inquinaturis. Nos cum intel-

ligamus omnia munda esse mundis, tamen carni lasciuenti, uelut equo ferocienti pabulū subducimus, quò magis dicto sit audiens spiritui. Nonnunquam immoderatū suauū rerum usum abstinentiæ molestia castigamus. A V. Audio: sed eadem opera defendi posset circūcisio præputij. Moderatur & illa coitus prurium, & cruciatum adfert. Si omnes itidem abhorrent à piscibus atque ego, uix à parricida tam utrox supplicium exigere. CH. Quorundam palato gratior est pisciū, quàm carniū esus. A V. Congruunt igitur his, qui gulæ seruiunt, non ualitudini. CHR. Equidem audiui quondam apud Æsopos & Apitios præcipuū luxum in piscibus fuisse. A V. Quî conueniunt igitur deliciæ cum supplicio? CH. Non omnibus sunt emuræ, aut scari, aut acipenseris. A V G. Ergo tennes soli discruciantur, quibus satis malè est, etiam cum uesci licet carnibus. Fit enim non raro, ut cum licet uesci per ecclesiam, non liceat per crumenam. CHR. Durum mehercle interdictum. A V G. Quòd si interdictus carniū esus diuitibus uertitur in delicias, & si pauperibus sæpe non licet uesci carnibus, etiam cum licet, ac ne piscibus quidem, qui ferè carius emuntur, cui igitur bono erit interdictum? CH. Omnibus: nam tenuibus cochleis aut ranis licebit uesci, aut cepe, porrum ue arrodere. Mediocres detrahent nonnihil quotidianis obso-

niji

nijs. Quod si quid diuites deliciabuntur hac occasione, suæ gulæ imputent, nō incusent ecclesiæ constitutionem. A V G. Pulchrè dixti: sed interim à tenuibus, qui summis sudoribus alunt familiam, & procul absunt ab omnibus ac lacubus, exigere carniū abstinentiam, est indicere famem, aut ἔβουλιμίαι magis. Atquā si quid Homero credimus, longè miserrimum mortis genus est perire fame. C H R. Sic usum est Homero cæco: at apud Christianos miser non est, qui bene moritur. A V Esto sanè: sed tamen durum est à quoquam exigere, ut moriatur. C H R I S T. Nec hoc animo pontifices interdiciunt esum carniū, ut intereant homines, sed ut uel affligantur moderatè, si deliquerunt, uel subducto lætiore pabulo, corpora minus ferociant aduersus spiritum. A V G. Isti huc ipsum efficiet moderatus carniū esus. C H R I S T. Sed in tanta corporum uarietate certus carniū modus præscribi non potest, tibi genus potest. A V G V S T. Sunt & pisces, qui multum addantimenti: sunt carnes, quæ minimū. C H. Sed in genere plus alunt carnes. A V G. Agè dic mihi, si quò tibi foret iter, utrum malle equum alacriore ac sublasciū, an morbidū, qui subinde collabens scissorem deijciat in terram? C H R. Quorsum istud? A V. Quia pisciū esus corruptis humorib. corpora nostra reddit magnis morbis obnoxia, ut iam

spiritui non possint subseruire. CHR. Quibus morbis? AV. Podagræ, febrî, lepræ, morbo regio. CH. Quî scis? AV. Credo medicis: id malim quàm experiri. CH. Id fortassis in paucis accidit. AV. Equidem arbitror in pluribus. Porro quoniam animus agit per organa materialia corporis, quæ malis aut bonis humoribus afficiuntur, vitiatæ instrumentis non potest, ut uult, exercere uim suam. CHR. Scio medicis magnopere damnatum esse piscium esum, sed secus uisum est maioribus nostris, quibus obtemperare religiosum est. AVG. Religiosum erat & olim, non uiolare sabbatum: sed prius erat, seruire hominem sabbato. CH. Sux quisq; saluti consulat. AVG. Imò, si Paulo uolumus auscultare, nemo quæ sua sunt quærat, sed quisq; quæ alterius. CH. Sed unde hic nouus Theologus in cõuiuio? Vnde nouus hic ac subitus Magister noster? AVG. Quia mihi malè conuenit cum piscibus. CH. Quid igitur? An non abstinens à carnibus? AVG. Abstineo, sed obmurmurans, nec sine meo magno malo. CH. Charitas omnia suffert. AVG. Verum, sed eadem quàm minimum exigit. Si suffert omnia, cur non ferunt nos his uesci cibus, quos indulset libertas euangelica? Cur hi, à quibus Christus toties amorem sui stipulatus est, patiuntur tot hominũ & corpora periclitari morbis capitalibus, & animas æternæ damnationis periculo, ob rem
nec

nec interdictam à Christo, nec per se necessariam? CHR. Vbi aliud suadet necessitas, cessat humanæ constitutionis uigor, cessat & uoluntas^f nomothetæ. AVG. At nõ cessat offendiculum infirmorum. Non cessat scrupulus meticulosæ conscientiæ. Postremò non satis constat, quibus limitibus finiatur ista necessitas. An quum cæperit Ichthyophagus agere animam? Serò morienti porriguntur carnes. An cùm totum corpus habet^h epialus? Non tanti erat ciborũ delectus. CH. Quid igitur tu uelles præscribi? AV. Scio, si quis mihi credat ecclesiasticæ rei dictaturam. CH. Quid isthuc uerbi est? AV. si summus essem pontifex, hortarer omnes ad perpetuam uitæ sobrietatem, sed præcipuè sub dicm festum. Cæterũ ius facere cuiq; uescèdi quibus uellet pro corporis salubritate, dum moderatè & cum gratiarũ actione: daremq; operã, uti hoc quod detraheretur observationibus huiusmodi carnalibus, accresceret ad studium ueræ pietatis. CH. Nimirum istud mea quidem sententia tanti est, ut te faciamus pontificem. AV. Rides: sed tamen ceruix hæc sufficeret uel triplici coronæ sustinendæ. CH. At interim uide ne ista scribantur inter articulos Parisiensium. AVG. Imò quicquid dictum est, scribetur in uino, sicuti par est dicta inter pocula. Sed satis iam Theologiæ in conuiuio. In cœna sumus, non in Sorbona. CHR. Quid

f

uctat dici Sorbonam, ubi bene sorbetur? A V.
 Sorbeamus igitur, non disputemus, ne nobis à
 k sorbis dicatur Sorbona, non à sorbendo. C H.
 Agitè hospites humanissimi, quæso ut cœnu-
 lam nostram licet tenuem, æqui boniq; consu-
 latis. Præbete uos hilares, ac lubentes, quam-
 nis conuiuium tenue sit & frugale: ego uestra
 facilitate fretus, familiariter uos uocare sum
 ausus. Et est sanè uester mihi aduentus, conspe-
 ctusq; non modò gratissimus, uerumetiam iu-
 cundissimus. CONVIVAE. Cœna tua, Chrî-
 stiane optime, multis modis elegans, lautaq; no-
 bis uidetur. Quod excusas, id unum habet ac-
 cusandum. Nam magnificentior fuit, quàm sat
 est. Siquidem hoc conuiuium opiparum in pri-
 mis ac lautum iudicari, quod primum simpli-
 cibus epulis, deinde hilaritate, risu, iocis, sali-
 bus sit conditum: quæ omnia nostro conuiuio
 nō defuerunt. C H. Verùm de conuiuiarū nume-
 ro hîc mihi quiddam in mentem uenit, quos ne-
 que pauciores tribus, neque plures nouem esse
 oportere scripsit Varro. Tres enim sunt Cha-
 rites, id est, Gratiæ, humanitatis ac bencuolen-
 tiæ præsides: et nouë sunt Musæ, honestiorū
 studiorū duces. At hîc decem conuiuas esse ui-
 deo, uirginibus exceptis. A V. Nihil conuenien-
 tius accidere potuit. Nos sumus Varrone ipso
 paulò sapientiores. Nam tres puellas lepidissi-
 mas, tanq; tres Charites adhibuimus. Deinde
 quia

quia à nouem Musarum choro Apollo abesse nunq̄ credendus est, iurè decimū adiecimus cōuiuiam. CH. Poëtice dixisti. Si mihi laurus adesset, laurea corona caput tuū cingerem, fieresq̄ poëta laureatus. AV G. Si malua coronatus, essem maluatus. Tantū honoris mihi nō arrogo. Honor hic maior est, q̄ ut mihi cōueniat. Haud equidē tali me dignor honore. CH. Vultis ne singuli tantundē mea causa facere, quantū uestra sum facturus? CON. Volumus, ac libentes quidē. CH. Ebibetis igitur ordine suū quisq̄ calicem: à me exemplum capietis. Tibi hoc primum propino Mida. MI. Accipio abs te libenter. Pro quo uulgus, præstolor dicit. Equidem non recusō. Nihil tua causa recusabo. CH. Tu deinde cæteris propina. MID. Erasmi, præbibo tibi dimidiatam pateram. ER. Precor ut sit tibi bono. Sit tibi bonum atque cōmodum. Profit tibi. Proficiat, durius dicitur. CHR. Sed cur cessat patera? Cur non obambulat? Defecit nos uinum. Vbi sunt oculi tui furcifer? Vola, adfer eiusdem generis sextarios duos. PVER. Erasmi salue, quidam pro foribus te conuentū expetit. ER. Quisnam est? PV. Mori famulum se dicit, herum eius ex Britannia aduenisse, cupere ut se uisas, quandoquidem prima luce iter parat in Germaniam. ER. Christiane, subducatur ratio: nam mihi quidem abeundum. CH. Rationem Erasmi doctissime huius

cœnæ ego confecerò. Non est quòd calculum frustra teras: gratiã habeo, qui dignatus sis nostro adesse conuiuio. Sed auocari te molestum est, nõdum peracta fabula. ER. Quid superest, nisi ut dicam, ualete & plaudite? CHR. Agè boni consulemus, quando tu non ab equo ad asinos, sed ab amicis ad amicissimos properas. ER. Ego pariter tibi gratias ago, quòd pro tua humanitate ad hoc conuiuium longè suauissimum me uocaris. Valete sodales optimi. Bibite non segniter, & uiuite suauiter. CH. Heus Dromo. Sedetis iandudum ociosi omnes. Libet ne cuiquam quicquam amplius? CONVIVAE. Nihil omnino. Strenuè munus nostrum administrauimus. CH. Tolle igitur hæc, ac bellaria appone. Muta quadrulas, atque orbes. Tolle cultrum meum, qui humi decidit. Pira uino perfunde. Adsunt mora præcoqua, etiam domi nostræ nata. CON. Tantò erunt suauiora, quòd uernacula. CH. En pruna cerea, en Damascena, rarum apud nos spectaculũ. En mitia mala. En mali nouum genus, cuius matrem ego hisce manibus cõseui. Nucces castaneæ, omne deliciarum, quas horti nostri benignè effundunt, genus. AV. Sed flosculi desunt. CH. Isti Gallici sunt apparatus, qui magnificentiã eam potissimum amant, quæ minimo cõstat. Nobis nõ est ea mens, aut ingenũ. AV. Nõ apud Gallos tantũ reperies, quibus ea placent quæ minimo constant

constant. C H. Sed heus tu Augustine, num tu credis te hîc immunē bibisse? Ego' ne te meis immunem tinxero poculis? At interim propinatori tuo dimidiū scyphi debes. A V. Is iandudum me missum fecit. Is mihi huius debiti gratiā fecit. C H. Vnde ille sibi uindicat tantum auctoritatis? Vix Romanus pontifex hoc uinculi relaxet. Nosti priscam conuiuiorū legem, ἢ *πίσι*, ἢ *ἀπίσι*. A V. Remittendi iurisiurandi ius habet, cui factum est, & cuius intererat seruari. C H. Sed omnium conuiuiarū interest, seruari leges inuolabiles. A V. Agè quando hæc est Germanorum religio, exorbebo quod reliquū est. Sed quid tibi rei mecū est? C H. Impendiū reddas oportet unius nomine omnium. Quid expalluisti? Ne uerere, perfacilè poteris. Fac quod sæpe fecisti, ut aliqua elegantia doctiores à cœna surgamus: neq; enim clam te est, ueteres illos in secundis mensis hilariora quædam disputare solitos. Agè igitur, quibus & quot modis hæc oratio potest enunciari, Indignum auditu.

Scholia.

a ¶ Catius inducitur apud Horatiū cœnaticæ philosophiæ ad unguem doctus. b ¶ Stoa porticus Athenis, unde dicti Stoici. c ¶ Monogrammi dicuntur homines prætenues ac pusilli, à picturis, in quibus unica linea notantur homunculi, uelut procul apparentes. d ¶ Aesopi & Apitiy luxus multorum literis nobilitatus est.

Festiuiter autem mutato numero luxuriosos uocat Aesopos & Apitios, quemadmodum effœminatos dicimus Sardanapalos. e ¶ Muræna, scarus, acipenser, pisces sunt olim carissimi, & in delicijs diuitum habiti. f ¶ Βουλιμία est ingens fames. βουλις enim fames, & βου syllaba auget, quasi totos boues esuriat aliquis. g ¶ Νομοθητᾶς, id est, legis autoris. h ¶ ἰχθυοφάγος, id est, qui uescitur piscibus. Est populus inde nomen habens. i ¶ Ἐπιπλοῦς, febris genus uehemens, ominis causa sic dicta, quasi placidè assiliens: quemadmodum Furiae dicuntur Eumenides, quum nulli bene uelint. k ¶ Σορβὸν, pomi genus acerbitate constringens fauces, ut quædam occidunt etiam.

INDIGNVM AVDITV, FOR.
AVG. Dixti pulchrè per posterius supinum. Auditum minimè est dignum. Indignum est audiri. Haud dignum est quod audiatur. Est ut audiatur indignum. Leuius est, quàm quod audiri debeat. Vix operæ precii est referre. Non tanti est ut audiatur. Ineptius est, quàm quod audiatur. Non est operæ precii narrare. C. H. Quot modis hæc sententia uerti potest, Magno mihi constat?

VARIANDI RATIO HANC
orationē, Magno mihi constat.
AV. His uerbis, impendo, insumo, impertio, constat, ut: Multū in te docendo insumpsi laboris.
Pluri-

Plurimum ea in re operæ insumpsi. Nō minus pecuniæ quàm curæ in eam rem impendi. Nō parum insumpsi pecuniæ, temporis permultū, laboris plurimū, ingenij nōnihil. Multum lubricationis impendi. Multis uigilijs hæc res mihi constat, multo sudore, multa opera, plurimo labore, sumptu ingēti, pecunia magna. Pluris mihi constat q̄; credas. Minoris mihi constat uxor, quàm equus meus. CH. At quid sibi uult *Augustine*, quod uerbo isti, Constat, modò ablatiuū, modò genitiuū casum apponis? A V. *Quæstionē perutilem ac latè patentem mouisti. Verūm ne conuiuas loquacitate mea preman, præcisissimis absoluā. Sed cupio singulorū hac de re audire sententiā, ne cuiquam, ut dixi, sim molestus.* CH. Quid ni cupiāt idem uel puellæ? A V. Illæ sanè nihil aliud q̄; audient. Accingar igitur, grāmatica bene fortunante. Scis uerba emendi, ac uendendi, aliaq̄; esse consimili significatu, quibus apponantur hi genitiui, solitanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quanticunq̄; : at ita, si substantiua non apponantur, quæ si accedant, utraq̄; in ablatiuū casum uertuntur. Quod si præcium certū apponatur, pones in ablatiuo. Si per adiectiuū substantiuè positū, in ablatiuo pones, nisi per aduerbia loqui malis. CH. Quæ enā uerba sunt, de quibus præcipis? A V. Hæc ferè sunt, emo, merco, redimo, id est, aut captū, aut perditū; uēdo,

uenundo: reuendo, id est, rursus uendo, quod mihi uenditum erat. Veneo, id est, uendor: cuius præteritū ueniui uel uenij: supinū, uenum: hinc uenalis. Ab illo, id est, uendo, uēdibilis manat. Mereo, pro inseruio, & stipendiū facio. Comparo, id est, emo uel cōmitto. Commuto, mutō, permuto. Cambire penitus barbarū in hoc sensu. Aestimo, taxo, indico, pro aestimo, censeo. Liceor, liceris: licitor, licitaris: addico. Distrabor, id est, circumferor ut ueneam. Metior pro aestimo, aut taxo. Constat, pro emitur. Cōducere, locare. Fœnero, ad fœnus do. Fœneror, ad fœnus accipio. Paciscor, pactus sum. Pango, pepigi, id est, pactum facio. C H. Da exemplum.

VENDENDI ET EMENDI

FORMVLAE.

AV. Quanti istum agrum in singulos annos locas? Respondebimus: Vigenis libris Francicis. Hui, nimio locas. Imò locauit olim multò pluris. At ego tanti non conducam. Si conduxeris minoris, peream. Imò iam uicinus tuus Chremes agrum obtulit, ac rogat. Quanti? Tantidem quantum tu pctis. At multò meliorem. Mentiris. Facio, ut solent qui licentur. Tu ipse tanti posside. Quid liceris, uel licitaris, quum nihil sis empturus? Quanticumq; addixeris, soluant optima fide.

ALTERVM EXEMPLVM.

Congrum istum Syra quanti uendis? Decem obolis.

obolis. Nimio turpissima. Imò minimo: nulla tibi uendet minoris. Emoriar, si non tanti mihi constat, aut certè non multò minoris. Mentiris uenefica, quoniã duplo uis uendere, aut triplo. Et centuplo, si queam: sed fatuos non inuenio. Quid si liciter teipsam? Quanti æstimas te? Ut lubet. Quanti te liceris? Quanti indicas te? Dic, quanti te taxas? Quanti teipsam inscribis? Decem scutatis. Hui, tanti? Eho, an tu minoris me æstimas? Ego olim nõ semel pluris in unam noctem sum conducta. Credo, at nunc nõ paulò minoris æstimo quàm piscẽ. Abi in malam rem ganeo, tantidem te æstimo, quanti tu me. Qui te teruncio emerit, nimio emerit. Aut plaris emar, aut non uendar. Si magno uenire cupis, larua tibi opus est: nam rugæ istæ non sinunt, ut carius uendaris. Ei qui tanti me nolit, non sum uenalis. Ego ne culmo quidem te emero. Constiti pluris.

TERTIVM EXEMPLVM.

Auctioni hodiernæ interfui. Ain' tu? Licitatus sum uestigalia. Quanti tandem? Decem millibus. Hui, tanti? Ne mireris, erãt qui multò plaris licitarentur, pauci qui minoris. Cui tandem addicta sunt uestigalia? Chremeti uxoris tuæ summo & maximo amico. Sed diuina, quanti sunt addicta. Decem. Imò quindecim. Deus bone, ego mihi hominem ipsum cum tota familia dimidio addictũ nolim. At ille uxoreẽ tuam du-

plo emptam cupit. Animaduertisti ne in his orationibus, ubicunq; adsit substantiuum precij, id in ablatiuo poni, cæteris aut in genitiuo positis, aut in aduerbium mutatis? Comparatiuū nunquam audisti sine substantiuis, exceptis illis duobus, pluris & minoris. Sunt & alia uerba, de quibus sumus loquuti, nō admodum dissimilia, sum, facio, habeo, duco, æstimo, pendo, quæ idem ferè significant: fio itidem. Iunguntur autē his ferè genitiuis, multi, parui, magni, pluris, plurimi, minoris, minimi, maximi, tanti, quanti, flocci, pili, nihili, nauci, huius, & si qua sunt his similia. CH. Da exempla.

AESTIMANDI FORM.

A V. Scis quanti te semper fecerim. Tanti fies apud homines, quanti uirtutē facies. Præceptores meos semper feci plurimi. Aurum hac tempestate magni penditur, literæ nihili, siue pro nihilo dicuntur. Aurū minoris habeo, q̄; credas. Tuas minas flocci facio. Promissa tua duco minimi. Nō pili te facio. Si tanti sapientia pendetur, quanti pecunia, nemo auro egeret. Pluris apud nos fit aurū sine sapientia, quàm sapientia sine auro. Hoc pluris te habeo, quòd doctus sis. Minoris hīc fies, quòd mentiri minimè calleas. Hīc multi sunt, qui nigrū in candida uertunt. Hoc mihi pluris es, quòd literas amas. Tanti apud omnes eris, quantum possidebis. Tanti ubiq; habeberis, quantum habebis. Non
quanti

quanti habearis, sed quanti sis interest. Tanti Christianū meum facio, quanti alium neminē. Inueniūtur & alia uerba cum his genitiuis & ablatiuis, quæ natura sua nō significāt emptiōnem, aut aliquid simile. Petrus osculum puellæ scutato emit. Sit illi faustum, nolim ego basiare tanti. Quāti luditis? Quanti cœnastis? Quosdam sexcentis sestertijs cœnasse legimus: at Galli sæpenumero liardo cœnitant. Faustus quanti docet? Paruo: at pluris quàm Delius. Quanti igitur? Vnde viginti aureis. Non discā mentiri tanti. Phædria apud Terentiū et rem, & seipsum perdidit. At nolim ego amare tanti. Quidam magno dormiūt. Demosthenes pluris siluit, quàm alij loquebantur. Aequi boniq; consulas oro. Est & aliud uerborū genus, quæ accusatiuum unā cum genitiuo aut ablatiuo casum exigūt: quæ sunt, Accuso, id est, obijcio crimen, aut culpo, etiam absentem. Incuso, culpo extra iudicium. Arguo, reprehendo. Insimulo, impingo suspicionem culpæ. Postulo, in ius uoco. Accerso, defero, damno, condemno, pronuncio illum esse in culpa, admoneo, cōmonefacio.

CHR. Exempli causa.

ACCUSANDI FORMVLAE.

A V. Scipio accusatus est ambitus, aut de ambitu. Arguis me impudentiæ, ipse impudentissimus. Lepidus postulatus est repetundarum. Accersitus est capitis. Si hominem insimulabis

*avaritiæ, malè audies. Admoneto eum pristinæ fortunæ. Mortales ipso uocabulo suæ conditionis admonentur. Cōmonefacito Lepidum promissi. Sunt pleraq; quæ accusatiuum geminum admittant. Doceo te literas. Exorat te ueniam. Dedoceo te istos mores. Poposcit me mutuū. Hic eius rei mihi admonendus es, quod in his secundum accusatiuum etiam passiuua obtinent, in alijs genitiuus manet. A me doctus est literas. Postulant me furti. Postulor furti. Accusas me sacrilegij. Accusor sacrilegij. Scio te nondum expletum. Scio animo tuo nondum esse satisfactū. Quando enim tantus elegantiarum heluo satietur? Sed conuiuus parcendū est, quos hæc non omnes perinde delectant. A cœna inter deambulandū, id quod rationi decrit, persoluemus, nisi quid aliud censes. CHR. Fiat ex tua sententia. Agamus gratias benignitati diuinæ, deinde paulisper deambulatori. M I. Pulchrè dicis. Nihil enim hoc uestertino cœlo amœnius, nihil salubrius. C H. Petre ades dum. Tolle suo quæq; ordine, ac uinum cyathis infunde. P E T. Iubes ne agi gratias? C H R. Age. P E. Græcè mauis, an Latinè? C H. Vtroq; modo. P E T. Gratias agimus tibi pater cœlestis, qui tua ineffabili potentia cōdidisti omnia, tua inscrutabili sapientia gubernas uniuersa, tua inexhausta bonitate cuncta pascis ac uegetas, largire filijs tuis ut aliquando tecum bibant in
regno*

regno tuo nectar illud immortalitatis, quod promissisti ac præparasti uerè diligentibus te, per IESVM Christum, Amen. C H. Dic eadem græcè, ne cæteri, quod dicas, intelligant.

Ρ Ε Τ. Ὁ χαριστῶμίρ σοι πάτερ ὀραίνε, ὁ τῆ ἀφῶ
ρήτω σε διωάμει κτίσας τὰ πάντα, ὁ τῆ αὐ-
ξερσυνήτω σε σοφία κυβερνῶν ἀπαξάπαντα,
ὁ τῆ ἀνέξανηλήτω σε χρηστότητι ἱμαστα βριφόμε-
νός τε καὶ αὐξάνωμ, χαρίζε τοῖς υἱοῖς σε τὸ μίσε
σε ποτὶ πιέν τὸ τῆς ἀθανασίας νέπταρ, ὁ ὑπέ-
σχεσ καὶ ἠτοίμασας τοῖς ἀληθῶς ἀγαπῶσί σε,
διὰ Ἰησοῦ τῷ χριστῷ τῷ υἱῷ σε, τῷ κυρίῳ ἡμῶν, τῷ
μιτὰ σε ζῶντι, καὶ βασιλεύοντι ἐν ἰνότη-
τι τῷ πνεύματι ἁγίῳ, εἰς τὸς αἰῶνας, ἀμήν.

C H R. Habeo uobis hospites candidissimi gra-
tiam, qui ad hoc conuiuolum uenire dignati si-
tis, oro æqui boniq; consulatis. C O N. Nos ui-
cissim gratiam referre uolumus, non tantū ha-
bere. Proinde ne multis agantur gratiæ. Quin
potius surgamus, & expatiemur. A V G. Du-
camus nobiscum uirgines, nam eò minus mole-
sta erit deambulatio. C H R. Rectè sentis. Ne
desint nobis flosculi, si fortè locus flores non
habebit. Vtrum mauis nostris in hortis more
poëtico reptare, an foris ad amnem expatiaris?
A V G. Habent quidem horti tui amœnitatis
permultum, uerùm eam uoluptatem matutinis
deambulationibus serua. At sole inclinato am-
nium aspectus oculos mirū in modū iuuat. C H.

Antecede igitur Augustine, ut poëta dignū est: latus tuum claudam. A V. Bone Deus, quantū comitum, quantam pompam nobiscū ducimus. Dicit non potest Christiane, quantum mihi placeam, Satrapes mihi uideor. C H R. Agè nunc promissum præsta. Solue quod recepisti. A V. Quid me potissimū uis dicere? C H. Ego quondam in Pollionis oratione cū multa, tum illud in primis solebam admirari, quòd tam facile, tam crebrò, tam uenustè orationem uerteret: quæ res nō modò singularis ingenij, uerum etiā multi usus mihi uidetur. A V G. Haud iniuria istud in Pollione admiratus es Christiane. Ille enim tum hac in re diuinam quandam uim obtinet, quam quidem illi cū ingenij dexteritate quadam, tum plurimo & dicendi, & legendi, & scribendi usu cōtigisse opinor, potius quàm ratione aliqua, aut præceptione. C H. At ego rationē aliquam istius rei, si fieri potest, expecto. A V G. Ita ut dixi, res habet. Verūm quia te & intopere uideo uelle, quantum potero morem geram, easquē ratiunculas, quas in Pollionis orationibus mihi uisus sum animadvertere, ut potero, reddam. C H. Agè percupio.

BREVIS DE COPIA PRAECEPTIO.

A V. Accingor. Principiò res ipsa puris, electis ac Latinis uerbis efferēda est: quod ipsum posse, nō mediocris artificis est. Sunt enim permulti, qui nescio quo modo copiam & uarietatem orationis

orationis affectant, cum ne semel quidem rem possint aptè explicare. Isti, tanquam semel balbutisse sit parum, balbutiem suam alijs atque alijs modis reddunt balbiorem, tanq; ipsi secū certamen susceperint, ut quam barbarissimè dici possit, dicant. Itaque inepti synonyma quædam congerūt, adco interdum inter se dissidentia, ut ipsa mirentur, quo pacto conuenerint. Quid enim absurdius, quàm hominem pannosum, cui ne una quidem, quam sine pudore possit induere, sit uestis, eum tamen subinde suos pannos mutare, ac mendicitatem suā pro opibus ostentare? At nihilo minus ridiculi uidentur isti uarietatis affectatores, qui cum barbarè semel dixerint, repetūt idem multò barbarius, demū iterum atq; iterum indoctius. Hoc est nō oratione, sed solæcismis abundare. In primis igitur, ut dixi, res ipsa aptis atq; electis uerbis est explicanda. Deinde mutatorijs uerbis utendum, si qua, quæ idem efficiant, reperiantur: reperiuntur enim permulta. Demū ubi propria deficient, translaticijs erit utendum, si modò uerecunda sit translatio. Ea quoq; ubi deerūt, si peractiua dixisti, ad passiua reuertendū erit, quæ nobis totidem orationes reddunt, quot ex actiuis cōstabant. Postea uerba, si licebit, aut in nomina uerbalia, aut in participia cōmutabimus. Postremò, ubi modò aduerbia in nomina, modò nomina in alias atque alias partes commutauit

rimus, per contrarium dicemus: aut affirmatiuam orationem in negatiuam cōmutabimus, aut retrorsum: aut certè quod pronuntiatiuè dictum, per interrogationem efferemus. Nunc exempli causa hanc sententiam sumamus.

L I T E R A E T V A E M A G N O -
p e r e m e d e l e c t a r u n t .

L I T E R A E .

Epistola, epistolium, scripta, schedæ, literæ.

M A G N O P E R E .

Mirum in modum, miris modis, maiorem in modum, mirandū in modum, supra modū, plurimū, nō mediocriter, summopere, maximopere.

M E .

Animum meum, pectus meum, oculos meos, cor meum, Christianum

D E L E C T A R V N T .

Voluptate affecerunt, recreauerunt, exhilararunt, uoluptati fuerunt, oblectarunt, uoluptate perfuderunt, mellitissimæ fuerūt, iucundissimæ &c. Habes materiam, tuum erit componere. Experiamur igitur. Faciamus periculum.

C H. Tuæ literæ magnopere me delectarunt. Tua epistola mirificè nos exhilarauit. A V G. Verte actiuū in passiuū, alia erit facies. ut, Dici non possit, quàm tuis sim scriptis exhilaratus.

I T E M per alia uerba idem efficientia.

Tuis ex literis incredibilem cepi uoluptatē. Ex epistola celsitudinis tuæ plurimum uoluptatis
accepi.

accepi. Non mediocrem lætitiã tuã mihi scripta attulerunt. Gaudio tuã me scripta, quantus eram, perfuderunt. Hic non ita liceret mutare in passiva, nisi in illo postremo, perfusus gaudio, quod usitatè dicitur. Capiebatur à me uoluptas, allatum est gaudium, non perinde usitatè dixeris.

PER AFFICIO.

Singulari uoluptate literæ tuæ me affecerunt.

MUTA IN PASSIVUM.

Tuis scriptis incredibili sum affectus uoluptate. Non parum gaudiorum tuum nobis epistolum peperit.

PER SVM, ET NOMINA.

ADIECTIVA.

Tuæ mihi literæ multis modis iucundissimæ fuerunt. Fuit tuã illa epistola sane q̄; gratissima.

PER NOMINA SVBSTANTIVA.

Ineffabili uoluptati tuã nobis epistola fuit. Incredibili iucunditati fuerunt tuæ literæ.

COMMUTA IN NEGATIONEM.

Tuã scripta non mediocri lætitiæ fuerunt. Nihil in uita tuis literis accidit iucundius. Quamquã hac ratione aliquoties iam usi sumus, quæ non est negligenter prætereunda. Nam quoties multum, plurimũ, singulariter, significare uolumus, per contrarium uerbum idem efficiemus: ut, Vehementer te amat Henricus. Haud uulgariter te amat. Multũ me iuuat uinũ: haud

parum iuuat. Est uir singulari ingenio. Est uir ingenio non uulgari. Est homo doctrina admiranda. Est homo non contemnenda doctrina. Thomas est summo apud suos loco natus: Non infimo loco natus. Augustinus eloquentissimus fuit: Non ineloquens fuit. Carneades orator fuit nobilis: nõ ignobilis, nõ obscurus. Et id genus similia, quæ nunq̃ non usu ueniunt: sed admonuisse rem clarissimã satis est. Nec te lateat bifariam nos huiusmodi orationum genere uti, modestiæ causa, præsertim si de nobis ipsis loquamur. Tum etiam amplificandi gratia. Nam non ingratum, pro ualde grato: non uulgariter, pro singulariter, rectè & uenustè dicimus.

MODESTIÆ CAUSA.

Ego literis meis nonnullam doctrinæ sum opinionem consecutus. Semper curauit, ut in literaria gloria non postremas partes tenerem. De amplificatione superiora sunt exempla, nunc ad nostra reuertamur. Nihil tua epistola unquam euenit gratius. Nulla res maiori unquam uoluptati fuit, quàm tua scripta. Nulla unq̃ ex re tantundem cepi uoluptatis, quantũ ex tuis literis amãtissimis. Hoc modo singulæ orationes superiores poterunt uariari per interrogationem. Quid tuis literis in uita iucundius esse potuit? Quid epistola illa tua nobis euenit dulcius? Quid ita oblectauit unquam, ut proximæ tuæ literæ? Hoc modo rursum singulas

gulas ferè orationes uariare licebit. C H. Quid deinde fiet? A V G. Iam paulò liberius totam orationem uertemus, ut unam dictionem pluribus uerbis circunloquamur. C H. Dic exempli causa. A V. Quod modò per nomen Incredible, modò per aduerbium Incredibiliter, dictum erat, unam dictionem aliquot uerbis commutabimus. Literis consequi nequeam, quantũ tuis literis sim delectatus. Et mihi scriptu, & tibi creditu perdifficile fuerit, quantæ iucunditati tua mihi scripta fuerint. Explicare prorsum nequeo, quàm sim tuis literis gauisus. Et item in infinitum. Rursum alio pacto. Nam hactenus & per negationem, & per interrogationem, postremò per infinitas orationes uariuimus. Nunc per subiunctiuas siue conditionales uariabimus, hoc modo : Moriar, si unquam quicquam fuit tuis literis, aut optatius, aut dulcius. Peream, si ulla res maiori uoluptati fuit, quàm tuæ literæ. Ita me deus amet, ut nihil in uita tuis literis accidit iucundius. Et item alia multa in hunc modum excogitare licebit. C H. Quid deinde? A V. Nũc ad translationes, similitudines, & exempla fugiendum est.

TRANSLATIO EST IN HIS.

Accepi literas tuas, quæ mellitæ fuerunt. Nihil nisi meræ deliciæ tua mihi scripta uidentur. Mera uoluptas sunt tuæ literæ. Et huiusmodi plurima. Sed cauendũ ne obsoletis, aut durioribus

translationibus utamur, quale est illud: Iuppiter hybernas cana niue conspuit Alpes.
Et quale est illud: Cæna tuorū scriptorum me suauissimis epulis refecit.

COMPARATIO A SIMILI.

Tua scripta omni uel ambrosia, uel nectare suauiora fucere. Literæ tuæ quouis melle mihi fuere dulciores. Epistola humanitatis tuæ, & siliquam omnem, & mel Atticum, & saccharū omne, nectar ambrosiamq; deorum longè superauit. Hic quicquid dulcedine nobilitatum est, in medium adduci potest.

A B E X E M P L O.

Nunquam adducar, ut credam Herod' Leandri sui literas aut maiore uoluptate, aut pluribus osculis accepisse, q̄ tuas accepi. Vix crediderim, aut Scipionem euersa Carthagine, aut Paulum Aemiliū capto Perseo, magnificentiorē egisse triumphū, quàm ego, simulac suauissima tua scripta tuus mihi tabellarius reddidit. Huiusmodi tum ex fabulis, tum ex historijs infinita possunt inueniri. E physica uerò sumuntur rerum similitudines, quarum quamplurimarum naturas memoriter tenere necesse est. Nūc si libet, in alia sententia tentemus.

NVNQVAM DVM VIVAM
tui ero immemor.

Semper dum uiuam, tui meminero. Quoad uiuā, nunq̄ me tui capiet obliuio. Prius uiuere desinam,

desinam, quàm tui meminisse.

PER COMPARATIONEM.

Si umbram corpus poterit effugere, & hic animus tui quibit obliuisci. Tui memoriam ne Lethæus quidem annis poterit abolere.

PRAETEREA PER ἀδύνατον, AVT
more poëtico, per contraria.

Dum iuga montis aper, fluuios dum piscis amabit. Antè leues ergo &c. quæ nõ est multi negocij excogitare. Verũ ne immodici uideamur, his in præsentia cõtenti simus. Aliàs, si uoles, copiosius hac de re colloquemur. CHR. Ego te Augustine iam planè exhaustum putabam: sed tu præter expectationem nouum thesaurum indicasti, quem si pergas explicare, nox antè occupauerit, quàm tibi eadem de re desint uerba.

AVG. Si ego hoc mediocri & doctrina & ingenio præsto, quantum Ciceronem ipsum ualuisse credis, qui cum Roscio histrione certasse legitur? Sed sol nos relinquit. Humescit cælum, præstat imitari auiculas, tectòq; ac lecto nos condere. Proinde uale mi Christiane suauissime in crastinum. CHR. Tu itidem bene ualeas Augustine omnium doctissime.

CONVIVIUM RELIGIOSVM.

^aEVSEBIVS. ^bTIMOTHEVS. ^cTHEOPHILVS. ^dCHRYSOGLOTTVS. ^eVRANIVS.

EV. Cùm omnia nunc uernent & rideant in

agris, demiror esse, qui fumosis urbibus delectentur. T I. Nō omnes capiuntur aspectu florū, aut pratorū uernantiū, aut fontīū amnium ue: aut si capiuntur, est aliud quod magis iuuet. Ita uoluptas uoluptate, ueluti clauus clauo pellitur. EV. Tu mihi fortasse sceneratores narras, aut his simillimos negociatores auaros. T I M. Istos quidē, sed nō solos, ō bone, imō cum his in numeros alios, usq; ad ipsos sacerdotes ac monachos, qui ferē quæstus gratia malunt in urbibus, ijsq; frequentissimis uersari, dogma secuti nō Pythagoricū aut Platonīcū, sed cæci cuiusdam mendici, cui dulce erat premi turbis hominum, quod diceret illic esse quæstū, ubi esset populus. EV. Valeat cæci cū suo quæstu: nos philosophi sumus. T I. Et Socrates philosophus urbes præferebat agris, quod esset discendi cupidus, & urbes haberent unde disceret. In agris esse quidem arbores & hortos, fontes & amnes, qui pascerēt oculos, cæterū nihil loquerentur, ac proinde nihil docerent. EV. Est nonnihil quod dixit Socrates, si solus obambules in agris. Quanq; mea sententia nō est muta rerū natura, sed undiquaq; loquax est, multaq; docet cōtemplantem, si nacta fuerit hominē attentū ac docilem. Quid aliud clamitat illa tam amœna naturæ ueritantis facies, quàm opificis Dei sapientiā bonitati parē? Sed Socrates in eo secessu, q; multa docet Phædrū suum, ac uicissim
 ab eo

ab eo discit. T I. Si tales adessent aliquot, nihil esse possit amœnius rusticatione. E V. Libet igitur huius rei periculū facere? Est mihi prædium suburbanū, nō amplum, sed nitidè cultū, ed uos in crastinum diem ad prandium uoco. T I. Plures sumus, exederemus totū prædiū tuum. E V S. Imò totum conuiuium apponetur herbarum, ex dapibus, ut inquit Flaccus, inemptis apparatus. Vinum ipse locus suppeditat: pepones, melones, ficos, pyra, mæla, nuces, ipsæ penè arbores porrigunt, quemadmodum fit in insulis fortunatis, si Luciano credimus. Accedet fortassis è^t corte gallina. T I M. Agè non recusamus. E V. At suam quisq; umbram secum adducat, quā uolet. Ita cūm fitis quatuor, æquabimas numerum Musarum. T I M. Fiet. E V S. Vnum illud uos præmonitos uolo, sibi quisque condimentum suum adferet. Ego cibos duntaxat apponam. T I M. Quod cōdimentum narras, piper an saccharū? E V S. Imò aliud uilius, sed suauius. T I M. Quodnam? E V S. Famem. Eam dabit hodie cœna tenuis, cras acuet stomachum ambulatiuncula. Et hoc quoque commodi rusculo meo debebitur. Verūm ad quam horā libet prandere? T I M. Ad decimam, priusquam inualescat æstus solis. E V. Curabitur. P V. Here, adsunt conuiuæ pro foribus. E V. Bonæ fidei est quòd uenistis, sed bis gratū est quòd uenistis maturè unà cum & umbris uestris longè

gratissimis. Sunt enim quidam inciuiliter ciuiles, qui conuiuatorē mora sua torquent. T I M. Eò maturius uenimus, ut esset ocium lustrandi, uisendiq; regiam istam tuam, quam audimus undiq; miris delicijs uariam, nusquam non testari domini sui ingenium. E V S. Regiam spectabitis tali dignam rege. Mibi certè nidulus est, quauis regia gratior. Et si regnat, qui libere uiuit ex animi sui sentētia, hūc planè regno. Sed præstat, opinor, interim dum culinæ præfecta parat holusculum, & adhuc moderatus est solis calor, uisere hortos nostros. T I M. Est alius præter hunc? Nam hic sanè mirè cultus blandissimo aspectu statim ingredientes salutat, & comiter excipit. E V S. Hinc igitur decerpit sibi quisq; flosculos ac frondes aliquot, ne quid offendat domus pædor. Nō idem odor æquè gratus omnibus. Quare sibi quisq; deligat. Ne parcite. Nam quicquid hūc nascitur, penè publicū esse patior. Neq; enim unquā clauditur ostium huius uestibuli, nisi noctu. T I M. En tibi in ostio Petrus. E V S. Hunc ego malo ianitorem, quàm Mercurios, Centauros, aliāq; portenta, quæ quidam pingunt in foribus suis. T I M. Istūc homine Christiano dignius est. E V S. Nec mutum habeo ianitorem, tribus linguis alloquitur ingredientem. T I M. Quid loquitur? E V. Quin ipse legis? T I M. Interuallū aliquanto longius est, q̄; ut prospectus oculorū assequa

assequatur. **EV S.** En tibi perspicillum, quod te uel lynceum reddet. **T I M.** Latina uideo. Si uis ad uitã ingredi, serua mandata. Matthæi cap.

19. **EV S.** Nunc lege græca. **T I M.** Græca uideo quidem, at illa^h nō uident me: quareⁱ lampadem hanc trado Theophilo, qui nunq̄ non cantillat græca. **THE O.** μετανοήσατε ἢ ἵπυ

σπίψατε. πράξιωμ τῷ τρίτῳ. **CHR.** Hebræa mihi sumã, **קָרִיִּים בְּאִמְרֹתַי יְהוָה**

EV S. An uobis uidetur incomis ianitor, qui statim monet ut auertamur à uitijs, & cōuertamus nos ad studium pietatis? Deinde, uitam non contingere ex operibus Mosaicis, sed per fidem Euangelicam? Postremo, seruandis euangelicis præceptis iter esse ad immortalem uitã?

T I. Et ecce mox ad dextram ingressus ostendit sacellum perq̄ elegans. In altari **IESVS CHRISTVS** suspiciens in cælum ad patrẽ & spiritum sanctum illinc prospicientes, atq; eòdem dextram porrigens, læua uelut inuitat & allestat prætereuntẽ. **EV S.** Nec is elinguis nos excipit: uides latina? Ego sum uia, ueritas, & uita. Græca, ἰγὼ εἰμι τὸ ἄλφα, καὶ τὸ ω.

Hebraicè, **לְבַר בְּנִים שְׁמִיעָה לִי**

דִּי יִרְאֵת יְהוָה אֱלֹמֵרִים **T I M O.**

Læto nimirum omine nos salutauit dominus **IESVS.** **EV SEB.** Sed ne uideamur inciui-

les, fortassis par est ut illum resalutemus, prece-
murq; ut quando ex nobis ipsi nihil possumus,
ille sua inæstimabili bonitate non sinat nos un-
quã aberrare à uia salutis, sed abiectis umbris
Iudaicis, & huius mundi præstigijs, per ueri-
tatem euangelicã perducatur nos ad uitam æter-
nam: hoc est, ipse per se trahat nos ad se. TIM.
Aequissimũ est, & ipsa loci species inuitat ad
precandum. E V S. Multos hospites allicit hu-
ius horti amœnitas: sed ita ferè apud omnes in-
ualuit cõsuetudo, ut nemo prætercat Iesum in-
salutatum. Hunc ego uice fœdissimi Priapi, cu-
stodem posui, non solùm horti mei, sed omnium
quæ possideo, deniq; corporis pariter atq; ani-
mi. Adest, ut uidetis, fonticulus saluberrimis a-
quis non inamœnè scatens, utcunq; repræsen-
tans unicum illum fontem, qui cœlesti latice re-
focillat omnes laborantes & oneratos, & ad-
quẽ anhelat anima declassata malis huius mun-
di, non aliter quàm iuxta Psalmistam, ceruus
æstuans siti, gustatis serpentium carnibus. Hinc
gratis haurire licet, quisquis sitit. Nonnulli &
religionis gratia sese aspergunt. Quidam etiã
bibunt, nõ sitis, sed religionis causa. Video uos
inuitos auelli ab hoc loco. Sed interim hora mo-
net, ut uisamus hunc cultiorem hortum, quem in-
quadrum cingunt muri regie mœæ. Si quid erit
uisendum intus, à prandio spectabitis, quam
solis æstus nos, ueluti cochleas, domi cohibebit
horti

Horis aliquot. TIM. Papæ, Epicæcos hortos
 mihi uidere uideor. EVS. Totus hic locus uo-
 luptati dicatus est, sed honestæ, pascendis ocu-
 lis, recreandis naribus, reficiendis animis. Ni-
 bil hîc nascitur præter odoratas herbas, nec
 eas quaslibet, sed eximias duntaxat. Vnūquod
 que genus suas habet areas. TIM. Nec herbæ
 mutæ sunt apud te, quantū uideo. EVS. Probè
 dicis: alij domus habent opulentas, ego loqua-
 tissimam habeo, ne quādo solus uideri possim:
 id magis etiam diccs, ubi totam uideris. Vt her-
 bæ sunt uelut in turmas digestæ, ita singulæ
 turmæ singula habent uexilla cum inscriptio-
 ne. Velut Amaracus hic, ^m Abstine, inquit, sus
 non tibi spiro. Cū enim sit suauissimæ fra-
 grantiæ, sues tamen hoc odore uehementer of-
 fenduntur. Itidem singula genera habent suos
 titulos, aliquid indicantes, quod ad peculiarem
 eius herbæ uim pertinet. TIM. Nihil adhuc
 uidi hoc fonticulo festiuus, qui medius uelut ar-
 ridet herbis omnibus, ac refrigerium illis polli-
 cetur aduersus æstum. Sed alucolus hic, qui tan-
 ta gratia totam aquam ostendit oculis homi-
 num, hinc atque hinc æquis spacijs dirimens,
 in quo sese utrinque herbæ uelut in speculo
 contemplari gestiunt, num marmoreus est?
 EVSEB. Bona uerba, unde huc marmor? E-
 contusis cæmentis fastitium marmor est: colo-
 ris candor additus est in crustamento. TIM.

Quò tandem sese condit tam amabilis riuus?
 E V S. Vide inciuilitatem humanam. Posteaq;
 hic satis exhilarauit oculos nostros, proluit cu-
 linam, eiusq; sordes secum defert in cloacam.
 T I M. Crudele, ita me Deus bene amet. E V S.
 Crudele, ni & in hunc usum parasset æterni
 numinis benignitas. Tum crudeles sumus, cùm
 fontem diuinæ scripturæ longè hoc amœnio-
 rem, recreandis simul ac purgandis animis no-
 stris datū, cōspurcamus uitijs nostris, prauisq;
 cupiditatibus, abutentes tam ineffabili dono
 dei. Nam hac aqua nō abutimur, si partimur in
 uarios usus, in quos illam dedit is, qui nihil non
 affatim suppeditat usibus humanis. T I M. Ve-
 rissima sunt quæ narras: sed cur tibi uirēt etiā
 horti septa manu facta? E V S. Ne quid hīc nō
 uireat. Quidam rubra malunt, quod is color ad-
 ditus uirentibus gratiā adiungat. Hic mihi ma-
 gis arridet, ut est sua cuiq; sententia, etiam in
 hortis. T I M. Sed horti per se amœnissimi iu-
 cunditatem propemodum obscurāt ambulacra-
 tria. E V S. In his uel studeo, uel obambulo so-
 lus, aut cum amiculo confabulans, uel cibum ca-
 pio, si uidetur. T I M. Columnæ paribus inter-
 uallis sustinentes ædificium innitens, mirāq; co-
 lorum uarietate blandientes, sunt ne marmo-
 reæ? E V S. Ex eodem marmore, quo factus est
 hic alueus. T I M. Lepida profectò impostura.
 Vel deierassem esse marmor. E V S. Quare ca-
 ne, ne

ue, ne uel credas, uel deieres quicquam temerè.
 Non raro fallit species. Quod opibus deest, ar-
 te sarcimas. TIM. Nō tibi sat erat hortus tam
 nitidus, tam excultus, nisi pingeres insuper a-
 lios hortos? EVS. Non capiebat omnes herba-
 rum species unus hortus. Præterea bis delecta-
 mur, cum pictum florem cum uiuo decertantē
 uidemus, & in altero miramur artificium natu-
 ræ, in altero pictoris ingeniū, in utroq; benigni-
 tatem Dei, qui in usum nostrū largitur hæc om-
 nia, nulla in re nō mirabilis pariter & amabi-
 lis. Postremò non semper uiret hortus, nō sem-
 per uiuant flosculi. Hic hortus etiā media bru-
 ma uiret & adblanditur. TIM. At nō spirat.
 EVS. Sed rursum non eget cultura. TIM. Tan-
 tūm pascit oculos. EVS. Verūm, sed hoc perpe-
 tuò facit. TIM. Habet suum & pictura seniū.
 EVS. Habet, nobis tamen est uiuacior, & illi
 frè gratiam addit ætas, quam nobis detrahit.
 TIM. Vtinā hīc uanus esses. EVS. In hoc am-
 bulacro, quod spectat occidentem, sole fruor o-
 riente: in hoc quod spectat orientem, apricor in-
 terdum: in hoc quod spectat austrum, sed patet
 ad septentrionem, recreor ab æstu solis. Ob-
 ambulabimus, si uidetur, quò spectetis propius.
 En uernat ipsum etiā solum: habent enim &
 tessellæ colorū gratiam, & flosculis pictis ad-
 blandiuntur. Hoc nemus quod uidetis hoc toto
 pariete depictum, exhibet mihi uarium sp e ct a-

culum. Primū quot uidetis arbores, tot uidetis arborum genera, singulis ad natiuam imaginē non pessimē expressis. Quot cernitis aues, tot uidetis auium species, præcipuē si quæ sint rariiores, & insigni re quapiā nobiles. Nam anseres, gallinas, & anates quid attinet pingere? Infernè sunt quadrupedum species, aut earum auium quæ uiuunt humi, more quadrupedum.

τ 1. Mira uarietas, nec quicq; est ociosum. Nihil est quod non aut agat, aut loquatur aliquid. Quid nobis narrat noctua, penè latitans sub frondibus? E V S. Atticè loquitur Attica. ἡ σαφρόνεια, inquit, ἔστω σίμπερον. Iubet nos cōsultò agere, quodd nō omnibus feliciter cedat inconsulta temeritas. Hic aquila discerpit leporē frustra obtestante scarabeo. Adstat scarabeo trochilus, & ipse capitalis inimicus aquilæ. τ 1. Hæc hirundo quid gerit ore? E V S. Herbā chelidonidā. Nam hac restituit pullis exoculatis uisum. Agnoscitis herbæ figuram? τ 1 M. Quodnam hoc nouū lacertæ genus? E V. Nō est lacerta, sed chamæleon. τ 1. Est hic ille longo nomine celebratus chamæleon? Beluam esse credidi leone maiorē, quem uincit etiā uocabulo. E V S. Hic ille est semper hians, & semper ieiunus chamæleon. Hæc arbor est caprificus, apud quā solam sæuit, aliàs innoxius. Nam uenenū habet, ne cōtemnas hiantem bestiolam. τ 1 M. At nō mutat colorē. E V. Verū, quia non mutat locum

locum: ubi mutarit locū, uidebis & colorē aliū.
T I. Quid hic sibi uult tibicen? **E V S.** Nōne
 uides in proximo chamelum saltantem? **T I M.**
 Video nouum spectaculum, chamelus cinædus
 est, & simius choraules. **E V S.** Sed his singu-
 latim ac per ociū contemplandis aliās dabi-
 tur uel totum triduum, nūc satis erit ueluti per
 transennam uidisse. In hac regione depictū est
 ad natiuam effigiem, quicquid est insigniū her-
 barum: quodq; iure miremini, hic uenena quan-
 tumuis præsentanea, tuto non solūm spectan-
 tur, uerum etiam contrectantur. **T I M.** En scor-
 pius, rarum in hisce regionibus malum, sed fre-
 quens Italiae. Quanquam color mihi parū re-
 spondere uidetur in pictura. **E V S.** Quī sic?
T I. Quia magis nigrent apud Italos, iste palli-
 dior est. **E V S.** An nō agnoscis herbam in cuius
 foliū incidit? **T I M.** Non satis. **E V.** Nec mirū.
 Nec enim nascitur in hortis nostratibus. Aconi-
 tum est. Ei ueneno tanta uis est, ut scorpius ad
 huius contactū stupe scat, palle scatq;, seseq; uin-
 ci patiatur. Sed offensus ueneno, à ueneno pe-
 tet remedium. Videtis in propinquo utrunque
 genus hellebori. Si scorpius sese potuerit ex-
 plicare à folio aconiti, & album helleborū con-
 tingere, recipiet pristinum uigorem, diuersi ue-
 neni contactu soluente torporē. **T I M.** Actū est
 igitur de isto scorpio, nam is se nunq; explica-
 bit ab aconiti folio. Etiā loquuntur hic scorpiz

EVS. Et quidem græcè. TIM. Quid ait? EV.
 P. οὐρε θεὸς τὸν ἀλιβόμ. Hic præter herbas uide-
 tis omne serpentium genus. En uobis basili-
 scus, oculis igneis, ipsis etiã nocentissimis uene-
 nis formidabilis. TIM. Et is loquitur aliquid.
 EV. Oderint, inquit, dum metuant. TI. Planè
 regia uox. EVS. Imò nihil minus regiũ, sed ty-
 rannica uox est. Hic pugnat lacerta cum uipe-
 ra. Hic dipsas insidiatur, testa putamine ouĩ
 struthiocameli. Hic uidetis politiam totam for-
 micarum, ad quarũ imitationem nos uocat He-
 bræus ille sapiens, atq; etiam Flaccus noster.
 Hic uidetis formicas Indicas, quæ aurum ege-
 runt, ac seruant. TIM. Deum immortalem, cui
 possit obrepere tædium in hoc theatro uersan-
 ti? EVS. Aliàs, inquam, licebit uel ad satietatẽ
 usq; spectare. Nunc procul tantũ spectate ter-
 tium parietẽ. Is habet lacus, amnes & maria,
 & in his quicquid est insigniũ piscium. Hic est
 Nilus, in quo delphinũ illum uidetis, hominum
 amatorem, cum crocodilo depugnantẽ, quo nõ
 alius hostis homini capitalior. In ripis ac littori-
 bus uidetis ea quæ sunt ἀμφίβια, ut cæcri, pho-
 cæ, fiber. Hic est polypus captator, captus à
 concha. TIM. Quid loquitur? Ἠαίρωμ αἰρῶμαι.
 Mirè pictor fecit aquam pellucidam. EVS. Aut
 hoc erat illi faciendũ, aut nobis opus erat alijs
 oculis. In proximo est alter polypus, summa
 æquoris aqua uelificans, liburnicarũ gaudens
 imagi-

imagine. Videtis torpedinē prostratam in are-
 na concolori, quam hīc tutò uel manu contige-
 ris. Sed aliò properandū est. Hæc pascent oculo-
 los, at uentrem non explent: properemus ad re-
 liqua. TIM. Etiam'ne amplius ē E V S. Mox
 uidebitis quid nobis præbeat posticum. Hīc ui-
 detis hortum satis spaciosum, in duas diuisum
 partes: in altera est quicquid est herbarū escu-
 lentarum, in qua regnāt uxor & famula mea:
 in altera, quicquid est medicarū, præsertim in-
 signium. Ad læuam est pratum liberū, præter
 uirorem graminū nihil habens: septū est sepe
 perpetua, è spinis implexis, sed uiuis contexta:
 illic nonnunq̃ uel ambulo, uel lusito cum sodali-
 bus. Ad dexteram est pomariū, in quo eam erit
 ocium, uidebitis plurimas arbores peregrinas,
 quas paulatim doceo nostro cælo assuescere.
 TIM. Papæ, næ tu uincis uel ipsum Alcinoũ.
 E V S. Hīc auarium est in confinio adhærens
 ambulacro superiori, quod uidebitis à prædio:
 uidebitis formas uarias, uariasq̃ linguas audie-
 tis. Nec minus uaria sunt ingenia. Inter quasdā
 cognatio est & mutuus amor, inter nonnullas
 simultas irreconciliabilis. Sunt autem omnes
 aded cicures & mansuetæ, ut si quando cæno
 illic aperta fenestra, deuolent in mensam, ci-
 bumq̃ uel è manibus capiant. Si quando ingre-
 dior, in ponticulo pensili, quē uidetis, fabulans
 cum amico, assident, auscultant, insident humo

ris aut brachijs, ad eò dedidicerunt timere, quia sentiunt neminem lædere. In extremo pomario apum regnũ est. Nec illud sanè spectaculũ inamœnũ. In præsentia nõ sinam uos amplius contemplari, quò sit quod uos posthac reuocet tanq̃ ad nouum spectaculum. A prandio cætera uobis ostendam. P V. Vxor & famula clamitant corrumpi prandium. E V S. lubeto illas esse æquanimis, nos iam accurremus. Laemus amici, ut puris manibus & animis ad mensam accedamus. Etenim si ethnici quoq; religiosa erat mensa, quanto magis oportet esse sacram Christianis, quibus habet imaginẽ quandam illius sacrosancti cõuiuij, quod dominus Iesus postremum egit cum suis discipulis. Et ob id receptũ est, ablucere manus, ut si quid odij, liuoris, aut turpitudinis alicui forsitan resideat in animo, id eijciat antè, quàm accedat ad cibũ capiendum. Sic enim opinor & corpori salubriores esse cibos, si sumantur animo defecato. T I M. Istud uerissimum esse credimus. E V S. Quoniam hoc exemplum nobis ab ipso Christo traditum est, ut ab hymno cibum auspiciemur (nam id arbitror, quod frequenter in euangelio legimus, illum benedixisse, aut gratias egisse patri prius, quàm cibum frangeret) & rursum hymno finiremus: si uidetur, recitabo uobis hymnũ, quem diuus Chrysostomus miris laudibus prædicat in Homilia quadam, digna

tus etiam interpretari. TIM. Imò ut uelis, rogamus. EVS. Benedictus Deus qui me pascis à iuuentute mea, qui cibum præbes omni carni, reple lætitia & gaudio corda nostra, ut affatim quod satis est habentes, abundemus in omne opus bonum, in Christo Iesu domino nostro, cum quo tibi gloria, honor & imperium, cum sancto spiritu in omne æuam. TI. Amen. EVS. Nunc accumbite, ac suam quisq; umbram sibi adiungat. Caniciæ tuæ debetur primus locus Timothee. TIM. Verbo dignitatē uniuersam meam cõplexus es. Hoc solo nomine sum cæterarū dotiū æstimator est Deus, nos ea sequimur quæ uideamus. Sophroni, adhære corpori tuo. Tu Theophile & Eulali, dextrū mensæ latus occupa te. Chrysoglottus & Theodidactus occupabunt læuū. Vranius & Nephalius, quod superest. Ego hunc angulum tuebor. TIM. Non patiemur: hospiti debetur primus locus. EVS. Tota domus hæc mea est, simulq; uestra: quòd si mihi permittitur ius in regno meo, is locus debetur hospiti, quemcunq; sibi delegerit. Nunc utinà Christus ille exhilarator omniū, & sine quo nihil uerè suaue est, dignetur huic nostro interesse conuiuio, suaq; præsentia exhilarare animos nostros. TIM. Spero dignabitur. Sed ubi sedebit, iam omnibus locis occupatis? EVS. Utinà ille se misceat omnib. & patinis.

Et poculis, ut nihil illum non sapiat, sed potissimum illabatur animis nostris. Id quod magis dignetur, et nos tanti hospitis reddamur capaces, si molestum non est, auscultabitis paululum è sacra lectione, sed ita, ut interim nihilo se eius admoueat manus ouis et lactucis, si libet.

T I M. Id faciemus libenter, sed auscultabimus libentius. **E V S.** Is mos mihi multis nominibus uidetur amplectendus, quod hac ratione uidentur inanes fabulae, praebeturque materia confabulationis frugiferae. Multum enim ab illis dissentio, qui putant non esse laetum conuiuium, nisi quod scateat ineptis ac lasciuis fabulis, quod perstrepat obscenis cantiunculis. Vera hilaritas nascitur è pura sinceraque conscientia: atque hi sermones uerè laeti sunt, quos semper et dixisse iuuet, aut audisse, et semper delectet meminisse: non quorum mox pudeat, quique conscientiam poenitudine discrucient. **T I M.** Vtinam ista tam perpenderemus omnes, quam sunt uera. **E V S.** Haec praeterquam quod certam et insignem habent utilitatem, etiam iucunda fiunt, ubi uel mensem unum assueueris. **T I M.** Nihil igitur consultius, quam optimis assuescere. **E V S.** Recita puer distinctè et clarè. **P V E R.** Sicut diuisiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini, quocumque uoluerit inclinabit illud. Omnis uia uiri recta sibi uidetur, appendit autem corda Dominus. Facere misericordiam et iudicium, magis

magis placet Domino, quàm uictimæ. **E V S.** Sit hoc satis. Præstat enim pauca anidè discere, quàm multa cum tædio deuorare. **T I M.** Præstat sanè, sed nõ hîc tantùm. **Plin.** scripsit, Officia Ciceronis nunquàm de manibus deponèda: & sunt sanè digna quæ cùm ab omnibus, tum præcipuè ab his qui destinati sunt administrandæ reipub. ad uerbum ediscantur, mea quidem sententia: sed hunc Prouerbiorũ libellum semper dignum arbitratus sum, qui semper nobis circumferatur. **E V S.** Quoniam sciebam prandiũ fore dilutum & insipidum, idcirco hanc procurauimus nobis condituram. **T I M.** Nihil hîc est nõ lautissimũ, & tamen si nihil esset præter betas absq; pipere, uino & aceto, talis lectio condiret omnia. **E V S.** Mihi tamen plus adderet gratiæ, si quod audio, penitus intelligam. Atq; utinam adesset aliquis uerè Theologus, qui ista non intelligeret solùm, uerum etiã sciperet. Nobis idiotis nescio an fas sit hisce de rebus confabulari. **T I M.** Ego uerò puto uel nautis esse fas, modò absit definiendi temeritas. Fortasse & Christus, qui pollicitus est sese ad futurum, ubicunque duo conuenirent de ipso tractantes, aspirabit nobis tam multis. **E V S.** Quid si igitur partiamur inter nos nouem, tres sententiã? **C O.** Non displicet, modò à cõuiuatore incipiat ordo. **E V S.** Non detrectarem prouinciam, sed uereor ne hîc uos peius accipiã, quàm cibus acci

pio. Agè necubi uidear difficilis conuiuator, omiſſis uarijs cõiecturis, quæ in hunc locũ congerunt interpretes, mihi uidetur hic eſſe ſenſus moralis: alios mortales poſſe flecti monitis, increpationibus, legibus ac minis: regis animum, quoniam neminẽ metuit, ſi repugnes, magis irritari. Et idcirco quoties principes uehementer contendunt aliquid, ſuo animo relinquendos, non quòd ſemper uelint optima, ſed quòd illorum ſtultitia malitia'ue, Deus nõnunquam abutatur ad emendandos eos qui deliquerunt. Quemadmodum uetuit reſiſti Nabuchodonofor, quòd illius miniſterio decreuiſſet caſtigare populum ſuum. Fortaſſis illud eſt quod ait Iob: Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Atque huc fortaiſſe pertinet quod ait Dauid, deplorans peccatũ ſuum: Tibi ſoli peccaui, & malum coram te feci. Nõ quòd reges non peccent ingenti populi malo, ſed quòd non habeant hominem, cuius autoritate condemnentur, quum Dei iudicium nemo quamlibet potens poſſit effugere. T I M. Non diſplicet interpretatio. Sed quid ſibi uolunt diſiſiones aquarum? E V S. Adhibita eſt ſimilitudo, quæ rem explanet. Violenta res & impotens eſt regis animus concitatus, nec huc aut illuc duci poteſt, ſed impetu ſuo fertur, uelut æſtro diuino percitus: quemadmodũ mare ſeſe ſpargit in terras, ac ſubinde curſum mutat, con-

temptis

temptis agris, ædificijs, & quicquid obstat:
 alicubi se condit sub terras: cuius impetū si co-
 neris inhibere, aut aliò deflectere, nihil agas.
 Idem accidit in magnis fluminibus, ueluti fa-
 bulæ quoq; narrant de Acheloo. Minus autem
 mali capitur, si commodè obsequundes, quàm si
 uolenter repugnes. TIM. Nihil igitur reme-
 dij aduersus malorū regum impotentiam? EV.
 Fortasse primū fuerit, leonem in ciuitatem non
 recipere: proximum, sic autoritate senatus, ma-
 gistratum ac ciuium, moderari potentiam il-
 lius, ut non faciliè erumpat in tyrannidem. Sed
 omnium potissimum, dum adhuc puer est, &
 se principem esse nescit, sanctis præceptis for-
 mare pectus illius. Profunt & preces ac mo-
 nita, sed blanda ac tempestiua. Extrema anco-
 ra est, uotis fatigare Deum, ut regis animū in-
 clinet ad ea, quæ Christiano rege digna sunt.
 TIM. Quid ais idiota? Si baccalaureus essem
 Theologiæ, minimè puderet istius interpreta-
 tionis. EVS. An uera sit nescio, mihi satis est
 quòd sensus non sit impius, aut hæreticus. Mo-
 rem gessi uolūtati uestræ. Nunc ut decet in cō-
 uuijs, uicissim: audire cupio. TI. Si quid defertis
 bis quoq; canis, mihi uidetur hoc dictum & ad
 abstrusiorē sententiam accommodari posse. EV.
 Credo, & audire cupio. TIM. Rex intelligi
 potest uir perfectus, qui domitis carnis affecti-
 bus, solo diuini spiritus impetu ducitur. Porro

qui sit huiusmodi, hunc non conuenit fortassis
 humanis legibus in ordinem cogere, sed suo do-
 mino, cuius spiritu agitur, relinquendus est, nec
 iudicandus est ex hisce rebus, quibus imbecilli-
 tas imperfectorū utcunq; prouehitur ad ueram
 pietatem: sed si quid secus facit, dicendum est
 cum Paulo: Dominus assumpsit illum, domino
 suo stat, aut cadit. Item illud: Spiritualis homo
 omnia dijudicat, ipse uero à nemine iudicatur.
 Talibus igitur nemo præscribat, sed dominus
 qui præscripsit terminos mari & omnibus, ha-
 bet cor sui regis in manu sua, & quocunq; uo-
 luerit, inflectit illud. Quid enim opus est præ-
 scribere illi, qui suapte sponte præstat meliora
 quàm exigunt humanæ leges? aut quæ temeri-
 tas sit illum hominem constitutionibus astringe-
 gere, quem certis argumentis constat diuini spi-
 ritus afflatu gubernari? E V S. Tu uero Timo-
 thee nõ solam canos habes capillos, sed petus
 etiã habes eruditionis canitie uenerabile. Atq;
 utinam inter Christianos, quos omnes oportet
 esse reges huiusmodi, plures reperirentur
 hoc digni cognomine. Sed iam satis est ouatū,
 & oleribus prælusum: iubete hæc tolli, &
 apponi quod superest. TIM. Nobis affatim
 satisfactū est ꝫ hac ouatione, etiam si nihil præ-
 terea successerit uel supplicationis, uel trium-
 phi. E V S. Verum quoniam aspirante Christo,
 sicut opinor, successit res in prima sententia,
 uelim

uelim ut umbra tua nobis enarret altera, quæ mihi uidetur aliquâto obscurior. S O. Si boni uoletis cõsulere quicquid dixerò, sedulo dicã quod mihi uidetur. Alioqui quâ fieri potest, ut rebus obscuris lucẽ adferat umbra? E V S. Equidem recipio futurũ omnium nomine, & tales umbræ lucem suam habent aptiorem oculis nostris. S O. Idem docere uidetur quod Paulus. Diuersis uitæ rationibus contenditur ad pietatem. Alij placet sacerdotũ, alij cœlibatus, alij coniugium, alij secessus, alij respub. pro uarietate corporũ & ingeniorũ. Rursus alius uescitur quibuslibet, alius distinguit inter cibum & cibum, alius iudicat inter diem & diem, alius iudicat omnem diem. In his Paulus uult unumquenq; suo frui affectu citra contumeliam alterius. Nec oportet quenquam ex huiusmodi iudicare, sed iudicium deferre Deo, qui expendit corda. Fit enim sæpenumero, ut uescẽs gratior sit Deo, quàm non uescens: & diem festum uiolans acceptior sit Deo, quàm is qui uidetur obseruare: & matrimoniũ huius gratius sit oculis Dei, quàm multorũ cœlibatus. Dixi umbra. E V S. Utinam mihi sæpe contingat cum talibus umbris colloqui. Rem, ni fallor, non acuo, quod aiunt, sed lingua tetigisti. Sed adest qui cœlebs uixit, non de numero beatorũ, qui se castrauerunt propter regnum Dei: sed hic castratus est ui, quò magis placeret uentri, donec &

bunc & escas destruxerit Deus. Capus est ex corte nostra. Elixis magis delector. Ius est non inclegans: quod in eo natat, lactucæ sunt selectissimæ. Sumat sibi quisq; quod gratum est animo. Sed ne quid uos fallam, succedit huic assi nonnihil, mox bellaria, deinde fabulæ & catastrophe. T I M. Sed interim excludimus uxorem è conuiuio. E V S. Vbi uos uenietis comitati uestris, accumbet & mea. Nunc quid aliud esset, quàm muta persona? et illa suauius garrit mulier inter mulieres, & nos liberius philosophamur. Alioqui periculū sit, ne nobis accidat, quod accidit Socrati, cui quum essent conuiuæ philosophi, quibus magis placent huiusmodi fabulæ, quàm cibus, & in longum proferretur disputatio, Xanthippe cōmota mensam subuertit. T I M. Nihil minus à tua metuedum arbitror. Est enim mulier moribus placidissimis. E V S. Mihi certè talis est, ut cōmutare non cupiam, etiam si liceat: atq; hoc nomine mihi uel præcipuè uideor fortunatus. Nec enim mihi placet eorum sententia, qui fortunatū putant, uxorem habuisse nunquam: magis arripet quod ait sapiens Hebræus, ei bonam sortem obtigisse, cui obtigit uxor bona. T I M. Sæpe nostro uitio male sunt uxores, uel quia tales deligimus, uel quia tales reddimus, uel quia non ut oportet formamus & instituimus. E V S. Vera prædicas: sed interim expecto ter-
tio

tiae sententiæ enarrationem, & iam mihi dicturire uidetur ^b *βενουου* & Theophilus.

TH. Imò mihi animus erat in patinis: dicam tamen, quando licet impunè. E V S. Etiã cum gratia licebit errare, uel sic præbebis occasionem inueniendi. TH. Mihi uidetur eadem sententia quã protulit Dominus apud Osee prophetam cap. 6. Misericordiam uolui, & non sacrificium, & scientiam Dei plus quàm holocausta: cuius uiuus & efficax interpretes est dominus I E S V S in Euangelio Matthæi cap. 9. Quum enim conuiuium agitaret in domo Leui, qui erat publicanus, isq; multos sui ordinis, suiq; quæstus homines inuitasset ad cõuiuium, Pharisei qui tuebant religione legis, cum ea præcepta negligenter unde tota lex pendebat & prophetæ, quod discipulorum animos alienarent à I E S V, rogabant illos, quare dominus admisceret se conuiuium peccatorum, à quorum consortio abstinebant Iudæi, qui uolebant haberi sanctiores, & si quando contigisset cum eiusmodi congregari, reuersi domũ abluiebant corpus. Quumq; discipuli rudes adhuc non haberent quod responderent, dominus & pro se & pro discipulis respondit: Non est opus, inquit, medico ualentibus, sed malè habentibus. Euntes autem discite, quid est, Misericordiam uolo, & nõ sacrificiũ. Nõ enim ueni uocare iustos, sed peccatores. E V S. Pulchrè tu

quidē collatione locorū rem explicas, id quod in diuinis literis præcipuum est: sed discere uelim, quid appellet sacrificium, quid misericordiam. Nam quā consistit, ut auersetur sacrificia Deus, quæ sibi tot præceptis iusserat exhiberi? T. H. Quomodo Deus auersetur sacrificia, docet ipse nos apud Esaiam cap. 1. Sunt enim quædam præscripta Iudæis in lege, quæ significant magis sanctimoniam, quàm præstent: quod genus sunt, dies festi, sabbatismi, ieiunia, sacrificia. Et sunt quæ semper præstanda sint, quæ suapte natura bona sunt, non quia iussa. Iudæos autem auersatur Deus, nõ quod obseruarent legis ritus, sed quod his stultè tumidi, negligerēt ea quæ Deus maximè uult præstari à nobis: ac madentes auaritia, superbia, rapinis, odio, liuore, cæterisq; uitijs, existimabant Deum ipsis multum debere, quod diebus festis uersarentur in templo, quod immolarent uictimas, quod abstinerent à cibis uetitis, quod illi nonnunq; ieiunarent: umbras amplectebantur, rem negligebant. Quod autem ait, Misericordiam uolo, & nõ sacrificiū: opinor ex idiomate sermonis Hebræi dictum, pro eo quod erat, misericordiam uolo potius quàm sacrificium quemadmodum, uelut interpretatur Solomon, quum ait: Facere misericordiam & iudicium, magis placet domino quàm uictimæ. Porro omnne officiū, quod impenditur subleuando proximo

ximo, scriptura misericordiam uocat, & elemosynam, quæ & ipsa nomen duxit à miserendo. Victimam appellari puto, quicquid pertinet ad ceremonias corporales, & aliquid habet affine cum iudaismo, quod genus sunt delectus ciborum, uestitus præscriptus, ieiunium, sacrificium, preces ueluti pensum absolutæ, quies diei festi. Hæc enim ut pro tempore non sunt omnino negligenda, ita Deo fiunt ingrata, si quis obseruationibus huiusmodi confusus, negligat misericordiam, quoties fratris necessitas exigit officium charitatis. Habet speciem sanctimoniam etiam, colloquia uitare malorum. Sed hoc cessare debet, quoties aliud suadet charitas proximi. Obcdientia est quiescere diebus festis, sed impium sit, & ob religionem diei sinere fratrem perire. Itaque seruare diem dominicum uictima est, ut ita loquar: reconciliari fratri, misericordia est. Porro iudicium, quanquam potest ad potentes referri, qui frequenter ui opprimunt imbecilles, tamen mihi uidetur non absurdum, si respondeat illi quod est apud Osee: Et scientiam Dei plus quam holocausta. Non seruat legem, qui non seruat iuxta mentem Dei. Iudæi subleuabant asinum in foueam collapsam sabbatis: & Christum calumniabantur, qui seruaret totum hominem in sabbato. Hic erat præposterum iudicium, & aberat scientia Dei: nesciebant enim, quod ista propter hominem essent

instituta, non homo propter illa. Sed hæc impudenter dicere uiderer, nisi uestro iussu dicerem. Malim ex alijs rectiora discere. EVS. Ista mihi uidentur adeò dicta impudenter, ut existimem dominū Iēsum loqui per organū oris tui. Sed interim dum largiter pascimus animos nostros, ne negligantur collegæ. T H. Quinam? E V. Corpora nostra, nōne collegæ sunt animorum? Hoc enim malim, quàm instrumenta, uel domicilia, uel sepulchra. T I M. Hoc nimirū est assatim refici, ubi totus homo reficitur. E V. Video uos segniter attingere: quare, si uideatur, iubebo proferri assa, ne pro lauto conuiuio longum præbeam. Videtis huius prandioli summam. Armus est ouillus, sed exquisitus, capus, & perdices quatuor. Has solas à mercatu sumpsi, reliqua suppeditat hoc prædiolum. T I M. Epicureum prandiū uideo, ne dicam Sybariticum. E V S. Imò uix Carmeliticum. Sed quale quale est, boni consuletis. Animus certè purus est, si parum lautum est conuiuū. T I M. Adeò non est muta tua domus, ut nō solum parietes, sed & cyathus loquatur aliquid. E V S. Quid tibi loquitur? T I M. Nemo, nisi à seipso læditur. E V S. Cyathus patrocinator uino. Nam uulgus febrim, aut capitis grauedinem & potu contractam, imputare solet uino, quam ipsi sibi malum accerserint immodicè bibendo. S O P. Meus græcè loquitur, <sup>δὲ μ οὖω ἀ-
γάθου.</sup>

ἀβία. E V S. Admonet non esse tutum sacerdotibus aut regū famulis indulgere uino, quodd uinum ferè transferat in linguam, quicquid latebat in corde. S O. Apud Aegyptios olim nefas erat sacerdotibus bibere uinum, cum nondum illis mortales sua committerent arcana. E V S. Nunc licet quidem omnibus bibere uinum, an expediat, nescio. Eulali, quid libelli profers è crumena? perquam elegans uidetur, nam foris etiam totus aureus est. E V. Sed idem intus plus quam gemmeus est. Sunt epistolæ Paulinæ, quas ut unicas delicias meas semper mecum circumfero: quas ideo profero, quod ex occasione sermonis tui uenit in mentem locus quidam, qui me nuper diu torfit, nec adhuc satis sibi facit animus. Is est in epistolæ prioris ad Corinthios cap. 6. Omnia mihi licent, sed nō omnia expediūt. Omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestatē. Primū, si Stoicis credimus, nihil est utile, quod nō idem honestū. Quomodo igitur Paulus distinguit id quod licet, ab eo quod expedit? Certè scortari aut inebriari non licet, quomodo igitur licent omnia? Quod si Paulus de certo genere rerum loquitur, quarum omnium uult esse licentiam, nō possum satis ex ipso loci tenore diuinare, quod nam sit illud genus. Ex ijs quæ mox huic loco subiiciuntur, conijcere licet, eum loqui de ciborum delictu. Quidam enim abstinebant

ab idolothytis, quidã à cibis per Mosen interdittis. Et de idolothytis agit cap. 8. Rursus capite 10. uelut explicans huius loci sententiam, ait: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt: omnia mihi licent, sed non omnia edificant. Nemo quod suum est quærat, sed quod alterius. Omne quod in macello uenit, manducate. Hoc quod hîc subiicit Paulus, congruere uidetur cum eo quod supra dixerat, Esca uentris & uenter escis, & hîc & has destruet Deus. Quod autem respexit hîc etiam ad Iudaicũ ciborum delectum, indicat clausula decimi cap. Sine offensione estote Iudæis & gentibus & ecclesiæ Dei, sicut & ego per omnia omnibus placeo, nõ quæres quod mihi utile est, sed quod multis, ut salui fiant. Nam quoddã ait, gentibus, pertinere uidetur ad idolothytum. quoddã ait, Iudæis, referri uidetur ad delectum ciborũ. quoddã ait, ecclesiæ dei, pertinet ad infirmos ex utraq; gente collectos. Licebat igitur uesci quibuslibet cibis, & omnia munda mundis. Verũm incidit casus, ut non expediat. Quod omnia licebant, libertatis erat euangelicæ: sed charitas ubiq; spectat quid conducat ad salutem proximi, eoq; frequenter abstinet & à licitis, malens obsecundare cõmodo proximi, quàm sua uti libertate. Sed hîc mihi geminus obstrepit scrupulus: primũ, quod in sermonis cõtextu nihil præcedat aut sequatur, quod cum hoc sensu cohæreat;

reat. Nam obiurgarat Corinthios, quòd essent seditiosi, quòd scortationibus, adulterijs, atque etiam incestis impuri, quòd litigarent apud iudices impios. Cum his quì cohæret, Omnia mihi licent, sed nõ omnia expediūt? Et in his quæ sequuntur, redit ad causam impudicitiae, quam repetierat & antè, intermisso negotio litium. Corpus autem, inquit, nõ fornicationis, sed domino, & dominus corpori. Verùm hunc quoq; scrupulum possum utcunq; discutere, quòd paulò superius in catalogo uitiorũ meminisset & idololatriæ: Nolite errare, neq; fornicarij, neq; idolis seruientes, neq; adulteri. Porro esus idolothytorum uergebat ad speciem idololatriæ. Et ideo mox subdit, Esca uentri, et uēter escis: significans pro necessitate corporis, pro tempore licere uesci quibuslibet, nisi aliud suaserit charitas proximi: sed impudiciã semper & ubiq; detestandã esse. Quòd uescimur, necessitatis est, quæ tolletur in resurrectione mortuorum. Quòd libidinamur, malitiæ est. Sed alterum scrupulum non queo dissoluere, quomodo ad hæc quadret illud: Sed ego sub nullius redigar potestatem. Ait enim sibi potestatem esse omnium, se tamen in nullius potestate fore. Si is dicitur esse in potestate aliena, qui ne offendant, abstinet, idem capite nono de se prædicat: Quum liber essem ab omnibus, omniũ me seruum feci, ut omnes lucrificerem. Hoc, opinor,

h

offensus scrupulo sanctus Ambrosius, putat hunc esse germanum Apostoli sensum, ut uiam præstruat illi, quod ait cap. 9. sibi quoq; potestatem esse faciendi, quod cæteri faciebant uel Apostoli, uel pseudapostoli, sumendi uictû ab his, quibus prædicabat Euangeliû. Sed ab hoc, tametsi licebat, temperabat, quòd sic expediret Corinthijs, quos de tam multis & insignibus uitijs obiurgabat. Porro quisquis accipit, sit quodammodo obnoxius ei à quo accipit, & aliquid decedit de uigore autoritatis. Siquidem qui accipit, minus liberè obiurgat: et qui dedit, nõ perinde fert obiurgari ab eo, cui benefecit. In hoc igitur Paulus abstinuit ab ijs quæ licebant, ut consuleret apostolicæ libertati, quã in hoc uolebat nulli esse obnoxiam, ut liberius, ac maiore cum autoritate reprehendat: et illorû uitiã. Mihi sanè nõ displicet Ambrosiana sententia. Attamen si quis mallet hunc locû ad cibos accommodare, mea sententia, quod ait Paulus, Sed ego sub nullius adigar potestatem, sic accipi posset: Tametsi nonnunq; abstineam à cibis immolatitijs, aut lege Mosaica uetitis, ut consulam saluti proximi ac profectui euangelico, tamen animus meus liber est, qui scit sibi licere uesci cibis quibuslibet pro necessitate corpusculi. At pseudapostoli conabantur hoc persuadere, quosdam cibos per se impuros esse, nec abstinentium per occasionem, sed semper ab his

tempe-

temperandum, tanq̄ natura malis, nec aliter q̄ abstinemus ab homicidio, & adulterio. Hoc quibus erat persuasum, redacti erant sub alienam potestatem, & exciderant ab Euangelica libertate. Solus, quod quidē meminero, Theophylactus sententiā inducit ab his omnibus diuersam. Licet uesci quibuslibet cibis, sed nō expedit immodicē. Nam ex luxu nascitur impudicitia. Hic sensus quanq̄ impius nō est, tamē mihi nō uidetur huius loci germanus esse. Ostendi quæ me torqueant: uestræ charitatis crit, me ex his scrupulis eximere. EV. Næ tu probè tuo respondes nomini. Qui sic nouit proponere quæstiones, non opus habet alio qui dissoluat. Sic enim proposuisti dubitationē tuā, ut ego dubitare desierim. Tametsi Paulus in ea epistola, quoniā multa simul decreuit agere, sæpe ab uno argumento in aliud deuoluitur, & rursum quod intermiserat repetit. CH. Nisi uererer, ne uos mea loquacitate auocē à capiendo cibo, & si crederē fas esse tam sacris colloquijs admiscere quicq̄ ex profanis autoribus, proponerē et ipse quiddā, quod hodie legentē me non torsit, sed unice deletauit. EV S. Imò profanū dici nō debet, quicquid pium est, & ad bonos mores cōducens. Sacris quidem literis ubiq̄ prima debetur autoritas, sed tamen ego nōnunq̄ offendo quædam uel dicta à ueteribus, uel scripta ab ethnicis, etiam poëtis, tam castè, tam sanctè,

tam diuinitus, ut mihi non possim persuadere, quin pectus illorū, cū illa scriberēt, numen ali quod bonū agitaucrit. Et fortasse latius se fundit spiritus Christi, quā nos interpretamur. Et multi sunt in consortio sanctorum, qui non sunt apud nos in catalogo. Fateor affectū meū apud amicos: nō possum legere librum Ciceronis de Senectute, de Amicitia, de Officijs, de Tusculanis quæstionibus, quin aliquoties exsculer codicem, ac uenerer sanctū illud pectus, afflatū cœlesti numine. Cōtrā, cū hos quosdam recētiore lego de repub. æconomica, aut ethica præcipientes, Deum immortalem quā frigent præ illis, imō quā non uidentur sentire quod scribunt, ut ego citius patiar perire totum Scotum cum aliquot sui similibus, quā libros unius Ciceronis, aut Plutarchi: non quod illos in totū damnem, sed quod ex his sentiam me reddi meliorem, cū ex illorū lectione surgam, nescio quomodo, frigidius affectus erga ueram uirtutem, sed irritator ad contentionē. Quare ne uerere, quicquid istuc est, proponere. CH. Cū pleriq; libri M. Tullij, quos scripsit de philosophia, diuinitatis quiddam spirare uidentur, tum ille quem senex scripsit de Senectute, planè mihi uidetur ^e *νύκνειον ἄσμα*, quemadmodum Græcis est in prouerbio. Eum hodie relegi, atq; hæc uerba, quoniam præ cæteris arridebant, edidici: Quod si quis Deus mihi lar-

hi largiatur, ut ex hac ætate repuerascam, & in cunis uagiam, ualde recusem: nec uero uelim, quasi decurso spacio, à calce ^f ad carceres reuocari. Quid enim habet hæc uita cõmodi, quid non potius laboris? Sed non habeat sanè, habet certè tamen aut satietatem, aut molestiam. Nõ libet enim mihi deplorare uitam, quod multi, & hi docti, sæpe fecerunt. Nec me uixisse pœnitet, quoniam ita uixi, ut frustra me natum nõ existimem. Et ex uita ista discedo, tanq̃; ex hospitio, non tanq̃; è domo. Cõmorandi enim natura diuersorium nobis, nõ habitandi dedit. O præclarum illum diem, quum ad illud animorũ concilium cõuertamq̃; proficiscar, & cum ex hac turba & colluione discedam. Hastenus Cato. Quid ab homine Christiano dici potuit sanctius? Utinam talia essent colloquia monachorum omnia uel cū sacris uirginibus, quale fuit illud ethnici senis colloquium cum ethnicis adolescentibus. E V S. Iam aliquis causabitur colloquium esse confictum à Cicerone. C H. Istiue mea non magni refert, siue hoc laudis tribuatur Catoni, qui talia senserit, dixeritq̃;: siue Ciceroni, cuius animus sententias tam diuinas cogitatione complexus sit, cuius calamus res egregias pari facundia depinxerit. Quanq̃; equidẽ arbitror & Catonẽ, etiamsi non dixit eadem, tamen similia dicere solitum in colloquijs. Nec enim tam impudens erat M. Tullius, ut alium

Catonem finxerit, quàm fuerit: & in dialogo parū meminerit decori, quod in primis spectandum est in hoc scripti genere, præsertim quum eius uiri memoria recens adhuc hæreret animis eius ætatis hominū. T H. Vehementer probabile est quod narras: sed dicam quid mihi uenerit in mentem, te recitante. Sæpenumero mecum admiratus sum, quū omnes optent longæuitatē, & mortē exhorreant, tamen uix quenq̃ comperi tam felicem, nō dico senem, sed prouectioris ætatis hominem, quin rogatus, an si detur, uelit repuerascere, usurus per omnia ijsdem bonis ac malis, quæ illi iam contigissent in uita, responderit idem quod Cato dicit, præsertim si recolat animo, quicquid annis retroactis seu triste, seu lætū obtigisset. Nam frequenter & suauū rerum recordatio, uel cum pudore uel cum conscientie molestia coniuncta est, ut animus ab his etiā recolendis nō minus abhorreat, q̃ à tristibus. Id opinor nobis indicariūt sapientissimi poëtæ, qui scribunt, tum demū animas capi desiderio corporū relictorū, posteaq̃ ex ane Lethæo longa biberint obliuia. V R. Est isthuc profectò dignum admiratione, & mihi quoq̃ compertum in nonnullis. Verùm illud quàm mihi blandiebatur, Nec me uixisse pœnitet. At quotusquisq̃ Christianorū sic moderatur uitam suam, ut huius senis uocem sibi possit usurpare? Vulgus hominum existimat se
non

non frustra uixisse, si per fas nefasq; cōgestas diuitias relinquāt morientes. At Cato ideo nō putat se frustra natum, quòd integrum & sanctum ciuem præstiterit reipub. quòd incorruptum magistratum, quòd posteritati quoq; uirtutis & industriæ suæ monumenta reliquerit. Lam illo quid dici potuit diuinius? Discedo tanquam ex hospitio, non tanquam è domo. Hospitio tantisper uti licet, donec hospes iubeat exire. E domo sua nullus facilè pellitur. Et tamen hinc quoque sæpenumero propellit uel ruina, uel incendiū, uel alius casus quispiam. Vt horū nihil accadat, tamen senio collabens ædificium admonet esse demigrandū. NE. Non minus elegans est quod apud Platonem loquitur Socrates, animam humanam in hoc corpore uelut in præsidio positam esse, unde fas non sit decedere iniussu imperatoris, nec diutius in eo immorari, q̄; iussum sit ei qui collocauit. Illud significantius est in Platone, quòd pro domo dixerit præsidium: siquidem in domo tantū cōmoramur, in præsidio destinati sumus functioni, quā nobis delegauit imperator noster: non abludens à nostris literis, quæ uitam hominis nunc militiam, nunc certamen esse dicunt. VR. At mihi quidem oratio Catonis pulchrè congruere uidetur cum oratione Pauli, qui scribens Corinthijs, cœlestem max. sionē, quā expectamus post hanc uitā, οἰνίαν uocat, & οἰκτιήριον, hoc est.

domum, siue domiciliū. Cæterū hoc corpusculum appellat tabernaculum, græcè *σκηνώσ*. Nam & qui sumus, inquit, in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauari. NE. Nec abludit à sermone Petri: iustum autē, inquit, arbitror quādiu sum in hoc tabernaculo, suscitare uos in cōmonitione, certus quodd uelox est depositio tabernaculi mei. Quid autem aliud clamat nobis Christus, q̄; ut sic uiuamus ac uigilemus, tanq̄; ilico morituri? sic incumbamus honestis rebus, tanquam semper uicturi? Iam illud quum audimus, O præclarum diem, nōne uidemur audire Paulum ipsum loquentem, Cupio dissolui, & esse cum Christo? CH. Quam felices sunt, qui tali animo mortē expectant. Sed in oratione Catonis, quanq̄; præclara est, tamen fiduciam aliquis taxare posset, ut ab arrogātia profectam, quam multū oportet abesse ab homine Christiano. Proinde mihi nihil unquam legisse uideor apud Ethnicos, quod aptius quadret in hominem uerē Christianū, quam quod Socrates paulō post bibiturus cicutā, dixit Critoni: An opera, inquit, nostra sit probaturus Deus, nescio: certē sedulō conati sumus, ut illi placeremus. Est mihi tamen bona spes, quod ille conatus nostros sit boni consulturus. Vir ille sic diffidit factis suis, ut tamen ob animi propensam uoluntatē obtemperandi uoluntati diuinæ, bonā spem conceperit, fore ut Deus pro
sua

sua bonitate boni consulturus esset, quòd studisset bene uiuere. NE. Profectò mirandus animus in eo qui Christum ac sacras literas nõ nouerat. Proinde quum huiusmodi quædam lego de talibus uiris, uix mihi tempero, quin dicam, Sancte Socrates ora pro nobis. CH. At ipse mihi sæpenumero non tempero, quin bene omner sanctæ animæ Maronis & Flacci. NE. At ego quot uidi Christianos, q̄; frigidè morientes? Quidam fidunt in his rebus, quib. non est fidendum: quidam ob conscientiam scelerum & scrupulos, quibus indocti quidam obstrepunt morituro, penè desperantes exhalant animam. CH. Nec mirum eos sic mori, qui per omnem uitam tantum philosophati sunt in ceremonijs. NE. Quid isthuc uerbi est? CHR. Dicam, sed illud etiã atq; etiam præfatus, me non damnare, imò uehementer probare sacramenta & ritus ecclesiæ, sed quosdã uel improbos uel superstitiosos, uel, ut mollissimè dicã, simplices & indoctos, qui docent populũ hisce rebus fide, prætermittis his quæ nos uerè reddunt Christianos. NE. Nondum satis intelligo quorsum eas. CH. Faxo ut intelligas. Si uulgus Christianorum spectes, non ne prora & puppis uitæ illis in ceremonijs est? In baptismo quanta religione repræsentantur prisca ritus ecclesiæ? Cõmoratur infans extra fores tẽpli, peragitur exorcismus, peragitur catechismus, suscipiuntur

uota, abiuratur satanas cum pompis & uoluptatibus suis, tandem ungitur, consignatur, salitur, tingitur: datur negocium susceptoribus, ut puerū curent instituendum. Illi dato numo redimunt libertatē. Et iam puer Christianus dicitur, & est aliquo modo. Mox rursus ungitur, tandem discit confiteri, sumit eucharistiā, consuescit quiescere diebus festis, audire sacrū, ieiunare nonnunquā, abstinere à carnibus. Et hæc si seruat, habetur absolutè Christianus. Ducit uxorē, accedit aliud sacramentū: initiatur sacris, rursus ungitur & cōsecratur, mutatur uestis, dicuntur preces. Atq; hæc quidem omnia, quod fuit, probō: sed quod hæc fiunt magis ex cōsuetudine, quā ex animo, nō probō: quod nihil aliud adhibetur ad Christianismū, uehemēter improbo. Siquidem magna pars hominum dum his fedit, nihilo secius interim per fas nefasq; congerit opes, seruit iræ, seruit libidini, seruit liuori, seruit ambitioni: sic tandem uenitur ad mortē. Hic rursus ceremoniæ paratæ. Adhibetur cōfessio semel atque iterum, additur unctio, datur eucharistia, adsunt cerei sacri, adest crux, adest aqua sacra, adhibentur indulgentiæ, exprimitur, aut illic etiam emitur morienti diploma Pontificis, ordinantur parentalia magnificè celebranda, fit rursus stipulatio solennis, adest qui clamet ad aurem morientis, imò nonnunquā occidit ante tempus, si cōtingat, ut sæpe fit, uocalior

calior, aut bene potus. Hæc ut rectè adhibentur, præsertim quæ nobis tradidit ecclesiastica consuetudo, ita sunt alia quædam recôditiora, quæ nobis hoc præstât, ut cum alacritate spiritus, ut cum Christiana fiducia migremus hinc. E V S. Piè tu quidem ista uereq; cõcionaris, sed interim nullus admouet manum tibi. Caueat quisq; ne se fallat. Ego prædixi nihil expectandum præter secūdas mensas, easq; rusticanas, ne quis sibi promittat Phasides aues, aut attagenas, aut Attica l. :llaria. Hæc amoueto puer, & quod restat apponito. Videtis non copię, sed inopię nostræ cornu. Hic est prouentus hortulorū quos uidistis. Ne parcite, si quid aridet. T I. Tanta uarietas est, ut uel ipso recreemur aspectu. E V S. Atqui ne planè cõtemnatis frugalitatē meā, hæc patina exhilarasset Hilarionem monachū euangelicū, comitatū uel centum monachis illius seculi. Paulo uerò atq; Antonio, uel menstruus commcatus esse potuisset. T I. Imò nec Petrus ille princeps Apostolorum fastidisset, opinor, cū apud Simonē coriariū diuersaretur. E V. Imò nec Paulus, opinor, cū coactus egestate sutoriam nocturnis horis exerceret. T I M. Debemus benignitati diuinæ. Sed ego malim esurire cum Petro ac Paulo, modò quod deesset corporis alimonie, abundaret in deliciis animi. E V. Imò discamus à Paulo, & abundare, & penuriam pati. Cūm decrit, gra

tias agamus IESV Christo, qui nobis suppe-
 ditet & frugalitatis, & patientiæ materiã.
 Quum supererit, gratias agamus illius munifi-
 centiæ, qui nos sua liberalitate inuitet ac pro-
 uocet ad amorẽ sui: ac modicè parçeq; fruentes
 ijs, quæ largiter præbuit diuina benignitas,
 pauperum memores simus, quibus Deus dcesse
 uoluit quod nobis superest, ut utrisq; per alte-
 ros sit occasio uirtutis. Siquidẽ nobis largitur,
 unde subueniẽtes egestati fraternæ, misericor-
 diam ipsius promereamur: et illi nostra libera-
 litate recreati, gratias agũt Deo pro bona men-
 te nostra, nosq; precibus suis illi commendant.
 Et rectè uenit in mentem. Heus puer, dic uxo-
 ri, ut ex assis quæ superant, mittat Gudulæ no-
 stræ. Est uicina quædam grauida, tenui fortu-
 na, sed animo beatissima. Maritus nuper de-
 cesbit, homo profusus & ignauus, qui nihil u-
 xori reliquit præter liberorum gregem. T I M.
 Christus iussit dari omni petenti: id si facerẽ,
 intra mensem ipsi mihi mendicandũ esset. E V.
 Opinor Christum sentire de his qui petant ne-
 cessaria. Nam qui petunt, imò qui flagitant, uel
 extorquent potius magnas summas, quibus ex-
 truant Scœnationes Lucullianas, aut, quod pe-
 ius est, quibus alant luxum ac libidinem suam,
 ijs negare quod petunt, eleemosyna est: imò ra-
 pina est, largiri malè usuris, quod debebatur
 præsentì necessitati proximorũ. Vnde mihi ui-
 dentur

dentur uix excusari posse à peccato capitali, qui sumptibus immodicis aut extruunt, aut ornant monasteria seu templa, quum interim tot uiua Christi templa fame periclitentur, nuditate horreant, rerumq; necessariorum inopia discrucientur. Quum essem apud Britannos, uidi tumbam diui Thomæ gemmis innumeris summiq; precij onustam, præter alia miracula diuitiarũ. Ego malim ista quæ superflua sunt, elargiri in usus pauperũ, quàm seruare satrapis aliquando semel omnia direpturis, ac tumbam ornare frondibus ac flosculis: id opinor gratius esset illi sanctissimo uiro. Cũm essem apud Insubres, uidi monasteriũ quoddam ordinis Cartusiani non ita procul à Papiæ: in eo templum est, intus ac foris, ab imo usq; ad summũ, condido marmore constructum, & ferè quicquid inest rerum, marmoreum est, uelut altaria, columnæ, tumbæ. Quorsum autem attinebat tantũ pecuniarũ effundere, ut pauci monachi solitarij canerent in templo marmoreo? quibus ipsis templum hoc oneri est, non usui, quod frequenter infestentur ab hospitibus, qui non ob aliud eò se conferunt, nisi ut spectent templum illud marmoreũ. Atq; illic cognoui, quod stultius est, illis legata in singulos annos tria millia ducatorum in structurã monasterij. Et sunt qui putent esse nephas, eam pecuniam in pios usus auertere, præter mentẽ testatoris: maluntq; de-

moliri, quodd instaurant, quàm non ædificare. Hæc quoniam insignia sunt, uisum est cõmemorare: quanquam sunt passim in templis nostris exempla permulta similia. Hæc mihi uidetur ambitio, non eleemosyna. Diuites ambiunt sibi monumentum in templis, in quibus olim nec diuis locus erat. Curant se sculpendos ac pingendos, additis etiam nominibus ac beneficij titulo: atq; hisce rebus bonam templi partem occupant, olim opinor postulaturi, ut ipsorum cadauera in ipsis reponantur altaribus. Dicit aliquis, An horum munificentiam existimas reiiciendam? Nequaquam, si templo Dei dignum sit, quod offerunt. Sed ego si sacerdos aut episcopus essem, hortarer crassos illos aulicos, aut negociatores, ut si uellent sua peccata redimere apud Deum, ista clanculum effunderent in subsidium eorũ, qui uerè pauperes sunt. Isti putant perire pecuniam, quæ sic frustulatum, & clanculum in præsentem egestatem tenuiũ subleuandam dissipatur, cuius nullum extet apud posteros monumentum. Ego puto nullam melius collocari ea, quam ipse Christus sibi uult imputari certissimus debitor. T I. An nõ putas re hæc collocari, quod datur monasterijs? E V S. Et his darem nõ nihil, si diues essem, sed darem ad necessitatem, non ad luxum: tum his, inter quos sentirem uigere studium ueræ religionis. T I. Multi iudicãt nõ admodũ bellè collocari, quot

quod datur istis mendicis publicis. EVSE. Et istis nōnihil dandum est aliquando, sed cum de lectu. At mihi consultum uideatur, si singulæ ciuitates suos alerent, nec ferrentur erronee huc & illuc circuncursitantes, præsertim ualidi, quibus opus suppeditandū sentio potius, quàm pecuniam. TIM. Quibus igitur potissimū dandum censet, quantum, & quatenus? EV. Hoc mihi ad unguem describere difficillimū sit. Primum animum adesse oportet, qui cupiat omnibus subuenire. Deinde pro mea tenuitate quod possum, impertio, quoties sese offert occasio, præsertim his, quorum & paupertas & integritas mihi nota est: hortor & alios ad beneficentiam, si me defecerint facultates. TIM. Sed permittis ne nobis hīc in tuo regno liberè loqui? EVS. Imò liberius quàm si domi uestræ sitis. TIM. Nō probas in templis sumptus immodicos, & has ædes multò minoris ædificare poteras. EVS. Equidem arbitror has intra mundiciem consistere, aut si mauis elegantiam: certè absunt à luxu, ni fallor. Aedificāt magnificentius, qui mendicato uiuūt. Et tamen hi ipsi horti mei quales quales sunt, uestigial pendunt egenis: & quotidie sumptibus aliquid detraho, in me meosq; frugalior, quò possim esse in pauperes munificentior. TI. Si istum animū obtinerent omnes, permulti melius haberēt, quos nunc egestas grauat indignos: & ex aduerso

multi minus essent obesi, digni quos egestas doceat sobrietatem ac modestiam. E V S. Fortasse sic res habet: sed uultis' ne ut hæc insipida bel-laria re quapiam suauis condiamus? T I M. Plus satis est deliciarum. E V S. At ego hinc depromam, quod ne saturi quidem fastidiatis. T I M. Quid est? E V S. Codex est Euangeliorum, ut quod lautissimū habeo, uobis depromam in fine conuiuij. Recita puer ab eo loco, ubi proximè destitisti. P V. Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum sustinebit, & alterū contemnet. Non potestis Deo seruire & mammonæ. Ideo dico uobis, ne solliciti sitis animæ uestræ quid manducetis, neq; corpori quid induamini. Non'ne anima plus est quàm esca, et corpus plus quàm uestimentū? E V. Redde codicem. In hoc loco mihi I E S V S Christus uidetur bis idem dixisse. Etenim pro eo quod prius dixit, odio habebit, mox ponit, contēnet: & pro eo quod prius posuerat, diliget, mox uertit, sustinebit: cōmutatis personis existit eadem sententia. T I M. Non satis assequor quid uelis. E V S. Demonstremus igitur ratione mathematica, si uidetur. In priore parte pro uno pone A, pro altero B: rursus in posteriore pro uno pone B, pro altero A, uerso ordine. Aut enim A odio habebit, & B diliget: aut B sustinebit, & A contemnet, Non'ne hūc palam est,

A bis

A bis odio haberi, **E** **B** bis diligi? **T** **I**. *Per-*
spicuum est. E V S. Atqui hæc coniunctio, aut,
 præsertim repetita, habet emphasim senten-
 tiæ cōtrariæ, aut certè diuersæ. Alioquin nõne
 absurdè diceretur, *Aut Petrus me uincet, et ego*
cedam: aut ego cedam, E Petrus me uincet?
T **I** **M**. *Lepidum, ita me Deus amet, sophisma.*
E **V** **S**. *At tum demũ mihi uidebitur lepidum, si*
hoc ex uobis didicero. T H. *Animus somniat*
ac parturit mihi nescio quid: si iubetis, quicquid
est, proferam in medium, uos eritis uel^h oniro-
poli, uel obstetrices. E V S. *Quanq̃; uulgo ma-*
li ominis habetur somniorũ meminisse in conui-
uio, E parum sit uerecundum coram tot uiris
fæctum eniti, tamen nos istud somniũ, siue ma-
uis partum animi tui libenter excipiemus. T H.
Mibi uidetur in hoc sermone res cõmutari po-
tius, q̃; persona. Et hanc uocẽ, unũ E unũ, non
referri ad A E B, sed utraq; pars refertur ad
utrumlibet, ut utrumcunq; delegeris, ei iam op-
ponatur, quod significatur per alterum. Quasi
dicas: aut excludes A, E admittes B: aut A ad-
mittes, E excludes B. Hic uidetis manente per-
sona, rem esse translata. Atq; hoc ita dictum
est de A, ut nihil referat, si idem enuncies de
B, hoc pacto: aut B excludes, E admittes A:
aut admittes B, E excludes A. E V S. *Sanè ar-*
gutè tu quidem problema nobis explicuisti, ne
que quisquã mathematicus melius depinxisset

in puluere. SO. Illud me magis mouet, quòd prohibet esse sollicitos de crastino, quò Paulus ipse laborarit manibus uictus parandi causa, atque idem acriter increpet ociosos, & ex alieno uiuere gaudentes, admonens ut laborent, ac manibus operentur quod bonum est, ut sit unde tribuant aliquid necessitatem patienti. An non pij sanctiq; labores sunt, quibus maritus tenuis alit uxorem sibi charissimam, dulcesq; liberos?

TI M. Ista quæstio, mea sententia, uarijs modis dissolui potest. Primùm, ut ad illa tempora potissimùm pertineat: Apostolis ob Euangelij prædicationem latè uagantibus, eximenda erat sollicitudo uictus undecunq; suppeditandi, quibus non uacabat opera manuarum cibum quærere, præsertim cum nullam artem scirent, præter piscationem. Nunc alia ratio temporum est, & ocium amplectimur omnes, laborem fugimus.

Altera dissoluendi ratio est: CHRISTVS nõ interdixit industriam, sed solitudinẽ. Et solitudinem intelligit iuxta uulgarem hominum affectum, qui nulla de re magis anxij sunt, quàm de parando uictu, ut omnib. rebus omisissis, hoc solum agant, huic uni curæ sint addicti. Id prope modum indicat ipse dominus, cum negat eundem duobus dominis seruire posse. Seruit enim qui toto pectore addictus est. Præcipuam igitur curam uult esse Euangelij propagandi, nõ solam. Ait enim: Primùm quærite regnum Dei, & hæc

Et hæc adijcientur uobis. Nō dicit, solū quærite, sed primūm quærite. Cæterū in uoce Craſtini, puto hyperbolen eſſe, quum ſignificet in longinquum, qui mos eſt auaris huius mundi, ut poſteris etiam anxie parent Et quærant.

E V S. Accipimus tuam interpretationem: ſed quid ſibi uult, quod ait, Ne ſoliciti ſitis animæ ueſtræ, quid edatis? Corpus ueſte tegitur, at nō edit anima. T I M. Animā, ut opinor, hūc uitam appellat. Ea periclitatur, ſi cibū ſubduxeris: nō item, ſi ueſtem detraxeris, quæ magis datur pudori, quàm neceſſitati. Et ſi quem affligit nuditas, nō ſtatim occidit: at inedia certiffima mors eſt. E V S. Non ſatis uideo, quo modo cohæreat cum hac ſententia, quod adiecit: Nonne anima plus eſt quàm eſca? Et corpus plus eſt quàm ueſtimentum? Nam ſi uita magni precij eſt, tanto magis aduigilandum ne pereat. T I.

Hoc argumentum non adimit nobis ſolicitudinem, ſed auget. E V. At non hoc ſentit C H R I S T V S, quod interpretaris, ſed hoc argumento nobis addit fiduciam de patre. Si pater benignus gratis, Et de ſuo dedit id quod carius eſt, etiam adijciet id quod uilius eſt. Qui dedit animam, nō negabit alimoniam: qui dedit corpus, adijciet alicunde ueſtem. Illius igitur benignitate freti, non eſt quod diſcruciemur ſolicitudine curaq; rerum infimarū. Quid igitur ſuper eſt, niſi ut utentes hoc mundo, tanq; non utamur,

*totam curam ac studium nostrum transferamus
 in amorem rerum cœlestium, atq; reiecto man-
 mona, imò toto satana cum omnibus suis præ-
 stigijs, uni domino, toto & alacri pectore ser-
 viamus, qui nõ destituet filios suos. Sed interim
 nullus attingit bellaria. His certè cum gaudio
 uesci licet, quæ nõ magna cura nobis domi pro-
 ueniunt. TIM. Abundè satisfactum est corpori
 sculo. EVS. Vellem equidem & animo. TI.
 Atq; uberius etiam animo. EVS. Hæc igitur
 tolle puer, ac labrum appone. Lauemus amicus,
 ut si quid fortè commissum est in hoc conuiuio,
 purgati canamus hymnũ Deo. Perficiam, si ui-
 detur, quod cœperam ex Chrysostomo. TIM.
 Rogamus. EVS. Gloria tibi domine, gloria ti-
 bi sancte, gloria tibi rex, quoniam dedisti nobis
 escas, imple nos gaudio & lætitia in spiritu
 sancto, ut inueniamur in conspectu tuo accepta-
 biles, nec pudefiamus, quando reddes unicuiq;
 secundum opera sua. PV. Amen. TIM. Pro-
 fectò pius & elegans est hymnus. EVS. Hunc
 diuus Chrysostomus non dedignatur etiam in-
 terpretari. TIM. Quonam loco? EVSE. In
 Matthæum, homilia 56. TIM. Non omittam
 quin hodie legam. Sed illud unum interim ex te
 cupio discere, cur ter optamus Christo gloriã,
 idq; triplici cognomine, domini, sancti, & re-
 gis? EVS. Quoniã illi debetur omnis gloriã,
 sed nobis triplici nomine potissimũ est glorifi-
 candus,*

candus, quòd suo sacrosancto sanguine redemerit nos à tyrannide diaboli, sibiq; afferuerit, unde & dominum illum uocamus. Deinde, quòd non contentus gratis condonasse nobis omnia peccata, per spiritũ suum contulit nobis & iustitiam suam, ut sectemur ea quæ sunt sanctimoniam. Atq; ob id sanctũ cum uocamus, quòd sit sanctificator omniũ. Postremo, quòd ab eodem speramus præmium regni cœlestis, ubi ille iam sedet ad dexteram Dci patris, & hinc nobis rex dicitur. Atq; hanc totam felicitatẽ illius erga nos gratuitæ bonitati debemus, quòd pro domino uel tyranno potius diabolo, dominum habemus **IESVM** Christũ: pro immunditia & sordibus peccatorũ, innocentia ac sanctimoniam: pro gehenna, gaudia uitæ cœlestis.

T I M. Pia profectò sententia. **EVS.** Quoniam nunc primũ uos hinc accipi conuiuio, nõ dimittam uos absq; xenijs, sed talibus, qualis fuit apparatus. Heus puer, profer apophoreta nostra. Siue sortiri placet, siue sibi quisq; malit deligere, minimũ refert, eiusdem ferè precij sunt omnia, hoc est, nullius. Non enim sunt sortes Heliogabali, ut huic obuenant equi centum, illi totidem muscæ. Sunt libelli quatuor, horologia duo, lucernula, & theca cum calamis Memphiticis. Hæc arbitror magis conuenire uobis, quàm opobalsamũ, aut dentifricium, aut speculum, si uos noui satis. **T I M.** Aded bella sunt

omnia, ut nobis difficilis sit electio : ipse magis pro tuo arbitratu distribuito, sic gratus etiam erit quicquid obtigerit. E V S. Hic libellus in membranis habet prouerbia Solomonis: sapientiam docet, & auro pictus est, quod aurum habeat sapientiæ symbolum. Hoc dabitur cano nostro, ut iuxta doctrinam euangelicam, habenti sapientiã detur sapientia, & exuberet. T I. Certè curabitur ut minus egeam. E V. Sophronio congruet horologium, huc ex extrema Dalmatia profectum, ut uel sic cõmendem munusculum meum. Noui enim, quàm ille sit parcus temporis, quàm nullam omnino portionem rei preciosissimæ sinat abire sine fructu. S O. Imd pigrum admones diligentia. E V. Hic libellus habet in membranis Euangeliũ secundũ Matthæum: gemma tegi merebatur, nisi nullum esset illi scrinium aut theca charior, quàm pectus hominis. Illic igitur recondito Theophile, quò magis hoc sis, quod diceris. T H. Efficiam ne prorsus malè collocasse uidearis tuum munus. E V. Hic sunt epistolæ Pauli, quas tu libenter tecum circumfers Eulali, qui Paulum semper habere soleas in ore: nec haberes in ore, nisi esset in pectore: posthac cõmodius erit etiam in manibus oculisq;. E V L. Istuc nõ est dare munus, sed dare cõsiliũ. Porro bono consilio nullum est munus preciosius. E V S. Lucernula conueniet Chrysoglotto, an ignostæ insatiabili, & ut

ut M. Tullius inquit, librorum beluoni maximo. CH. Bis habeo gratiam: primū pro munere non uulgariter eleganti: deinde, quod somniculosum admones uigilantiæ. EV S. Theca calamaria debetur Theodidactō felicissimè πολυγράφω: atque hos ego calamos felicissimos esse iudico, quibus celebrabitur gloria domini nostri IESV Christi, tali præsertim artifice. TH. Utinā & pectus suppeditare possis, quæ admodū suppeditas instrumenta. EV. Hic codex habet aliquot Plutarchi libellos de moribus, sed selectos, & à quodam græcæ literaturæ peritissimo nō inscitè descriptos, in quibus tantū reperio sanctimonice, ut mihi prodigio simile uideatur, in pectus hominis ethnici tam euangelicas potuisse uenire cogitationes. Hic dabitur Vranio iuueni, & φιλάλω. Superest horologiū, id cedat nostro Nephelio, parcissimo temporis dispensatori. NE. Habemus gratiā, nō solū pro munusculis, uerum etiā pro testimonijs. Nam istuc nō tam est distribuere xenia quàm elogia. EV. Imò ego uobis habeo gratiā duplici nomine. Primū, quod nostram exilitatē boni consulitis. Deinde, quod eruditissimè ac pijs sermonibus refecistis animū meū. Ego uos quomodo acceptos dimittā nescio, certè uos relinquā melior ac doctior. Scio uobis nō esse cordi fistulas, aut moriones, ac multo minus aleā. Quare, si uidetur, sallemus horulam spectan-

dis reliquis regiæ meæ miraculis. **T I M.** Isti huc eramus abs te flagitaturi. **E V S.** Apud bonæ fidei promissorē nō est opus flagitatore. Hanc aulam æstiuam opinor uos iam satis cōtemplatos. Habet triplicem prospectū, & quoquoer sum deflectas oculos, occurrit uiror hortorum gratissimus. Vitreis fenestris uolubilibus, si iā deatur, licet excludere cœlū, si nebulis aut uentis sit incōmodius : licet & densis ualuis foris admotis, ac tenuibus intus excludere solem, si quid offendat æstus. Hic quū prandeo, uideo in horto prandere, non in domo. Nam & parietes uirentes suos habent inspersos flosculos, sunt & picturæ non inuenustæ. Hic Christus supremam cōpotationem agit cum electis discipulis. Hic natalitia celebrat Herodes funesto conuiuio. Hic euangelicus ille diues epulatur splendidè, mox descensurus ad inferos. Lazarus repellitur à foribus, mox excipiendus sinu Abrahamæ. **T I M.** Hoc argumentū non satis agnoscimus. **E V S.** Cleopatra est cum Antonio luxu decertans : iam unionem ebibit, alteri manum admouit detractura. Hic pugnant Lapithæ. Hic Alexander Magnus hasta transuerberat Clitū. Hæc exempla nos admonēt sobrietatis in conuiuio, & à crapula luxuq; deterrent. Nunc ad eam bibliothecam, nō illam quidem multis instructam libris, sed exquisitis. **T I M.** Locus hic planè diuinitatem quandam præ

præ se fert, adeo nitent omnia. E V S. Hic u-
detis præcipuam partem opum mearum. Nam in
mensa nihil uidistis nisi uitreum ac stanneum,
nec est in tota domo uas ullum argenteum, præ-
ter unum poculum inauratum, quod ob amorem
eius, qui dono dedit, religiose seruo. Hæc sphae-
ra pensilis totum orbem ponit ob oculos. Hic in
parietibus singulae regiones fusiore spacio de-
scriptæ sunt. In reliquis parietibus uidetis insi-
gnium autorum imagines. Nam omnes depin-
gere fuerat infinitum. Christus primum habet lo-
cum, porrecta manu sedens in mote. Capiti im-
minet pater, dicens: Ipsum audite. Spiritus san-
ctus expansis alis multa luce cõplectitur illum.
 T I M. *Opus, ita me Deus bene amet, Apelle*
dignum. E V S. Adiunctum est bibliothecæ mu-
sæon quoddam angustum, sed elegans, quod sub
mota tabula ostendit foculum, si quid offende-
rit frigus. In æstate uidetur solidus paries. T I.
Hic mihi gemmea uidentur omnia. Est et mi-
ra odoris gratia. E V S. Hoc mihi præcipue stu-
dio est, ut niteat domus, et bene oleat. Vtraq;
res minimo constat. Habet bibliotheca suum am-
bulacrum pensile, spectans in hortum, et huic ad-
hæret sacellum. T I. Locus numine dignus. E V.
Nunc adeamus illa tria ambulacra, quæ immi-
nent ijs quæ uidistis ad hortum domesticum spe-
ctantia. In his superioribus utroque prospectus
est, sed per fenestras, quæ possunt occludi, præ-
 i

fertim in his parietibus qui non spectant hortū interiorē, quò domus sit tutior. Hic ad læuam, quia plus est lucis, & paries raris fenestris interruptus, ordine depicta est tota uita IESV ex narratione quatuor Euāgelistarū, usq; ad missum spiritū sanctum, & primā prædicationem Apostolorum ex Actis. Additæ sunt & locis notæ, ut agnoscat spectator iuxta quod stagnū, aut in quo monte res gesta sit. Additi sunt tituli, paucis uerbis subnotantes totū argumentū: uelut illud quod dicitur à IESV, Volo, mundare. Ex aduerso respondent figuræ, & uaticinia ueteris testamēti, præsertim è prophetis & psalmis, qui nihil aliud habent, quàm Christi uitam, & Apostolorū, aliter narratam. Hic nonnunq; obambulo mecum fabulans, & animo contemplans illud ineffabile consiliū Dei, quo per filium suum restituere uoluit genus humanum. Nonnunq; adest uxor comes, aut amicus quispiam, qui rebus pijs delectetur. T I. In hac domo cui posset obrepere tædium? E V S. Nulli qui didicerit secum uiuere. In summa ora picturæ, uelut extra ordinem, addita sunt capita Pontificum Romanorū cum suis titulis. Ex aduerso capita Cæsarum, ob memoriam historicæ. In utroq; cornu prominet pensile cubiculum, ubi liceat interquiescere, et unde spectare licet pomarium, & auiculas nostras. Hic in extremo angulo prati uidetis aliud ædificiolum, ubi

ubi cœnamus nonnunq̄; æstiuis mensibus, & ubi curatur, si quē fortē ex familiaribus corripuerit morbus ob contagium formidabilis. **TI.** Quidam negant huiusmodi morbos esse uitandos. **EVS.** Cur ergo uitant foueam, aut uenenum? An hoc minus timent, quia non uident? Nec basilisci uenenum uidetur, quod afflat oculis. Vbi res poscat, nō dubitem pro necessarijs uenire in uitæ discrimen. Sine causa subire uitæ periculū, temeritas est: alios in uitæ periculum adducere, crudelitas. Sunt & alia quædā non iniucunda spectatu: ea mandabo uxori, ut ostendat. Manete hīc uel totū tridū, & hanc domum putate esse uestram. Pascite oculos, pascite animos. Nam me negocia quædam aliō uocant. Est equitandum in pagos aliquot uicinos. **TI M.** Ob rem pecuniariam? **EVS.** Ego tales amicos nō relinquere pecuniæ gratia. **TI M.** Fortassis uenatio parata est alicubi. **EVS.** Planè uenatio est: sed aliud uenor quàm apros aut ceruos. **TI M.** Quid igitur? **EVS.** Dicam. In uno pago decumbit amicus quidam nō sine periculo uitæ. Nam corpori metuit medicus, ego magis metuo animæ illius. Siquidem mihi uidetur parū rectè compositus ad emigrandū, sicut dignum est Christiano: huic adero meis hortatibus, ut siue moriatur, siue reualescat, bono ipsius fiat. In altero dissidium acre natum est inter duos, non malos quidem illos, sed tamen

peruicacis ingenij uiros. Quòd si exasperetur, uereor ne plures secum trahat in consortium si multatis. Adnitur totis uiribus, ut hos redigam in gratiam. Nam utriq; sum ueteri necessitudine iunctus. Hæc sunt quæ uenor. Quòd si uenatio successerit ex animi sententia, simul hîc celebrabimus ⁿ ἐπιβίαια. T I. Pia uenatio. Precamur ut tibi pro Delia CHRISTVS affi-
ret. E V S. Hanc prædam ego malim, quàm ob uenire mihi hæreditate bis mille ducatos. T I. Mox rediturus? E V S. Non nisi tentatis omnibus: quare certum tempus nõ possum præscribere. Vos interim meis perinde ac uestris fruamini, Gualete. T I M. Dominus Iesus te feliciter deducat, ac reducat.

Conuiuij religiosi finis.

Scholia.

a ¶ Eusebius, id est, pius. b ¶ Timotheus, charus deo, uel charum habens deum. c ¶ Theophilus, amans Dei. d ¶ Chrysoglottus, auream habens linguam. e ¶ Vranus, cælestis. f ¶ Ecor-
te.) Cors cortis, spaciũ circum uillam septum: unde cortis aues, & militum cohors, quòd ex agris legi solcant. g ¶ Umbris.) Umbra dicitur non ipse uocatus, sed quem adducit comitem uocatus. h ¶ Non uident me, id est, nõ intelligo. Nolunt enim uidere, quẽ non agnoscunt. i ¶ Lampadem tradere, est alteri tradere negocium. Vide prouerb. k ¶ Hebræa litera
k ad-

k adposita, id latinè sonant: iustus autem in fide sua uiuet. Habetur Abacuc 2. & Gala. 3. l ¶ Quæ uerò l literæ adiacent hebræa, latinè sic reddas: Venite filij obedite mihi, timorè domini docebo uos. Psal. 34. m ¶ Abstine sus.) Suibus amaracinum unguentū ex amara co factum, uenenum est. n ¶ σωφρόνες & c.) Id est, prudens esto, non omnib. uolo. Vide pro uerb. de noctua Atheniensium. o ¶ Trochilus.) Trochilus auicula, natura aquilis infensa. p ¶ σῦρι & c.) Id est, reperit Deus nocentem. q ¶ αἰρῶν αἰρῶμαι.) Id est, Captans capior. r ¶ Sophronius, hoc est, temperans. s ¶ Eulalius, bene loquens. t ¶ Theodidactus diuinitus doctus. u ¶ Nephalius, sobrius. x ¶ Betas.) Allusit ad illud Martialis: Vt sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ, O quam sæpe petet uina piperq; coquus. y ¶ Ouatione.) Supplicatio & ouatio sunt infra triumphum. Allusum est autem ad oua apposita. z ¶ Catastrophe.) Prima pars comœdiæ dicitur Protasis: secunda, Epitasis, in qua tumultus est uehementissimus: tertia Catastrophe, quæ componit tumultum. a ¶ Muta persona in fabulis est, quæ ostenditur quidem, sed non loquitur. Hora. Nec muta loqui persona labore. Vide pro uerb. σωφὸν πρόσωπον. b ¶ θεῶν αἰσῶν, id est, diuinitus afflatus. c ¶ Ob religionem dici.) Religio propriè est eorum quæ re-

ueremur, ueluti sepulchrorū: cui proxima est superstitio: religio enim immodica, superstitio est. Alludit ad locum Pauli Colos. 2. d. ¶ *ἐν οἴνῳ* &c.) Id est, in uino ueritas. Vide Cbiliades. e ¶ *κύκνειον ἄσμα.*) Id est, Cygnea cantio. f ¶ Ad carceres, id est, ad initiū. Carcer enim dicitur, unde equi dimittuntur ad cursum. g ¶ Cœnationes Lucullianas.) Cœnatio locus est ubi cœnatur. Luculli Romani magnificentia, multorū literis celebrata est. h ¶ Oniropoli, id est, coniectores, seu somniorum interpretes. i ¶ Xenijs.) Xenia, munuscula sunt quæ dantur hospitibus aut amicis. Apophoreta, quæ dantur in fine conuiuiorū, auferenda sibi uideatur. k ¶ *πολυγράφῳ.*) Id est, qui multa scribit: qualis fuit Chrysippus ac Didymus. l ¶ *φιλάλλωι.*) Id est, Amatori Græcitatism ¶ Cleopatra.) De Cleopatra Plutarch. multa, & Plin. lib. 9. cap. 35. n ¶ *ἐπινομία.*) Epinicia sunt celebritates pro parta uictoria.

POMPILIUS, BRASSICANVS,
De incomparabili heroë Ioanne
Reuchlino in diuorum numero
relato.

POMPILIUS.

Vnde nobis petasat:is? BR. E Tubinga. POMP. Nihil ne istic rei nouæ? BR. Equidē demiror: si quæ adco mortales

tales omnes teneri siti quadam rerum nouarū.
 At ego Louanij Camelū quendam audiui con-
 cionantē, fugiendum quicquid esset nouū. P O.
 Vocem Camelo dignam. Dignus erat homo (si
 tamen homo fuit) qui nunquam mutet ueteres
 calceos, aut putre subligar, semper uescatur
 putribus ouis, nec aliud bibat quàm uappam.
 BRAS. At idem, ne sis inscius, non usque adeo
 delectatur rebus ueteribus, ut malit ius pridia-
 num, quàm recens. P O M. Sed omisso Camelo,
 dic si quid adfers noui. BRAS. Adfero qui-
 dem, sed ut ille aiebat, malum. P O. Atqui istuc
 ipsum olim erit uetus. Ita fieri necesse est, ut si
 omnia uetera sint bona, omnia noua mala, quæ
 cunq; nunc bona sunt, fuerint olim mala: Et
 quæ nunc sunt mala, sint olim futura bona.
 BRA. Ita uidetur iuxta decretum Cameli. Imò
 consequitur, ut qui olim adolescens fuit malus
 fatuus, quia recens: idem nunc sit bonus fatuus,
 quia senuit. P O M. Sed agè, prome quicquid
 est. BRA. Egregius ille trilinguis eruditionis
 phœnix Ioannes Reuchlinus, uita defunctus
 est. P O. Rem certam narras? BR. Certiorem
 quàm uellem. P O. Sed quid isthuc mali, relicta
 posteris honestissimu nominis immortalī memo-
 ria, ab huius uitæ malis demigrare in confor-
 tium beatorū? BR. Quis isthuc tibi indicauit?
 P O. Res ipsa. Nec enim potest aliter mori, qui
 sic uixit. BR. At magis etiam isthuc diceret, si

scias, quod ego. P O M. Quidnā obsecro? B R. Nō est fas referre. P O M. Quamobrem? B R. Quia qui credidit, stipulatus est arcani silentium. P O. Eadem lege cōmitte & mihi. Recipio tibi silentium optima fide. B R. Quanquā ista fides me iam sæpenumero sefellit, tamen agē cōmittam, præsertim quum res sit eius generis, ut expediat etiam esse notam bonis omnibus. Est Tubingæ quidam instituti Franciscani, uir omnibus habitus eximia sanctimonie, præterq̃ ipsi. P O M. Magnum dicis argumentum ueræ sanctimonie. B R. Agnosceres hominem, & fatereris uerum, si nomen æderem. P O. Quid si diuinem? B R. Licet. P O M. Admoue aurem. B R. Quid opus, quum simus soli? P O. Ita mos est. B R. Is ipse est. P O. Est homo certissimæ fidei. Mibi² Sibyllæ foliū erit, quicquid ille dixerit. B R. Audi igitur totum dialogum bona fide. Aegrotabat noster Reuchlinus satis quidē periculose, sed ita, ut bona spes esset fore ut reualesceret, uir dignus qui nunq̃ senesceret, ægrotaret, aut moreretur. Manē uisebam meum Franciscanū, ut animi mei molestiam oratione sua leniret. Nam ægrotabā unā cum ægrotante amico, quem amabam ut patrem. P O. Phy, quis illum usquam non amauit, nisi uir pessimus? B R. Hic Franciscanus meus, Brassicane, inquit, emoue penitus ex animo moerorem omnem: Reuchlinus noster desijt ægrotare.

tare. Quid, inquam, an subito reualuit? Nam ante biduum nõ admodum læta promittebant medici. Tum ille, Reualuit, inquit, sed ita, ut posthac nõ sit illi formidanda ualetudo aduersa. Noli flere (nam uidebat erumpentes lachrymas) prius quàm audias rem omnem. Sex dies sunt quod hominem non inuiseram, sed tamen quotidianis precibus illius salutem domino cõmendabam. Hodierna nocte quum me à matutinis hymnis in strato composuissem, blandus quidam minimeq; grauis somnus obrepfit. P O. Nescio quid læti mihi præfagit animus. B R. Nõ est tibi læua mens. Visus sum mihi, inquit, consistere ad ponticulum quendam, per quem transitus erat in pratum quoddam longè amoenissimum. Adcõ blandiebatur oculis graminũ & frondiũ plus quàm smaragdinus uiror, sic arridebant incredibili colorũ uarietate flosculorũ stellulæ, sic spirabant omnia, ut quod erat pratorum citrarium, quo dirimebatur felicissimus ille campus, nec uiuere, nec uirere uideretur, sed mortua, inamœna, putidaq; omnia. Atque interim dum totus sum in eo spectaculo, cõmodum præterierat Reuchlinus: præteriens hebraicè precatus est pacem. Iam medium pontis transierat prius quàm sentirem: parantem accurrere, respiciens uetuit. Nondũ fas, inquit: quanto abhinc anno nos sequeris. Interim eorum quæ aguntur, testis ac spectator assiste,

Hic ego, Nudus erat, inquam, Reuchlinus, an uestitus? solus, an comitatus? Vestiũ, inquit, nihil habebat, præter unã candidissimã, Damascenam esse dixisses, candore mirè lucido: ponè sequebatur puer incredibili specie, alatus: suspicabar illius esse geniũ bonũ. P O. Sed nullus'ne comitabatur genius malus? BR. Imò aliquot, ut Franciscanus ille arbitrabatur. Procul, inquit, à tergo sequebantur aues aliquot pennis cætera nigris, nisi quodd explicatu alarũ giluas uerius, quàm candidas plumas ostenderèt. Picæ, inquit, uideri poterãt colore & uoce, nisi quodd singulæ sedecim picas æquarent magnitudine corporis, nihilo minores uulturibus, cristam gestantes uertice, rostris & unguibus aduncis, uentre prominente: Harpyiæ uideri poterant, si tres modò fuissent. P O. Quid moliebantur istæ furicæ? B R. Procul, inquit, obstrepebant heroi Reuchlino, & impetituræ uidebantur, si licuisset. P O. Quĩ minus licuit? B R. Quia uersus Reuchlinus obiecta manu crucis imaginem exprimens, Abite, inquit, quod dignum est, malæ pestes. Satis sit uobis negocium faceffere mortalibus : in me iam immortalibus adscriptum, nihil habet iuris uestra demētia. Vix ea dixerat, inquit Franciscanus, mox abierant fœdissimæ uolucres, sed relicto fœtore, ad quem collatum boletum uideri posset sansucinũ, aut foliatum. Deierabat se citius uel ad inferos descensu-

scensurū, q̄ sustineret iterum afflari tali thymiamate. P O. Malè sit illis pestibus. B R. Sed audi cætera quæ narrauit mihi Franciscanus. Dum hæc intentus cõttemplor, inquit, iam ponti uicinus erat diuus Hieronymus, qui Reuchlinum hisce uerbis compellabat: Salue collega sanctissime. Datum est hoc mihi negociū, ut te exceptum deducam in consortiū cœlitum, quod tuis sanctissimis laboribus destinauit diuina benignitas. Simulq; uestem protulit, qua Reuchlinum induit. Tum ego: Dic, inquam, mihi, quo cultu, quæue specie uidebatur Hieronymus? Erat ne tam senilis, quàm illum pingūt? aut cucullam habebat, aut galerum, ac pallium cardinalitium, aut leonem comitem? Ad hæc ille, Nihil, inquit, eiusmodi. Species erat amæna, quæ sic ætatē testabatur, ut nihil haberet squæloris, dignitatis plurimū. Quorsum autem illic opus erat comite leone, quē illi pictores adiunxerunt? Vestem gerebat ad talos usq; demissam, crystallum diceres pellucidum. Eiusdem erat formæ, quam Reuchlino tradidit. Tota undique picta erat linguis, triplici colorum uarietate. Quædam pyropon præ se ferebant, nonnullæ smaragdum, terciæ sapphirum. Pelucebant omnia, nec mediocrem gratiam addebat ordo. P O. Corijcio id fuisse insigne trium linguarum, quas calluerunt. B R A S. Non est dubium. Nam & funbriæ, ut aiebat, trium lin

guarum literis triplici colore distinctis uiseban-
 tur inscriptæ. P O M. Num incomitatus aderat
 Hieronymus? B R. Incomitatus, inquis? Totus
 ille campus obsidebatur myriadibus geniorū,
 nec aliter oppleuerant aërem totum, quàm ui-
 demus in solis radijs uolitare minuta corpuscu-
 la, quæ uocant^c ἄτομα, si tamen à re tam hu-
 mili huc ducenda est comparatio. Neq; cælum
 uidere licuisset, neq; campum, nisi pellucerent
 omnia. P O. Euge Reuchlino gratulor. Quid
 deinde factum est? B R. Hieronymus, inquit, ho-
 noris gratia complexus dextrum Reuchlinum
 deduxit in mediū pratum. Ibi collis erat in me-
 dio prominens. In huius uertice uterq; alterum
 blando osculo complexus est. Atq; interea ua-
 sto hiatu cælum supernè diduxit sese, maiesta-
 —tem quandā inenarrabilem exhibens, sic ut ad
 eam speciē cætera penè sorderent, quæ tamen
 antea uidebantur esse mirifica. P O. Non pos-
 sis aliquam imaginem nobis depingere? B R.
 Quî possim ego, qui non uidi? Is qui uidit, ne-
 gavit se ullis uocibus uel somniū rei posse de-
 pingere: tantūm hoc aiebat, se uel millies mori
 paratum, si liceat iterum eo spectaculo quamli-
 bet exiguo momento frui. P O. Quid tandem?
 B R. Ex hiatu cæli demissa est ingens columna
 igne pellucido, sed amœno: per eam in cõplexu
 duæ sanctissimæ animæ subuectæ sunt in cæ-
 lum, choris angelicis tanta melodia delinienti-
 bus

bus omnia, ut Franciscanus neget se unquam eius uoluptatis meminisse posse, quin erumpat lachrymæ. Sequuta est mira fragrantia. Vbi somnus reliquit hominem, si tamen ille somnus dicendus est, erat dementi similis, non credebat sese esse in cellula sua, requirebat pontem ac pratum suum, nec aliud loqui, nec aliud cogitare poterat. Seniores eius collegij, ubi senserunt rem non esse fabulosam (nam compertum est eadem hora terris excessisse Reuchlinum, qua uisio uiro illi sanctissimo apparuit) concordibus animis egerunt gratias Deo, qui benefacta priorum præmijs amplissimis remuneratur. P O. Quid igitur superest, nisi ut sanctissimi uiri nomen ascribamus calendario sanctorum? B R. Id ego facturus eram, etiam si nihil tale uidisset Franciscanus: & quidem aureis literis proximè diuini Hieronymi. P O. Emoriar nisi idem facturus sum in codice meo. B R. Quin & in meo^d larrario stabit aureus inter diuos selectos. P O. Stabit & in meo uel gemmeus, si suppetat animo facultas. B R. Ponetur & in bibliotheca Hieronymo proximus. P O. Addetur & meæ. B R. Imò si grati uolent esse, idem facient omnes, qui colunt & amant linguas ac bonas literas, præsertim sacras. P O. Dignus est uidelicet. Sed nihil te mouet ille scrupulus, quòd nondum relatus est in numerum diuorum autoritate Romani pontificis? B R. Quis canonizauit (sic

enim uocant) diuum Hieronymũ quis Paulũ
 quis Virginem matrem? Vtrorũ memoria san-
 ctior apud pios omnes? horũ quos insignis pie-
 tas, quos ingenij uitæq; monumenta commen-
 dant affectibus omnium, an Catarinæ Senen-
 sis, quam in diuarum numerum retulisse fertur
 Pius, eius nominis secũdus, in gratiam ordinis
 & Urbis? P O. Vera prædicas. Ille demum ue-
 rus cultus est, qui spontè cælo dignis meritis de
 functorum exhibetur, quorum beneficia perpe-
 tuò sentiuntur. B R. Quid igitur, putas tu hu-
 ius uiri mortẽ deplorandam? Diu uixit, si quid
 ea res facit ad felicitatẽ hominis. Reliquit nun-
 quam internõritura uirtutis suæ monumenta.
 Benefactis consecrauit nomen suum immortalĩ
 tati. Nunc exemptus malis cælo fruitur, &
 cum Hieronymo confabulatur. P O M. At mul-
 ta passus est in uita. B R A S. Sed plura passus
 est diuus Hieronymus. Felicitas est, ob bona,
 pati à malis. P O M. Fateor certè, ob optima, à
 pessimis multa perpeffus est Hieronymus. B R.
 Quod olim fecit satanas per scribas & phari-
 sæos in dominũ Iesum, hoc & nunc facit per
 pharisaicos quosdam in optimos quosq; uiros,
 ac de genere mortalium suis uigilijs bene me-
 rentes. Nunc ille metit opimã messẽ pro se-
 mente, quam fecit. Interim nostræ partes erũt,
 illius memoriam habere sacrosanctam, illius no-
 men ferre laudibus, ac subinde illum salutare
 uerbis

uerbis huiusmodi: O sancta anima, sis felix lingua, sis felix linguarum cultoribus, faueto linguis sanctis, perditio malas linguas, infectas ueneno gehennæ. P O. Ita faciam, ac scdulò prædicabo cæteris ut idem faciant. At non dubito multos futuros, qui precatiunculam aliquã desidererent, quandoquidem hoc receptum, qua sanctissimi herois memoriam celebrent. B R. Hoc dicis, quod isti Collectam appellant? P O. Scilicet. B R. Hanc paraueram & ante mortem. P O M. Recita quæso. B R A. Amator humani generis Deus, qui donum linguarum, quo quondam apostolos tuos ad Euangelij prædicationem per spiritum tuum sanctum cœlitus instruxeras, per electū famulū tuum IOANNEM Reuchlinum mundo renouasti, da ut omnibus linguis omnes ubique prædicent gloriam filij tui Iesu, ut confundas linguas pseudapostolorum, qui coniurati substruunt impiam turrim Babel, tuam gloriam obscurare conantes, diu suam student attollere: quum uni tibi debeatur omnis gloria cum IESU filio tuo domino nostro, & spiritu sancto in æterna secula, Amen. P O. Elegans profecto & pia præcatio: dispaream nisi mihi quotidie dicetur. Et hunc occursum mihi felicem duco, qui rem tam lætam ex te didicerim. B R A S. Isto gaudio diu frucere, ac uale. P O M. Vale tu quoque. B R A S. Vale lebo, sed non coquus.

a ¶ Sibyllæ fol.) Sibylla Cumana scribebat oracula in folijs. Iuuenal. Credite me uobis folium recitare Sibyllæ, id est, rem certissimam. Quod genus & illud: E tripode dictum puta.

b ¶ Oletum, est stercus humanū. Sansuciniū unguentum idem ex amaracino. Foliatū unguenti genus, de quo Iuuenal. Mœchis foliata parantur.

c ¶ ἄτομα.) Id est, quæ secari aut diuidi nequeant.

d ¶ Larario.) Larariū locus, ubi reponebatur dii penates, hoc est, domestici. Et apud ueteres selecti dii dicebantur præcipui, hi fuerant numero pauci.

e ¶ Valebo, sed non coquus. Quum candidatus quidam, qui coci filius habebatur, coram Cicerone ab alio quopiam suffragium peteret, Cicero cauillans, Ego quoq; inquit, tibi fauebo. Iocus autem est in dictione ambigua, quoque, & coce, quod ad prononciationē attinet. Vnde liquet olim aliū fuisse sonum harum literarum, q & c, q̄; nunc est: qui si fuisset diuersus, non erat iocus ex uoce plura significante. Nunc litera c, aliud sonat præcedens a, o, u, q̄; e, i, y, quod idem fit in Græcis, cum eius uarietatis nulli uetusti grammatici meminerint, quod equidem sciam. Et Fabius in primo lib. putat q & k, redundare: nō redundarent autem, si quid aliud sonarent q̄; c, nisi quod c apponitur aspiratio, quā reijciunt q & k. Cæterum u, adiunctum q, euanescit, alioqui cotidie & quotidie non solum differrent

rent scriptura, uerum etiã sono, quòd secus esse, licet ex Fabij uerbis colligere, cap. de orthographia. Porro iocus Ciceronis ad quem hìc alluditur, refertur apud Quintil. lib. 6. cap. de risu.

PROCI ET PVELLAE.

P A M P H. Salue crudelis, salue ferrea, salue adamantina. M A R. Salue tandem & tu Pampbile, quoties & quantũ uoles, & quocunq; libet nomine. Sed interim mihi uideris oblitus nominis mei, Maria uocor. P A M. At Martiam dici oportuit. M A. Quid ita quæso? Quid mihi cum Marte? P A M. Quia quemadmodũ illi Deo pro ludo est homines interficere, ita & tibi, nisi quòd tu Marte crudelior occidis etiam amantem. M A. Bona uerba. Vbinam strages ista mortalium, quos ego occidis? Vbi sanguis interfectorum? P A. Vnum cadauer uides exanime, si modò me uides. M A. Quid ego audio? Mortuus loqueris, & obambulas? Vtinam mihi nunquã occurrant umbræ formidabiliores. P A. Ludis tu quidem, tamen interim miserum exanimas, & crudelius occidis, quàm si confoderes telo. Nunc longo cruciatu excarnificor miser. M A. Eho dic, quot gravidæ ad tuũ occursum abortierunt? P A. Atqui pallor arguit exanguem magis, quàm ulla sit umbra. M A. Atqui iste pallor tinctus est uiola. Sic palles, ut cerasium maturescens, aut uua purpurascens. P A M. Satis procaciter rides miserũ. M A R.

Atqui si mihi nō credis, admoue speculum. PA. Non optarim aliud speculum, nec arbitror esse clarius ullū, quā in quo nunc me contemlor. MA. Quod speculū mihi narras? P A M. Oculos tuos. M A R. Arguator, ut semper tui similis es. Sed unde doces esse exanimem te? An cibum capiunt umbræ? P A M. Capiunt, sed insipidum, qualem ego. M A R. Quibus igitur uescuntur? P A M. Maluis, porris, & lupinis. M A. Atqui tu nō abstines à capis & perdicibus. P A. Verū, sed interim nihilo plus sapiunt palato meo, quā si maluis uescerer, aut betis, absq; pipere, uino & aceto. M A R. O te miserum, & tamen interim obesulus es? An & loquuntur exanimem? P A M. Sic ut ego, uoce perquam exili. M A. Atqui nuper cū audirem te conuiciantem riuali tuo, uox nō erat admodum exilis. Sed obsecro te, num etiam ambulant umbræ? num uestiuntur? num dormiunt? P A M. Etiam coeunt, sed suo more. M A. Næ tu suavis nugator es. P A M. Sed quid dices, si argumentis Achilleis cuincam, & me esse mortuū, & te esse homicidam? M A. Absit omen Pamphile, sed aggredere sophisma. PA. Primū illud mihi donabis, opinor, mortem nihil aliud esse, quā abductionem animæ à corpore. M A R. Largior. P A. Sed ita, ut ne reposcas quod dederis. M A. Non fict. P A. Tum baud inficiaberis, eum qui alteri adimit animā, homicidā esse.

M A.

M A. Accedo. P A. Concedes & illud, quod à
 grauiſſimis autoribus dictū, tot ſeculorū ſuffra-
 gijs comprobatū eſt, animam hominis non illic
 eſſe ubi animat, ſed ubi amat. M A R. Iſthuc ex
 plana craſſius: nō enim ſatis aſſequor quid ue-
 lis. P A. Et hoc ſum infelicior, quod iſthuc non
 æquè ſentis atq; ego. M A. Fac ut ſentiā. P A.
 Eadem opera fac ut ſentiat adamas. M A. Equi-
 dem puella ſum, nō lapis. P A. Verū, ſed ada-
 mante durior. M A. Sed perge colligere. P A.
 Quā corripuntur aſſlatu diuino, nec audiunt,
 nec uident, nec olfaciunt, nec ſentiunt, etiam ſi
 occidas. M A. Audiui ſanè. P A. Quid cōiectas
 eſſe in cauſa? M A. Dic tu philoſophe. P A. Ni-
 mirum quoniam animus eſt in cœlis, ubi habet
 quod uehementer amat, & abeſt à corpore.
 M A. Quid tum poſtea? P A. Quid tum dura?
 Illud conſequitur, & me eſſe mortuum, & te
 eſſe homicidam. M A. Vbi eſt igitur anima tua?
 P A. Illic ubi amat. M A R. Quis autem ademit
 tibi animam? Quid ſuſpiras? Dic liberè, dices
 impunè. P A M. Crudeliſſima quædam puella,
 quā ego tamen ne mortuus quidem odiſſe poſ-
 ſum. M A R. Humanum ingenium. Sed cur illi
 uiciſſim non adimis ſuam animam, par pari,
 quod aiunt, referens? P A M. Nihil me felicius,
 ſi quidē liceat facere permutationem, ſic ut il-
 lius animus uiciſſim demigret in pectus meum,
 quemadmodum meus animus totus demigrauit

in corpus illius. M A R. At licet ne mihi tetra-
uicissim Sophistam agere? P A M. Sophistriam.
M A. Num fieri potest, ut idem corpus sit ani-
matum & exanime? P A M. Non, eodem qui-
dem tempore. M A R. Quum abest anima, tum
mortuum est corpus? P A M. Est. M A R. Nec
animat, nisi quum adest? P A. Esto sanè. M A.
Quî fit igitur, ut cum ibi sit, ubi amat, animet
tamen corpus unde demigravit? Quod si ani-
mat, etiã cum amat alibi, quomodo uocatur ex-
anime corpus, quod animatũ est? P A. Arguta-
re tu quidem satis Sophisticè, sed me talibus pe-
dicis nõ capies. Anima quæ moderatur utcun-
que corpus animãtis, impropriè dicitur anima,
cum reuera sint tenues quædam animæ reli-
quiae, non aliter quàm odor rosarum manet in
manu, etiam rosa submota. M A. Difficile est,
ut uideo, uulpem capere laqueo. Sed illud re-
sponde: Nonne agit, qui occidit? P A M. Maxi-
mè. M A. Et patitur qui occiditur? P A M. Scili-
cet. M A. Quî fit igitur ut cum qui amat, agat:
quæ amatur, patiatur: occidere dicatur, quæ a-
matur, cum amans potius occidat seipsum? P A.
Imò cõtrà, qui amat patitur, quæ amatur agit.
M A. Isthuc nunq̃ euinces apud ^a Areopagi-
tas grammaticos. P A. At euincam apud ^b Am-
phictyones dialecticos. M A R. Verùm ne gra-
ueris & illud respondere: Volens amas, an no-
lens? P A. Volens. M A. Cum igitur liberũ sit
non

amare, uidetur homicida sui quisquis amat, præterq; ius accusat puellam. P A M. Atqui puella non ideo occidit quod amatur, sed quod non amat mutuū. Occidit autem quisquis seruare potest, nec seruat. M A R. Quid si iuuenis amet inconcessa, hoc est, uxorem alienam, aut uirginem Vestalem? num illa amabit mutuum, ut seruet amantem? P A. Sed hic iuuenis amat quod amare fas piūq; est, atq; etiam æquū & bonum, & tamen occiditur. Quod si leue est homicidij crimen, & ueneficij ream peragam. M A R. Istūc prohibeant superi. An Circen quampiam ex me facies? P A. Aliquid & ista crudelius. Nam porcus aut ursus esse malim, q̄ id quod nunc sum exanimis. M A. Quo tandem ueneficij genere perdo homines? P A. Fascino. M A. An igitur uis, ut posthac abs te deflectam noxios oculos? P A. Bona uerba. Imò magis affleete. M A. Si mihi sunt oculi fascinatores, quid fit ut nō cōtabescant & cæteri quos obtueor? Itaq; suspicor, fascinū istud esse in tuis oculis, nō in meis. P A. Non sat tibi erat iugulare Pamphilum, ni insultes insuper? M A. O lepidum mortuum. Sed quando parabuntur exequiæ? P A M. Opinione tua celerius, ni tu succurras. M A. Egon rem tantam possum? P A M. Potes uel mortuū ad uitam reuocare, idq; minimo negotio. M A. Si quis mihi porrigat panacem. P A. Nihil opus herbis, tantum redama. Quid

autem facilius, imò quid æquius? Non aliter ab
 solueris ab homicidij crimine. M A R. Apud
 quod tribunal peragar rea? Areopagitarum?
 P A. Non, sed apud tribunal Veneris. M A R.
 Aiant Deam esse placabilem. P A. Imò nullius
 ira perinde formidabilis. M A. Habet^d fulmẽ?
 P A. Non. M A. Habet tridentẽ? P A. Nequaquã.
 M A. Habet hastam? P A. Minimè, sed est Dea
 maris. M A. Non nauigo. P A. Sed habet pue-
 rum. M A. Non est formidabilis ætas. P A M.
 Vindicem ac peruicacem. M A. Quid is mihi
 faciet? P A. Quid faciet? Prohibeant omnes su-
 peri. Nolim enim illi malum ominari, cui bene
 uolo. M A. Tamen effare, nulla mihi supersti-
 tio est. P A. Dicã ergo. Si hunc spreueris aman-
 tem, nõ omnino mutuo indignũ amore, nisi fal-
 lor, ille fortasse iussu matris immittet tibi pesti-
 mo ueneno intinctũ iaculũ, ut in sordidũ aliquẽ
 depereas, qui te tamen nõ redamet. M A. Sup-
 plicium narras abominandũ. Ego sanè uel mo-
 ri præoptarim, quàm perditè amare deformẽ,
 nec amore mutuo respondentem. P A. Atqui nu-
 per huius mali fuit exemplũ insigniter æditum
 in puellam quandam. M A. Vbi locorum? P A.
 Aurelicæ. M A. Quot anni sunt? P A M. Quot
 anni? Vix sunt menses decem. M A R. Puellæ
 quod erat nomen? Quid hæres? P A. Nihil, no-
 ui tanquam te. M A. Quin igitur ædis nomen?
 P A. Quia non placet omen. Vtinam alio quo-
 uis

nis nomine dicta fuisset. Idem habebat nomen
 quod tu. M A R. Pater quis erat? P A M. Viuit
 adhuc, inter Iureconsultos præcipui nominis,
 re splendida. M A R. Adde nomen. P A. Mau-
 ritius. M A R. Cognomen. P A. Aglaius. M A.
 Viuit ne mater? P A. Nuper reliquit superos.
 M A. Quo morbo periit? P A. Quo morbo ro-
 gas? mærore. Et pater tametsi uir cum primis
 fortis, periclitabatur. M A R. Licet ne scire ma-
 tris quoq; nomen? P A M. Maximè. Sophro-
 nam nemo nõ nouit. Sed quid sibi uult ista per-
 contatio? An me putas, apologum commiscis?
 M A R. Egon' de te suspicarer hoc? Hæc suspi-
 cio pronior est in sexum nostrum. Sed narra,
 quid acciderit puellæ. P A M. Puella erat ho-
 nesto loco nata, ut dixi, re lauta, forma perq;
 eleganti: quid multis? digna principe marito.
 Huius nuptias ambiebat procus quidam illi non
 dissimilis. M A. Quo nomine? P A. Hei mihi,
 offendor omine, Pamphilus & ille dictus est.
 Illa nihil nõ tentantè pertinacissimè spreuit. Iu-
 uenis dolore contabuit. Nec ita multò post, illa
 deperire cœpit in quendam simiũ uerius quàm
 hominem. M A R. Quid ais? P A M. Adeo per-
 ditè, ut satis dici nõ queat. M A. Tam elegans
 puella tam deformem? P A. Vertice acumina-
 to, raro capillitio, eoq; laccro & impexo, fur-
 fure ac lendibus oppleto: plerumq; cranij cu-
 tem nudauerat alopecia, oculis refugis, naribus

simis ac sursum hiantibus, ore sparso, dentibus putridis, balbutiēte lingua, mento scabioso, scapulas deformabat gibbus, uenter prominulus, crura uara. M A R. Thersiten quempiam mihi depingis. P A. Imò aiunt illi non fuisse nisi unā auriculam. M A R. Altera perierat illi fortasse in bello. P A. Imò in pace. M A. Quis hoc ausus est? P A. Dionysius carnifex. M A. Fortassis formæ infelicitatem pensabat res ampla domi. P A. Imò decoxerat, ac plusquā animam debebat. Cum hoc marito tam insignis puella nūc degit ætatem, ac subinde uapulat. M A. Rem miseram narras. P A. Sed ueram. Sic uisum est Nemesi iuuenis spreti contumeliam ulcisci. M A R. Ego citius optarim extingui fulmine, quā talem ferre maritum. P A M. Ergo ne prouoca Nemesim, et amanti redama. M A. Siquidem istuc satis est, redamo. P A. Sed optarim istum amorem esse perpetuum ac proprium: cōiugem ambio, non amicam. M A R. Neque me id fugit, sed diu deliberandum est in eo, quod semel cœptum rescindi non potest. P A. Apud me quidem nimium diu deliberatū est. M A R. Vide autem ne tibi imponat amor, non optimus consultor. Nam cæcum esse ferunt. P A. Sed oculatus est, qui ex iudicio nascitur. Nō ideo mihi talis uideris, quòd amem te, sed ideo te amo, quòd talem te conspexerim. M A. At uide ne nō satis me perspēctam habeas. Si calceum induisses,

tum

tum demum sentires, qua parte te urgeret. P A. & Iacienda est alea : quanquam ego multis augurijs colligo rem melius cessuram. M A. Etiam augur es? P A. Sum. M A R. Quibus igitur augurijs colligis? An uolauit noctua? P A. Illa uolat stultis. M A. An à dextris aduolauit iugum columbarum? P A. Nihil istiusmodi. Sed mihi iam annis aliquot perspecta est probitas tuorū parentum: ea primū auis est non pessima, è bonis prognatam esse. Neq; me clam est, quàm salubribus monitis, quàm sanctis exemplis apud bos sis instituta. ~~Plus~~ Plus est bene institui, quàm bene nasci. Habes alterum augurium. Ad hæc meis maioribus nõ omnino malis, ni fallor, iam olim cum tuis amicitia non uulgaris intercedit: quin & nos inter nos à teneris, quod aiunt, unguiculis noti sumus, nec malè conuenit genijs nostris. Iam ætas inter nos, res, dignitas, nobilitas, inter utriusque parentes penè paria sunt. Demum, quod est in amicitia præcipuum, tui mores mihi uidentur non pessimè quadrare ad meum ingenium. Potest enim per se præclarū esse, quod tamen non sit optum. Quàm mei uicissim tuo cõgruant, nescio. Hæ uidelicet aues, mea lux, mihi promittunt fore inter nos felix, perpetuum, ac lætum iucundumq; connubium, modò ne tuus animus^h mali ominis cantionem nobis occinat. M A. Quam cantilenam optas? P A. Ego præcinam, sum tuus : tu succine, sum

k

tua. M A. Breuis quidem cantiuncula, sed longum habet ⁱ epiphonema. P A. Quid refert q̄; longum, modo lætum? M A. Adeò mihi es inuisus, ut nolim te committere, cuius in posterum pœniteat. P A. Desine malè ominari. M A. Fortassis alia tibi uidebor, ubi morbus aut ætas hæc formã immutauerit. P A. Nec hoc corpus, ò bona, semper erit æquè succulentũ: sed ego nõ contemplor tantũ istud undiq; florens & elegans domiciliũ, hospitem magis adamo. M A. Quem hospitem? P A. Animũ istum tuũ, cuius decor semper cum ætate crescit. M A. Ne tu plus quàm lynceus es, si istum perspicis per tot tectoria. P A. Animũ animo perspicio. Ad hæc, in communibus liberis subinde repubescemus. M A. Sed interim perit uirginitas. P A. Verũ. Sed eho, dic mihi, si tibi esset elegans pomariũ, optares illic nihil unquam gigni præter flores: an malle delapsis floribus, uidere arbores maturis pomis grauidas? M A. Vt argutatur. P A. Saltem illud respõde, utrum est elegantius spectaculũ, uitis humi iacens & cõputrescens: an amplexa palum aut ulmũ, eamq; purpureis uuis degrauans? M A. Responde tu mihi uicissim: utrum spectaculũ amœnius, rosa nitens & lactea in suo frutice, an decerpta digitis, ac paulatim marcescens? P A. Ego rosam existimo feliciorẽ quæ marcescit in hominis manu, delectans interim & oculos et nars, quàm quæ se nescit.

nescit in frutice: nam et illic futurū erat ut marcesceret: quē admodum felicius est uinū quod bibitur antequam ace scat. Quanquā non statim marcescit flos puellæ, si nupsit. Imò uideo multas, quæ ante nuptias pallebāt, languebāt, ac uelut extabescabant, ex cōgressu uiri sic enituisse, ut tum demū florere cœperint. M A. Attamen fauorabilis ac plausibilis apud omnes est uirginitas. P A. Elegans quidē res puella uirgo, sed quid iuxta naturā prodigiosus anu uirgine? Nisi matri tuæ defluxisset flos ille, nos istum flosculū nō haberemus. Quod si, ut spero, non sterile fuerit nostrū coniugium, pro una uirgine multas dabimus. M A. Attamen aiunt, rem Deo gratissimā esse castitatē. P A. Et ideo castam puellā mihi cupio nubere, ut cum illa castē uiuam. Magis erit animorū quā corporū cōiugiū. Gignemus reipub. gignemus Christo. Quantulum aberit hoc matrimoniū à uirginitate? Et fortasse olim sic cōuiuemus, quē admodum uixit cum Maria Ioseph. Sed interim discemus uirginitatē. Non enim statim peruenitur ad summū. M A. Quid ego audio? Violanda uirginitas, ut discatur? P A. Quid ni? Quemadmodum paulatim bibendo unū parcius, ^k discimus esse abstemiū. Vter tibi uidetur tēperantior, qui in medijs delicijs accumbens abstinet, an qui semotus ab his quæ prouocāt intemperantiā? M A. Arbitror cum fortius temperantē

quem paratà copia nō potest corrumpere. P A.
 Vtri uerius debetur laus castitatis, ei ne qui se-
 met execat, an qui membris integris, tamē ab-
 stinet à uenere? M A. Equidem posteriori, meo
 calculo tribuerim laudem castitatis, priori de-
 mentiam. P A. At qui uoto astricti abiurant ma-
 trimonium, nōnne quodammodo execant sese?
 M A. Videtur. P A. Iam non est uirtus non coi-
 re. M A. An non est? P A. Sic accipe. Si per se
 uirtus esset, non coire, uitium esset coire. Nunc
 incidit ut uitium sit, nō coire, coire uirtus. M A.
 Quando hoc incidit? P A. Quoties ab uxore
 ius suū petit maritus, præsertim si prolis amo-
 re quærit complexum. M A. Quid si lasciuiat,
 non est fas negari? P A. Fas est monere, uel ro-
 gare potius blandius, ut temperet: pernegare
 instanti fas nō est. Quanquam hac quidem in
 parte raras audio querelas maritorum de suis
 uxoribus. M A. At dulcis est libertas. P A. Imò
 grauis est sarcina uirginitas. Ego tibi rex ero,
 tu mihi regina: imperabimus familiæ nostro ar-
 bitratu. An tibi uidetur ista esse seruitus? M A.
 Vulgus cōiugium capistrum uocat. P A. Sed ip-
 si uero capistro digni sunt, qui sic uocant. Dic
 mihi quæso, an non animus tuus est alligatus
 corpori? M A. Videtur. P A. Non aliter quàm
 auicula caueæ. Et tamen consule illum, an cu-
 piat esse liber. Negabit, opinor. Quā ob rem?
 Quia libèter est alligatus. M A. Res est utrinq;
 modica

modica. P A. Tantò tutior. Eam tu domi augebis parsimonia, quæ nõ sine causa dicta est magnum uectigal: ego foris industria. M A. Innumeras curas secum adferunt liberi. P A M. Sed ijdem innumeras uoluptates, ac sæpenumero multo cum sænore reponunt parentibus officium. M A. Misera quædam res est orbitas. P A. An nunc orba non es? Quid autem opus in re dubia malè ominari? Dic mihi, utrum males nunq̃ nasci, an nasci moritura? M A. Equidem malim nasci moritura. P A M. Sic miserior est orbitas, quæ prolem nec habuit, nec habitura est: quemadmodum feliciores sunt qui uixerunt, quàm qui nec nati sunt, nec nascentur unquam. M A. ¹ Qui sunt isti, qui non sunt, nec erunt? P A. Quanquam qui recusat ferre casus humanos, quibus omnes ex æquo sumus obnoxij, siue plebeij sumus, siue reges, is è uita migret oportet, & tamen quicquid acciderit, tu non feres nisi dimidium, ego maiorem portionem in me transferam. Ita si quid acciderit læti, gemina fiet uoluptas: si quid mali, societas adimet dimidium ægritudinis. Mihi uerò, si fata uocent, dulce fuerit uel immori tuis compleribus. M A. Facilius ferunt homines, quod iuxta communes naturæ leges accidit: sed uidco, quantò plus molestiarũ adferunt nonnullis parentibus liberorum mores, quàm mortes. P A. Istius rei ne quid accidat, maxima ex parte in

nobis situm est. M A. Quî sic? P A. Quoniam ferè boni nascuntur ex bonis, quod ad indolem attinet. Neq; enim è columbis nascuntur miluij. Dabimus igitur operam, ut ipsi boni simus. De inde curabimus liberos nostros ab ipso statim lacte sanctis præceptis et opinionibus imbuedos. Plurimum refert, quid infundas rudi testulæ. Ad hæc curabimus, ut domi habeant exemplum uitæ, quod imitentur. M A. Difficile est quod narras. P A. Nec mirum, quia pulchrum est, atq; ob hoc ipsum tu quoq; difficilis es. At tanto studijs acrioribus huc enitemur. M A. Habebis sequacem materiã, tu uide ut me formes fingasq;. P A. Sed interim pronuncia tria uerba. M A. Nihil facilius: sed uerba simulatque semel euolarint, non reuolant. Dabo consilium utriq; cõmodius. Ages cum tuis ac meis parentibus, ut utrorunq; uoluntate res transigatur. P A M. Ambire me iubes, tu potes tribus uerbis rem certam reddere. M A. An possim nescio, mei iuris non sum. Nec sine maiorũ autoritate olim coibant cõiugia. Verũm utcunq; est, arbitror auspiciatius fore nostrum coniugium, si parentũ autoritate coëat. Et uestrum est ambire, nobis decorum non est. Gaudet enim rapi uirginitas, etiamsi nonnunquã uehementius amemus. P A. Non pigebit ambire, modò ne me frustretur tuum unius suffragium. M A. Non frustrabitur, bono animo esto mi Pampbile. P A. Tu

Tu mihi hinc religiosior es, quàm uellem. M A. Imò tu tuum ipsius suffragiũ apud te prius expende: nec affectum istum tuum adhibe in cõsiliũ, sed rationẽ. Quod affectus decernit, temporariũ est: quod autem dicitur ratio, perpetuũ solet placere. P A. Næ tu pulchrè philosopharis, itaq; parère certũ est tuis consilijs. M A R. Nõ pœnituerit obsequij. Sed heus tu, incidit incrim scrupulus, qui meũ animum malè habet. P A. Valeant scrupuli. M A R. Vin me nubere mortuo? P A. Nequaquã, sed reuixero. M A R. Amouisti scrupũ. Bene uale mi Pamphile. P A. Istihuc tu cura. M A. Precor tibi lætã noctem. Quid suspiras? P A. Lætã noctẽ ais? Vtinam largiare quod precaris. M A. Ne quid præpopere, adhuc tua^m messis in herba est. P A M. Nihil'ne tui mecũ auferam? M A. Hunc opastillum, qui tibi cor exhilaret. P A. Adde saltem osculũ. M A. Cupio tibi uirginitatẽ integrã & illibatã tradere. P A. An osculũ aliquid decerpit uirginitatis? M A. Vis igitur ut alijs quoque largiar oscula? P A. Nequaquã, mibi seruari uolo mea oscula. M A. Tibi seruo. Quanquã est aliud cur in præsentia nec ausim dare osculũ. P A. Quid istihuc? M A. Ais tuum animũ penè totum demigrasse in corpus meũ, in tuo quàm minimum superesse: uereor itaque ne in osculo hoc ipsum quod in te superest, transiliat in me, tuq; iam totus sis exanimis. Accipe igitur

dextram, mutui amoris symbolum, ac bene uale. Tu gnauiter rem gere. Ego interim Christū comprecabor, ut quod agitur, utriq; nostrū uelit esse felix ac faustum.

Scholia.

a ¶ (Areopagitas.) Athenis Areopagitæ iudicabant de capitalibus, unde ridiculè defleat uocem, apud Grammaticos. b ¶ (Amphictyones.) Amphictyon concilium erat, quod apud Thermopylas cogi solebat, ad quod duodecim populi cōueniebant sub Amphictyone Deucalionis filio, Iones, Doræ, Peræbi, Bæotij, Magnetes, Achæi, φθίοι, Mōlienses, Dolopes, Aenianes, Delphi, Phocenses. Sic & Dialecticorum uariæ sunt sectæ. c ¶ (Panacen.) Panace herba est quæ medetur omnibus morbis, unde & nomen habet. d ¶ (Fulmen, est telum Iouis, tridens Neptuni, hasta Palladis. e ¶ (Nemesis Dea uindex insolentiæ f ¶ (Calceum.) Alludit ad dictū Pauli Aemilij repudiata uxore. g ¶ (Iacienda est alea, id est, faciendū est periculū. h ¶ (Mali ominis, uidelicet, si recuset. i ¶ (Epiphonema est, quod in fine acclamatur. Facile est dicere, uolo uolo: sed hīc duobus uerbis cōtrahitur indissolubile uinculum. k ¶ (Discimus esse abstemij.) Abstemij dicuntur, qui nō bibunt uinū, quasi dicat, absq; uino. l ¶ (Qui sunt isti.) Iocatur in hoc, quod ridiculè dixerat iuuenis, quum qui nō sunt, nec futuri sunt, plus felices

felices dici nõ possint. ^m ¶ *Tua messis in herba est, ait Ovidius. A segete ductum, quæ primum herbescit, deinde fert aristas, tandem flavescit ad messem. n* ¶ *(Nihil ne tui.)* Ambiguè dictū. Nam si sit genitiuus à tu, petit osculum: si à tuum, petit aliud. At illa secus interpretatur, quàm ille senserat. Ovidius: *Vlterius nil habet ille mei. o* ¶ *(Pastillum.)* Pastillus est sphaerula ex odoribus confecta, quam manibus circumferunt. Horat. *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.*

VIRGO MISOGAMOS.

EVBLVS. CATARINA.

EV B. *Gaudeo tandem finitã esse cœnam, ut liceat hac frui deambulatione, qua nihil amœnius. C A. Et me iam tædebat sessionis. E V B. Quàm uernat, quàm arridet undique mundus. Hæc nimirum est illius adolescentia, C A. Sic est. E V B. At cur tuum uer non æquè arridet? C A. Quam ob rem? E V B. Quia subtristis es. C A. An uideor alio uultu quàm soleo? E V. Vis ostendam te tibi? C A T. Maximè. E V. Vides hanc rosam sub imminentem noctem folijs contractioribus? C A T. Video. Quid tum postea? E V B. Talis est uultus tuus. C A T. Bella collatio. E V B. Si mihi parum credis, in hoc fonticulo contemplare teipsam. Quid sibi tandem uolebant & inter cœnandum ista tam crebra suspiria? C A T. Desine percontari, quod tua*

non refert fcire. E V B. Imò mea refert maxi-
 mè, qui nō possum eſſe hilaris, niſi te quoq; ui-
 deam hilarem. Ecce autem iterum ſuſpiriū, hui-
 quàm ex imo pectore ductum. C A T. Eſt quod
 angat animum, ſed effari non eſt tutum. E V B.
 Mihi non dices, qui te chariorem habeo ſorore
 propria? Mea Catarina, ne uerere, quicquid
 eſt rei^a tutò depones his auribus. C A. Ut tutò
 dicā, uereor ne fruſtra dicam non auxiliaturo.
 E V B. Quī ſcis? Si non re ipſa, fortassis conſi-
 lio, conſolandoq; iuauero. C A T. Non poſſum
 eloqui. E V. Quid iſtūc eſt rei? odiſti me? C A.
 Sic odi, ut mihi minus charus ſit meus germa-
 nus: Et tamen animus non fert ut eloquar. E V.
 Fateberis igitur, ſi diuinaro? Quid tergiuerſa-
 ris? Promitte, alioqui non omittam urgere. C A.
 Agè promitto. E V. Prorſus ego nō uideo quid
 tibi deſit ad ſummam felicitatem. C A. Utinam
 uera prædicares. E V. Primum adeſt ipſe flos
 ætatis. Nam niſi fallor, agis annum iam deci-
 mum ſeptimum. C A. Sic eſt. E V. Nondum igi-
 tur, opinor, diſcruciat te metus ſenectæ. C A T.
 Nihil minus. E V. Adeſt forma nulla parte nō
 felix, eſt & iſtud præcipuum Dei donum. C A.
 De forma qualis qualis eſt, nec gloriſ, nec que-
 ror. E V B. Tum color & habitudo corporis
 indicat te eſſe proſpera uale tudine, niſi quid
 eſt morbi occultioris. C A T. Nihil iſtiusmodi
 gratia Deo. E V B. Fama eſt integra. C A T.
 Ita

Ita confido. E V. Adest ingenium isto dignum corpore, felicissimum, & quale mihi optem ad liberales disciplinas. C A. Si quod est, Dei munus est. E V. Nec deest morum amabilis gratia, quam in felicissimis etiam formis non raro desideramus. C A T. Optarim equidem mores me dignos. E V B. Multorum animos deiecit generis infelicitas: tibi parentes sunt & bene nati, & probi, & re lauta, & tui amantissimi. C A T. Hinc nihil queror. E V B. Quid multis? Ego mihi ex omnibus puellis, quas habet hæc regio, non delegerim aliam sponsam, quam te, si quod ^{est} sydus mihi prosperum affulgeret. C A T. Nec ego deligerem alium sponsum, si placeret ullum coniugium. E V B. Et tamen magnum quiddam esse debet, quod sic dis-cruciat animum tuum. C A T. Est omnino non leue. E V B. Non ægrè feres si diuinem? C A. Iam pollicita sum. E V B. Expertus noui, quanta crux sit amor. Agè fatere nunc, promisisti. C A T. Amor est in causa, sed non eius generis, cuius tu suspicare. E V B. Quod genus tu mihi narras? C A T. Diuina. E V B. Equidem consumpsi omnem diuinationem meam. Et tamen non omittam hanc manum, donec extorsero quid sit. C A. Vt uiolentus es. E V. Depone^b in sinum meum, quicquid isthuc est curæ. C A. Quando sic urges, dicam. Iam inde à tene-
ris annis me mirus quidam affectus habebat,

E V B. Quis obsecro? C A. Vt adiungerer collegio sacrarum uirginum. E V. Vt fieres monacha? C A. Sic habet. E V. Hem, pro thesauro carbones. C A T. Quid ais Eubule? E V. Nihil mea lux, tu sicbam. Sed perge dicere. C A. Huic animo meo semper pertinacissimè resistere parentes. E V. Audio. C A. Ego cōtra precibus, blanditijs, lachrymis oppugnabam parentū pietatē. E V. Res mira. C A. Tandem cum ego nullum facerem finem orandi, obsecrandi, obtestandi, lachrymandi, polliciti sunt, ubi peruenissem ad annum decimumseptimum, sese obtemperaturos uolūtati meæ, si modo tum idem perstaret animus. Venit is annus, manet idem animus, parentes tamen contra promissum pernegant, hoc est quod discruciat animum meum. Aperui morbum meum, tu nunc medicum age, si quid potes. E V B. Primum illud dabo consilium, suauissima uirgo, ut modereris affectibus tuis, & si id non continget quod uis, id uelis quod possis. C A. Emoriar, nisi quod uolo, assequar. E V. Et unde cepisti istum fatalem affectum? C A T. Olim admodum puella ducta sum in quoddam uirginum collegium: circumducebamur, ostendebantur omnia, placebant uirgines uultibus nitentibus, uidebantur angelæ, in templo nitebant omnia, atq; etiam fragrabant, nitebant horti cultissimi. Quid multis? nihil non arridebat, quocunq; uertebam oculos. Accedebant

bant ad hæc blandissima uirginum colloquia. Vnam atq; alteram illic reperi, qui cum olim infantula lusitare consueui. Ex eo tempore cepit animus ardere eius uitæ desiderio. E V. Nõ sum improbaturus sacrarum uirginum institutum: quanquam nõ omnia conducunt omnibus: sed habita tui genij ratione, quem mihi uideor ex uultu, moribusq; tuis collegisse, suaserim ut nubas marito tui simili, tuæq; domi nouum instituas collegiũ, cuius maritus agat patrem, tu matrem. C A. Emoriar citius, quàm uirginitatis propositum deseram. E V. Res est egregia uirginitas, si pura sit: sed nihil necesse est, ut hac gratia dedas te in collegium, unde nõ possis postea eximi. Licet apud parentes uirginitatem tueri tuam. C A T. Licet, at non perinde tutò. E V. Imò, ut ego arbitror, aliquantò tutius quàm apud illos crassos, semper cibo distentos monachos. Nec enim castrati sunt, ne tu sis insciens. Patres uocantur, ac frequenter efficiunt ut hoc nomen uerè cõpetat in ipsos. Olim nusquam uirgines honestius uiuebant, quàm apud parentes, nec alium habebant patrẽ, quàm episcopum. Sed obsecro dic mihi, quod tibi collegium ex omnibus delegisti, cui te addicas in seruitutem? C A. ^d Chrysercium. E V. Agnosco, ædibus paternis uicinum. C A T. Restè. E V B. Atqui pulchrè noui totum hoc sodalitium, dignum uerò ob quod patrem, ac matrem, *et cõ*

gnatam tibi honestamq; familiam repudies.
 Nam ille patriarcha iam pridem *Et* ætate, *Et*
 uino, *Et* natura delirus est, nec illi quicquam
 iam sapit præter uinum. Habet duos sodales
 se dignos, Ioannem, *Et* Iodocum: quorum Io-
 annes, ut fortasse uir malus nõ est, ita nihil ha-
 bet uiri, præter barbam: cruditiois ne pilum
 quidem, prudentiæ non multò plus. Iodocus
 adeò stupidus est, ut nisi ueste sacra commen-
 daretur, obambulet publicitus in cuculla fa-
 tuti cum auriculis ac ~~tin~~ tinnabulis. C A T. Mi-
 hi uidentur uiri boni. E V B. Melius istos noui,
 quàm tu, mea Catarina. Isti fortasse sunt tibi
 patroni apud parentes, ut efficiant te prosely-
 tam suam. C A T. Iodocus maximè fauet. E V.
 O fautorẽ. Sed fac istic nunc esse uiros doctos
 ac bonos, cras erunt indocti ac mali, *Et* quicun-
 que obtigerint, tibi erunt ferendi. C A. Offen-
 dunt me in ædibus paternis crebra conuiuia,
 nec semper uirginea sunt, quæ illic dicuntur in-
 ter coniugatos. Et aliquoties fit, ut osculum ne-
 gare non possim. E V. Qui uitare studet quic-
 quid offendit, is è uita migret oportet. Ita sunt
 aures assuefaciendæ, ut audiant omnia, nec ta-
 men nisi bona transmittant in animum. Paren-
 tes, opinor, permittunt tibi cubiculum peculia-
 re. C A T. Maximè. E V B. Eò te subducas
 licebit, si quod conuiuũ acciderit turbulentius:
Et dum illi potant ac nugantur, tu confabula-
 re cum

re cum sponſo tuo Chriſto, ora, pſalle, gratias age. Non te inquinabit domus paterna, ſed tu reddes eam puriorem. C A T. Attamen tutius eſt eſſe in ſodalitio uirginum. E V B. Non improbo caſtum ſodalitium, nolim tamen te falli falſa imaginatione. Vbi illic uerſata fueris aliquandiu, ubi propius inſpexeris, fortassis non perinde nitebunt omnia, ut tibi quondam nitere uidebantur. Nec omnes uirgines ſunt, mihi crede, quæ uelum habent. C A T. Bona uerb. 1. E V B. Imò bona uerba ſunt, quæ uera ſunt. Niſi fortasse ² ~~g~~logium, quod nos hætenus iudicauimus eſſe ~~u~~irgini matri proprium, ad plures tranſijt, ut dicantur & à partu uirginea. C A T. Abominor. E V B. Quin inſuper nec alioqui inter illas uirgines ſunt omnia uirginea. C A T. Non? Quam ob rem, obſecro? E V. Quia plures inueniuntur quæ mores æmulantur ^f Sapphūs, quàm quæ referant ingenium. C A T. Iſthuc quid ſit, non ſatis intelligo. E V. B V L. Atque ideo hæc uerba facio, nequando intelligas mea Catarina. C A T. Attamen animus eò fertur, atque hinc colligo hunc ſpiritum à Deo proficiſci, quòd tot iam annis perſeuerat, & in dies fit acrior. E V B V L. Imò mihi hoc nomine ſuſpectus eſt iſte tuus ſpiritus, quòd ſic repugnant optimi parentes. Afflaſſet & illorum animos Deus, ſi pium eſſet quod moliris. Sed iſtum ſpiritum hauſiſti

ex illis nitoribus, quos admodum puella uidi-
 sti, ex blandis uirginū alloquijs, ex affectu erga
 ueteres sodales, ex cultu sacro, ex ceremonijs
 sanè quàm speciosis, ex improbis hortatib. stul-
 torum monachorum, & qui in hoc te ueniantur
 ut largius potēt. Sciunt patrem esse liberalem,
 ac benignum: aut illum habebunt cōuiam, sed
 hac lege, ut secum adferat uinum, quod decem
 strenuis potorib. sat sit: aut ipsi potabunt apud
 illum. Quare tibi fuerim autor, ne quid noui-
 tentes inuitis parentibus, in quorum potestate
 nos Deus esse uoluit. C A. In hoc negocio piūm
 est contemnere patrem & matrem. E V. Chri-
 sti causa piūm est alicubi negligere patrem &
 matrem: neq; enim piè faciat, qui Christianus
 patrem Ethnicum, cuius omne uitæ præsidium
 pendeat à filio, deserat, sinatq; perire fame. Si
 nondum esses professa Christum in baptismo,
 & parentes uetarent te baptizari, piè face-
 res si Christum præferres impijs parentibus.
 Aut si nunc parentes adigerent ad impietatem
 aut turpitudinem, contemnenda esset illorū au-
 toritas. Sed quid hoc ad collegium? Et domi
 Christum habes. Natura dicit, Deus appro-
 bat, Paulus hortatur, leges humanæ sanciuūt,
 ut filij obediant parentibus: & tu te subduces
 ab auctoritate parentum optimorum, ut pro ue-
 ro patre, te dedas factitio, & pro uera matre,
 tibi asciscas alienā: aut potius, ut pro parenti-
 bus

bus tibi dominos ac dominas asciscas? Nam parentibus ita es obnoxia, ut tamē te liberā esse uelint. Vnde & liberi uocantur filij familiās, quōd absint à conditione seruorum. Nunc te pro libera tendis ultrò seruā reddere. Christiana clementia maxima ex parte submouit omnē illam ueterum seruitutem, nisi quōd & in paucis regionibus adhuc resident uestigia. At inuentum est sub prætextu religionis nouum seruitutis genus, ut nunc sanè in plerisq; monasterijs uiuitur. Nihil enim licebit, nisi ex præscripto: quicquid obuenit tibi, illis accrescet: si quō pedem moueris, ~~rotaberis~~ è fuga, perinde quasi parentem ueneno necaueris. Quōq; sit euidentior seruitus, commutant uestem quam dedere parentes, & ad exemplum priscum eorum qui olim seruos essent mercati, cōmutant nomen in baptismo inditum, ac pro Petro, siue Ioanne, uocant Franciscum, aut Dominicum, aut Thomam. Petrus dedit nomen Christo, & Dominico initiandus uocatur Thomas. Si militaris seruus abijciat uestem à domino datā, uidetur abdicasse dominum: & nos applaudimus illi, qui uestem accipit quam Christus omnium dominus non dedit: & ob hanc mutatam grauius punitur, quàm si centies abijciat uestem imperatoris ac domini sui, quæ est mentis innocentia. CAT. Atqui hoc ipsum aiunt eximij meriti, si quis se spontè dedit in hanc seruitutem,

E V. *Ista uerò doctrina pharisaica est. Paulus cōtrà docet, ut qui liber uocatus sit, ne uelit fieri seruus, sed potius operam det, ut fiat liber. Atque hoc infelicioꝝ est seruitus, quòd pluribus dominis tibi seruiendum sit, quòd plerunq; stultis & improbis, quòd incertis, ac subinde nouis. Illud mihi responde: Emancipant te leges à iure parentum? C A. Nequaquã. E V. Licet ne igitur tibi emere aut uendere fundũ inuitis parentibus? C A. Minimè. E V. Vnde igitur tibi ius, ut teipsam dedas, nescio quibus, inuitis parentibus? An non tu illis charissima, maximeq; propria es possessio? CAT. In negotio pietatis cessant naturæ leges. E V. Negotium pietatis potissimum agitur in baptismo: hîc tantum agitur de ueste mutanda, deq; genere uitæ, quod per se neq; bonũ est, neq; malum. Iam illud mihi considera. quantũ cõmoditatum simul amittas cum libertate. Nunc tibi liberũ est in tuo cubiculo legere, orare, psallere, quantũ & quando gratum est animo tuo. Quòd si tædet cubi- culi, licet audire cantiones ecclesiasticas, adesse sacris, audire sacras conciones: & si quam uideris matronam aut uirginẽ egregiè probam, ex eius colloquio fieri meliorem: si quem uirum insigni probitate præditũ, ex eo discere, quod te reddat meliorẽ: licebit & concionatorẽ deligere, qui purissimè Christum doceat. Has res omnes, ex quibus præcipuus est profectus ad
ueram*

ueram pietatē, amittis semel addicta collegio-
 C A. Sed interim non ero monacha. E V. Adhuc
 te mouent nomina? Rem ipsam perpendito. Illi
 iactant obedientiam. Num ea laus tibi deerit, si
 obedias parentib. tuis, quibus Deus iubet obe-
 diri? si episcopo tuo, & pastori tuo? Num pau-
 pertatis, cum in parentū manibus sint omnia?
 Quanquā olim in sacris uirginibus præcipue
 laudabatur à sanctis uiris liberalitas in paupe-
 res, eam præstare non poterant, si nihil possi-
 debāt. Porro castitati tuæ nihil deccdet, etiā si
 uiuas apud parentes. Quid igitur superest? Ve-
 stem, linea uestis ex intima uersa in extimā, ce-
 remoniæ quædam, quæ per se nihil faciunt ad
 pietatē, neq; quenquā cōmendant oculis Chri-
 sti, qui spectat animi puritatē. C A. Noua præ-
 dicas. E V. Sed uerissima. Cum non sis emanci-
 pata à iure parentū, quum tibi ius non sit uen-
 dendi uestem aut agrum, quomodo tibi ius fa-
 cis dedendi te in seruitutem alienam? C A. Ius
 parentum, ut aiunt, non impedit ingressum re-
 ligionis. E V. In baptismo nonne professa es re-
 ligionem? C A. Sum. E V. Nonne religiosi sunt
 quicūq; sequuntur præcepta Christi? C A. Ma-
 ximè. E V. Quæ est igitur ista noua religio, quæ
 facit irritū, quod & naturæ lex sanxit, & ue-
 tus lex docuit, & euangelica lex cōprobauit,
 et Apostolica doctrina cōfirmauit? Istud decre-
 tum nō est à Deo proditum, sed in monachorū
 senatu

*Senatu repertum. Sic definiunt quidam & ma-
 trimonium esse ratum, quod inscijs, aut etiã in-
 uitis parentibus inter puerum & puellam per
 uerba de præsentibus (sic enim illi loquuntur) con-
 tractum est. Atqui istud dogma nec naturæ sen-
 sus approbat, nec ueterũ leges, nec Moses ip-
 se, nec euangelica aut apostolica doctrina. C A:
 An igitur putas mihi non esse fas nubere Chri-
 sto, nisi cõprobandis parentibus? E V S. Iam,
 inquam, nupsisti Christo, & illi nupsimus om-
 nes. Quæ bis nubit ~~idem~~ uirõ? Tantũ agi-
 tur de loco, de ueste, de ceremonijs. Ob has res
 non arbitror esse contemnendũ ius parentũ.
 Et uidendum est, ne dum paras nubere Chri-
 sto, ^h nubas alijs. C A. At isti prædicant, nihil
 esse sanctius, quàm hĩc contemnere parentes.
 E V. Ab istis igitur doctoribus exige, ut profe-
 rant aliquem è sacris libris locum, qui hoc do-
 ceat: quod si non poterunt, iubeto eos ebibere
 calicem uini ¹ Belnensis, hoc poterunt. Ab im-
 pijs parentibus ad Christum confugere pieta-
 tis est. Sed à pijs ad monachismũ, hoc est, quod
 nõ raro usu uenit, à probis ad improbos, quæ,
 rogo, pietas est? Quanquam & olim ad Chri-
 stum à paganismo conuersus, idololatriis paren-
 tibus debebat obsequium, quatenus citra pieta-
 tis iacturam fieri poterat. C A. Damnas igi-
 tur hoc totum uitæ institutum? E V B. Nequa-
 quam. Verũ quemadmodum nemini suadere
 uelim*

uelim, ut quæ se in hoc uitæ genus coniccerit, luclatur emergere: ita non dubitè hortari puellas omnes, præsertim indolis generosæ, ne se temerè ed præcipitent, unde post sese nõ possunt explicare, præsertim cùm in ipsis collegijs sæpe grauius periclitetur uirginitas: ac domi præstare ualeas, quicquid ibi præstatur. C A. Vrges tu quidem multis ac magnis argumētis, tamen hic affectus meus eximi non potest. E V B V L. Si non persuadeo, quod tamen optarim, saltem illud fac, memineris. Eubulum monuisse. Interim præcipuo in te amore precor, ut tuus affectus felix sit meo consilio.

Scholia.

a ¶ (Tuto depones.) Deponit magistratū, qui se abdicat magistratu: deponit pignus, qui certat: et deponit, qui rem suam seruandam tradit aliencæ fidei. Sic Horatius: Quicquid habes agè depone tuis auribus. b ¶ (In sinum.) Id est, secretò cõmitte tacituro. c ¶ (Pro thesauro carb.) Hoc dici solet, quam aliud inuenitur quàm expektabatur. d ¶ (Chrysercium.) Fictitium nomen est: uidetur innuere collegiū quod est Gaudæ iuxta claustrum quo naues excluduntur aut admittuntur. e ¶ (Elogium.) Elogium titulus est meriti, qui solet addi in legatis, aut in munere. Ego scribendum arbitror ellogium, ab imputando, quanquam reclamantibus codicibus. f ¶ (Sapphus, genitiuus est græcus, sicut

sicut *didōs*. Huius ingeniū mirè prædicatur, sed mores infamantur, quòd fuerit *τρίβας*, id enim testè significatum est. g ¶ In paucis regionibus.) Nescit seruitutē nobilis illa meritò dicta Francia. In Vuestphaliæ & nonnullis Germaniæ partibus est adhuc seruorū genus. Venetiæ uenduntur Mauri & Mauræ non aliter quàm boues. h ¶ Nubas alijs.) Hoc dicit propter collegia uirginū quæ non uiuunt iuxta regulam, in quibus nonnunquam, pro dolor, una nubit multis. i ¶ Belnensis.) Belna oppidum in ducatu Burgundiæ, unde uina laudatissima. k ¶ Eubulus, qui bene consulit. *ὦ bene, βελλὸν consilium.*

VIRGO POENITENS.

EVBLI, CATARINAE.

EVBL. Tales ianitrices mihi semper optarim.
 CAT. Et ego semper tales pulsatores. EV. Sed uale Catarina. CA. Quid ego audio? Valebo prius quàm saluè? EV. Non huc ueni ut te uiderem lachrymantē. Quid sibi uult, quòd protinus me conspecto lachrymis suffusi sunt oculi? CAT. Quò fugis? mane, mane inquam, sumam alium uultum, & ridebimus affatim. EV. Quas aues hîc uideo? CA. Est illius collegij patriarcha. Ne subducito te, iam perpotarūt, ac cumbe paulisper, illo digresso confabulabimur nostro more. EV. Age obtemperabo tibi, quæ mihi nolūisti. Nunc soli sumus, narra totam fabulam,

bulam, malim enim ex te cognoscere. C A T. E R
 tot amicis, quos putabam sapere plurimū, nunc
 sentio nullum fuisse, qui mihi prudentius ac se-
 nilius consilium dederit, quā tu omnium nata
 minimus. E V. Dic, quomodo expugnasti paren-
 tum affectum? C A. Primūm improbis hortati-
 bus monachorum ac monacharum, deinde etiam
 meis precibus ac blandimentis labefactus est
 matris animus: pater nullo pacto quibat per-
 pelli. Tandem omnibus admotis machinis &
 hic uictus, & oppressus est potius, q̄ assensit.
 Id factum est in ~~h~~ stipula: minitabantur homi-
 ni malum exitiū, si Christo suam sponsam per-
 negaret. E V. O improbitatem stolidorum. Quid
 fit deinde? C A. Seruor triduo domi clam: inte-
 rim semper aderant mulieres aliquot eius col-
 legij, quas illi Cōuersas uocant, hortatibus suis
 addentes animū, ut persisterem in sancto pro-
 posito, ac sollicitè cauentes, ne qua cognatarum
 aut sodaliū adiret me, quæ mentē uideretur mu-
 tatura. Interim adornabātur uestes, aliaq; quæ
 ad conuiuū attinebant. E V. Tibi quid interim
 erat animi? Num uacillabas? C A. Nō, sed passa
 sum quiddam tam horrendum, ut malim emori
 decies, quā iterum perpeti. E V. Quæso quid
 isthuc erat? C A. Nō possum effari. E V. Quod
 mihi dixeris, amico tuo dixeris. C A. Promittis
 silentiū? E V. Id præstaturus eram, etiā si nulla
 fuisset stipulata. Quasi uerò me nōdum noris.

CA. Apparuit mihi spectrum horribili specie.
EV. Is nimirū erat genius tuus malus, qui te ed
 instigabat. **CA.** Prorsus opinor fuisse cacodæ-
 monem. **EV.** Dic mihi, quæ species erat? Est ne
 talis, qualis pingitur? rostro adunco, longis cor-
 nibus, harpyiarum unguibus, prælonga cau-
 da? **CA.** Tu ludis. At ego malim mihi terrā de-
 hiscere, quàm denuò tale uidere spectrum. **EV.**
 Interim aderant illæ mulieres hortatrices? **CA.**
 Non, nec unquam illis indicaui, tametsi ualde
 sciscitātibus quid esset mali, cūm me totam ex-
 animatā offenderent. **EV.** Vis tibi dicam quid
 fuerit? **CA.** Si quidem potes. **EV.** Illæ mulieres
 incantauerant te, uel potius excantarāt tibi ce-
 rebrum. Sed interim tu persistebas in senten-
 tia? **CA.** Maximè, nam aiebant id multis acci-
 dere, qui se consecrant Christo: uerūm si primo
 illo congressu superetur tentator, post trāqual-
 la fore omnia. **EV.** Qua pompa producta es?
CA. Adornant me toto mundo meo, demittunt
 capillos: itaq; nō aliter quàm nuptura sponso.
EV. Crasso monacho, hem. malè sit huic tuf-
 si. **CA.** Ex ædibus paternis clara luce deducor
 ad collegium, multis ad spectaculum concurren-
 tibus. **EV.** O scitos histriones, ut norunt age-
 re suas fabulas simplici popello. Quot dies egi-
 sti in illo sancto uirginum collegio? **CA.** Fere
 duodecim. **EV.** Sed quæ res uerterat animum
 tuum tam pertinacem? **CA.** Non dicam quid
 sit, sed

fit, sed aliquid magni fuit. Post sex ab ingressu
 dies accerso matrem, obtestans, obsecrās, si me
 vivā uellet, ut me eximeret ab eo collegio. Illa
 reluctatur animo meo, & hortatur ad constan-
 tiam. Post accerso patrem. Ille etiam oburgat,
 addens se ægrè uicisse suos affectus, ut uicissim
 nunc uincerem animum meum: nec hoc de decus
 conciliarem sibi, quod resiliissem ab instituto.
 Tandem ubi uideo me nihil proficere, respon-
 deo parentibus, me, si ita iubeant, in gratiam il-
 lorum morituram. Nam hoc mihi certum esse,
 nisi maturè eximerer. Hoc audito reduxerunt
 dognum. E V. Bene habet quod maturè resilie-
 ris, priusquam seruitutem æternam esses pro-
 fessa. Sed nondum audio, quæ res mutarit ani-
 mum tuum tam subito. C A. Hoc nemo morta-
 liū ex me scit haftenus, nec tu scies. E V. Quid
 si diuinem? C A. Nec diuinabis, sat scio: & si di-
 uines, non dicam. E V. Tametsi coniecto. Ve-
 rum interim perijt sumptus. C A T. Plus quàm
 quadraginta coronati. E V. O^b comessatores
 riuales. Gaudeo tamen perijsse pecuniam te
 nobis incolumi: posthac ausculta melioribus
 consilijs. C A T. Ita faciam, & cum piscatore,
 cⁱ ista sapiam.

Scholia.

a ¶ Crasso monacho.) Hoc dicit auersus, &
 surgit tussim. b ¶ Comessatores.) Comos-
 deus est luxus. Inde κομᾶσι, & latinè co-

messari, quod est, genialiter & cum luxu uiuere. Non enim dicitur à comedendo. c ¶ Ista sapiam.) Vide prouerbium, Piscator ictus sapit, ubi quis suo malo doctus sapit.

CONIUGIUM.

EVLALIA. XANTHIPPE.

EVL. Salue multum exoptatissima mihi Xanthippe. XA. Salue tantundem mihi charissima Eulalia. Videre mihi solito formosior. EVL. Ita'ne statim me scommate excipis? XA. Non profecto, sed ita mihi uideris. EV. Fortasse noua uestis commendat formam. XA. Rectè coniectas. Nihil iandiu uidi elegantius. Suspicor pannum esse Britannicum. EV. Lana Britannica est, tinctura Veneta. XA. Mollities byssum superat. Quàm uerò blandus purpuræ color? Vnde tibi tam egregium munus? EVL. Vnde decet honestas matronas accipere, nisi à maritis suis? XA. O te felicem, cui talis contingit sponsus. At ego uellem me nupsisse a fungo, quum meo nuberem Nicolao. EV. Quid ita quæso te? tam citò malè cõuenit inter uos? XA. Nec unquam conueniet cum tali. Vides quàm sim pannosa, sic patitur uxorem suam incedere: dispereã, nisi sæpe pudet me prodire in publicum, cum uideo quæ cultæ sint aliæ, quæ multò pauperioribus nupsere maritis. EV. Matronarum ornatus non est in uestibus, aut reliquo corporis cultu, quemadmodum docet diuus Pe-
trus

trus apostolus (nam id audiui nuper in concione) sed in castis ac pudicis moribus, & in ornamentis animi. Meretrices coluntur oculis multorum. Nos satis cultæ sumus, si placeamus uni marito. X A. Sed interim ille bonus uir, tam in uxore parcus, strenuè prodigit dotē, quā ex me nō mediocrē accepit. E V. Quibus rebus? X A. Quibus ipsi uisum fuerit, uino, scortis, alea. E V. Bona uerba. X A. Atqui sic res habet. Deinde cū mihi temulentus ad multā noctem redit domū diu expectatus, destertit noctē totā, nō nunq̄; & lectam cōuomens, ut ne quid addam. E V. St. te ipsum de honestas, cū de honestas maritū. X A. Emoriar, nisi mallē dormire cum scropha, q̄; cum tali marito. E V. Non tu tum illū exripis iurgio? X A. Ita ut dignus est, sentit me nō esse mutā. E V. Quid ille cōtrā? X A. Initio reclamabat sæuissimè, credens fore ut me sæuis uerbis protelaret. E V. Nunq̄; ne rixa incruduit usq̄; ad uerbera? X A. Semel duntaxat eò incaluerat utrinq̄; contentio, ut minimū res abfucrit à pugna. E V. Quid ego audio? X A. Librabat fustē, sæuis interim clamoribus intonās, ac diraminitās. E V. Nō ibi metuebas tu? X A. Imò uicissim ego corripiebā tripodem: si cōtigisset me digito, sensisset mihi nō decesse manus. E V. Nō uū clypei genus. Deerat colus lanceæ uice. X A. Sensisset sibi cū uiragine rem esse. E V. Ab mea Xanthippe, non ita decet. X A. Quid decet?

Si ille me non habet pro uxore, nec illum habitura sum pro marito. E V L. At Paulus docet, uxores oportere subditas esse uiris cum omni reuerentia. Et Petrus nobis exemplum proponit Saræ, quæ maritum suum Abraham dominum appellabat. X A. Audiui ista. Sed idem Paulus docet, ut uiri diligant uxores suas, sicut Christus dilexit sponsam suam ecclesiam. Meminerit ille officij sui, ego meminero mei. E V. Sed tamen ubi res in eum statum deuenit, ut alteri cedendum sit, æquum est uxorem marito cedere. X A. Si modò ille maritus est appellandus, qui me habet pro ancilla. E V. Sed dic mea Xanthippe, post desijt minitari uerbera? X A. Desijt, & sapuit, alioqui uapulasset. E V. Sed tu non desijsti rixari cum illo? X A. Nec desinam. E V. Quid ille interea? X A. Quid? nunquam dormit, somnium hominis, interdum nihil aliud quàm ridet, aliquoties arripit testudinem, in qua uix tres habet fides, eam quantum potest pulsans, mihi uociferanti obstrepit. E V. Ea res malè urit te? X A. Sic ut dici uix possit. Aliquando uix tempero à manibus. E V. Mea Xanthippe, permittis mihi ut liberius loquar apud te? X A. Permitto. E V. Idem ius erit tibi apud me. Hoc certè postulat nostra necessitudo, ab ipsis penè incunabulis inter nos inita. X A. Vera narras, nec ulla sodalium unquam charior fuit animo meo. E V. Qualis qualis est
tuus

tuus maritus, illud cogita, non esse ius permu-
tandi. Olim immedicabilibus dissiidijs remediũ
extremum erat diuortium : nunc hoc in totum
ademptum est: usq; ad extremum uitæ diem ille
tuus sit maritus oportet, & tu illius uxor. X A.
Superi malè faxint, qui ius hoc nobis ademe-
runt. E V. Bona uerba, sic uisum est Christo.
X A. Vix credo. E V. Sic habet. Nunc nihil su-
perest, nisi ut uterq; ad alterius mores & in-
genium accõmodando sese, concordiaẽ studea-
tis. X A. An ego possum illum refingere? E V.
Non minimum momenti est in uxoribus, qua-
les sint mariti. X A. Pulchrè conuenit tibi cum
tuo? E V. Nunc tranquilla omnia. X A. Ergo
turbarum nonnihil erat initio? E V. Nihil un-
quam tempestatis, sed tamen, ut fit inter homi-
nes, nonnunquam nubeculae quaedam oborie-
bantur, quæ poterant gignere tempestatẽ, nisi
commoditate morum fuisset occursum. Habet
suos quisq; mores, & est sua cuiq; sententia: et
si uerum fateri uolumus, sunt sua cuique uitia,
^c quæ si usquam, certè in matrimonio nouisse
oportet, non odisse. X A. Rectè mones. E V.
Fit autem frequenter, ut dissiliat beneuolentia
mutua inter maritum & uxorem, ^d antequam
alter alteri satis notus sit. Id est in primis ca-
uendum. Semel enim orta similitate, ægrè sar-
citur gratia, præsertim si res ad atrociam conui-
cia processerit. Quæ glutino committuntur, si

statim cōcutias, facillè distrahuntur: cæterũ ubi siccato glutino semel cohæserint, nihil firminus. Proinde in initio nihil non faciendum, ut inter uxorẽ & maritũ coalescat, confirmeturq; bene uolentia. Id maximè fit obsequio, morumq; com moditate. Nam beneuolentia quæ sola formæ gratia cõciliatur, fermè tẽporaria est. X A. Sed narra nobis obsecro, quibus artibus pertraxeris maritũ ad tuos mores. E V. Dicam in hoc, ut imiteris. X A. Si queam. E V. Facillimum erit, si uelis, nec adhuc serum est. Nam & ille iuuenis est, & tu puella, ac nondum annus opinor expletus est à nuptijs. X A. Vera prædicas. E V. Dicam igitur, sed tacituræ. X A. Maximè. E V. Illa prima mihi cura fuit, ut in omnib. essem iucunda marito, ne quid esset quod illius animum offenderet: obseruabã affectũ ac sensum illius, obseruabam & tempora, & quibus rebus deliniretur, quibus irritaretur, quemadmodũ face re solent ij, qui elephantos ac leones cicut, aut similia animantia quæ ui cogi nõ possunt. X A. Tale animal mihi domi est. E V. Qui adeunt elephantos, nõ gestant uestem candidã: nec puniceam, quã tauros, quòd his coloribus comper tum sit ea animantia efferrari. Quemadmodum & tigres tympanorũ sonitu sic aguntur in rabiem, ut seipsas dilanient. Et qui tractãt equos, habent uoces, habent popismata, & palpũ; aliãq; quibus ferocietes mitigent. Quãto magis deceat

deceat nos his artibus uti erga maritos, quibus cum nobis, uelimus nolimus, per omnē uitā est testū ac lectus cōmunis? X A. Perge quod cœpi sti. EV. His animaduersis, attemperabā me illi, cauens ne quid offensæ nasceretur. X A. Quēnam id poteras? E V. Primū in cura rerū domesticarū, quæ peculiaris est prouincia matronarum, aduigilabam, nō solum cauēs ne quid esset prætermissum, uerum etiā ut omnia cōgruerent ad illius sensum, in rebus etiā minutissimis. X A. Quibus? E V. Puta, si maritus hoc aut illo cibo peculiariter delectetur, si cibus placeat hoc aut illo modo coctus, si lectus hoc aut illo modo stratus. X A. At quo pacto attemperares te ei qui domi nō esset, aut esset ebrius? E V. Mane, h̄ istuc ibam. Si quādo maritus uidebatur admodū tristis, nec esset appellandi tempus, nequaquā ridebam ac nugabar, quemadmodū nōnullæ mulieres solent, sed sumebā & ipsa uultū submœstū ac sollicitū. Quemadmodū enim speculū, si probū est, semper reddit imaginē inuētis: ita deceat matrē familiās ad affectum mariti cōgruere, ne sit alacris illo mœrente, aut hilaris illo cōmoto. Quod si quādo cōmotior erat, aut blādo sermone leniebam, aut silentio cōcedebam iracūdiæ, donec ea refrigerata tempus se daret uel purgandi, uel admonēdi. Idē faciebā si quādo plus æquo potus redibat domū, nec id temporis nisi iucūda loquebar illi: tantū blāditijs pertrahēbā

ad lectum. X A. Infelix uerò uxorū conditio, si iratis, ebrijs, & quicquid libet patrantibus maritis, tantū obsequuntur. E V. Quasi uerò hoc non sit mutuū obsequium. Coguntur & illi multa ferre in moribus nostris. Est tamen tempus, quum in re seria fas est uxori monere uirum, si quid est alicuius momenti: nam ad leuia præstat^c conuiuere. X A. Quod tandem? E V. Quum erit animo uacuo, nec cōmotus, nec sollicitus, nec potus, tum absq; testibus blandè monendus uel rogandus potius, ut in hoc aut illo melius consulat rei, aut famæ, aut ualetudini suæ. Atq; hæc ipsa admonitio leporibus ac facetijs erit cordiēda. Nonnunquam præfatione ab illo stipulari soleo, ne mihi succenseret, si quid stulta mulier admonerē, quod ad illius bonorem, aut ualetudinem, aut salutem facere uideretur. Vbi monuissē quæ uolebam, amputaui sermonem illum, & ad alia iucundiora dēflectebam. Est enim ferè hoc nostrum uitium, mea Xanthippe, ut semel exorsæ loqui, sine ut facere nequeamus. X A N. Aiunt. E V. Illud in primis cauebam, ne præsentibus alijs maritum obiurgarem, aut ne quid querelarū domo efferrem. Facilius sarcitur, si quid inter duos cōmissum est. Quòd si quid extiterit eius generis, ut nec ferri possit, nec uxoris admonitione sanari, ciuilius est, ut uxor querelam deferat ad parentes & cognatos mariti, quàm ad suos, & ita
querere

querelam temperet, ne uideatur odisse maritū,
 sed uitū potius mariti Nec tamen effutiat om-
 nia, ut hīc quoq; tacitus agnoscat, & amet uxo-
 ris ciuilitatem. X A. Philosopham esse oportet,
 quæ ista præstet E V. Imò talibus factis ma-
 ritos ad similem ciuilitatem inuitabimus. X A.
 Sunt quos nulla ciuilitate corrigas E V. Equi-
 dem non arbitror: sed fac esse, primū illud co-
 gita, maritus ferēdus est, qualis qualis est. Præ-
 stabilius igitur est ferre uel sui similem, uel pau-
 lō cōmodiorem factum nostra ciuilitate, quàm
 nostra sæuitia peiorem in dies. Quid si profe-
 ram maritos, qui simili ciuilitate correxerunt
 sponfas suas? Quanto magis decet nos idem
 præstare aduersus maritos? X A. Narrabis igi-
 tur exemplum meo marito dissimillimū. E V. Est
 mihi familiaritas cum homine quodam nobili,
 docto, singulariq; morum dexteritate. Is duxe-
 rat puellam uirginem, annos natam decem &
 septem, ruri in parentum ædibus perpetuò edu-
 catam, ut nobiles frē gaudent habitare ruri, ob-
 uenatū & aucupium. Rudem uolebat ille, quō
 facilius illā ad suos mores fingeret: cœpit eam
 instituere literis ac musica, paulatimq; assuefa-
 cere, ut¹ redderet ea, quæ audisset in concione,
 cæterisq; rebus formare, quæ pōst essent usui
 futura. Hæc quoniam erant noua puellæ, quæ
 domi suæ fuerat in summo ocio, & inter famu-
 lorum colloquia lususq; educata, cœperunt esse

tædio. Detrectabat obsequium, & quum maritus urgeret, illa sine fine flebat, nonnunquam & in terram abijciebat sese, occipitiū illidens solo, quasi mortem optans. Earum rerum cum nullus esset finis, maritus dissimulato stomacho, inuitabat uxorem, ut animi relaxandi gratia unà proficiscerentur rus ad ædes soceri. Ibi lubens obtemperabat uxor. Eò cum uentum esset, maritus reliquit uxorem apud matrem & sorores: ipse cum socero prodibat uenatum. Ibi submotis testibus denarrat socero, se sperasse iucundam uitæ sociam, nunc habere perpetuò lachrymantem ac sese discruciantē, nec ullis monitis sanabilē: orat ut sibi adsit in medendo filiæ morbo. Socer respondet, se^m semel ei tradidisse filiam: quòd si illa nō obtemperaret uerbis, uteretur suo iure, & uerberibus eam emendaret. Tum gener: Noui, inquit, ius meū, sed malim eam tua uel arte, uel autoritate sanari, q̄; ad hoc extremū remedium uenire. Socer pollicitus est se curaturum. Post unum atq; alterum diem captat tempus ac locū, ut solus esset cum filia: ibi uultu ad seueritatem composito, incipit commemorare, quàm illa esset infelici forma, quàm nō amabilibus moribus, quàm sæpe metuisset, ne nullum illi posset inuenire maritum. At ego meo maximo labore, inquit, talem inueni tibi, qualem nulla non optaret sibi quantumuis felix. Et tamen tu non agnosces quid pro te fecerim,

cerim, nec intelligens te talem habere maritū, qui nisi esset humanissimus, uix te dignaretur habere in ancillarum numero, rebellas illi. Ne longum faciam, sic incanduit patris oratio, ut uix uideretur manibus temperare. Est enim uir ingenio mirè uastro, qui ⁿ citra personam omnē posset quamuis agere comœdiam. Ibi puella partim metu, partim ueritate commota, accidit ad patris genua, rogans ut præcitorū uellet obliuisci, se in postcrum memorem fore officij sui. Ignouit pater, pollicitus se quoq; fore patrē amantissimum, si quod polliceretur præstaret.

X A. Quid deinde? E V. Puella digressa à colloquio parentis, redit in cubiculum, offendit maritum solum, accidit illi ad genua, & ait: Mari te, hætenus non noui neq; te, neque meipsam, posthac uidebis me aliam factam, tantum obliuiscere superiorum. Hanc uocem maritus excepit osculo, & omnia pollicitus est, si illa persisteret eo animo. X A. Quid? perstitit? E V L. Usq; ad mortem, neq; quicq; erat tam humile, quod illa non alacris ac uolens obiret uolente marito. Tantus amor inter eos natus est & confirmatus. Post annos aliquot puella crebrò sibi gratulata est, quòd contigisset tali marito nubere, qui nisi contigisset, eram, inquit, omniū mulierum perditissima. X A N. Talium maritorū non minus rara est copia, quàm alborum coruorum. E V. Iam si molestum non est, referam tibi

quiddam de marito commoditate uxoris correcto, quod nuper accidit in hac ipsa ciuitate.

X A. Nihil est quod agam, & perquam grata mihi est tua confabulatio. E V. Est uir quidam non postremæ nobilitatis: is, ut solet hoc hominum genus, plerunq; uenabatur: ruri incidit in puellam quandam pauperrimæ mulierculæ filiam, in eam cœpit deperire, homo iam prouectioris ætatis. Atq; huius gratia frequenter pernoctabat foris. Prætextus erat uenatio. Vxor huius mulier insigni probitate, nescio quid suspicans, peruestigauit furta mariti sui, & eo profecto nescio quò, adiit casam illam rusticanam, expiscata est de toto negotio ubi dormiret, unde biberet, quis esset apparatus cõuiuij. Nihil erat ibi supellectilis, sed mera paupertas. Abijt matrona domum, ac mox redijt, secũ adducens lectum cõmodum & apparatus, uasa aliquot argentea, addidit pecuniam, admonens ut si quando rediret ille, tractarent cum ciuilius, dissimulans interim sese uxorem esse, ac sororem esse simulans. Post dies aliquot redit eò furtim maritus, uidet auctam supellectilem, & apparatus lautiozem. Rogat, unde is nitor insolitus: auunt matronam quandam honestam illi cognatam hæc aduexisse, ac mandasse ut honestius posthac ° acciperetur. Illicò tetigit animum illius suspicio, uxoris hoc esse factum. Reuersus domum, rogat num illic fuisset: illa non negat.

negat. Rogauit & quo tandem cōsilio misisset eō supellectilem. Mi uir, inquit, assuetus es uitæ commodiori. Videbam illic te durius accipi, putabam esse officij mei, ut quando ita tibi cordi est, lautius illic habereris. X A. O matronam nimium bonam. Ego citius pro lecto substrauissem illi fasciculum urticarum ac tribulorū. E V. Sed audi finem. Vir perspecta tanta probitate, tantāq; mansuetudine coniugis suæ, nunquam deinde usus est furtiuo concubitu, sed domi semet oblectauit cum sua. Scio tibi notū esse Gilbertum Batauum. X A. Noui. E V L. Is, ut scis, florenti ætate duxit uxorem iam prouectiorem ac P uergenti ætate. X A. Dotem fortasse duxit, non uxorem. E V. Sic est. Is fastidiens uxoris, adamabat mulierculam, cum qua se subinde oblectabat foris. Raro domi prandeat aut cœnabat. Quid tu hīc eras factura? X A. Quid? Ego illi adamatæ inuolassē in capillos, & maritum exeuntem ad illam^r perfudissem lotionis, ut sic unctus iret ad conuiuium. E V L. At quanto hæc prudentius. Inuitabat mulierculam domum suam, comiter accipiebat. Ita maritum quoque sine ueneficijs domum pertraxit. Et si quando foris cœnabat cum illa, misit eō missum aliquem elegantiozem, iubens ut suauiter uiuerent. X A N. Ego malim mori, quàm esse lena mei mariti. E V L. Verūm interim rem ipsam expende. Nonne hoc multo satius erat, quàm

si sæuitia sua prorsus alienasset maritum, ac to-
 tam ætatem in iurgijs exegisset? X A. Fateor
 minus esse mali, sed ego non possem. E V L A.
 Vnum adijciam, atque ita discedam ab exem-
 plis. Hic uicinus noster, uir probus & inte-
 ger, sed paulò iracundior, quodam die pulsa-
 uerat uxorem suam, fœminam laudatissimã. Ea
 se recepit in intimum conclauc, atq; illic lachry-
 mans atque singultiens decoquebat animi æ-
 gritudinem. Aliquantò post per occasionem eò-
 dem ingressus est maritus, reperit uxorem flen-
 tem. Quid, inquit, hîc lachrymas ac singultis,
 puerorum more? Tum illa prudenter, Quid,
 inquit, an non hoc satius, ut hîc deplorem ma-
 lum meum, quàm si in uia uociferer, quemadmo-
 dum solent aliæ mulieres? Hoc dicto tam uxo-
 rio fractus ac uictus hominis animus, data de-
 xtra pollicitus est uxori se posthac nunquã in
 illam coniecturum manus, nec fecit. X A. Ego
 idem impetraui à meo diuersa ratione. E V. Sed
 interim est inter uos bellum. perpetuum. X A.
 Quid igitur uelles me facere? E V L. Primum
 s^{us} mussanda est tibi omnis iniuria mariti, & ani-
 mus illius officijs, comitate, mansuetudine pau-
 latim est conciliandus: aut uinces tandem, aut
 certè multò commodiore utèris, quàm nunc ute-
 ris. X A. Ille ferocior est, quàm ut ullis officijs
 mansuescat. E V L. Eia, ne dixeris. Nulla est fe-
 ra tam immanis, quin officijs cicuretur: ne de-
 speres

speres in homine. Fac periculū menscs aliquot
 me accusa, nisi senseris consilium hoc tibi fuisse
 bono. Sunt etiā quædam uitia ad quæ tibi con
 niuendum est. Illud ante omnia tibi cauendum
 censeo, ne quid rixæ moucas in cubiculo, aut in
 lecto: sed curandum est, ut illic omnia sint festi
 ua ac iucunda. Etenim si is locus, qui diluendis
 offensis, sarcindæq; gratiæ consecratus est, li
 te aut ægritudine quapiã profanetur, iam sub
 latum est omne remedium beneuolentiæ recon
 ciliandæ. Sunt enim fœminæ quædam tam mo
 rosæ, ut in ipso etiam coitu querantur ac rixen
 tur, eamq; uoluptatem, quæ diluere solet ex ani
 mis uirorum, si quid inerat molesti, morum fa
 stidio reddant insuauem, pharmacū ipsum ui
 tiantes, quum licuisset mederi offensis. X A N.
 Istud mihi frequenter accidit. E V. Atqui tam
 etsi semper est cauendum uxori, ne qua re mo
 lesta sit uiro, tamen id maximè studere debet,
 ut in eo congressu se uiro præbeat modis omni
 bus cōmodam & iucundam. X A. Viro, mihi
 cum bellua res est. E V. Mitte malè loqui: ferè
 nostra culpa uiri mali sunt. Sed ut ad rem re
 deam, qui uersantur in priscis fabulis poëtarū,
 narrant Venerem (eam faciunt deam cōnubij
 præsidem) habere uestum arte Vulcani confe
 ctum: in eo cōtextum esse quicquid est amatorij
 medicamenti: eo se cingit, quoties cōgressura est
 cum marito. X A. Fabulam audio. E V. Verū

sed audi quid sibi uelit fabula. X A. Dic. E V. Illud docet, uxorē omnē curam adhibere oportere, ut in congressu connubiali iucunda sit marito, quò recalescat ac redintegretur amor illo maritalis, & discutiatur ex animo, si quid erat offensionis aut tædij. X A. Sed unde nobis cessus ille? E V. Nihil opus ueneficijs aut incantamentis. Nullum incantamentum efficacius, quàm morum probitas cum suauitate coniuncta. X A. Ego tali marito blandiri non possum. E V. At hoc tu mihi refert, ut desinat esse talis. Si Circes artibus posses maritū uertre in suem aut ursum, faceres? X A. Nescio. E V. Nescis? An mallet habere suem maritum, quàm hominem? X A. Equidem malim hominem. E V L. Agè, quid si Circes artibus posses ex temulento reddere sobrium, ex prodigo frugalem, ex cessatore diligentem, non ne faceres? X A. Planè facerem: sed unde mihi istæ artes? E V. Atqui istas artes habes in te, si modò uelis adhibere. Tuus, uelis, nolis, sit oportet. Quò meliorem eum reddideris, hoc magis consulueris tibi. Tu tantū oculos habes defixos in illius uitia, eaquæ tibi exaggerant odium, & hac ansa tantū arripis illum, qua teneri non potest. Illa potius cōtemplare, quæ bona sunt in illo, & hac ansa prehendere illum, qua teneri potest. Antequam illi nuberet, tempus erat expēdendi quid haberet malorum. Oportebat enim non oculis solū, uerū

uerùm etiam auribus maritū deligere: nunc me dendi tempus est, non accusandi. X A. Quæ mulier unquam auribus cepit maritum? E V L. Oculis capit, quæ nihil aliud spectat, quàm corporis formam: auribus, quæ diligenter obseruat, quid fama de illo prædicet. X A. Pulchrè mones, sed serò. E V. At non serum est studere corrigendo marito. Ad eam rem conducet, si quid pignoris ex te natum fuerit uiro. X A N. Iam natum est. E V L. Quando? X A. Iam pridem. E V L. Quot menses sunt? X A N. Fere mē septem. E V. Quid ego audio? Tu nobis Y trimestris fœtus iocum renouas? X A. Nequaquã. E V. Ita necesse est, si tempus à nuptiarum die supputas. X A. Imò ante nuptias fuerat mihi eum eo colloquium. E V L. An ex colloquio nascuntur pueri? X A. Fortè solam nactus, cœpit alludere, titillans axillas ac latera, quò me pro uocaret ad risum. Ego nõ ferens titillationem, me resupinabam in lectum, ille incumbens figebat oscula, nec satis scio quid egerit præterea: certè paucis post diebus uterus cœpit intumescire. E V. I nunc, & maritum contemne, qui si lusitans gignit liberos, quid faciet cùm seridum aget? X A. Suspicio & nūc me grauidam esse. E V L. Euge contigit felici fundo bonus cultor. X A N. Hac in parte plus præstat, q̄ uellem. E V. Ista querela tibi cum paucis uxoribus est communis. Sed inter uos intercesserat pactū

paſſum connubiale? X A. *Interceſſerat.* E V L. *Leuius igitur peccatū eſt. Eſt'ne proles maſcu-*
la? X A. *Eſt.* E V L. *Illa uos rediget in gratiam,*
ſi tu uel paululum temet accommodes. Quid alij
prædicant de tuo marito ſodales, & quibus
cum habet cōmercium foris? X A. *Prædicant*
eum eſſe moribus cōmodiſſimis, comem, libera-
lem, amicū amico. E V. *Et iſta mihi bonā ſpem*
faciūt, illum fore qualem uolumus. X A. *At mi-*
hi uni talis non eſt. E V. *Sed tu te illi præbeto*
qualem dixi, meq; pro ^zEulalia uoca Pſeudola-
liam, niſi tibi quoq; talis eſſe cœperit. Quin et
illud cogita, illum adhuc iuuenem eſſe, nondum
opinor egreſſum annos uiginti quatuor, nōdum
nouit quid ſit eſſe patrem familiās. Iam non eſt
tibi cogitandum de diuortio. X A. *At frequen-*
ter cogitauit. E V. *Verū ea cogitatio ſi quando*
tibi inciderit in mentem, primū reputa tecum,
quā nihil rei ſit ſcœmina diuiſa à uiro. Sum-
mum decus matronæ eſt, morigeram eſſe ſuo
coniugi. Ita natura comparatum eſt, ita uoluit
Deus, ut mulier tota pendeat à uiro. Tantū co-
gita id quod res eſt: maritus eſt, alius nō poteſt
obtingere. Deinde ueniat in mentem puellus il-
le duobus communis. Quid de illo ſtatues? Au-
feres tecum? fraudabis maritū ſua poſſeſſione.
Relinques apud illum? ſpoliabis teipſam eo,
quo nihil habes charius. Poſtremò dic mihi, ha-
bēs ne quæ tibi malè uelint? X A N. *Habeo*
noucr-

nouercam germanam, præterea socrum huic
 simillimam. E V. Aded tibi malè uolunt? X A.
 Cuperent extinctam. E V. Et istæ tibi fac ut in
 mentem ueniant. Quid enim illis possis facere
 gratius, quàm si uideant te diuulsam à marito,
 uiduam, imò plusquam uiduam uiuere? Nam ui
 dus licet alteri nubere. X A. Equidem probo
 tuum consilium, sed tædet diutini laboris. E V.
 At reputa quantū laborum sumpseris prius, q̄;
 hunc psittacū docueris quædam humana uer
 ba sonare. X A. Plurimū profectò. E V. Et pi
 get operà sumere in fingendo marito, qui cum
 perpetuò suauiter degas ætatem? Quantum la
 boris sumunt homines, ut equum sibi cōmodum
 reddant? Et nos pigebit adlaborare, ut mari
 tis utamur cōmodioribus? X A. Quid faciam?
 E V. Iam dixi. Cura ut domi nitcant omnia, ne
 quid sit molestiæ, quod illum exigat ex ædi
 bus. Tu te illi comem præbe, semper interim
 memor reuerentiæ cuiusdam, quam uxor debet
 marito. Absit tristitia, sed absit et petulantia:
 nec putida sis, nec lasciua. Sit apparatus domi
 lautus. Nosti palatum mariti: quod illi suauissi
 mum est, id coquito. Quinetiam ijs, quos ille
 amat, comē et affabilem te præbeto. Hos fre
 quenter ad conuiuū uoca. In conuiuio facito, ut
 læta plenaq; hilaritatis sint omnia. Denique s̄
 quando ille uino lætior pulsabit suā tctudinē,
 tu uoce accinito. Sic assuefacies maritū mancre

domi, & minues impensas. Sic enim ille cogi-
 tabit tandem, Næ ego insigniter insanio, qui
 foris magna rei famæq; iactura uictitem cum
 scorto, quum domi babeam uxorem multò lepi-
 diorem, meiq; amantiorem, apud quam nitidius
 ac lautius accipi liceat. X A. An credis succes-
 surum, si tentem? EV. Me uide. Ad me recipio.
 Interim & maritum tuum aggrediar, admonē-
 bo & illum sui officij. X A. Laudo consilium:
 at uide ne quid huius rei suboleat ipsi, ^b misce-
 ret cælum terræ. EV. Ne metue. Ita per am-
 bages temperabo sermonem, ut ipse mihi nar-
 ret, quid inter uos sit turbarum. Hoc facto, meo
 more tractabo illum blandissimè, & ut spero,
 tradam eum tibi cōmodiorem. De te per occa-
 sionē mentiar, quàm amanter de illo sis loqui-
 ta. X A. Christus bene fortunet, quod agimus.
 EV. Aderit, modò ne desis tibi.

Scholia.

a ¶ (Fungo.) Fūgos appellamus homines stul-
 tos ac nihili. b ¶ (St, interiectio est innuens
 silentium: sic enim docti legendum censent illud
 ex Phormione Terentij: Non es obsecro quem
 semper te esse dictitasti & Chr. St. Sopbr. Quid
 bas metuis fores? Quo loco pro St, perperā le-
 gitur, est. c ¶ (Quæ si usquam.) Allusit ad
 uersiculum prouerbialem: Mores amici noue-
 ris, non oderis. d ¶ (Antequam alter alte-
 ri.) Hoc Plutarchus in præceptis connubialib.
 e ¶ (Vo

e ¶ *Voces.*) *Ad uocem hominis equi redduntur mitiores.* f ¶ *Popismata.*) *Popisma sonitus est, propemodum imitans uentris crepitum, qui fit ore aut manibus aptè complosis nõ sine humore. Autore Plinio, fulgetras adorare popismate, gentium olim consensus erat: unde est illud Aristophanis, πὸς τὰς βροτὰς ἀνοσιπάλῃ.* g ¶ *Palpum.*) *De palpo Horat. Cui malè si palpere, recalcitrat. Palpari autem, est uola leuiter percutere tergum equi ferocientis.* h ¶ *Isthuc ibam.*) *Id est, hoc eram dicturus. Terentij uerba sunt.* i ¶ *Refrigerata, id est, ubi refrixit, siue deserbuit. Ita Fabius: Refrigerato inuentionis amore. Sic & re canduisse dicitur ira.* k ¶ *Conniuere.*) *Id est, quasi clausis oculis dissimulare te uidere quod uides.* l ¶ *Redderet.*) *Reddit qui soluit. Reddit & discipulus, quum recitat audita: nam qui docet aut dictat, quasi credit mutuum.* m ¶ *Semel nõ refertur ad bis, sed declarat totum filicæ ius traditum sponso.* n ¶ *Citra personam.*) *Nam personati histriones agebant fabulas. Persona autem est facies apposititia.* o ¶ *Acciperetur, id est, tractaretur, quemadmodum bene habiti dicuntur. Ita Teren. Accipit hominem nemo melius.* p ¶ *Vergenti ætate, inclinata ad seniũ. Sic ea uoce absolutè usus est Suetio.* q ¶ *Inuolassẽ in capillos.*) *Sic pugnant mulieres. Terentianum est. Alioqui*
inuo-

inuolare nonnunq̄; sonat furari. Catullus: Hue
redde pallium mihi meum, quod inuolasti.

r ¶ (Perfudissem lotio.) Id accidit Sor. rati: &
olim loti unctiq̄; ibant ad cōuiuiū. s ¶ (Mussan
da, dissimulanda, uel tacitè ferenda. t ¶ (Pro-
fanetur.) Sacra profanari dicuntur: leclulus au-
tem locus est dicatus recōcinnandæ beneuolen-
tiæ. Hæc est sententia Plutarchi in præceptis
coniug. u ¶ (Cestū, id est, cingulū. x ¶ (Et hac
ansa.) Epictetus scripsit, unicuiq̄; rei duas esse
ansas, alterā qua teneri possit, alteram qua nō
possit: significās, in unaquaq̄; re esse aliquid cō-
modi, rursus aliquid incōmodi. Stultus arripit
ansam malam, sapiens alterā. Huic itaq̄; nihil
nō tolerabile. y ¶ (Trimestris fœtus.) Alludit
ad prouerbialē uersum qui est apud Suet. τοῖς
δὲ τυχῶσι καὶ βίβλωα παιδία. z ¶ (Eulalia à
bene loquēdo nomen habet: Pseudolalia, à men-
daci loquacitate. a ¶ (Nouercam germanā.)
Nō de gente aut sorore sentit, sed germanā di-
xit ueram. Nouercarū autem est odisse priui-
gnos. b ¶ (Miscere cœlum terræ, de uehemen-
ti perturbatione dictum est prouerbiū. Iu-
uen. Licet & mare cœlo cōfundas, homo sum.

MILITIS ET CAR-

THVSANI.

MIL. Salue mi frater. CAR. Salue & tu ger-
mane charissime. MI. Vix te agnosco. CAR.
Adeo ne consenui intra biennium? MI. Non,
sed

sed caput rasum, noua uestis, faciūt ut mihi uidearis aliud quoddam animal. CAR. Ita'ne nō agnosceres uxorem tuam, si tibi occurreret induta noua ueste? MIL. Non, si tali. CAR. At ego te probè agnosco, cui non solūm uestis mutata est, uerum etiam facies, totusq; corporis habitus. Quot coloribus pictus es? Nulla auis æquè uariat plumas suas. Tum quàm omnia secta, quàm nihil iuxta naturam aut morem communem? Adde tonsuram uerticem, barbam semirasam, sylvam quæ supra labrum superius est perplexam, nec aliter hinc & hinc prominentem, quàm solent in felibus pili longiores. Nec una cicatrix fœdauit uultum, ut^a Samius quispiam literatus uideri possis, de quo iocus est prouerbij. MI. Sic decet redire è bello. Sed dic mihi, erat hîc tanta bonorū medicorū inopia? CA. Quamobrem? MIL. Quia nulli cōmiseris sanandum cerebrū tuum priusquam in hanc seruitutem te præcipitem dares. CA. Ita'ne uideor insanisse? MI. Maximè. Quid erat necesse hîc te^b sepeliri ante tempus, quum esset unde commodè uiueres in mundo? CAR. An nunc nō uideor tibi in mundo uiuere? MI. Nō per Iouem. CA. Dic quamobrem? MI. Quia non licet ambulare quò uelis. Huic loco uelut caueæ include ris. Adde rasurā, uestem prodigiosam, solitudinem, piscium perpetuū esum, ut mirer te ipsum non uerti in piscem. CARTH. Si uertrentur

homines in omnia quibus uescuntur, tu iam pridem porcus esses. Nam suilla soles delectari.

M I. Non dubito quin iandudū pœniteat te instituti: paucos enim comperio, quos non capiat pœnitudo.

C A R. Hoc illis usu uenit, quia se in hoc uitæ genus uelut in puteū præcipitant: ego descendi sensim & consulto, prius explorato meipso, perspectaq; tota huius uitæ ratione, iam annos natus uiginti octo, qua ætate sibi quisq; notus esse potest. Quod ad locum attinet, tu quoq; loco angusto concluderis, si totius mundi consideres amplitudinem. Nec refert quæ spaciosus sit locus, modo nihil desit ad uitæ commoditatem. Multi raro, aut nūquam exeunt ciuitatem in qua nati sunt, qui si uctarentur exire, magnopere sibi displicerent, & incesceret illis mira libido relinquendæ ciuitatis: hic affectus uulgaris est, quo ego carco. Imaginor hinc totum esse mūdum, & hæc tabula mihi totum terrarum orbem repræsentat, quem ego cogitatione iucundius simul & tutius perambulo, quæ is qui nauigauit ad nouas insulas.

M I. Hic tu prop' modum dicis uerum.

C A. Rasurâ damnare non potes, qui uolens tondearis, utiq; commoditatis gratia. Mihi rasura, si nihil aliud, certè reddit caput purius, ac fortasse salubrius. Venetiæ quàm multi Patricij totum etiam caput radunt? Quid autē habet prodigiosum ueristis? Nonne tegit corpus? Ad duplicem usum adhibe-

adhibetur uestis, ut depellatur iniuria cœli, eaq; uelet, quæ pudor iubet tegi. An non hos usus præbet hæc uestis? Sed offendit color: quis color magis decet omnes Christianos, quàm is, qui datus est omnibus in baptismo? Dictum est tibi quoq; Accipe uestem candidam. Hæc itaque uestis admonet me quid promiserim in baptismo, nimirum innocentiae perpetuum studium. Porro solitudinem si uocas turbæ fugam, hoc exemplum est non nostrum, sed ueterum prophetarum, atq; etiam philosophorum ethnicorum, & quibuscunq; bonæ mentis cura fuit: imò poetæ, astrologi, ac similibus artibus dediti, quoties aliquid magni ac supra uulgus hominum moluntur, secessum quærere solent. Cur autem uoces hanc solitudinem? Vnius amiculi confabulatio pellit solitudinis tædium. Hic habeo sodales omnium rerum plus quàm sedecim. Ad hæc interuifunt amici crebrius quàm uellem, aut expedit, & tibi uideor in solitudine uiuere? M I. At non semper licet cum his confabulari. C A. Nec semper expedit. Atque hoc iucundior est confabulatio, quòd uoluptatis gratiam augeat interrupta copia. M I. Non pessimè cõiectas. Nam mihi quoq; suauiores sunt carnes reuoluta pascha post quadragesimam. C A R. Nec interim tamen, quum maximè uideor solus, desunt mihi cõfabulones longè festiuiores ac suauiores istis uulgaribus congerronibus. M I L.

Vbi sunt? C A. Vides hîc codicem Euangelicûs in hoc mecû fabulatur ille, qui olim additus facundus comes in uia duobus discipulis proficiscentibus in Emauntem, effecit ut nō sentirent itineris laborem, sed sentiret dulcissimū cordis ardorem, inhiantes mellitis illius sermonib. In hoc mihi loquitur Paulus, in hoc Esaias, cæteri q; prophetæ. Hîc mecû confabulatur dulcissimus ille Chrysostomus, hîc Basilius, hîc Augustinus, hîc Hieronymus, hîc Cyprianus, cæteri q; non minus eruditi quàm facundi doctores. An nosti ullos tam amœnos cōfabulones, quos cum his conferas? An in tali sodalitia, quod mihi nunquam nō adest, reputas obrepere posse solitudinis tædiuū? M I L. Mihi frustra loquerentur non intellecturo. C A R. Iam quid refert quibus rebus hoc corpusculum alatur? cui minimo satisfacit, si iuxta naturā uiuamus. Vt nostrūm habitior, tu qui uesceris perdicibus, phasianis, & capis, an ego qui uiuo piscibus? M I L. Si tibi esset uxor, ut mihi est, minus haberes succi. C A R. Et ideo sufficit quilibet cibus, & quantumuis exiguus. M I. Sed interim agitas uitam Iudaicam. C A. Bona uerba: Christianam si non assequimur, certè sequimur. M I. In ueste, cibo, preculis, cæteris q; ceremonijs pontificis fiduciam, neglecto studio pietatis Euangelicæ. C A. Quid alij faciant, nō est meū iudicare: ego his rebus nequaquam confido, minimum q; tribuo.

tribuo, sed in animi puritate & in Christo colloco fiduciam. M 1. Cur igitur obseruas? C A. Vt mihi pax sit cum fratribus meis, & ne cui quoquo modo sim offendiculo. Nolim autem offendere quenq; ob huiusmodi res leuiculas, quas nihil est negocij seruare. Vt sumus homines quacunq; ueste tecti, minutissimarū etiā rerum similitudo aut dissimilitudo cōciliat aut dirimit cōcordiam. Rasum caput, aut uestis color per se quidem nō cōmendat me Deo. Sed quid diceret populus, si comā alerem, aut tuā istam uestem sumerem? Reddidi tibi rationē mei consilij, nunc quæso ut mihi uicissim tui consilij rationem reddas, dicasq; ubi cessarint omnes boni medici, quū relicta domi uxore iuuenula et liberis, proficisceris in militiā, uili salario cōductus ad iugulandos homines, idq; tui quoque capitis periculo. Neque enim tibi res erat cum a^dfungis aut papaueribus, sed cum armatis uiris. Vtrum uerō putas infelicius, iugulare Christianum hominem ob mercedulam, à quo nunq; sis læsus, an teipsum simul & corpus & animam in æternum exitium mittere? M 1. Fas est occidere hostem. C A. Fortassis est, si impetat patriā tuam. Tum pium uideri potest, pugnare pro liberis & uxore, pro parentibus & amicis, pro aris & focus, pro tranquillitate publica. Quid isthuc ad tuam militiā mercenariā? Ego, si perisses in hoc bello, non redemisssem

animam tuam uitiosa nuce. M I. Non? C A R. Nō, ita me Christus bene amet. Iam utrū existi-
 mas durius, obedire bono uiro, quē nos Priorē
 uocamus, qui uocet ad preces, ad sacram lectio-
 nem, ad doctrinam salutarem, ad psallendum
 Deo: an obedire barbaro cuiquam Centurioni,
 qui sæpe magnis ac nocturnis itineribus uocet
 quò lubet, ac reuocet, qui bombardarum ictibus
 obijciat, qui iubeat te stare loco, aut occisurum,
 aut occidendum. M I. Minus narras, quàm res
 habeat, malorū. C A. Si quid ego deflexero à di-
 sciplina huius instituti, pœna est admonitio,
 aut aliud leue quiddam: tibi, si quid cōmittas ad-
 uersus legēs imperatorias, aut pendendum est,
 aut nudo inter intentatas in te lancearum cu-
 spides cundum: Nam plelli capite beneficium
 est. M I. Non possum refragari ueris. C A R. Iam cultus iste satis indicat te non multū num-
 morum referre domum. M I L. Nummorū mihi
 iam pridem ne pilus quidem fuit, imò multum
 æris alicui cōflauit. Proinde huc deflexi, ut me
 instruas uiatico. C A R. Vtinam huc deflexis-
 ses quum properares in sceleratam istam mili-
 tiam. Sed unde tanta nuditas? M I L. Rogas un-
 de? Quicquid ex salario, quicquid ex prædatio-
 nibus, sacrilegijs, rapinis, furtis parare licuit, id
 totum absumebatur in uina, scorta, & aleam.
 C A. O te miserum. Et intcrim uxorcula, cuius
 gratia Deus iussit relinquere patrem & matrē,
 domi

domi mœrebat deserta cum paruis liberis. Et interea tibi uidebaris uiuere, in tantis miserijs, in tantis sceleribus? M I L. Hoc fallebat sensum malorum, quòd innumeros haberem malorũ socios. C A. Quin illud uereor, ne uxor te nõ agnoscat. M I L. Quis sic? C A R. Quia sic cicatrices pinxerunt tibi nouam faciem. In fronte quam fossam habes? Videtur tibi exectum fuisse cornu. M I L. Imò si rem nosses, gratulareris mihi hanc cicatricem. C A. Quamobrem? M I. Minimo minus aberat quin perierim. C A R. Quid erat mali? M I. Cuidam tendenti rupta est balista chalybea, eius fragmentum insiliit in frontem. C A. Et in bucca cicatricem habes palmo longiorem. M I L. Hoc uulnus accepi in pugna. C A R. Bellica? M I L. Non: inter aleam ortum est dissidium. C A. Iam & in mento uideo nescio quid gemmarũ. M I L. Nihil est. C A. Suspicio tibi cõtractam scabiem, quam uocant Hispanicam. M I L. Rectè diuinas mi frater. Tertium ea laboraui usq; ad uitæ periculum. C A. Vnde hoc mali accidit tibi, ut sic incuruus incedas, quasi esbes nonagenarius, aut quasi messor quispiã, aut quasi delumbatus esses fustis? M I. Morbus ita contraxit neruos. C A R. Næ hic magnificam passus es metamorphosin. Antehac eras eques, nunc ex Centauro factus es animal semireptile. M I L. Hæc nimirum est alea Martis. C A R. Imò hæc est insania tuæ men-

tis. Quas uerò manubias uxori tuæ, liberisq;
 tuis referes domū lepram? Nam ista scabies ni-
 hil aliud est quàm lepræ species: nisi quod idco
 nō uitatur, quia multorū est cōmunis, præcipuè
 nobilium: at ob hoc ipsum magis debebat uita-
 ri. Nunc istud malum affricabis ijs qui tibi de-
 buerant esse charissimi: & ipse per omnem ui-
 tam putre cadauer circumferes. M I. Quæso te
 frater ut desinas: satis malorum est, etiam si nō
 accedat obiurgationis molestia. C A. Quotam
 autem malorum partem cōmemorauit? Ista cor-
 poris duntaxat sunt. Iam animam uerò qualem
 reportas, quanta scabie putrem, quot uulncri-
 bus sauciam? M I L. Tam puram refero, quàm
est cloaca Parisijs in uia, quæ dicitur uulgò Ma-
berti, aut latrina publica. C A R T. Vereor ne
 multo perius oleat apud Deum et angelos eius.
 M I L. Sed iam rixæ satis est, dic aliquid de sar-
 ciendo uiatico. C A R T. Mihi nihil est quod
 dem, experiar quid uelit Prior. M I L. Atqui
 si quid daretur, essent tibi paratæ manus: nūc
 multæ obstant difficultates, quādo numeran-
 dum est aliquid. C A R. Quid alij faciant, ipsi
 uiderint: mihi nec ad accipiendū, nec ad dandū
 sunt manus. Verūm de his à prandio, nūc tem-
 pus monct ut accumbamus.

Scholia.

a ¶ Samius literatus, in cicatricosos prouer-
 bium. Vide Chiliades. b ¶ Sepeliri ante tem-
 pus.)

pus.) Alludit huc, quod dicuntur mundo mor-
 ta. c ¶ Interrupta copia.) Iuuenal. Volupta-
 tes commendat rarior usus. d ¶ Fungis aut
 pap.) Fungi fragiles sunt, et papauera solent
 decollari baculo. e ¶ Pro aris & focus, uer-
 ba sunt historicis peculiaria. Per aram signifi-
 cant religionem deorum, per focum rem dome-
 sticam. Nam & focus sacer erat laribus.

^a P S E V D O C H E I E T ^b P H I -
 L E T Y M I.

P H I L. Vnde tibi scatet tanta mendaciorum
 uis? P S E V D. Vnde suppetunt araneæ fila?
 P H I L. Non est igitur artis, sed naturæ? P S.
 A natura profecta sunt semina, ars & usus au-
 xere facultatem. P H I L. Non te pudet? P S E.
 Nō magis quàm coccyem suæ cantionis. P H.
 At tibi in manu est mutare cantionem tuam,
 & in hoc est homini data lingua, ut uera præ-
 dicet. P S E V. Imò ut conducibilia. At nō sem-
 per expedit uera dicere. P H I L. Ita nonnun-
 quam conducit habere manus furaces. Et hoc
 uitium esse tuo cognatum, testatur etiam popu-
 lare prouerbium. P S E. Vtrunque uitium ho-
 nestis nititur autoribus: illud habet Vlysses
 tantopere laudatum ab Homero, hoc Mercu-
 rium etiam Deum, si poëtis credimus. P H I L.
 Cur igitur uulgus execratur mendaces, fures
 etiam subiguntur in crucem? P S E V. Non ideo
 quod mentiantur, aut furētur, sed quòd inscitè

mentiantur aut furentur, uel quia præter naturam, uel quia non satis callentes artem. P H I. Est ne scriptor quispiam, qui tradit artem mentiendi? P S E. Bonam artis partem monstraue-
re tui rhetores. P H. Hi quidem tradunt artem bene dicendi. P S. Verum, sed bona pars bene dicendi, est scitè mentiri. P H I. Quid est scitè mentiri? P S. Vis definiam? P H. Volo. P S. Est ita mentiri, ut lucro sit, nec deprehendi possis. P H. At quotidie deprehenduntur multi. P S. Isti non sunt artifices absoluti. P H I. Es igitur tu absolutus artifex? P S. Propèmodum. P H I. Experire an me possis mentiendo fallere. P S. Et te quoq; possim, uir optime, si libeat. P H I. Dic igitur aliquod mendaciū. P S. At iam dixi. Non deprehendisti? P H. Non. P S. Agè fac sis attentus. Nunc incipiam mentiri. P H. Sum attentus, dic aliquid. P S. At iam iterum mentitus sum, te non deprehendente. P H. Equidem nihil adhuc audio mendacij. P S. Audisses, si calleres artem. P H I. Proinde cõmonstra tu. P S. Primum appellauit te uirum optimum: an non isthuc est insigne mendaciū, cum ne bonus quidem sis: & si bonus esses, optimus dici nõ possis, quum sint innumeri te meliores? P H. Hic planè sefelleras. P S. Iam fac periculū, an possis alterum mendaciū ex te deprehendere. P H. Non possum. P S. Hic desidero ingenium, quod alibi præstas. P H. Fateor, ostende tu. P S. Cum dicrem,

dicerem, nunc incipiam mentiri, non ne magnificè mentiebar, cum tot annos assueverim mentiri, & paulò antè, q̄ hoc dicerem, essem mentitus? P H. Mirum præstigiū. P S. Sed nunc saltem monitus arrige aurcis, ut deprehendas mentientem. P H. Arrcxi, dic. P S. Imò iam dictum est, & tu meum mendaciū es imitatus. P H. Tu mihi persuadebis, quòd nec aures habeam, nec oculos. P S. Quum homini sint aures immobiles, ut nec arrigi possint, nec demitti, mentiebar te arrecturum aures. P H I. Talibus mendacijs plena est omnis hominū uita. P S. Non talibus tantū, ò bone. Nam hæc ludicra sunt, sunt quæ rem adferant. P H. Turpius est lucrum ex mendacio, quàm ex lotio. P S. Verum est, inquam, sed ijs qui mentiendi nesciunt artem. P H. Quà igitur tu calles artem? P S. Non æquum est ut te gratis doceam: numera, & audies. P H. Nō emo malas artes. P S. Donas igitur gratis fundum tuum? P H I. Non sic insanio. P S. At ego ex hac arte mea certiores capio fructus, quàm tu ex tuo fundo. P H. Manebit tibi ars tua, tantū profer specimen, ut intelligam non omnino uanum esse quod dicis. P S. Accipe igitur^d specimen. Multis multorū negocijs memet admisceo, emo, uendo, recipio, sumo, mutuo, accipio depositum. P H. Quid tum postea? P S. Atque hīc potissimū capto eos, à quibus non facilè deprehendar. P H. Quos? P S. Stupidos, obliuio

sos, incogitantes, longè semotos, & mortuos.
 P H. Certum est mortuos neminem redargue-
 re. P S E. Si quid cui uendo in dicm, diligen-
 ter annoto in libellis rationū. P H. Quid dein-
 de? P S. Vbi reddenda est pecunia, plus impu-
 to merciū emptori, quàm acceperit. Is si incogi-
 tans est, aut obliuiosus, mihi certū est lucrum.
 P H. Quid si deprehendat? P S. Profero librum
 rationalem. P H. Quid si is doceat & euincat,
 se non accepisse quod imputas? P S E. Reclamo
 quantū possum. Nam in hac arte prorsus inuti-
 lis est pudor. Deniq; extrema ancora est, ut ali-
 quid cōminiscar. P H. Quid palàm deprehen-
 sus? P S. Nihil est facilius: errauit famulus, aut
 ipse lapsus sum memoria. Scitum est multas si-
 mul miscere rationes, hīc facilius est imponere.
 Exempli causa: Sunt quædam dispartita, quòd
 soluta sit pecunia: sunt alia pro quibus nihil nu-
 meratum est. Hæc in posteriorib. codicillis mi-
 sceo, sic ut nihil dispartā. Vbi supputatur, con-
 tendimus, & uinco plerunq; uel periurio. Est
 & hoc artis: serè rationem in eo cum accincto
 ad iter, & imparato. Nam mea mihi semper
 parata sunt. Deponitur aliquid apud me, seruo
 clàm apud me, nec reddo. Longū est priusquā
 resciscat ille, ad quem res missa est. Tandem si
 non licebit inficiari, dico mihi perisse, aut cōten-
 do me misisse quod non misi, incuso aurigas. Po-
 stremo si uitare non possum, quin reddam, red-
 do acci-

do accisum. PH. Bella uerò ars. PS. Nonnumquam eodem nomine bis accipio pecuniam, si liceat: primum domi, deinde illic quò proficiscor: & nusquam non sum. Interim tempus inducit obliuionem, confunduntur rationes, aliquis moritur, aut suscipit longinquam peregrinationem: ut omnia pessimè cadant, saltem interim usus sum aliena pecunia. Nonnullos etià capto specie benignitatis, ut faueant mentienti, sed semper de alieno: de meo nec matri darem teruncium. Quanquam autem in singulis uideatur lucrum exiguum, ex multis tamen (multis enim memet, ut dixi, misceo) nascitur accruus haudquaquà pœnitendus. Porro ne deprehendar, quum multæ sunt technæ, tum illa præcipua, omneis omniū epistolas, quas possum, intercipio, resigno, ac lego. Si quid obfuturum suspicor, premo: aut si reddo, reddo meo tempore. Ad hæc inter longo semotos interuallo mendacis meis sero similtatem. PHIL. Quis istinc usus? PSEV. Geminus. Primum, si non præstat quod alterius nomine promisi, & quo nomine munus etià accepi: nam & fumos huiusmodi magno uendo: fingo per illum aut illam stetisse, quo minus perfectum sit. PHI. Quid si neget ille? PSEV. Is procul abest, puta Basileæ, ego polliceor in Anglia: deinde fit, ut orta similtate neuter alteri credat, si quid incuser. Habes specimen artis. PH. At istam artē nos

crasiores solemus uocare furtū, qui ^hficum uo-
camus ficum, & scapham scapham. P S. O ho-
minem iuris Cæsarei rudem. An licet intende-
re actionem furti ci qui suppressit depositum,
aut qui abiurat mutuū, aut simili techna impo-
suit? P H. Oportuit. P S. Proinde uide pruden-
tiam artificū. Ex his plus est lucri, aut certè tan-
tundem, & minus est periculi. P H. Male sit
tibi cum tuis technis ac mēdacijs: nō enim libet
dicere, uale. P S. Tu ringere cum tua pannosa
ucritate, ego interim suauiter agam cū meis fur-
tis ac mendacijs, dextroⁱ Vlysse ac Mercurio.

Scholia.

a ¶ Pseudocheus, fusor mendaciorū. b ¶ Phi-
letymus, amans ueritatis. c ¶ (Ex lotio.) Allu-
dit ad Vespasiani dictum, Lucri bonus odor ex-
re qualibet. Nam is uctigal collegit ex lotio,
re malè olente, at non malè olebat pecunia.

d ¶ Specimen, id est, gustum, uel exemplum.

e ¶ Extrema ancora, id est, supremū refugium.
Vide prouerbiū de sacra ancora. f ¶ (Eodem

nomine.) Nomen hūc, titulus est debiti: unde et
pro debitoribus accipiuntur nomina. g ¶ (Fu-

mos huius.) Vide prouerbiū, Fumos uendere.

h ¶ (Ficū ficū, scapham.) Græca uox ambigua
est, sed opinor melius uerti per ligonē, à σκά-

πῶ, quod est fodio. i ¶ (Vlysse ac Mer.) Vlysses
ab Homero fingitur uasfer ac mendax. Mer-

curius adfert lucrum, uasfer & ipse ac furax.

NAV-

N A V F R A G I V M .

A N T O N I V S . A D O L P H V S :

A N . ²Horrenda narras. Est isthuc nauigare?
Probibeat Deus ne mihi quicq̃; unquam tale ue-
niat in mentem. A D . Imò quod hætenus me-morauī, lusus merus est præ his quæ nunc au-
dies. A N . Plus satis malorum audiui : inhorre-
sco te memorante, quasi ipse periculo intersim.A D . Imò mihi iucundi sunt acti labores. Ea no-
tæ quiddã accidit, quod magna ex parte spem
salutis ademit nauclero. A N T . Quid obsecro?A D . Nox erat ^bsublustris, & in summo malo
stabat quidam è nautis in galea (sic enim uocãt
opinor) circumspectãs si quam terram uideret :
huic cœpit assistere sphaera quædam ignea : idnautis tristissimũ ostentum est, si quando solita-
rius ignis est : felix, quum gemini. Hos uetustas
credidit ^cCastorem & Pollucem. A N . Quidillis cum nautis, quorũ alter fuit eques, alter pu-
gil? A D . Sic uisum est poëtis. Nauclerus qui cla-
uo assidebat, Socie, inquit (nam eo nomine semutuò compellant nautæ) uides ne quod soda-
litium tibi ^dclaudat latus? Video, respondit ille,
& precor ut sit felix. Mox globus igneus de-lapsus per funes deuoluit sese usq; ad naucle-
rum. A N . Num ille exanimatus est metu? A D .Nautæ assueuere monstris. Ibi paulisper cõmo-
ratus, uoluit se per margines totius nauis : inde
per medios ^eforos dilapsus cuanuit. Sub meri-

diem cœpit magis ac magis incrudescere tempore
 stas. Vidisti ne unquam Alpes? A N. Vidi. AD.
 Illi montes ferrucæ sunt, si conferantur ad un-
 das maris. Quoties tollebamur in altum, licuis-
 set lunam digito contingere: quoties dimitteba-
 mur, videbamur dehiscente terra rectà ire in
 Tartara. A N. O insanos qui se credunt mari.
 AD. Nautis frustra luctantibus cum tempesta-
 te, tandem nauclerus totus pallens nos adiit.
 A N. Is pallor præfagit aliquod magnum ma-
 lum. A D. Amici, inquit, desij esse dominus na-
 vis meæ: uicere uenti, reliquum est ut spem no-
 stram collocemus in Deo, et quisq; se paret ad
 extrema. A N. O uerè & Scythicam concionem.
 AD. In primis autem, inquit, exoneranda est na-
 uis: sic iubet necessitas, h durū telū. præstat con-
 sulere uitæ dispendio rerū, quàm simul cum re-
 bus interire. Persuasit ueritas: proiecta sunt in
 mare plurima uasa plena preciosis mercibus.
 A N. Hoc erat uerè¹ iacturā facere. A D. Ade-
 rat Italus quidam, qui legatum egerat apud re-
 gem Scotiæ, huic erat scrinium plenum uasis ar-
 genteis, anulis, panno, ac uestimentis sericis.
 A N. Is nolebat^k decidere cum mari? A D. Nō,
 sed cupiebat aut perire cum^l amicis opibus suis,
 aut simul cum illis seruari. Itaq; refragabatur.
 AN. Quid nauclerus? A D. Per nos, inquit, lice-
 ret tibi cum tuis perire solum, sed æquum non
 est, ut nos omnes tui scrinij causa periclitemur,
 alioqui

alioqui te unà cū scrinio dabimus in mare præcipitem. A N T. Orator em^m uerè nauticam. A D. Sic Italus quoq; iacturam fecit, multa mala precans & superis & inferis, quòd suum ià tam elemento tam barbaro credidisset. A N T. Agnoscoⁿ uocem Italicam. A D. Paulò pòst uenti nihilo mitiores facti nostris muncibus, rupe re funes, disicere uela. A N. O^o calamitatem. A D. Ibi rursus nos adit nauta. A N. Concionaturus. A D. Salutatur. Amici, inquit, tempus hortatur ut unusquisq; Deo se cõmendat, ac morti se præparet. Rogatus à quibusdã nauticæ rei non imperitis, ad quot horas se crederet posse tueri nauem, negauit se posse polliceri quicq; sed ultra tres horas nõ posse. A N. Hæc concio durior etiam erat priore. A D. Hæc ubi locutus est, iubet incidi funes omnes, ac malum usq; ad thecam, cui inseritur, incidi serra, ac simul cum antennis deuolui in mare. A N. Cur hoc? A D. Quoniam sublato aut lacero uelo erat oneri, non usui: tota spes erat in clauo. A N T. Quid interea uectores? A D. Ibi uidisses miseram rerum faciem: nautæ canentes, Salue regina, implorabant matrẽ Virginem, appellantes eam stellam maris, reginam cœli, dominam mundi, portũ salutis, alijsq; multis titulis illi blandientes, quos nusquam illi tribuunt sacre literæ. A N. Quid illi cum mari, quæ nunq; opinor nauigauit? A D. Olim Venus agebat curam nauta

rum, quia nata credebatur ex mari: ea quoniam desijt curare, suffecta est huic matri non uirgini Virgo mater. A N. Ludis. A D. Nonnulli procumbentes in tabulas, adorabant mare, P quicquid erat olei effundentes in undas, non aliter illi blandientes, quàm solemus irato principi.

A N. Quid aiebant? A D. O clementissimū mare, ô generosissimū mare, ô ditissimum mare, ô formosissimū mare, mitesce, serua. Huiusmodi multa occinebant surdo mari. A N. Ridicula superstitione. Quid alij? A D. Quidam nihil aliud quàm uocabant, plerique uota nuncupabant.

Aderat Anglus quidam, qui promittebat montes aureos Virgini Vualsamgamice, si uiuus attigisset terram. Alij multa promittebant ligno crucis quod esset in tali loco, alij rursum quod esset in tali loco. Idem factum est de Maria uirgine, quæ regnat in multis locis: & putant uotum irritum, nisi locum exprimas. A N. Ridiculum, quasi diui nō habitent in cælis. A D. Erant qui se promitterent fore Carthusianos. Erat unus qui polliceretur se aditurū diuum Iacobum qui habitat Cōpostellæ, nudis pedibus & capite, corpore tantū lorica ferrea tecto, ad hæc cibo emendicato. A N. Nemo meminit Christophori? A D. Vnum audiui non sine risu, qui clara uoce, ne nō exaudiretur, pollicretur Christo phoro qui est Lutetiæ in summo templo, mons uisus quàm statua, cereum tantū quantus esset ipse.

ipse. Hæc cùm uociferans quantũ poterat, idem-
 tidem inculcaret, qui fortè proximus assistebat
 illi notus, cubito tetigit cum ac submonuit: Vi-
 de quid pollicearis: etiam si rerum omniũ tua-
 rum^d auctiõnẽ facias, nõ fueris soluendo. Tum
 ille uoce iam pressiore, ne uidelicet exaudiret
 Christophorus: Tace, inquit, fatue, an credis
 me ex animi sententia loqui? Si semel contige-
 ro terram, non daturus sum illi candulam scba-
 ceam. A N. O crassum ingeniũ, suspicor fuisse
 Batauum. A D. Non, sed erat Zelandus. A N.
 Miror nulli in mentem uenisse Paulum aposto-
 lum, qui ipse olim nauigari, & fracta naui de-
 silierit in terram. Is enim haud ignarus mali, di-
 dicit miseris succurrere. A D. Pauli nulla erat
 mentio. A N. Precabantur interim? A D. Certa-
 tim. Alius canebat, Salue regina: alius, Credo
 in Deum. Erant quæ peculiare quædam precu-
 las habebant non dissimiles magicis, aduersus
 pericula. A N. Ut afflictio facit religiosos: re-
 bus secundis nec Deus, nec diuus quisquam no-
 bis uenit in mentem. Quid tu interea? Nulli di-
 uorum nuncupabas uota? A D. Nequaquã. A N.
 Cur ita? A D. O. Quia non paciscor cum diuis.
 Quid est enim aliud, quàm cõtractus iuxta for-
 mulam, Do, si facias: aut, faciam, si facias? dabo
 cereum, si enatem: ibo Romam, si serues. A N.
 At implorabas alicuius diui præsidium. A D.
 Ne id quidem. A N. Quamobrem autem? A D.

Quia spaciosum est cœlum. Si cui diuo cōmen-
 daro meam salutem, puta sancto Petro, qui for-
 tasse primus audict, quòd adstet ostio, priusquã
 ille conucniat Deum, priusquã exponat cau-
 sam, ego iam pericero. A N. Quid igitur facie-
 bas? A D O. Rectã adibam ipsum patrem, di-
 cens: Pater noster qui es in cœlis. Nemo diuorũ
 illo citius audit, aut libentius donat quod peti-
 tur. A N. Sed interea non reclamabat tibi con-
 scientia? Non uerebaris appellare patrẽ, quem
 tot sceleribus offenderas? A D O L. Vt ingenuẽ
 dicam, deterrebat nõnihil conscientia, sed mox
 recipiebam animum, ita mecum cogitans: Nul-
 lus est pater tam iratus filio, quin si uidet cum
 periclitantem in torrente aut lacu, capillis ar-
 reptum eijciat in ripam. Inter omneis nullus se
 tranquillius agebat, quã mulier quædam, cui
 erat infantulus in sinu, quem lactabat. A N T.
 Quid illa? A D O. Sola nec uociferabatur, nec
 flebat, nec pollicitabatur, tantũ complexa puel-
 lum precabatur tacitè. Interea dum nauis sub-
 inde illideretur uado, nauclerus metuens ne to-
 ta solueretur, rudentib. eam cinxit à prora &
 à puppi. A N. O misera præsidia. A D. Interim
 exoritur quidam sacrificus senex, annos natus
 sexaginta, nomen erat Adamus, is abiectis ue-
 stibus usq; ad indusiũ, abiectis etiam ocreis &
 calceis, iussit ut omnes itidem pararemus nos
 ad natandum. Atque ita stans in medio nauis
 concio-

concionatus est nobis ex Gersone quinq; ueritates de utilitate cōfitendi, hortatus omneis ut se quisq; præpararet uitæ & morti. Aderat & Dominicanus quidam: his confessi sunt qui uolebant. A N. Quid tu? A D. Ego uidens omnia plena tumultus, tacitè cōfessus sum Deo, damnans apud illum meam iniustitiam, & implorans illius misericordiam. A N. Quò migraturus si sic perisses? A D. Hoc cōmittebam iudici Deo. Neq; enim uolebam esse mei ipsius iudex: tamen bona quædã spes interim habebat animũ meum. Dum hæc aguntur, redit ad nos nauta lachrymabundus: Paret, inquit, se quisq; nam nauis non erit nobis usui ad quartam horæ partem. Iam enim locis aliquot cōuulsa hauriebat mare. Paulo post nauta renunciat nobis se uidere procul turrim sacram, cohortans, ut diui quisquis esset eius templi præses, auxilium implorarem. Procumbunt omnes, & orant ignotum diuum. A N. Si nomine compellassetis eum, fortassis audisset. A D. Erat ignotum. Interim nauclerus quantum potest eò nauim dirigit iam laceram, iam undiq; cōbibentem undas, ac planè dilapsuram, ni rudentibus fuisset succincta. A N. Dura rerum conditio. A D. Eò pro uecti sumus, ut eius loci incolæ prospicerēt nos periclitantes, ac procurrentes cateruatim in extremum littus, sublatis togis & galceris in lanceas impositis, inuitabant ad sese, ac iactatis

in cælum brachijs significabant se deplorare nostram fortunam. A N. Expecto quid euenerit. A D. Iam mare totam nauim occuparat, ut nihilo tutiores essemus futuri in nauì quàm in mari. A N. Hîc ad sacram ancoram confugiendum erat. A D. Imò ad miseram. Nautæ scapham exonerât aqua, ac demittunt in mare. In hanc omnes sese conantur conijcere, nautis magno tumultu reclamantibus, scapham non esse capacẽ tantæ multitudinis, arriperet sibi quisque quod posset, ac nataret. Res non patiebatur lenta consilia: alius arripit remi, alius contum, alius alueum, alius situlam, alius tabulam, ac suo quisque præsidio nitentes, committunt se fluctibus. A N. Quid interim accidit illi mulierculæ, quæ sola non eiulabat? A D. Illa omnium prima peruenit ad littus. A N. Quî potuit? A D. Imposueramus eam repandæ tabulæ, & sic alligaueramus, ut non facilè posset decidere: deditus illi tabellam in manû, qua uice remi uteretur: ac bene precantes exposuimus in fluctus, conto protrudêtes, ut abesset à nauì, unde erat periculum. Illa læua tenens infantulum, dextra remigabat. A N. O uiraginem. A D. Cum iam nihil superesset, quidã auulsit ligneam statuam uirginis matris, iam putrem atq; excauatã à foricibus, eamq; complexus cœpit natate. A N T. Scapha peruenit incolumis? A D. Nulli prius periere. Porro triginta sese in eam cõiecerant.

A N T.

A N. Quo malo id factum est? A D. Prius quàm posset se liberare à magna naui, illius uacillatione subuersa est. A N. O factum malè. Quid tum? A D. Ego, dum alijs consulo, penè perieram. A N. Quo pacto? A D. Quia nihil supererat aptum natationi. A N. Illic subera fuissent usui. A D. In eo rerum articulo maluissimè uile suber, quàm candelabrum aureū. Circumspicienti tandem uenit in mentem de ima màli parte: eam quoniam solus eximere non poteram, ascisco sociū: huic ambo innixi, cōmittimus nos mari, sic ut ego dextrum cornu tenerem, ille læuū. Dum sic iactamur, sacrificus ille cōcionator nauticus, mediū iniecit se in humeros nostros. Erat autem ingenti corpore. Exclamamus, Quis ille tertius? Is perdet nos omnes. Ille contrà placidè, Sitis, inquit, bono animo, sat spacijs est. Deus aderit nobis. A N. Cur ille tam serò cœpit esse natator? A D. Imò futurus erat in scapha unà cum Dominicano: nam omnes hoc honoris illi deferebant: sed quanq̃; erant inuicem cōfessi in naui, tamen obliti nescio quid circumstantiarū, rursus ibi in ora nauis confitentur, & alter alteri manum imponit, interim scapha perit, nam hæc mihi narrauit Adamus. A N. Quid actum est de Dominicano? A D. Is, ut idem narrabat, implorata diuorū ope, abiectis uestibus nudum se cōmisit natationi. A N. Quos diuos inuocabat? A D. Dominicū, Thomam, Vincentiū, &

nescio quem Petrum, sed in primis fidebat *Catarinæ Senensi*. A N. Christus illi nõ ueniebat in mentem? A D. Ita narrabat sacrificus. A N. Melius enatasset, si nõ abiecisset sacram cucullam: ea deposita, quí potuit illũ agnoscere *Catarina Senensis*? Sed perge narrare de te. A D. Dum adhuc uolueremur iuxta nauim, arbitrio fluctuum huc & illuc se uoluentem, clauus illius fregit femur eius qui tenebat læuum cornu. Sic ille reuulsus est: sacrificus preccatus illi requiem æternã, successit in locũ illius, adhortãs me ut magno animo tuerer cornu meũ, ac strenuè mouerẽ pedes. Interim potabamus multũ aquæ salsæ. Adeo Neptunus nobis nõ balneũ tantũ salsum, sed potionem etiã salsam temperarat, quanq̃; sacrificus ei rei monstraret remedium. A N. Quod obsecro? A D. Quoties unda nobis occurreret, ille opposiat occipitium, ore clauso. A N. Strenuũ senem mihi narras. A D. Vbi iam aliquandiu sic natantes nõnihil promouissemus, sacrificus quoniam erat miræ proceritatis, Bono, inquit, es animo, sentio uadum. Ego non ausus tantum sperare felicitatis, Longius, inquã, absionus à littore, quàm ut uadum sperandum sit. Imò, inquit, sentio pedibus terram. Est, inquã, fortassis è scrinijs aliquod, quod huc deuoluit mare. Imò, inquit, scalptu digitorum plenè sentio terram. Quum adhuc aliquandiu natassemus, ac rursus sentiret uadum,

Tu

Tu fac, inquit, quod tibi uidetur factu optimū ego tibi cedo malum totū, & uado me credo: simulq; expectato fluctuū decessu, pedibus secutus est quanto potuit cursu. Rursus accedentibus undis, utraq; manu cōplexus utrunq; genu, obnitebatur fluctui, occultās sese sub undis, quemadmodū solent mergi & anates: rursus abeunte fluctu promicabat & currebat. Ego uidens hoc illi succedere sum imitatus. Stabant in arena, qui porrectis inter se prælongis hastilibus fulciebant se aduersus impetū undarū uiri robusti, & fluctibus assueti, sic ut ultimus hastam porrigeret adnatanti. Ea contacta, omnibus in littus se recipientibus, tutū pertraheretur in siccū. Hac ope seruati sunt aliquot. AN. Quot? A D O. Septem: uerūm ex his duo soluti sunt tepore, admoti igni. A N. Quot eratis in nauis? A D. Quinquaginta octo. A N. O sæuum mare, saltē decimis fuisset contentū, quæ sufficiunt sacerdotibus. Ex tanto numero tam paucos reddidit? A D. Ibi experti sumus incredibilem gentis humanitatem, omnia nobis mira alacritate suppeditantis, hospitium, ignem, cibum, uestes, uaticū. A N T. Quæ gens erat? A D. Hollandica. A N. Ista nihil humanius, cū tamen feris nationibus cincta sit. Non repetes opinor posthac Neptunū. A D. Non, nisi Deus admerit mihi sanam mentem. A N T. Et ego malim audire tales fabulas, quàm experiri.

a ¶ *Horrenda narras.*) Ex abrupto incipit colloquiū, more comædiarū. b ¶ *Sublustris,* id est, quæ nonnihil habebat lucis. ¶ *Castorem & Pollucem.*) Vide Plin. lib. 2. cap. 37. d ¶ *Claudat latus,* id est, adstet lateri. Sic Horat. *Vt ne tegam spurco Damæ latus?* e ¶ *Foros.*) Fori sunt tabulata nauis, ac ueluti testæ. f ¶ *Verrucæ,* id est, tubercula. Sic Cato, ni fallor, collem uerrucam appellauit. g ¶ *Scythicam concionem,* id est, duram. Vide prouerb. *σκυθῶν ῥῆσις.* h ¶ *Durum telum.*) Alludit ad illud Plinij: *Maximū telum necessitas.* Rursum ad illud: *τῆ ἀνάγκῃ ὁ δὲ οἱ θεοὶ μάχονται* i ¶ *Iacturam facere.*) Iactura damnū est, & iacturam facere dicitur, quisquis damno afficitur. Hic erat uera iactura, à iaciendo dicta. k ¶ *Decidere,* est pacisci portione rerū, ut reliqua maneant salua. l ¶ *Amicis opibus,* pro adamatis. m ¶ *Verè nauticam.*) Semper nauis finguntur immanes. Quale est elementū, tales sunt & illi. n ¶ *Vocem Italicam.*) Nam Itali magno stomacho barbarū uocāt, quicquid est peregrinū. n ¶ *Calamitatem.*) Quod est culmorū, traxit ad instrumēta nauis. p ¶ *Quicquid erat olei.*) Ea natura est olei, ut lucem adferat ac tranquillet omnia, etiam mare, quo nō aliud elementū implacabilius. q ¶ *Auctionē.*) Auctionis uenditionis genus est, in quo à licitantibus intenditur precium. r ¶ *Bataui.*) *Vulgari*

locò Bataui dicuntur crassi.

DIVERSORIA

BERTVLPHVVS. GVLIELMVVS.

BER. Cur ita uisum est plerisq; biduum aut tri-
duum cōmorari Lugduni? Ego semel iter in-
gressus non conquiesco, donec peruenero quò
constitui. GVL. Imò ego admiror quenq; illinc
auelli posse. BER. Quamobrem tandem? GV.
Quia illic locus est, unde nō poterant auelli so-
cij Vlyssis: illic Sirenes. Nemo domi suæ tracta-
tur melius, quàm illic in pandocheo. BE. Quid
fit? GV. Ad mensam semper adstabat aliqua
mulier, quæ conuiuium exhilararet facetijs, ac
leporibus. Et est illic mira formarum felicitas.
Primū adibat mater familiās, quæ salutabat, iu-
bens nos hilares esse, & quod apponeretur, bo-
ni consulere. Huic succedebat filia, mulier ele-
gans, moribus ac lingua adeò festiuis, ut possit
uel ipsum Catonem exhilarare. Nec confabu-
lantur ut cum hospitibus ignotis, sed ueluti cum
olim notis ac familiaribus. BE. Agnosco Galli-
cæ gentis humanitatem. GVL. Quoniam au-
tem illæ non poterant adesse perpetuò, quòd
essent obeunda munia domestica, reliquiq; con-
uiuæ consalutandi, continenter adstabat puel-
lula quædam ad omneis iocos instructa: una sa-
tis erat omnium iaculis excipiendis: hæc susti-
nebat fabulam, donec rediret filia. Nam mater
erat natu grandior. BER. Sed qualis erat tars

dem apparatus? Nam fabulis nõ expletur uenter. G V L. Profecto lautus, ut ego mirer illos tam uili posse accipere hospites. Rursus peracto cõuiuio, lepidis fabulis alüt hominẽ, ne quid obrepat tædij. Mihi uidebar domi esse, nõ peregrè. B E. Quid in cubiculis? G V. Illic nusquam non aderant aliquot puellæ, ridentes, lasciuientes, lusitantes, ulro rogabant, si quid haberemus uestium sordidarum: eas lauabant, ac lotas reddebant. Quid multis? Nihil illic uidimus præter puellas ac mulieres, nisi in stabulo: quanquã & huc frequenter irrumpebant puellæ. Abeuntes complectuntur, tantoq; affectu dimittunt, ac si fratres essent omnes, aut propinquæ cognationis. B E R. Fortassis isti mores decent Gallos: mihi magis arrident Germanicæ mores, utpote masculi. G V L. Mihi nunquam contigit uidere Germaniam, quare te quæso, ne graue cõmemorare, quibus modis accipiant hospitem. B E. An ubiq; sit eadem tractandi ratio, nescio: quod ego uidi, narrabo. Aduerientẽ nemo salutatur, ne uideantur ambire hospitem. Id enim sordidũ & abiectũ existimãt, & indignã Germanica seueritate. Vbi diu in clamaucris, tandem aliquis per fenestellã æstuarij (nam in his degunt ferè usque ad solstitiũ æstuum) profert caput, non aliter quàm è testa prospicit testudo. Is rogandus est, an liceat illic diuersari. Si non renuit, intelligis dari locum. Rogantibus

bus ubi sit stabulum, mota manu commonstrat.
 Illic licet tibi tuum equum tractare tuo more.
 Nullus enim famulus manum admouet. Si cele-
 brius est diuersorium, ibi famulus cōmonstrat
 stabulum, atq; etiam locum equo minimè com-
 modum. Nam commodiora seruant uenturis,
 præsertim nobilibus. Si quid causeris, statim
 audis: Si non placet, quære aliud diuersorium.
 Fœnū in urbibus ægrè ac perparcè præbent,
 nec multò minoris uendunt, quàm ipsam aue-
 nam. Vbi consultum est equo, totus commigras
 in hypocaustum, cum ocreis, sarcinis, luto: id est
 unum omnibus cōmune. G V L. Apud Gallos
 designant cubicula, ubi sese exuant, extergant,
 calfaciant, aut quiescant etiam, si libeat. B E R.
 Hic nihil tale. In hypocausto exuis ocreas, in-
 duis calceos, mutas, si uoles, induis, uestes plu-
 uia madidas suspendis iuxta hypocaustum, ipse
 te admoues ut sicceris. Est et aqua parata, si
 libeat lauare manus, sed ita munda plerunque,
 ut tibi post alia quærenda sit aqua, qua lotio-
 nem eam abluas. G V. Laudo uiros nullis deli-
 cijs effœminatos. B E. Quod si tu appuleris ad
 horam à meridie quartâ, nō cœnabis tamen an-
 te nonam, nonnunq; et decimam. G V. Quam
 obrem? B E. Nihil apparant, nisi uideant om-
 nes, ut eadem opera ministretur omnib. G V.
 Quærent compendium. B E. Tenes. Itaq; fre-
 quenter idem in hypocaustum cōueniunt octo-

ginta aut nonaginta, pedites, equites, negotiatores, nautæ, aurigæ, agricolæ, pueri, fæminæ, sani, ægroti. G V. Istuc uerè^a cænobium est. B E R. Alius ibi pectit caput, alius absterget sudorem, alius repurgat perones aut ocreas, alius eructat allium. Quid multis? Ibi linguarum ac personarū nō minor est confusio, quàm olim in turri Babel. Quòd si quem conspexerint peregrinæ gentis, qui cultu dignitatis nonnihil præ se ferat, in hunc intenti sunt omnes, defixis oculis contemplantes, quasi nouum aliquod animantis genus adductum sit^b ex Africa, adeò ut posteaq; accubuerint, reflexo in tergum uultu, continenter aspiciant, nec dimoueant oculos, cibi immemores G V. Romæ, Lutetiæ ac Venetiæ nemo quicq; miratur. B E R. Nefas est interim tibi quicq; petere. Vbi iam multa est uespera, nec sperantur plures aduenturi, prodit famulus senex, barba cana, tonsò capite, uultu toruo, sordido uestitu. G V L. Tales oportebat Cardinalibus Romanis esse à poculis. B E. Is circumactis oculis tacitus dinumerat, quot sint in hypocausto: quò plures adesse uidet, hòc uehemētius accenditur hypocaustū, etiam si alioqui sol æstu sit molestus. Hæc apud illos præcipua pars est bonæ tractationis, si sudore diffluant omnes. Si quis nō assuetus uapori, aperiat rimà fenestræ ne præfocetur, protinus audit, Claude. Si respondeas, Non fero: audis, Quære

Quære igitur aliud diuersoriũ. G V. Atqui mihi nihil uidetur esse periculosius, q̄; tam multos haurire eundem uaporem, maximè resoluto corpore, atq; h̄ic capere cibum, & horas complures cõmorari. Iam enim omitto ructus alliatos, & uentris flatũ, halitus putres: multi sunt qui morbis occultis laborant, nec ullus morbus non habet suum contagium. Certè pleriq; scabiem habent Hispanicam, siue, ut quidam uocãt, Gallicam, cum sit omniũ nationum cõmunis. Ab his opinor non multò minus esse periculi, quàm à leprosis. Iam tu diuina, quantum discriminis sit in pestilentia. B E R. Sunt uiri fortes, ista rident ac negligunt. G V. Sed interim multorũ periculo fortes sunt. B E. Quid facias? Sic assueuerũt, & constantis est animi, non discedere ab instituto. G V. Atqui ante annos uigintiq; nihil receptius erat apud Brabantos, quàm thermæ publicæ: cæ nunc frigent ubique. Scabies enim noua docuit nos abstinere. B E. Sed audi cætera. Post redit ille barbatus^c Ganymedes, ac linteis insternit mensas, quot putat esse satis illi numero. Sed ô Deum immortalẽ, quàm non^d Milesijs, cannabea diceret ex antennis detracta. Destinauit enim unicuiq; mensæ conuiuas ut minimũ octo. Iam quibus est notus mos patris, accumbunt, ubi cuiq; libitũ fuerit. Nullum enim discrimen inter pauperem ac diuitem, inter herum ac famulum. G V. Hæc est illa uetus

æqualitas, quam nūc è uita submouit tyrannis. Sic opinor uixisse Christum cum suis discipulis. B E. Postquam accubuerunt omnes, rursus prodit toruus ille Ganymedes, ac denuò dinumerat sua sodalitia: mox reuersus apponit singulis pinacium ligneū, & cochleare ex eodem argento factum, deinde cyathum uitreum, aliquantò post panem, cum sibi quisq; per ocium repurgat, dum coquantur pultes. Ita nōnunq; sedetur fermè horæ spacio. G V Nullus hospitiū interim efflagitat cibum? B E. Nullus cui notum sit regionis ingenium. Tandem apponitur uinum. Deus bone, quàm nō fumosum. Non aliud oportebat bibere Sophistas: tanta est subtilitas & acrimonia. Quòd si quis hospes, etiā oblata priuatim pecunia roget, ut aliunde pareretur aliud uini genus, primum dissimulant, sed eo uultu, quasi interfecturi: si urgeas, respondent, Hic diuersati sunt tot Comites & Marchiones, neq; quisquā questus est de uino meo: si non placet, quære tibi aliud diuersorium. Solos enim nobiles suæ gentis habent pro hominibus, & horū insignia nusquā nō ostentant. Iam igitur habent offam, quam obijciāt latranti stomacho: mox magna pompa ueniunt disci. Primus fermè habet offas panis madefactas iure carniū, aut si dies est pisculentus, iure leguminum: Deinde aliud ius, post aliquid carniū recostarum, aut salsamentorū recalfactorū. Rur-

sus

sus pultis aliquid, mox aliquid solidioris cibi
 donec probè domito stomacho apponant car-
 nes assas, aut pisces elixos, quos non possis om-
 nino contemnere: sed hîc parci sunt, & subito
 tollunt. Hoc pacto totum cõuiuium temperant,
 quemadmodum solent actores fabularû, qui sce-
 nis admiscent choros, ita isti alternis miscent
 offas ac pultes. Curât autē ut extremus actus
 sit optimus. G V L. Et hoc est boni poëtæ. B E.
 Porro piaculum sit, si quis interim dicat, tolle
 hunc discum, nemo uescitur. Desidendum est
 usque ad præscriptum spaciū, quod illi clepsy-
 dris, ut opinor, metiuntur. Tandem prodit ille
 barbatus, aut pandocheus ipse uestitu minimū
 à famulis differens, rogat ecquid animi nobis
 sit. Mox adfertur uinum aliquod generosius.
 Amant autem eos qui bibunt largius, cum nihi-
 lo plus soluat ille, qui plurimum hauserit uini,
 quàm qui minimum. G V L. Mirum gentis in-
 genium. B E R. Quum nōnunquam sint qui du-
 plo plus absument in uino, quàm soluant pro
 conuiuio. Sed antequam finiam hoc conuiuium,
 dictu mirum quis sit ibi strepitus ac uocum tu-
 multus, postquam omnes cœperunt incalescere
 potu. Quid multis? Surda omnia. Admiscunt se
 frequenter ficti moriones, quo genere homi-
 num quum nullum sit magis detestandum, ta-
 men uix credas, quātoperce delectentur Germa-
 ni: illi cantu, garritu, clamore, saltatione, pulsu

faciunt, ut hypocaustum uideatur corruiturū, neq; quisquam alterū audiat loquentem. At interea uidentur sibi suauiter uiuere, atq; illic desidendum est uolenti nolenti usq; ad multā noctem. G V L. Nunc tandem absolue conuiuium: nam me quoq; tædet tam prolixi. B E. Faciam. Tandem sublato casco, qui uix illis placet, nisi putris ac uermibus scatens, prodit ille barbatus, adferens secum ^fpinacium escarium, in quo creta pinxit aliquot circulos ac semicirculos, id deponit in mensa, tacitus interim ac tristis, Charontem quempiam diceres. Qui agnoscunt pīeturā, deponūt pecuniā, deinde alius atq; alius, donec expleatur pinaciū. Deinde notatis qui deposuerūt, supputat tacitus: si nihil desit, annuit capite. G V. Quid si quid supersit? B E R. Fortasse redderet, & faciunt hoc nonnunq;. G V. Nemo reclamat iniquæ rationi? B E R. Nemo qui sapit. Nam protinus audiret, Quid tu es hominis? Nihil plus solues quàm alij. G V. Liberum hominū genus narras. B E. Quòd si quis ex itinere lassus, cupiat mox à cœna petere lectum, iubetur expectare, donec cæteri quoque eant cubitū. G V. Videor mihi uidere ciuitatem & Platoniam. B E. Tum suus cuiq; nidus ostenditur, & uerè nihil aliud quàm cubiculum: tantum enim ibi lecti sunt, & præterea nihil quotaris, aut quod fureris. G V L. Illic mundicies est. B E. Eadem quæ in conuiuio, lintea fortè lo
ta ante

ta ante menses sex. GVL. Quid interim fit de equis? BE. Ad eandem disciplinam tractantur, ad quam homines. GV. Sed est eadem ubique tractatio? BER. Alicubi ciuilior est, alicubi durior quàm narraui: uerùm in genere talis est. GV. Quid si ego tibi nunc narrem, quibus modis hospites tractentur in ea parte Italiae quam Longobardiã uocant, rursus in Hispania, deinde in Anglia, & in Vualia? Nam Angli partim Gallicos, partim Germanicos mores obtinent, ut ex his duabus gentibus mixti. Vuali se prædicant^h αὐτόχθονας Anglos. BE. Quaeso te, ut narres. Nam mihi nunquã contigit eas adire. GV. In præsentia non est ocium. Nam nauta iussit, adesset ad horam tertiam, nisi uellem relinqui, & habet sarcinulam: aliàs dabitur opportunitas ad satietatem usq; garriendi.

Scholia.

- a ¶ Cœnobiũ, id est, uitæ cõmunio. b ¶ Ex Africa.) Vide prouerb. Africa semper aliquid affert noui. c ¶ Barbatus Ganymed.) Ironice dixit Ganymedem, quòd hic puer delicatus loui sit à poculis. d ¶ Milesia, texta mollia. e ¶ Extremus actus sit optimus.) Sententia Cicer. est. Alluditur ad actus fabulæ, quorum ultimus est quintus. Vide prouerb. Supremũ fabulæ actum. f ¶ Pinacium, id est, tabellam, à pinax græco, tabula. g ¶ Platonica, ubi æqualia sunt omnium omnia. h ¶ αὐτόχθονας.) Id

est, indigenas. Aiunt enim Anglos cæteros ex Gallis, & mox ex Saxonibus esse mixtos.

ADOLESCENTIS

ET SCORTI.

LVCRETIA. SOPHRONIVS.

L V. Euge mi lepidissime Sophroni, tandem nobis redditus es? Nam mihi uideris abfuisse seculum. Prima fronte uix te agnoscebam. S O P. Quamobrem mea Lucretia? L V C. Quia pro imberbi nobis redisti barbatulus. Quid rei est meum corculum? Nam uidere solito toruior. S O. Cupio tecum seorsum colloqui familiarius. L V C. Au, au, non solæ sumus mea mentula? S O. Secedamus in locum secretiorem. L V. Agè concedamus in cubiculum interius, si quid libet. S O. Nondum hic locus mihi uidetur satis secretus. L V. Vnde iste nouus pudor? Est mihi museon, ubi repono mundū meum, locus aded obscurus, ut uix ego te uisura sim, aut tu me. S O. Circumspice rimas omnes. L V. Rima nulla est. S O. Nullus est in propinquo qui nos exaudiat? L V C. Ne musca quidem, mea lux. Quid cunctaris? S O. Fallemus hîc oculos Dei? L V. Nequaquam, ille perspicit omnia. S O. Et angelorum? L V. Illorum oculos nō licet effugere. S O. Quî fit igitur, ut non pudeat homines id facere coram oculis Dei ac testibus sanctis angelis, quod puderet facere in conspectu hominum? L V. Quid hoc nouæ rei est? uenisti huc concionaturus?

naturus? Indue cucullam Franciscanã, conscende suggestum, & audiamus te barbatule. S O. Nec istud grauarer facere, si te queam ab isto uitæ genere rcuocare, nõ solum turpissimo, uerumetiam miserrimo. L V. Quamobrem ô bone? uictus alicunde paradus est. Sua quenq; alit ars: hoc est nostrum opificium, hic ^a fundus noster. S O P. Optarim, mea Lucretia, ut excussa paulisper ista animi temulentia, rem ipsam mecum consideres. L V. Serua concionem tuam in aliud tempus: nunc ^b uiuamus mi Sophroni. S O. Tu quæstus gratia facis quicquid facis. L V C. Non multũ aberrasti à scopo. S O. Nihil decedet tuo lucro, dabo quadruplũ, ut auscultes tantũ. L V. Dic quæ uoles. S O. Primũ illud mihi responde, Habes ne quæ tibi malè uolunt? L V. Non unam. S O. Et quas tu uicissim odisti? L V. Ut merentur. S O. Proinde si possis illis facere rem gratam, facer'esne? L V. Citius miscerem illis toxicum. S O P. Atqui cogita nunc, an illis quicquam potueris facere gratius, quàm quod uident te uiuere hanc uitã de decorosã, ac miserrimã. Quid autem poteras facere molestius ijs qui tibi bene uolunt? L V C. Sic erat fatum mecum. S O. Iam quod esse solet omnium difficilimum ijs qui deportantur in insulas, aut relegantur ad extremos orbis barbaros, hoc tu tibi tuapte sponte sumpsisti. L V C. Quidnam est istud? S O. An non sponte renunciaisti omnibus

affectibus, patri, matri, fratribus, sororibus, a-
 mitæ, materteræ, cæterisq; quoscunq; tibi na-
 tura coniunxit? Nam & illos tui pudet, nec tu
 sustines in illorum uenire conspectum. L V. Imò
 feliciter commutavi affectus meos: pro paucis
 enim nunc habeo plurimos, quorum tu es unus,
 mihi fratris loco semper habuius. S O. Mitte io-
 cos, ac rem ipsam, ut habet, expende serid.
 Quæ tam multos habet amicos, ea nullum ha-
 bet amicum, mihi crede Lucretia. Nam qui ad
 te cõmeant, non habent te pro amica, sed pro
 matula potius. Vide quò teipsam deieceris mi-
 sera. Christus te tam charam habuit, ut te suo
 sanguine redemerit, ut te cælestis hæreditatis
 consortem esse uoluerit, & tu te facis cloacam
 publicam, ad quam commeant quilibet sordidi,
 impuri, scabiosi, suamq; spurcitiã in te repur-
 gant. Quod si nondum eius lepræ contagium,
 quam uocant scabiem Hispanicã, attigit te, non
 diu poteris effugere. Quod si fiat, quid te infr-
 licius, etiam si cætera essent sequunda, puta res
 & fama? quid aliud eris quàm uiuum cadauer?
 Matri grauabaris esse morigera, nunc seruis le-
 næ turpissimæ. Parentis audire monita tæde-
 bat, hîc sæpe tibi uapulandũ est ab ebrijs &
 insanis scortatoribus. Pigebat aliquid operis fa-
 cere domi, quò uictum quæreret: hîc quos tumul-
 tus, quæ peruigilia sustines? L V. Vnde nobis
 hic concionator nouus? S O. Iam mihi & illud
 fac

fac cogites. Iste formæ flos, qui tibi conciliat amatores, breui deflexerit. Quid tum facies misera? Quod sterquiliniū te fuerit abiectius? fies ex meretrice lena. Non omnibus contingit ista dignitas: & si contingat, quid sceleratius, aut quid diabolicæ malitiæ uicinius? L V C. Vera sunt mi Sophroni propemodum quæ dicis omnia. Sed unde tibi ista noua sanctimonia, qui scilicet leas esse nugator omnium nugacissimus? Nemo te uno frequentius aut intempestiuus huc continebat. Audio te fuisse Romæ. S O. Fui. L V. Atqui inde solent redire deteriores. Quo pacto tibi diuersum accidit? S O. Dicam: quia non eodem animo modoq; Romam adij. Cæteri ferè ideo eunt Romã, ut redeant deteriores: & ad eam remibi suppetunt affatim occasiones. Ego cum probò uiro profectus sum, cuius hortatu pro lagæna libellum mecum attuli, Nouū testamentū ab Erasmo uersum. L V. Ab Erasmo? Aiunt illum esse sesquihæreticum. S O P. Num & huc peruenit illius uiri nomen? L V. Nullum celebrius apud nos. S O. Vidisti in hominem? L V. Nunq; sed optarim uidisse, de quo tam multa audiui mala. S O. Fortassis à natis. L V. Imò à uiris reucrendis. S O. A quibus? L V. Non expedit dicere. S O. Quamobrem? L V. Quia si tu effutires, & res permaneret ad illos, meo quæstui non minima portio de eorum. S O. Ne metue, lapidi dixeris. L V. Admoue au

rem. S O. Inepta, quid opus est ^cadmota aure,
 quum simus soli, an ne Deus exaudiat? Prob
 Deum immortalem, uideo te piam meretricem,
 quæ ^dmendicos sublcucs eleemosyna. L V. At
 ego ex istis mendicis plus capio lucri, quàm ex
 uobis diuitibus. S O. Spoliant matronas bonas,
 ut effundant in meretrices malas. L V. Sed per
 ge de libro. S O. Faciam, & præstat. Ibi me
 docuit Paulus, qui nescit mentiri, quodd nec scort
 ta, nec scortatores, regni cœlestis hæreditatem
 consequentur. Hoc ubi legissem, sic cœpi cogita
 re apud me: modica res est, quam exspecto ex
 hæritate paterna, & tamen malim renun
 ciare scortis omnibus, quàm à patre exhæreda
 ri: quanto magis cauendum est, ne me exhære
 det pater cœlestis? Et aduersus exhæredantem
 aut abdicantem patrem, aliquod præsidium por
 rigunt humanæ leges: aduersus exhæredantē
 Deum, nihil est suffragij. Itaq; mihi protinus in
 terdixi omnem scortorū usum. L V. Si quidem
 possis continere. S O P. Bona continentia pars
 est, ex animo continentem esse uelle. Postremo
 superest extremū mali remedium, uxor. Romæ
 in Pœnitentiarij sinum totum ^eAugiæ stabu
 lum effudi: is multis prudenter hortatus ad pu
 ritatem animi & corporis, ad sacram lectio
 nem, ad crebras preces, ad uitæ sobrietatē, pro
 pœna nihil aliud indixit, quàm ut flexis geni
 bus ad summū altare dicerem psalmū, Misere
 re mei

re mei Deus: *Et* si mihi suppeteret pecunia, da rem egenti cuiquam Carolinū unum. Admiranti mihi quod pro tot scortationibus tantillū pœnæ infligeret, satis facetè respōdit: Fili, inquit, si uerè pœnitet, si uitam cōmutas, nihil moror pœnam: sin perges, ipsa libido tandem abs te plus satis pœnarū exiget, etiam si sacerdos nō indicat. Me uide lippum, tremulum, incuruum: at olim talis eram, qualem te hactenus fuisse prædicas. Sic ego resipui. L V C. Ergo, ut uideo, perdidisti meum Sophronium. S O P. Imò lucrificisti. Nam antè perierat, nec sibi amicus, nec tibi. Is nunc te uerè amat, ac tuam sitit salutem. L V C. Quid igitur suades mi Sophroni? S O P. Ut q̄ primū te subducas ab ista uita. Adhuc puella es: quod contractum est labis, potest elui. Aut nube marito, nos aliquid ad dotē conferemus: aut confer te in collegium aliquod sacrum, quod lapsas recipit: aut commutato loco dedas te in familiam alicuius honestæ matronæ. Ad horum quodlibet offero tibi operam meam. L V C. Amabò te mi Sophroni, circumspicito, sequar tuum consilium. S O P. Sed interim hinc te submoueto. L V C. Hui tam citò? S O P. Cur non potius hodie q̄ cras, si dilatio damnū habet, mora periculum? L V. Quò me uertam? S O P. Colliges omnem mundum tuum, cum trades mihi uesperis: famulus clàm deferet ad fidellem matronā: aliquantò post ego te producam,

ucluti deambulandi gratia: apud eam matronā
latitabis meo sumptu, donec tibi prospexero: id
fiet breui. L V. Agè mi Sophroni, trado me to-
tam in tuam fidem. S O. Gaudebis olim facto.

Scholia.

a ¶ Fundus, id est, redditus: nam fructus annuos
reddit fundus. b ¶ Viuamus, pro gaudeamus,
siue lætè agamus. c ¶ Admoue aurem.) Est
hoc usu receptū, ut res silendas, etiam si duo so-
li sint in agro, tamē qui loquitur, dicat uoce sub-
missiore, cum nihil sit opus. d ¶ Mendicos sub-
lcues.) Videtur significasse nescio quid de mo-
nachis mendicitatē professis. e ¶ Augiæ sta-
bulū.) Vide prouerb. de diu collectis sordibus.

CONVIVIUM POETICVM.

Hilarius, Leonardus, Crato, Conuiuz,
Margareta, Carinus, Eubulus,
Sbrulius, Parthenius, Mus-
seruus Hilarij.

H I L. Leuis apparatus, animus est lautissimus.
L E O. Cœnā sinistro es auspiciatus omine. H I.
Imò absit omen triste. Sed cur hoc putas? L E.
Cruenti iambi haud congruunt conuiuio. C R.
Euge, certum est adesse Musas, effluunt carmi-
na imprudentibus. H I L.

Si rotatiles trochæos mauelis, en accipe:
Vilis apparatus hic est, animus est lautissimus.
Quanq̄; et iambi olim ad rixas ac pugnas na-
ti, post didicerūt omni seruire materiæ. O pe-
pones,

pones: habetis pepones in horto nostro natos.
 En³ lactucas sessiles, succo tenerrimo, suo nomi-
 ni respondentes. Has delicias quis sanus non
 præferat apris, murænis, & attagenis? C R.
 Si licet in conuiuio poëtico uera loqui, quas tu
 lactucas uocas, betæ sunt. H I. Hoc omen auer-
 tant superi. C R A. Sic res habet, uide figuram.
 Tum ubi succus lacteus, ubi molles aculei? H I.
 Facis ut addubitem. Heus accersè huc famulã.
 Margareta, Tisiphone, quid tibi uenit in men-
 tem, ut pro lactucis nobis apponeres betas?
 M A R. Data opera feci. H I. Quid ais uenefi-
 ca? M A. Volebam experiri, an inter tot poë-
 tas esset, qui lactucam dignoscet à beta: nam
 scio te non posse dignoscere. Dicite mihi bona
 fide, quis animaduertit esse betas? C O N. Cra-
 to. M A. Facile diuinabam non fuisse poëtã.
 H I. Si quid tale posthac designaris, ego te pro
 Margareta uocabo P Blitcam. C O N. Ha ha
 be. M A R. Istæ nomenclaturæ nec obesiorem
 me reddunt, nec macilentiozem: sæpe uicies in
 die mihi cõmutat nomen: ubi quid cupit eblan-
 diri, uocat me ^c Galateam, Euterpen, Callio-
 pen, Callirhoën, Melissam, Vencrem, Miner-
 nan. Quid non? Vbi quid stomachatur, repen-
 tè fito Tisiphone, Megæra, Alceïto, Medusa,
 Baucis, aut aliud, quicquid illi suggererit ^d splen-
 dida bilis. H I. Abi hinc cum tuis betis Blitea.
 M A. Quorsum attinebat huc euocare? H I. Ut

redires unde ueneras. M A. Vetus dictum est Procluius est euocare cacodæmonem, quàm abigere. C O N. Ha ha he, appositè. Vt tibi res habet Hilari, opus est aliquo carmine magico, quo illam hinc abigas. H I. Habeo in promptu.

Ἐφ' οὐγίτε καυθαρίδεις, λύκος ἄγριος ὕμῶν
 διώκει. M A. Quid ais Aesope? C R. Caue tibi Hilari, impinget colaphum, sic abegisti tuo græco carmine. O magum egregiū. H I. Quid tu credis Crato esse hanc? Ego tali carmine abegissem decem magnos cacodæmones. M A. Pili nō facio tuos uersus græcanicos. H I. Adhibendus est igitur, ut uideo, bombus magicus, aut si nec hic sufficiet, Mercurij caduceū. C R. Mea Margareta, scis poëtarū genus esse afflatū, nō ausim dicere furiosum: rogo te, ut istam rixā in aliud tēpus proroges, nosq; hac cœna, uel mea causa suauiter tractes. M A R. Quid mihi cum istius uersiculis? Sæpenumero cūm est eundum ad macellum, non habet quod numeret, & interrim cantillat uersiculos. C R A. Sic sunt poëtae. Sed agè fac sodes quod dico. M A R. Equidem faciam in tuam gratiam, quoniam noui te probum, qui nunq; contriueris cerebrum tuum in eiusmodi deliramentis, ac demiror, quo fato in hunc incideris chorum. C R A. Vnde id coniectas? M A R. Quia nasus obesior, & oculi nitentes, & corpus succulentum. Nunc mihi huius nasum contemplare, & risum Sardonium.
 C R.

C R. Sed obsecro, meum suauium, ut istam iram
 mihi condones. M A R. Ab eo, nec postulo ut
 quisquam cæterorum hoc nomine mihi gratias
 agat. H I L. Abijt'ne iam? M A R G. Non tam
 procul, quin audiat te. M V S. Iam est in culina,
 secum nescio quid murmurans. C R. Famulam
 habes minimè mutam. H I L. Aiunt bonam fa-
 mulam oportere tribus dotibus esse præditam,
 ut sit fidelis, ut sit deformis, ut sit ferox, quam
 vulgò malam uocant. Fidelis non diminuit rem,
 deformem non ambiunt proci, ferox facilè tue-
 tur ius heri sui. Nam aliquoties opus est non so-
 lum lingua, uerumetiam manibus. Hæc mea è
 tribus duas habet uirtutes, deformis iuxtà ac
 mala: de fide dubito. C R. Linguam audiui-
 mus, sed ego metuebam tibi à manibus. H I L. Admo-
 uete manus peponibus, de lactucis actum est.
 Etenim si nunc iuberè apponi lactucas, sat scio
 carduos apponeret. Sunt & melones, si quis
 hoc genere magis capitur. En fici recentes, mo-
 do decerptos à matre, testatur lac in peduncu-
 lo. A ficis solet aqua sumi, ne quid obli-
 ment stomachum: en habetis è limpidissimo fonticulo ui-
 uam ac frigidissimam, utilem & uino diluen-
 do. C R. At ego nescio, utrum utro diluam, ui-
 num aqua, an aquam uino, adeò mihi hoc uinũ
 uidetur haustum ex eodem fonticulo Musarũ.
 H I L. Tale uinum conducit acuendis ingenijs
 poëtarum: uos crassi crassis delectamini. C R A.

Vtinam Crassus essem ille beatus. H. I. Ego malim esse Codrus, aut Ennius. Quandoquidem mihi cōtigit habere cōuiuas tam multos, tamq̃; insigniter eruditos, non cōmittam ut nihilo doctior eos dimittam. Est locus in prologo Eunuchi, qui multos torquet. Nam pleriq̃; codices sic habent: Sic existimet, sciat, responsum, non dictum esse, quia læsit prior. Qui bene uertendo & eas describendo malè, &c. In his uerbis desidero sensum argutū, ac Terentio dignū. Nec enim ideo læsit prior, quia malè uertit græcas fabulas, sed quia Terentianas carpserat. E. V. Iuxta uulgò iactatū prouerbium, Qui pessimè canit, primus incipiet. Cum essem Londini apud Thomam Linacrum, uirum sic in omni genere philosophiæ doctissimum, ut nihilo secius bas grammaticorū minutias ad unguē calleat, ostendit mihi codicem mira uetustate, in quo sic habebatur scriptum: Sic existimet, sciat, Responsum, non dictum esse, quale sit, prius Qui bene uertendo, et eas describendo malè, Ex græcis bonis, latinas fecit non bonas, Idem Menandri phasma nunc nuper dedit. Sic autem ordinādus est sermo, ut quale sit, indicet subiiciendum exemplum prioris dicti. Minitabatur se uicissim reprehensurum aliquid in fabulis eius, à quo fuerat reprehensus. Atq̃; hic negat uideri debere conuicium, sed responsum. Qui lacepsit, iacit dictum: qui regerit lacepsitus, respon-

respondet. Huius rei promittit exemplū, quale sit, quod Græcis dicitur *οἶον*, Latinis, quod genus, aut ueluti, siue uidelicet, aut puta. Deinde subiicit reprehensionē, in qua, prius, aduerbiū respondet ad alterū aduerbiū ueluti diuersum, quod sequitur, nuper: quemadmodū pronomen, qui, respōdet ad dictionem, idem. Veteres enim Lauinij fabulas in totū damnat, quoniā iam exciderāt ex hominū memoria. In his quas nuper dedisset, certa notat loca. Mihi uidetur hæc germana lectio, uerusq; Comici sensus, nisi quid dissentit senatus populusq; poëticus. CO. Imò pedibus omnes in tuam discedimus sententiā. EV. At ego uicissim à uobis quiddā leue ac facilimū discere cupiam, quo pacto metiendus sit hic uersiculus, Ex græcis bonis, latinas fecit non bonas. Micate digitis. HI L. Opinor more ueterum elidi, s, ut secundo loco sit anapæstus. EV. Accedrem, nisi casus auferendi desineret in, is, natura longam. Itaq; submota consonante, nihilominus manet longa uocalis. HI. Vera prædicas. CR. Si quis illiteratus & innotus ingrederetur, planè crederet nos inter nos micatione digitorum, rusticorū ludum renouare. LE. Nos quantum uideo, frustra micamus digitis, tu si potes expedi. EV. Videte quantula res nonnunq; torquet homines etiā eruditos. Præpositio, ex, pertinet ad finē carminis præcedentis: Qui bene uertēdo, et eas describēdo male, ex

Græcis bonis, latinas fecit non bonas.
 Ita nihil est scrupuli. L E O. Sic est per Musas.
 C A. Quandoquidem cœpimus micare digitis,
 uelim ut aliquis mihi uersum hunc ex Andria,
 digerat in suos pedes: Sine inuidia laudem in-
 uenias, & amicos pares. Nam mihi sæpe ten-
 tanti non successit. L E. Sine in, iambus est: ui-
 dia, anapæstus: laudem in, spondeus: uenias, a-
 napæstus: & ami, rursus anapæstus. C A. Ha-
 bes iam pedes quinque, & supersunt tres sylla-
 bæ, quarum prima est longa, ut nec iambum fa-
 cere possis, aut tribrachyn. L E. Profectò uera
 prædicas. Hæremus in uado: quis nos expe-
 diet? E V. Nemo melius, q̄; qui induxit in hoc
 uadum. Agè Carine, ne cela, si quid habes, in-
 ter candidos amiculos. C A. Nisi me fallit me-
 moria, uideor mihi quiddam tale legisse apud
 Priscianũ, qui docet, apud Latinos Comicos, u-
 consonantem perinde elidi ut uocalem, quem-
 admodum frequenter in hac dictione, enimue-
 ro, sic ut pars, enie, faciat anapæstum. L E. Itaq̄;
 metire nobis. C A. Faciam: Sine inidi, procleu-
 maticus est: nisi mauis elidi, i, per synæresin, ut
 cum Vergilius, aureo, ponit in fine carminis he-
 roici pro, auro. Quod si placet, erit primo loco
 tribrachys: a lau, spondeus est: diueni, dacty-
 lus: as & a, dactylus: micos, spondeus: pares,
 iambus. S B. Carinus nos explicuit ex hoc sanè
 uado. Sed est in eadem scena locus, quem haud
 scio

scio an quisquam animaduernerit. H I L. Obsecro profer. S B. Illic hunc in modum loquitur Simo: Sine ut eueniat quod uolo, In Pamphilo ut nihil sit moræ, restat Chremes. H I. Quid hîc te offendit? S B. Quum Sine, sit minitantis, nihil hîc sequitur quod faciat ad minas. Proinde suspicor à poëta scriptū fuisse, Sin eueniat quod uolo: ut Sin, respondeat ad Si, quod præcessit:

Si propter amorem uxorem nolit ducere.

Proponit enim senex duas partes inter se diuersas. Si Pamphilus ob amorem Glycerij recusat nuptias, erit quod cum illo exoptulem: sin ille non recusarit, tum mihi restat exorandus Chremes. Porro hyperbaton longius fecit interpellatio Sosie, & stomachus Simonis in Dauum. H I L. Mus, porrige mihi codicem. C R.

Cōmittis tu muri codicem? H I. Tutius quàm uinum. Dispeream nisi uerum dixit Sbrulius. P A.

Trade mihi codicem, ut ostendam aliū scrupulum. In prologo Eunuchi uersus hic nō constat, Habeo alia multa, quæ nunc condonabuntur.

Quanq̄; enim Comici Latini præcipuè sumūt sibi multam libertatē in hoc genere carminis, tamen nusquam memini illos senarium claudere spondeo: nisi fortè legendum est, condonabitur, ἀπποσώπρω. aut cōdonabimus, mutato numero personæ. M A. O mores uerè poëticos. In ipso limine cōuiuij emicant digitis, & librū adhibent. Lusus & literas præstat seruare in

*mensas secundas. C R. Non omnino pessimum
 consilium dat Margareta, obtemperabitur: pla-
 cato stomacho reuocabimus lusum, interim digi-
 tis micabimus in disco. H I. Videte luxum poë-
 ticum. Habetis triplex ouorum genus, elixa, as-
 sa, frixa: omnia recentissima sunt, intra biduum
 nata. P A R. Ego butyri esum non fero: si frixa
 sunt oleo, perplacebunt. H I. Abi puer, disce ex
 Margareta, in utro frixa sint. M V S. In neutro,
 inquit. H I. Nec in butyro, nec in oleo? In quo
 igitur? M V S. In lixiuo, ut ait. C R. Qualis per
 contatio, talis respōsio. Quid negocij est digno
 scere butyrum ab oleo? C A. Præsertim his, quæ
 tam facilè discernunt lactucam à beta. H I. Ha-
 betis ouationem, sequetur aliquàdo triumphus.
 Heus puer, circumfer oculos. Nihil ne uides hic
 deesse? M V S. Permulta. H I. Hæc oua deside-
 rant condimentū, quo temperctur calor. M V S.
 Quod uis? H I. Dic ut ex contusis huius clau-
 culis mittat nobis succum. M V S. Dicam. H I L.
 Quid huc redis inanis? M V S. Negatⁱ è claus
 succum exprimi solere. L E. O famulam. S B R.
 Certè fabulis condicimus oua nostra. In Epodis
 Horatianis offendi locum quendam nõ depra-
 uatum, quod ad scripturā attinet, sed depraua-
 tē interpretatū, nec à Mancinello solum, cæte-
 risq; recentioribus, ucrumctiā ab ipso Porphy-
 rione. Locus est in carmine, quo canit palino-
 diam Canidicæ ueneficæ:*

Tuusq;

Tuasq; uenter Pactumeius, & tuo
 Cruore rubros obstetrix pannos lauit,
 Vt cunq; fortis exilis puerpera.

Existimant enim omnes hîc, Exilis nomen esse, cum sit uerbum. Adscribam uerba Porphyronis, si tamen illius esse credendum est: Exilem autem, inquit, sub illa specie, quasi puerperio facta sit deformis: per exilitatē corporis maciem naturalem dicit. Pudendus lapsus, si uir tantus non sensit metri legem reclamare huic sensui. Neq; enim quartus locus admittit spondeū. Verum poëta iocatur illam uerè peperisse, quam non diu languisset, ac decubisset à partu, sed statim exilisset è lecto, quemadmodū solent quædam fortes puerperæ. H I. Habemus tibi gratiam Sbruli, qui tam lautè condieris oua nostra. L E. Isti non dissimile est, quod legitur in primo Odarum libro. Odæ initiū est: Tū ne quæsieris. Sic autem habet cōstans lectio: Ne u Babylonios Tentaris numeros, ut melius quicquid erit pati. Hunc locum ita transiliunt ueteres interpretes, quasi nihil habeat scrupuli: solus Mancinellus sentiens orationem imperfectam, iubet addi, possis. S B. Habes aliquid de hac re cōpertius? L E. Nescio, sed mihi uidetur Horatius græci sermonis idioma reddidisse, quod nullus poëtarum facit libentius aut frequentius: nam Græcis est familiare ^Μαπαρημ-
 φητον adiungere huic dictioni ^{ὡς} & ^{ὡς} & ^{ὡς} & ^{ὡς}. Sic

Horatius, ut pati, pro ut patiaris. *Quantum* quod diuinat Mancinellus, non est prorsus absurdum. H I. Mibi uehementer arridet quod dicis. Curre Mus, & adfer si quid est reliquum. C R. Quid isthuc est nouarum deliciarum? H I. Hic est cucumis sectus in laminulas: hoc est ius ex coctis intestinis cucurbitæ, conducit lubricandis intestinis. S B. O cœnam uerè medicâ. H I. Boni consulite. Mox adcrit gallina ex corte nostra. S B. Commutabimus tibi nomen, & pro Hilario uocabimus Apitiũ. H I. Agè nunc ridete quantum uoletis, cras fortasse serio laudabitis hanc cœnam. S B. Quis sic? H I. L. Cùm senseris tibi probè conditum esse prandiũ. S B. ¹ Fame? H I. Scilicet. C R. Scis Hilari quid prouinciæ te uellem suscipere? H I. Sciam, si dixeris. C R. Chorus canit hymnos quosdam nõ indoctos, sed per indoctos multis locis deprauatos: eos cuperẽ tua opera nobis restitui. Ut autem exemplum proferam, ita canimus: Hostis Herodes impie, Christum uenire quid times? Ordo dictionis unus inuersus geminũ uitium inuexit carmini. Nam hostis, cùm trochæũ efficiat, nullum habet locum in carmine iambico: & Hero, spondeus, nõ recipitur in sede secunda. Nec dubium est, quin uersus ita primũ scriptus sit: Herodes hostis impie. I. un epithetũ, in pie, mollius cohæret cum hostis, quàm cum Herodes. Porro quoniam Herodes dictio græca est,

est, & uertitur in ε, in casu uocandi, ut Σὺνπρά-
 τῆς, ὡς Σὺνπράτες, quemadmodum Ε in ἀγά-
 μενον, ω mega recti casus uertitur in ο mi-
 cron. Rursum ita canimus hymnum: I E S V co-
 rona uirginū, Quem mater illa concepit, Quæ
 sola uirgo parturit. dubium non est, quin conci-
 pit sit pronounciandū. Nam temporis hypalla-
 ge gratiam etiam addit sermoni. Ridiculum au-
 tem est nos offendi in Concipit, cū sequatur,
 parturit. H I. Istius generis Ε ipse per multa
 offendi, nec pigebit olim huic rei aliquot die-
 rum opellam dare: nam mihi uidetur Ambro-
 sius in hoc carmine non parum habere gratiæ:
 adeo ferè finit dimetrū dictione trisyllaba, Ε
 cæsurā ferè collocat in fine dictionis. Id crebrius
 apud eum fit, q̄; ut casus uideri possit. Si quæri-
 tis exemplū: Deus creator, hūc est pentemime-
 ris, accinitur omniū: poli q̄; rector, accinitur ue-
 stiens: diem decoro, accinitur lumine: noctem so-
 poris, accinitur gratia. Sed adest gallina satis
 obesa, quæ mihi totis decē annis peperit oua,
 Ε exclusit pullos. C R. Indigna erat quæ ne-
 caretur. C A. Si licet aliquid admiscere de studijs
 seuerioribus, habeo quod proponam. H I. Mo-
 dō ne nimīū sit tetricū. C A. Non est. Cæpi ni-
 per legere Senecæ epistolas, Ε in ipso statim
 portu, quod aiunt, impegi. Locus est in prima
 epistola: Et si uolueris, inquit, attendere, ma-
 gna uitæ pars elabitur malè agentibus, maxi-

ma nihil agentibus, tota aliud agentibus. In hac sententia affectat nescio quid argutiæ, quod ego non satis affequor. L E. Diuinabo si uoles. CA. Maximè. L E. Nemo perpetuo peccat. Et tamē luxu, libidine, ambitione, cæterisq; uitijs, magna uitæ pars perit, sed multo maior uitæ portio perit nihil agentibus. Porro nihil agere dicuntur, non qui uiuunt in ocio, sed qui rebus friuolis, & nihil ad felicitatem conducentibus occupantur: inde prouerbiū, Satius est cessare, quàm nihil agere. Sed tota uita perit aliud agentibus. Aliud agere dicitur, qui nõ est attentus ad id quod agit. Perit igitur tota uita, quoniam dum uacamus uitijs, aliud agimus: dum uacamus friuolis, aliud agimus: dum studemus philosophiæ, quoniã id facimus supinè & oscitanter, aliud agimus parum attenti, uelut ad rem minimè scriam. Hæc interpretatio si parum aridet, numeretur hæc sententia Senecæ inter eas, quas in hoc scriptore damnat Aul. Gellius, ut friuolè argutas. H I L. Mibi sanè satis aridet. Sed interim strenuè ad gallinã. Nolim uos falli, nihil præterea parati est: quadrat enim ad id quod præcessit. Turpissima est iactura, quæ per negligentiam fit. Id autem declarat hæc trimembri sententia. At paulò post uideor mihi uidere mendum: Mortẽ non prospicimus. Magna pars eius iam præterijt. Nam legendũ arbitror, mortẽ prospicimus. Prospicimus enim quæ

quæ procul absunt, quum mors magna ex parte præterierit nobis. L. E. Si sibi permittūt philosophi, ut aliquando diuertant in prata Musarum, fortasse nō uidebitur absurdum, si nos aliquando uel animi gratia diuertamus in illorum regionem. H. I. Quid ni? L. E. Cūm nuper relegerem librum Aristotelis, quem inscripsit περι τῶν ἐλέγχων, quorū argumentū est rhetoribus cum philosophis magna ex parte cōmune, comperi insignes errores interpretum. Neq; dubitandum est, quin hīc qui græcè nesciunt, in multis locis egregiè delirarint. Aristoteles enim proponit huiusmodi genus ambigui, quod nascitur ex uoce, quæ eadē declarat diuersa, ὅτι μανθάνουσιν οἱ ἐπιστήμῳι. τὰ γὰρ ἀποφοματισθῆναι μανθάνουσιν οἱ γραμματικῳι. τὸ γὰρ μανθάνειν ὁμώνυμον τὸ τῆς ζωίου καὶ χρώματος τῆς ἐπιστήμης, καὶ τὸ λαμβάνειν τὴν ἐπιστήμην. Id uerterunt in hunc modum: Quoniam discunt scientes: Nam secundum os grammatici discūt. Discere enim æquiuocū ad intelligere cum qui utitur disciplina, ἔσθ accipere disciplinam. H. I. Visus es mihi nunc Hebraicè loqui, non latinè. L. E. Est ne quisquam uestrūm qui audiuit hīc uellam uocem æquiuocā? H. I. Nullam. L. E. Quid igitur stultius, quàm id uelle uertere, quod uerti non poterat? Neq; enim quemadmodū græcis μανθάνειν, sonat μαθεῖν, ἔσθ μαθητὸς εἶναι: ita latinis discere, doctrinam accipere, aut tradere.

Quanq̄; an hoc sit uerum, nescio, magis arbi-
 tror sic *μαυθαύειν* esse anceps apud Græcos,
 quemadmodū cognoscere apud Latinos. Co-
 gnoscit enim qui nouit, & cognoscit iudex qui
 discit causam. Sic opinor Græcis *μαυθαύειν* di-
 citur præceptor, qui exigit prælecta pueris, et
 pueri quibus prælegitur. Quam uerò uenustè
 reddidit, τὰ γὰρ ἀποσοματίζόμενα οἱ γραμμα-
 τικοί: Nam secundum os grammatici discunt:
 cūm uertere debuerit, Nam grammatici quæ
 distant, docent. Hic interpretis erat aliud ex-
 emplum supponere, quod nō eadem uerba, sed
 eandem rei speciem exhiberet. Quanq̄; hoc lo-
 co suspicor etiā in græca scriptura nōnihil esse
 mendæ: scribendum autem, ὁ μώνυμον τῷ τε ξυ-
 νίναι καὶ τῷ λαμβάνειν. Paulò post subiicit al-
 liud exemplum ambigui, quod nascitur non ex
 uario uocis eiusdem significato, sed ex diuersa
 connexionē: τὸ βάλειν με λαβῆν με τὸς πολυ-
 μίς, uelle me accipere pugnantes. Sic enim uer-
 tit pro eo quod erat, uelle me capere hostes: et
 si legas βάλειν με, sermo fit dilucidior: Vultis me
 capere hostes. Nam pronomen potest præcede-
 re uerbū capere, & potest sequi. Si præcedat,
 hic erit sensus: Vultis ut ego capiam hostes? Si
 sequatur, erit hic: Vultis ut hostes me capiant?
 Subiicit eiusdē generis aliud exemplū, ἅρα ὅτις
 γινώσκει, τῶτο γινώσκει. id est, An quod quis no-
 uit, hoc nouit? Ambiguitas est in τῶτο. Id si su-
 matur

matur accusandi casu, sensus erit: Quicquid ali
 cui cognitū est, id illi cognitū esse. Sin nominan
 di casu, sensus hic erit: Quam rem quis intelli
 git, ea intelligit, quasi cognosci non possit, nisi
 quod uicissim cognoscat. Rursus aliud subiicit,
 ἀρα ὅτις ὀραῖ, τὸτο ὀραῖ, ὀραῖ ἢ τὸ κίονα, ὡς ὀραῖ
 ὁ κίον. an quod quis uidet, id uidet? sed uidet co
 lumnā, columna igitur uidet. rursus in τὸτο
 est ambiguitas, quam prius indicauimus. Verū
 hæc utcūq; reddi poterant latinis auribus: quod
 sequitur, nullo modo reddi poterat, ἀρα ὁ σὺ
 φῦς εἶναι, τὸτο σὺ φῦς εἶναι, φῦς δὲ λίθου εἶναι,
 σὺ ἀρα φῦς λίθου εἶναι. Quod illi sic reddide
 runt: Putas quod tu dicis esse, hoc tu dicis esse:
 dicis autem lapidē esse, tu ergo lapis dicis es
 se. Obsecro, quis omnino sensus humanus ex
 his uerbis percipi possit? Ambiguitas enim par
 tim pendet ex idiomate græci sermonis, quæ
 est in maiore ac minore: quanq; in maiore est
 & alia ambiguitas, in duabus dictionibus ὁ et
 τοῦτο, quæ si capiantur nominandi casu, sen
 sus erit: Quicquid te dicis esse, hoc tu es. Sin ac
 cusandi, sensus erit: Quancunque rem tu dicis
 esse, eam dicis esse: & ad hunc sensum subsu
 mit, λίθου φῦς εἶναι. Sed ad priorem colligit σὺ
 ἀρα φῦς λίθου εἶναι. Græci sermonis proprie
 tatem semel ausus est imitari Catullus: Phae
 lus iste, quem uidetis hospites, Ait fuisse nauū
 celerrimus. Sic enim ferebatur hic uersus in

antiquioribus editionib. Hoc ignorato, necesse est multis modis delirare eos, qui in hæc loca scribunt cōmentarios. Ne id quidem quod inibi continenter sequitur, Latino potest esse perspicuum: καὶ ἄρα ὅτι σιγῶντα λέγειμ. διττὸν γὰρ ὅτι, τὸ σιγῶντα λέγειμ, τότε τὸν λέγοντα σιγᾶμ, καὶ τὸ τὰ λεγόμενα. Id reddiderūt hunc in modum: Et putas est tacentem dicere. Duplex enim est, tacentem dicere, & hunc dicere tacentem, & quæ dicuntur. An non hæc Sibyllæ folijs obscuriora? H I L. Mihi nec græca satis liquent. L E. Exponam pro mea diuinatione. An possibile est tacentem dicere? Hæc interrogatio duplicem habet sensum, quorū alter est falsus & absurdus, alter esse potest uerus. Nam fieri nō potest, ut qui loquitur, nō dicat ea quæ loquitur, hoc est, ut loquēdo taceat: sed fieri potest, ut is qui loquitur, taceat eum qui loquitur. Quanq̃; hoc exemplū recidit in alterā formā, quā pauld post subiicit. Rursum illud admiror, quod mox in genere ambiguitatis quæ nascitur ex pluribus dictionib. cōiunctis, mutarint græci uocē seculi in literas, ἐπίσασθαι τὰ γράμματᾶ, cū latini codices habeant, scire seculū. Hūc enim duplex sensus nascitur, uel ut ipsum seculū sciat aliquid, uel ut aliquis sciat seculū. Verū hoc mollius est in αἰῶνα, siue in νόσμον, q̃; in γράμματᾶ. Nam literæ dicuntur absurdè scire quippiā. Verū nihil absurdi sit, si quis dicat, aliquid nostro

stro seculo notū esse, aut aliquē nosse suum seculum. Iam aliquantō post, ubi proponit exemplū ambigui ex accentu, non ueritus est interpres pro uerbis Homeri supponere Vergiliana, cum eadē fuerit necessitas in illo exēplo: Quicquid dicis esse, hoc est. Ex Homero refert Aristotel. ἢ καταπύθειται ὄμβρω. Si ἢ aspiretur ac circumflectatur, sonat, cuius computrescit pluuia: sin ἢ sit exile & acutum, sonat, non computrescit pluuia. Atq; hoc quidem sumptū est ex Iliados ψ. Alterum est, Διδόμεν δ' ἰοὶ σὺχ' ἀπιδάου, accentu collocato super penultimā sonat, concede illi: sin super primam, Διδόμεν, sonat, damus. At poëta non sentit Iouem dicere, concedi mus illi: sed Iupiter mandat ipsi somnio, ut illi, ad quem mittitur, concedat potiri uoto. Dicitur enim Διδόμεν, pro Διδόμαι. Pro his duobus Homericis subiecerunt hæc ex nostris poëtis, uelut illud ex Odis Horatij:

ⁿ Me tuo longas pereunte noctes

Lydia dormis.

Etenim si accentus sit in, me, correpto: &, tu, sit graue, unica dicto est, mctuo, id est, timeo.

Quanq; hæc ambiguitas pendet non solum ex accentu, uerumetiam ex compositione. Alterū supposuerunt ex Vergilio:

Hæc quia nã tanti cinxerūt æthera nymbi:

Quanq; hæc quoq; ex cōpositione nascitur ambiguitas. H I. Sunt ista quidem arguta, dignaq;

cognitu Leonarde, sed interim uereor, ne cui conuiuū hoc sophisticū uideatur magis, quàm poëticū: aliàs si uidebitur, uel totum diem uenabimur ° elenchos in elenchis. L E. Hoc est, in luco ligna, in mari quæremus aquam. H I. Vbi est meus Mus? M V. Adest. H I. Mone Margaretam ut tradat bellaria. M V. A heo. H I. Rursum ades uacuis? M V. Negat se de bellarijs cogitasse, & ait satis diu sessum esse. H I. Vereor ne si diutius hîc philosophemur, illa nobis mensam subuertat, quemadmodū Xanthippe Socrati: consultius est igitur, ut bellaria sumamus in horto: ibi simul & ambulabimus, & liberè nugabimur. Interea sibi quisq; decerpit ex arbore quod lubet. C O N. Placet consiliū. H I. Est illic fonticulus quouis uino suauior. C A. Quî fit ut hortus tuus magis niteat, quàm aula? H I. Quia hîc uersor frequentius. Si quid arridet hîc, ne parcite nostris opibus hortensibus. Iam si satis uidetur deambulatum, quid si considamus huc sub tilia, & Musas cieamus? P A. Agè fiat. H I. Thema suppeditet hortus ipse. P A. Si præcesseris, sequemur. H I. Agè faciam. Præposterè facit, cui uarijs delicijs niteat hortus, cum animum habeat nullis disciplinis, nullis uirtutibus excultū. L E. Credemus adesse Musas, si reddideris eandē sententiā carmine. H I. Hoc mihi lōgè procliuius, prosam orationē uertere carmine, q̄ argentum auro cōmutare, L E. Dic igitur. H I.

Cui

Cui renitet hortus undiquaq; flosculis,
 Animumq; nullis expolitum dotibus
 Squalere patitur, is facit præpostere.

Habetis carmen Musis P & Apolline nullo.
 Sed elegans fuerit, si singuli hanc sententiã di-
 uerso genere carminis reddatis. L E. Qui uice-
 rit, quid premij feret? H I. Hunc calathum onu-
 stum mâlis, aut prunis, aut cerasijs, aut mēspi-
 lis, aut pyris, aut si quid aliud magis adblandi-
 tur. L E. Quis erit arbiter certaminis? H I. Quis
 nisi Crato? Et idcirco solus nõ certabit, quò ma-
 gis auscultet. C R. Vereor ne talcm sitis habitu-
 ri iudicem, qualem olim habebant^r coccyx &
 luscinia, inter se de canendi gloria decertantes.
 H I. Sat est si places omnibus. C O. Placet arbi-
 ter, incipe Leonarde. L E.

Cui tot delicijs renitet hortus,
 Herbis, floribus, arborumq; fœtu
 Et multo & uario, nec excolendum
 Curat pectus, & artibus probatis
 Et uirtutibus, is mihi uidetur

Læuo iudicio, parumq; recto. DIXI.

H I. Carinus^s arrodit unguem, expectamus ali-
 quid elaboratum. C A. Nulla adest Musa.
 Cura cui est ut niteat hortus flosculis ac fœtib.
 Negligenti excolere pectus disciplinis optimis,
 Hic labore, mihi ut uidetur, ringitur præposte-
 ro. H I. Non frustra arrosus est unguis. E V.
 Quoniã ordo me uocat, ne nihil adferam.

cognitu Leonarde, sed interim uereor, ne cui conuiuū hoc sophisticū uideatur magis, quàm poëticū: aliàs si uidebitur, uel totum diem uenabimur ° elenchos in elenchis. L E. Hoc est, in luco ligna, in mari quæremus aquam. H I. Vbi est meus Mus? M V. Adest. H I. Mone Margaretam ut tradat bellaria. M V. A heo. H I. Rursum ades uacuis? M V. Negat se de bellarijs cogitasse, & ait satis diu sessum esse. H I. Vereor ne si diutius hîc philosophemur, illa nobis mensam subuertat, quemadmodū Xanthippe Socrati: consultius est igitur, ut bellaria sumamus in horto: ibi simul & ambulabimus, & liberè nugabimur. Interea sibi quisq; decerpit ex arbore quod lubet. C O N. Placet consiliū. H I. Est illic fonticulus quouis uino suauior. C A. Quî fit ut hortus tuus magis niteat, quàm aula? H I. Quia hîc uersor frequentius. Si quid arridet hîc, ne parcite nostris opibus hortensibus. Iam si satis uidetur deambulatum, quid si considamus huc sub tilia, & Musas cieamus? P A. Agè fiat. H I. Thema suppeditet hortus ipse. P A. Si præcesseris, sequemur. H I. Agè faciam. Præposterè facit, cui uarijs delicijs niteat hortus, cum animum habeat nullis disciplinis, nullis uirtutibus excultū. L E. Credemus adesse Musas, si reddideris eandē sententiā carmine. H I. Hoc mihi lōgè procliuius, prosam orationē uertere carmine, q̄ argentum auro cōmutare, L E. Dic igitur. H I.

Cui

Cui renitet hortus undiquaq; flosculis,
 Animumq; nullis expolium dotibus
 Squalere patitur, is facit præpostere.
 Habetis carmen Musis P & Apolline nullo.
 Sed elegans fuerit, si singuli hanc sententiã di-
 uerso genere carminis reddatis. L E. Qui uice-
 rit, quid premij feret? H I. Hunc calathum onu-
 stum mâlis, aut prunis, aut cerasijs, aut mepsi-
 lis, aut pyris, aut si quid aliud magis adblandi-
 tur. L E. Quis erit arbiter certaminis? H I. Quis
 nisi Crato? Et idcirco solus nõ certabit, quò ma-
 gis auscultet. C R. Vereor ne talcm sitis habitu-
 ri iudicem, qualem olim habebant^r coccyx &
 luscinia, inter se de canendi gloria decertantes.
 H I. Sat est si places omnibus. C O. Placet arbi-
 ter, incipe Leonarde. L E.

Cui tot delicijs renitet hortus,
 Herbis, floribus, arborumq; fœtu
 Et multo & uario, nec excolendum
 Curat pectus, & artibus probatis
 Et uirtutibus, is mihi uidetur
 Læuo iudicio, parumq; recto. DIXI.
 H I. Carinus^s arrodit unguem, expectamus ali-
 quid elaboratum. C A. Nulla adest Musa.
 Cura cui est ut niteat hortus flosculis ac fœtib.
 Negligenti excolere pectus disciplinis optimis,
 Hic labore, mihi ut uidetur, ringitur præposte-
 ro. H I. Non frustra arrosus est unguis. E V.
 Quoniã ordo me uocat, ne nihil adferam:

Qui studet ut u.rijs niteat cultissimus hortus
 Delitijs, patiens animum squalcre, nec ullis
 Artibus expoliens, huic est præpostera cura.
 HIL. Non est cur extimulemus Sbrulum. Nam
 ille sic scatet uersibus, ut plerunque uel impru-
 dens effundat carmina. S B.

Cui uernat hortus cultus & elegans,
 Nec pectus ullis artibus excolit,
 Præpostera is cura laborat.
 Sit ratio tibi prima mentis. P A.

Quisquis accurat uarijs ut hortus
 Floribus uernet, neq; pectus idem
 Artibus sanctis colit, hunc habet præ-
 postera cura.

HIL. Nunc experiamur, cui hortus suppeditet
 plures sententias. L E. Quid ni faciat tam di-
 ues? Vel hoc rosetum mihi suggeret quod di-
 cam. Ut breuis est rosæ nitor, ita fugax est iu-
 uentus: properas carpere rosam prius q̄; marce-
 scat, magis adnitendum est, ne sine fructu tibi
 effluat iuuentus. HIL. Thema satis aptum car-
 mini. CA. Ut inter arbores suæ cuiq; foetus est,
 ita inter homines suæ cuiq; dotes sunt. E V. Ut
 terra si excolatur, uarias opes gignit in usus hu-
 manos, neglecta spinis ac uepribus obducitur:
 ita hominis ingenium si excolatur optimis stu-
 dijs, plurimas ædit uirtutes: sin negligas, uarijs
 occupatur uitijs. S B R. Hortus quotannis co-
 lendus est, ut niteat: animus semel excultus ho-
 nestis

nestis studijs, perpetuò floret ac uernat. P A.
 Vt amœnitas hortorum nõ auocat animum ab
 honestis studijs, sed ad hæc inuitat potius: ita
 quærendi sunt lusus ac ioci, qui non absunt à li-
 teris. HIL. Euge uideo examen sententiarum.
 Nũc ad uersus: sed anteq̃; id aggrediamur, mea
 sententia, fuerit exercitatio nec inelegans, nec
 infrugifera, si primam sententiam toties red-
 damus græcis uersiculis, quoties reddidimus lati-
 nis. Hic auspiciabitur Leonardus iam olim fa-
 miliaris Musis græcanicis. L E. Ineptiam, si iu-
 bes. H I. Iubeo, atq; impero. L E.

ὦ κῦπός ἐστιν αὐθισιμ γυλῶν καλοῖς,
 ὁ δὲ νῦν μάλ' αὐχμῶν, τοῖς καλοῖς μαθή-
 μασιμ

ἔκ' ἐστὶ κόμψθ, ἔτθ' ἔκ' ὀρθῶς φρονεῖ,
 περὶ πλείονθ ποιῶν τὰ φαῦλ' ἢ κρέττονα.

† Ego præsulcm egi, succedet qui uolet. HIL.
 Carinus. CA. Imò Hilarius. L E. Sed uideo Mar-
 garetam interuenire, adfert nescio quid delicia-
 rum. HIL. Si id fecerit, me sefellerit mea furia.
 Quid adfers? M A. Sinapi, quò condiatis ue-
 stra bellaria: an non pudet híc garrire in mul-
 tam noctem, & postea uos poëtæ multa blate-
 ratis in loquacitatem fœminarũ? CR. Haud ma-
 lè monet Margareta, iam tempus est ut suum
 quisque nidum adeat, aliàs in hoc pulcherrimo
 certaminis genere uel solidum diem consume-
 mus. H I, Sed cui addicis præmiũ? CR. In præ-

Sentia quidē mihi ipsi addico. Nullus enim uicit
 præter unū me. H I. Quī uicisti, qui nō certaue-
 ris? C R A. Vos certastis, at nō decertastis. Ego
 quod nemo uestrum potuit, uici Margaretam.
 C A. Hilari, æquū postulat, auferat calathum.

Scholia.

a ¶ Lactucas sessiles, quod nō erigant sese, sed
 latè per terrā diffundātur. b ¶ (Bliteā.) Allu-
 dit ad gemmā laudatissimā, & Græci betā ap-
 pellāt βλίτον, unde bliteos appellamus stultos
 ac nihili, eò quod beta uiliset insipida herba est
 c ¶ Galateā uocat à colore lacteo. Euterpen, à
 delectādo. Musæ nomē est. Calliopē à pulchri-
 tudine uocis. Callirhoë, nymp̄ha, quod pulchrè
 fluat. Melissa, apis, opinor fuisse ancillā Chry-
 sippi. Baucis, anus et paupercula apud Ouid.
 d ¶ (Splendida bilis.) Allusit ad illud Hora. Si
 ue aliud nomē, iussit quod splēdida bilis: id est,
 insania. e ¶ (φύγιτε, &c.) Hoc carmē Plin-
 indicat usurpari solere in magicis remedijs: id
 est, Fugite cātharides, lupus crudelis nos perse-
 quitur. Cātharis insecti genus, uenenū habēs le-
 tale. f ¶ (Mercurij caduceū.) Hac uirga dat
 & adimit somnos, hac animas euocat orco, &
 rursum quas uelit in tartara mittit. Lege Verg.
 in iij. Aeneid. g ¶ (Micāt digitis.) Rusticorū
 lusus est, uulgaris etiā Italicæ. Vide prouerb. Di-
 gnus qui cum in tenebris mices. Metiebantur
 uersus sublatis ac repressis digitis, id mulier pu-
 tat

tat esse micare digitis. h ¶ (Vitis clauiculis.)
 Natura addidit uitiū palmitibus laqueos quos-
 dam quibus repit, & alligat sese: has Plin. uo-
 cat clauiculas, lib. 23. in prologo. i ¶ (E cla-
 uis.) Peruerse respondet, quasi paruos clauos
 iusserit cōtundi. k ¶ (ἀπαρίμφοτον, id est, in-
 finitū, ut pati. l ¶ (Fame.) Allusit ad dictū So-
 cratis, qui dixit, famē esse condimentū omniū et
 iucundissimū, et minimo parabile. m ¶ (Mor-
 tem prospici.) Prospicimus quæ à frōte sunt, sed
 procul respicimus à tergo relicta. n ¶ (Me-
 tuo.) Horatius diuisit, ut subaudias, amico.
 o ¶ (Elenchos in elenchis, id est, redargutiones:
 ἐλέγχευ enim redarguere est. p ¶ (Et Apolli-
 ne nul.) Allusit ad illud Mart. Musis & Apo-
 line nullo, Quod scribis uersus, hoc Ciceronis
 habes. q ¶ (Adblāditur, id est, placet: sicut ar-
 ridere dicitur, quod placet. r ¶ (Coccyx, qui la-
 tinè dicitur cuculus, penult. producta. Notus est
 apologus de certamine canēdi inter lusciniā et
 cuculū, a sino iudice. s ¶ (Arrodit unguē.) Ge-
 stus est cogitantis. Persius: Nec pluteum cædit,
 nec demorsos sapit unguē. Idem: Cherestra-
 tus unguē Arrodens ait hoc. t ¶ (Ego præsu-
 lem.) Allusit ad Salios sacerdotes Martis, ni fal-
 lor, qui saltabāt in pōpa. præsul aut, qui saltat
 primus. Est in quibusdam chorcis mos, ut unus
 solus auspicetur saltationē: unde quisquis alijs
 cunctantib. rem cœpit, dicitur incepisse choreā.

INQUISITIO DE FIDE.

A VLVS. BARBATVS.

A V.^a Puerorum est cantilena, Saluta libenter. Verùm haud scio, an mihi fas sit tibi dicere salutem. B A R. Equidem malim qui det salutem, quàm qui dicat. Sed quamobrem istuc ais Aule?
 A V L. Quamobrem? Quia, si scire uis, oles aut sulphur, aut fulmen Iouis. B A. Sunt & ^b Veio ues, sunt ^c bruta fulmina, multum etiam origine dissidentia à fatidicis. Nam ut suspicor, tu de anathemate sentis. A V. Rem coniectas. B A. Audui quidè horrenda tonitrua, fulminis ictū non sensi. A V. Quì sic? B A. Quia nihilo perius cōcoquo, neq; irrequietius dormio. A V. Sed hoc periculosius solet esse malum, quia non sentitur. Verū hæc bruta fulmina, quæ tu uocas, feriunt ^d montes & maria. B A. Feriunt, sed irritis ictibus. Est & ^e fulgor è uitro seu uase æreo. A V. Certè territat & hoc. B A. Verum, sed pueros. Solus Deus habet fulmen, quo feriat animam. A V. Quid si Deus est in suo uicario? B A. Utinam sit. A V. Imò multi de mirantur te iandudum non esse quouis ^f carbone atriorum. B A. Finge me talem. Atqui tanto magis erat optanda salus perditio, si placet Evangelica doctrina. A V. Optanda quidem, at non dicenda. B A. Cur ita? A V. Quò pudeat ictus fulmine, ac resipiscat. B A. Si sic nobiscū egisset Deus, perieramus omnes. A V L. Quàmobrem?
 B A R.

B A R. Quia cūm essemus inimici Dei, cultores idolorum, militantes in castris satanæ, hoc est, modis omnibus excōmunicatissimi, tum ille maximè nobiscum confabulatus est per filium suū, suoq; colloquio nos restituit in uitam, cūm essemus mortui. **A V.** Ista quidem uerè narras. **B A.** Imò malè ageretur cum omnibus ægrotis, si medicus fugeret alloquiū, quoties ingens morbus grauat miserum: imò cūm maximè conueniebat adesse medicum. **A V.** At ego metuo, ne tu mihi citius affles aliquid tui mali, q̄; fiat ut tuo morbo me deas. Nonnunq; usu uenit, ut pro medico fiat & palæstrites, qui uisit ægrotum. **B A.** Ita quidem usu uenit in corporū morbis: uerūm in animi malis est tibi parata antidotus aduersum omne contagiū. **A V.** Quænam? **B A.** Adamantinū propositum, nō diuelli à sententia semel infixæ. Deinde cur palæstram metuis, ubi res uerbis agitur? **A V.** Est aliquid quod dicis, si modò spes sit profectus. **B A.** Prouerbio dicitur, Donec spirat homo, sperandum esse. Et iuxta Paulū, Charitas nescit desperare, quia sperat omnia. **A V.** Non pessimè mones, atq; hac spe puto mihi fas esse tecum miscere sermonem aliquantisper: ac si pateris, medicū agam. **B A.** Licet. **A V.** Vulgò sunt inuisi percontatores. Et tamen in medicis probantur, qui percontantur de singulis. **B A.** Percontare h̄ à cælo usque ad terram, si libet. **A V.** Experiar, modò fidem

des te responsum ex animo. B A R. Do, modo sciam qua de re uelis percontari. A V. De symbolo apostolorum. B A. Audioⁱ militare uerbum, nec recuso haberi pro hoste Christi, si quid hic fecerero. A V. Credis in Deum patrem omnipotentem, qui condiderit caelum & terram? B A. Et quicquid caelo terraque continetur, atque etiam mentes angelicas. A V. Cum Deum dicis, quid sentis? B A. Sentio mentem esse quandam aeternam, quae nec initium habuerit, nec finem sit habitura, qua nihil esse potest nec maius, nec sapientius, nec melius. A V L. Ista quidem satis pie. B A. Quae nutu suo omnipotenti condidit quicquid est rerum uisibilem aut inuisibilem: quae sapientia mirabili moderatur ac gubernat uniuersa, sua bonitate pascit ac seruat omnia, atque hominum genus collapsum gratuito restituit. A V. Sunt quidem ista tria praecipua in Deo, sed quid fructus capis ex istorum cognitione? B A. Cum omnipotentem cogito, me totum illi summitto, ad cuius maiestatem nihil est hominum aut angelorum sublimitas. Deinde plena fiducia credo, quod ab illo factum tradunt sacrae litterae, simulque futurum, quicquid ille promisit, quando nutu quicquid uult, potest, quantumuis homini uideatur impossibile. Ita fit ut meis uiribus diffusus, totus ab illo pendeam, qui potest omnia. Vbi sapientiam illius intueor, nihil tribuo meae sapientiae, uerum credo omnia rectissime

simè iustissimeq; ab eo fieri, etiam si iuxta sen-
 sum humanum uideantur absurda aut iniqua.
 Cùm bonitatem considero, uideo nihil esse in
 me, quod illius gratuitæ beneficentiæ non de-
 beam: & nullum arbitror esse tantum crimen,
 quod ille nolit ignoscere resipiscēti, neq; quicq;
 esse quod ille nō sit largiturus cum fiducia pe-
 tenti. A V. Num satis esse putas, quod credis il-
 lum esse talem? B A. Nequaq; sed sincero affe-
 ctu totam fiduciam ac spem in illum unū trans-
 fero, detestans satanā omnemq; idololatriam,
 & quicquid est artium magicarū. Illum solum
 adoro, nihil illi nec præferens, nec æquans, nō
 angelum, non parentes, non liberos, non uxo-
 rem, nō principem, non opes, non honores, non
 uoluptates, paratus & uitam illius causa per-
 dere, si iusserit, certus cum nō posse perire, qui
 se totum illi tradiderit. A V. Nihil igitur colis,
 nihil times, nihil amas, nisi unum Deum? B A.
 Si quid ueneror, si quid metuo, si quid amo præ-
 ter eum, eius causa amo, metuo, colo, omnia ad
 illius gloriā referens, semper illi gratias agens,
 siue læta contingunt, siue tristia: siue mori da-
 tur, siue uiuere. A V L. Sana quidem est hacte-
 nus tua oratio. De secunda persona quid sen-
 tis? B A R. Sciscitare. A V. Credis I E S V M
 fuisse Deum & hominem? B A. Maximè. A V.
 Quī fieri potuit, ut idem sit Deus immortalis,
 & homo mortalis? B A R. Istiuc illi facile fuit

efficere, qui quicquid uult potest. Et ob diuinā naturam, quam eandem habet cum patre, quicquid magnitudinis, sapientiæ & bonitatis attribuo patri, idem tribuo & filio: quicquid debeo patri, debeo & filio: nisi quod ita uisum est patri, ut per filium conderet ac donaret nobis omnia. A V. Cur igitur sacræ literæ filium frequentius appellant dominū quàm Deum? B A. Quia Deus autoritatis, hoc est, principatus est nomen, quæ patri præcipuè conuenit, qui simpliciter principium est omnium, atq; ipsius etiam deitatis fons. Dominus redemptoris & assertoris uocabulum est. Quanq̃; & pater redemit per filium, & filius Deus est, sed ex Deo patre. Solus autem pater à nullo est, & in personis diuinis principem locum obtinet. A V. Ergo & in Iesu collocas tuam fiduciam? B A R. Quid ni? A V. Sed propheta maledictum dicit, qui fidit in homine. B A R. Sed huic uni homini data est omnis potestas in cælo & in terra, ut in nomine eius flectatur omne genu, cælestium, terrestrium & inferorum. Quanquam nec in hoc fiduciæ speciꝫ; meæ sacram, ut aiunt, ancoram figerem, ni Deus esset. A V. Cur cum filiū appellat? B A R. ^kNe quis somniet esse creaturam. A V. Cur unicum? B A. Vt discernat naturæ filiū à filiis adoptiuis, cuius cognominis honorem nobis etiam impartit, ut neminem præter hunc alium expectemus. A V. Cur eum qui

Deus

Deus erat, hominem fieri uoluit? BA. Ut homines homo reconciliaret Deo. AV. Credis conceptum citra uirilem operam, opificio spiritus sancti, ac natum ex incorrupta uirgine Maria, de illius substantia sumpto mortali corpore? BA. Maxime. AV. Cur sic nasci uoluit. BA. Quia sic decebat nasci Deum: sic decebat nasci, qui nostræ cōceptionis ac natiuitatis sordes purificaret. Hominis filius nasci uoluit Deus, ut nos in illū renascentes efficeremur filij Dei. AV. Credis illum uersatum in terris, ea gessisse miracula, ea docuisse, quæ prodita sunt literis Euangelicis? BA. Certius quàm te credo esse hominem. AV. Non sum inuersus¹ Apuleus, ut suspiceris asinum latere sub hominis specie. Sed credis hunc eundem esse Messiam illum, quem deliniarant figuræ legis, quem promiserant oracula prophetarū, quem tot seculis expectarant Iudæi? BA. R. Nihil habeo persuasius. AV. Credis huius doctrinam ac uitam sufficere ad perfectam pietatē? BA. Admodum. AV. Credis eundem uerè comprehensum à Iudæis, uinctum, colaphis & alapis cæsum, consputū, irrisum, flagellatū sub Pontio Pilato, ac deniq; suffixum in crucem, atq; inibi mortuum? BA. R. Maxime. AV. Credis illum ab omni lege peccati cuiuscunq; fuisse immunem? BA. Quid nisi Agnum absq; macula. AV. L. Credis illum sua sponte hæc omnia perpeffum? BA. Imò liben-

ter, atque etiam sitienter, sed ex uoluntate patris. A V. Cur pater filium suum unicū innocentem, sibiq; charissimū, hæc tam atrociam pati uoluit? B A. Ut hac uictima nos nocentes sibi reconciliaret, in illius nomen collocantes fiduciā ac spem nostram. A V. Cur Deus passus est sic collabi totum humanū genus? Et si passus est, non patuit alia uia sarcindi ruinam nostram? B A R. Hoc mihi persuasit, non humana ratio, sed fides, nulla ratione potuisse fieri melius, neque ad salutem nostram utilius. A V. Cur hoc mortis genus illi potissimū placuit? B A. Quia iuxta mundum erat probrosissimū: quia diri lenitiq; cruciatus: quia cōueniebat illi, qui porrectis in omnem mundi plagam membris, omneis orbis nationes inuitaret ad salutem, & homines terrenis curis affixos euocaret ad cœlestia. Denique ut referret nobis serpentem æneū, quem Moses suspenderat in stipite, ut quicūq; defigerent in illum oculos, sanarentur à uulnere serpentū: fidemq; prophetæ liberaret, qui prædixerat: Dicite in nationibus, regnauit à ligno Deus. A V L. Cur & sepeliri uoluit, idq; tam accuratè, oblitus myrrha & unguentis, inclusus nouo monumento è solido^m uiuoq; saxo exciso, obsignato ostio, adhibitis etiā custodibus publicis? B A. Quò magis constaret esse uerè mortuum. A V. Cur non statim reuixit? B A R. Hac ipsa de causa. Etenim si mors fuisset ambigua,

bigua, fuisset & ambigua resurrectio: sed hanc uoluit esse certissimam. A V. Credis huius animam descendisse ad inferos? B A. Hanc particulam non fuisse quondam additam nec in symbolo Romano, nec in symbolo orientalium ecclesiarum, testis est Cyprianus: nec recensetur apud Tertullianū uetustissimū scriptorem: ego tamen & hoc firmiter credo, uel quia congruit cum prophetia psalmi, Non derelinques animam meam in inferno. & rursus: Domine eduxisti ab inferno animam meam. uel quia Petrus apostolus in epistolæ prioris, de cuius autore nunquam fuit dubitatum, capite tertio scripsit hunc in modū: Mortificatus quidem carne, uiuificatus autem spiritu, in quo & his qui in carcere erant, spiritu ueniens prædicauit. Verū ut credo descendisse ad inferos, ita non credo illic aliquid esse passum: descendit enim, non ut illic cruciaretur, sed ut nobis frangeret regnū satanæ. A V L. Nihil adhuc impium audio: sed mortuus est, ut nos peccato mortuos reuocaret ad uitam. Cæterū cur reuixit? B A. Tribus potissimum de causis. A V. Quibus? B A. Primū ut nobis certam spem faceret resurrectionis. Deinde, ut sciremus eum immortalem esse, nec unquam moriturum, in quo præsidia salutis nostræ collocauimus. Postremo, ut nos quoq; per pœnitentiā mortui peccatis, per baptismū unā cum illo sepulti, per gratiam eius reuocemus

ad uitæ nouitatem. A V. Credis'ne, quòd idem corpus, quod mortuū fuit in cruce, quod reuixit in sepulchro, quod uisum & contrectatū est à discipulis, subuexerit in cœlum? B A. Maximè.

A V. Cur uoluit relinquere terras? B A. Ut illum omnes spiritua'iter amaremus, neq; quisquam in terris sibi Christum propriè uindicaret, sed omnes ex æquo tolleremus animos in cœlum, scientes illic esse caput nostrū. Etenim si nunc homines tantopere sibi placent ob uestis colorem ac figuram, quumq; sic quidam ostentent sanguinem aut præputium Christi, & lac matris Virginis: quid credis futurum, si mansisset in terris uestitus, cœmcdens, loquens? Quæ dissidia parassent ista corporis peculiaria? A V L. Credis illic immortalitate donatū aspidere dextrum patris? B A. Quid nisi ut rerum omnium dominū, & totius regni paterni consortē. Hoc ipse discipulis promiserat futurū, atq; hoc spectaculum exhibuit Stephano martyri suo. A V. Cur hoc exhibuit? B A. Ne nos ulla in re trepidaremus, gnari quàm potentem patronū ac dominum habeamus in cœlis. A V L. Credis illum eodem corpore rediturum, ut iudicet uiuos & mortuos? B A. Quàm habeo certum, esse hæcenus peracta, quæ prophetæ de Christo prædixerant: tam habeo certum, fore quicquid in posterū uoluit nos expectare. Prior aduentus exhibitus est iuxta uaticinia prophetarum, quo uenit

nit humilis, ut nos institueret ac seruaret. Exhibetur & secundus, quò ueniet sublimis in gloria patris: ante cuius tribunal sisti cogentur omnes homines cuiuscunq; nationis, cuiuscunq; status, siue reges, siue plebeij, siue Græci, siue Scythæ: nec solùm hi, quos aduentus ille deprehendet uiuos, uerumetiam omnes qui ab initio mudi usq; ad illud tempus mortui fuerint, subito reuiuiscunt, & suo quisque corpore conspiciet iudicem. Aderunt & angeli beati, tanquàm famuli fideles: aderunt & dæmones iudicandi. Tum è sublimi pronuntiabit illam inuitabilem sententiam, quæ diabolum cum his, qui illi adhæserunt, tradet æternis supplicijs, ut postea nulli possint nocere: pios transferet in consortium regni cœlestis, tutos ab omni molestia. quanquam huius aduentus diem nobis ignotum esse uoluit. A V. Nihil adhuc audio morbi. Veniamus igitur ad tertiam personam. BA. Ut uideatur. A V. Credis in spiritum sanctum? BA. Credo hunc esse uerum Deum unam cum patre & filio. Credo hoc spiritu afflato fuisse, qui nobis ueteris ac noui Testamenti libros tradiderunt, sine cuius ope nemo peruenit ad salutem. A V. Cur appellatur spiritus? BA. Quia quemadmodum corpora nostra uiuunt halitu, ita tacito sancti spiritus afflatu uiuificantur animi nostri. A V L. An nõ licet patrem uocare spiritum? BA. Quid ni? A V. An nõ igitur cõfunduntur perso

*næ? BA. Non. Nam pater spiritus dicitur, quòd
 sit incorporeus, id quod omnibus personis est
 cõmune iuxta naturam diuinam. Sed tertia per
 sona dicitur spiritus, quòd alicunde spiret, &
 per animos sese transfundat insensibiliter, ue-
 lut à terra feu fluuijs spirant auræ. A V L. Cur
 personæ secundæ tribuitur nomen filij? BAR.
 Ob perfectam naturæ & uoluntatis similitu-
 dinem. A V L. Est filius similior patri, quàm spi-
 ritus sanctus? B A. Non, iuxta naturam diuinã,
 nisi quòd hoc magis refert proprietatẽ patris,
 quòd ab ipso quoq; procedat spiritus sanctus.
 A V L. Quid igitur prohibet spiritum sanctum
 appellari filium? B A. Quia cum diuo Hilario
 nusquam hunc lego genitum, nec huius lego pa-
 trem: spiritũ & procedentem lego. A V. ⁿ Cur
 in symbolo solus pater dicitur Deus? BA. Quòd
 hic, ut dixi, simpliciter sit autor omnium quæ
 sunt, ac totius deitatis fons. A V L. Dic clarius.
 B A. Quoniã nihil nominari potest, cuius ori-
 go nõ manat à patre. Siquidem hoc ipsum quòd
 filius ac spiritus sanctus Deus est, patri acceptũ
 referũt. Pæcipua igitur autoritas, hoc est, origi-
 nis ratio, est in patre solo, quòd unus ille à nul-
 lo est. In symbolo tamẽ sic accipi potest, ut Dei
 nomen non sit personæ propriũ, sed in genere
 positum, quod mox per patris, filij, & spiritus
 sancti uocabulum distinguatur. In unũ Deum,
 quæ naturæ uox comprehendit patrem, filiũ,
 & spi-*

& spiritum sanctum, hoc est, tres personas. A V.
 Credis in sanctam ecclesiam? B A. Non. A V.
 Quid ais? non credis? B A. Credo sanctam ec-
 clesiam, quæ est corpus Christi, hoc est, congre-
 gatio quædam omnium per uniuersum orbem,
 qui consentiunt in fide Euangelica, qui colunt
 unum Deum patrem, qui totam suam fiduciam
 collocant in eius filio, qui eodem huius spiritu
 aguntur: à cuius cõsortio rescatur, quisquis ad-
 mittit crimen letale. A V L. Cur horres dicere,
 Credo in sanctam ecclesiam? B A R. Quia sic
 me docuit diuus Cyprianus, in solum Deum es-
 se credendum, in quo simpliciter omnem fidu-
 ciam reponimus. Ecclesia uerò propriè dicta,
 quanquam non constat nisi ex bonis, tamen ex
 hominibus constat, qui ex bonis possunt fieri
 mali, qui falli possunt & fallere. A V L. Quid
 sentis de cõmunione sanctorum? B A. Hic articu-
 lus omnino nõ attingitur apud Cyprianum, cum
 ille nominatim indicet, quid in quibus ecclesijs
 plus habeatur aut minus. Sic enim ille conne-
 dit. Sequitur namq; post hunc sermonem, San-
 ctam ecclesiam, remissionem peccatorum, huius
 carnis resurrectionem. Ac nonnullis uidetur hæc
 pars non esse diuersa à superiore, sed explica-
 re & infigere quod modò dictum erat, sanctam
 ecclesiam: ut nihil aliud sit ecclesia, quàm unius
 Dei, unius Euangelij, unius fidei, unius spei
 professio, eiusdem spiritus, eorundem sacra-

mentorū participatio: breuiter, talis quædam
 cōmunio bonorum omnium inter omnes pios,
 qui fuerunt ab initio mundi usq; ad finem, qua-
 lis est membrorum corporis inter ipsa societas,
 sic ut aliorum benefacta subueniant alijs, donec
 uiua sunt membra corporis. Cæterum extra so-
 cietatē hanc ne propria quidem benefacta con-
 ducunt cuiquā ad salutem, nisi reconcilietur san-
 ctæ congregationi: & ideo sequitur, remissio-
 nem peccatorum, quia extra ecclesiam non est
 ulla peccatorū remissio, quantumuis homo ma-
 ceret se pœnitentia, aut exerceat opera miseri-
 cordiæ. In ecclesia, inquam, non hæreticorum,
 sed sancta: hoc est, spiritu Christi congregata,
 est remissio peccatorum per baptismū: & post
 baptismum, per pœnitentiam & clauēs eccle-
 siæ datas. A V L. Ista sunt adhuc sani hominis.
 Credis' ne futuram carnis resurrectionem? B A.
 Frustra credrem cætera, si hoc quod est om-
 nium caput, non credrem. A V L. Quid sentis
 quum dicis carnem? B A R. Corpus humanum,
 humana anima animatum. A V L. Num una-
 quæq; anima recipiet suum corpus, quod exani-
 me reliquerat? B A R. Idem hoc unde demigra-
 rat. Et ideo in symbolo Cypriani additum est,
 huius carnis. A V. Quî fieri potest, ut corpus
 iam toties ex alijs in alia uersum, possit idem
 reuiuiscere? B A R. Qui potuit, quicquid uult,
 ex nihilo creare, an huic difficile sit, quod ex
 sua

sua forma mutatum est, in pristinam naturam restituere? Non anxie disputo, quibus modis id fiat: mihi satis est, quod qui promisit hoc futurum, sic uerax est, ut mentiri non possit: sic potens est, ut quicquid uelit, nutu ualeat efficere.

A V. Quid opus erit tum corpore? BA. Ut totus homo gloriatur cum Christo, qui hinc totus afflitus erat pro Christo. A V. Quid sibi uult, quod addit, Et uitam æternam? BA R. Ne quis suspicetur nos sic reuicturos, quemadmodum sub uernum tempus reuiuiscunt raræ, rursus morturæ. Nam hinc duplex mors est, corporis, bonis ac malis omnibus cõmunis, & animi. Mors autem animi, peccatum est. At post resurrectionem pijs erit æterna uita, tum corporis, tum animi. Nec enim corpus erit amplius obnoxium morbis, senio, fami, siti, dolori, lassitudini, morti, aut ulli incommodo, sed spirituale factum spiritus arbitrio mouebitur: nec animus deinceps ullis uitijs aut doloribus sollicitabitur, sed sine fine fruetur summo bono, qui est Deus. Cõtrà, impios mors æterna possidebit tum corporis, tum animi. Nam & corpus habebunt ad æternos cruciatus immortale, & animū peccatorū stimulis semper afflictum absq; spe ueniæ. A V. Credis hæc ex animo, ac serio? BA. Sic, inquit, ut mihi minus certū sit, te mecum colloqui. A V. Ego cum essem Romæ, non omneis reperi equè sincere credentes. BA R. Imò si excutias,

reperies & alibi multos, quibus hæc nõ æquè
 persuasa sunt. A V. Cum in tam multis & ar-
 duis consentias nobiscum, quid obstat quo mi-
 nus totus sis noster? B A. Istud ex te audire cu-
 pio. Nam ipse mihi uideor^o orthodoxus, etiam
 si uitam meam nolim præstare, tamen si sedulo
 conor, ut professioni respõdeat. A V. Vnde igi-
 tur tantum bellum inter uos & orthodoxos?
 B A. Exquire. Sed heus medicè, si non pænitet
 huius proœmij, sumes nobiscum prandiolum, &
 à prandio per ocium percontaberis de singu-
 lis, præbebo brachium utrunque, inspicias ex-
 crementa tum crassiora, tum liquidiora. Deniq;
 facies, si uidebitur, totius huius pectoris anatomi-
 am, quò certius de me iudices. A V. At reli-
 gio est tecum mensam habere communem. B A.
 Atqui id solent medici, quò melius obseruent,
 quid affeclent aut peccent ægroti. A V. Sed ue-
 reor ne uidear fauere hæreticis. B A. Imò nihil
 est sanctius q̃ fauere hæreticis. A V. Quis sic?
 B A. Nõne Paulus optauit anathema fieri pro
 Iudæis plus quàm hæreticis? An nõ fauet ille
 qui studet ut quis ex malo fiat bonus, ex mor-
 tuo uiuus? A V. Maximè. B A. Sic igitur faue,
 nec erit quod metuas. A V. Nunq̃; audiui ægro-
 tum commodius respondentem. Agè duc me ad
 prandium. B A. Medicè accipicris, & ut decet
 apud ægrotum, et sic curabimus corpuscula cibo,
 ut nibilo secius animus idoneus sit ad disputan-
 dum.

dum. AV. Fiat ꝑ bonis auibus. BA. Imò malis ꝑ scibus fiet, nisi fortè nunc oblitus es esse diè Veneris. AV. Id quidè est ꝑ præter symbolū nostrū.

Scholia.

a ¶ (Puerorū.) In libello, cui titulus Cato: nam is pueris prælegitur. b ¶ (Veious, sunt Ioues sinistri & noxij. Sic uocāt poëtæ numen læuū, Veiouē. c ¶ (Bruta fulmina.) Vide Plin. lib. 2. cap. 43. Bruta, quia sine ratione ueniūt, nec quicq; portendunt. Fatidica prædicunt aliquid. d ¶ (Mōtes & maria & c.) Refert Plinij uerba ex loco quem modo citauī. e ¶ (Fulgur è uitro.) Vide prouer. f ¶ (Carbone atrio.) Vide tur innuere quempiā excōmunicatū. g ¶ (Pallæstrites, id est, luctator, nimirū cū inuisit phreneticū. h ¶ (A cælo usq; ad terrā.) Plautinum prouerbiū, significans à capite usque ad pedes. i ¶ (Militare uerb.) Qui baptizātur, dant nomen imperatori Christo, cuius sacramētis autorantur. Et symbolū apud milites signū est, quod inter ipsos cōuenit, siue id uocale est siue mutū. k ¶ (Ne quis somniet, & c.) Arrius docuit, filium Dei etiā iuxta perfectissimā naturā fuisse creaturam. At qui natura filius est, gignitur ex substantia patris: Dei substantia indiuisibilis est, eandē igitur oportet esse patris et filij. de diuinis personis loquor. l ¶ (Apuleius.) Nam is mentē hominis tegebat sub asinina specie, cū multi sint qui sub humana specie tegunt asinū.

m ¶ *Viuo saxo.*) An saxa nascantur & auge-
 scant, incertū. Viua tamen saxa dicuntur, quæ
 nondum suo loco sunt amota. n ¶ *Cur solus*
pater dicitur Deus? Est pars illius quæstionis
 quæ præcessit, Cur in sacris filius frequentius
 appellatur dominus quàm Deus: nunc posteaq;
 est & spiritus mentio facta, rogat, cur in sym-
 bolo ex tribus personis solus pater dictus sit
 Deus. De re nulla est dubitatio, tantūm de con-
 suetudine scripturarum est quæstio. o ¶ *Or-*
thodoxus, id est, rectæ opinionis, cui contrariū
 est hæretici uocabulum. p ¶ *Præstare dicitur*,
 qui suo periculo uitium aut corrigit aut de-
 fendit. q ¶ *Bonis auibus*, id est, feliciter. Al-
 ter arripuit iocum ex ambiguo. r ¶ *Præter*
symbolū.) Rursum iocus est ex ambiguo. Nam
 in symbolo apostolorum nulla mentio est de pi-
 scibus, & dicuntur symbola conuiuiorum.

ΓΕΡΟΝΤΟΛΟΓΙΑ, siue ὄχνημα.

^a EVSEBIUS, PAMPIRVS, PO-
 LYGAMVS, GLYCION.

EV S. Quas ^b nouas aues hîc ego uideo? Nisi
 me fallit animus, aut parum prospiciunt oculi,
 uideo tres ueteres congerrones meos considen-
 tes, Pampirum, Polygamum, & Glycionem.
 Certè ipsi sunt. P A M. Quid tibi uis cum tuis
^c uitreis oculis fascinator? Congredere propius
 Eusebi. P O L. Salue multūm exoptate Eusebi.
 G L. Bene sit tibi uir optime. E V S. Saluete uos
 omnes

omnes una salute, pariter mihi charissima capita. Quis Deus, aut casus Deo felicior, nos coniunxit? Nam nemo nostrum uidit alium annis, opinor, iam quadraginta. Mercurius caduceo suo non potuisset melius nos in unum contrahere. Quid hinc agitis? P A M. Sedemus. E V S. Video: sed qua de causa? P O L. Operimur currum, qui nos deuehat Antuerpiam. E V S. Ad mercatum? P O L. Scilicet, sed spectatores magis quam negociatores: quanquam alijs aliud est negocij. E V S. Et nobis eodem est iter. Verum quid obstat, quo minus eatis? P O L. Nondum conuenit cum aurigis. E V S. Difficile genus hominum. Sed uis ne ut illis imponamus? P O L. Liberet, si liceret. E V S. Simulemus nos uelle simul abire pedites. P O L. Citius credant caneros uolatuos, quam nos tam grandes pedibus bociter confecturos. G L Y. Vultis rectum uerumque consilium? P O L. Maximè. G L. Illi potant: id quod faciunt diutius, hoc plus erit periculi, necubi nos deiciant in lutum. P O L. Admodum diluculo uenias oportet, si sobrium aurigam uelis. G L Y. Quò maturius perueniamus Antuerpiam, nobis quatuor solis currum stipulemur. Cōtemnendum sentio tantillum pecunie. Hoc damni multis cōmoditatibus pensabitur: sedebimus cōmodius, ac mutuis fabulis suauissimè transigemus hoc iter. P O L. Rectè suadet Glycion, ut in uehiculo quoque iucundus

comes pro uehiculo sit. Quin et iuxta Græcorum prouerbium, liberius loquemur, nō de plaustro, sed^d in plaustro: G L. Transégi, conscendamus. Val, nunc mihi libet uiuere, posteaquam ex tanto interuallo uidere cōtigit mihi charissimos olim sodales. E V. Ac mihi uideor repubescre. P O. Quot annos supputatis, ex quo Lutetiæ cōuiximus? E V. Arbitror haud pauciores quadraginta duobus. P A. Tum uidebamur omnes æquales. E V. Ita fermè eramus, aut si quid erat discriminis, perpusillum erat. P A. At nunc quanta inæqualitas: Nam Glycion nihil habet senij, & huius auus uideri queat Polygamus. E V. Profectò sic res habet. Quid rei in causa? P A M. Quid? aut hic cessauit ac restitit in cursu, aut ille anteuertit. E V S. Ohe non cessant anni, quantumuis cessent homines. P O. Dic bona fide Glycion, quot annos numeras? G L Y. Plures quàm ducatos. P O. Quot tandem? G L. Sexaginta sex. E V S. O uere ^cτιθωνοῦ γῦρας, quod aiunt. P O. Sed quibus tandem artibus remoratus es senectutem? Nam neq; canicies adest, neq; rugosa cutis, uigent oculi, nitet ^futrinq; dentiū series, color uiuidus est, corpus succulentum. G L. Dicā artes meas, modò tu uicissim narres nobis artes tuas, quibus senectutem accelerasti. P O. Recipio me facturum. Dic igitur, quod te cōtulisti relicta Lutetiā: G L. Rectā in patriā. Illic cōmoratus ferè annū, diffpicere cœpi de deligendo

ligendo uitæ genere: quam ego rem nõ leue mo-
 mentum habere credo ad felicitatem: circumspi-
 ciebam quid cuiq; succederet, quid secus. P O L.
 Miror tibi tantũ fuisse mentis, cum Lutetiæ ni-
 hil fuerit te nugacius. G L. Tum & ferebat ætas.
 Et tamen, ô bone, non hîc meo Marte rem om-
 nem gessi. P O. Mirabar. G L. Prius quàm quic-
 quam aggredere, adij quendam è ciuibus natu-
 grandem, longo rerum usu prudentissimum, to-
 tiusq; ciuitatis testimonio probatissimũ, ac meo
 quidem iudicio etiam felicissimum. E V. Sapie-
 bas. G L. Huius usus consilio duxi uxorem. P O.
 Pulchrè dotatam? G L. Dote mediocri, ac pla-
 nè iuxta prouerbium, ἡ τιμὴ κατὰ μᾶλλον. Nam
 & mihi res erat mediocris. Ea res mihi planè
 cessit ex animi sententia. P O. Quot annos tum
 eras natus? G L. Viginti fermè duos. P O. O te
 felicem. G L. Non totum hoc fortunæ debeo, ne
 quid erres. P O. Quis sic? G L. Dicam. Alij prius
 diligunt quàm deligant, ego iudicio delegi quàm
 diligerem: & tamen hanc magis duxi ad po-
 steritatem, quàm ad uoluptatem. Cum ea uixi
 suauissimè annos non plures octo. P O L. Reli-
 quit orbem? G L Y. Imò superest quadriga libe-
 rorum, filij duo, filia totidem. P O L. Priua-
 tus ne uiuis, an magistratu fungeris? G L Y. Est
 mihi munus publicũ, poterant contingere maio-
 ra: uerũm hoc mihi delegi, quod tantum habe-
 ret dignitatis, ut me uindicaret à contemptu,

cæterum minimè molestis negocijs obnoxium.
Ita nec est quod quisquam obijciat, me mihi iu-
uere, & est unde nonnunquam & amicis dem-
operâ. Hoc cõtentus, nihil unquam magis am-
bij. Verùm sic gessi magistratum, ut illi ex me
dignitas accreuerit. Hoc ego pulchrius duco,
quàm ex muneris splendore dignitatem mutuo
sumere. E V S. Nihil uerius. G L. Sic inter ciues
meos consenui charus omnibus. E V. Istiuc ue-
rò difficillimum est, cum non abs re dictum sit,
Qui neminem habet inimicum, eum nec ami-
cum habere quenquam: & felicitatis semper
inuidiam esse comitem. G L. Insignem felicitatem
comitari solet inuidia: mediocritas tuta est.
Et hoc mihi perpetuũ studium fuit, ne quid mei
commodi ex aliorum incõmodis compararem.
Illam, quam Græci uocantⁱ ἀπραξίαν, quan-
tum licuit, amplexus sum. Nullis negocijs in-
gessi memet, sed præcipuè continui me ab his
quæ sine offensa multorum suscipi non pote-
rant. Itaq; si iuuandus erit amicus, sic illi bene-
facio, ut hac de causa nullum mihi parem inimi-
cum. Et si quid ortũ fuerit simultatis alicunde,
aut purgatione lenio, aut officijs extinguo, aut
disimulatione patior intermori: à contentione
semper abstineo, quæ si inciderit, malo rei, q̃
amicitiæ facere iacturam. In cæteris^k Mititionẽ
quendam ago, nulli lædo os, arrideo omnibus,
saluto ac resaluto benigniter, nullius animo re-
pugno.

pugno, nullius institutū aut factum damno, nemini me præfero, patior suum cuiq; pulchrum esse. Quod taceri uelim, nemini credo. Aliorum arcana non scrutor: Et si quod fortè noui, nunquam effutio. De his qui præsentés non sunt, aut taceo, aut amicè loquor, ac ciuilitér. Magna pars similitatum inter homines nascitur ex lingue intemperantia. Alienás similitates nec excito, nec alo: sed ubicunq; datur opportunità, aut extinguo, aut mitigo. His rationibus hæcenus uitam inuidiam, ac beneuolentiám ciuium meorum alui. P A. Non sensisti grauem cœlibatum? G L Y. Mibi quidem nihil accidit accerbius in uita unquam uxoris morte, ac uehementer optassem illam unà mecum consenescere, liberisq; cõmunibus frui: sed quando aliter uisum est superis, iudicauí sic magis expedire utrique, neq; causam putauí, cur me inani luctu discruciarer, præsertim cùm is nihil prodesset defunctæ. P O. Nunquam ne incessit libido repetendi matrimonij, præsertim cum istud tibi feliciter cessisset? G L. Incessit: sed liberorum causa duxeram uxorem, liberorum causa rursus non duxi. P O L. At miserum est cubare solum totas noctes. G L. Nihil est difficile uolenti. Tum cogita, quantas etiam habeat cõmoditates cœlibatus. Quidam omni ex re decerpunt si quid est incommodi, qualis fuisse uidetur Crates ille, cuius titulo fertur epigrãma uitæ mala colligens.

Nimirum his placet illud: ¹ Optimū non nasci. Mihi magis arridet Metrodorus, unde quaque decerpens si quid inest boni. Sic enim fit uita dulcior. Et ego sic induxi animū, ut nihil uehementer uel oderim, uel expetā. Ita fit, ut si quid obtingat boni, non effera, aut insolescā: si quid decedat, non admodum crucier. P A M. Næ tu philosophus es uel ipso Thalete sapientior, si quidem isthuc potes. G L. Si quid ægritudinis obortum est animo, ut multa fert huiusmodi uita mortalium, protinus eijcio ex animo, siue sit ira ex offensa, siue quid aliud indignè factum. P O. At sunt quædā iniuriæ, quæ uel placidissimo moueant stomachum: tales sunt frequenter et famulorū offensæ. G L. Nihil ego patior resistere in animo meo. Si mederi queam, me deorsum minus, sic cogito, quid proderit me ringi, re nihilo melius habitura? Quid multis? Patior ut hoc mox impetret à me ratio, quod paulò post tempus esset impetraturum. Certè nullus est tantus animi dolor, quem patiar mecum ire cubitum. E V. Nihil mirum si tu non senescis, qui tali sis animo. G L Y. Atque adeo ne quid reticcam apud amicos, cum primis caui, ne quid flagitij cōmitterem, quod uel mihi, uel liberis meis probro esse possset. Nihil enim irrequietius animo sibi malè conscio. Quòd si quid culpæ admissum est, nō eo cubitum prius quàm me Deo reconciliaro. Veræ tranquillitatis, seu ut græcè di-

eē dicam, ^m *σὺβυμίασ* fons est, bene conuenire
 cum Deo. Nam qui sic uiuunt, bis nec homines
 magnopere nocere possunt. E V. Num quando
 te cruciat metus mortis? G L Y. Nihil magis q̄
 macerat dies natiuitatis. Scio moriendum : ista
 sollicitudo fortassis adimat mihi aliquot uitæ
 dies, certè nihil possit adijcere. Itaq; totā hanc
 curam superis cōmitto : ipse nihil aliud curo, q̄
 ut bene suauiterq; uiuam. Non potest autem
 suauiter, nisi qui bene. P A. At ego senescerem
 tædio, si tot annos degerem in eadem urbe, etiā
 si Romæ contingat uiuere. G L. Habet quidem
 loci mutatio uoluptatis nō nihil: longinquæ ue-
 rō peregrinationes ut prudentiam addunt for-
 tassis, ita plurimum habent periculorum. Mihi
 uideor tutius totum orbem obire in tabula geo-
 graphica, neq; paulò plus uidere in historijs, q̄
 si uiginti totos annos ad Ulyssis exemplum, per
 omnes terras mariaq; uolitarem. Habeo præ-
 diolum, quod abest ab urbe nō plus quàm duo-
 bus millibus passuum : ibi nonnuquam ex ur-
 bano fio rusticus: atque ibi recreatus, redeo no-
 uis hospes in urbem : nec aliter saluto ac salu-
 tor, quàm si renauigassem ex insulis nuper in-
 uentis. E V S. Non adiuuas ualetudinem phar-
 macis? G L. Nihil mihi rei cum medicis. Nec in-
 cīdi uenā unquā, nec deuorauī ⁿ catapotia, nec
 hausi potiones. Si quid oboritur ^o lassitudinis,
 moderatione uictus, aut rusticatione propello

malum. E V. Nihil ne tibi cum studijs? G L. Est.
 Nam in his est præcipua uitæ oblectatio: uerū
 his oblecto me, non macero. Siquidem uel ad uo-
 luptatem studeo, uel ad utilitatem uitæ, nō au-
 tem ad ostentationem. A cibo sumpto aut pa-
 scor literatis fabulis, aut lectorem adhibeo: nec
 unquam incumbo libris ultra horā: tum surgo,
 & arrepta testudine paulisper obambulans in
 cubiculo, uel cantillo, uel repeto mecum quid le-
 gerim: & si in promptu est congerro, refero,
 mox ad librū redeo. E V. Dic mihi bona fides,
 nullā ne sentis incōmoda senectutis, quæ ferun-
 tur esse plurima? G L. Somnus aliquantō dete-
 rior est, nec perinde tenax memoria, nisi si quid
 infixero. P Liberavi fidem meam. Exposui uo-
 bis magicas artes meas, quibus alo iuuentutem
 meam: nunc referat nobis pari fide Polygamus,
 unde tantum collegerit senij. P O. Equidem ni-
 hil celabo tam fidos sodales. E V. Narrabis e-
 tiam taciturnis. P O. Cūm agerem Lutetiæ, quā
 nō abhorruerim ab Epicuro, nostis ipsi. E V. Sa-
 nē meminimus: sed arbitrabamur te mores eos
 unā cum adolescentia Lutetiæ relicturum. P O.
 Ex multis quas illic adamaram, unam mecū ab-
 duxi domū, eamq; grauidam. E V. In ædes pa-
 ternas? P O. Rectā: sed mentitus eam esse cōiu-
 gem cuiusdā amici mei, quā mox esset uenturus.
 G L. Id credidit pater? P O. Imō rem olfecit intra
 quatrīdiū. Mox scæua iurgia. Neq; tamē interim
 tempe-

temperabam à conuiujs, ab alca, cæterisq; malis artibus. Quid multis? Cùm pater non faceret obiurgandi finem, negans se tales gallinas alere uelle domi, ac subinde minitans abdicacionem, ¶ uerti solum, & cum gallina mea gallus aliud demigraui: ea mihi genuit aliquot pullos. P A. Vnde res suppetebat? P O. Nonnihil furtim dabat mater, ac præterea conflatum est æris alieni plus satis. E V. Reperiebantur tam fatui, ut tibi crederent? P O. Sunt qui nullis credant libentius. P A. Quid tandem? P O. Tandem ubi pater serio pararet abdicacionem, intercesserunt amici, ac bellum hoc h:is legibus cõposuerunt, ut nostratẽm uxorem ducerem, cum Galla diuortium facerem. E V. Erat uxor? P O. Intercesserant uerba^r futuri temporis, sed accesserat congressus præsentis temporis. E V S. Quĩ licuit igitur ab illa diuertere? P O. Post rescitum est, me & Gallæ Gallum esse maritũ, unde pridem se subduxerat. E V. Ergo nunc habes uxorem? P O. Non nisi præter hanc, octauam. E V. Octauam? Non sine augurio dictus es Polygamus. Fortassis steriles omnes decessere: P O. Imò nulla non reliquit aliquot catulos domi meæ. E V. Ego malim totidem^s gallinas, quæ mihi ponerent oua domi. Non tædet polygamia? P O. Adeò tædet, ut si hæc octaua moreretur hodie, perendie ducerẽ nonam. Imò hoc me malè habet, quòd nõ liceat habere binas aut.

ternas, quum unus gallus gallinaceus tot gallinas possideat. E V S. Equidem haud miror gallinacee, si parum pinguisti, quodq; tantum senij tibi collegeris. Nihil enim æquè accelerat senectutem, quàm immodicæ atq; intempestivæ computationes, impotentes amores mulierum, & salacitas immoderata. Sed quis alit familiam? P O L. Ex obitu parentum accessit res mediocris, & gnauiter laboratur manibus. E V. Desciuisi igitur à literis? P O L Y. Planè^t ab equis, quod aiunt, ad asinos, ex^u beptatechno factus monotechnus faber. E V S. Misce, toties tibi ferendus erat luctus, toties cœlibatus? P O. Nunquam uixi cœlebs ultra dies decem, semperq; noua nupta ueterem luctum expulit. Habetis bona fide uitæ meæ summâ. Atq; utinam Pampirus narret nobis suæ quoque uitæ fabulam, qui satis bellè portat ætatem. Nam, ni fallor, me duobus aut tribus annis est grandior. P A. Dicam equidem, si uobis audire uacat tale somnium. E V S. Imò uolupte fuerit audire. P A. Vbi domũ redissem, statim pater senex urgere cœpit, ut aliquod uitæ genus amplecterer, unde nonnihil quæstus accederet rei familiari: ac post longam cõsultationem placuit negociatio. P O. Miror hoc uitæ genus arrisisse potissimũ. P A M. Eram natura sitiens cognoscendi res nouas, uarias regiones, urbes, linguas ac mores hominum. Ad id maximè uidebatur apposita negociatio

gociatio. Quibus ex rebus nascitur & prudentia. P O. Sed misera, uidelicet quæ plerunq; magnis malis sit illis emenda. P A. Sic est. Itaq; pater numerauit sortem satis amplam, ut^x dextro Hercule, ac bene fortunante Mercurio negotiatione auspiciarer. Simulq; ambiebatur uxor cum amplissima dote, sed ea forma, quæ uel indotatam cõmendare poterat. E V. Successit? P A M. Imò prius quàm redirem domũ, perijt & sors & usura. E V. Naufragio fortassis. P A. Planè naufragio. Nam impigimus in scopulum quauis Y Malea periculosiorem. E V. In quo mari occurrit iste scopulus? aut quod habet nomen? P A. Mare non possum dicere, sed scopulus plurimorũ infamis exitijs. Latinè dicitur alea: quo modo uos Græci nominetis, nescio. E V. O te stultum. P A M. Imò stultior pater, qui tantam summã crederet adolescenti. G L. Quid denide factum est? P A. Nihil actum, sed cœpi cogitare de suspendio. G L. Adeon' erat pater implacabilis? Nam res sarciri potest, et uenia datur ubi que^z protopiro, multò magis Pampiro debebatur. P A. Verùm fortasse narras, sed interim miser excidi ab uxore. Nam parentes puellæ simulatq; cognouerũt hæc auspicia, renunciarũt affinitatem. Et amabam ut qui perditissimè. G L Y. Miseret me tui. Sed quid interim consilij tentatum est? P A. Id quod solet in rebus desperatis. Pater abdicabat, perierat res, perierat

uxor, undiq; audiebam, gurges, nepos, *hæuo*.
 Quid plura? Scrio mecum deliberabam, an sus-
 penderem me, an aliquò conijcerem memet in
 monasteriũ. E V. Crudele cõsiliũ. Scio utrum
 elegeris, mitius mortis genus. P A M. Imò quod
 mihi tunc uisum est crudelius, adeò mihi displic-
 cebam totus. G L. Atqui complures eò se deij-
 ciunt, ut suauius uiuant. P A. Corraso uiatricu-
 lo, furtim me subduxi procul à patria. G L Y.
 Quò tandem? P A. In Hiberniam, illic factus
 sum Canonicus ex horum genere, qui extimè li-
 nei sunt, intimè lanei. G L. Apud Hibernos igi-
 tur hybernasti? P A. Non, sed duos menses apud
 hos uersatus nauigauit in Scotiam. G L. Quid
 te offendit apud illos? Nihil, nisi quòd institu-
 tum illud mihi uidebatur mitius, quàm pro me-
 ritis eius, qui nõ uno suspendio dignuserat. E V.
 Quid in Scotia designatũ est? P A. Illic ex lineo
 factus sum pelliccus apud Carthusios. E V. Ho-
 mines planè mundo mortuos. P A. Ita mihi ui-
 sum est, cum audirem illos canentes. G L. Quid,
 canunt etiam mortui? Quot menses apud illos
 egisti Scotus? P A. Propemodũ sex. G L. O con-
 stantiam. E V. Quid illic offendit? P A. Quia
 mihi uisa est uita segnis ac delicata. Deinde mul-
 tos illic reperi, non admodum sani cerebri, ob
 solitudinem, ut arbitror. Mihi parum erat cere-
 bri, uerebar ne totum periret. P O. Quò dein-
 de deuolasti? P A M. In Galliam, Illic reperi
 quosdam

quosdam totos pullatos ex instituto diui Benedicti, qui colore uestis testantur se lugere in hoc mundo: & inter hos qui pro summa ueste cilicium ferrent reti simile. G L. O grauem corporis macerationem. P A. Hic egi menses undecim. E V. Quid obstitit, quo minus illic maneres perpetuò? P A. Quia plus illic reperi ceremoniarum, quàm ueræ pietatis. Præterea audieram esse quosdam his multò sanctiores, quos Bernardus ad seueriorem disciplinam reuocasset, pulla ueste mutata in candidam: apud hos uixi menses decem. E V. Hic quid offendebat? P A. Nihil admodum. Nam hos reperi sat commodos sodales. Sed mouebat me Græcorum pro uerbum, ² *Δεῖ τὰς χιτώνας ἢ φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν.* Itaq; decretum erat aut nō esse monachū, aut insigniter esse monachum. Acceperam esse quosdam Brigidenses, homines planè cælestes, ad hos me contuli. E V. Quot menses illic egisti? P A. Biduum, nec id sanè totum. G L Y. Vsq; adeo placuit hoc uitæ genus? P A. Non recipiunt, nisi qui mox obstringat se professioni. At ego nondum adeo insaniebam, ut facillè me præberē capistro, quod nunq; liceret excutere. Et quoties audiebam canentes uirgines, cruciabat animū uxor erepta. G L. Quid deinde? P A. Ardebat animus amore sanctimoniam, nec usquam satis fiebat animo meo. Tandem obambulans incidi in quosdam præferentes crucem.

Hoc signum mihi protinus arrisit, sed remorabatur electionem uarietas: alij gestabāt albam, alij rubram, alij uiridem, alij uersicolorem, alij simplicem, alij duplicem, nonnulli quadruplicē, alij alia atq; alia figura uariatam. Ego ne quid intentatum relinquerem, omnes fermè formas gessi. Verùm ipsa re comperi, longè aliud esse circumferre crucem in pallio seu tunica, quàm in corde. Tandem fessus inquirendo, sic mecum cogitabam: ut semel omnem sanctimoniam assequar, petam terram sanctam, ac redibo domum sanctimonia onustus. P O L. Num eò profectus es? P A M. Maximè. P O L. Vnde suppetebat uaticum? P A M. Demiror istud nunc denique tibi uenire in mentem ut rogares, ac non multò antè percontatum fuisse. Sed nosti prouerbiū, *Ἐτὸ τὶ χυλιὸν ᾠᾶσα γῆ τρέφει*. G I. Quam artem circumferebas? P A. Chiromanticam. G L. Vbi eam didiceras? P A M. Quid refert? G L. Quo præceptore? C A. Eo qui nihil non docet, uentre. Prædicebam præterita, futura, præsentia. G L. Et sciebas? P A. Nihil minus: sed diuinabam audacter, idq; tuto, uidelicet prius accepto precio. P O. An ars tam ridicula poterat alere te? P A. Poterat, & quidem cum duobus famulis. Tantum est ubiq; fatuorum & fatuarum. Attamen cum Hierosolymam adirem, addideram me in comitatum cuiusdam magnatis prædiuitis, qui natus annos septuaginta negabat se æquo

æquo animo moriturum, nisi prius adisset Hie-
 rosolyman. E V S. Ac domi reliquerat uxo-
 rem? P A M. Atq; etiam liberos sex. E V S. O
 senem impiè piū. Atq; illinc redisti sanctus?
 P A M. Vis uerum fatear? Aliquantò deterior,
 quàm iueram. E V S. Sic, ut audio, excussus est
 religionis amor. P A M. Imò magis incanduit.
 Itaque reuersus in Italiam, addixi me militiæ.
 E V S. Ità ne religionem uenabaris in bello, quo
 quid esse potest sceleratius? P A M. Erat sancta
 militia. E V S. Fortassis in Turcas. P A M. Imò
 sanctius quiddà, ut tum quidam prædicabant.
 E V. Quid nam? P A M. Iulius secundus belli-
 gerabatur aduersus Gallos. Porro militiam mi-
 hi cōmendabat etiam multarū rerum experien-
 tia. E V S. Multarum, sed malarum. P A M. Ita
 post comperi. Et tamen hīc durius uixi, quàm in
 monasterijs. E V S. Quid tum postea? P A. Iam
 mihi uacillare cœpit animus, utrum ad negocia-
 tionem intermissam redirem, an religionem fu-
 gientem persequerer. Interim uenit in mentem
 utrunq; alteri posse coniungi. E V S. Quid, ut
 simul esses & negociator & monachus? P A.
 Quid ni? Nihil religiosius ordinibus mendi-
 cantium, & tamen nihil similius negotiationi.
 Volitant per omnes terras et maria, multa ui-
 dent, multa audiunt, penetrant omnes domos,
 plebciorum, nobilium, atque regum. E V. At nō
 cauponantur. P A. Sæpe nobis felicius. E V S.

Quod genus ex his delegisti? P A. Omnes formas expertus sum. E V. Nulla placuit? P A M. Imò perplacuerant omnes, si licuisset statim negociari. Verùm perpendebam mihi diu sudandum in choro, prius quàm crederetur mihi negociatio. Iamq; cogitare cœpi de uenanda Abbatia, sed primū non omnibus hîc fauet Delia, & sæpe longa est uenatio. Itaque consumptis hunc in modum annis octo, cùm esset nunciata mors patris, domū reuersus, ex consilio matris duxi uxorem, & ad ueterem negociationē redij. G L. Dic mihi, cùm tam subinde nouam uestem sumeres, ac uelut in aliud animal transformaris, quî potuisti seruare decorum? P A M. Quî minus quàm hi qui in eadem fabula nonnunq; aliam atq; aliam sumunt personā? E V. Dic nobis bona fide, qui nullum uitæ genus nō expertus es, quod omnium maximè probas? P A. Non omnibus omnia congruunt: mihi nullum magis arridet, quàm hoc quod secutus sum. E V. Multa tamen incōmoda habet negociatio. P A. Sic est. Sed quando nullum uitæ genus omnibus caret incōmodis, hanc ^d Spartam quæ contigit, orno. Verùm nunc superest Eusebius, qui non grauabitur apud amicos uitæ suæ ^e scenam aliquam explicare. E V. Imò totam fabulam, si uidetur: nam habet actus non multos. G L. Erit magnopere gratum. E V. Vbi redissem in patriam, annū apud me deliberaui, quodnā uitæ

genus

genus amplecti uellem, simulq; meipsum explo-
raui, ad quod genus essem propensus aut ido-
neus. Interim oblata est præbenda, quam uo-
cant, satis opimi prouentus: accepi. G L. Vulgò
malè audit hoc uitæ genus. E V. Mibi, ut sunt
res humanæ, satis exoptandū uidetur. An me-
diocrem felicitatem esse putatis, subito uelut è
cælo dari tot cōmoda, dignitatem, ædes hone-
stas, beneq; instructas, annuos reditus satis am-
plos, sodalitiū honorificū, deinde templum, ubi,
si libeat, uaces religioni? P A. Illic me luxus of-
fendebat, & concubinarum infamia, tum quòd
pleriq; istius generis odere literas. E V. Ego nō
specto quid agant alij, sed quid mihi sit agen-
dum: & melioribus me adiungo, si non possum
alios meliores reddere. P O. In isto genere uixi-
sti perpetuò? E V. Perpetuò, nisi quod interim
quatuor annos primū egi Patauij. P O. Quam
obrem? E V. Hos annos ita partitus sum, ut ses-
quiannum darem studio medicinæ, reliquū tem-
pus Theologiæ. P O. Cur id? E V. Quò melius
& animum, & corpus meum moderarer, nō-
nunquam & amicis consulerem. Nam & con-
cionor nonnunquam pro mea sapientia. Sic
hactenus satis tranquillè uixi, contentus unico
sacerdotio, nec præterea quicquam ambiens, re-
tusaturus etiam si offeratur. P A. Utinam lice-
ret discere, quid agant cæteri nostri sodales,
quibus cum tum familiariter uiximus. E V. De

nonnullis possum cōmemorare quædam, sed iâ deo nos non procul abesse à ciuitate: quare si uidetur, conueniemus in idem diuersorium, ibi per ocium de cæteris conferemus affatim. H V
 G V I T I O auriga: Vnde tam miseram sarcinam nacltus es lusce? H E N R I C V S auriga: Imò quò tu defers istud lupanarganeo? H V. Debueras istos frigidos senes alicubi effundere in urticetū, ut calefcerent. H E. Imò tu istum gregem cura ut præcipites alicubi in profundam lamam ut refrigerentur, nam calent plus satis. H V. Nō soleo præcipitare sarcinā meā. H E N. Non? Atqui nuper uidi te sex Carthusienses deiecisse in cœnum, sic, ut pro candidis emergerent nigri: tu interim, quasi re bene gesta, ridebas. H V. Nec iniuria, dormiebant omnes, ac multum ponderis addebant curru meo. H E N. At mei senes egregiè subleuarunt curru meum, per totū iter perpetuò garrientes. Nunquam uidi meliores. H V G. Non soles tamen talibus delectari. H E N. Sed hi seniculi boni sunt. H V. Quî scis? H E. Quia per eos ter bibi per uiam ceruisiam insigniter bonam. H V. Ha ha be. Sic tibi boni sunt.

Scholia.

a ¶ Eusebius, pius. Pampirus, omnia expertus. Polygamus, qui sæpe duxit uxore. Glycion, dulcis siue dulcior. b ¶ Nouas aues. Aludrit ad peregrinas aues. Rara auis. c ¶ Vitricis

treis oculis, significat uitrea perspicilla: & fascinatio est in oculis. d ¶ (In plastro.) Alludit ad prouerb. E plastro loqui. e ¶ (τιθωβὴ γῦρας, de longæua, sed florida senectute. Vide prouerb. f ¶ (Vtrinq; id est, supernè & infernè: est enim gemina series. g ¶ (Ferebat, id est, postulabat. h ¶ (τιὸν κατ' ἑμαυτὸν, id est, pro mea sorte. Vide prouerbium Pittaci, Aequalem tibi ducito. i ¶ (ἀπραξία, id est, ociū, siue abstinentia à negocijs. Hinc uersus prouerbialis, ἀνάπαυσις ἐστὶ τῶν κακῶν, ἀπραξία. k. ¶ (Mitionem.) Ex Adelphis Trenchtij. l. ¶ (Vide prouerb. Optimum non nasci. m ¶ (ὀθυμία, id est, animi tranquillitas. n ¶ (Catapotia, græcè trochisci, siue pilulæ quas deglutimus. o ¶ (Lasitudinis.) Lasitudo nulla de causa oborta, significat morbum instare iuxta medicos. p ¶ (Liberavi fidem, id est, persolui quod debui. Etenim qui promittit, obstringit fidem suam. q ¶ (Verti solū.) De exulibus propriè dicitur, qui demigrant in aliâ regionem. r ¶ (Futuri temporis.) Alludit ad sententiam Iurconsultorū, quam sequuntur & Theologi. Si quis dicat puellæ, ducâ te, & mox habeat rem cum illa, ratum est matrimoniū, perinde quasi dixisset, duco te. Hoc reti multi adolescentes capiuntur, magno suo malo discentes hoc sophisma. s ¶ (Gallinas.) Nam ponunt oua, & obstrepunt fœminæ.

t ¶ Ab equis ad asinos.) Id est, à melioribus
 ad deteriora. Vide prouerb. u ¶ Heptate-
 chno, id est, septem artium perito. Tot enim nu-
 merantur artes liberales. x ¶ Dextro Her-
 cule.) Retulit uerba Persij. Herculi uouebatur
 decima bonorum pars, ita illo fauente putaba-
 tur res domestica prosperari. y ¶ Malea pe-
 riculosiorem.) De Malea promontorio naufrā-
 gijs infami, uide prouerb. Maleam legens.
 z ¶ Protopiro.) Vide prouerbiū, συγγνώμη
 πρωτοπέρω, id est, primū experiēti ignoscen-
 dum. a ¶ δὲ τὰς χιλῶ.) Vide prouerbiū,
 Testudines edendæ, aut non. b ¶ τὸ τέχνι-
 ον.) Id est, artificiosum quæuis terra alit. Vide
 Chiliades. c ¶ Imò sanctius.) Hoc tum ia-
 etabant, qui Iulio aderant. d ¶ Spartā quæ
 ton.) Vide prouerb. Spartam nactus es, hanc
 orna. e ¶ Scenam.) Fabula diuiditur in sce-
 nas: ad id alludit. Et scenam aperit, qui operta
 patefacit. f ¶ Effundere.) Faciunt hoc non
 raro aurigæ Brabanti uel gratis, nonnunquam
 etiam conducti.

Π Τ Ω Χ Ο Π Λ Ο Υ Σ Ι Ο Ι .

CONRADVS, BERNARDINVS,
 Pastor, Pandocheus, Vxor.

CO. Atqui pastorē decet^a hospitalitas. PA. Pa-
 stor sum ouium, non amo lupos. CON. At non
 perinde fortassis odisti^b lupos. Sed quo tandem
 merito sic abhorres à nobis, ut ne tecto quidem
 digneris?

digneris? Neq; enim te grauibimus cœna. P A.
 Dicam: quia si cõspiccretis in œdibus meis gal-
 linam aliquam, aut pullos gallinaceos, cras in
 concione traducerer apud populum. Hanc so-
 letis referre gratiam cõmunicati hospitij. CON.
 Non omnes sumus istiusmodi. P A. Sitis cuius-
 modi uoletis, ego uix sancto Petro fiderem, si ta-
 li cultu ueniret ad me. C O. Si ita stat sententia,
 saltem indica diuersorium aliud. P A S. Est in
 hoc uico diuersorium publicum. C O. Quod ha-
 bet signum? P A. In tabula pensili uidebitis ca-
 nem os inferentem in ollam: hoc agitur in culi-
 na. Ad abacum rationalem sedet lupus. C O N.
 Signum inauspicatum. P A. Fruamini. B E. Quod
 genus pastoris est hoc? per illum liceret perire
 fame. C O. Si non melius pascit oues quàm nos,
 oportet esse parum obcsas. B E. In malis rebus
 opus est bono consilio. Quid fiet? C O. Perfri-
 canda frons est. B E. Nimirũ inutilis est pudor
 eũm urget necessitas. C O. Admodum: sanctus
 Franciscus aderit nobis. B E. Prò fortuna. CO.
 Non expectabimus Pandochei respossum pro
 foribus, sed rectà irrumpemus in ipsum uapora-
 rium, nec faciliè patiemur nos eijci. B E. O faci-
 nus impudens. C O N. Hoc satius quàm noctem
 agere sub dio, ac perire frigore. Interim depone
 pudorẽ in sacculo, cras resumpturus ubi uidebi-
 tur. B E. Scilicet, sic res ipsa suadet. PAN. Quod
 animantiũ genus hũc uideo? C O. Seruos Dei, si-

lios sancti Francisci, uir optime. P A. An Deus talibus seruis deletetur, nescio: ego mihi nolim multos esse domi. C O N. Quamobrem? P A. Quia ad edendum & bibendum plus quam uiri estis, ad laborandū nec manus habetis, nec pedes. Ohe uos estis filij sancti Francisci? Soletis prædicare cum esse uirginem, & ille habet tot filios? C O. Spiritus filij sumus, non carnis. P A N. Infelix genitor ille. Nam quod in uobis pessimū est, animus est: corpore nimiū ualeatis, planeq; melius habetis ista parte, quam expediat nobis, qui alimus uxorem & filias. C O N. Tu fortè suspicaris nos esse ex eorum genere, qui degenerant à progenitoris instituto: nos sumus Obseruātes. P A. Ego igitur obseruabo, ne quid adferatis detrimenti. Nam istud genus ego odi pessimè. C O. Quamobrem te quæso? P A. Quia circumfertis dentes, nec circumfertis pecuniam. Hoc genus hospitem mihi est ingratißimum. C O. At laboramus uobis. P A N. Vultis ostendam uobis quomodo laboretis? C O. Ostende. P A. Inspicite picturam uobis proximam ad læuam: illic uidetis uulpem cõcionantem, sed à tergo anser collum profert è cuculla. Rursum uidetis lupum absoluentem confessum, sed prominet pars ovis occultatæ sub ueste. Videtis simiam assidentem ægroto in ueste Franciscana, altera manu præfert crucem, alteram habet in crumena ægotantis. C O N. Non inficiamur
hac

hac ueste nonnunquam tegi lupos, uulpes, ac
 simias, sed fatemur etiam sæpe tegi porcos, ca-
 nes, equos, lcones, ac regulos: quin eadem uestis
 tegit multos bonos uiros. Vestis ut neminem
 reddit meliorem, ita nullum reddit deterio-
 rem. Proinde iniquum est quenquam ex ueste æsti-
 mare: alioqui tua uestis, qua nonnunquam ute-
 ris, esset execranda, quæ multos tegit fures, ho-
 micidas, ueneficos & adulteros. P A N. De ue-
 ste cedam, si numeretis. C O N R. Rogabimus
 Deum pro te. P A N. Ego uicissim pro uobis,
 operam opera pensans. C O. Atqui non ab om-
 nibus accipiendum. P A. Cur uobis religio est
 contingere pecuniam? C O N. Quia pugnat cum
 professione nostra. P A. Itidem cum mea pro-
 fessione pugnat admittere gratuitum hospitem.
 C O N. At nos cogit regula, non contingere pe-
 cuniã. P A. At mea regula diuersum præcipit.
 C O. Vbi est tua regula? P A. Lege uersus istos:
 Hospes in hac mēsa, fuerint cūm uiscera tensa,
 Surgere ne properes, ni prius annumeres.
 C O N. Nos nō erimus tibi sumptui. P A. At qui
 mihi nō sunt sumptui, ne quæstui quidem sunt.
 C O. Deus abundè pensabit, si quid officij nobis
 præstiteris. P A. Istis uerbis non alo familiam.
 C O. Abdemus nos in angulum uaporarij, ne q̄
 cuiq̄ erimus molesti. P A. Non fert tales homi-
 nes hoc uaporarium. C O. Itã ne nos eijcis, for-
 tass̄ hac nocte. deuorãdos à lupis? P A. ^dLupus

lupinam non est, ut nec canis caninam. C O N.
Crudelis esses, si hoc faceres Turcis: quales qua-
les sumus, homines sumus. P A. Surdo canitis.
C O. Tu molliter foues corpus tuum, nudus re-
cubans post uaporarium, & nos extrudis fri-
gore nocturno perituros, etiam si parcant lupi.
P A. Sic uixit Adam in paradiso. C O N. Vixit,
sed innocens. P A N. Et ego innocens. C O. For-
tassis detracta syllaba prima. At uide, si tu nos
nunc extrudis è paradiso tuo, ne Deus te nõ re-
cipiat in suum. P A. Bona uerba. V X. Mi uir,
tot tua malefacta saltem hoc beneficio pensa:
patere hos hac nocte tecto nostro uti: sunt e uiri
boni, senties quæstū hinc fieri uberiores post-
hac. P A. Ecce deprecatricem, suspicor conueni-
re inter uos: nec admodū lubens audio hoc elo-
gium à muliere, uiri boni. V X. Hau. Nõ ita est,
sed cogita quoties peccaris alea, temulentia, ri-
xis, pugnis, saltem hac elemosyna redime tua
peccata: ne eijcias hos quos optaris tibi adesse
morienti. Scurras & sanniones recipis sæpe-
numero, & hos extrudis? P A. Vnde ista con-
cionatrix nobis? Abi tu, & cura rem culinariã.
V X. Id quidem fiet. B E. Mitescit, & sumit in-
dufium lineum, spero fore rectè. C O. Et men-
sam insternunt pueris. Bene habet quòd nulli
ueniunt hospites, alioqui nobis erat exulandū.
B E. Feliciter cecidit, quòd è proximo oppidulo
retulimus nobiscum lagunculam uini, & agni
coxam

eoxam assam: alioqui hic, ut uideo, ne fœnũ qui
 dem impartisset nobis. C O. Iam accubuere pue
 ri, adiungamus nos in mensæ partē, sic tamen,
 ne cui incōmodemus. P A. Vobis imputandũ ar
 bitror, quod hodie nullum habeo conuiuã, præ
 ter domesticos, & uos inutiles. C O. Nisi fre
 quenter hoc accidit, imputa nobis. P A N. Fre
 quentius quàm uellem. C O. Noli laborare, uiuit
 adhuc Christus, qui non deseret suos. P A. Au
 diui uos dici Euangelicos: & Euangelium pro
 hibet per uia circumferri peram aut panes: uos
 manicas habetis pro pera, ut uideo: nec panes
 modò circumfertis, uerumetiam uinum, & deli
 cias carnum. C O N. Fruare nobiscum, si libet.
 P A N. Meum uinũ ad istud collatũ, uappa est.
 C O. Gusta & de carnibus, nobis enim super
 est. P A N. O felices mendicos, uxor mea nihil
 hodie coxit, præter caules & laridum ranci
 dum. C O. Cōmunicemus, si uidetur, nostros ap
 paratus. Nam nostra nihil refert quibus uesca
 mur. P A N. Cur igitur non circumfertis caules
 & uappam? C O. Quoniam hæc nobis obtru
 dere maluerũt, apud quos hodie pransi sumus.
 P A. Gratis pransi? C O. Maximè. Imò gratias
 etiam egerunt, & abeuntes his ^fapophoretis
 onerarunt. P A. Vnde uenitis? C O. E Basilea.
 P A. Hui, è tam longinquo? C O. Sic est. P A N.
 Quod tandem genus hominũ estis uos, qui sic
 oberratis sine iumento, sine crumena, sine fa

mulitio, sine armis, sine cōmeatu? C O N. Vides
 quaecunq; uestigiū Euangelicæ uitæ. P A. Mi-
 hi uidetur erronum uita, qui uagantur cum re-
 ticulo. C O. Tales erronee erant Apostoli, ta-
 lis erat & dominus I E S V S. P A. Nostis ar-
 tem chiromanticam? C O. Nihil minus. P A N.
 Vnde igitur suppetit uictus? C O N. Ab eo qui
 promisit. P A. Quis ille? C O. Qui dixit, Nolite
 esse solliciti, hæc omnia adijcientur uobis. P A.
 Promisit, sed quærentibus regnū Dei. C O. Id
 facimus pro uirili. P A. Apostoli clarebant mi-
 raculis, sanabant ægrotos, proinde non mirum
 illis ubiq; suppetisse uictum: uos nihil tale pote-
 stis. C O. Possemus, si similes essemus apostolis,
 & si res posceret miraculum. At miracula da-
 ta sunt ad tēpus incredulis, nunc nihil opus, nisi
 pia uita. Et sæpe felicius est ægrotare, q̄ uale-
 re: sæpe felicius mori, quàm uiuere. P A. Quid
 igitur uos facitis? C O. Quod possumus, pro sua
 quisq; dote diuinitus donata, cōsolamur, exhor-
 tamur, admonemus, corripimus: ubi se dederit
 occasio, nōnunq; & cōcionamur, sicubi cōperi-
 mus pastores mutos: si non datur prodesse, da-
 mus operam ne quem lædamus moribus & lin-
 gua. P A. Vtinam cras uelis nobis concionari.
 Nam dies est apud nos festus. C O N. Cui diuo?
 P A N. Antonio. C O. Fuit is quidem uir bonus,
 sed unde dies festus? P A N. Dicam. Abundat
 hic ꝛicus subulcis, propter uicinū nemus glandi
 ferum.

frum. Et persuasum est, Antonio delegatâ curam eius pecoris, & ideo colunt illū ne sæuiat neglectus. CON. Vtinam uerè colerent illum. PAN. Quo pacto? CON. Sanctissimè coluit diuos, quisquis imitatus est. PAN. Totus hic uicus cras perstrepet computationibus, saltationibus, lusibus, rixis & pugnis. CON. Sic ethnici quondam colebant Bacchum suum. Miror autem, si sic cultus Antonius, non sæuit in homines ipso pecore stultiores. Qualem habetis pastorem? mutum, ac malum? PA. Qualis sit alijs, nescio, mihi optimus est: nam hîc potat totos dies: neq; quisquam plures adducit, aut meliores combibones, magno meo bono. Atque adeo demiror illum nunc abesse. CON. Nos experti sumus parum cōmodum. PA. Quid audio, salutafis hominem? CO. Ambiuimus apud illum hospitium, ille nō aliter quàm lupos abegit à limine, & huc iussit abire. PA. Ha ha, nunc intelligo. Hinc est quòd noluit adesse, quòd sciret uos hîc futuros. CON. Est'ne mutus? PA. Mutus? Nemo illo uocalior in uaporario, ac strenuè boat in templo, cōcionantem nunq; audiui. Sed quid pluribus opus? uos ipsi sensistis, ut intelligo, non esse mutum. CO. Est'ne peritus sacrarū literarum? PA. Ait se peritissimū: sed quicquid talium rerum didicit, didicit in & secreta confessione, sic ut fas non sit proferre apud alios. Quid multa? Dicā in summa, qualis est populus

talis est sacerdos, & planè nacta est suum pa-
 tella operculum. C O. Fortasse non dabit locum
 concionaturo. P A. Dabit, ad me recipio, sed hac
 lege, ne quid in illum iaculere, quemadmodum
 pleriq; soletis. C O. Rei malæ assueuerunt, qui
 hoc solent: ego clàm admoneo pastorem, si quid
 offendit: quod superest, episcoporū est munus.
 P A. At tales aues huc rarò deuolant. Equidem
 uideo uos esse uiros bonos. Sed quid sibi uult
 ista uestium uarietas? Nam pleriq; hoc ipso iu-
 dicant uos esse malos, quòd sic uestiamini. C O.
 Vnde id? P A. Nescio, nisi quòd tales multi com-
 periantur. C O. Multi hoc ipso iudicant nos esse
 sanctos, quòd sic uestiamur: peccant utriq;: sed
 tamen humanius peccant, qui ex ueste bene de
 nobis suspicantur, quàm qui malè. P A. Esto sa-
 nè. Sed quæ tandem utilitas tot discriminum?
 C O. Quid tu censes? P A. Mihi quidem nulla
 uidetur, nisi^h in pompis, aut in bellis: in pompis
 enim circumferūtur uariæ personæ, sanctorum,
 Iudæorum, ethnicorum: has ex diuerso cultu di-
 gnosimus. In bellis autē hoc præstaret cultū
 uarietas, ut suum quæq; uexillum copiae seque-
 rentur, neq; fieret ordinum confusio. C O. Pul-
 chrè dicis: & hæc uestis est militaris, alius aliū
 duces sequimur, sed omnes militamus sub uno
 Cæsare Christo. Verūm in ueste tria spectan-
 da sunt. P A. Quæ? C O. Necessitas, usus, &
 decorum. Cur sumimus cibum? P A. Ne preea-
 mus

mus fame. C O. Sic aliquando sumenda uestis, ne pereamus frigore. P A. Fateor. C O N. Hoc melius præstat hæc uestis quàm tua: tegit enim & caput, & collum, & scapulas, unde plurimum est periculi. Vsus postulat uaria uestium genera. Equitatio conuenit breuis, quiescenti longa: in æstate tenuis, in hyeme densa. Sunt Romæ, qui singulis diebus ter commutant uestem: manè sumunt duplicatam pellibus, sub meridiem accipiunt simplicem, rursus sub noctem aliquantò crassiorẽ. uerũ non omnibus suppetunt mutatoria: proinde hæc uestis reperta est, una ad plurimos usus accommoda. P A. Quis sic? C O. Si flat Boreas, aut si feruet Sol, adducimus cucullam: si calor offendit, demittimus in tergum: si quiescendum est, demittimus uestem: si ambulandum, subducimus, aut succingimus etiam. P A. Non pessimè sapuit, quisquis hoc inuenit. C O. Est autem hoc ad bene uiuendũ præcipuum, ut homo consuescat esse paucis contentus: alioqui si delicijs aut affectibus indulgere cœperimus, nullus erit finis. At nulla uestis inueniri potuit, quæ una tot cõmoditatibus subseruiret. P A. Assentior. C O. Nunc decorũ inspiciamus. Dic mihi bona fide, si tu sumeres uxoris tuæ uestem, nõne dicerent omnes te fateri præter decorum? P A. Dicerent me insanire. C O. Quid tu diceres, si illa sumeret uestem tuam? P A. Fortasse nihil mali dicerem, sed con

tunderem eamⁱ bonis fustibus. C O. Atqui nihil refert, qua ueste utaris. P A. Hic plurimū refert. C O. Nec mirum. Nam & ethnicorum leges puniunt uirum ac fœminā, si diuersi sexus cultum sumpserint. P A. Nec iniuria. C O. Agè, quid si senex octogenarius sumeret sibi uestitum adolescentis quindecim annos nati: aut cōtrā, si iuuenis sumeret uestem senis, nōne dicant omnes rem esse^k fustuario dignam? Aut si anus coleretur ad modum adolescentulæ, & contrā? P A. Admodum. C O. Itidem si laicus sumat cultū sacerdotis, cōtrā sacerdos laici. P A. Vterq; faceret indecorè. C O. Quid si priuatus sumeret ornamentū principis, aut sacerdos priuatus episcopi, num faceret indecorè? P A. Scilicet. C O. Quid si ciuis sumeret cultū militis, plumas, cœteraq; stultitiæ Thraſonicæ insignia? P A. Ride retur. C O. Quid si inter milites Anglus gestaret crucem albam, Heluctius rubram, Gallus nigram? P A. Faceret impudenter. C O. Quid itaq; miraris nostrum hunc cultū? P A. Quid intersit inter priuatū & principem, inter uirū ac fœminam, scio: quid intersit inter monachū ac nō monachum, nescio. C O. Quid interest inter pauperem & diuitem? P A. Fortuna. C O. Et tamen indecorū esset; si pauper imitaretur cultū diuitis. P A. Verū, ut nunc fermè coluntur diuites. C O. Quid inter fatuū & sapientem? P A. Aliquanto plus quàm inter diuitem & tenuē. C O.

Nōn

Nōne moriones aliter uestiuntur, quā qui sapiunt? P A. Nescio quid uos deceat, attamen uester cultus non multū abest ab illorum cultu, si quis addat auriculas & tintinnabula. C O N. Hoc planè deest: & sumus huius mundi moriones, si modò uerè sumus quod profiteremur. P A. Quid uos sitis, nescio: illud scio, multos esse moriones gestantes auriculas & tintinnabula, qui plus sapiāt ijs qui gestant pilea¹ suffulta pellibus, epomides, reliquaq; sapientū insignia. Itaq; mihi stultissimū uidetur, sapientiā profiteri ueste potius q̄ ipsa re. Vidi quendam plus quā morionem, qui gestabat uestem usq; ad talos demissam, epomidem Magistri nostri: aderat & uultus, qui uideri posset grauis Theologi: disputabat apud omnes non sine specie grauitatis: magnatibus autem non minus erat iucundus, q̄ quiuis alius morio, cū stultitiæ genere superaret omnes. C O. Quid igitur tu postulas, ut princeps, qui ridet morionem, commutet cum illo uestem? P A. Fortassis hoc postularet aliquando decorum, quod tu proponis, si libeat repræsentare ueste quicquid est in animo. C O N. Vrges tu quidem, sed tamen arbitror non sine causa uestem suam additam morionibus. P A N. Ob quam? C O N. Ne lædantur à quoquam, si quid imprudenter dixerint, aut fecerint. P A N. Non dicam interim, quod ista res quosuis irritat potius ad lædendum, adeò ut frequenter è stultis

*fiant insani. Nec uideo cur, cum bos cornupeta,
 qui occiderit hominē, aut canis, aut sus, qui occi-
 derit infantem, afficiantur supplicio: morio qui
 sceleratiora cōmiserit, præsidio stultitiæ sina-
 tur uiuere: illud expeto, cur uos distinguamini
 cultu à cæteris. Nam si quæuis causa sufficit ad
 diuersum cultū, oporteret pistorem aliter uesti-
 ri quàm piscatorem, calceariū aliter quàm ue-
 stiariū, aliter pharmacopolam quàm^mænopo-
 lam, aliter aurigam quàm nautam. Vos si sacer-
 dotes estis, cur secus uestimini quàm reliqui sa-
 cerdotes? Si laici, cur à nobis differtis? C O N.
 Olim monachi nihil aliud eramus, quàm pu-
 rior pars laicorū: & hoc intererat inter mona-
 chum & alium laicum, quod nunc interest in-
 ter frugalem & probum uirum suis manibus
 alentem familiam, & interⁿ Snaphanū ex præ-
 dationum reuitu iactantem sese: post Romanus.
 Pontifex addidit nobis suos honores: uestis ex
 nobis nata est dignitatem, quæ nunc nec laico-
 rum est, nec sacerdotū: sed tamen huius, qualis
 qualis est, nō puduit aliquando Cardinales &
 summos Pontifices. P A. At tandem decorum
 istud unde sumitur? C O. Nonnunq̄; ex ipsa re-
 rum natura, nonnunq̄; ex consuetudine morta-
 lium & opinione. Nōne iudicarent omnes ab-
 surdum, si quis tergore bubulo sic uestiretur, ut
 cornua prominere in capite, & cauda trabe-
 retur humi? P A. Ridiculum sanè. C O. Rursum
 si quis*

si quis uestem haberet, quæ faciem ac manus te-
geret, pudenda ostenderet? P A. Multò absur-
dus. CON. Ob id notati sunt ab ethnicis quoq;
scriptoribus, qui ° multitia sumerent, fœminis
etiam indecora. Verecundius enim est nudum
esse, qualem te offendimus in uaporario, quàm
uti ueste pellucete. P A. Ego puto totum hoc
de cultu, pendere à consuetudine ac persuasio-
ne mortalium. C O. Quis sic? P A. Non multi
sunt dies, quod hîc diuersati sunt, qui se prædi-
carent peragrassè uarias regiones nuper inuen-
tas, & quas in priscorum cosmographorum pi-
cturis desideramus. Hi se narrabant peruenis-
se ad insulam quandã cœli temperatissimi, ubi
summi dedecoris loco habebatur tegere corpus.
C O. Isti fortassis belluarum ritu uiuebant. P A.
Imò, ut aiebant, humanissimam agebant uitam.
Degebant sub rege, eum comitabantur ad opus
manè, non amplius quàm hor. um, etiam singulis
diebus. C O. Quid operis faciebant? P A. Euel-
lebant radicum genus, quod illis tritici loco est,
& tritico tum gratius, tum salubrius: quo pera-
cto redeunt ad suum quisq; negocium, & quod
cuiusq; libitum est animo, faciunt. Sancte edu-
cant liberos, uitant & puniunt flagitia, sed nul-
lum acerbius, quàm adulteriũ. C O, Quo suppli-
cio? P A. Fœminis ignoscitur, datur hoc sexui:
cæterum uiris adulterij cõuictis hæc pœna est,
ut per omnem uitam in publicũ prodeant mem-

bro pudendo uelo obtecto. C O. O graue supplicium. P A. Atqui consuetudo persuasit illis, hoc esse quouis supplicio grauius. C O. Vbi cōtemplor quid possit persuasio, prop'emodum assentior tibi. Etenim si quis uellet furem aut homicidam afficere extrema ignominia, nōne satis esset, si præcideret illi interulam supra nates, si partes pudendas turpiter prominentes lupinis pellibus cōuestiret, caligas diuersis coloribus uariegaret: uestem, quæ thoracem tegit ac brachia, totam cōscinderet, ueluti rete faciens è ueste, scapulas & pectus nudaret, barbam partim demeteret nouacula, partim demitteret, partim intorqueret, capillos tonderet, adderet pileum undiq; scētum, cum ingenti fasciculo plumarū, ac sic iuberet prodire in publicū. Nōne magis traduceret hominē, q̄; si morionis cucullam adderet cum auriculis prælōgis ac tintinnabulis? Et tamen sic ultrò sese ornant milites, ac sibi placent: & reperiūt quibus hoc pulchrū uideatur, cum nihil possit esse insanius. P A. Imò non desunt honesti ciues, qui hoc pro uiribus æmulentur. C O. Atqui si quis nunc conetur Indorū æmulari cultum, qui plumis auium uestiuntur, nōne pueris omnibus uideretur insanire? P A. Prorsus. C O. Atqui quod nos miramur etiam, longè insanius est illo. Proinde ut uerū est, nihil esse tam absurdum, quod nō cōmendet assuetudo: ita negari nō potest, in uestibus esse quod-

dam

dam decorū, quod apud sanos & cordatos semper decorū est: ac rursus indecorum, quod apud omnes qui sapiunt, indecorū uideri debet. Quis enim non ridet, quoties uidet fœminas onustas longa uestis P coronide, quæ nobilitatē generis caudæ longitudine metiūtur? Quanq̃; hoc non pudet imitari quosdam Cardinales duntaxat in pallijs. Et tamen res est adeo uiolenta consuetudo, ut nō sit huic aut illi liberum mutare quod receptum est. P A. Satis de consuetudine. Sed dic tu mihi quid sentias, utrum existimes satius, monachos nō differre à cæteris cultu, an differre? C O. Equidem arbitror simplicius & Christianius, nō æstimari quenq̃; ex cultu, modo sit honestus ac decorus. P A. Cur igitur uos nō abiicitis cucullas? C O. Cur apostoli non statim uescabantur cibus quibuslibet? P A N. Nescio, dic tu. C O N. Quoniam obstabat inuicta consuetudo. Quod enim penitus infixum est animis hominum, multoq̃; usu confirmatū inueterauit, ac uelut in naturā abiit, subito tolli sine magna pernicie tranquillitatis humanæ nō potest, sed ita paulatim submouendū est, quemadmodū ille reuulsit pilos caudæ equinæ. P A. Tolerarem, si monachorū omniū esset unus cultus: tot discrimina quis ferat? C O. Hoc malum usus inuexit, qui nihil nō inuehit. Benedictus nō commentus est nouum cultum, sed is quo tum utebatur cum suis, erat cultus laici simplicis, ac probi. Nec

Franciscus inuenit nouam formã, sed hæc erat uestis pauperum ac rusticorũ. Posteriores additis quibusdam uerterunt rem in superstitionem. Nõne uidemus & hodie quasdam anus tenentes sui seculi cultum, qui magis est diuersus à cultu horũ temporũ, quàm meus cultus abest à tuo? P A. Videmus. C O. Itaque cùm hunc cultum uides, uides reliquias prisca seculi. P A. Ergo nihil habet aliud sanctimonice cultus uester? C O. Nihil prorsus. P A. Quidam iactant istos cultus præmonstratos diuinitus à diua Virgine matre. C O. Ista sunt hominũ somnia. P A. Sunt qui desperent se posse à morbo reualescere, ni uestiantur cultu Dominicano: imò, qui ne sepeliri quidem uelint, nisi in ueste Franciscana. C O. Ista qui suadent, aut captatores sunt, aut fatui: qui credũt, supersticiosi. Deus nõ minus dignoscit nebulonem in ueste Franciscana, quàm in militari. P A. At minor est plumarũ uarietas in auibus, q̃; in uobis cultus. C O. An nõ itaq; pulchrum est imitari naturam? sed pulchrius uincere. P A. Vtinam uinceretis & rostrorum uarietate. C O. Sed agè uarietati quoq; patrocina- bor, si pateris. Nõne aliter uestitur Hispanus, aliter Italus, aliter Gallus, aliter Germanus, aliter Græcus, aliter Turca, aliter Saracenus? P A. Scilicet. C O N. Et in eadem regione quanta uarietas uestiũ, etiam in eiusdem sexus, ætatis, & ordinis hominibus? Quanto alius cultus

cultus Veneto, alius Florentino, alius Romano:
 Atq; hæc intra unam Italiam. P A. Credo. CO.
 Hinc nata est & nostra uarietas. Dominicus
 fumpsit cultum à probis agricolis eius Hispa-
 niæ partis, in qua uixit: Benedictus à rusticis e-
 ius Italiæ partis, in qua uixit: Franciscus ab a-
 gricolis diuersæ partis: atque item de cæteris.
 P A. Proinde quantū uideo, uos nihilo estis san-
 ctiores nobis, nisi sanctius uixeritis. C O N. Imò
 peiores uobis, qui parum piè uiuentes, grauius
 offendamus animos simplicium. P A. Est igitur
 aliqua spes de nobis, qui nec patronum habe-
 mus, nec cultum, nec regulam, nec professionē?
 C O. Habes, ô bone, uide ut serues: quære^r à
 susceptoribus tuis, quid professus sis in bap-
 tismo, quam uestem illic acceperis. Et humanam
 regulam desideras, qui regulam Euangelicam
 professus sis? Desideras hominem patronum,
 qui patronū habeas I E S U M Christum? Cūm
 duceres uxorē, nihil professus es? Cogita quid
 debeas coniugi, quid liberis, quid familiæ, &
 senties te plus habere sarcinæ, quàm si Franci-
 sci regulam professus esses. P A. Credis'ne ul-
 lum pandocheum ingredi cælum? C O. Quid
 ni? P A. Multa fiunt ac dicuntur in hac domo,
 quæ parum respōdent Euangelio. C O. Quæ?
 P A. Alius bibit plus satis, alius obscenè loqui-
 tur, quidam rixantur, quidam obtrectant: deni-
 que an cætera sint casta, nescio. C O. His occur-

rendum est, quantum potes : si non potes, certe ne alas quæstus causa hæc mala, nèue accersas. P A. Nonnunquã parum bonæ fidei sum in uino. C O N. Quî sic? P A. Vbi sensero illos plus satis incallescere, largiter aquam admisceo. C O. Istud quidẽ leuius est, quàm si quibuslibet uendas uinum periculosis medicamentis infectum. P A. Dic mihi serio, quot dies fuisti in hoc itinere? C O. Mensẽm fermè. P A. Quis interim uos curat? C O N. Nõne bene curantur qui habent uxorem, liberos, parentes, & cognatos? P A N. Sæpenumero. C O N. Tu non habes nisi unam uxorem, nos centum : tu non nisi unicũ patrem, nos centum : tu nõ nisi unicam domum, nos centum : tu non nisi paucos liberos, nos innumeros : tu non nisi paucos cognatos, nos infinitos. P A N. Quî sic? C O. Quia latius se porrigit cognatio spiritus, quàm carnis: & ita nobis pollicitus est Christus, & experimur uerum, quod pollicitus est. P A. Næ tu mihi præbuisisti sat lepidum conuiuam: emoriar, nisi malim hanc confabulationem, quàm pastoris mei compositionem. Cras dignaberis aliquid dicere populo. Et si posthac continget te hæc facere iter, scito tibi hîc paratum locum. C O. Quid si alij ueniant? P A. Non erunt ingrati, modò tui similes. C O N. Meliores, uti spero. P A N. Verùm inter tam multos malos quomodo dignoscã bonos? C O. Dicam paucis, sed in aurem. P A N. Dic.

Dic. Co. s P A. Meminero, & faciam:
Scholia.

- a ¶ Hospitalitas.) Nam à pascendo dicitur pastor, & à præbendo Græcis parochus.
- b ¶ Lupas.) Iocus est ex ambiguo: lupa uxor lupi, & lupa scortū. c ¶ Gallinā.) Gallinā appellat cōcubinā: pullos gallinaceos, liberos.
- d ¶ Lupus lupinā.) Allusit ad prouerb. Canis caninam non est. e ¶ Viri boni.) Vulgus Gallorum iurum bonum appellat, cuius uxor parum est pudica. f ¶ Apophoretis, quæ dantur in fine conuiuij, sic ut liceat cuique, si uelit, domū auferre. g ¶ Secreta confessione.) Vulgaris iocus est in ignarum. h ¶ In pompis.) Pompæ sunt spectacula, quæ populo exhibentur: uulgò nunc uocantur Processiones, à uerbo *πίμπω*. i ¶ Bonis fustibus.) Decus est in contrarijs, malis & bonis. k ¶ Fustuario, id est, fustigatione. l ¶ Suffulta pellibus.) Hoc apud Germanos aliquot doctores iuris: in Hispania Theologi insigniuntur flocco albo in summo pileo uiolaceo & epomide, quæ imponitur humeris, nulli usui futura, nisi ut significet Magistrum nostrum. m ¶ Oenopola, qui uendit uinum. n ¶ Snaphanum.) Sic Germani uocant prædonum genus subito ex arcibus ad orientium uentorem, mitigato uocabulo. o ¶ Multitium, uestis pellucida mulierum propriè.

Iuuenal. Cūm tu multitia sumas. p ¶ Coronide, quam nunc caudam uocant. q ¶ Caudæ equinæ, id est, paulatim. Vide prouerb. Caudæ pilos equinæ uellere. r ¶ A susceptoribus, quos nunc patrimos, ac matrimos uocant, qui spondent pro pueris baptizatis. s ¶ Simili loco Reuchlinus claudit opus De uerbo mirifico.
ABBATIS ET ERVDITAE.

² ANTRONIVS. MAGDALIA.

A N. Quam hūc ego supellectilem uideo? **M A.** An non elegantem? **A N.** Nescio quā elegantem, certè parum decoram & puellæ, & matronæ. **M A.** Quamobrem? **A N.** Quia librorū plena sunt omnia. **M A G.** Tu tantus natu, tum abbas, & aulicus, nunq̄ uidisti libros in cædibus heroinarum? **A N T.** Vidi, sed gallicè scriptos, hūc uideo græcos & latinos. **M A.** An soli gallicè scripti libri docent sapientiam? **A N.** Sed decet hoc heroinas, ut habeant quo delectent ocium. **M A.** An solis heroinis licet, sapere, ac suauiter uiuere? **A N.** Malè connectis, sapere, & suauiter uiuere: non est muliebre sapere: ^b heroinarū est suauiter uiuere. **M A.** Nōne omnium est bene uiuere? **A N.** Opinor. **M A G.** Quī potest autem suauiter uiuere, qui non uiuat bene? **A N.** Imò qui potest suauiter uiuere, qui uiuat bene? **M A.** Ergo tu probas eos qui uiuūt malè, modò suauiter? **A N T.** Arbitror illos bene uiuere, qui uiuunt suauiter. **M A.** Sed
 isti

ista suauitas unde proficiscitur? è rebus extrarijs, an ex animo? A N. E rebus extrarijs. M A. O subtilem abbatem, sed crassum philosophũ. Dic mihi, quibus rebus tu metiris suauitatem? A N. Somno, cõuiuijs, libertate faciendi quæ uelis, pecunia, honoribus. M A. Verũm si istis rebus Deus addiderit sapientiã, num uiues suauiter? A N. Quid appellas sapientiã? M A. Hoc est, si intelligeres hominẽ nõ esse felicẽ, nisi bonis animi: opes, honores, genus, neq; feliciorẽ reddere, neq; meliorẽ. A N. Valeat ista quidem sapientia. M A. Quid si mihi suauius sit legere bonũ autorem, quàm tibi uenari, potare, aut ludere aleam, non uidebor tibi suauiter uiuere? A N. Ego nõ uiuerem. M A. Non quæro quid tibi sit suauissimum, sed quid debeat esse suaue. A N. Ego nolim meos monachos frequentes esse in libris. M A. At meus maritus hoc maxime probat. Sed quãobrem tandem nõ probas hoc in monachis tuis? A N. Quoniã experior illos minus morigeros, respõsant ex Decretis, ex Decretalibus, ex Petro, ex Paulo. M A G. Imperas igitur quæ pugnant cum Petro & Paulo? A B. Quid illi doceãt, nescio: sed tamen nõ amo monachum responsatorem, neq; uelim quenq; eorum plus sapere quàm ego sapiam. M A. Istud ita uitari possit, si tu des operam, ut q; plurimũ sapias. A N T. Non est ocium. M A G. Qui sic? A N. Quia non uacat. M A G. Non uacat

sapere? A N. Non. M A. Quid obstat? A N. Pro-
 lixæ preces, cura rei domesticæ, uenatus, equi,
 cultus aulæ. M A. Ita'ne ista tibi sunt potiora
 sapientiæ? A N. Nobis sic usu uenit. M A. Iam
 illud mihi dicito, si quis Iupiter hanc potestatem
 tibi daret, ut possis & monachos tuos & teip-
 sum uertere in quodcūq; animal uelles, an illos
 in porcos uerteres, teipsum in equum? A N. Ne-
 quaquam. M A G. Atqui sic uitares, ne quis plus te
 uno saperet. A N. Mea nõ magni referret, quod
 genus animantis essent monachi, modò ipse es-
 sem homo. M A. An hominem esse censeres, qui
 nec sapiat, nec uelit sapere? A N. Mibi sapio.
 M A. Et sibi sapiunt sues. A N. Videre mihi so-
 phistria quæpiã, ita argutaris. M A. Non dicã
 quid tu mihi uidearis. Sed cur hæc displicet su-
 pellex? A N. Quia fusus & colus sunt arma mi-
 liebria. M A G. Nõne matronæ est, admini-
 strare rem domesticam, erudire liberos? A N. T.
 Est. M A. An rem tantam existimas admini-
 strari posse sine sapientia? A N. Non arbitror.
 M A G. At hanc sapientiam docent me libri.
 A N. Ego domi habeo sexaginta duos mona-
 chos, tamen nullum librũ reperies in meo cubi-
 culo. M A. Bene itaq; prospectũ est monachis il-
 lis. A N. Feram libros, non fero Latinos. M A.
 Quapropter? A N. Quia nõ cõuenit ea lingua
 fœminis. M A. Expecto causam. A N. Quia pã-
 rum facit ad tuendam illarum pudicitiam. M A.

Ergo

Ergo nugacissimis fabulis pleni libri gallicè scripti faciunt ad pudicitiam? A N. Aliud est. M A G. Dic isthuc, quicquid est, aperte. A N T. Tutiores sunt à sacerdotibus, si nesciant latinè. M A. Imò istinc minimum est periculi uestra opera. Quandoquidem hoc agitis scdulo, ne sciat is latinè. A N. Vulgus ita sentit, quia rarum et insolitum est, fœminà scire latinè. M A. Quid mihi citas uulgū, pessimū bene gerendæ rei autorem? quid mihi consuetudinem, omniū malarū rerum magistram? Optimis assuescendum: ita fiet solitum, quod erat insolitum: & suaue fiet, quod erat insuaue: fiet decorum, quod uidebatur indecorū. A N. Audio. M A. Nōne decorū est, fœminam in Germania natam discere gallicè? A N. Maximè. M A. Quamobrem? A N T. Vt loquatur cum his qui sciunt gallicè. M A. Et mihi putas indecorū, si discam latinè, ut quotidie confabuler cum tot autoribus, tam facundis, tam eruditis, tam sapientibus, tam fidis consultoribus? A N T. Libri adimunt multum cerebri fœminis, quum alioqui parum illis supersit. M A G. Quantum uobis supersit, nescio: certè mihi quantulumcunq; est, malim in bonis studijs consumere, q̄ in precibus sine mente dictis, in pernoctibus cōuiujs, in exhauriendis capacibus pateris. A N. Librorū familiaritas parit insaniam. M A. An colloquia combibonū, scurrarum & sannionum tibi non pariunt insaniam?

A N. Imò depellunt tædium. **M A G.** Quî fiat igitur, ut tam amœni confabulones mihi pariât insaniam? **A N.** Sic aiunt. **M A G.** At aliud ipsa loquatur res. Quando plures uidemus, quibus immodica potatio, & intempestiua conuiuia, quibus temulenta peruigilia, quibus impotentes affectus pepererunt insaniam? **A N.** Ego sanè nollem uxorē doctam. **M A.** At ego mihi gratulor, cui cōtigerit maritus tui dissimilis. Nam & illum mihi, & me illi chariorē reddit eruditio. **A N.** Immensis laboribus comparatur eruditio, ac post moriendum est. **M A.** Dic mihi uir egregie, si cras tibi moriendum esset, utrū malles mori stultior an sapientior? **A N T.** Si citra laborem contingeret sapientia. **M A.** Sed nihil homini citra laborem contingit in hac uita, & tamen quicquid paratum est, quantisuis laboribus comparatū est, hūc relinquendum est: cur pigeat nos in re omnium preciosissima sumere laboris aliquid, cuius fructus nos in alteram quoque uitam comitatur? **A N.** Frequenter audiui uulgo dici, fœminā sapientem bis stultam esse. **M A.** Istuc quidem dici solet, sed à stultis. Fœmina quæ uerè sapit, non uidetur sibi sapere: contra, quæ cūm nihil sapiat, sibi uidetur sapere, ea demū bis stulta est. **A N T.** Nescio quomodo fit, ut quemadmodum clitellæ nō conueniūt bo-
 ui, ita nec literæ mulieri. **M A.** Atqui negare nō potes, quin magis quadrent c̄ clitellæ boui, q̄
 mitra

mitra a sino aut sui. Quid sentis de Virgine matre? A N. Optimè. M A. Non'ne uersabatur in libris? A N. Versabatur, at non in istis. MAG. Quid igitur legebat? A N. Horas canonicas. M A. Ad quem usum? A N. ^dOrdinis Benedictini. A N. Sit ita sanè. Quid Paula & Eustobium, nonne uersabantur in sacris libris? A N. Verùm isthuc nunc rarum est. M A. Sic olim rara auis erat Abbas indoctus, nunc nihil uulgatius: olim principes & Cæsares eruditione nõ minus quàm imperio præminebāt. Neq; tamen usque adeo rarum est, quàm tu putas: sunt in Hispania, sunt in Italia nõ paucae mulieres adprimè nobiles, quæ cum quouis uiro queant cõtendere: sunt in Anglia Moricæ, sunt in Germania Bilibaldicæ & Blaurericæ. Quòd nisi caueritis uos, res eò tandem euadet, ut nos præsideamus in scholis Theologicis, ut concionemur in templis, occupabimus mitras uestras. A N. Ista Deus auertat. M A. Imò uestrum erit hoc auertere. Quòd si pergetis, ut cœpistis, citius anseres concionaturi sint, quàm uos mutos pastores ferant. Videtis iam inuerti mundi scenam: aut deponenda est persona, aut agenda sunt suæ cuiq; partes. A N. Vnde incidi in banc sceminam? Si quando uises nos, ego te suauius accipiam. M A. Quibus modis? A N. Saltabimus, bibemus affatim, uenabimur, ludemus, ridebimus. M A. Mihi quidem iam nunc ridere libet.

- a ¶ Antronius.) Allusit ad prouerb. *αὐτὸς ὁ
ὄψις ἔνδρος.* b ¶ Heroinarum.) Heroinas
appellat potentes aulicas, quasi semideas.
c ¶ Clitellæ.) Vide prouerb. *Bos clitellas.*
d ¶ Ordinis Benedictini.) Ridiculè, cum Be-
nedictus nondum esset natus.

EPITHALAMIUM PE-
TRI AEGIDII.

ALYPIVS. BALBINVS.

MVSAE.

AL. Deum immortalem, quod ego nouū specta-
culum hîc uideo? BA. Aut tu uides quod nusquā
est, aut mei parum prospiciunt oculi. AL. At-
qui mirum spectaculum est & amabile. BAL.
Enecas, dic ubi uides? ALY. Ad læuam in hoc
colle nemoroso. BA. Collem uideo. AL. Nō ui-
des puellarum chorum? BA. Quid tibi uenit in
mentem, ut nos ad istum modum ludos facias?
Ego ne muscam quidem puellam usquam con-
spicor. AL. Tace, prodeunt è nemore. Papæ,
qui nitor, quæ gratia, nō humanum est hoc spe-
taculum. BAL. Quæ hunc agitant^a intem-
pericæ? ALYP. Agnosco, nouem sunt Musæ
cum tribus Gratijs: demirror quid agant, nun-
quam uidi cultiores aut magis alacres: omnes
sunt redimitæ lauro, & suū quæq; gerit orga-
num. Porro Gratiæ quàm amabiliter sibi hæ-
rent, quàm decet nullo astricta cingulo uestis,
& liberis diffluens lacinijs. BA. At ego nunquā
audiui

audui quenq̄; magis delirantem, quàm te. A L.
Imò neminē uidisti me feliciorem. B A. Cur hīc
solus habes oculos? A L. Quia nō bibisti ex fon-
te Musarum: nam his solis conspicuæ sunt Mu-
sæ. B A. Ego affatim hausi è fonte Scoti. A L.
Non ille fons est Musarum, sed lacus ranarū.
B A. Non potes efficere, ut & ipse uideam hoc
spectaculi? A L. Possē, si quidem adesset lau-
rus: nam liquor è fonte limpiāo, ramo lauri a-
spersus, oculos reddit huiusmodi spectaculorum
perspicaces. B A. Ecce laurus, ecce fonticulus.
A L. Cōmodūm profectō. B A. Asperge. A L. In
tende, uides ne? B A. Quantū antea. Asperge
rursus. A L. Iam ne uides? B A. Tantundē. Asper
ge copiosius. A L. Iam uides opinor. B A L. Imò
uix te uideo. A L. Miser, q̄; penitus oculos tuos
obsedit^b τὸ σκότος. Hæc ars uel aurigæ daret
oculos. Verū non est quod crucieris, præstite-
rit fortasse non uidere, ne tali præmio uideas
Musas, quali^c Actæon uidit Dianā. Periculum
enim esset, ne te uertāt in^dhisticē, aut aprū syl-
uestrem, aut porcum, aut camelū, aut ranam, aut
graculū. Efficiam tamen ut audias, modò ne ob-
strepas. Iam huc deflectunt uiam: occurramus.
^eχαίρειτε βρισπόθητοι θεάι. M V. καὶ σὺ μάλα
χαίρει φιλόμουσε. A L. Quid uellicas? B A. Nō
præstas quod promiseras. A L. An non audis?
B A L. Audio, sed uelut asinus lyram. A L. Lo-
quar igitur latinè. Quonam est iter tam cultis;

tamq; alacribus? Num inuisitis Louaniensium
 Academiam? M V. Bona uerba. A L. Quamob-
 rem? M V. Quis nunc illic uobis locus, ubi tot
 porci obgrunniunt, obrudunt asini, & obbla-
 stiunt cameli, obstrepunt graculi, obgarriūt pi-
 cæ? A L. Atqui sunt & illic, quibus uestrum
 numen est uenerandum. M V. Scimus, eoq; post
 annos aliquot illuc cōmigrabimus. Nondum re-
 uoluta seculorum^h periodus diem illum fata-
 lem aduexit. Erit enim qui illic nobis amœnum
 extruct domiciliū, uel templum potius, quo uix
 alibi magnificentius ac sanctius. A L. Non est
 fas scire quisnam tantū decus inuecturus sit no-
 stræ ditioni? M V. Tibi fas est, nostrorum sa-
 crorumⁱ mystæ. Non dubium est, quin tibi no-
 tum sit toto orbe celebre Buslidianorū nomen.
 A L. Heroicum genus nominasti, & ornandis
 summorum principum aulis natum. Quis enim
 non ueneratur magnū illum Franciscum Busli-
 dium Besuntinæ ecclesiæ præsulem, qui unus
 non unum Nestorem præstitit Philippo Ma-
 ximi Maximiliani filio, Caroli, qui maior futu-
 rus est, patri? M V. O felices nos, nisi fata ui-
 rum illum terris inuidissent. Quantus erat ille
 Mecœnas honestorum studiorum, quàm candi-
 dus fautor ingeniorū. Sed reliquit fratres duos,
 Aegidium, admirabili iudicio prudentiaq; ui-
 rum, & Hieronymum. A L. Hieronymum no-
 uimus omni literarum genere perpolitū, omni
 uirtutum

uirtutum genere decoratū. M V. Nec eum fata longæuū esse patientur, tametsi nemo dignior est immortalitate. A L. Vnde ista nostis? M V. Apollo nobis denarravit. A L. Quænam est ista fatorum inuidia, ut optima quæq; protinus subducant? M V. Id quidem non est huius temporis philosophari; sed Hieronymus hîc summa cum laude moriens, uniuerſas opes suas destinabit instituendo Louanij collegio, in quo gratis & publicitus tres linguas eruditissimi uiri profitebuntur. Ea res magnum ornamentū adiunget & studijs, & Caroli gloriæ. Tum nõ illibenter uersabimur Louanij. A L. Quod nunc igitur est iter? M V. Antuerpiam. A L. Musæ & Gratiæ ad mercatum? M V. Nequaquam, imò ad nuptias. A L. Quid uirginibus cum nuptijs? M V. Ad tales nuptias non est indecorū ire uirgines. A L. Quas igitur nuptias narras? M V. Sanctas, puras, castas, ad quas non pude ret ipsam adire Palladem, & arbitror adfuturam. A L. Non est fas scire sponsi nomen & sponsæ? M V. Arbitror tibi nõ ignotū esse candidissimum illum iuuenem, & omnibus politioris literaturæ delicijs expolitissimum, Petrum Aegidium. A L. Gemmam nominasti, nõ hominem. M V. Ei nubet Cornelia uirguncula uel ipso digna Apolline. A L. Ille quidem uestri cultor eximius à teneris annis fuit. M V. Huic igitur canemus epithalamium. A L. Et saltabunt

Gratia? M V. Non modò saltabunt, uerum-
 etiam duo càdidissima pectora indissolubilibus
 mutuae beneuolentiae nodis copulabunt, ut ni-
 hil inquam inter illos possit incidere uel irae, uel
 tædij. Illa perpetuū nihil audiet nisi, mea lux:
 ille uicissim nihil nisi, anime mi. Atque huic iu-
 cunditati ne senectus quidem quicquid detrahet,
 imò potius adiunget aliquid. A L. Demirarer,
 si qui sic uiuunt, possint senescere. M V. Rectè
 mones, nam maturitas erit potius, quàm sene-
 ctus. A L. Atqui noui permultos, quibus intra
 menses treis istae uerborum blanditiae longè in-
 diuersum uersae sunt, & in cõuiuio pro lepidis
 iocis uolitabant disci & quadrulae. Maritus
 pro, anime mi, audiebat, fungus, lagæna, spon-
 gia: uxor, scropha, ^k Acco, ^luomica. M V. Vera
 praedicas, sed istiusmodi nuptiae Gratijs iratis
 coierant, hinc perpetuò morū iucunditas alet mu-
 tuam beneuolentiã. A L. Narras tu quidẽ raram
 matrimonij felicitatẽ. M V. Tam raras uirtutes
 rara decet felicitas. A L. Quid, coibunt nuptiae
 absq; Iunone et Venere? M V. Iuno quidem nõ
 aderit rixosa Dea, & cui raro bene conuenit
 cum suo Ioue. Ne Venus quidẽ ^m illa terrestris
 & ebriosa, uerùm altera caelestis, quae cõciliat
 formas animorū. A L. Proinde sterile matrimo-
 nium mihi narras. M V. Nequaquã, imò felicissi-
 mè foecundum. A L. Quid illa caelestis gignit,
 nisi animos? M V. Imò addit & corpora: sed
 ipfis

ipsis animis morigera, perinde quasi gemmeo
 nmyrothecio indas opobalsamū. A L. Vbi nam
 est ea? M V. En tibi procul aduentat. A L. Vi-
 deo: Deū immortalem, qui fulgor, quæ formæ
 maiestas. Ad hanc quidem altera Venus inue-
 nusta est. M V. Vides q̄; modesti Cupidines? ne-
 quaq̄; cæci, quemadmodū illi, quibus altera de-
 mentat animos mortaliū, sed oculatissimi: nec
 habent insanas faces, sed ignes placidissimos:
 nec habent plumbeas cuspides, quibus immittūt
 odiū amanti, ac miseros animos amore nō mu-
 tuo discruciat. A L. Planè matrē referūt. O feli-
 cem illam domū, et superis egregiè charam. Cæ-
 terū licet ne audire epithalamiū carmē, quod illi
 destinastis? M V. Imō rogamus ut libeat audire.

CLIO.

Candida laurigero nubit Cornelia Petro,
 Auspicijs adsint numina dextra bonis.

MELPOMENE.

Contingat illis turturum concordia,
 Corniculæ uiuacitas.

THALIA.

Ille charitate ° Gracchū Tiberiū præcesserit,
 Qui suæ uitam anteposuit coniugis Corneliæ.

EUTERPE.

Ille charitate superet cōiugem P Admeti ducis,
 Quæ uolens mortē mariti morte mutauit sua.

TERPSICHORE.

Ille non flagret leuiore flamma,

Attamen fato meliore, quàm olim
 Plancius raptæ sociæ grauatus
 Esse superstes.

ERATO.

Illam non flagret leuiore flamma,
 Attamen longè meliore fato,
 Casta quàm sanctum deamauit olim
 Porcia Brutum.

CALLOPE.

Sponsum moribus undiquaq; sanctis,
 Nec Nasica probatus antecellat.

VRANIA.

Vxor moribus undiquaq; castis,
 Vincat ^q Sulpitiam Paterculanam.

POLYHYMNIA.

Laudetur simili prole puerpera,
 Accrescat domui res simul & decus,
 Sed liuore uacet, si fieri potest,
 Factis egregijs debita gloria.

AL. Prorsus inuiderẽ illi Petro Aegidio, nisi tantus esset hominis candor, ut ipse nemini possit inuidere. M V. Sed iam tempus est, ut ceptum carpamus iter. A L. Nunquid est quod interim uelitis renunciari Louanũ? M V. Vt nostro nomine salutes amicos omnes candidos ac nostri studiosos, sed præ cæteris uetustissimũ nostri chori cultorem Ioannem Paludanum, Iodocum Gaucium, Martinum Dorpium, & Ioannem Borsalum. A L. Id quidem fiet diligenter. Quid cæteris?

cæteris: M V. Dicam in aurem. A L. Res non est magni sumptus: itaq; fiet quamprimum.

Scholia.

- a ¶ Intempericæ, id est, furicæ. b ¶ τὸ σκό-
 τος, id est, tenebræ. Allusum est ad Scoti no-
 men. c ¶ Actæon, quum casu uidisset Dia-
 nam nudam, uersus est in ceruum. d ¶ Hi-
 strix spinosum animal, quod spinas eiacular. e
 ¶ χαίριτε, &c.) Id est, auete optatissimæ
 deæ. f ¶ ἔγει οὐ μάλα, &c.) Id est, & tu
 multum salue Musarū amator. g ¶ Obbla-
 stiūt.) Blactire propriè camelorū est. h ¶ Pe-
 riodus, id est, circuitus. i ¶ Mystæ dicuntur
 qui sacris initiati sunt, à uerbo μύω, quod ip-
 sum à silentio dictum. k ¶ Acco, mulier ob
 stultitiā nobilis. l ¶ Vomica, hulcus, sic ap-
 pellamus nobis molestos. m ¶ Illa terre-
 stris.) Allusit ad hoc, quòd Socrates apud Pla-
 tonem facit duas Veneres, & duos Cupidines.
 n ¶ Myrotbecion, uasculum unguentarium.
 o ¶ Gracchū Tib.) Lege Plutarch. in Grac-
 chis, statim in principio. p ¶ Admeti.) Al-
 ceste fuit coniunx Admeti Phereorū regis. De
 hac extat tragœdia Euripidis. Meminit et Va-
 lerius Max. lib. 4. cap. 6. Atq; ibidem de Plan-
 cio & Horestilla. Rursus ibidem de Porcia Ca-
 tonis filia Bruti uxore. q ¶ Sulpitia Pater-
 culi filia, uxor Fuluij Flacci, quæ ob pudicitiam
 à centum matronis lecta fuit ad dedicandū Ro-

mæ Veneris simulacrum. Meminit T. Livi-
 r. (Res nõ est magni sumptus.) Videtur hoc
 dictum in aurem, ut suspendant sese.

EXORCISMVS, SIVE

SPECTRVM.

THOMAS. ANSELMVS.

TH. Quid est bonæ rei, quòd tecum rides tant
 suaviter, quasi thesaurum nactus sis? ANS.
 Non procul aberrat à scopo tua diuination. TH.
 At non imparties sodali quicquid istuc est bo-
 ni? ANS. Imò iandudum optabam mihi dari
 quempiam, in cuius sinum effunderem hoc
 mecum gaudium. THOM. Agè igitur impartii.
 AN. Audiui modò fabulam lepidissimã, quam
 iures esse comicum figmentum, nisi mihi locus,
 personæ, totaq; res esset tam nota, quàm tu nõ
 tus es mihi. THO. Audire gestio. ANS. No-
 stis ne Polum Fauni generum? THO. Maxime.
 ANS. Is est & autor, & actor huius fabulæ.
 TH. Facile crediderim. Nam ille uel absq; per-
 sona possit quamuis agere fabulam. ANS. Sic
 est. Nosti, opinor, & prædium quod habet nõ
 ita procul à Londino. TH. Phy. Non semel il-
 lic compositauimus. ANS. Agnoscis igitur uiam
 utrinque arboribus pari digestis interuallo se-
 ptam. TH. Ad læuam ædium partem, altero fe-
 rè balistæ iactu. AN. Tenes. Alterũ uicæ latus
 habet alueũ siccum, dumis ac uepribus obsitũ:
 ò ponticulo iter est in apertam planiciem. TH.
 Memi-

Memini. A N. Iampridem uagabatur rumor ac fabula per eius loci rusticos, iuxta ponticulū hunc obuersari spectrum quoddam, cuius subinde exaudirentur miserandi eiulatus: suspicabantur animam esse cuiuspiam, quæ diris cruciatibus torqueretur. T H. Quis auctor erat istius rumoris? A N. Quis, nisi Polus? Hoc proœmium præstruxerat suæ fabulæ. T H. Quid isti uenit in mentem, ut ista cōfingret? A N. Nescio, nisi quia sic est hominis ingenium, gaudet huiusmodi cōmentis ludere stultitiam populi. Dicā quid nuper designarit huius generis. Simul equitabamus aliquam multi Richemōdam, inter quos erant quos tu diceres cordatos homines. Cælum erat mirè screnum, nec ulla usquam nubecula suffuscatum. Ibi Polus intentis in cælum oculis, signauit totam faciem ac scapulas imagine crucis, & uultu ad stuporem composito, ita secum: Deum immortalem, quid ego uideo? Rogantibus qui proximè equitabant, quid uideret, rursus obsignans se maiore cruce: Auertat, inquit, clementissimus Deus hoc ostentū. Cū in starent auiditate cognoscendi, ille defixis in cælum oculis, ac digito commonstrans cæli locum: Nōne, inquit, uidetis illic immanem draconem, igneis armatum cornibus, cauda in circum retortā? Quum negarent se uidere, atq; ille iussisset oculos intenderent, ac locum subinde commonstraret, tandem unus quispiam, ne-

uideretur parum oculatus, affirmavit se quodq;
 uidere. Hunc imitatus est unus item atq; alter:
 pudebat enim nō uidere quod tam esset perspi-
 cuum. Quid multis? Intra triduum rumor hic to-
 tam Angliam peruascerat, tale portentū appa-
 ruisse. Mirum autem quantum fama popularis
 addidit fabulæ. Nec decrant qui quid sibi uel-
 let osilentum, interpretarentur serio. Horū stul-
 titia ille qui cōmentus fuerat argumentū, ma-
 gna cum uoluptate fruebatur. T H O. Agnosco
 hominis ingenium. Sed redi ad spectrum. A N.
 Interea commodū diuertit ad Polum Faunus
 quidam sacerdos, ex eorum genere quibus non
 satis est appellari latinè regulares, nisi græ-
 cè cognomen idem accinatur, parochus uici illic
 alicunde uicini. Is sibi nō uulgariter uidebatur
 sapere, præsertim in rebus sacris. T H. Intelli-
 go, repertus est actor fabulæ. A N. Super cœ-
 nam ortus est sermo de rumore spectri. Quum
 Polus sentiret Fauno rumorem hunc nō solūm
 auditum esse, uerum etiam creditū, cœpit homi-
 nem obtestari, uir doctus ac pius succurreret a-
 nimulæ tam dira patienti: & si quid dubitas,
 inquit, explora rem, obambula ad decimam iu-
 xta ponticulum illum, & audies miserum eiu-
 latum: adiunge tibi quem uoles comitem, ita et
 tutior audies, & certius. T H. Quid deinceps?
 A N. Cœna peracta Polus ex more abit uena-
 tum, aut occupatum. Faunus obambulans cum
 iam

iam tenebræ sustulissent certum de rebus iudicium, tandem audit miserandos gemitus: hos Polus artifex mirè effungebat, abditus illic in uepreto, adhibita ad id olla fictili, quò uox è cauo reddita lugubrius quiddam sonaret. TH. Hæc fabula, ut uideo, uincit ^b phasma Menandri. AN. Magis isthuc dices, si totam audieris. Fauus domum se recepit, narrare cupiens quid audisset. Polus alia uia cõpendiaria iam anteuertat. Ibi Fauus narrat Polo quod erat actum, & aliquid etiam affingit, quò res esset admirabilior. THO. Poterat interim Polus tenere risum? AN. Ille ne? Vultum habet in manu: dixisses rem seriò agi. Tandem Fauus uehementer obtestante Polo, suscepit negocium exorcismi, ac totam eam noctem agit insomnem, dum dispicit quibus modis rem aggredere tur tuto: nam sibi quoq; miserè metuebat. Primũ itaque congesti sunt exorcismi efficacissimi, & additi noui nonnulli, per uiscera beatæ Mariæ, per ossa beatæ Uerenfridæ. Deinde delectus est locus in planicie uicina uepreto, unde uox exaudiebatur: circũductus est circulus satis amplus, qui crebras haberet cruces, uariasq; notulas. Hæc omnia peragebantur uerbis cõceptis. Adhibitum est uas ingens, plenum aquæ consecratæ. Addita est in collum sacra stola, quam uocant, unde pendeat initium Euangelij secundum Ioannẽ. In oculis habebat cerulam, à Ro-

mano pontifice quotannis consecrari solitam, quæ uulgò dicitur, Agnus Dei. His armis olim se muniebant aduersus noxios dæmones, prius quàm illis Francisci cuculla cœpit esse formidabilis. Hæc omnia procurata sunt, ne si spiritus malus esset, impetū faceret in exorcistam. Nec tamen ausus est se solum huic circulo cōmittere, sed decretū est, adhibendū esse sacerdotem alterum. Ibi Polus metuens, ne si nasutior adiunctus fuisset, proderetur fabulæ mysterium, adiungit parochum quendam ex uicinia, cui rem totam aperit: sic enim postulabat actio fabulæ, & erat is qui à tali ludo non abhorreret. Postridie rebus omnibus ritè præparatis, sub horam decimam Faunus cum parcho circulum ingreditur. Polus qui præcesserat, è uepreto gemit miserabiliter. Faunus auspiciatur exorcismum. Interim Polus clàm per tenebras subducit se in uillam proximam, illinc adducit aliam personam fabulæ: nec enim poterat nisi per multos agi. TH. Quid faciunt? AN. Conscendunt equos nigros, ignem occultū secum ferunt. Vbi nō procul abessent à circulo, ignem ostentant, quò metu Faunum abigerent è circulo. THO. Quantū operæ sumpsit Polus ille, ut falleret. AN. Sic est homo. Verùm ea res propemodum pessimè cesserat illis. TH. Quis sic? AN. Nam equi subito prolato igne, consternati, parum absuit quin & se præcipitarent, & sessores.

Habes

Habes primum actum fabulæ. Vbi reditum est in colloquiū, Polus uelut ignarus omniū, rogat quid esset actum. Ibi Faunus narrat sibi confectos duos teterrimos cacodæmones, in nigris equis, oculis igneis, ac naribus spirantes ignem, qui tentassent ingredi circulum, uerūm efficacibus uerbis abactos in malam rem. His rebus cū accreuisset animus Fauno, postero die summo cum apparatu redijt in circulum, cumq; diu multis obtestationibus prouocasset spectrum, Polus rursus cum collega suo procul ostendit sese ex equis atris horrendo fremitu, quasi cuperent irrumperre in circulum. T H. Nihil habebant ignis? A N S. Nihil, nam id malè cesserat: sed audi aliud cōmentum. Ducebant longum finem, eo leuiter per humū tracto, dum hinc atq; hinc uterque se proripit, uelut abacti exorcismis Fauni, sacerdotem utrunque unā cum uase quod habebant aquæ sacræ plenū, prouoluunt in terram. T H. Hoc præmij tulit pro sua actione parochus? A N. Tulit, & tamen maluit hoc perpeti, quàm deserere cœptam fabulā. His ita gestis, ubi reditum est ad colloquiū, deprædicat apud Polum Faunus quanto fuisset in periculo, & quā fortiter utrunque cacodæmonem suis uerbis profligasset: iamq; certam conceperat fiduciam, nullum esse tam noxium aut impudentem dæmonem, qui posset in circulum irrumperre. T H. Faunus ille nō multū abest à fatuo. A N.

Nihil adhuc audisti. Hucusque progressa fabula, cōmodū superuenit Poli gener: nam eius filiam duxerat natu maximam, iuuenis, ut scis, ingenio miro festiuo. T H. Scio, nec abhorrens ab huiusmodi iocis. A N. Abhorrens? Nullum ille suadimoniū non desereret, si talis uel spectanda, uel agenda esset fabula. Huic socer rem omnem denarrat, atq; illi delegat partes, ut animā agat. Sumit ornatum, ac lubens conuoluit se linteo, quemadmodum apud nos solent funera: habet prunā uiuam in testa, quæ per lintcum reddebat speciem incendiij. Sub noctem itum est ad locum, ubi hæc agebatur fabula. Audiuntur miri gemitus. Faunus expedit exorcismos omnes. Tandem procul inter uepretū ostendit sese anima, subinde ostentans ignem, ac miserè suspirans. Hanc cum Faunus obtestaretur, ut eloqueretur quisnam esset, subito prosiliit è uepreto Polus ornatu cacodæmonis, fitoq; fremitu: Nihil inquit, tibi iuris est in hanc animā, mea est: ac subinde procurrit usq; ad oram circuli, uelut impetū facturus in exorcistam, moxq; uelut submotus uerbis exorcismi, & ui aquæ sacræ, quā illi multam aspersit, retrocessit. Tandem abæto ^d pædagogico dæmone, nascitur dialogismus Fauni cum anima: percontanti & obtestanti, respondit se esse animam hominis Christiani. Rogata quo nomine uocaretur, respondit, Faunus. Faunus inquit, idem mihi nomen est. Iamq;

ex cōmuni nomine res cœpit illi magis esse cor
 di, ut Faunus Faunum liberaret. Cùm Faunus
 multa percontaretur, ne diutina confabulatio
 proderet fucum, subducebat sese anima, negans
 sibi fas esse diutius colloqui, quodd tempus urge
 ret, quo cogeretur abire, quod libèret dæmoni:
 pollicita tamen est sese postridie redituram ho
 ra qua fas esset. Rursus conuenitur in ædibus
 Poli, qui choragus erat fabulæ. Ibi denarrat
 exorcista quid esset gestum, nonnulla etiam ad
 mentiens, quæ sibi tamen persuadebat esse ue
 ra. Adeo fauebat negotio quod agebatur. Iam
 hoc compertum erat, scilicet animam esse Chri
 stianam, quæ sub inclementissimo dæmone di
 ris cruciatibus uexaretur. Huc omnis conatus
 intenditur. Verùm in exorcismo proximo ridi
 culum quiddam accidit. T H O. Obsecro quid
 nam? A N. Cùm Faunus euocasset animam, Po
 lus qui dæmonem agebat, prorsus sic assiliit,
 quasi intra circulum irrupturus: cumq; contra
 Faunus pugnaret exorcismis, multamq; uim a
 quæ aspergeret, tandem exclamat dæmon, se
 ne pili quidem facere ista omnia: Rem, inquit,
 habuisti cum puella, mei iuris es. Id cùm Polus
 ioco diceret, tamen forte fortuna uerum dixis
 se uisus est: nam exorcista hoc dicto tactus, ilico
 recepit se in centrum circuli, & nescio quid im
 mussauit in aurem parrocho. Id Polus sentiens,
 recepit sese, ne quid audiret, quod audire fas nõ

esset. T H. Sanè Polus religiosum ac uerecundū agebat dæmonem. A N. Sic est. Reprehendi poterat actio, quòd parum meminisset decori. Exaudiuit tamen parochi uocem, indicentis satisfactionem. T H. Quam? A N. Vt ter diceret gloriosum psalmum 78. Deus uenerunt gentes. ex hoc cõiiciebat illum ter habuisse rem eadem nocte. T H. Hoc sanè regularis ille præter regulam. A N. Homines sunt, & lapsus erat humanus. T H. Perge, quid deinde factum? A N. Iam Faunus ferocior redit ad oram circuli, & ultro prouocat dæmonem. At ille iam timidior refugioiebat, sefellisti me, inquit: si sapuissem, non mouissem te. Persuasum est hoc multis, quæ se mel sacerdoti cõfessus sis, prorsus abolita esse memoria dæmonis, ne possit opprobrire. T H. Iocum planè ridiculū narras. A N. Sed ut aliquando finiam fabulam, diebus aliquot hunc in modum colloquiū habitum est cum anima. Summa huc euasit. Roganti exorcistæ, num qua uia posset à cruciatu liberari: respõdit illa, posse, si pecunia quam reliquisset fraude partam, restitueretur. Ibi Faunus: Quid, inquit, si per bonos uiros dispensaretur in pios usus? Respondit, & hoc profuturū. Hic exhilaratus exorcista, summa diligentia percontatus est, quanta esset summa. Illa dixit ingentem, quod illi erat bonū atque commodum. Indicauit & locum, sed procul dissitum, ubi thesaurus hic defossus esset.

Præ-

Præscripsit in quos usus uellet impendi. T H. In quos? A N. Ut tres susciperent peregrinationem, quorum unus adiret limina Petri, alter iret salutatum Iacobum Compostellanū, tertius oscularetur pectinem I E S V, qui est Treueris. Deinde per aliquot monasteria magna uis psalteriorum ac missarum peragretur. Quod superesset, ipse pro suo arbitratu dispēsaret. Iam totus erat in thesauro Fauni animus, illum toto pectore deuorarat. T H. Vulgaris morbus est, quanq̃ hoc nomine peculiariter malè audiunt sacerdotes. A N. Vbi nihil esset omissum, quod ad pecuniæ negocium pertinere, exorcista sub monitus à Polo, cœpit animam de curiosis artibus percontari, de alchimistica, deq̃ magia. Et ad hæc omnia quædam respondit pro tempore, cæterū pollicita se plura indicaturā, simulatque illius opera liberata fuisse à pædagogodæmone. Sit hic, si uidetur, tertius fabulæ actus. In quarto Faunus cœpit ubiq̃ seriò prædicare rem prodigiosam, nihil aliud crepare in colloquijs, in cõuiuijs, polliceri monasterijs magnifica quædam: & omnino nihil iam humile loquebatur. Adijt locum, reperit signa, non ausus tamen est effodere thesaurum, quòd anima iniecisset scrupulum, ingenti periculo facturū, si prius quàm essent peractæ missæ thesaurus attingeretur. Iam multis nasutioribus subolebat fucus. Quum tamen ille nusquam non

deprædicaret suam stultitiam, clam admonitus est ab amicis, præsertim ab Abbate suo, ne qui hætenus habitus esset uir prudens, nunc diuersum de se specimen daret omnibus. Ille tamen nullius oratione potuit commoueri, quo minus crederet rem esse sciam: adeoq; penitus hæc imaginatio occupauit animū hominis, ut præter spectra & malos genios nihil somniaret, nihil loqueretur. Abierat mentis habitus in ipsam faciem, quæ sic pallebat, sic erat extenuata, sic deiecta, ut laruam esse diceres, non hominem. Quid multis? minimū aberat à uera dementia, ni celeri remedio succursum fuisset. T H. Nimirum hic erit extremus actus fabulæ. A N. Eum tibi reddam. Polus & huius gener huiusmodi technam cōmenti sunt. Effinxerunt epistolam raris literis descriptam, idq; non in chartis uulgariis, sed in his, in quibus aurifices reponūt bracteas auri, subrubentibus, ut scis, luto. Epistolæ sententia hæc erat: Faunus dudum captiuus, nunc liber, Fauno liberatori suo optimo salutem æternam. Non est mi Faune, cur te diutius in hoc negocio maccres, respexit Deus animi tui piam uoluntatē, & illius merito me liberauit à supplicijs, ego nunc feliciter ago inter angelos. Te manet locus apud diuum Augustinum, qui proximus est apostolorum choro. Vbi ueneris ad nos, agam tibi gratias coram. Interim cura, ut uiuas suauiter. Datū è cælo empyreo,

reo, Idibus Septembribus, anno millesimo quadringentesimo nonagesimo octauo, sub sigillo anuli mei. Hæc epistola clàm posita est in altari, ubi facturus erat rem diuinam Faunus. Ea peracta, subornatus est qui eum submoneret de re, quasi casu deprehensa. Nunc eam circumfert epistolam, & ostentat ceu rem sacram, nihilq; credit certius, quàm eam è cœlo perlata ab angelo. T H. Istud non est liberasse hominem insania, sed mutasse insanie genus. A N. Sic est profectò, nisi quòd nunc insanit suauius. T H. Antehac nõ soleo multũ tribuero fabulis quæ uulgo feruntur de spectris, sed posthac multò minus tribuam: suspicor enim ab hominibus credulis, & Fauni similibus, multa pro ueris prodita literis, quæ simili artificio sunt adsimulata. A N. Ego pleraq; huius generis esse credo.

Scholia.

a ¶ (Nisi græcè.) Ludit, alioqui canonici non dicuntur à regula, sed à præbenda, quam nunc uocant. Nam canon aliquãdo est certus cibi potusue modus, qui dabatur militib. b ¶ Phasma, id est, apparitio. Nomẽ est fabulæ, in qua puella potiebatur amatore, ficta apparitione deæ cui fiebant sacra. Vide Donatum in prologum Eunuchi. c ¶ Vadimonium, id est, rem quamlibet seriam. Vide Chiliad. d ¶ Pædagogus, qui seruabat animam, nec ab ea discedebat. Sic Teren. Phædriam uocat puellæ pæ-

dagogum. e ¶ Choragus, qui producit ac reducit personas in fabulis, quasi præfectus fabulæ.

ALCUMISTICA.

^aPHILECOVS. LALVS.

PH. Quid est nouæ rei, quòd sic Lalus apud sese ridet, ac penè in cachinnos soluitur, subinde signans se cruce? Interpellabo felicitatè hominis. Salue multū amicissime Lale, uidere mihi admodum felix. LA. Atqui felicior ero, si te impartiam hoc gaudio. PH. Fac igitur quamprimum me bees. LA. Nosti Balbinum? PH. Senem illum eruditum, ac uitæ etiam laudatæ? LA. Sic est, ut dicis: sed nullus est mortalium, qui sapit omnibus horis, aut qui sit undiquaq; perfectus. Habet hoc uir ille inter multas egregias dotes næui, iam olim insanit in artem quæ uocant alcumisticam. PHIL. Haud tu quidem næuum narras, sed insignem morbum. LAL. Vtcunq; est, ille toties delusus ab hoc hominum genere, tamen dudū mirificè passus est sibi dari uerba. PH. Quo pacto? LA. Adijt illum sacerdos quidam, salutauit honorificè, mox sic exorsus est: Doctissime Balbine, mirabere fortassis quòd ignotus sic interpellem te, quem scio nunquam non sanctissimis studijs occupatissimum. Annuit Balbinus, qui mos est illi, nam uerborum est mirè parcus. PH. Prudentiæ narras argumentum. LAL. Verùm alter prudentior sic pergit.

pergit. Ignosces tamen huic meæ importunitati, si cognoris causam, cur te adierim. Dic, inquit Balbinus, sed paucis, si potes. Dicam, inquit ille, quanto potero compendio. Scis uir omnium doctissime, esse uaria mortalium fata: ego nescio, utro in numero me ponam, felicium, an infeliciū. Etenim si meum fatum altera ex parte contemplor, uideor mihi pulchrè felix: sin ex altera, nihil me infelicius. Urgente Balbino ut rem conferret in compendium, Finiam, inquit, doctissime Balbine. Id erit mihi facilius apud uirum, cui totum hoc negocium sic notum est, ut nulli notius. P H. Rhetorem mihi depingis, non alcumistam. L A. Mox audies alcumistam. A puero mihi, inquit, contigit hæc felicitas, ut artem omniū maximè expetendam discerem, illam inquam totius philosophiæ medullam alcumisticam. Ad nomen alcumistics non nihil experrectus est Balbinus, gestu duntaxat: cæterū gemitu iussit ut pergeret. Tum ille: Sed ô me miserum, inquit, qui non inciderim in eam uiam quam oportuit. Cùm Balbinus rogasset, quasnam uias diceret. Scis, inquit, optime (quid enim te fugit Balbine uirum undiquaq; doctissimum) duplicem esse huius artis uiam: alterā, quæ dicitur longatio: alteram, quæ dicitur curtatio. At mihi malo quodam fato cōtiguit in longationem incidere. Balbino sciscitante, quod esset discrimen uiarum: Impudentem me, inquit,

qui hæc apud te loquar, cui sciam hæc omnia sic esse nota, ut nulli notiora. Itaq; supplex huc ad te accurri, ut misertus nostri digneris impartire nobis uiam illam felicissimam curtationis. Quò peritior es huius artis, hoc potes minore negotio cõmunicare nobis. Noli tantũ Dei donum celare fratrem dolore periturũ. Ita te IESVS Christus semper maioribus locupletet dotibus. Quum hic non faceret obtestandi finem, Balbinus fateri coactus est, se prorsus ignorare, quid esset longatio aut curtatio, iubet exponat ipse uim harum uocum. Tum ille: Quanq; inquit, scio me loqui peritiori, tamen, quãdò ita iubes, faciam. Qui totam ætatem in hac arte diuina contriuerunt, duabus rationibus uertũt rerum species: altera quæ breuior est, sed plusculum habet periculi: altera quæ longior est, sed eadem tutior. Ego mihi uideor infelix, qui hætenus sudarim in ea uia, quæ meo animo non arridet, neq; quenq; nancisci potui, qui alterã, cuius amore depereo, uellet indicare. Tandem Deus immisit in mentem, ut te adirem, uirũ nõ minus pium quàm doctum. Doctrina tibi præstat, ut faciliè possis dare quod peto: pietas commouebit, ut uelis opitulari fratri, cuius salus tibi in manu est. Ne longum faciam, cum huiusmodi sermonibus ueterator ille amouisset à se suspicionem fuci, fidemq; fecisset sibi uiam alterã esse perspectissimam, iam pridem pruriebat Balbino

bino animus. Tandem nõ temperans sibi, Va-
 leat, inquit, illa curtatio, cuius ego ne nomẽ qui-
 dem unquam audiui, tantũ abest ut teneam: die
 mihi bona fide, longationem tenes exactè. Phy,
 inquit ille, ad unguem, sed displicet longitudo.
 Cũ Balbinus rogasset, quantum temporis re-
 quireretur, Nimum, inquit, totus penè annus,
 sed interim tutissima est. Ne labora, inquit Bal-
 binus, etiã si toto biennio sit opus, modò fidas
 arti tuæ. Vt rem in pauca conferam, conuenit
 inter eos, ut negocium aggredierentur clam in
 ædibus Balbini, hac lege, ut ille suppedicaret o-
 peram, Balbinus sumptum, lucrum ex æquo ac
 bono diuideretur: quanq̃; impostor modestus ul-
 tro totũ lucrũ, quod proucnisset, Balbino defere-
 bat. Vtrinq̃; iuratum est de silentio, quod faciũt
 qui mysterijs initiantur. Iam ilicò numeratur pe-
 cunia, unde artifex mercaretur ollas, uitra, car-
 bones, reliquaq̃; quæ ad instruendam officinam
 pertinet. Ibi noster alcumista suauiter in scor-
 ta, aleam, & cõpotationes ^b decoquit eam pecu-
 niam. P H. Hoc nimirũ est ^c uertere rerum spe-
 cies. L A. Vrgente Balbino ut rem aggredere-
 tur: An non tenes, inquit, illud, Dimidium facti
 qui cœpit habet? Magnum est bene præpara-
 re materiam. Tandem cœpit adornari fornax.
 Hic rursus erat opus nouo auro, uelut illecebra
 uenturi auri. Siquidẽ ut piscis nõ capitur absq̃;
 esca, ita aurũ alcumistis non proucnit, nisi pars

auri admisceatur. Interea Balbinus totus erat in supputationibus: subducebat enim, si uncia pareret quindecim, quantum esset lucri rediturum ex uncijs bis mille: tantum enim decreuerat insumere. Cum hanc quoque pecuniam decoxisset alcumista, iamque mensem unum atque alterum multum operæ simulasset circa folles & carbones, roganti Balbino, ecquid procederet negocium, primum obmutuit: urgenti tandem respondit, Sicut solent res præclaræ, quæ semper difficiles habent aditus: causabatur erratum in emendis carbonibus, quernos enim emerat, quum abiignis esset opus aut colurnis. Ibi perierant aurei centum, nec eo segnius reditum est ad alcam. Data noua pecunia, mutati carbones. Idemque maiore studio res cœpta est, quam antea: quemadmodum in bello milites, si quid secus accidit, quam uellent, uirtute sarcunt. Cum menses iam aliquot ferbuisset officina, & expectaretur fœtus aureus, ac ne mica quidem auri esset in uasis, iam enim & illud omne decoxerat alcumista, inuenta est alia causatio, nimirum uitra, quibus usus fuerat, non fuisse temperata sicut oportuit. Etenim ut non ex quouis ligno Mercurius fingitur, ita non quibuslibet uitreis conficitur aurum. Quod plus erat impensum, hoc minus libebat desistere. P. H. Sic solent aleatores, quasi non multo satius sit hoc perdere, quam totum. L. A. Sic est. Deiecerat alcumista, nunquam sibi sic impositum fuisse, nunc errore

errore deprehenso cætera fore tutissima, & hoc dispendij magno cum fœnore sarturū sese. Mutatis uitreis tertia instaurata est officina. Admonebat alcumista, rem feliciter successurā, si Virgini matri, quæ, ut scis, Paralys colitur, mitteret aliquot aureos dono: artē enim esse sacram, nec absq; fauore numinum rem prosperè geri. Id consiliū uehementer placuit Balbino homini pio, ut qui nullum prætermitteret diem, quin perageret rem diuinā. Suscepit religiosam profectiōē alcumista, nimirū in proximū oppidulum, atq; illic uotiuam pecuniā decoxit in ganeis. Reuersus domū, nunciat sibi summā esse spem, negociū ex animi sententia successurum, ad eò diuinam Virginem uotis suis uisam annuere. Vbi multo iam tempore sudatum esset, ac nemica quidem auri nasceretur usquam, expostulanti Balbino respondit, sibi nihil unquam tale accidisse in uita toties artem experto, nec satis posse cōiectare quid esset in causa. Cū diu diuinatum esset, tandem illud uenit in mentē Balbino, num quo die prætermisisset audire sacrū, aut dicere preces horarias, quas uocant: nam nihil succedere his omisissis. Ibi impostor, Rem, inquit, acu tetigisti. Me miserum, semel atque iterū id admissum est per obliuionē, & nuper à prolixo conuiuio surgens, oblitus sum dicere salutationē Virginis. Tum Balbinus, Nō mirū, inquit, si res tanta non succedit. Recipit artifex

se pro prætermisſis ſacris duobus, duodecim au-
diturum, & pro unica ſalutatione decem repo-
ſiturum. Cùm alcumiſtam prodigum ſubinde
deſeciſſet pecunia, nec ſuppeterent pctendi cau-
ſæ, tandem hanc technam cõmentus eſt: redijt
domũ admodum exanimatus, ac uoce lamenta-
bili, Perij, inquit, funditus Balbine, perij, adum-
eſt de capite meo. Obſtupuit Balbinus, & tan-
ti mali cauſam auebat cognoſcere. Subodorati
ſunt, inquit, aulici quod egimus, nec aliud expe-
cto, quàm ut mox deducar in carcerẽ. Ad hanc
uocem expalluit etiã ſerio Balbinus. Nam ſcis
apud nos capitale eſſe, ſi quis alcumiſticã ex-
erceat abſq; principis permiſſu. Pergit ille: Nõ,
inquit, metuo mortem, utinam illa cõtingat, me-
tuo quiddam crudelius. Roganti quid hoc eſſet:
Rapiar, inquit, aliquò in turrim, illic per omnẽ
uitam cogar his laborare quibus non libet. An
ulla mors eſt, quæ nõ potior eſſe debeat, quàm
talis uita? Ibi res uentilata eſt cõſultatione. Bal-
binus, quoniam callebat artem rhetoricã, pulſa
uit omnes ſtatus, ſi quã periculũ uitari poſſet.
Non potes, inquit, inficiari crimen? Nequaquã
ait ille. Inter regios ſatellites res ſparſa eſt, &
habent argumenta, quæ dilui non poſſint. Ne
defendi quidem factum poterat, ob legem mani-
feſtam. Quum multis in medium adductis, nihil
uideretur firmi præſidij, tandem alcumiſta, cui
iam opus erat præſente pecunia, Nos, inquit,
Balbine

Balbine lentis consilijs agimus, atqui res poscit præsens remediū. Iam arbitror adfuturos, qui me abripiant in malam rem. Deniq; cū nihil occurreret Balbino: tandem alcumista, Nec mihi quicq; occurrit, inquit, nec quicq; superesse uideo, nisi ut fortiter peream: nisi fortè hoc pla-
ret, quod unum superest, utile magis quàm honestum, nisi quod durum est telum necessitas. Scis, inquit, hoc hominum genus auidum esse pecuniæ, eoq; facilius corrumpi posse, ut sileant. Quamuis durum sit illis furciferis dare quod profundant, tamen ut nūc res sunt, nihil uideo melius. Idem uisum est Balbino, ac numerauit aureos triginta, quibus redimeret silentiū. P H. Miram Balbini liberalitatem mihi prædicas. L A. Imò in re honesta citius dentem extudisses ab eo, quàm nummū. Sic prospectum est alcumistæ, cui nihil erat periculi, nisi quòd non haberet quod daret amicæ. P H. Demiror Balbino in tantū nihil esse nasi. L A. Hic duntaxat naso caret, in cæteris nasutissimus. Rursum noua pecunia instruitur fornax, sed præmissa ad Virginiem matrem precatiuncula, ut cœptis faueret. Iam totus exierat annus, dum illo nunc hoc, nūc illud causante, luditur opera, & perit impensa. Interim extitit casus quidam ridiculus. P H. Quis nam? L A. Alcumista furtiuam consuetudinem habebat cum uxore cuiusdam aulici: maritus concepta suspitione cœpit hominem ob-

seruare. Tandem cùm illi nunciatum esset, sacrificum esse in cubiculo, præter expectationem redijt domum, pulsat ostium. P H. Quid facturus hominẽ? L A. Quid? nihil suaue: aut occisurus erat, aut execturus. Vbi maritus instans minitaretur se ui effracturum ostium, ni aperiret uxor, magnopere trepidatũ est, & circumspicitur præsentaneum aliquod cõsilium. Nec erat aliud, quàm quod ipsa dabat res. Abiecit tunicam, ac per fenestram angustam deiecit sese nõ absq; periculo, nec sine uulnere, ac fugit. Scis tales fabulas ilico spargi. Itaque permanauit & ad Balbinũ. Neq; id fore nõ diuinarat artifex. P H. Hic itaq; medius tenetur. L A. Imo felicius elapsus est hinc, quàm è cubiculo. Audi: technã hominis. Nihil ex postulat Balbinus, sed nubi lo uultu satis indicabat se nõ ignorare quod uulgo ferebatur. Nouerat ille Balbinũ esse uirum piũ, in nonnullis penè dixerim supersticiosum. Et qui tales sunt, in quamuis magno peccato facillè condonant supplici. Itaq; data opera inycit mentionẽ de successu negocij, queritans non perinde succedere, ut solet, aut uellet: addebat, sc uehementer mirari, quid esset in causa. Ibi per occasionem commotus Balbinus, qui alioqui uidebatur destinasse silentium, & erat qui facillè cõmoueretur: Non est, inquit, obscurum quid obstet: peccata obstãt, quo minus succedat, quòd à puris purè tractari conuenit. Ad
hanc

hanc uocem artifex procubuit in genua, subin-
 de tundens pectus, & uultu uocēq; lachryma-
 bili: Verissimū, inquit, dixisti Balbine, peccata
 inquam obstant, sed mea peccata, non tua: non
 enim pudebit me turpitudinē meam apud te ue-
 lut apud sacerdotem sanctissimū confiteri. Vi-
 cerat me carnis infirmitas, pertraxerat me sata-
 nas in laqueos suos. Et o me miserū, è sacrificio
 factus sum adulter. Nō tamē omnino periit hoc
 munus, quod misimus Virgini matri. Pericram
 certo exitio, ni illa succurrisset. Iam maritus ef-
 fringebat fores, fenestra erat arctior quā ut
 possem elabi: in tam præsenteo periculo ue-
 nit in mentem sanctissimæ Virginis, procidi in
 genua, obtestatus sum, si gratum fuisset munus,
 ut opitularetur. Nec mora, repeto fenestram
 (sic enim urgebat necessitas) & satis amplam
 reperi ad effugium. PHIL. Credidit ista Bal-
 binus? LA L. Credidit? Imò etiam ignouit, &
 admonuit religiose, ne se præberet ingratum
 beatissimæ Virgini. Numerata est rursus pe-
 cunia danti fidem se posthac rem sacram purè
 tractaturum. PHIL. Quis tandem finis? LA.
 Perlonga est fabula, sed ego paucis absolua-
 m. Quum eiusmodi commentis diu lusisset homi-
 nem, neq; mediocrem pecuniarū uim ab eo ex-
 torsisset, tandem uenit illò, qui nebulonē à pue-
 ro nouerat. Is facile diuinans, illum idem agere
 apud Balbinum, quod nusquam non egerat.

clàm aggreditur illum : exponit qualem artificem domi suæ foueret, monet ut q̄ primū ablegget hominem, ni mallet ipsum aliquando cōpilis scrinijs fugere. P H. Quid hīc Balbinus uidelicet curauit hominē cōyiciendum in carcerē. L A. In carcerem? Imò numerat ut uaticum, obtestans per omnia sacra, ne quod accidisset, effutiret. Et sapuit, mea quidem sententia, qui hoc maluerit, quàm esse fabula conuiuiorum & fori, deinde uenire in periculum confiscationis. Nam impostori nihil erat periculi: artis tantum tenebat, quantū asinus quiuis: & in hoc genere fauorabilis est impostura. Quòd si furti crimen intentasset, à suspendio tutū reddebat uentio, neq; quisquam lubens gratis alat talem in carcere. P H. Miseresceret me Balbini, nisi ipse gauderet deludi. L A. Nunc mihi properandū est in aulam, aliàs referam his etiam multò stultiora. P H. Cū uacabit & audiam lubens, & fabulam fabula pensabo.

Scholia.

a ¶ Lalus, loquax. Philecos, auidus audiendi. b ¶ Decoquit.) Decoquere est nequiter profundere. Inde decoctores. c ¶ Vertere rerum species.) Nam id profitentur alcumistæ. Qui profundit, in id uertit quo fruitur. d ¶ Apud nos.) Plin. lib. 30. cap. 1. refert Britannos mirè insanisse in magiam usq; ad ipsius ætatem. Sunt adhuc qui in alcumistica parum sobrij

sobrii sunt, quanq̄; lex capitalis apposita est.

^a HIPPOPLANVS.

A VLVS. PHAEDRVS.

A V. Deum immortalem, *Πῶς σεμνοπροσώπῃ*
 noster Phædrus, & subinde in cælum suspi-
 cit? Adoriar. Quid accidit nouæ rei Phædre?
PH. Quamobrem isthuc interrogas Aule?
A V. Quoniam è Phædro mihi uideris factus Cato,
 tanta est in uultu seueritas. **PH.** Non mirū ami-
 ce, modò confessus sum peccata mea. **A V.** Phy-
 iam desino mirari: sed dic agè, bona fide cōfes-
 sus es omnia? **PH.** Omnia quæ quidem in men-
 tem ueniebant, unico duntaxat excepto. **A V L.**
 Cur unum hoc reticuisti? **PH.** Quia nondū po-
 tuit mihi displicere. **A V.** Oportet esse peccatū
 suaue. **PH.** An peccatum sit nescio, sed tamen
 si uacat audies. **A V.** Audiam equidem lubens.
PH. Scis quanta sit impostura apud nostros in
 his qui uendunt aut locant equos? **A V L.** Plus
 scio q̄; uellem, non semel ab illis delusus. **PH.**
 Nuper incidit mihi iter cūm satis prolixū, tum
 etiam accelerandum. Adeo quendam ex illis,
 quem dixisses eius generis minimè malum, &
 intercedebat mihi cum homine nonnihil etiam
 amicitiae. Narro mihi rem esse seriam, opus es-
 se præstrenuo equo, si unquā præbuisset se mi-
 hi bonum uirum, nunc præstaret. Ille pollicetur
 sese sic mecum acturū, ut ageret cum fratre suo
 charissimo. **A V.** Fortassis & fratri impositu-

rus. P H. Inducit in stabulum, iubet ut eligam ex omnibus equis quencunq; uellem. Tandem unus plus cæteris arridebat, ille probat iudiciū meum, deierans cum equum frequenter à multis expetitū esse, se cum maluisse seruare amico singulari, quàm ignotis addicere. Conuentum est de precio, numeratur pecunia præsens, conscendo. Mira alacritate gestiebat equus in egressu, dixisses feroculum esse: nam erat obesulus & pulchellus. Vbi iam equitassem scsquiboram, sensi planè lassum, ne calcaribus quidem impelli posse. Audieram tales ab illis ad imposturam ali, quos è specie iudicares insignes, cæterū laboris impatientissimos. Ego continuo mecum, Captus sum. Agè, par pari referam, ubi rediero domū. A V. Quid hūc consilij capiebas eques absq; equo? P H. Id quod res dabat: deflexi in proximū uicum, illic clam apud quendam mihi notum deposui equum, & conduxī alterū, profectus sum quò destinaram, reuersus sum, reddo conductitium equum, reperio mecum sophistam ut erat, obesum & pulchrè requietum, eò uelut redco ad impostorem, rogo ut in stabulo suo alat dies aliquot, donec recpetiero. Percontatur quàm cōmodè me gesserit: ego uerò deiero per omnia sacra, me nunquam in uita conscendisse tergum equi felicioris, uolasse potius quàm ambulasse, nec tam longo itinere unquam sensisse lassitudinem, nec pilo factum ob laborem

rem macriorem. Hæc cum illi persuasissimè esse uera, tacitus secum cogitabat, equū illum alium esse, quàm hactenus suspicatus esset. Itaq; prius quàm abirem, rogabat num mihi uenalis esset equus: primò negabà, quòd si incideret iter denudò, non faciliè foret nancisci similem, attamen nihil esse mihi tam charum, quod non esset uenale precio largo, etià si quis meipsum, inquã, cuperet emptum. A V L. Næ tu pulchrè Cretensem agebas cum Cretensi. P H. Quid multis? Non dimittit me, nisi pronunciata equi indicatura. Indicaui non paulò pluris quàm cemeram. Digressus ab homine, mox suborno, qui mihi partem agat huius fabulæ, pulchrè instructum atque edoctum: is ingressus domum inclamat locatorẽ, ait sibi opus esse insigni equo, et laboris egregiè patienti. Alter ostendit multos, & pessimum quenq; maximè prædicat, solum illum quem mihi uendiderat, quoniam existimabat uerè talem qualem prædicaueram, nõ laudat. At alter ilicò rogat, num & ille uenalis esset: nam descripseram illi formam equi, & locum indicaram. Locator primū obticescere, atq; alios ambitiose prædicare. Cùm iste cæteris utcunq; probatis semper ageret de uno illo, tandem locator apud se, Planè fefellit me iudicium de illo equo, siquidem hic peregrinus statim agnouit hunc inter omnes. Quum instaret ille, tandem hic, uenalis est, inquit, sed

precio fortasse deterreberis. Nō est, inquit ille,
 magnum precium, si rei dignitas respōdeat: in-
 dica. Indicauit aliquāto pluris, quā indicaram
 ipsi, captans & hoc lucri. Tandem cōuenit de
 precio, datur arra satis magna, nempe regalis
 aureus, ne qua suspicio incidret simulatæ em-
 ptionis. Emptor iubet equo dari pabulum, se
 mox ait rediturum & abducturū: dat etiam sta-
 bulario drachmam. Ego simulatq; cognoui pa-
 ctionem esse firmam, sic ut rescindi non posset,
 rursus ocreis & calcaribus armatus redeo ad
 locatorē, anhelus clamo. Adest ille, rogat quid
 uelim. Illico, inquā, adornetur equus meus: nam
 euestigiō proficiscendum est ob rem maximē se-
 riam. Atqui modō, inquit, mandabas ut aliquot
 dies alerem equum tuum. Verum, inquam: sed
 præter expectationem obiectum est negocium,
 idq; regium, quod nullam patitur dilationem.
 Hic ille: Eliges ex omnibus quem uoles, tuū ha-
 bere non potes. Rogo quamobrem. Quoniam
 uenditus est, inquit. Ibi ego simulata magna
 perturbatione, Prohibeant, inquā, superi quod
 dicis. Hoc obiecto itinere non uenderem eum
 equum, etiam si quis numeret quadruplum. Inci-
 pio rixam, clamo me perditū. Tandem incaluit
 & ille, Quid opus, inquit, his iurgijs? Indica-
 sti equum, ego uendidi: si numero precium, nihil
 habes quod mecū agas: sunt in hac urbe leges,
 ad exhibendum equum me non potes compelle-
 re. Cūm

re. Cùm diu clamassem, aut equũ exhiberet, aut emptorem, tandem iratus numerat preciũ. Emeram quindccim aureis, æstimaram uiginti sex. Ille æstimarat triginta duobus. Cogitabat apud se, præstat hoc lucrifacere, quàm equũ redere. Ab eo dolenti similis, ac uix placatus etiã data pecunia: ille rogat ut boni consulam, se alijs in rebus pensaturũ hoc incõmodi. Sic impositum est impostori. Habet equum nullius precij. Expectat ut qui arram dedit, ueniat numeratum pecuniã. At nemo uenit, nec unquã uenturus est. A V. Interim nunq; tecum expositulauit? P H. Qua fronte, aut quo iure id faceret? Conuenit quidem semel atq; iterum, cõquestus est de fide emptoris. Verũ ego ultro expositulaui cum homine dicens, illum eo malo dignum, qui præpropera uenditione tali equo me spoliarit. Hoc est crimen tam bene collocatũ mea sententia, ut non possim inducere animũ confiteri. A V. Ego mihi ^dstatuã poscerẽ, si quid tale designassem, tantum abest ut confessurus sim. P H. An ex animo loquaris, nescio: mihi tamẽ addis animũ, quò magis lubeat talibus facere fucum.

Scholia.

a ¶ Hippoplanus, qui imponit in uendendis equis. b ¶ *ὡς στυμνοπροσωπῆ.*) Est seueritatem uultu præferre. c ¶ Meum sophisticam, id est, fucatum equum. d ¶ Statuam poscerem.) Honoris gratia statuæ ponebantur be-

ne meritis de republica.

ΠΤΩΧΟΛΟΓΙΑ.

² IRIDES. MISOPONVS.

IR. Quam ego huc nouam auem uideo aduolare? Agnosco faciem, sed uestis nõ conuenit. Aut ego prorsus hallucinor, aut hic est Misoponus. Audendum est, compellabo hominem quamlibet pannosus. Salue Misopone. MI. Iridem iudico. IR. Salue Misopone. MI. Tace inquam. IR. Quid, an saluere nõ uis? MI. Non isto quidem nomine. IR. Quid accidit? An nõ es idem qui fueras? An cum ueste mutatur & nomen? MI. Non, sed uetus receptum est. IR. Quis tu eras? MIS. Apitius. IR. Ne te pudeat ueteris sodalis, si quid melioris obtigit fortunæ, nõ diu est quod eras ordinis nostri. MI. Concede huc sodes, & audies rem omnem. Nõ pudet ordinis uestri, sed pudet primi ordinis. IR. Quem ordinem narras, Franciscanorum? MI. Nequaquam est bone, sed decoctorum. IR. Næ tu istius ordinis sodales habes quamplurimos. MI. Eram re lautæ, prodegi strenuè: ubi res defecit, nullus agnoscebat Apitium. Profugi pudore, uerti me ad uestrum collegium, hoc malui quàm fodere. IR. Sapiisti. Sed unde subito nouus nitor corporis? Nam de ueste mutata nõ perinde miror. MI. Quamobrem? IR. Quia dea ^bLauerna multos subito ditat. MI. An suspicaris me furto parasse rem? IR. Hoc fortassis ignauius. Rapi
na igitur

na igitur. M I. Non per nostram Peniam, neq; furto, neq; rapina. Sed de nitore corporis prius excediam, quod tibi uidetur mirabilius. I R I. Nam apud nos eras totus ulcerosus. M I. Nimirum sum usus amicissimo medico. I R. Quonam? M I S. Non alio quàm meipso, nisi quem arbitraris mihi meipso amiciosem. I R. Atqui nesciebam te callere rem medicā antehac. M I. Totū illū ornatū ipse pigmentis affixerā, thure, sulphure, resina, uisco, linteis, cruore. Vbi uisum est, quod affixeram, detraxi. I R. O impostorem, nihil te uidebatur miserabilius. Poteras in tragœdia sustinere personam Iob. M I. Sic tum ferebat egestas, quanquam fortuna nō nunquam & cutem mutare solet. I R. Dic igitur de fortuna. Repertus est thesaurus aliquis? M I. Non, sed repertus est quæstus uestro paulo commodior. I R. Quī potuisti facere quæstum, quum non suppeteret sors? M I S. Artem quæuis terra alit. I R. Intelligo. Dicis artem in eidendi loculos. M I. Bona uerba. Dico artem alchimisticā. I R. Vix quindecim dies sunt, quod nos reliquisti, & artem assequutus es quam alij uix multis annis perdiscunt? M I. Nactus sum uiam compendiarium. I R I. Quam obsecro? M I S O. Ars uestra conflauerat mihi quatuor fermè aureos: bona quadam fortuna incidi in ueterem congerronem, qui nihilo felicius rem administrarat quàm ego. Computabamus,

cœpit, ut fit, narrare suas fortunas: paciscor.
 hac lege, ut ille biberet immunis, mihi cõmuni-
 caret artem. Communicauit bona fide, ea nunc
 uectigal est mihi. I R. Non licet discere? M I L.
 Tibi uel gratis impartiam ob pristinum sodali-
 tium. Scis nusquam nõ inueniri plurimos huius
 artis auidissimos. I R. Audiui & credo. M I.
 In horum familiaritatem quacunque occasione
 memet insinuo, iacto artem. Vbi sensero ^d larũ
 hiantem, ^e escam paro. I R. Quo pacto? M I.
 Vltro eos moneo, ne temerè credant eius artis
 professoribus. Nam plerosq; esse impostores,
 id agentes præstigijs suis, ut exhauriant locu-
 los incautorum. I R. Istiuc proæmij parum ac-
 cõmodum tuo negotio. M I. Imò illud etiam ad-
 do, ne quid mihi ipsi credant, ni rem certam o-
 culis ac manibus deprehenderint. I R. Miram
 artis fiduciam mihi narras. M I. Iubeo illos ad-
 esse, dum peragitur metamorphosis, iubeo at-
 tentos esse, quòq; minus dubitent, iubeo ut ipsi
 manibus rem omnem peragant, me procul spe-
 ctante, nec digitum admouente: liquefactam ma-
 teriam iubeo ut purgent ipsi, aut aurifici pur-
 gandam deferant, prædico quantũ argenti au-
 riue sit eliquandum, deniq; quod eliquatũ est,
 iubeo ut pluribus aurificibus deferant ad ^f Ly-
 dium lapidem explorandum. Reperiũt pondus
 prædictũ, reperiũt purgatissimũ aurum aut ar-
 gentũ: nihil enim refert, nisi quod minore peri-
 culo

eulo mihi quidē res tentatur in argēto. 1 R. Pro-
 inde nihil habet ars tua fuci. M I. Imò merus
 fucus est. 1 R. Nondum uideo præstigium. M I.
 Faxo ut uideas. Primūm paciscor de mercede,
 eam nolo mihi numerari, nisi prius edito artis
 experimento. Trado illis puluisculum, quasi hu-
 ius ui conficiatur totum negocium. Rationē con-
 ficiendi pulueris nō cōmunico, nisi magna mer-
 cede redemerint. Exigo iusiurandum, ne profe-
 rant arcanum artis intra sex menses cuiq; mor-
 talium aut immortalium. 1 R. Nondum audio
 fucum. M I. Fucus omnis est in uno carbone in
 hoc parato. Excauo carbonem, in eum infero li-
 quefactum argentum, quantū prædico reddē-
 dum: post infusum puluerem sic instruo uas, ut
 non solūm infernè & à lateribus cingatur pru-
 nis, uerum etiam supernè, persuadeo hoc esse ar-
 tis. Inter carbones qui supernè imponuntur, u-
 num admisceo, qui tegit argentū aut aurum. Id
 ui caloris liquefactum defluit in reliquam ma-
 teriam quæ liquefcit, puta stannum, aut æs: re-
 purgatione facta inuenitur quod admixtū est.
 1 R. Ars expedita: sed quomodo fallis, si alter
 rem agat suis manibus? M I. Cūm is me præ-
 scribente perfecit omnia, prius quàm moueatur
 uas alcumisticum, accedo tandem & circumspi-
 cio, ne quid fortè sit omissum. Aio mihi uideri
 supernè deesse unum atq; alterū carbonē, clam
 appono meum, fingo me eum tollere ex aceruo

reliquorū, at illic antè sic positū, ut nulli possit agnosci, & illum fallere. Tollo. I R. Cæterum quum illis absque te periculum facientibus non succedit, quid adfers? M I. Mibi nihil est periculi, iam numerata pecunia. Aliquid cōminiscor, aut ollam fuisse insynceram, aut carbones uitiosos, aut ignem parum scitè temperatū. Deniq; pars est artis quam profiteor, nō diu hærere in eodem loco. I R. An tantus est prouentus istius artis, ut te possit alere? M I. Et quidem splendide: posthac tu quoque si sapis, relinques istam miseriam, & nostro accedes ordini. I R I. Imò citius illud agam, ut te reuocem in nostrū ordinem. M I. Ut uolens repetam quod semel effugi, ac deseram bonum quod inueni? I R. Habet hoc nostra professio, dulcescit assuetudine. Proinde cū multi sint qui deficiāt ab instituto diuini Francisci aut Benedicti, quem unquā uidisti, qui diutius uersatus in ordine nostro defecerit? Nam tam paucis mensib. uix gustare poteras, quid esset mendicitas. M I. Is gustus me docuit, esse rem omnium miserrimam. I R I. Cur igitur nemo deficit? M I. Fortasse quia natura miseri sunt. I R. Ego hanc miseriā ne cum regum quidam fortuna commutarim. Nihil enim regno similis, quàm mendicitas. M I. Quid ego audio? nihil niui similis quàm carbo? I R. Dic mihi, qua re potissimū beati sunt reges? M I. Quia faciunt quod animo collibitum est. I R. Ista libertas

*bertas, qua nihil suauius, nemini regum magis
 adest, quàm nobis. Nec dubito, quin multi re-
 ges sint qui nobis inuideant. Siue bellum est, si-
 ue pax, nos tutò uiuimus : non describimur ad
 militiam, non uocamur ad munia publica, non
 censetur quum populus expilatur exactio-
 nibus, nullus inquit in uitam nostram: si quid
 admissum est etià atrocius, quis dignetur in ius
 uocare mendicum? Etiam si pulsamus hominē,
 pudet pugnare cum mendico. Regibus nec in
 pace, nec in bello licet suauiter agere, & quò
 maiores sunt, hoc plures metuunt. Nos ueluti
 Deo sacros, etiam religione quadam metuit uul-
 gus offendere. M I S. Sed interim sordescitis in
 pannis & casulis. I R. Quid ista faciunt ad ue-
 ram felicitatem? Extra hominem sunt quæ nar-
 ras. His pannis debemus nostram felicitatem.
 M I. At ucreor ne uobis breui peritura sit feli-
 citatis istius bona pars. I R I D. Quis sic? M I S.
 Quia iam hoc mussant ciuitates, ne mendicis li-
 berum sit quò libet euagari, sed unaquæq; ciui-
 tas suos alat mendicos, & in his qui ualent, adi-
 gantur ad laborem. I R I. Cur hoc moliuntur?
 M I S. Quia comperiunt ingentia facinora sub
 mendicitatis prætextu perpetrari. Deinde nõ
 minimam perniciem ex uestro ordine nasci. I R.
 Istiusmodi fabulas frequenter audiui. Id fiet ad
 calendas græcas. M I S O. Fortasse citius quàm
 uelles.*

a. ¶ Irides, uelut Iri filius, quem mendicū inducit Vlysses. Misoponus, osor laborū. b ¶ La uerna, dea furum. c ¶ Penia, paupertas, dea apud Aristoph. d ¶ Larum hiantem.) Vide prouerbium. e ¶ Escā, ἀλιεῖα, qua capiuntur pisces & aues. f ¶ Lydius lapis, coticula qua explorant aurū. g ¶ Censetur.) Vnde & census dicitur, quum numeratis singulis ac facultatibus aestimatis, indicitur exactio.

CONVIVIUM FABULOSVM.

^a POLYMYTHVS, GELASINVS,
Eutrapelus, Asteus, Philythlus,
Philogelos, Euglottus, Le
rochares, Adolefches.

P O. Vt non decet ciuitatem bene institutā esse sine legibus ac principe, ita nec conuiuū oportet^b ἀναρχον esse καὶ ἀνόμοον. G E. Isti huc uerō perplacet, ut unus totius populi nomine respondeam. P O. Heus puer, adfer huc talos, horum suffragijs decernetur regnum, cuiusq; fauerit Iupiter. Euge, Eutrapelo fauit Iupiter. Non fuere sortes cæcæ, non poterat magis idoneus eligi, etiam si per singulas tribus uiritim collecta fuissent puncta. Vulgō iactatur prouerbium, nō tam uanum quàm parum latinū, Nouus rex, nouus lex. ^c Νομοθετεῖ γὰρ ὁ βασιλεὺς.
E V. Quod felix faustumq; sit huic cōuiuio. Primum edico, ne quis hīc proferto præter ridiculas fabulas. Cui deerit fabula, drachma multa
tor, ea

tor, ea pecunia in uinum insumitor: atq; in legitimis fabulis etiam ex tempore confecta habentor, modò seruentur *τὸ πικρὸν καὶ τὸ πρίπον.*

Si nulli defuerit fabula, duo, quorum alter lepidissimam, alter frigidissimam fabulam dixerit, uini precium pendunto: conuiuator à uini sumptu immunis esto, ciborum sumptum unus supeditato, huius rei si quid inciderit controuersia, Gelasinus arbiter ac iudex esto. Hæc si uos sciueritis, rata sunt: qua legi parère noluerit, abito, sic tamen ut postridie ad compositationem redire ius fasq; sit. G E. Legem à rege latam nostris suffragijs ratam esse uolumus. Sed unde proficiscetur fabularum circulus? E V T.

Vnde, nisi à conuiuatore? A S T. Licet ne rex dicere ^f tria uerba? E V T. An tu credis nefastum esse conuiuium? A S. Iureconsulti negant legem esse, quæ nõ sit æqua. E V T. Assentior. A S.

At tua lex æquat optimam fabulam pessimæ. E V T. Vbi uoluptas quæritur, ibi nõ minus laudis promeretur qui pessimè dixit, q; qui optimè, eò quòd nõ minus delectet. Velut inter cantores nemo uoluptati est, nisi qui aut insigniter bene cecinerit, aut egregiè malè. Nonne plures rident audito coccyce, quàm audita luscinia? Hic mediocritas laudem non habet. A S.

At cur plebuntur qui laudem auferunt? E V T. Ne nimia felicitas prouocet illis Nemesin aliquam, si simul & laudem auferrent & immu-

nitatem. A S. Per Bromium, Minos ipse nunq̄;
tulit legem æquiorē. P H. Nullam feres legem
de modo bibendi? E V T. Dispecta re, sequar
exemplum Agesilai Lacedæmoniorum regis.
P H. Quid is fecit? E V T. Is cūm tempore quo-
dam & symposiarchus talorum arbitrio delectus
esset, roganteⁿ architriclino, quantū cuiq̄; uini
iuberet apponi: Si largior, inquit, uini copia pa-
rata est, dato cuiq̄; quantum poposcerit: si ma-
lignior, omnibus ex æquo distribuito. P H I L.
Quid sibi uoluit Lacon ille, quum hæc dice-
ret? E V T. Hoc agebat, ut neque temulentum,
neq̄; rursus querulum esset conuiuium. P H I.
Quī sic? E V T. Quia sunt qui gaudent largius
bibere, sunt qui gaudent parcius, reperiuntur
& abstemiij, qualis dicitur fuisse Romulus. Ita-
que si nulli datur uinum nisi poscenti, primūm
nemo compellitur ad bibendum, & tamen ni-
hil desiderant, quibus grata est largior pota-
tio. Ita fit ut nemo tristis sit in conuiuio. Rur-
sus, si parcius copia uini distribuitur æquis por-
tionibus in singulos, satis habent qui bibūt mo-
deratius, neq̄; quisquam in æqualitate potest
obmurmurare, quando qui largius erat haustu-
rus, æquo animo componit sese ad temperan-
tiam. Hoc exemplum si placet, utar. Volumus
enim hoc conuiuium fabulosum esse, non uino-
sum. P H. Quid igitur bibebat Romulus? E V.
Idem quod bibunt canes. P H I. An non istud
indignum

indignum rege? E V. Nihilo magis quàm quòd reges spirant aëre cum canibus communi: nisi quòd illud interest, rex nō bibit eandem aquā, quam biberet canis, sed aërem quem efflauit rex, haurit canis: Et uicissim quem efflauit canis, haurit rex. Plus gloriæ tulisset Alexander ille Magnus, si cum canibus bibisset. Nihil enim precius regi, qui tot hominum millibus uigilat, quàm uinolentia. Cæterū Romulum abstemiū fuisse declarat apophthegma non infestiuiter ab illo dictum. Etenim quum quidam uidens illum abstinere à uino, dixisset, uinum uile futurum, si omnes biberent quemadmodum ille: Imò, inquit, tum arbitror fore carissimum, si biberent omnes uinum quemadmodum ego. Bibo enim quantum libet. G E. Utinam hîc adesset noster Ioannes Botxemus canonicus Constantiensis, qui nobis Romulū quendam referret: nam Et is abstemius nō minus est, quàm dicitur, alioqui comis ac festiuus conuiuia. P O. Agè, si simul potestis, nō dicam sorbere Et flare, quod Plautus ait esse difficile, sed edere Et audire, quod est perfacile, bonis auibus auspabor fabulandi munus. Si parum erit lepida fabula, scitote Batauam esse. Opinor aliquot uestrūm auditum Macci nomen. G E. Nō ita diu est quòd perijt. P O L. Is cum uenisset in ciuitatem quæ dicitur Leidis, ac uellet nouus hospes innotescere ioco quopiā (nam is erat homini mos) ingressus est

nitatem. A S. Per Bromium, Minos ipse nunq̄;
tulit legem æquiorē. P H. Nullam feres legem
de modo bibendi? E V T. Dispecta re, sequar
exemplum Agesilai Lacedæmoniorum regis.
P H. Quid is fecit? E V T. Is cūm tempore quo-
dam & symposiarchus talorum arbitrio delectus
esset, roganteⁿ architriclino, quantū cuiq̄; uini
iuberet apponi: Si largior, inquit, uini copia pa-
rata est, dato cuiq̄; quantum poposcerit: si ma-
lignior, omnibus ex æquo distribuito. P H I L.
Quid sibi uoluit Lacon ille, quum hæc dice-
ret? E V T. Hoc agebat, ut neque temulentum,
neq̄; rursus querulum esset conuiuium. P H I.
Quis sic? E V T. Quia sunt qui gaudent largius
bibere, sunt qui gaudent parcius, reperiuntur
& abstemiij, qualis dicitur fuisse Romulus. Ita-
que si nulli datur uinum nisi poscenti, primūm
nemo compellitur ad bibendum, & tamen ni-
hil desiderant, quibus grata est largior pota-
tio. Ita fit ut nemo tristis sit in conuiuio. Rur-
sus, si parcius copia uini distribuitur æquis por-
tionibus in singulos, satis habent qui bibūt mo-
deratius, neq̄; quisquam in æqualitate potest
obmurmurare, quando qui largius erat haustu-
rus, æquo animo componit sese ad temperan-
tiam. Hoc exemplum si placet, utar. Volumus
enim hoc conuiuium fabulosum esse, non uino-
sum. P H. Quid igitur bibebat Romulus? E V.
Idem quod bibunt canes. P H I. An non istud
indignum

indignum rege? E V. Nihil magis quàm quòd reges spirant aëre cum canibus communi: nisi quòd illud intercst, rex nō bibit eandem aquā, quam biberet canis, sed aërem quem efflauit rex, haurit canis: & uicissim quem efflauit canis, haurit rex. Plus gloriæ tulisset Alexander ille Magnus, si cum canibus bibisset. Nihil enim peius regi, qui tot hominum millibus uigilat, q̄; uinolentia. Cæterū Romulum abstemiū fuisse declarat apophthegma non infestiuiter ab illo dictum. Etenim quum quidam uidens illum abstinere à uino, dixisset, uinum uile futurum, si omnes biberent quemadmodum ille: Imò, inquit, tum arbitror fore carissimum, si biberent omnes uinum quemadmodum ego. Bibo enim quantum libet. G E. Utinam hîc adesset noster Ioannes Botzemus canonicus Constantiensis, qui nobis Romulū quendam referret: nam & is abstemius nō minus est, quàm dicitur, alioqui comis ac festiuus conuiuia. P O. Agè, si simul potestis, nō dicam sorbere & flare, quod Plautus ait esse difficile, sed edere & audire, quod est perfacile, bonis auibus auspabor fabulandi munus. Si parum erit lepida fabula, scitote Bartauiam esse. Opinor aliquot uestrūm auditum Macci nomen. G E. Nō ita diu est quòd perijt. P O L. Is cum uenisset in ciuitatem quæ dicitur Leidis, ac uellet nouus hospes innotescere ioco quopiā (nam is erat homini mos) ingressus est

officinâ calce.rij, salutât. Ille cupiens extrudere merces suas, rogat nunquid uellet. Macco conijciente oculos in ocreas ibi pensiles, rogat sutor num uellet ocreas. Annuente Macco, quærit aptas tibijs illius, inuentas alacriter protulit, & ut solent, inducit illi. Vbi iam Mæcus esset eleganter ocreatus, Quàm bellè, inquit, congrueret his ocreis par calceorū duplicatis soleis. Rogatus an & calceos uellet, annuit. Reperti sunt, & additi pedibus. Maccus laudabat ocreas, laudabat calceos. Calcearius tacitè gaudens, succinebat illi laudanti, sperans precium æquius posteaquam emptori tantopere placeret merx. Et iam erat nõnulla cõtracta familiaritas. Hic Maccus, Dic mihi, inquit, bona fide, nunquàm ne usu uenit tibi, ut quem sic ocreis & calceis ad cursum armasses, quemadmodum nunc armasti me, abierit nõ numerato precio? Nunquã, ait ille. Atqui si fortè, inquit, ueniat usu, quid tu tum faceres? Consequerer, inquit calcearius, fugientè. Tum Maccus, Seridne ista dicis, an ioco? Planè serid, inquit alter, loquor, & serid facerè. Experiar, ait Maccus. En pro calceis præcurro, tu cursu sequere. Simulq; cum dicto cõiecit se in pedes. Calcearius cuestigiò cõsequutus est quantū poterat clamitans, tenete furem, tenete furem. Ad hanc uocè cùm ciues undiq; profilissent ex ædibus, hoc cõmento cobibuit illos Maccus, ne quis manū in-

ijceret,

Uiceret, ridens, ac uultu placido: Ne quis, inquit,
 remoretur cursum nostrū, certamen est de cupa
 ceruiciæ. Itaq; iam omnes præbere sese certa-
 minis spectatores. Suspiciabantur autē calceariū
 dolo clamorē eum fingere, ut hac occasione an-
 teuerteret. Tandem calcearius cursu uictus, su-
 dans et anhelus domū redijt, Maccus tulit bra-
 beum. G E. Maccus iste effugit quidem calcea-
 rium, at nō effugit furem. P O. Quamobrem?
 G E. Quia furem ferebat secum. P O. Fortè tum
 nō erat ad manū pecunia, quā postea resoluit.
 G E. Verūm erat actio furti. P O L. Ea quidem
 post intētata est, sed iam magistratibus aliquot
 innotuerat Maccus. G E. Quid attulit Maccus?
 P O. Quid attulit rogas, in causa tam uincibili?
 Magis periclitatus est actor, quàm reus. G E.
 Quī sic? P O. Quia grauabat illum actione ca-
 lumnix, & intendebat^k legem Rhemiam, quæ
 dicit, ut qui crimen intenderit, quod probare
 nō possit, pœnam ferat quam laturus erat reus,
 si cōuictus fuisset. Negabat se contrectasse rem
 alienam inuito domino, sed ultro deferente, nec
 ullam precij mentionem intercessisse. Se proud-
 casse calceariū ad certamen cursus, illum acce-
 pisse conditionem, nec habere quod queratur,
 quum esset cursu superatus. G E. Hæc actio nō
 multū abest ab^l umbra asini. Quid tandem?
 P O. Vbi satis risum est, quidam è iudicibus uo-
 cauit Maccum ad cœnam, & numerauit calce-

rio precium. Simile quiddam accidit Däuentriæ me puero. Erat tempus illud, quo regnant piscatores, ^mfrigent lanij. Quidam astabat ad fenestram ⁿfructuariæ, siue græcè mauultis, oporapolidis, fœminæ uehementè obesæ, oculis intentis in ea quæ proposita uenû erant. Illa ex more inuitauit, si quid uellet: & cùm uideret hominem intentû ficis, Vis, ait, ficos ð sunt perq; elegantes. Cùm ille annuisset, rogat quot libras uellet, Vis, inquit, quinq; libras? Annuenti, tantum ficorû effudit in gremiû. Tum illa reponit lances, ille se subducit, non cursu, sed placidè. Vbi prodisset acceptura pecuniã, uidit emptorem abire, insequitur maiore uoce quàm cursu. Ille dissimulans pergit, quod cœpit ire: tandem multis ad fœminæ uocem concurrentibus, restitit. Ibi in populi corona agitur causa, risus oboritur, emptor negabat se emisse, sed quod ultro delatû fuisset accepisse, si uellet experiri: apud iudices, se compariturum. G E. Agè narrabo fabulam tuæ non admodum dissimilem, fortasse nec inferiorem, nisi quod hæc non habet autorem perinde celebrè atq; est Maccus. Pythagoras totum mercatû diuidebat in tria hominû genera, quorû alij prodissent ut uenderent, alij ut emerent: hoc utrunq; genus aiebat sollicitû esse, proinde nec felix: alios non ob aliud uenire in forum, quàm ut spectent quid illic proferatur, aut quid agatur: hos solos esse felices, quod uacui

cui curis, gratuita uoluptate fruere'tur. Atq; ad hunc modum dicebat philosophũ uersari in hoc mundo, quemadmodum illi uersarentur in mercatu. Verũ in nostris emporijs quartum hominum genus obambulare solet, qui nec emunt, nec uendunt, nec ociosi contemplantur, sed obseruant sollicitè si quid possint inuolare. Atque in hoc genere reperiuntur quidam mirè dextris, dicas esse Mercurio fauente natos. Conuiuator dedit fabulam cum coronide, ego dabo cum proœmio. Nunc accipite quod nuper accidit Antuerpiæ. Sacrificus quidam receperat illic mediocrem summam pecuniæ, sed argentæ: id impostor quidam animaduertens, adiit sacrificum qui gestabat in zona crumenã numis turgidam, salutatur ciuilitè, narrat sibi datum negocium à suis, ut uici sui parcho mercaretur nouum pallium sacrum, quæ summa uestis est sacerdoti rem diuinam peragenti. Rogat hac in re cõmodaret sibi tantillũ operæ, ut secum iret ad eos qui uendunt huiusmodi pallia, quò uidelicet ex modo corporis ipsius sumeret maus aut minus: nam sibi uideri stauram ipsius cum parochi magnitudine uehementer congruere. Hoc officium cum leue uideretur, facilè pollicitus est sacrificus. Adcunt ædes cuiusdam, prolatum est pallium, sacrificus induit, uenditor affirmat mirè congruere. Impostor quum nunc à fronte, nũc à tergo cõtemplatus esset sacrificũ,

satis probauit palliū, sed causatus est à fronte breuius quàm par esset. Ibi uenditor, ne nõ procederet contractus, negat id esse pallij uitium, sed crumenā turgidam efficere, ut ea parte offenderet breuitas. Quid multa? Sacrificus deponit crumenā, denuò cõtemplantur. Ibi impostor auerso sacrificio crumenam arripit, ac semet in pedes cõijcit. Sacerdos cursu insequitur ut erat palliatus, & sacrificū uenditor. Sacrificus clamat, tenete furcẽ: uenditor clamat, tenete sacrificum: impostor clamat, cohibete sacrificum furentem: & creditum est, cū uiderent illum sic ornatum in publico currere. Itaq; dum alter alteri in mora est, impostor effugit. E V. Dignus qui non simplici suspendio pereat, tantus artifex. G E. Nisi iam pendet. E V. Vtinam non solus, sed unā cum illo, qui talibus portentis fauēt in perniciem reipublicæ. G E. Non fauent gratis. ° Catena est; quæ demissa in terras pertingit ad Iouem. E V. Ad fabulas redeundū. A S. Ad te redit P ordo, si fas est regem in ordinem cogere. E V. Non cogar, imò uolens ueniam in ordinem, alioqui tyrannus essem, non rex, si leges quas alijs præscribo, recusẽ. A S. Veruntamen aiunt, ^q principem esse supra leges. E V. Isthuc non omnino falso dictū est, si principem accipias summū illum principem quem tum uocabant Cæsarē. Deinde si sic accipias superiorem legibus, quod alijs coacti utcunq; seruant, il-
lum

lum suapte sponte multò cumulatius præstare. Quod enim animus est corpori, hoc est bonus princeps reipublicæ. Quid opus erat addere bonus, quando malus princeps nõ est princeps: quemadmodũ spiritus impurus qui inuasit corpus hominis, nõ est animus. Sed ad fabulã, & arbitror conuenire, ut rex regiam fabulam adferam. Lodouicus Galliarum rex, eius nominis undecimus, quum rebus domi turbatis peregrinaretur apud Burgũdiones, occasione uenationis nactus est familiaritatem cum Conone quodam homine rustico, sed animi simplicis ac syn- ceri. Nam hoc genus hominibus delectatur monarchæ. Ad huius ædes frequenter diuerterat rex ex uenatu, & ut plebeijs rebus nonnunquã delectantur magni principes, apud eum magna cum uoluptate uescabatur rapis. Mox ubi Lodouicus restitutus, iam rerum potiretur apud Gallos, submonuit Cononẽ uxor, ut regem ueteris hospitij cõmonefaceret, adiret illum, & rapas aliquot insignes illi dono adferret. Ter- guersatus est Conon, se luserũ operam, princi- pes enim nõ meminisse taliũ officiorũ. Sed ui- cit uxor, deligit Conon rapas aliquot insignes, accingitur itineri. Verũ ipse per uiam captus illecebra cibi, paulatim deuorauit omnes, una duntaxat excepta insigniter magna. Vbi Co- non prorepisset in aulam, quã rex erat iturus, statim agnitus est à rege & accersitus. Ille

magna cum alacritate detulit munus, rex maiore cum alacritate accepit, mandans cuidam è proximis, ut diligēter reponcretur inter ea quæ haberet charissīma. Cononem iubet secū prandere, à prandio egit Cononi gratias, & cupienti repetere rus suum, iussit pro rapa numerari mille coronatos aureos. Huius rei fama quum, ut fit, per omne regis famulitium esset peruagata, quidam ex aulicis dono dedit regi equum nō inclegantem. Rex intelligens illum prouocatū benignitate quam præstiterat Cononi, captari prædam, uultu maiorem in modum alacri accepit munus, & conuocatis primoribus consultare cœpit, quo munere pensaret equum tam bellum, tamq; preciosum. Interim qui donarat equum, spes opimas animo concipiebat, sic cogitans: si sic pensauit rapam donatam à rustico, quanto munificentius pensaturus est equum talem oblatum ab aulico? Quum regi ueluti de re magna cōsultanti alius aliud responderet, diuq; uana spe lactatus esset captator, tandē rex: Venit, inquit, in mentē quod illi donem: & accersito ex proceribus quopiam dicit in aurē, ut adferat id quod reperiret in cubiculo (simulq; locum designat) serico diligenter obuolutum. Adfertur rapa, eam ut erat obuoluta, rex sua manu donat aulico, addens sibi uideri bene pensatum equum cimelio, quod sibi constitisset mille coronatis. Digressus aulicus dum tollit linteū,
pro

pro thesauro reperit, nõ carbones, quod aiunt, sed rapam iam subaridam. Ita captator ille captus, risui fuit omnibus. A S. Iam si permittis rex, ut plebeius loquar regalia, referam quod ex tua fabula uenit in mentem de eodem Lodo uico. Nam ut ansa ansam, ita fabula trahit fabulam. Quidam famulus, quum uidisset pediculum repentem in ueste regia, flexis genibus ac sublata manu significat, se nescio quid officij præstare uelle: Loduico præbente se, sustulit pediculum, & clam abiicit. Rogante rege quid esset, puduit fateri. Cum instaret rex, fassus est fuisse pediculum. Lætũ, inquit, omen est, declarat enim me esse hominẽ, quòd hoc genus uermiculorum peculiariter infestet hominem, præsertim in adolescẽtia. Iussitq; pro officio numerari coronatos quadraginta. Post dies aliquam multos alter quidam, qui uiderat illi feliciter cessisse tam humile officium, nec animaduertens, plurimum interesse, ex animo facias quid, an arte, simili gestu aggressus est regem, ac rursus illo se præbente, simulabat se tollere quiddam è ueste regia, quod mox abiiceret. Cum urgeret rex tergiuersantem, ut diceret quid esset, mirè simulato pudore, tandem respondit, esse pulicem. Rex intellecto furo, Quid, inquit, an tu me facies ^s canem? Iussit ^t tolli hominem, ac pro captatis [!] quadraginta coronatis, infligi quadraginta plagas, P H. Nõ tutũ est, ut audio,

cum regibus faccijs ludere. Quemadmodū enim leones se nonnunquā placide præbent fricanti, ijdem ubi lubitum est, leones sunt, & iacet collusor: itidem fauent principes. Sed adferam tuæ fabulæ fabulam nō dissimilem, ne recedamus interim à Lodouico, cui pro delectamento erat, coruos hiantes fallere. Dono acceperat alicunde decem millia coronatorū (quoties autē principibus obtigit noua pecunia, uenantur omnes officarij & captāt aliquā prædæ partē: id nō fugiebat Lodouicū.) Cū igitur ea pecunia exprompta esset in mensa, quō magis irritaret spem omnium, sic loquutus est circumstantibus: Quid? an nō uideor uobis rex opulentus? ubi collocabimus tantam pecuniæ uim? Donatitia est, donari uicissim conuenit. Vbi nunc sunt amici, quibus pro suis in me officijs debeo? Adsint nunc, priusquam effluat hic thesaurus. Ad hanc uocem accurrere permulti, nemo non sibi sperabat aliquid. Rex quum uidisset aliquem maximè inhiantem, & iam oculis deuorantem pecuniam, ad eum conuersus. Amice, inquit, quid tu narras? Ille cōmemorabat se diu aluisse falcones regios, summa fide, nec sine grauibus impendijs: alius aliud adferbat, suum quisq; officiū uerbis quantū poterat exaggerabat, idq; non sine mendacijs. Rex omnes benignè audiebat, & singulorum orationem cōprobabat. Hæc consultatio dilata est in
longum

longum tempus, quò diutius spe metuq; torqueret omnes. Adstabat inter hos primus Cancellarius, nam & hunc iusserat acciri. Is cæteris prudentior, non prædicabat officia sua, sed agebat spectatorē fabulæ. Ad hunc tandē conuersus rex: Quid, inquit, narrat meus Cancellarius? Solus ille nihil petit, nec prædicat officia sua. Ego, inquit Cancellarius, plus accepi à benignitate regia, q̄ promeruerim: nec ulla de re magis sollicitus sum, quàm ut regiæ in me magnificentiæ respondeam, tantū abest ut uelim flagitare plura. Tum rex: Vnus igitur, inquit, omnium non eges pecunia? Ne egerem, inquit alter, iam tua præstitit benignitas. Ibi rex uersus ad alios: Næ ego sum, inquit, regum omnium magnificentissimus, qui tam opulentū habeā Cancellarium. Hic magis accensa spes est omnibus, futurū ut pecunia cæteris distribueretur, quandoquidem ille nihil ambiebat. Ad hunc modum ubi satis diu lusisset rex, coëgit Cancellarium ut totam eam summam domū auferret. Moxq; uersus ad cæteros iam mœstos: Vobis, inquit, erit alia expectanda occasio. PHIL. Fortasse frigidius uidebitur quod narraturus sum, proinde deprecor doli mali suspiciōē furtiue, ne uidear de industria ambisse immunitatem. Adijt eundem Lodouicum quidam, petens ut munus, quod fortè uacabat in eo pago in quo habitabat, iuberet in ipsum transferri. Rex audita pe-

titione, expeditè respondit, Nihil efficies, uide-
 licet amputans omnem spem impetrandi quod
 petebatur. Petitor item mox adis regi gratijs,
 discessit. Rex ex ipsa fronte colligens hominè
 esse non omnino sinistri ingenij, suspicansq; il-
 lum nõ intellexisse quod respõdisset, iubet eum
 reuocari. Redit. Tum rex, Intellexeras, inquit,
 quid tibi responderim? Intellexi. Quid igitur
 dixi? Me nihil effecturum. Cur igitur agebas
 gratias? Quoniã, inquit, est domi quod agam:
 proinde magno meo incõmodo persequuturus
 eram hñc spem ancipitem: nunc beneficium in-
 terpretor, citò negasse beneficium, meq; lucra-
 tum quicquid eram perditurus, si uana spe la-
 ctatus fuissẽm. Ex eo responso rex coniectans
 hominem minimè segnem, ubi pauca perconta-
 tus esset, Habebis, inquit, quod petis, quò mihi
 bis agas gratias: simulq; uersus ad officarios,
 Expediantur, inquit, huic sine mora diploma-
 ta, ne hñc diu suo damno hæreat. E V. Non
 decest quod referam de Lodouico, sed malo de
 nostro Maximiliano, qui ut nequaquam solitus
 est defodere pecuniam, ita clementissimus erat
 in eos qui decoxerant, modò nobilitatis titulo
 cõmendarentur. Ex hoc hominum genere cum
 euidam iuueni uellet opitulari, mandauit illi le-
 gationem, ut à ciuitate quadam, titulo nescio
 quo, peteret centum millia florenorum. Talis
 autem erat titulus, ut si quid impetratum esset
 dexte-

dexteritate legati, pro lucro duci posset. Legatus extorsit millia quinquaginta, Cæsari reddidit triginta. Cæsar lætus insperata præda dimisit hominem, præterea nihil inquirens. Interea quæstores & rationales olfecerant plus acceptum fuisse quàm exhibitum, interpellant Cæsarem ut accerseret hominẽ. Accitus est, uenit ilico. Tum Maximilianus: Audio, inquit, te accepisse millia quinquaginta. Fessus est. Non exhibuisti nisi triginta millia. Fessus est et hoc. Reddenda est, inquit ratio. Promisit se facturũ, ac discessit. Rursum cum nihil esset actum, interpellantibus officarijs reuocatus est. Tum Cæsar: Nuper, inquit, iussus es reddere rationem. Memini, inquit ille, & in hoc sum. Cæsar suspicans illi rationẽ nondum satis esse subductam, passus est illum sic abire. Cum sic eludcret, officarij uehementer instabãt, clamitantes nõ esse ferendum, ut ille tam palàm illudcret Cæsari: persuaserũt, ut accersitus iuberetur inibi presentib. ipsis exhibere rationẽ. Annuuit Cæsar. Accitus uenit ilico, nihil tergiuersatus. Tum Cæsar: Nõne, inquit, pollicitus es rationẽ. Pollicitus, respõdit ille. Iam, inquit, opus est, en adsunt qui excipient, nec est diutius tergiuersandi locus. Assidebãt officarij paratis ad id codicillis. Ibi iuuenis sat dextrè: Non detrecto, inquit, rationem inuictissime Cæsar, uerũ huiusmodi rationũ nõ sum admodum peritus, ut qui nunq̃

reddiderim : isti qui assident, talium rationum sunt peritissimi, si uel semel uidero quemadmodum illi tractent huiusmodi rationes, ego facile imitabor. Rogo iubeas illos uel exemplum edere, uidebunt me docilem. Cæsar sensit dictū hominis, quod non intelligebant hi, in quos dicebatur, ac subridens, Vcrū, inquit, narras, & æquum postulas. Ita iuuenem dimisit. Subindicabat enim, sic illos Cæsari solere reddere rationem, quemadmodū ipse reddiderat, nimirū ut bona pecuniæ portio penes ipsos remaneret. **LE R.** Nunc tempus est, ut ab equis, quod aiunt, ad asinos descendat fabula, à regibus ad Antoniū sacrificū Louaniensem, qui Philippo cognomento Bono, fuit in delicijs : huius uiri feruntur multa uel iucundè dicta, uel iocose facta, sed pleraq; sordidiora. Nam plerosq; lusus suos condire solitus est unguento quodam, quod nō admodum eleganter sonat, sed peius olet: deligam unum ex mundioribus. Inuitarat unū atq; alterum bellum homunculū fortè obuios in uia. Cū redisset domū, reperit culinam frigidam, nec erat nummus in loculis, quod illi nequaquā erat insolens. Hic opus erat celeri consilio. Subduxit se tacitus, & ingressus culinam fœneratoris, qui cum illi erat familiaritas, quod frequenter ageret cum illo: digressa famula, subduxit unā ex ollis æneis unā cum carnibus iam coctis, ac ueste tectam deferbat domū: dat co-
quæ,

quæ, iubet protinus effundi carnes & ius in aliam ollam fictilem, simulq; fœneratoris ollam defricari donec niteret. Eo facto mittit puerum ad fœneratorem, qui deposito pignore drachmas duas à fœneratore sumat mutuò, sed accipiat chirographum, quod testaretur talem ollam missam ad ipsum. Fœnerator nõ agnoscens ollam, utpote defricatam ac nitentem, recipit pignus, dat chirographũ, & numerat pecuniam, ea pecunia puer emit unum. Ita prospectum est conuiuio. Tandem cum appararetur prandium fœneratori, desiderata est olla. Hic iurgium aduersus coquam. Ea quum grauaretur, constanter affirmavit, neminem eo die fuisse in culina præter Antonium. Improbum uidebatur hoc suspicari de sacrificio. Tandem itum est ad illum, exploratum an apud illum esset olla: ne musca quidem olla reperta. Quid multis? Serio flagitata est ab illo olla, quòd solus ingressus esset culinã, quo tempore desiderata est. Ille fassus est sumpsisse cõmodato ollam quandam, sed quã remisisset illi, unde sumpserat. Id cum illi pernegarent, & incaluisset contentio, Antonius adhibitis aliquot testibus, Videte, inquit, quã periculosum est cum horum temporũ hominibus agere sine chirographo, intenderetur mihi propèmodum actio furti, ni manum haberem fœneratoris. Et protulit syngrapham. Intellectus est dolus: fabula magno cum risu per-

totam regionem dissipata est, ollam oppignera-
 tam ipsi cuius erat. Huiusmodi dolis libentius
 fauēt homines, si cōmissi sunt in personas odio-
 sas, præsertim eos, qui solent alijs imponere.
 A D. Næ tu nobis mare fabularū aperuisti, no-
 minato Antonio: sed unam duntaxat, eamq; bre-
 uem referam, quam audiui nuperrimè. Agita-
 bant simul conuiuium aliquot belli, ut dicūt, ho-
 munculi, quibus nihil prius in uita, quàm ride-
 re. Inter hos erat Antonius, atq; alter item &
 ipse celebris hoc genere laudis, ac uelut æmu-
 lus Antonij. Porro quemadmodū inter philoso-
 phos, si quando conueniūt, proponi solent quæ-
 stiunculæ de rebus naturæ, ita hîc statim nata
 est quæstio, quænam esset hominis pars hone-
 stissima. Alius diuinabat oculos, alius cor, alius
 cerebrum, alius item aliud: & suæ quisq; diui-
 nationis rationem adferbat. Antonius iussus
 dicere sententiam, dixit os sibi uideri partē om-
 nium honestissimam, & addidit causam nescio
 quam. Tum alter ille, ne quid ipsi conueniret
 cum Antonio, respondit, eam partem qua sede-
 mus, sibi uideri honestissimā. Cū id uideretur
 omnibus absurdū, attulit hanc causam, quòd is
 diceretur uulgò honoratissimus, qui primus cō-
 sideret: hoc honoris competere parti quam di-
 xisset. Applausum est huic sententiæ, & risum
 est affatum. Placuit homo sibi de hoc dicto, ui-
 susq; est in eo certamine uictus Antonius. Dis-
 simulauit

mulauit Antonius, qui nõ ob aliud detulerat ori primã honestatis laudem, nisi quòd sciret illum uelut æmulum suæ gloriæ diuersam partẽ nominaturũ. Post dies aliquot cum rursus uterque uocatus esset ad idem conuiuium, ingressus Antonius offendit æmulum cum alijs aliquot confabulantem, dum adornatur cœna: & auersus emisit clarum uentris crepitum anteq̃ faciem alterius. Ille indignatus, Abi, inquit, scurra, ubi nam didicisti mores istos? Tum Antonius, etiã indignaris, inquit? Si te salutassẽ ore, resalutasses: nunc te saluto parte corporis, uel te iudice, omnium honestissima, & scurra uocor. Sic recuperauit prius amissam gloriam Antonius. Diximus omnes, nunc si perest ut pronunciet iudex. G E. Id faciam, sed non prius quàm suum quisque cyathum ebibcrit. En auspico, sed lupo in fabula. P O L. Haud læuum omen adfert Leuinus Panagatus. L E R. Quid actum est inter tam lepidos congerrones? P O L Y. Quid aliud? Certatum est fabulis, donec lupo interuenires. L E R. Huc igitur adsum, ut perficiam fabulam: uolo uos omnes cras apud me prandere prandium Theologicum. G E. ^uScythicum promittis conuiuium. L E R. ^xαὐτὸ δέξαι. Nisi fatebimini hoc fuisse uobis fabuloso conuiuio iucundius, non recuso dare pœnas in cœna. Nihil iucundius quàm quum serio tractantur nugæ.

a ¶ Polymythus, fabulosus. Gelasinus, ridiculus. Eutripelus, facetus. Astus, urbanus. Philythus, amans nugarū. Philogelos, amans risum. Euglottus, bene linguax. Lerochares, qui gaudet nugis. Ado!eschus, nugator.

b ¶ ἄναρχον καὶ ἀνόμον, id est, sine principe & sine legibus. c ¶ νόμοιτες &c.)

Id est, Statue leges o rex. d ¶ Quod felix.)

Ab hac solenni precatone solebant olim auspicari, qui rem sciam agebant apud populum.

e ¶ τὸ πιθανόν, id est, uerisimile: & πρόνομος id est, decorum. f ¶ Tria uerba dixit, pro paucis. Quod aliter ludens torquet ad dies nefastos, in quibus iustitium erat, nec licebat prætori dicere tria uerba, do, dico, addico. Sic Ouid.

Ille nefastus erit, per quem tria uerba silentur. g ¶ Symposiarchus, princeps conuiuij.

h ¶ Architriclino, qui curat cibos apponendos ac potum. Olim conuiuiū tres spondas habebat. i ¶ Quod bibunt canes.) Canis natura abhorret à uino. k ¶ Legem Rheimiam, quæ ad pœnâ falsionis uocat calumniatorem. l ¶ Umbra asini. Vide Chiliades.

m ¶ Frigent lanij.) Circumitione notauit qua dragesimam. n ¶ Fructuarie.) Id est, quæ uendit fructus arborū. o ¶ Catena est.) Alludit ad catenam argenteam Homeri. Videtur subindicare, quòd ex talibus impostoribus aliquid lucri redeat ad præfectos, et hinc ad principes.

cipes.

ipes. p ¶ Ordo, id est, uices. Cogere in ordinem, est facere cæteris æqualē. q ¶ Principem esse supra leges.) Quod principi placuit, per principis geniū, ad principis statuum: hæc de Cæsare intelligebantur. Imperatoris nomē militare. Regis nomen erat Romanis inuisum. Principis nomen erat amabilius. r ¶ Cime-lio.) κειμήλιον Græcis est preciosum aliquid, quod seruandi causa seponitur, apud Homerū. Vulgò dicimus clenodia. s ¶ Canem.) Nam hoc animal maximè infestatur à pulicibus. t ¶ Tolli, sublimem in humeros, ut uapularet. u ¶ Scythicum, id est, triste. x ¶ αὐτὸ δείξει, id est, ipsa res indicabit. Vide prouerb.

PVERPERA.

² EVTRAPELVS. FABVLLA.

EV. Salua sit optima Fabulla. FA. Salue mul-
tūm Eutrapele. Sed quid tandem nouæ rei acci-
dit, quòd nūc salutator insolens adueneris, quē
hoc triennio toto nemo nostrūm uidit? EV. Di-
cam: fortè præteriens has ædes, uidi cornicem
obuinēiam candido linteo, demirabar quid es-
set causæ. FA. Adeó ne hospes es in hac regio-
ne, ut ignores hoc esse symbolum puerperij in-
ædibus? EV. Eho an non prodigium est uide-
re^b cornicem albam? Sed extra iocum, sciebam
maximè, uerūm suspicari non potui, te puellam
uixdum ingressam decimum sextū annum, tam
maturè didicisse difficilimam artem gignendi li

beros, quàm ægrè discunt quædam ante annos triginta. F A. Vt tu semper es quod diceris, Eutræpele. E V. Vt nunquam decet Fabullæ fabulla. Demiranti igitur commodum occurrit Polygamus. F A. Is qui nuper extulit uxorem decimam? E V. Is ipse: sed quod te fugit, opinor, russum tam ambitiose procum agit, quasi hætenus uixerit cælebs. Hic percontanti quid accidisset nouæ rei, Muliebri corpus, inquit, in his ædibus per medium sectum est in duo. Ob quod, inquam, facinus? Si uerum est, inquit, quod rumore populari iactatur, hinc mater familiæ sustinuit deglubere maritum suum, simulq; cum risu subduxit sese. F A. Homo crasse facetus. E V. Ego me protinus intro conijcio, tibi felicem partum gratulaturus. F A B. Salutem mihi gratulare si uoles Eutræpele: felicem partum tum gratulaberis, quum quod enixa sum uideris de se præbere specimen boni uiri. E V T. Piè tu quidem & uerè mea Fabulla. F A. Nullius Fabulla sum nisi Petronij. E V. Vni quidem Petronio paris, at non uni uiuis, opinor. Cæterū hoc quoque gratulor, quod puerum enixa es. F A B. Sed quas ob causas felicius iudicas peperisse masculum quàm fœminam? E V. Quin tu potius Fabulla Petronij (iam enim uereor mea dicere) illud mihi expedis, quas ob causas uos magis gaudetis peperisse masculos quàm fœminas? F A. Quid aliæ sentiant nescio, ego nūc me gaudeo pepe

peperisse masculū, quia sic uisum est Deo: si ma-
 lisset ille puellam, maluissem & ipsa. E V T.
 An putas Deo tantum esse ocij, ut etiam partu-
 rientibus obstetricetur? F A. Quid agat ille po-
 tius Eutræpelc, q̄; ut propagatione scrutet quod
 condidit? E V. Quid agat ò bona. Imò ni Deus
 esset, nō arbitror sufficeturū tot negocijs. Exu-
 lat Christiernus Danorum rex, pius Euangelijs
 fautor. Franciscus Galliarū rex hospes est Hi-
 spaniarum, nescio quā ex ipsius animi senten-
 tia, uir certè dignus meliore fortuna. Carolus
 molitur monarchiæ proferre pomœria. Ferdi-
 nandus rerum suarū satagit in Germania. ^cBe-
 limia pecuniarum urget aulas omnes: periculo-
 sos motus concitant agricolæ, nec tot stragibus
 ab instituto deterrentur: populus meditat^r
^d anarchiam: periculosas factionibus collabatur
 ecclesiæ domus: hinc atque hinc distrabitur illa
 I E S V tunica inconsutilis. Vineæ Domini non
 ab uno iam apro uastatur, simulq̄; periclitatur
 sacerdotū cum decimis autoritas, Theologorū
 dignitas, monachorū maiestas: nutat confessio,
 uacillant uota, labascunt leges Pontificiæ, uoca-
 tur in discrimen eucharistia, expectatur Anti-
 christus, totus orbis parturit nescio quid magni
 mali. Interim superant & imminent Turcæ, ni-
 bil nō populaturi, si successerit, quod agunt, et
 tu rogas quid agat potius? Imò tempus arbi-
 tror, ut suo quoq̄; regno prospiciat in tempore.

F A. Quod hominibus uidetur maximū, id fortasse uidetur Deo nullius momenti. Sed ab hæc fabula Dei personā, si uis, secludamus. Dic quæ te causæ moueāt, ut felicius existimes peperisse catulum, quàm catellam? E V. Piæ mētis est, hoc iudicare optimū, quod dedit Deus citra cōtrouersiam optimus. Verūm si Deus tibi daret poculum crystallinum, nōne maximas ageres gratias? F A. Agere. E V. Quid si idem daret uitrum, rum pares ageres? Sed uercor ne tibi molestiam adferam pro solatio, hæc apud te philosophās. F A. Imò Fabullæ nihil est iam à fabulis periculi. Iam quartam hebdomadam decumbo, satisq; ualco uel ad lustram. E V T R. Quin igitur è nido preuolas? F A. Uetit rex. E V. Qui rex? F A. Imò tyrannus. E V T. Qui quæso? F A. Syllaba dicam, mos. E V. Hæc q; iste rex multa præter æquū exigit. Pergamus igitur philosophari de crystallo & uitro. F A. Marem, uti conijcio, natura præstantiorem, ac firmiorem iudicas, quàm sceminam. E V. Sic arbitror. F A. Nimirum uiris autoribus. Num igitur uiri uiuaciores sunt, quàm sceminæ? Num à morbis immunes? E V. Nequaq; sed in genere uiribus antecellunt. F A. Sed ipsi rursus superantur à camelis. E V T. Imò prior creatus est masculus. F A. Prior conditus est Adam, quàm Christus. Et solent artifices in posterioribus se ipsos uincere. E V. At Deus mulierem uiro subiecit.

fecit. F A. Non statim melior est, qui imperat: & nuptam subijcit, non fœminam: ac rursus nuptam ita subijcit, ut cum utriq; sit potestas alterius, mulierem tamen uelit uiro morem gerere, non ut præstantiori, sed ut ferociori. Dic Eutrapele, uter infirmior, qui cedit alteri, an cui ceditur? E V. Tibi quidem hîc cedam, si mihi declararis, quid senserit Paulus scribens Corinthijs, cum uiri caput dicit esse Christum, mulieris caput uirum: rursus cum uirum dicit imaginem & gloriam Dei, mulierẽ gloriam uiri. F A. Istud expediam, si mihi declararis, an solis uiris datũ sit esse membra Christi. E V. Absit, id quidem datum est omnibus hominibus per fidem. F A. Quĩ sit igitur, ut caput unũ cum sit, nõ habeatur omnibus membris cõmune? Deinde cum Deus hominem fingeret ad imaginẽ sui, utrum hanc imaginem expresserit in corporis figura, an in animi dotibus? E V. In animi dotibus. F A. At in his quid tandem habent uiri nobis præcellentius? In utro sexu plures sunt temulentiæ, rixæ, pugnæ, cædes, bella, rapinæ & adulteria? E V. At soli uiri bellũ gerimus pro patria. F A. Sed ijdem sæpius deserto loco turpiter fugitis: nec semper pro patria, sed frequẽtius pro sordido salariolo deseritis uxorem & liberos, & peiores gladiatoribus ultrõ corpora uestra traditis in seruilem necessitatẽ uel moriẽdi, uel occidendi. Iam ut maximẽ iactes mihi uirtutem

bellicam; nemo uestrum si semel esset expertus quid sit parere, non mallet decies in acie stare, quàm subire semel, quod nobis toties est experiendum. In bello nõ semper uenitur ad manus; et si uenitur, nõ in quauis exercitus parte discrimen est. Tui similes disponuntur in acie media, alius est in subsidijs, alius tuto sedet post principia, deniq; plurimos seruat deditio & fuga: nobis cominus cum morte conflictandum est.

E V. Ista nõ nunc primum audio, uerum sunt ne hæc uera quæ dicuntur? F A. Nimiũ uera. E V. Vis ne igitur Fabulla, ut merito tuo persuadeam; ne posthac te cõtingat? Nam eo pacto tanta fueris ab isto discrimine. F A. Equidem nihil malim, si possis. E V. Quid præmij feret orator hic, si persuaserit? F A. Dabo decem linguas bubulas fumo duratas. E V. Ista malim, q; decem linguas lusciniarũ. Non reiicio conditionem, uerum contractum hunc ratum esse nolim prius, quàm intercesserit stipulatio. F A B. Addatur, si libet, & si qua est alia cautio. E V. Id fiet ex animi tui sententia post mensem exactum. F A. Quin potius nunc fit ex animi mei sententia? E V. Dicam, quia uereor ne post mensem nõ sit eadem animi tui sententia. Itaq; & tibi solendum esset duplex præmiũ, et mihi duplex esset sumenda opera, persuadendi ac dissuadendi.

F A. Agè fiat ut uoles, sed interim perge demorstrare, quare uiri sexus sit præstantior facim-

neo

neo. E V. Video te meditatam monomachiam, quamobrem in præsentia quidem consultius arbitror tibi concedere. Congrediar alias, sed armatus, nec absq; subsidiario milite. Nam ubi lingua res geritur, ne septem quidem viri parces sunt uni fœminæ. F A. Nimirum hoc telo armauit nos natura, quanq; ne vos quidem elingues estis. E V. Fortassis: sed ubi puellus? F A B. In conclavi proximo. E V. Quid illic, coquit olus? F A B. Nugator, & apud nutricem est. E V T. Quam mihi nutricem narras? an est alia nutritrix, quam ea quæ mater est? F A. Quid nisi vulgò fit. E V. Pessimũ mihi nominas autorẽ rei bene gerendæ vulgũ Fabulla. Vulgò peccant, vulgò luditur alea, vulgò comœatur ad fornices, vulgò fraudatur, potatur, insanitur. F A. Sic amicis uisum est, censuerunt enim parcendũ huic ætati tam teneræ. E V T. Atqui si natura dedit vires ad cõcipiendum, haud dubiè dedit & ad lactandum. F A. Probabile quidem est. E V. Dic mihi, nõne sentis esse dulcissimũ matris uocabulum? F A. Sentio. E V. Itaq; si fieri posset, patereris aliam mulierem esse matrem tui partus? F A. Minimè gentium. E V. Cur igitur uolens plus quam dimidiatũ matris nomen transferre in fœminam alicnam? F A. Bona uerba Eutrapele, non diuido filiũ, sola totaq; sum mater. E V. Imò híc tibi Fabulla reclamat in os ipsa natura, Cur terra dicitur omniũ parens? an quòd

gignat tantum? imò multò magis, quòd nutrial
 ea quæ genuit. Quod aqua gignit, in aquis edu-
 catur. In terra nullum animantis aut plantæ ge-
 nus nascitur, quod eadem terra succo suo non
 alat: nec est ullum animantis genus, quod non
 alat suos fœtus. Vulpæ, leones, & uiperæ edu-
 cant partus suos, & homines suos fœtus abij-
 ciunt? Obsecro te quid crudelius ijs qui prolem
 educationis tædio dicantur exponere? F A B.
 Abominanda dicis. E V. Atqui nō perinde fa-
 ctum abominantur homines. An nō expositio-
 nis genus est, infantulum tenerum, adhuc à ma-
 tre rubentem, matrem spirantem, matris opem
 ea uoce implorantem, quæ mouere dicitur &
 feras, tradere mulieri, fortassis nec corpore sa-
 lubri, nec moribus integris, deniq; cui pluris sit
 pecuniæ paucillum, quàm totus infans tuus?
 F A. Delecta est mulier salubri corporis tempe-
 ratura. E V. Hoc medici certius iudicent quàm
 tu. Sed finge hîc illam tibi uel parē, uel aliquan-
 to, si uis, superiorem: an nihil intercesse censes,
 utrum infans tenellus cognatum illum & fami-
 liarem hauriat succū, & calore iam assucto fo-
 ueatur, an alienis cogatur assuescere? Triticum
 in aliud solum iactum, degenerat in auenā, aut
 siliginem: uitis in alium collem translata, mutat
 ingenium: plantula reuulsa à parente terra,
 flaccesit, ac uelut emoritur, eoq; quantum fieri
 potest, cum terra natua transferunt. F A. Imò
 narrant

narrant plantas translatas & insitas exuere syluestre ingeniū, & fructus ædere generosiores. EV. At non protinus ut natæ sunt ò bona. Veniet & olim hoc tempus, si Deus uoluerit, ut adolescentē tuum ableges ab ædibus, literis iam ac seuerioribus disciplinis imbuendū, quæ functio patris est potius q̄; matris. Nunc ætas tenera fouenda est. Porro cūm ad salubritatē firmitatēq; corporis plurimū refert, qualis sit alimonia, tum uerò præcipuè quo succo tenerum illud ac molle corpusculū imbuatur. Nam hīc quoq; locum habet illud Flacci dictū, Quo semel est imbuta recens seruabit odorē Testa diu. F A B. De corpore non ita multum laboro, modò sit animus qualem optamus. EV. Piè tu quidem, sed parum philosophicè. P A. Quamobrem? EV. Cur tu igitur quoties concīdis hōlus, quereris aciem cultri retusam esse, et iubes exacui? Cur acum reijcis obtuso cuspide, quum ea res non adimat artem? F A. Non deest ars, sed obstat instrumentum parum idoneum. EV. Cur quibus est opus oculorum acie, uitant lolium & cepas? F A. Quia uitiant oculos. EV. Nōne animus est qui cernit? F A. Est, nam nihil uident exanimcs. Sed quid agat faber uitata securi? EV. Agnoscis igitur corpus esse mentis organum? F A. Apparet. EV. Et fateris, uitato corpore non agere animum, aut incommo- dius agere? F A. Non dissimile ueri dicis. EV.

Agè uideor mihi nactus ingeniū philosophicū.
 Finge igitur animum hominis demigrare in cor-
 pus galli gallinacci, num æderet uocem quam
 nunc ædimus? F A. Nequaquã. E V. Quid obstá-
 ret? F A. Quia desunt labra, dentes, & lingua
 similis: nec^h epiglottis, nec^l tres adsunt cartila-
 gines à tribus motæ musculis, ad quos pertinet
 neruū à cerebro demissi, nec fauces, nec os simi-
 le. E V T. Quid si in corpus suis? F A. Grunni-
 ret suillo more. E V T. Quid si in corpus came-
 li? F A. Caneret ut canit camelus. E V T. Quid
 si in corpus asini, quod euenit Apuleio? F A B.
 Rudcret, opinor, ut asinus. E V T. Nimirum fa-
 tetur hoc ille, quum cuperet inclamare Cæsa-
 rem, contractis quantum potuit labris^k uix o so-
 nuit. Cæsarem nullo pacto potuit exprimere.
 Idem cum fabulam auditã, ne excideret, descri-
 bere cuperet, damnauit cogitationẽ tam asini-
 nam, cum unguilas intueretur solidas. F A B. Et
 meritò. E V. Ergo lippientibus oculis, minus ui-
 det animus: oppletis sordibus auribus, minus au-
 dit: ubi cerebrũ occupat pituita, minus olfacit:
 ubi stupet membrum, minus sentit: ubi malis hu-
 moribus uitiata est lingua, minus gustat. F A B.
 Negari nõ potest. E V. Non ob aliud, nisi quia
 uitiatũ est organum. F A. Arbitror. E V. Nec
 inficiaris, plerunq; uitiari cibo potuq;. F A. Fa-
 teor, sed quid istuc ad bonã mentem? E V. Proin-
 de quid loliũ ad perspicaces oculos? F A. Quia
 uitiat

vitiat organum animi. E V. Probè respondes.
 Verùm illud expedi, unde fit quòd alius alio ce-
 lerius intelligit, ac tenacius meminit? alius alio
 citius irascitur, aut moderatius odit? F A B. Sic
 conditus est animus. E V. Non sic elaboris. Vn-
 de fit, ut qui prius fuit ingenio celeri, felici me-
 moria, postea fiat obliuiosus ac tardus, siue pla-
 ga, siue casu, siue morbo, siue senio? F A B. Tu
 nunc mihi uidere Sophistam agere. E V. Proin-
 tu contra fac agas Sophistriã. F A. Opinor hoc
 te uelle dicere, quòd animus quemadmodũ cer-
 nit & audit per oculos & aures, ita per orga-
 na quædam intelligit, meminit, amat, odit, ira-
 scitur & placatur. E V. Restè coniectas. F A.
 Quæ tandem sunt ista organa, & ubi sunt?
 E V. Oculos ubi sunt, uides. F A. Et aures &
 nares, & palatum ubi sit, scio. Et toto corpore
 contactum esse uideo, nisi cùm stupor occupat
 membrum. E V. Amputato pede tamen intelli-
 git animus. F A. Intelligit itidem & manu. E V.
 At qui uehementem plagam accipit in tempus
 capitis, aut in occipitium, concidit mortuo simi-
 lis, omniq; sensu suo uacat. F A. Istud aliquoties
 uidi E V. Ex hoc colligis, intra cranium esse in-
 tellectus, uoluntatis ac memoriæ organa, minus
 quidem crassa, quàm sunt aures & oculi, sed ta-
 men materialia. Quandoquidem & spiritus,
 quos habemus in corpore subtilissimos, corpo-
 rales sunt. F A B. An ista quoque uitiantur

cibo potuq; Æ V. Maximè. F A. Cerebrũ procul abest à stomacho. E V T. Ita summa fumarũ pars abest à foco, tamen illi si insideas, senties uaporem. F A. Non experiar. E V. At si mihi non credas, sciscitare è ciconijs. Itaq; refert qui spiritus, qui uapores à stomacho subuolent in cerebrũ & in organa mentis. Nam hi si crudi sint ac frigidi, recidunt in stomachum F A. Næ tu mihi mctam distillatoriam describis, qua ex floribus herbisq; succum exhalantẽ excipimus. E V. Haud ita malè coniectas. Nam hepar, cui fel adhæret, ignis loco est, stomachus patella, cranium summæ me:æ colophon, atque adeo si uis, nasus fistulæ plumbeæ uice fungatur. Itaq; ex hoc mutuo fluxu ac refluxu humorum, nascitur ferè quicquid est morborum, ut uariè delabatur uarius humor nũc in oculos, nunc in stomachum, aliàs in scapulas, interim in ceruicem alioue. Quoq; magis intelligas: Quur qui uino immodico sese ingurgitãt, sunt malè memores? Qui cibis aluntur subtiliorum spirituum, minus torpent ingenio? Cur coriandrum memoriam emendat? Elleborus mentem purgat? Cur expletio uehemens epilepsim adducit, quæ stuporem adfert simul omnibus sensibus, quemadmodum & somnus profundus? Deniq; ut immodica sitis aut inedia, ingenij memoriæq; uim elidit in pueris: ita cibus immodicus in pueris gignit ingenij stuporem, si credimus Aristoteli,

nimi-

nimirū igniculo mentis uelut obruto ingesta materia. F A. Est ne igitur corporeus animus, ut à rebus corporalibus afficiatur? E V. Animi rationalis natura non corrumpitur quidem ipsa, sed organis uitiatas impediunt illius uis & actio: uelut artifex frustra ualet arte, si destituatur idoneis instrumentis. F A. Quanta quæue specie est animus? E V. Ridiculè percontaris de magnitudine aut figura, cum factus earis incorporeum. F A. Ego corpus intelligo, quod sentitur. E V. Imò quæ nō sentiuntur perfectissima sunt, ueluti Deus & angeli. F A. Audio Deum & angelos spiritus appellari, at spiritū sentimus. E V. Hac uoce literæ sacræ ob rudes homines balbutiūt, mentem significantes puram ab omni cōmercio rerum sensibiliū. F A. Quid igitur interest inter angelum & animū? E V T. Hoc ipsum quod inter limacem & cochleam, aut si mauis testudinem. F A. Corpus igitur domiciliū est animi magis, quàm instrumentū. E V T. Nihil uetat instrumentum adiunctum dici domiciliū. Atq; hæc quidem de re uariant philosophorum sententiæ. Sunt qui dicant corpus esse uestem animæ, sunt qui domiciliū, sunt qui instrumentū, sunt qui harmoniā. Horum quodcunque dixeris, consequitur actiones animi, corporis affectionibus impediri. Primū si quod uestis est corpori, idem corpus est animo, quantum ad corporis ualeitudinem faciat uestis, declara-

uit Hercules: ne quid de coloribus, aut pilorum
 pelliumq; gencribus referam. Cæterum an ea-
 dem anima sufficiat pluribus corporibus dete-
 rendis, quemadmodum corpus multas deterit
 uestes, uiderit Pythagoras. F A. Non incómo-
 dum foret, si iuxta Pythagoram liceret, ut uesti-
 bus, ita corporib. mutatorijs uti, sic ut mensib.
 hybernis sumeretur corpus obesum, crassæq; te-
 xturæ, æstiuis rarius & gracilius. E V. Atqui
 parum opinor esset cōmodum, si quemadmodū
 multis uestibus detritis, tandem & corpus dete-
 rimus: ita multis corporibus detritis, tandem
 & anima senesceret, deficeretq;. F A B. Non
 sanè. E V T. Iam quemadmodum ad corporis sa-
 lubritatem, agilitatemq; refert, qua ueste sit a-
 mictum, ita refert quod corpus circumferat ani-
 ma. F A B. Profecto si corpus uestis est animæ,
 uideo multos homines admodum uariè cultos.
 E V. Sic est. Et tamen nonnulla pars huius rei
 sita est in nobis, quàm commodè uestiatur ani-
 ma. F A. Valeat igitur uestis, dic aliquid de do-
 micilio. E V T. Atqui ne quod dico tibi uideatur
 commentum Fabulla, ipse dominus I E S V S
 suum corpus templum appellat. Et Petrus apo-
 stolus suum corpus tabernaculū appellat. Nec
 defuerūt qui corpus dixerūt animæ sepulchrū
 σῶμα dictum arbitrantes quasi σῶμα. alij car-
 cerem mentis appellarunt, nōnulli præsidium,
 uelut arcem munitam. Quorū animus est undi-
 quaq;

quaq; pius, in templo habitat. Qui nõ tenentur amore rerum corporaliũ, horum animus agit in tabernaculo, libenter exiliturus, si uocet imperator. Qui prorsus excæcati sunt uitijis spurcissimis, ut nunq; aspirent ad aurã libertatis Euãgelicæ, horũ animus iacet in sepulchro. Cæterum qui molestè luctantur cum uitijis, nec adhuc possunt quod uolunt, horũ animus habitat in carcere, subinde clamans ad liberatorem omniũ, Educ de carcere animam meam, ut confiteatur nomini tuo domine. Qui gnauiter pugnant cum satana, uigilantes et excubantes aduersus insidias illius qui circumit, ut leo querens quẽ deuoret, horũ animus uersatur in præsidio, unde iniussu imperatoris nõ licet discedere. F A. Si corpus est animi domiciliũ, plurimos uideo quorũ animus malè habitat. E V. Sic est, uidelicet in ædibus perstillantibus, opacis, uentis omnib. obnoxijis, fumosis, pituitosis, laceris, ac ruinosis, deniq; putribus, & infestis. Et tamen Cato primã felicitatis partem iudicat, bene habitare. F A. Tolerabilis res, si liceret in aliud immigrare domiciliũ. E V. Emigrare nõ licet, nisi cum euocat^l locator. Veruntamen si nõ licet emigrare, licet arte curaq; nostra domicilium animi cõmodius reddere, quemadmodum in ædibus mutantur fenestræ, attollitur solum, incrustantur aut cõuestiũtur tabulatu parietes, situs igni, suffitũq; purgatur. Id in senili corpo

re iamq; ruina minitante difficilimū est. Plurimum autem cōducit, si puerile corpus ab ipso protinus ortu, sicut oportet, curetur. F A. Tu quidem matrem ac nutricem medicam esse iubes. E V. Planè iubeo, quod attinet ad delictum ac moderationem cibi, potusq;, motus, somni, balneorum, unktionum, frictionū, uestitus. Quam multos esse censes, qui grauissimis morbis ac uitijs obnoxij sunt, epilepsiae, gracilitati, imbecillitati, surditati, fractis lumbis, distortis mēbris, infirmo crebro, stupori mentis, non ob aliud, nisi quod à nutricibus indiligenter curati sunt? F A. Demirror te non pro pictore factum fuisse Franciscanum, qui tam bellè concioneris. E V. Vbi te Claranam uidero, tum ego tibi Franciscanus concionabor. F A B. Ego sanè libens scire cupiam, quid sit anima, de qua tam multa audivimus, dicimusq;, quum nemo uiderit. E V T. Imò nemo non uidet, cui sunt oculi. F A B. Video pictas animas infantuli specie. Verum cur non adduntur alæ, quemadmodum angelis? E V T. Quoniam delabentibus è cœlo fractæ sunt alæ, si qua Socraticis fabulis habenda fides. F A B. Quomodo igitur subuolare dicuntur in cœlum? E V T. Quoniam fides & charitas faciūt, ut illis renascantur alæ. Has alas petebat ille pertæsus domiciliū sui corporis, dum clamat, Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & uolabo & requiescam? Nec enim alias
alæ

alas habet anima, quum sit incorporea, nec ul-
 lam habet speciem quæ corporis oculis sit con-
 spicua, sed certius cernuntur ea quæ uidemus
 animo. Credis ne Deum esse? F A B. Maxime.
 E V. At nihil minus uideri potest, quàm Deus.
 F A. Videtur in rebus conditis. E V. Itidem ui-
 detur animus ex actione. Si quæris quid agat in
 corpore uiuo, contēplare corpus exanime. Cūm
 uides hominem sentire, cernere, audire, moueri,
 intelligere, meminisse, ratiocinari, certius uides
 animam adesse, quàm nunc uides hunc cantha-
 rum: potest enim falli sensus unus, tot argumen-
 ta sensuum non fallunt. F A B. Proinde si non
 potes ostendere animā, sic illam notis quibus-
 dam pinge, quasi mihi uelis describere Cæsa-
 rem, quem nondum uidi. E V T. Aristotelis defi-
 nitio in promptu est. F A B. Quæ? Nam aiunt
 istum esse probum rerum omnium depictorem.
 E V T. Anima est actus corporis organici, phy-
 sici, uitam habentis in potentia. F A. ^m Quur
 actum uocat potius quàm iter aut uiam? E V T.
 Non hîc cauetur aurigis aut equitibus, sed ani-
 mæ ratio definitur. Et actum uocat formam,
 cuius naturæ est agere, quum materiæ ratio sit
 pati. Omnis autē corporis motus naturalis ab
 animo proficiscitur. Est autem uarius corporis
 motus. F A. Intelligo. Sed cur addit organici?
 E V T. Quoniam anima nihil agit, nisi per or-
 gana, hoc est, instrumenta corporis. F A B. Cur.

addit phisici? E V. Quia Dædalus frustra fin-
 geret tale corpus. Ideoq; addit, uitam habentis
 in potentia. Forma non agit in quiduis, sed in
 materiam capacem. F A. Quid si angelus immi-
 graret in corpus hominis? E V. Ageret quidem,
 sed non per organa naturalia, nec uitam daret
 corpori, si abesset anima. F A B. Habeó ne iam
 totam animæ rationē? E V. Habes Aristoteli-
 cam. F A. Equidē accepi celebrem esse philoso-
 phum, & uereor ne sapientum centuriæ mihi
 scribant hærescos dicā, si quid refrager. Alio-
 qui quicquid adhuc dixit de anima hominis, cō-
 petit in asinū & bouem. E V. Imò in scarabeū
 quoq; & limacē. F A. Quid igitur interest in-
 ter animā bouis & hominis? E V. Qui dicunt
 animam nihil aliud esse quàm harmoniā quali-
 tation corporis, faterentur nō ita multū inter-
 esse, uidelicet harmonia soluta perire animas
 utriusq;. Ne ratione quidem distinguitur bouis
 ab hominis anima, sed quòd boum minus sapit,
 quàm hominum, quemadmodum uidere est &
 homines, qui minus sapiunt quàm bos. F A. Næ
 isti bubulam habent mentem. E V. Attamen il-
 lud ad te pertinet, quòd pro testudinis qualita-
 te modulatio est harmonia. F A. Fateor. E V.
 Nec parui refert ex quo ligno quāue figura sit
 facta testudo. F A. Verisimile dicis. E V. Nec
 ex quorumlibet animantium intestinis fiunt ca-
 boræ fides. F A. Audiui. E V. Atq; hæc quidem
 ex

ex aëris circonfusi madore aut siccitate laxantur, contrahuntur, nonnunquã & rumpuntur. F A B. Istuc uidi non semel. E V. Hic igitur potes opem præstare nõ uulgarem infantulo tuo, ut animus illius testudinem habeat bene temperatã, minimeq; uitiatam, ne laxa sit segnitie, ne stridula sit iracundia, ne rauca sit temulentia. Nam hos affectus inserit in nobis nonnunquam educatio uictusq; ratio. F A. Admonitionem accipio, sed exspecto quo pacto tuearis Aristotelem. E V T. Ille quidem descripsit in genere animam animantem, uegetantem, ac sentientẽ. Anima dat uitam, sed non protinus animal est, quod uiuit. Viuunt enim & senescunt & emoriuntur arbores, at non sentiunt: quanquam his quoq; nonnulli sensum tribuuntⁿ stupidum. In adhæsis uix deprehenditur sensus, in spongia deprehenditur ab auulsoribus, in arboribus materiarum cæsores sensum comperiunt, si quid illis credimus. Aiunt enim, si palma ferias truncum arboris, quam uelis cædere, quemadmodum ferè solent materiarij, difficilius arbor inciditur, ut semet cõtraxit metu. Quod autẽ uiuit, ac sentit, animal est. Nihil autem prohibet esse uegetabile, quod nõ sentit, ueluti fungi, betæ, caules. F A. Ista si uiuunt utcunq;, si sentiunt utcunq;, si mouentur cùm adolefcunt, quid prohibet eadem dignari animalis cognomine? E V. Non ita uisum est maioribus, neq; nobis fas est

ab illorum placitis discedere, ac ne refert quidem ad hoc, quod nunc agimus. F A. Atqui non feram eandem esse animam scarabei et hominis. E V. Non est eadem o bona, sed ratio quadante nus comunis est. Animat, uegetat, sensibile reddit corpus tuum anima tua. Idem agit scarabei anima in suo corpore. Nam quod quædam aliter, aut aliud agit anima hominis quam scarabei, partim in causa est materia. Non canit, nõ loquitur scarabeus, quia caret organis ad hæc idoneis. F A. Illud igitur dicis, si anima scarabei demigraret in corpus hominis, idem ageret, quod agit anima humana. E V. Imò ne si mens quidem angelica, quemadmodum dixi. Nihil autem interest inter angelum & animum humanam, nisi quod hominis anima in hoc condita est, ut agat corpus humanum naturalibus organis instructum, quemadmodum anima scarabei, nõ mouet nisi corpus scarabei: angelus nõ in hoc conditus est, ut animet corpus, sed ut absq; corporalibus organis intelligat. F A. Num idem potest anima? E V. Potest quidem à corpore semota. F A. Nõ est igitur sui iuris, dum est in corpore. E V. Non profecto, nisi si quid accidat præter comunem naturæ cursum. F A B. Verum tu mihi pro una anima plures animas effudisti, animantem, uegetantem, sensibilem, intelligentem, memorem, uolentem, irascentem, concupiscentem. **Mibi satis erat una.** E V. Eiusdem animæ diuersæ

uersæ sunt actiones, ex his uaria sortitur cogno-
 mina. F A. Non satis assequor quod dicis. E V.
 At faciã ut assequaris. Tu in cubiculo es uxor,
 in officina es textrix aulæorũ, in taberna es au-
 læorium uenditrix, in culina es coqua, inter fa-
 mulos et famulas es domina, inter liberos es ma-
 ter, & tam:n hæc omnia es eadem in domo.
 F A. Satis tu quidem pingui Minerua philoso-
 pharis. Sic igitur est animus in corpore quem-
 admodũ ego in domo? V. Sic. F A. Atqui dum
 ego texo in officina, non coquo in culina. E V.
 Neq; enim tu es anima tantũ, sed anima corpus
 circumferens: corpus autẽ nõ potest simul pluri-
 bus inesse locis: anima quoniam est forma sim-
 plex, sic est in toto corpore, ut in singulis corpo-
 ris partibus sit tota, q̄uis nõ idem agat per o-
 mnes partes, nec eodem modo per quomodoli-
 bet affectas. Nam sapit ac meminit in cerebro,
 irascitur in corde, cõcupiscit in hepate, audit in
 auribus, cernit in oculis, olfacit in naribus, gu-
 stat in palato & lingua, sentit in omnibus par-
 tibus corporis, quæ neruaceũ aliquid habẽt ad-
 iunctũ. Neq; enim sentit in pilis, nec summis un-
 guibus: ac ne pulmo quidem per se sentit, nec
 hepar, fortasse nec lien. F A. Proinde in quibus-
 dam partibus animat tantũ ac uegetat. E V. Ita
 uidetur. F A. Si in uno homine facit hæc omnia
 eadem anima, cõsequitur, ut fœtus in utero ma-
 terno statim ut augetur, quod est uitæ signum.

simul & sentiat, & intelligat: nisi forte u-
 nius hominis initio plures sunt animæ, deinde
 cæteris cedentibus, una peragit omnia, ita ut
 primū homo fuerit planta, mox animal, postre-
 mō homo. E V. Quod dicis, fortasse non absur-
 dum uideatur Aristoteli. Nobis probabilius est
 simul cum uita infundi rationalem animam, sed
 quæ, uelut igniculus, immersa materiæ supra
 modum humidæ, nondum queat exerere uires
 suas. F A. Animus igitur illigatus est corpori,
 quod agit mouetq;? E V. Non aliter quàm testu-
 do domui, quam circumfert. F A B. Eam mouet
 quidem, sed sic ut simul moucatur: quemadmo-
 dum gubernator flectit nauē quò uult, sed ipse
 interim cum nauī mouetur. E V. Imò quemad-
 modum sciurus uoluit caucam rotatilem, mobi-
 lis interim & ipse. F A B. Sic & afficit anima
 corpus, ac uicissim afficitur? E V. Sanè quod ad
 operationes attinet. F A. Ergo quod ad naturā
 pertinet, par est anima morionis, animæ Solo-
 monis. E V. Nihil absurdum. F A. Itaque pares
 sunt & angeli, quandoquidem carent materia,
 quæ parit, ut ais, inæqualitatem. E V. Iam satis
 philosophiæ. Quin potius hæc Theologos tor-
 queant, nos hoc agamus quod cœpimus. Si tota
 mater esse uis, cura corpusculum infantuli tui,
 quò posteaq; sese explicuit ex uaporibus men-
 tis igniculus, bonis & commodis organis ut-
 tur. Quoties audis puerum tuum uagientem,
 crede

crede illum hoc abs te flagitare. Cùm uides in
 pectore duos istos ueluti fonticulos turgidos, ac
 lacteo liquore uel suapte sponte manantes, cre-
 de naturâ admonere te tui officij. Alioqui cùm
 infans iam fari meditabitur, ac blanda balbu-
 tie te mammam uocabit, qua fronte hoc audies
 ab eo, cui mammam negaris, & ad conducti-
 tiam mammam relegaris, perinde quasi capræ
 aut oui subiciffes? Vbi iam erit fandi potens,
 quid si te pro matre uocet semimatrē? Virgam
 expedies, opinor. Atqui uix semimater est, quæ
 recusat alere quod peperit. Potior genituræ
 pars est nutritio teneri pneli. Alitur enim
 nō solūm lacte, sed & fragrantia materni cor-
 poris: requirit eundem liquorem iam notū &
 familiarem, quem hausit in corpore, & unde
 exaluit. Atq; ego quidem sum in hac sententia,
 ut existimem in pueris ex lactis natura et indo-
 lem uitari, nō aliter quàm in frugibus & plan-
 tis terræ succus mutat ingenium eius quod alit.
 An putas temerè uulgò dici, Iste malitiam cum
 lacte nutritis imbibit. Ne illud quidem, opinor,
 quod à Græcis dici solet, Ut nutrices: quum
 significant aliquem malè pasci: paululum enim
 præmansi in os inserunt infantis, maximam
 partem deglutiunt ipsæ. Proinde ne peperit
 quidem, quæ quod enixa est, mox abiicit. Istuc
 enim abortire est, non parere. Et in tales scē-
 minas mihi competere Græcorum uidetur

etymologia, qui μήτηρ dici putant à μη τρηπῆ, hoc est, à non seruando. Num prorsus conducti-
 tiam nutricem infantulo adhuc à matre tepen-
 ti adsciscere, genus est expositionis. F A. Acce-
 derem, ni delecta esset mulier, in qua nihil desi-
 deres. E V. Vt nihil referat, quod lac bibat mol-
 lis infantia, quam saliuam cum præmanso cibo
 deglutiat, ut talis contigerit nutrix, qualē haud
 scio an ulla reperiat: an putas ullā esse, quæ
 nutritionis omne tædium deuorare possit,
 quemadmodum mater sordes, assersiones, uagi-
 tus, morbos, seruandi nunquā satis diligentem
 curam? Si est quæ pariter amet ut mater, erit
 quæ pariter curet. Quin & illud fiet, ut se-
 gnus amet te filius, natiua illa charitate uelut
 in duas matres distracta: nec tu simili pietate
 duceris erga filiū, ut iam grandior minus liben-
 ter sit obtemperaturus iussis tuis, & tu frigi-
 dius illius curam habitura, in cuius moribus for-
 tasse uidebis nutricem. Præcipuus autē discen-
 di gradus est, mutuis inter docentem ac discen-
 tem amor. Ergo si nihil decesserit illi natiuæ
 pietatis fragrantia, facilius illi instillabis præ-
 cepta rectè uiuendi. Neque enim hîc parum ua-
 let mater, uel ob hoc, quòd materiā tractet mol-
 lissimam, & in omnia sequacem. F A. Vt ui-
 deo, non tam facilis est res peperisse, quàm uul-
 gus existimat. E V. Si mihi parū habes fidei, en-
 tibi Paulus apertè de muliere loquens: Salua,
 inquit,

inquit, fiet per liberorū generationem. F A. Salua est igitur quæ peperit & E V. Nequaquam, sed addit, si liberi permanserint in fide. Nondum absoluiſti genitricis munus, nisi primū tenerum corpusculum filij, mox animū æquè mollem recta educatione finxeris. F A. Atqui is ſiue matribus in manu non est, ut filij perſcuerent in pietate. E V T. Fortaſſis, sed tantum habet momenti uigilans admonitio, ut Paulus exiſtmet matribus imputandū, ſi liberi degenerent à pijs moribus. Deniq; ſi præſtiteris quod in te ſitum eſt, Deus opem ſuam coniunget cum tua diligentia. F A B. Mihi quidem Eutraperle, tua perſuaſit oratio, ſi queas idem perſuadere parentibus & marito. E V. Iſthuc ad me recipio, modò tu me tuo iuues ſuffragio. F A. Polliceor. E V. Sed licet ne uidere puellum? F A. Licet maxime. Hæc Syriſca, uoca nutricem unā cum infante. E V. Scitus admodum puer. Vulgò dicitur ueniā deberi primū experiēti. At tu prima ſtatim experientia, ſummam artis expreſſiſti. F A. Non eſt ſculptilis imago, ut arte ſit opus. E V. Verū, ſed fuſile ſigillum eſt. Vt cūq; res habet, feliciffimè cecidit: utinam pari felicitate cadant imagines, quas intexis aulæis. F A. At tu contra felicius pingis q̄; gignis. E V. Sic uifum eſt naturæ cum omnibus paria facere. Quam ſolicita eſt natura, ne quid pereat. Duos homines in uno repræſentauit: naſus et oculi patrē

referunt, frons ac mentum matrem exprimunt.
 An tu posses hoc tam charum pignus alienæ fidei
 dei cōcredere? Mihi bis crudeles uidentur esse,
 quæ id facere sustinent. Quandoquidem nō so-
 lum faciunt id infantis quem ablegant pericu-
 lo, uerumetiam suo, propterea quōd in his lac
 auersione corruptum sæpenumero periculosos
 morbos pariat. Itaque fit, ut dum unius formæ
 corporis consulunt, parum consulant duorū cor-
 porum uitæ: dumq; cauent, ne contingat præ-
 properum scñium, cōijciunt sese in mortē præ-
 properam. Quod est inditum pucro nomen?
 F A. Cornelius. E V. Hoc erat nomen aui pa-
 terni. Utinam uirum integerrimū & moribus
 nobis referat. F A. Dabitur opera, quod quidem
 in nobis erit. Sed heus Eutrapele, unū quiddam
 obnixè te rogarim. E V. Imò puta me tuum esse
 mancipiū, imperabis et impetrabis quæ uoles.
 F A. Proinde nō prius te o manumittam, q̄ hoc
 mihi beneficiū cœptum absoluas. E V T. Quod
 nam? F A. Ut præscribas mihi primū, quibus
 rationibus queam infantis ualetudini cōsulere:
 deinde, cūm erit firmior, quibus rudimentis ad
 pietatem præparandus sit rudis animus. E V.
 Id faciā lubens pro mea quidem sapientia, sed
 proximo colloquio, nunc orator adco maritum
 ac parentes. F A. Precor exorator ut sies.

Scholia.

a ¶ Eutrapelus, id est, facetus. b ¶ Corni-
 cem

cem, circulū ferreū, aut aliquid huius loco additum ostio, quo pulsctur. Græci κορώνη uocāt, uel ob figurā, uel ob garrulitatē. c ¶ Βασιλεία, summa fames, ut aliās dictū. d ¶ Anarchiam; quum nullo principe tumultuatur populus. e ¶ Tui similes, id est, ignauiores, ut numerum augeant. Nam alæ & cornua sustinent belli molem. f ¶ Post principia.) Alludit ad illud Terentianum in Eunucho. g ¶ Apud nutricem.) Quod pueri non nutricum adhibitarum, sed materno lacte sint alendi, eleganter differit Phauorinus philosophus apud Aul. Gell. lib. 12. cap. 1. h ¶ Epiglottis est caruncula uolubilis, nunc gulam claudens, nunc arteriam asperam. i ¶ Tres cartilagine.) Vide Galenum de locis affectis. k ¶ Vix o.) Hoc Apuleius, Lucianū secutus. l ¶ Locator.) Significat esse conductitium. m ¶ Cur actum.) Græcis est ἰνδιδίχεια, uocabulum philosophis peculiare. Sed Fabulla de torquet ad Iureconsultos, qui distinguunt inter iter, actum, & uiam. n ¶ Stupidum.) Hoc sentit Pythagoras, nec omnino dissimile ueri est. o ¶ Manumittam, quia se dixerat mancipium.

PEREGRINATIO RELIGIONIS ERGO.

MENEDEMVS. OGYGIVS.

MEN. Quid hoc nouæ rei? Nōnne Ogygium

uicinum mecum uideo, iam totos sex menses non
 uisum cuiquam? Interisse rumor erat. Ipse est,
 nisi prorsus hallucinor. Adibo ac saluere iube-
 bo. Saluus sis Ogygi. O G. Salue & tu Mcne-
 deme. M E. Quæ regio te nobis reddidit inco-
 lumem? Nam tristis rumor hîc sparserat, te na-
 uigasse Stygiam paludem. O G. Imò gratia ju-
 peris, sic inturim ualui, ut uix unquam antehac
 melius. M E N. Ita semper uanitatis coarguas
 eiusmodi rumores. Sed quid isthuc ornatus est?
 obsitus est cõchis^a imbricatis, stanneis ac plum-
 beis imaginibus oppletus undiq; ^b culmeis or-
 natus torquibus, brachium habet ^c oua serpen-
 tum. O G. Visi diuum Iacobum Compostellanum,
 & hinc reuersus, Virginem Parathalasi-
 siam apud Anglos percelebrem: quin potius
 hanc reuisi, nam ante annos tres inuiseram.
 M E. Animi gratia, ut arbitror. O G. Imò religio-
 nis causa. M E. Istam opinor religionem docue-
 runt te græcæ literæ. O G. Mater uxoris uoto
 sese obstrinxerat, ut si filia peperisset masculū
 uitalem, ego diuo Iacobo præsens præsentī sa-
 lutem dicerē, & gratias agerem. M E. Saluta-
 sti diuū tuo duntaxat & Iocrus nomine? O G.
 Imò totius familiæ uerbis. M E. Equidem arbi-
 tror. nihilo minus salutis futurū fuisse familiæ,
 etiam si Iacobum insulutatū reliquisses. Sed ob-
 secro, quid respondit agenti gratias? O G. Ni-
 bil, sed offerenti munus iusus est arridere, &
 capite

capite leuiter annuere, simulq; porrexit hoc imbricatum putamen. M E. Cur ista potius donat, quàm alias? O G. Quoniam his abundat, suggerente uicino mari. M E N. O benignum diuum, qui & obstetricatur parturientibus, & operat dat hospitibus. Verùm quodnam isthuc nouum uouendi genus, ut ociosus alijs laborem imponat aliquis? Si tu te uoto adstringeres, ut si quod ageres feliciter cederet, ego ieiunarem bis in hebdomade, an credis me facturum quod uouisses? O G. Non credo, etiam si tu ipse tuo nomine uouisses. Nam tibi diuis^d os oblinire ludus est. At socrus est, mos gerendus erat: nosti mulierũ affectus, & mea quoq; referebat. M E. Si nõ præstitisses uotũ, quid erat periculi? O G. Non poterat me diuus uocare in ius, fateor: sed poterat in posterum esse surdus ad uota mea, aut tacitus aliquid calamitatis immittere in meã familiam. Nosti principum mores. M E. Dic mihi, quid ualeat agitq; uir optimus Iacobus? O G. multo frigidius solito. M E N. Quid est in causa: senium? O G Y. Nugator, scis diuos non senescere. Verùm hæc noua persuasio, quæ latè per orbem diuagatur, facit ut infrequentius salutetur solito: & si qui ueniunt, salutant tantum, nihil aut quamminimum donant, distantes eam pecuniam rectius collocari in egenos. M E. Impia persuasio. O G. Itaq; tantus apostolus, qui solet totus gemmis & auro fulgere, nũc

fiat ligneus uix sebaccam habens candelam.
 M E. Si uerum est quod audio, periculum est, ne
 reliquis diuis idem ueniat usu. O G. Imò circun-
 fertur epistola, quam hac de re scripsit ipsa uir-
 go Maria. M E N. Quæ Maria? O G Y. Quæ
 cognomen habet à lapide. M E. Apud Raura-
 cos, ni fallor. O G. Ea est. M E. Lapidem igitur
 diuam mihi narras. Sed cui scripsit? O G Y.
 Nomen ipsa indicat epistola. M E N. Per quem
 missa est? O G. Haud dubiè quin per angelum, quæ
 posuerat scriptam in suggesto, unde concionatur
 is, ad quem scripta est. Et ne quid fraudis suspi-
 ceris, uidebis epistolam *αὐτὸς ὄρα φων*. M E. Ità ne
 agnoscis manum angeli, qui est Virgini ab episto-
 lis? O G. Quid nisi? M E. Quo tandem argumen-
 to? O G. Legi epitaphium Bedæ, quod ab angelo
 insculptum est: elementorum figuræ per omnia cõ-
 gruunt. Legi et syngrapham diuo & Aegidio mis-
 sam: congruunt. An nõ hæc satis arguunt rem?
 M E. Fãs ne est inspiciere? O G. Fãs, si deieres te
 taciturnum. M E. Ob lapidi dixeris. O G. Iam sunt
 et lapides hoc nomine infames, quod nihil ce-
 lent. M E. Muto igitur dicito, si lapidi parum fi-
 dis. O G. Hac lege recitabo, tu fac utranque arri-
 gas aurem. M E. Arrexi. O G. Maria mater Ie-
 su Glauco pluto S. D. Quod Lutherum sequutus
 strenuè suades, superuacaneum esse inuocare di-
 uos, à me quidem isto nomine bonam magnamque
 inisti gratiam, scito. Nam antehac tantum non
 enecabar

encabam improbis mortalium opporationibus. Ab una postulabantur omnia, quasi filius meus semper infans esset, quia talis fingitur, pingiturque in sinu meo, ut ex nutu matris adhuc pendeat, neque quicquam ausit negare petenti, uidelicet metuens, ne si quid neget roganti, ego uicissim ipsi negem mannam sitienti. Et nonnunquam ea petunt à uirgine, quæ uerecundus iuuenis uix auderet petere à lena, quæque me pudet literis committere. Interim negociator lucri causa nauigaturus in Hispaniam, committit mihi pudicitiam suæ concubinæ. Et uirgo Deo sacra, abiecto uelo fugam adornans, deponit apud me famam integritatis suæ, quam ipsa tendit prostituere. Occlamat mihi miles impius, & ad laeniam conductus: Beata uirgo da prædam optimam. Occlamat aleator: Fave diua, pars lucri tibi decidetur. Et si parum faueat alea, me concubis lacerant, maleque precantur, quæ non adfuerim sceleri. Occlamat quæ quæstui turpi semet exponit: Da prouentum uberem. Si quid negem, illico reclamant: Ergo ne sis mater misericordie. Aliorum uota non tam impia sunt, quam inepta. Clamat innupta, Maria da mihi formosum ac diuitum sponsum. Clamat nupta, da mihi bellos catulos. Clamat grauida, da mihi facilem partum. Clamat anus, da diu uiuere sine tussi sitique. Clamat senex delirus, da repubescere. Clamat philosophus, da nodos insolubiles necere. Clamat fu

credos, da sacerdotium opimum. Clamat episcopus, serua meam ecclesiam. Clamat nauta, da prosperos cursus. Clamat præfectus, ostende mihi filiū tuum antequam moriar. Clamat aulicus, da uerè cōfiteri in mortis articulo. Clamat rusticus, da tempestiuā pluuiam. Clamat rustica, serua gregem & armentū incolūme. Si quid renuo, ilicò sum crudelis. Si relego ad filium, audio, Vult ille quicquid tu uis. Itá ne ego sola et mulier & uirgo dabo operam nauigantibus, belligerantibus, negociantibus, ludentibus aleam, nubentibus, parturientibus, satrapis, regibus & agricolis? Atqui quod dixi minimū est præ his quæ patior. Sed his negocijs nunc multò minus grauor, quo quidem nomine tibi gratias agerem maximas, nisi commodum hoc, incommodum maius secum traheret: plus est ocij, sed minus est honorum, minus est opum. Antè salutabar regina cœlorū, domina mundi: nunc uix à paucis audio, Aue Maria. Antè uestiebar gemmis & auro, abundabam mutatorijs, deferrebantur aurea gemmeaq; donaria: nunc uix tegor dimidiato palliolo, coq; corroso à muribus. Prouentus autem annui uix tantum est, ut alam miserum cedituum, qui accendat lucernulam aut candelam sebaceam. Atque hæc tamen poterant ferri, ni maiora etiam moliri diceris. Huc tendis, ut aiunt, ut quicquid usquam est diuorum, exigas ex cædibus sacris. Etiam atque etiam

etiam uide quid agas. Non deest alijs diuis quo suam ulciscantur iniuriã. Eiectus è templo Petrus, potest tibi uicissim occludere regni cœlestis ostiũ. Paulus habet gladiũ. Bartholomæus cultro armatus est. Guilhelmus sub pallio monachi totus armatus est, non sine graui lancea. Quid autem agas cum Georgio & equite & cataphracto, hasta simul & gladio formidabili? Nec inermis est Antonius, ¹ habet sacrum ignẽ. Sunt item & cæteris sua uel arma, uel mala, quæ quibus uolunt, immittũt. Me uerò quantumuis inermem, nõ tamen eijcies, nisi simul eiecto filio, quem ulnis teneo. Ab hoc nõ me patiar diuelli: aut hunc unã mecum extrudes, aut utrunq; relinques, nisi mauis habere templum sine Christo. Hæc te scire uolui, tu cogita, quid mihi respondendum censeas. Nam mihi planè res cordi est. Ex æde nostra lapidea, calen. August. anno filij mei passi 1 5 2 4.

Virgo lapidea mea manu subscripsi.

M E. Minax profecto ac formidabilis epistola. Cauebit opinor Glaucoplutus. O G Y. Si sapit. M E. Quamobrem nõ eadẽ de re scripsit huic optimus ille Iacobus? O G Y. Nescio, nisi quodd longius abest, & his temporibus intercipiuntur omnes epistolæ. M E. Sed quis Deus te redegit in Angliam? O G. Ventus illuc inuitabat mirè secundus, atq; id propemodum eram pollicitus diuæ Parathalassia, me post biennium

ipsam reuisurum. M E. Quid petiturus ab illa?
 O G Y. Nihil noui, nisi illa uulgaria, familiã incolumem, rem uberiorcm, longæuam lætamq; uitam in hoc seculo, & perennem felicitatẽ in futuro. M E N. Non poterat eadem præstare Virgo mater apud nos: Habet Antuerpiæ templum longè augustius, quàm in Parathalasso.
 O G. Haud nego posse, uerùm alijs in locis alia largitur, siue sic uisum est animo illius, siue ut est benigna, semet in hoc nostris affectibus ac-
 cõmodat. M E. De Iacobo frequẽter audiui: sed obsecro te, describe mihi regnũ istius Parathalassie. O G. Equidem expediam quàm potero paucissimis. Celeberrimũ nomen est per uniuersam Angliam, nec temerè reperias in ea insula qui speret res suas fore saluas, quin illam quotannis aliquo munusculo pro facultatũ modulo salutarit. M E. Vbi habet? O G. Ad extremum Angliæ finem inter occidentem & septentrionem, haud procul à mari, passuum frè tribus millibus. Vicus est uix alia re uisitans, quàm cõmeantium frequentia. Collegiũ est canonicorum, sed quibus à Latinis regulæ cognomẽ additur, medium genus inter monachos & canonicos, quos seculares appellant. M E. Amphibios mihi narras, quod genus est fiber. O G. Imò et crocodilus. Sed omisissis cauillis, tribus uerbis expediam quod uis. In odiosis canonici sunt, in fauorabilibus monachi. M E. Adhuc mihi quidem

dem ænigma refers. O G. Quin addam^m apodixin mathematicã. Si Romanus pontifex fulmine feriatur omnes monachos, tum canonici fuerint, non monachi: Sin idem permittat omnibus monachis uxorẽ ducere, tum fuerint monachi. M E. O novos fauores, utinam abducant & meam. O G. Sed ut ad rem: Collegium hoc uix alios habet prouetus, quàm ex liberalitate Virginis. Nam maiora quidem donaria seruantur. Cæterùm si quid est numorum aut leuioris precij, cedit in alimoniã gregis & præfetti, quem illi Priorem uocant. M E. Probæ uitæ? O G Y. Non illaudatæ, pietate ditiores, quàm annuo censu. Templum est nitidum & elegans, uerùm in eo non habitat Virgo, sed illud honoris gratia cedit filio. Illa suũ habet templũ, ut dextra sit filio. M E. Dextra? Quò igitur spectat filius? O G. Bene moncs. Cùm occidentem spectat, dextrã habet matrẽ: ubi se uertit ad solis exortũ, sinistra est. Nec hïc tamen habitat, nõdum enim ædificiũ est absolutum, & locus est undiq; perflabilis patentibus ostijs, patentibus fenestris, & in propinquo est Oceanus uentorum pater. M E. Durum: ubi igitur habet illa? O G. In eo templo quod in absolutũ dixi, est sacellum angustum ligneo tabulatu constructum, ad utrunq; latus per angustum ostiolum admit-tens salutatores. Lumen est exiguũ, nec ferè nisi ex cereis, fragrat odor naribus gratissimus.

M E. Hæc omnia congruunt religioni. **O G.** Imò
 si introspicias Menedeme, dicas diuorū esse se-
 dem, adeò gemmis, auro, argentoq; nitent om-
 nia. **M E.** Accendis animū, ut eò me conferam.
O G. Haud pœnituerit itineris. **M E.** Nihil est
 illic olei sacri? **O G.** Inepte. Oleum istud nõ resu-
 dat nisi è sepulchris diuorū, uelut *Andree* &
Catarinæ. Maria sepulta nõ est. **M E.** Errauit,
 fateor. Sed absolue fabulam. **O G.** Quò latius
 se spargat religio, alia alijs locis ostenduntur.
M E. Et fortassis ut uberior sit largitio, iuxta il-
 lud: Fit citò per multas præda petita manus.
O G. Et nusquã nõ præsto sunt mystagogi. **M E.**
 Ex canonicis? **O G.** Nequaq; illi non adhiben-
 tur, ne per occasionem religionis alienentur à
 religione, ac dum obseruant uirginem, parum
 ipsi consulant suæ uirginitati. Tantùm in inti-
 mo sacello, quod dixi conclaue diuæ Virginis,
 adstat altari canonicus quidam. **M E.** In quem
 usum? **O G Y.** Ut recipiat, seruetq; quod datur.
M E. An dant qui nolint? **O G Y.** Minimè, sed
 nonnullos pius quidã pudor huc adigit, ut dent
 adstante quopiam, non daturi si testis abesset:
 aut largius dant aliquanto, quàm erant daturi.
M E N. Affectum humanum dicis, & mihi non
 inexpertum. **O G.** Imò uerò sunt quidam adeò
 dediti sanctissimæ Virgini, ut dum simulant se-
 se munus imponere altari, mira dexteritate suf-
 furentur quod alius posuerat. **M E.** Fac nullum
 adstare.

adstare, an nō in tales ilicō fulminaret Virgo?
 O G. Quī magis id faceret Virgo, quā ipse pa-
 ter æthereus, quem nō uerentur nudare suis or-
 namentis, uel perfosso templi pariete? M E N.
 Non satis mihi cōstat, utrum magis debeam ad-
 mirari, illorum ne impiam cōfidentiam, an Dei
 lenitatem. O G. Ad latus itaq; Septentrionale
 porta quædam est, nō templi, ne quid erres, sed
 septi, quo tota clauditur area templo adiacens.
 Ea ostiolum habet perpusillum, quale uidemus
 in ualuis nobilium, ut qui uelit ingredi, primū ti-
 biam periculo exponere cogatur, deinde caput
 etiam submittat. M E. Profectō tutum nō fuerit
 ad hostem ingredi per tale ostiolum. O G. Re-
 ctè coniectas. Narrabat mystagogus olim uirū
 equestris ordinis, equo insidentem, per hoc o-
 stium elapsū ē manib. inimici, qui iam fugien-
 ti imminebat. Ibi miser desperans sui, subita cō-
 gitatione salutem suam cōmendauit diuæ Vir-
 gini, quæ erat in proximo. Nam ad huius aram
 fugere decreuerat, si ualua patuisset. Et ecce
 rem inauditam. Subitō totus eques erat intra
 septa templi, altero frustra foris insaniente.
 M E. Et faciebat tam admirandæ narrationis
 fidem? O G. Maximè. M E. Id quidem nō admo-
 dum facile apud te hominem philosophū. O G.
 Ostendebat in ostio laminam cupream clauis
 affixam, quæ habebat imaginē equitis seruati,
 eoq; cultu quo tum Anglica gens utebatur,

quem & in uetustiorib. picturis uidemus: quæ si non mentiuntur, frigebant id ætatis tonsores, & qui pannos tingunt ac texunt. M E N. Quis sic? O G. Quia barbatus erat non aliter quàm capræ, & uniuersa uestis nullam habebat rugam, adeoq; non erat maior corpore, ut strictu corpus ipsum redderet angustius. Erat & altera lamina, cellæ figuram ac magnitudinem referens. M E. Iam dubitare fas non erat. O G. Subter ostiolum erat cratis ferrea, quæ peditem tantum transmitteret. Non coueniebat ut equus post eum calcaret locum, quem prior eques Virgini cōsecrasset. M E. Et meritò. O G. Hinc ad orientem est sacellum prodigijs plenum, eò me confero. Excipit alius mystagogus. Illic orauimus paulisper. Mox exhibetur nobis articulus humani digiti, è tribus maximi: ex osculo, deinde rogo cuius sint reliquiæ. Ait, sancti Petri. Num apostoli, inquam? Aiebat. Deinde contemplan magnitudinem articuli, qui gigantes uideri potuerit: Oportuit, inquam, Petrum fuisse uirum prægrandi corpore. Ad hanc uocem è comitibus quidam in cachinnum solutus est, id certè moleste tuli. Nam si is siluisset, ædituus nos nihil celasset reliquorum. Eum tamen utcunq; placauimus datis aliquot drachmis. Ante ædiculam erat tectū, quod aiebat hyberno tempore, cum nix obtexisset omnia, eò subito fuisse delatū è longinquo. Sub eo tecto putei
duo

duo ad summum pleni, fontis uenam aiunt esse
 sacram diuæ Virgini: liquor est mirè frigidus,
 efficax medicando capitis stomachiq; dolorib.
 M E. Si frigida medetur doloribus capitis &
 stomachi, posthac & oleum extinguet incen-
 dium. O G Y. Miraculum audis ô bone, alioqui
 quid esset miraculi, si frigida sedaret sitim?
 M E N. Et ista sanè est una pars fabulæ. O G.
 Affirmabant cum fontem derepentè profilis-
 se è terra iussu sanctissimæ Virginis. Ego cun-
 cta diligenter circumspectans, rogabam quot es-
 sent anni, quòd ea domuncula fuisset eò depor-
 tata, dixit aliquot secula. Alioqui parietes, in-
 quam, nò præ se ferunt aliquid uetustatis. Non
 repugnabat. Ne columnæ quidem hæ lignæ.
 Non negabat esse nuper positas, & res ipsa lo-
 quebatur. Deinde hæc, inquam, tecti culmea a-
 rundineaq; materia uidetur esse recentior. As-
 sentiebatur. Ac ne trabes quidem hæ, inquam,
 trāsuersæ, nec ipsa tigna quæ culmos sustinēt,
 uidentur ante multos annos posita. Annuebat.
 Atqui cùm iam nulla casæ pars superesset, un-
 de igitur constat, inquam, hanc esse casulam il-
 lam è longinquo delatam? M E. Obscero quo
 modo sese ab hoc nodo expediebat ædituus?
 O G. Scilicet incōtanter ille ostendit nobis per-
 uetustam ursi pellem tignis affixā, ac propemo-
 dum irrisit nostram tarditatem, qui ad tam ma-
 nifestū argumentū non haberemus oculos. Itaq;

*persuasi, & tarditatis culpam deprecati, uerti-
 mus nos ad cœlestē lac beatæ Virginis. M E.
 O matrem filij similimam: ille nobis tantū san-
 guinis sui reliquit in terris, hæc tantum lactis,
 quantum uix credibile est esse posse uni mulie-
 ri uniparæ, etiam si nihil bibisset infaus. O G.
 Idem causantur de cruce domini, quæ priuatim
 ac publicè tot locis ostenditur, ut si fragmenta
 cōferantur in unū, nauis onerariæ iustum onus
 uideri possint, & tamen totam crucē suam ba-
 iulauit Dominus. M E. An non tibi quoq; mi-
 rum uidetur? O G Y. Nouum fortasse dici pos-
 sit, mirum nequaquam, cū Dominus, qui hæc
 auget pro suo arbitrio, sit omnipotens. M E.
 Piè tu quidem interpretaris, at ego uereor ne
 multa talia fingantur ad quæstum. O G. Non ar-
 bitror Deum passurum, si quis ipsum ad istum
 irrideat modum. M E. Imò cū à sacrilegis spo-
 liatur & mater & filius & pater & spiri-
 tus, ne tantulum quidem sese cōmouent inter-
 dum, ut uel nutu, uel crepitu deterreant scele-
 stos. Tanta est numinis lenitas. O G. Sic est, sed
 audi reliqua. Id lac seruatur in altari summo, in
 cuius medio Christus, ad dexterā mater, hono-
 ris gratia. Lac enim matrem repræsentat. M E.
 Conspicuum est igitur. O G. Videlicet inclusum
 crystallo. M E. Liquidum igitur. O G. Quid li-
 quidum mihi narras, quum fusum sit ante an-
 nos mille quingentos? Concretum est, dicas cre-
 tam*

tam tritam alboq; oui temperatam. M E. Quin igitur nudum ostentant? O G. Ne contaminetur uirorum osculis lac uirginum. M E. Probè dicis. Nam sunt, opinor, qui os admoueāt nec purum, nec uirgineum. O G Y. Vbi nos uidet mystagogus, accurrit, lineam uestem induit, sacrā stolam addidit ceruici, procubuit religiose & adorauit, mox nobis lac sacrosanctum osculandum porrexit. Hic in extremo altaris gradu religiose procubuimus & ipsi, Christoq; primū salutato, Virginem oratiuncula tali, quam in hoc ipsum pararam, appellauimus: Virgo parens, quæ tuis uirginis uberibus lactare meruisti cæli terræq; dominum filium tuum I E S V M, optamus ut illius sanguine purificati proficiamus et nos ad felicē illam infantiam colūbinæ simplicitatis, quæ nescia malitiæ, fraudis ac doli, lac Euangelicæ doctrinæ cōcupiscit assidue, donec proficiat in uirū perfectū, in mensuram plenitudinis Christi, cuius felici cōsortio fruere in æternū, cum patre & spiritu sancto. Amen. M E. Pia sanè deprecatio. Quid illa? O G. Visus est uterq; annuere, nisi me fallebant oculi. Nam subsilire uidebatur sacrū lac, et candidior aliquāto affulgebat eucharistia. Interim mystagogus ad nos accessit, tacitus quidem, sed tabellam porrigens, qualem apud Germanos offerunt, qui in pontibusⁿ telos exigunt. M E. Equidem sæpenumero m. ilē precatus sum illis

petacibus tabellis, cum per Germaniam iter facerem. O G. Dedimus drachmas aliquot, quas ille obtulit Virgini. Mox per interpretem eius lingue pulchrè peritum, & iuuenem blandæ cuiusdam eloquentiæ, nomē erat, ni fallor, Robertus Aldrisius, percontatus sum quàm potui ciuiliſſimè, quibus argumentis cognitum haberet, hoc esse lac Virginis. Id ego sanè pio studio ſcire cupiebam, quò poſſem impijs quibuſdam hæc omnia ridere ſolitis os obturare. Primum myſtagogus obducta fronte obticuit: iuſſi ut interpreter inſtaret, ſed blandius etiam. Ille uerò blandiſſimè, adeò ut ſi matrē ipſam nuper puer pcram talibus uerbis appellaret, nõ fuerit ægrè latura. At °myſtagogus tanq̃; afflatus numine quopiam, nos intuens oculis ſtupentibus, ac uelut horrore uocem blaſphemã exccrantibus, Quid opus, inquit, iſta percontari, cum habeatis tabulam authenticam? Et omnino uidebatur nos ut hæreticos eiecturus, niſi drachmæ deliniſſent hominis ferociam. M E N. Quid uos interim? O G. Nos quid cenſes? Non aliter quàm fuſte icti, aut fulmine tacti, noſmet illinc ſubduximus, ſuppliciter audaciæ ueniam cõprecanti. Sic enim conuenit in rebus ſacris. Inde proficiſcimus ad ædiculam, hoſpitiũ diuæ Virginis. Huc cunctibus aperit ſeſe quidam hierophanta ex illis minoribus, noſq̃; ueluti noſcitans intueitur: aliquantulũ progreſſis occurrit alius, itidem
contem-

contemplans nos: post etiam tertius. M E. Fortasse cupiebant te pingere. O G. At ego longè diuersum suspicabar. M E. Quid isthuc? O G. Sacrilegum quempiam suppilasse nōnihil P ex mundo sacræ Virginis, & in me suspicionē intentam esse. Itaq; sacellum ingressus, tali precatiuncula saluto matrem Virginem: O sola fœminarum omium mater & uirgo, mater felicissima, uirgo purissima, nunc te puram impuri uisimus, salutamus, donariolis nostris utcunque colimus, utinam donet nobis filius tuus, ut sanctissimos tuos mores imitantes, increamur & nos per spiritus sancti gratiam spiritualiter dominum Iesum intimis animi uisceribus concipere, semelq; conceptum nunquam amittere. Amen. Simulq; exosculatus aram, deposui drachmas aliquot & abij. M E. Quid hîc uirgo? Nullō ne nutu dedit signū auditæ precatiunculæ? O G. Lunē, ut dixi, erat ambiguū, et illa stabat in tenebris ad dextrū latus altaris. Postremō me sic deiecerat oratio prioris mystagogi, ut nō auderē oculos attollere. M E. Istius igitur profectiois nō erat admodū lætus exitus. O G. Imō multō lætissimus. M E. Reddidisti animū: nā mihi quoq; q̄ cor in genua decidit, ut tuus loquitur Homerus. O G. A prandio repetimus templū. M E. Audebas suspectus sacrilegij? O G. Fortassis, sed ipse mihi suspectus nō eram. Nescit pauorē mens sibi bene cōscia. Trahebat me

tabulæ uisendæ cupiditas, ad quã mystagogus nos relegarat. Eam diu quæsitam tandem inuenimus, uerùm in alto defixam, ut nõ à quibuslibet oculis legi posset. Mihi tales sunt oculi, ut nec lynceus dici possim, nec omnino lusciosus. Itaq; legentem Aldrisium oculis obiter affectatus sum, nec illi satis fidens in re tanta. M E N. Excussa est omnis dubitatio? O G Y. Puduit me mei, qui subdubitassẽ, adeò res tota illic ponebatur ob oculos, nomẽ, locus, res ut erat ordine gesta: breuiter, nihil omissum. Dictus est Guilhelmus Lutetiæ natus, uir pius cum aliàs, tum præcipuè religiosus in conquirendis toto orbe diuorum reliquijs. Is per agratis regionibus plurimis, monasterijs ac templis undiq; lustratis, tandem peruenit Constantinopolim. Nam huius Guilhelmi frater illic agebat episcopum. Is iam adornantem reditum, admonuit esse uirginem quandam Deo dicatam, quæ lac haberet Virginis matris: abundè felicem futurum, si uel precariò, uel precio, uel arte portionẽ aliquã possit nancisci. Nam cæteras reliquias omnes quas hactenus collegerat, nihil esse ad tam sacrum lac. Ibi Guilhelmus nõ conqueuit, donec exorat dimidium eius lactis. Eo thesauro plus q̃ Cræsus sibi uidebatur. M E. Quid ni? & quidem præter spem. O G. Rectà domum properat, in itinere morbus occupat. M E N. Vt nihil est in rebus humanis nec diu, nec undiquaque felix. O G.

O G. Vbi uidet periculum, accersit clam Gal-
 lum, fidiſſimum eius peregrinationis comitem,
 & religioſe ſtipulatur ſilentium, committit illi
 lac ea lege, ut ſi incolumis domum redeat, depo-
 nat eum theſaurum in ara diuæ Virginis, quæ
 colitur Lutetiæ in auguſto templo, utrinq; Se-
 quanam præterlabentē intuens: & annis ipſe
 uidetur honoris gratia decedere numini Virgi-
 nis. Vt rem in pauca cõferam, ſepultus eſt Guil-
 belmus, alter properat, & hunc morbus corri-
 pit. Is deſperans ſui, tradit Anglo comiti lac, ſed
 multis obteſtationib. adſtricto, ut faceret quod
 fuerat ipſe facturus. Moritur hic, recipit ille, et
 in aram deponit lac canonicis eius loci præſen-
 tibus, qui tum temporis adhuc dicebantur regu-
 lares, quales adhuc ſunt apud diuam Genoue-
 fam. Ab his impetrauit lactis dimidiũ. Id delatũ
 in Angliam, tandem in Parathalaſſum detulit,
 huc uocante mentem illius afflatu ſpiritus. M E.
 Pulchrè certè ſibi conſtat hæc narratio. O G.
 Imò ne qua reſidere poſſet dubitatio, aſcripta
 erant nomina episcoporum à ſuffragijs, qui lac il-
 lud inuiſentibus nõ abſq; munuſculo, tantũ im-
 partierunt relaxationis, quantũ ex ſuo dimen-
 ſo largiri poſſunt. M E. Quantum id eſt? O G.
 Dicrum quadraginta. M E. Et tiam^s apud infe-
 ros dies eſt? O G. Certè tempus eſt. M E. Vbi
 totum hoc dimenſum ſemel fuerint elargiti, nõ
 ſupereſt quod largiatur? O G. Minimè. Subſca-

t et enim subinde quod dent, ac planè diuersum quiddam accidit hîc atq; in ^t dolio Danaidum. Illud enim cùm continenter impleatur, semper tamen inane est: hinc si semper haurias, nihilo tamen minus est in dolio. M E. Si centum hominum millibus largiantur quadraginta, singuli tantundem habent? O G. Tantundem. M E. Et si qui ante prandium acceperunt quadraginta, rursus sub cœnam poscerent quadraginta, præstó ne esset quod daretur? O G. Imò si hora eadem decies. M E. Vtinam mihi tale scriniolum esset domi, non optarim nisi tres drachmas, modò sic scateât. O G. Quin optas ut totus fias aureus, tantundem accepturus ex uoto. Verùm ad fabulam redeo. Addebatur & illud pij cuiusdam candoris argumentũ: lac Virginis, quod alijs compluribus in locis ostendebatur, satis quidem esse uenerandũ, hoc tamen cæteris esse uenerabilius, quòd illa abraderētur à saxo, hoc ex ipsis Virginis uberibus effluxisset. M E N. Vnde id constabat? O G. Ob, narrarat hoc uirgo Cõstantinopolitana, quæ lac dederat. M E. Et illi fortasse cõmunicarat diuus Bernardus. O G. Sic arbitror. M E. Cui nãtu grandi contigit gustare lac ex eadem mamma quam suxit puer Iesus. Vnde miror illum mellifluũ dici potius quàm lactifluũ. Sed quomodo lac Virginis dicitur, quod nō fluxit ex uberibus? O G. Fluxit & illud, sed saxo, cui fortè lactans insidebat, exce-

exceptū concreuit, deinde uolente Deo sic mul-
 tiplicatum est. **MEN.** Rectè. **Perge.** **OG.** His
 itaq; peractis, dum paramus abitū obambulan-
 tes interim, & si quid, offerretur spectatu di-
 gnū circumspectantes, rursū adsunt mystago-
 gi, uilim̄ intuentur, digito subnotant, accurrūt,
 abeunt, recurrunt, nutant, uidebantur compel-
 laturi, si fuisset audaciæ satis. **ME.** Nihil ibi
 metuebas? **OG.** Imò faciem illis, obuerti, sic arri-
 dens & intuens, quasi ad cōpellandum inuita
 rem. Tandem unus aggressus, rogat quod mihi
 nomen esset, ædo. Num is essem qui ante bien-
 nium affixisset uotiuā tabellam literis Hebrai-
 cis. Fatebar esse me. **MEN.** Scribis Hebraicè?
OG. Minimè, sed isti quicquid non intelligunt,
 Hebraicū uocant. Mox accersitus, uis conijcio,
 uenit illius collegij *πρωτος υστειρος*. **ME.** Quod
 isthuc dignitatis nomen est? Nō habent Abba-
 tem? **OG.** Non. **ME.** Cur ita? **OG.** Quia ne-
 sciunt Hebraicè. **ME.** Non episcopum? **OG.**
 Nequaquã. **ME.** Quamobrem? **OG.** Quia Vir-
 go pauperior etiamnum est, quàm ut emat pe-
 dum ac mitram nimio uenalem. **ME.** Non sal-
 tem Præpositū? **OG.** Ne id quidem. **ME.** Quid
 obstat? **OG.** Quia Præpositus dignitatis est no-
 men, non sanctimonice. Et ideo canonicorū col-
 legia nomen Abbatis reijciūt, Præpositi liben-
 ter amplectuntur. **ME.** Atqui *πρωτος υστειρος*
 antehac audiui nunquã. **OG.** Næ tu magnopere

rudis es Grammatices. Μ Ε. ὑπερόπρωτον noui
 in tropis. Ο Γ. Tenes. Hic qui Priori proximus
 est, Prior est posterior. Μ Β. Suppriorē dicis.
 Ο Γ Υ. Is me salutauit satis humaniter. Narrat
 quantopere sudatū sit à multis, ut uersus eos le-
 gerent; quot frustra cetera per spicilla. Quo-
 ties aduenisset aliquis uetustus Theologiæ aut
 Iuris doctor, adductus est ad tabellam: alius di-
 cebat esse literas Arabicas, alius fictitias: tan-
 dem repertus est qui legeret titulum. Is descri-
 ptus erat uerbis ac literis Romanis, sed maiu-
 sculis. Græci uersus erant descripti græcis ma-
 iusculis, quæ prima specie uidentur referre ma-
 iusculas latinas. Rogatus descripsi sententiam
 carminū latinè, uerbum uerbo reddens. Huius
 opellæ oīm præmiolum oblatū cōstanter recu-
 sare, affirmans nihil esse tam arduū, quod in
 Virginis sanctissimæ gratiam non essem cupi-
 dissimè factururus, etiam si literas iuberet illinc
 perferre Hierosolymam. Μ Ε. Quid opus te
 grammatophoro, quum illi tot angeli adsint à
 manibus atq; à pedibus? Ο Γ. Ille protulit è cru-
 mena ligni fragmentū desectum è trabe, in qua
 Virgo mater uisa est consistere. Odor mirus
 protinus arguebat esse rem oppidò sacrā. Ego
 uerò tam insigne munus pronus & nudato ca-
 pite, summa cū ueneratione terq; quaterq; exo-
 sculatus, reposui in crumenam. Μ Ε. Licet ne
 uidere? Ο Γ Υ. Per me quidem licebit. Cæterū
 si ie-

ieiunus nõ es, aut si nocte proxima fuit tibi res cum uxore, non suaferim ut uideas. M E. Oſtende, nihil periculi. O G. En tibi. M E. O te beatum isto munere. O G. Ego, ne sis inſciens, non permutarim hoc tantillum fragmentulum cum uniuerso ^xauro Tagi: includam auro, sed sic ut per crystallum pelluceat. Tum Hysteroprotus ubi me uidet tam religioſe geſtientem eo munuſculo, iudicans non indignum cui maiora quoq; cõmitterentur, rogat num quando uidiffem ſecreta Virginis. Ea uox me nonnihil commouit, non tamen ausus sum percontari, quæ diceret ſecreta Virginis. Siquidem in rebus tam ſacris etiam linguæ lapsus non uacat periculo. Nego me uidiffem, sed uidendi cupidiffimum eſſe dico. Inducor iam uelut afflatus numine. Accenditur una atq; altera tæda cerata, ostenditur imaginuſcula nec magnitudine, nec materia, nec opere præcellens, sed uirtute pollens. M E N. Moles nõ multum habet momenti ad ædenda miracula. Vidi Chriſtophorum Lutetiæ non Ybamaxiæum aut ^zcoloffæum, sed monti iuſto parem, nullis tamen illic miraculis nobilem, quod quidem audierim. O G. Ad pedes Virginis eſt gemma, cui nõdum apud Latinos aut Græcos nomen inditum: Galli à buffone dederunt nomen, eò quòd buffonis effigiem ſic exprimat, ut nulla ars idem poſſit efficere. Quodq; maius eſt miraculũ, puſillus eſt lapillus, nõ prominet

buffonis imago, sed in ipsa gemma uelut inclusa pellucet. M E. Fortasse imaginantur buffonis similitudinem, quemadmodum in secta filicis stirpe imaginamur aquilam. Et quemadmodum pueri, quid non uident in nubibus? dracones ignem spirantes, montes igni candentes, armatos concurrentes. O G. Imò ne sis nesciens, nullus buffo uiuus euidētius exprimit seipsum, quàm illic erat expressus. M E. Haftenus perituli fabulas tuas, posthac alium quære, cui persuadeas de buffone. O G. Nihil mirum est Menedeme, te sic affectū esse. Nec mihi quisquam persuasurus erat, etiamsi totus ordo Theologorum asseuerasset, nisi his oculis, hisce inquam oculis uidissem, intuitus essem, comperissem. Sed interim mihi uideris satis incurius rerum naturalium. M E. Quamobrem? quia non credo uolare asinos? O G. An non uides, quàm ludat artifex natura in omnium rerum coloribus ac formis exprimendis, quum alijs quidem in rebus, sed præcipuè in gemmis? deinde quàm admirandas uires gemmis illis indidit prorsus incredibiles, ni cominus experiētia faceret nobis fidem? Dic mihi, crediturus cras chalybem intantum à magnete attrahi, & rursus ab eodē de pelli sine contactu, nisi uidisses oculis? M E N. Profectò nunquā, etiam si decem Aristoteles mihi deierassent. O G. Ne protinus igitur fabulosum clames, si quid audis nondum experimento cōpertum.

pertum.^a In ceraunia fulminis uidemus imagi-
 nem, in pyropo uiuum ignem, in chalaxia gran-
 dinis & speciem & rigorem, etiam si cōiicias
 in mediū ignem: in smaragdo profundas ac pel-
 lucidas maris undas: carcinias cancri marini
 speciem imitatur, echites uiperæ, scarites scari-
 piscis, hieracites accipitris, geranites gruis col-
 lum effictum exhibet: ægophthalmus caprinū
 oculū ostendit: est qui suillum, est qui tres simul
 hominis oculos: lycophthalmus lupi pingit ocu-
 lum quatuor coloribus, rutilo & sanguineo, in
 medio nigrum candido cingitur: cyameam ni-
 gram si aperias, fabam in medio reperies: dryi-
 tes truncum arboris effingit, & ligni in mo-
 dum ardet quoq: cissites & narcissites hæderā
 pingit, astrapias fulminis radios è medio candi-
 do seu cyaneo iaculatur: phlegontites incendiū
 intus ostendit, quod nō exeat: in anthracitide ui-
 deas scintillas quasdam discurre: crocias cro-
 ci colorē reddit, rhodites rosæ, chalcites æris:
 aëtites aquilā exprimit, cauda candicante: taos
 pauonis picturā habet, chelidonia aspidis: myr-
 mecites innatam habet formicæ repentis ima-
 ginem: cantharias scarabeum totum expri-
 mit: scorpites scorpion mirè depingit. Sed quid
 ego hæc persequor, quæ sunt innumera, quum
 nulla sit naturæ pars uel in elementis, uel in a-
 nimentibus, uel in plantis, quam illa ueluti la-
 sciens non expresserit in gemmis? Miraris

in hac gemma buffonem expressum? M E. Miror naturæ tantum esse ocij, ut sic ludat omnium rerum imitatione. O G. Voluit exercere curiositatem humani ingenij, nosq; uel sic ab ocio propellere. Et tamen quasi nihil sit quo fallamus tedium temporis, insanimus in moriones, in aleas, in præstigiaryum ludibria. M E. Verissima prædicas. O G. Addunt quidam non leues, hoc gemmarum genus si admoueas aceto, innatare motis etiam membris. M E. Cur buffonem addunt Virgini? O G Y. Quia hæc spurcitiem omnem, uirulentiam, fastum, auaritiam, & quicquid est terrenarum cupiditatum, uici, calcavit, extinxit. M E. Væ nobis qui tantum buffonum geramus in pectore. O G. Puri erimus, si sedulo colamus Virginem. M E. Quomodo gaudet colis? O G. Gratissimum illi cultum præstiteris, si fueris imitatus. M E. ^b Numero dixisti, sed istud perdifficile est. O G. Est sanè, sed idem pulcherrimum. M E. Agè, perge quod cœperas. O G. Deinde commonstrat aureas argenteasq; statuas. Hæc, inquit, merè aurea est, hæc argentea inaurata: addit singulis pondus, precium, ac doni autorē. Cùm ad singula mirabundus gratularer Virgini tam beatam opulentiam, mystagogus, Quoniam, inquit, uideo te pium spectatorem, non arbitror æquum, ut te quicquam celem, uidebis quæ Virginis sunt secretissima: simulq; depromit ex ipso altari mundum rerum
admi-

admirabilem, cuius singulas partes si pergam
 recensere, dies hic non suffecerit narrationi. Sic
 illa sanè peregrinatio mihi felicissimè cessit.
 Expletus sum affatim spectaculis, & hoc in-
 æstimabile donū mecum aufero, pignus ab ipsa
 Virgine datū. M E. Nullum ne fecisti periculū
 quid ualeat lignum tuum? O G. Feci: in diuerso-
 rio quodam ante triduiū reperi quendam mente
 captum, cui iam parabantur uincula, lignū hoc
 suppositū est illius cruciali clam ipso, obdor-
 miit somno profundo pariter ac prolixo, manè
 surrexit integræ mentis. M E N. Non fuerat
 phrenesis, sed^e parœnia fortassis. Huic malo so-
 let mederi somnus. O G. Cūm libebit iocari Me-
 nedeme, fac aliam tibi quæras materiam: in di-
 uos iocis ludere nec pium est, nec tutum. Imo
 uir ipse narrabat sibi in somnis apparuisse mu-
 lierem admiranda specie, quæ poculū ipsi por-
 rexerit. M E. Elleborum opinor. O G. Istuc in-
 certum est, illud certissimū, hominē mentis esse
 compotem. M E. Præteristi Thomam Cantua-
 riensem archiepiscopum? O G. Minimè gentiū.
 Nulla peregrinatio religiosior. M E. Audire ge-
 stio, nisi molestum est. O G. Imò te quæso, ut au-
 dias. Cantū dicitur ea pars Angliæ, quæ Gal-
 liam & Flandriam spectat. Huius metropolis
 est Cantuaria. In ea sunt duo monasteria penè
 contigua, utrumq; Benedictinos habet. Id quod
 habet diuī Augustini titulū, uidetur antiquius:

hoc quod nunc appellatur diui Thomæ, sedes archiepiscopi fuisse uidetur, ubi cum paucis electis monachis uitam ageret, quemadmodum & hodie præsules habent ædes ecclesiæ contiguas, sed ab ædibus reliquorum canonicorū semotas. Olim enim ferè tum episcopi, tum canonici, monachi erant. Id arguunt manifesta rerū uestigia. Templum autem diuo Thomæ sacrū tanta maiestate sese erigit in cælum, ut procul etiam intuentibus religionē incutiat. Itaq; nunc suo splendore uicini luminibus officit, & locū antiquitus religiosissimū uelut obscurat. Turres sunt ingentes duæ, procul ueluti salutantes aduenas, miroq; nolarū ænearū boatu longè lateq; regionem uicinam personantes. In uestibulo templi, quod est ad Austrum, stant saxo sculpti tres armati, qui manibus impijs uirum sanctissimū trucidarunt: addita sunt gentis cognomina, Tusci, Fufci, Berri. M E. Cur tantum honoris habetur impijs? O G. Videlicet idem honoris habetur ijs, quod habetur Iudæ, Pilato, Caiphæ, cohorti militū sceleratorū, quos operose sculptos uides in auratis altaribus. Adduntur cognomina, ne quis posthac usurpet gloriæ causa. Ingeruntur oculis, ne quis aulicus posthac iniiciat manus uel in episcopos, uel in possessiones ecclesiæ. Nam tres illi satellites à peractio facinore uersi sunt in rabiem, nec reddita mens est, nisi implorato Thomæ sanctissimi fauore.

M E.

ME. O perpetuam martyrū clementiam. O G. Ingressis aperit sese spaciōsa quædam ædificij maiestas. Ea pars quoslibet recipit. ME. Nihil ne illic uisendum? O G. Nihil præter structuræ molem, & libros aliquot columnis affixos, in quibus est Euangelium Nicodemi, & sepulchrum nescio cuius. ME. Quid deinde? O G. Y. Cancelli ferrei sic arcant ingressum, ut conspectum admittant eius spaciij, quod est inter extremam ædem & chori, quem uocant, locum. Ad hunc conscenditur multis gradibus, sub quibus testudo quædam aperit ingressum ad latus septentrionale. Illic ostenditur altare ligneū diuæ Virgini sacrū, pusillum, nec ulla re uisendū, nisi monumento uetustatis, luxum hisce temporibus exprobrante. Illic uir pius dicitur extremum uale dixisse Virgini, quum mors immineret. In ara est cuspis gladij, quo præfectus est uertex optimi præsulis, ac cerebrum cōfusum, uidelicet quò mors esset præsentior. Huius ferri sacram rubiginem amore martyrīs religiose sumus exosculati. Hinc digressi subimus^d cryptoporticū: ea habet suos mystagogos: illic primum exhibetur caluaria martyrīs perforata, reliqua tecta sunt argento, summa cranij pars nuda patet osculo. Simul ostenditur plumbea lamina Thomæ Acrensis titulū habēs insculptū. Pendent ibidem in tenebris indusia cū icina, cingula, subligariaq; quibus antistes ille subigebat

carnem suam, ipso aspectu horrorem incutientia, nobisq; mollitiem ac delicias nostras exprobrantia. M E. Fortassis & monachis ipsis. O G. Ist hac de re nec affirmare possum, nec negare, nec refert quidem mea. M E. Vera narras. O G. Hinc redimus in chori locum. Ad latus septentrionale referantur arcana, dictu mirū, quantū ossium illinc prolatum sit, caluaria, menta, dentes, manus, digiti, integra brachia, quibus omnibus odoratis fiximus oscula: nec erat futurus finis, nisi qui mihi tum comes erat eius peregrinationis parum cōmodus, interpellasset ostentandi studiū. M E. Quis iste? O G. Anglus erat nomine Gratianus Pullus, uir eruditus ac pius, sed minus affectus erga partem hanc religionis quàm ego uolebam. M E N. Vicleuita quispiam opinor. O G. Non arbitror, etiam si libros illius legerat, incertum unde nactus. M E. Is offendit mystagogum? O G. Prolatū est brachium adhuc carnem habens sanguinolentā, huius osculū exhorruit, ac uultu quoq; tædiū quoddam præ se ferebat. Mox sua recondidit mystagogus. Hinc spectauimus altaris tabulam & ornamenta, mox quæ sub altari fuerant recondita, opulenta omnia: diceres Midā & Cræsum fuisse mendicos, si spectares uim auri atque argenti. M E. Hic nihil osculorum? O G. Non, sed aliud uotorum genus tetigit animum meum. M E. Quod nam? O G. Suspirabā domi meæ nihil esse taliū reliquia-

reliquiarum. M E. *Sacrilegum uotum.* O G. *Fateor, & supplex ueniam precatus sum à diuo priusquam pedem efferrem templo. Post hæc ducimur in sacrariū, Deus bone, quæ illic pompa uestium holosericarum, quæ uis candelabrorum aureorū. Ibidem uidimus pedum diui Thomæ. Videbatur arundo lamina argentea obuestita: minimū erat ponderis, nihil operis, nec altius quàm usq; ad cingulum.* M E. *Nulla crux.* O G. *Nullam uidi. Ostensum est pallium, holosericum quidem, sed crasso filo, nullo auro, gemmisue insigne. Aderat & sudariū, sudoris ex collo contracti, manifestasq; sanguinis notas retinens. Hæc uetustæ frugalitatis monumēta libenter sumus exosculati.* M E. *Ista nō ostenduntur quibuslibet.* O G. *Nequaq; ò bone.* M E. *Vnde tibi tantū est habitū fidei, ut nihil arcani celaretur.* O G. *Erat mihi nō nihil notitiæ cū R. P. Guilhelmo Vuaramo archiepiscopo, is me tribus uerbis commendauit.* M E. *Ex multis audio uirum singulari præditum humanitate.* O G Y. *Quin potius dicas ipsam esse humanitatem, si noris. Iam ea doctrina, ea morum sinceritas, ea uitæ pietas, ut nullam absoluti præsulis dotem in eo desideres. Ab his igitur deducimur ad superiora. Nam post altare summū rursus uelut in nouum templum ascenditur. Illic in sacello quodā ostenditur tota facies optimi uiri inaurata, multisq; gemmis insignita. Hic casus quidā*

inopinatus penè totam illam felicitatem inter-
 turbauit. M. E. Expecto quid mali dicas. O G Y.
 Hic minimū inijt gratiæ comes meus Gratia-
 nus. Is à precatiūcula rogauit mystagogum as-
 fessorem: Hæc, inquit, bone pater, uerūm ne est
 quod audio, Thomam, dum uiucret, fuisse beni-
 gnissimum erga pauperes? Verissimū, inquit il-
 le: cœpitq; multa de illius erga tenues benefi-
 centia cōmemorare. Tum Gratianus: Non ar-
 bitror eum affectum in illo mutatum esse, nisi
 fortè in melius. Assensus est mystagogus. Rur-
 sum ille: Quum igitur uir sanctissimus tam li-
 beralis fuerit in egenos, cūm adhuc pauper es-
 set, & ipse præfidijs pecuniarū egeret ob cor-
 pusculi necessitatem, an non putas æquo ani-
 mo laturum nunc, quum tam opulentus sit, nec
 ullius egeat, si qua mulier paupercula, domi ha-
 bens liberos famelicos, aut filias ob dotis ino-
 piam de pudicitia periclitantes, aut maritum
 morbo decumbentem, omnibusq; præfidijs de-
 stitutum, precata ueniam, detrahat ex his tan-
 tis opibus aliquam particulam subleuandæ fa-
 milia, uelut à uolente sumens uel dono uel mu-
 tuo? Ad hæc cūm nihil responderet assessor ca-
 pitis aurei, Gratianus, ut est uehemens, Ego,
 inquit, planè confido sanctissimum uirum etiam
 gauisurum, quòd mortuus quoq; suis opibus sub-
 leuaret inopiam pauperū. Ibi mystagogus cor-
 rugare frontem, porrigere labra, Gorgoneis
 oculis

oculis nos obtueri, nec dubito quin sputo conuicijsq; nos eiekturus fuerit è templo, nisi cognouisset nos ab archiepiscopo cõmendatos. Equidem utcunq; placavi blandis uerbis iram hominis, negans Gratianum quicquam horum ex animo loqui, sed suo more ludere, simulq; drachmas aliquos deposui. M. E. Ego sanè tuam pietatem uehementer approbo. Verũ mihi nõnunquam seridò uenit in mentem, quo colore possint excusari à crimine, qui tantum opum insumunt templis extruendis, ornandis, locupletandis, ut nullus omnino sit modus. Fateor in sacris uestibus, in uasis templi, deberi cultui solenni suam dignitatem, uolo & structuram habere maiestatem suam. Sed quorsum attinent tot baptisteria, tot candelabra, tot statuæ aureæ, quorsum organorum, quæ uocant, immensi sumptus? nec unicis interim contenti sumus. quorsum ille musicus hinnitus, magno censu conducendus, cum interim fratres & sorores nostræ, uiuæq; Christi templa situ fameq; contabescant? O G Y. In his quidem nemo uir pius ac prudens modum non desiderat: uerũ quoniam hoc uitium ex immodica quadam pietate nascitur, fauorẽ promeretur, præsertim quoties in mentem uenit diuersus morbus istorum, qui templa suis opibus spoliant. Ista ferè donantur à potentibus ac monarchis, deterius peritura in aleam ac bellum. Et si quid hinc alienes, primũ habetur

pro sacrilegio, deinde contrahunt manus suas qui dare solent, insuper & inuitantur ad rapinam. Igitur harũ rerũ magis illi custodes sunt, quàm domini. Deniq; malim uidere templũ sacra supellectile luxurians, quàm, ut sunt quædam, nuda, sordida, stabulis equorũ similia q̃; templis. M E. At legimus olim laudatos episcopos qui uasa sacra diuendiderunt, eaq; pecunia subuenerũt egenis. O G. Laudantur & hodie, sed laudantur tantũ, imitari nec licet, nec libet opinor. M E. Remoror tuam narrationem. Nunc expecto fabulæ catastrophem. O G. Accipe, paucis expediã. Inter hæc prodijt summus ille mystagogus. M E. Quisnam? Abbas loci? O G. Mitram habet, census habet abbaticos, solo nomine caret, & Prior dicitur ob id, quòd Archiepiscopus Abbatis loco est. Nam antiquitus quisquis erat eius ditionis Archiepiscopus, idem erat & monachus, M E. Equidem uel camelus appellari sustineam, si census esset Abbate dignus. O G. Mihi quidem uisus est uir pius iuxtã & prudens, neq; Scoticæ Theologiæ rudis. Is nobis aperuit thecam, in qua reliquũ sancti uiri corpus quiescere dicitur. M E N. Vidisti ossa? O G. Id quidem fas nõ est, nec liceret, nisi admotis scalis; sed auream thecã thecã contegit lignea, ea funibus sublata opes nudat inæstimabiles. M E. Quid audio? O G Y. Vilissima pars erat aurum, gemmis raris ac prægrandib. collucebant,

cebant, nitebant ac fulgurabant omnia: quædam
 superabât oui anserini magnitudinē. Ibi multa
 cum ueneratione circumstabant aliquot mona-
 chi, sublato tegumēto adorauimus omnes. Prior
 candida uirga demonstrabat contactu singulas
 gemmas, addens nomen Gallicum, precium, et
 autorem doni. Nam præcipuas monarchæ do-
 no miscrant. M E. Oportuit illum esse prædi-
 tum insigni memoria. O G. Rectè cōiectas, quan-
 quam iuuat & exercitatio, frequēter enim hoc
 agit. Hinc reducit in cryptoporticū. Illic domi-
 cilium habet Virgo mater, sed subobscurum, se-
 mel atque iterum ferreis cancellis circunsepta.
 M E N. Quid metuit? O G Y. Nihil, opinor, nisi
 fures. Nec enim unquam uidi quicquam diuitijs
 onustius. M E. Cæcas mihi diuitias narras. O G.
 Admotis lucernis uidimus plusq; regale specta-
 culum. M E N. Vincit opibus Parathalassiam?
 O G. Specie longè superat, abstrusa nouit ipsa.
 Hæc nō ostenditur, nisi magnatibus aut præci-
 puis amicis. Postremò reducimur in sacrarium,
 illic detractum est scrinium nigro contectum co-
 rio, depositum est in mensam, apertum est, mox
 omnes flexis genibus adorarūt. M E. Quid ine-
 rat? O G. Fragmenta quædam linteorū lacera,
 pleraq; mucci uestigium seruantia. His, ut aie-
 bant, uir pius extergebat sudorem à facie siue
 collo, pituitam à naribus, aut si quid esset simi-
 lium sordium, quibus non uacant humana cor-

puscula. Ibi meus Gratianus rursus non optimam iniit gratiam. Huic & Anglo, & noto, nec mediocris autoritatis viro, Prior benignus unum è linteolis obtulit dono, credens sese munus longè gratissimum offerre. Sed Gratianus hîc parum gratus, non sine fastidij significatione digitis contrectauit unum, & cōtemptim reposuit, porrectis labijs, ueluti poppysmū imitans. Nam hic illi mos erat, si quid offenderet, quod tamen cōtemnendum esse iudicaret. Meū animus simul & pudor, & timor discruciant. Prior tamen, ut est homo non stupidus, dissimulabat hoc factum, nosq; post oblatum uini poculum humaniter dimisit. Quum rediremus Londinum. M E N. Quid oportuit, quum iam non procul abesses à littore tuo? O G. Sic est. Sed ego littus illud perquam lubens fugi, magis infame fraudibus ac rapinis, quàm ullæ sunt Maleæ naufragijs. Dicam quod proxima uidi traiectione. Complures à littore Caletiensis scalmi deuehebamur ad nauem maiorem. In his erat Gallus quidam iuuenis, pauper ac panosus. Ab hoc exigunt dimidiū drachmæ. Tantum enim extorquent è singulis ob breuissimam uectationem. Ille excusabat paupertatem, isti per iocum explorant scilicet, ac detractis calceis inter suppectas soleas reperiūt decem aut duodecim drachmas, eas eripiunt palàm ridentes, & conuicijs ludentes in sceleratum Gal-

lum

lum. MEN. Quid iuuenis? O G. Quid aliud? Flebat. MEN. Num ex autoritate faciebant ista? O G. Prorsus eadem, qua furantur sarcinas hospitum, qua tollunt crumenas, si quando datur opportunitas. ME. Mirum est istos tantum audere facinus, tot testibus conscijs. O G Y. Sic assueuerūt, ut rectè fieri putēt. Spectabāt è maiore nauī complures in cymba, aderant aliquot Angli negotiatores, qui frustra obmurmurabant. Illi uelut in re faceta gloriabantur deprehensum sceleratū Gallum. ME. Ego istos maritimos fures ludens ac iocans subigerem in crucem. O G Y. Atqui talibus scatet utrunq; littus. Hic mihi coniecta, Quid domini faciant, ausint cum talia fures? Proinde posthac quaslibet ambages malim, q̄ illud compendiū. Ad hæc, quæ admodū ad inferos facilis descensus, sed reditus difficilimus, ita per hoc littus ingressus nō admodum facilis, exitus difficilimus est. Hærebāt Londini nauitæ aliquot Antuerpienses, cum illis decreueram me mari cōmittere. ME. Habet ea regio nautas aded sanctos? O G Y. Vt simia semper est simia, fatcor, ita nauta semper est nauta: uerū si ad hos conferas qui raptō uiuere didicerūt, angeli sunt. ME. Meminero, si quādo me quoq; libido ceperit eam insulam inuisendi. Sed in uia redi, unde te deduxi. O G. Ergo Londinū petentibus haud procul à relicta Cantuaria, occurrit uia uehementer caua simul & an-

gusta, præterea decliuſ ſic utrinq; abrupto aggere, ut non poſſis effugere: nec uitari poteſt, quin hæc facias iter. Ad eius uicæ læuum latus eſt mendicabulum aliquot ſeniculorū: ab ijs procurrat aliquis, ſimulatq; ſentiūt aduenientē equitem, conſpergit aqua ſacra, mox offert calcei ſummā partem obuinctam æreo circulo, in quo uitrum eſt gemmæ ſpecie. Exoſculati dant nummulum. M E. In eiufmodi uia malum mendicabulum ſeniculorū, quàm gregem ualentium latronum. O G. Gratianus equitabat mihi ſiniſter, propior mendicabulo: conſperſus eſt aqua, tulit utcunq;. Vbi porrigeretur calceus, rogabat quid ſibi uellet. Ait calceum eſſe S. Thomæ. Incanduit homo, & ad me uerſus, Quid, inquit, ſibi uolunt hæc pecudes, ut oſculemur calceos omnium bonorum uirorum? Quin eadem opera porrigunt oſculandum ſputum, aliaq; corporis excremēta. Miſerebat me ſeniculi, datoq; nummulo conſolatus ſum tristem. M E. Mea ſententia, non omnino præter cauſam incanduit Gratianus. Si calcei ſoleæq; ſeruarētur ut argumentum frugalis uitæ, non improbarem: cæterū impudens mihi uidetur, ſoleas, calceos, & ſubligaria cuiquam oſculanda obtrudere. Nam ſi quis id ſua ſponte faciat ex ingenti quodam pietatis affectu, uenia dignum arbitrer. O G. Præſtabat iſta non fieri, ne quid diſſimulem: uerū ex his rebus quæ ſubito corrigi nō poſſunt, ſoleo ſi
quid

quid inest boni decerpere. Delectabat interim animū meum illa contemplatio, uirum bonū esse similem oui: malū, noxiæ bestię. Vipera posteaquam perijt, mordere quidem nō potest, odor tamen sanieq; inficit: ouis cū uiuit, lacte nutrit, lana uestit, fœtura ditat: mortua porrigit utile corium, totaq; esculenta est. Itidem uiri feroces, & huic mundo dediti, dum uiuunt, omnibus incōmodi sunt, mortui strepitu nolarum, ambitiosa sepultura molesti sunt uiuis, nonnunquam & successorum inaugurationibus, hoc est, nouis exactionibus: probi uerō nulla non ex parte magnam omnibus de se præbent utilitatem. Velut hic diuus, dum in uiuis esset, exemplo, doctrina, monitis ad pietatem inuitabat, consolabatur destitutos, subleuabat egenos: ac mortui penè maior utilitas. Extruxit hoc locupletissimum templum, sacerdotū ordini per uniuersam Angliam plurimum autoritatis conciliauit. Hoc deniq; calcei fragmentum alit egenorum conuenticulum. MEN. Est quidem ista pia contemplatio: sed demiror te, quum isto sis animo, nunquam inuisisse antrum S. Patricij, de quo prodigiosa quædam uulgo iactant, nec mihi satis uerisimilia. O G. Imò nulla hîc tam prodigiosa potest esse narratio, quin res ipsa superet. MEN. Ergo illuc quoq; penetraſti? O G. Enauigauī paludem uerè Stygiam, descendi in fauces Auerni, uidi quicquid apud inferos ge-

ritur. M E. Bearis me, si non grauaberis referre. O G. Sit hoc colloquij nostri proæmum, satis, ut arbitror, prolixum. Eo domũ, ut iubeam adornari cœnam: nam adhuc impransus sum. M E N. Cur impransus? Num religionis gratia? O G. Minimè, sed inuidiæ causa. M E. Num inuides uentri tuo? O G. Imò rapacibus cauponibus, qui quum nolint quod æquum est apponere, tamen non uerentur ab hospitibus quod iniquum est exigere. Eos sic ulcisci solco. Si spes datur cœnæ lautioris uel apud notũ, uel apud pandocheum paulò minus sordidum, in prandio laborat mihi stomachus. Sin prandium obtulit fortuna quale uolo, sub cœnam incipit dolere stomachus. M E N. Non pudet uideri parcum ac sordidum? O G. Menedeme, qui talibus in rebus pudoris impendium faciunt, crede mihi, malè collocant sumptum. Ego meum pudorem alijs usibus seruare didici. M E. Iam sitio reliquũ fabulæ: quare me in cœna expecta conuiuam, ibi narrabis commodius. O G. Equidem habeo gratiam, quòd ultrò tmet offers conuiuam, quum multi uehementer rogati pernegent: sed hæc tibi conduplicabitur gratia, si hodie domi cœnes. Nam mihi tempus hoc sumetur salutandæ familiæ. Cæterum habeo consilium utriq; nostrũm cõmodius. Cras mihi uxoriq; meæ domi tuæ adornato prandiũ, tum uel usque ad cœnam proferentur fabulæ, donec te

fatearis

fatearis iam esse saturū, & si uoles, ne in cœna quidem te destituemus. Quid scabis caput? Tu para, nos bona fide ueniemus. M E. Malim inemptas fabulas. Verūm agè prandiolum dabitur, sed insipidum, nisi tu bonis fabulis condias. O G. Sed heus tu, nōne titillat te animus ut has peregrinationes obeas? M E. Fortasse titillabit, ubi tu proraueris: nūc ut affectus sum, sat habeo stationes obire Romanas. O G. Romanas, qui Romā nunq̄ uideris? M E. Dicam. Sic domi obambulo, ingredior conclaue, curoq̄; ut salua sit filiarū pudicitia. Rursus hinc in officinam, contemplor quid agant famuli famulæq̄; inde in culinam, circumspiciens si quid opus sit admonitu: hinc aliò atq; aliò, obseruans quid agant liberi, quid uxor, sollicitus ut omnia sint in officio. Hæc mihi sunt stationes Romanæ. O G. At ista pro te curaret diuus Iacobus. M E. Ut ipse curam ista, præcipiunt sacræ literæ: ut diuis committam, nusquam legi præceptum.

Scholia.

- a ¶ Imbricatis, id est, imbricum specie uariatis. Vide Pliniū lib. 9. cap. 33. de mira uarietate concharū. b ¶ Culmeis, è stramine factis. c ¶ Oua serpentū. (Significat globulos, quibus utuntur ad numerandas preces. Sic enim oua serpentum quum prodeunt, cohærent. d ¶ Os oblinere, pro fallere. Vide Chiliad. e ¶ Impia persuasio.) Ironia est, quum sit ad

modum pia. f ¶ *Ἐαὐτόφρανον*, id est, ab ipso scriptam, quemadmodū oracula dicuntur *αὐτόφωνα*, ab ipso deo reddita uoce. Verg. Ipsa canas oro. g ¶ *Aegidio missam.*) Nota est fabula de Carolo Magno, cui cū desperaret ueniam admissorum, S. Aegidius impetrauit syngrapham ab angelo, continentem hunc uersiculum: Aegidij merito Caroli peccata remitto.

h ¶ *Lapides hoc nomine infames.*) Sentit de Lydio lapide, qui dicitur index, is prodit aurū subæratum aut imitatitium. Lege apud Ouid. fabulam de Batto in lapidem uerso. i ¶ *Aedituum*, quem ueteres, ut indicat Varro, *æditumū* uocabāt, custos erat tuendæ sacræ ædis.

k ¶ *Cataphracto*, id est, graui armatura munito.

l ¶ *Habet sacrum ignem.*) Hoc enim nomine sanctum illum amabilem, reddidere formidabilem: quemadmodū Ioannem Baptistam, præter alios, morbo comitali, Hubertū hydrophobo, item alios alijs malis. Et hæc uertimus in quæstum nostrum, cuius studiosiores sumus, quàm seruandarum animarū.

m ¶ *ἀπόδειξις*, demonstratio, quæ propriè fit mathematicis per literas depictas.

n ¶ *Telos*, id est, tributum, siue uestigal.

o ¶ *Mystagogus*, qui ostendit arcana, qui *ἱεροφάντα* dicitur.

p ¶ *Ex mundo, ex ornamentis.* Dicitur autē *mūdus muliebris*. q ¶ *Cor in genua.*) Est *Iliados* *ο, τὰ ῥησάου, πᾶσι μὲν δὲ παρὰ ποσειδάων*

οὐ καὶ περὶ τοῦ θυμῶς. Id est, *Expauerūt, omnibus autem in pedes decidit animus.* r ¶ *Ex suo dimenso, id est, ex modo præscripto. Romanus enim pontifex è dolio promit, episcopis certus modus præscriptus est.* s ¶ *Apud inferos.)* Nam ad purgatorium nunc prorogant relaxationes, ubi nullus est dies, & tamen dies uocāt. t ¶ *Danaidum dolium.)* Vide prouerbiū. u ¶ *Limis, id est, oculis obliquis ac semiclausis, quomodo se affici leones indignātur.* x ¶ *Auro Tagi.)* Tagus inter fluuios aurificos cōmemoratur. y ¶ *Hamaxiæū.)* Hamaxiæa Græcis dicuntur prægrandia, quasi quæ plaustri iustum onus sint. z ¶ *Colossæum.)* Colossi dicuntur imagines ad miraculum usq; grandes. a ¶ *In cœraunia.)* Vide Plinium de gemmis. b ¶ *Numero dixisti, id est, expedite, & compendio.* c ¶ *Parænia, id est, deliratio ex uino.* d ¶ *Cryptoporticus, id est, subterranea porticus, quæ paratur aduersus æstum solis.*

ΙΧΘΥΟΦΑΓΙΑ.

LANIO, ET SALSAMENTARIUS.
L A. Dic mihi insulsissime Salsamentarie, nondum emisti restim? **S A L.** Restim Lanio? **L A.** Ita restim. **S A L.** Cui tandem rei? **L A.** Cui, nisi suspendio? **S A L.** Emant alij, me nondum usq; ad cōtædet huius uitæ. **L A.** At breui tædebit. **S A L.** In uatem ipsum ista uertat Deus aliquis potius. Sed quid est mali? **L A.** Si nescis, dicam.

Instat tibi tuisq; planè Saguntina, quod aiunt, fames, ut res prorsus sit uobis ad laqueum reditura. S A L. Bona uerba Lanio. Ista sint hostibus nostris. Vnde nobis ex Lanio repentè prodisti Pythius quispiam, ut diuines tantà calamitatem? L A. Non est diuination, ne tibi blandiaris, res ipsa adest in foribus. S A L. Enecas, æderem si quid habes. L A. Aedam tuo magno malo. A Romano senatu uenit edictū, ut posthac liberum sit cuiq; uesci quibus uelit. Quid igitur tibi tuoq; ordini restat, nisi bulimia cum putribus falsamentis? S A. Per me quidem uel limacibus, uel urticis uescatur, qui uolet. At num interdicitum est cuiquā, ne uescatur piscibus? L A. Non, sed data potestas uescendi carnibus quibus fuerit collibitū. S A. Siue uana prædicas, tu potius dignus es suspēdio: siue uera, tibi potius parandus funis. Nam mibi posthac spero quæstum uberiorem. L A. Imò prouentū uberrimū, sed esuritionis usq; ad saturitatem: aut si mauis audire lætiora, posthac longè mundius uiues, neq; quod soles, ² cubito nasum emunges pituitosum & scabie fruticantē. S A. Obc^buenimus ad summū, cæcus conuicia iacit in luscum, quasi uerò quicq; apud laniones purius sit ea parte corporis, quæ dicitur semper ^c lotione superior. Vtinam uerum esset quod annuncias, at uere orne me conijcias in falsum gaudium. L A. Tibi quidem nimiū uera nuncio. Sed unde tibi quæstum

stum promittis uberiorē? S A. Quoniam eò uideo recidisse mores hominum, ut quod uctitum sit, impotentius appetant. L A N. Quid tum postea? S A L. Quia plures abstinebunt ab esu carniū, ubi permissa est uescendi potestas, nec ullum erit lautum conuiuium absque piscibus, quemadmodū apud priscos fieri consuevit. Itaque carniū esum permissum gaudeo, utinam & piscium esus esset interdictus, auidius his uescerentur homines. L A. Pium mehercule uotum. S A L. Hoc optarem, si, quod tu facis, nihil aliud spectarem q̄ pecuniæ lucrum, cuius amore tu crassam istam & carniuorā animā^d dijs manibus deuouisti. L A. Salsus es totus, quum insulsa sit oratio. S A. Quæ ratio cōmouit Romanos, ut tot seculis obseruatam legem carnariam relaxarint? L A N. Nimirum hoc ipsa res iandudum illis persuasit. Reputāt id quod est, per salsamentarios inquinari ciuitatem, infici terram, flumina, aërem, & ignem, & si quod aliud est elementum, corrumpi corpora mortaliū; ex piscium enim esu corpus impleri putribus humoribus: hinc febres,^e tabes, podagræ,^f epilepses, lepræ, & quid nō malorum? S A L. Dic igitur mihi Hippocrates, cur in ciuitatibus bene institutis uctitū est intra mœnia mactare tauros ac fues? Rectius etiā consuleretur saluti ciuium, si nec pecudes iugularentur. Cur lanys describitur certus locus, ne si passim uiuant,

totam urbem reddant pestilentem? An est ul-
 lum fœtoris genus corrupto arimantium cruo-
 re sanieq; pestilentius? L A. Aromata mera sunt
 si ad piscium putorem conferas. S A. Tibi qui-
 dem, opinor, aromata mera sunt, at nō idem ui-
 sum magistratibus, qui uos ab urbe submouent.
 Porro quàm suauiter oleant uestræ istæ lanie-
 næ, declarant hi qui naribus obturatis præte-
 reunt: declarant uulgò, qui malunt habere uici-
 nos decem lenones, quàm unum lanionem. L A.
 At uobis ad abluenda putria salsamenta, nec la-
 cus nec amnes toti sufficiūt: uerèq; quod dici so-
 let, inaniter aquam consumitis. Scmper enim pi-
 scis piscem olet, etià si unguētis oblinas. Quid
 autem mirum mortuos sic olere, cum pleriq; ui-
 ui mox ut capti sunt oleant? Carnes Smuria cō-
 dītæ seruantur multos in annos, adeò non pu-
 tentes, ut aromaticum quiddam redoleant. Rur-
 sus uulgari sale condītæ durant absq; fœtore.
 Duratæ fumo uentōue nihil molesti odoris con-
 trahunt. Hæc omnia si pariter adhibeas pisci,
 nihil aliud quàm piscem olebit. Vel hinc corij-
 ce, nullum esse putorem cum pisciū fœtore con-
 ferendum, quòd ab his putrefit etià ipse sal, in
 hoc à natura datus, ut à rebus arceat putrefa-
 ctionē, dum genuina ui claudit, constringitq; si-
 mul & excludens quod extrinsecus noxam af-
 ferre possit, & humores intus unde putrefactio
 poterat oriri desiccans: in solis piscibus sal non
 est sal.

est sal. Nostras ædes fortassis aliquis delicatior præteriens obturat nares, at nemo sustinet in cymba sedere, in qua uestra sunt salsamenta. Viatori si quando occurrunt plaustra onusta salsamentis, quæ ibi fuga? quæ narium obturatio? quæ sputa? quæ excreatio? Et si quæ fieri possit, ut salsamenta pura in urbem aducherentur, quemadmodum nos macellatorum bouum carnes apportamus, lex non dormiret: nunc quid facias ijs quæ putria sunt etiã cum comeduntur? Et tamen quoties uidemus ab hægoranomis damnatas merces uestras conijci in flumen, uobis indicta multa? Id uerò sæpius etiam fieret, nisi illi corrupti per uos magis spectarent priuatum commodum, quàm publicam salutem. Nec hac tantum parte nocetis reipub. sed impia conspiratione uetatis, ne aliunde pisces recetiores aduehantur in ciuitatem. S A. Quasi uerò nullus unquam uiderit multa percussum lanionem, quod porcum insyncerum, & linguæ maculis lepræ uitium profitentem uendiderit, aut quod ouem aquis cœnoue suffocatã, aut alioqui uerminantes armos, lotionem & circumlito recenti cruore uitium dissimularit. L A. Atqui nullum ex nobis tale extat exemplum, quale nuper ex uobis: ex unica anguilla crusto panis incocta, periere nouem conuiuæ. Talibus obsonijs uos instruitis mensas ciuium. S A. Casum narras, qui nemini uitari possit, si fortuna uelit. At uobis penè

quotidianum est, pro cuniculis altilis feles uendere, pro leporibus canes, si per auriculas & pedes hirsutos liceret. Quid autem commemorarem artocrea ex humanis carnibus confecta? L A. Tu quod in me damnabas, casus & hominum uitia mihi opprobras, tueantur ista qui cōmittunt: ego quæstum cum quæstu confero. Alioqui damnentur & olitores, quòd interdū imprudentes pro caule uendant cicutam aut aconitum: damnentur & pharmacopolæ, quòd interdum pro remedijs porrigunt uenena. Nulla est ars tam inculcata, quin isthæc incidant mala. Vos cum omnes officij numeros impleueritis, uenenū est quod uenditis. Siⁱ torpedinem, si^k hydrum, si^l leporem marinū retibus admixtum cum cæteris uenderetis, casus esset, nō crimen: nec magis imputari poterat uobis quàm medico, qui nōnunq̄ occidit ægrū quem curat. Ferri poterat hoc malū, si mensibus duntaxat hybèrnis extruderetis uestra purulenta: rigor temporis mitigaret pestilentiam. Nunc æstatis incendio putrem additis materiam, autumnum per se nocentem redditis nocentiorum. Cumq̄ iam se renouat annus, & humores conditi sese rursus proferunt, nō absq̄ corporum periculo, ibi uos totos menses duos tyrannidem occupatis, et anni renascentis infantia accersito senio uitiat. Quumq̄ hoc meditetur natura, ut corpora succis insalubrib. repurgata, nouis succis repu-

repubescant, uos ingeritis meros putores me-
 rasq; sanies, & si quid est in corporibus uitij,
 augetis malum malo adijcientes, & bonos in-
 super corporis succos corrumpentes. Tolerari
 poterat hoc quoq; si tantū corpora uitaretis:
 nunc quoniam ex ciborū differentijs uitiantur
 animorū organa, fit ut ipsi uitentur animi. Ta-
 les ferè uideas homines istos pisculentos, qua-
 les sunt ipsi pisces, pallent, olent, stupent, muti
 sunt. S A. O nouum Thaletem. Quid igitur sa-
 piunt qui betis uicitant? nimirū quantum ipsæ
 betæ. Quid sapiunt qui boues, & oues, & ca-
 pras deuorant? nimirū quod boues, oues, & ca-
 præ. Vos hædos pro delitijs uenditis, & tamē
 hoc animal ut est morbo comitiali obnoxiiū, ita
 gignit eundem morbum in his qui gaudent esis
 carniū. An non præstabit falsamentis placare
 latrantem stomachū? L A. Quasi solum hoc
 mentiti sint rerum naturalium scriptores. Et si
 maximè uerum sit quod narrant, corporibus
 morbo obnoxijis sæpe quæ per se optima sunt,
 pessima sunt. ^m Hæcticis ac ⁿ phthysicis uendi-
 mus hædos, ^o non uertiginosis. S A. Si piscium
 esus tantam perniciem adfert rebus mortaliū,
 cur nobis præsulum ac principū sententia licet
 toto anno nostras merces diuēdere, uobis bonā
 anni partem indictæ sunt feriæ? L A. Istud quid
 mea refert? Fortassis hoc procuratū est à malis
 medicis, quò quæstus ipsis esset uberior. S A L.

Quos malos medicos mihi cōmemoras, cūm nul-
 li sint piscibus hostes æquè capitales? L A. Ne
 quid erres ô bone, nō faciunt hoc studio uestri,
 nec amore piscium, cūm ab his nulli religiosius
 abstineant, suum agunt negocium. Quò plures
 tuſſiunt, languēſcunt, ægrotant, hōc illis annona
 benignior est. S A. Medicis hīc non patrocina-
 bor, ipsi suam uicem ulciscuntur, si quando in
 casses illorū incideris. Mihi pro mea causa suf-
 ficit ueterum sanctimonia, uitæ probatissimo-
 rum autoritas, episcoporum maiestas, publica
 Christianarum gentium consuetudo, quos om-
 nes si damnabis insanicæ, malo cum illis insani-
 re, quàm cum lanijs esse sobrius. L A. Tu recu-
 sas patronus esse medicis, ego nolim esse crimi-
 nator aut censor ueterū publicæ ue consuetu-
 dinis. Ista uenerari soleo, non incessere. S A L.
 Isto quidem nomine cautus es uerius, quàm pius
 lanius, nisi te prorsus non noui. L A. Meo iudi-
 cio sapiunt, qui cauent, ne quid habeant rei cum
 his qui fulmen habent in manibus. Attamen
 quid ex meis Biblijs, quæ populari lingua uer-
 sa nonnunq̄; lego, sentiam, non tacebo. S A. Ut
 nunc fies ex lanione Theologus. L A. Arbitror
 primos illos homines simulatq; ex uda argilla
 prodierunt, fuisse corpore salubri ac succulen-
 to. Id declarat illorum uiuacitas. Deinde para-
 disum fuisse locum multò cōmodissimū, situ cœ-
 loq; saluberrimo. Tali loco talia corpora, uel
 aëri

aëris haustu, herbarū, arborū ac florum undiq; aspirantium fragrantia, citra cibum ullum potuisse uiuere, præsertim cum ultra citra sudorem hominis affatim tellus effunderet omnia, nec morbus esset ullus, nec senium. Cultus enim talis horti uoluptas erat uerius, quàm labor. S A. Adhuc uerisimilia prædicas. L A. Ex tam uario horti feracissimi prouentu, nihil interdictum est præter unicam arborem. S A. Verisimum est. L A N. Idq; non ob aliud, nisi ut per obedientiam agnoscerent dominū & conditorem suum. S A. Rectè. L A. Quin & illud arbitror, recentē terram omnia progenuisse feliciora meliorisq; succi, quàm nunc gignit senescens ac propemodū effœta. S A. Esto. L A. Idq; præcipuè in Paradiso. S A. Haud dissimile ueri. L A. Illic igitur nesci, uoluptatis erat, nō necessitatis. S A. Audiui. L A. Et abstinere à laniandis animantibus, humanitas erat, nō sanctitas. S A. Nescio. Animantiū esum à diluuiō permissum lego, prius interdictum non lego. Quorsum autē attinebat permittere, si iam permissus erat? L A. Quare nō uescimur ranis? Non quia uetitæ, sed quoniā abhorremus. Quis scis, an Deus illic admonuerit, quē cibum requireret humana fragilitas, nō quem permetteret? S A. Nō sum ariolus. L A. Atqui in ipso statim cōditō hominis initio legimus: Dominamini piscib. maris, & uolatilibus cœli, & uniuersis animalib.

quæ mouentur super terram. Quis usus domini, si uesci non licet? S A. O crudelcm herum. Itá ne deuoras seruos & ancillas, tuos liberos & uxorem? Quin eadem opera uesceris matula tua, cuius dominus es? L A N. Sed audi uicissim insulse salsamentarie: E cæteris usus est, nec est inane domini nomen. Equus uebit me tergo, camelus gestat sarcinas: è piscibus uerò quis usus, nisi uescaris? S A. Quasi uerò non sint innumera ex piscib. remedia. Deinde multa sunt in hoc tantum condita, ut delectent hominem contemplantem, & in conditoris admirationem rapiant. Fortè non credes delphinos hominem tergo uehere. Deniq; sunt pisces, qui nobis prædicant imminere tempestatem, & uelut ecbinus. An nõ talcm seruum optares domituae? L A. Verũ ut hoc largiamur, ante diluuiũ nõ fuisse fas uesci cibus, præterquam terræ frugibus, nihil magni erat abstinere ab ijs quæ non requirebat corporis necessitas, & habebant laniandi crudelitatem: illud fateris, animalium esum initio permissum ob humanorũ corporum imbecillitatẽ. Frigus induxerat diluuium: & hodie uidemus in regionibus frigidis nasci homines cæteris edaciores: ac terræ prouentum uel extinxerat, uel corruerat inundatio. S A. Esto. L A. Et tamen à diluuiio præteribant annum ducentesimũ. S A. Credo. L A. Cur igitur Deus quod illis robustis citra exceptio-

nem

nem permisit, post imbecillioribus æuiq; cōtra-
 ctioris astrinxit ad certa animantium genera,
 quemadmodum præcepit Moses & S A. Quasi
 meum sit eorum quæ Deus gerit, rationem red-
 dere. Arbitror tamen hoc tum fecisse Deum,
 quod solent heri, qui contrahunt indulgentiam
 in seruos, ubi uidēt illos abuti lenitate domi-
 norum. Sic equo plus satis ferocienti subducimus
 fabas & auenam, parcoq; sæno pascimus, fræ-
 noq; & calcariibus asperioribus subigimus. Ex-
 cusserat hominū genus omnem reuerentiam, in
 tantamq; licentiam sese effuderat, quasi nullus
 omnino Deus esset. Hic inuenti sunt legis can-
 celli, ceremoniarū repagula, minarum ac præ-
 ceptorū fræna, quod uel sic resipiscerent. L A.
 Quin igitur manent hodie legis illius repagu-
 la? S A. Quia sublata est carnalis seruitutis aspe-
 ritas, posteaquā per Euangeliū adoptati sumus
 in filios Dei. Detrahitur est præceptis, ubi con-
 tigit uberior gratia. L A N. Cur Deus appel-
 let suum testamentum sempiternum, quumq;
 Christus negarit se soluere legem, sed consum-
 mare, qua fiducia posteriores ausi sunt bonam
 legis partem abrogare? S A. Gentibus ea lex
 data non erat, & ideo uisum est Apostolis, eas
 nō onerare circumcisionis molestia, ne, quod Iu-
 dæi faciunt & hodie, in corporalibus obserua-
 tionibus constituerent salutis spem potius,
 quàm in fiducia & charitate erga Deum. L A.

Omitto gentes. Quæ scriptura manifestè docet, Iudæos si professionem Evangelicam fuerint amplexi, manumissos esse à Mosaicæ legis seruitute? S A. Quoniam id fore prædictū erat à prophetis, qui promittunt testamentū nouum & cor nouum, inducūtq; Deum abominantem festos Iudæorum dies, auersantem illorum uictimas, detestantem ieiunia, reijcientē donaria, desiderantem populum circumciso corde. Confirmauit illorum promissa Dominus ipse, qui porrigens discipulis corpus & sanguinē suum, appellat testamentum nouum. Si nihil aboletur de ueteri, cur hoc dicitur nouum? Ciborum Iudæicum delectum non exemplo quidem, sed sententia sua abrogauit Dominus, cum negat hominē inquinari cibis qui mittūtur in stomachum, & per secessum repurgantur. Docet idem Petrum conspēta uisione, imò Petrus ipse cum Paulo cæterisq; uescens cibis communibus, à quibus lex præceperat temperari. Agit hoc ubiq; Paulus in suis epistolis: nec dubitatur quin quod hodie sequitur populus Christianus, ab apostolis ueluti per manus traditum ad nos deniq; peruenit. Itaque non tam manumissi sunt Iudæi, quàm à legis superstitione uelut à lacte consueto quidem & familiari, sed iam intempestiuo depulsi. Neque lex abrogata est, sed ea pars iussa est cedere, quæ iam erat ociosa. Frondes & flores pollicentur fructum exoriturum, is
ubi

ubi grauat arborem, nemo flores desiderat. Neque quisquam deplorat perisse filij suā pueritiam, ubi iam ad ætatem maturā peruenit. Neque quisquam requirit lucernas & funalia, ubi se terris deprompsit sol. Nec habet quod queratur pædagogus, si filius iam puber suā libertatem sibi uindicat, ac pædagogū in sua uicissim habet potestate. Pignus desinit esse pignus, ubi promissa sunt exhibita. Sponsa priusquam deducatur ad sponsum, epistolis ab illo missis sese consolatur, exosculatur munuscula ab illo uenientia, picturas illum referentes amplectitur: cæterū ubi iam ipsius sponsi data est copia, præ huius amore negligit illa prius adamata. At Iudæi primū ægrè diuellebantur à consuetis, uelut si puer assuetus lacti iam grandis mammā inclamet, cibum solidū fastidians. Itaq; propemodū ui depulsi sunt ab illis uel figuris, uel umbris, uel temporarijs solatijs, quò se iam totos cōuertant in eum, quē lex illa promiserat & adumbrarat. L A. Quis expectarat tantum theologiæ à salsamentario? S A. Soleo pisculentū cōmeatum suppeditare nostræ ciuitatis Dominicano collegio: itaq; fit, ut illi frequenter prandeat apud me, ego nōnunq; apud illos. Ex eorum cōflictationibus hæc decerpfi. L A. Næ tu dignus es, quā ex salsamentario fias piscium recentium uenditor. V crūm illud expedi: Si Iudæus esses, neq; mihi satis liquet an sis,

Et immineret ex fame certum vitæ periculum,
 uesceris carne suilla, an mortē præoptares?
 S A. Quid factururus essem, scio: quid mihi facien-
 dum esset, nõdum intelligo. L A. Deus utrũq; ue-
 iuit, nõ occides, Et non uesceris carne suilla. In
 tali casu utrum præceptũ utri par est cedere?
 S A. Primũ non constat, an hoc animo Deus
 uetuerit uesci suilla, ut mortem uellet oppeti po-
 tius quàm esu vitæ consuli. Nam ipse dominus
 excusat Dauid, qui contra legis præceptum co-
 mederit sacros panes. Et in exilio Babylonico
 multa nõ obseruata sunt à Iudæis quæ lex præ-
 scripserat. Proinde censerem eam legem quam
 ipsa quoq; natura tulit, eoq; perpetua est Et
 inuolabilis, debere potiorẽ haberi ea quæ ne-
 que semper fuit, Et post erat abroganda. L A.
 Quir igitur laudati sunt fratres Macchabæi,
 qui maluerunt diuis cruciatibus exanimari, q̃;
 carnem gustare suis? S A. Opinor, quoniam hic
 esus à rege præscriptus complectebatur totius
 patriæ legis abnegationem, quemadmodũ cir-
 cuncisio, quam Iudæi gentibus obtrudere cona-
 bantur, continebat totius legis professionẽ, nõ
 aliter quàm arrha data ad uniuersum cõtractũ
 præstandum obligat. L A. Itaque si crassior illa
 legis pars post exortam Eu. ingelij lucem rectẽ
 sublata est, quo consilio nunc uidemus uel ea-
 dem, uel his grauiora reuocari, præsertim cum
 Dominus iugum suum appellet suaue, Et Pe-
 trus

trus in Actis Apostolorū, Iudæorū legem ap-
 pellet duram, quā nec ipsi ferre potuerint, nec
 patres ipsorū? Sublata est circumcisio, sed suc-
 cessit baptismus, duriore propè dixerim condi-
 tione. Illa differebatur in octauum diem, & si
 quis interim casus intercepisset puerum, uotum
 circumcisionis pro circumcissione imputabatur :
 nos pueros uixdum à latebris uteri materni e-
 gressos, in frigidam aquam, quæq; diu in alueo
 saxeo constitit, non enim dicam computruit, to-
 tos immergimus : & si uel primo die, atque
 adeò in ipso partus ostio perierit, nulla paren-
 tum aut amicorum culpa, deditur miser æter-
 næ damnationi. S A . Sic aiunt. L A . Sublatum
 est sabbatum, imò non sublaturum est, sed transla-
 tum in diem dominicum. Quid refert? Paucorū
 dierum ieiunia indixit lex Mosaica, nos illis
 quantum addidimus numerum? In delectu cibo-
 rum quanto liberiores Iudæi nobis, quibus lice-
 bat uel totum annū uesci ouibus, capris, perdici-
 bus & hœdis? Illis nullum uestis genus erat
 interdictum, præter eam quæ esset lana linoq;
 cõtexta. Nunc præter tot uestium præscriptas
 & interdictas formas & colores, accessit ca-
 pitis rasura, eaq; uaria: ne cõmmorem interim
 confessionis onus, & constitutionum humana-
 rum sarcinas, decimationes nō simplices, astri-
 ctum arctiorib. uinculis matrimoniū, nouas affi-
 nitatis leges, aliaq; permulta, quæ faciūt, ut hæc

parte non paulò cōmodior uideatur fuisse Iudæorum, quàm nostra conditio. S A. Erras tota uia Lanio: Christi iugum non æstimatur ad istam regulam, quàm imaginariis. Pluribus astringitur Christianus, & astringitur ad difficiliora, denique ad pœnam grauiorem: sed his adiuncta copiosior uis fidei & charitatis, facit ea suauia, quæ natura sunt grauisima. L A. Atqui cum olim spiritus specie linguarũ ignearũ è cœlo delapsus, copiosissimo dono fidei & charitatis locupletarit credentium pectora, cur detractum est legis onus, uelut imbecillibus ac sub iniqua sarcina periclitantibus? Cur Petrus iam afflatus spiritu uocat onus intolerabile? S A. Detractum est ex parte, ne Iudaismus, ut cœperat, obrueret Euangelij gloriam, & ne legis odio gentes alienarentur à Christo, inter quas erant infirmi plurimi, quibus instabat duplex periculum: alterum ne crederent, sine legis obseruatione neminem posse salutem consequi: alterum, ne potius haberent in paganismo manere, quàm Mosaicæ legis iugum accipere. Horum imbecilles animos oportebat uelut esca quadam libertatis allicere. Rursus quò mederentur illis, qui negabant ex Euangelij professione salutis esse spem citra legis obseruationẽ, circumcisionẽ, sabbatismos, delectus ciborum, aliãq; id genus aut prorsus sustulerunt, aut in aliud uerterunt. Porro quòd Petrus negat se legis

onus

onus portare potuisse, nō est referendū ad eam personā, quam tum gerebat, cū illi iam nihil esset intolerabile, sed ad crassos, & infirmos Iudæos, qui nō sine tædio arrodebant Thordei tunicam, nondum gustata spiritus medulla. L A. Satis tu quidem crasse differis. At qui mihi uideatur & hodie nō minus esse causarū, cur observationes istæ carnales hastenus tolli debeant, ut arbitrariæ sint, non obligatoriæ. S A. Quis sic? L A. Nuper in linteo quodam amplissimo uidi totum orbem depictum. Illic didici quantula esset mundi portio Christi religionem purè syncerèq; proficiens: nimirum Europæ particula uergens ad occidentem, rursus altera uergens ad septentrionem, tertia tendens, sed procul, ad meridiem: ad orientem uergentis quartæ postremæ uidebatur Polonia. Reliquus orbis aut barbaros habet, non ita multum à brutis animantibus differentes, aut schismaticos, aut hæreticos, aut utrunq;. S A. At non uidisti totum illud littus Austrinum, & sparsas insulas Christianis insignibus notatas? L A. Vidi, didiciq; illinc auctas prædas, Christianismum inductum nō audiui. Cū igitur tam ampla sit messis, uidetur hoc esse consultissimū ad religionem Christianam propagandam, quemadmodum apostoli sustulerunt onus legis Mosaicæ, ne gentes reslirent: ita nunc ad illiciendos etiam imbecilles, tolli quarundam rerum obli-

gationes, sine quibus initio seruatus est orbis, & nūc seruari posset, modò adsit fides & charitas Euangelica. Rursus audio uideoq; plurimos esse, qui in locis, uestibus, cibis, ieiunijs, gestulationibus, cantibus, summam pietatis constituunt, & ex his proximum iudicant, contra præceptum Euangelicum. Vnde fit ut cūm omnia referantur ad fidem & charitatem, harum rerum superstitione extinguatur utrunq;. Procul enim abest à fide Euangelica, qui fidit huiusmodi factis: & procul abest à charitate Christiana, qui ob potum aut cibum, quo rectè quis uti potest, exasperat fratrem, pro cuius libertate mortuus est Christus. Quàm amarulentas cōtentiones uidemus inter Christianos? quàm inimicas calumnias ex ueste aliter cincta tinctæ, ex cibo quem porrigunt aquæ, & quem porrigunt pascua? Hoc malum si ad paucos serpsisset, cōtemni poterat. Nunc uidemus uniuersum orbem ob hæc disidijs exitialibus concuti. Hæc & huiusmodi si tollerentur, & nos maiori cōcordia uiueremus, neglectis ceremonijs, ad ea tantùm contendentes quæ docuit Christus, & reliquæ nationes citius amplecterentur religionē cum libertate cōiunctam. S A. Extra ecclesiæ domū nō est salus. L A. Fateor. S A. Extra ecclesiam est, quisquis non agnoscit pontificem Romanū. L A. Non reclamo. S A. Sed hunc nō agnoscit, qui illius præscripta negligit.

gligit. L A. Atq; ideo spero futurū, ut hic ponti-
 fix nomine Clemens, animo pietateq; clemen-
 tissimus, quò magis omnes nationes ad ecclesiæ
 sodalitatē alliciat, omnia mitiget, quæ hactē-
 nus uisa sunt aliquot populos à Romanæ sedis
 fœdere alienare, potiusq; habeat Euangelij lu-
 crum, quàm suum in omnibus ius persequi. Au-
 dio quotidie uetres querimonias de annatis,
 de condonationibus, de dispensationibus, deq;
 reliquis exactionibus, de grauatibus ecclesijs : sed
 arbitror hūc ita moderaturū omnia, ut posthac
 impudens sit qui pergat queri. S A. Vtinā idem
 facerent omnes monarchæ. Nihil addubito,
 quin res Christiana nunc in arctum coacta, feli-
 cissimè sit profèrenda, si gentes barbaræ sense-
 rint se uocari nō ad seruitutē humanam, sed ad
 libertatē Euangelicā: nec ad rapinam expeti,
 sed ad felicitatis & sanctimonicæ consortium.
 Vbi coaluerint, & in nobis mores uerè Chri-
 stianos cōpererint, ultrò plus offerēt, quàm ab
 eis ulla uis queat extorquere. L A. Id breui futu-
 rum auguror, si pestilens^r Ate, quæ duos poten-
 tissimos orbis monarchas funesto bello cōmisit,
 abierit^r *is νόρακας*. S A L. Atque ego demiror
 iandudum nō esse factum, cūm Francisco nihil
 fingi possit humanius, & Carolo Cæsari arbi-
 tror à præceptoribus instillatū, ut quò per for-
 tunā plus accesserit imperij finib. hoc ipse plus
 addat clemētice benignitatiq;. Ad hæc, habere

solet & ætas ea peculiarem facilitatis ac mansuetudinis dotem. L A. Nihil est quod in utroq; desideres. S A. Quid igitur remoratur publicū orbis uotum? L A. Adhuc Iureconsulti de finibus ambigūt, & scis comœdiarū tumultus semper desinere in nuptias: itidem principes suas finiūt tragœdias. Sed in comœdijs subito coëūt nuptiæ, hic inter magnos magnis moliminibus res agitur. Et præstat aliquanto serius obduci cicatricem, quàm mox iterum ulcus erumpere. S A. An credis istas nuptias esse firma concordiæ uincula? L A. Vellem quidem, sed ex his uideo ferè nasci maximam bellorū partem: & si quod bellum ortū fuerit, dum affinis adest affini, latius se spargit incendiū, & difficilius componitur. S A. Fateor, & agnosco uerissimum esse quod dicis. L A. Sed æquū ne tibi uidetur, ut ob Iureconsultorum rixas & contractuū moras, totus orbis tantum perpetiatur malis? Nunc enim nihil usquam tutum est, & pessimis licet plurimum, dum neq; bellum est, neq; pax. S A. De principum consilijs nō est incum dicere. Verū si quis me faciat Cæsarem, scio quid sim facturus. L A. Eia, facimus te Cæsarē, simulq; Romanū pontificem, si libet. Quid facis? S A. Fac me potius Cæsarē & regem Galliæ. L A. Agè, esto utrunq;. S A. Protinus concepto pacis uoto edicerem per uniuersam ditionem meam inducias, dimissis copijs, denunciāns pœnam capitū

pitū

pitis, si quis uel gallinam alterius attigerit. Ita
 pacatis rebus meo commodo, uel, ut melius di-
 cam, publico, transigerem de ditionis finibus,
 aut de coniugij conditionibus. L A. Habes ne
 firmiora fœderis uincula, quàm matrimonium?
 SA. Arbitror. L A. Imparti SA. Si Cæsar essem,
 sic absque mora transigissem cum rege Gallo-
 rum: Frater, malus quispiam genius bellum hoc
 inter nos excitauit, neq; tamen inter nos certa-
 men fuit de capite, sed de ditione. Tu quod in
 te fuit fortem ac strenuū bellatorē præstitisti.
 Fortuna mihi fauit, teq; ex rege fecit captiuū.
 Quod accidit tibi, mihi potuit accidere, & tua
 calamitas omnes nos admonet humanæ cōditio-
 nis. Experti sumus, quàm hoc certaminis genus
 utriq; sit incōmodum. Agè diuerso genere inter
 nos cōflitemur. Dono tibi uitam, dono liberta-
 tem, pro hoste recipio te in amicum. Sit omniū
 præteritorū malorū obliuio, redi ad tuos gratis
 ac liber, babe tibi tua, esto bonus uicinus, &
 posthac geratur unum hoc certamen inter nos,
 uter alterum fide, officijs ac beneuolentia uin-
 cat: neq; certemus uter altero latius regnet, sed
 uter sanctius administret suam ditionē. In prio-
 ri conflitu fortunati laudem tuli, hīc qui uice-
 rit, longè splendidius auferet decus. Mihi qui-
 dem hæc clemētiae fama plus adferet ueræ lau-
 dis, quàm si uniuersam Galliā meæ ditioni ad-
 iunxissem. Et tibi gratitudinis opinio plus de-

coris conciliabit, quàm si me tota Italia depul-
 lisses. Noli inuidere mihi laudem quam affecto,
 ego uicissim tuæ sic fauebo, ut huic amico liben-
 ter sis debiturus. L A. Profectò sic possit astringi
 Gallia, imò totus orbis. Etenim si cõditioni-
 bus iniquis huiusmodi hoc obducatur uerius quàm
 sanetur, uereor ne mox per occasionem rupta
 cicatrice pus uetus erumpat maiore cum malo.
 S A. Quàm magnificã, quàmq; plausibilem glo-
 riam hæc humanitas per uniuersum orbem pa-
 raret Carolo? Quæ natio se nõ lubens tam hu-
 mano, tamq; clementi principi submitteret? L A.
 Egisti Cæsarem sat feliciter, nunc age Pontifi-
 cem. S A. Perlongum sit singula persequi, di-
 cam compendiò. Sic agerem, ut uniuersus orbis
 intelligeret esse principem ecclesiæ, qui nihil
 aliud sitiret quàm Christi gloriam, & salutem
 omnium mortalium. Ea res uerè mederetur in-
 uidiæ pontificij nominis, & solidam & peren-
 ntem pararet gloriã. Sed interim ab asino, quod
 aiunt, delapsi, multùm aberrauimus ab institu-
 to. L A N. Ego te mox reducam in uiam. Ais igitur
 obligare pontificũ leges omnes qui sunt in
 ecclesia? S A. Aio. L A N. Ad pœnam ghen-
 næ? S A. Aiunt. L A N. Etiam episcoporum?
 S A. Sic arbitror in sua cuiusq; ditione. L A. Etiã
 abbatum? S A. Hæreo: nam hi certis conditio-
 nibus accipiunt administrationem, nec possunt
 suos grauare constitutionibus, nisi ex autorita-
 te totius

te totius ordinis. L A. Quid si episcopus ijsdem conditionibus accipiat suam functionem? S A. Addubito. L A. Quod episcopus cōstituit, pontifex potest rescindere? S A. Opinor. L A N. Quod pontifex decreuit, nemo potest abrogare? S A. Nemo. L A. Vnde igitur audimus rescissas pontificum sententias, hoc titulo, quod parum rectè fuerint edocti, & priorum constitutiones à posteriorib.^u antiquatas, quod à pietate delirarent? S A. Ista subreptitia sunt ac temporaria. Nam & in pontificem, ut hominē, cecidit ignorantia personæ factiue. Cæterū quod ex autoritate Cōcilij uniuersalis proficiscitur, cœleste oraculū est, et pondus habet par Euangelijs, aut certè proximū. L A. Licet ne de Euangelijs dubitare? S A. Bona uerba, ne de Cōcilijs quidem ritè in spiritu sancto congregatis, peractis, æditis & receptis. L A N. Quid si quis dubitet, an hæc competant in Concilium quod obijcitur, quemadmodum audio Basiliense Concilium à nonnullis reijci, nec omnibus probari Constantiense (loquor de his qui nunc habentur orthodoxi) ne quid dicam de proximo Concilio Lateranensi? S A. Dubitent qui uelint suo periculo, ego nolo dubitare. L A N. Petrus igitur habuit autoritatem condendi nouas leges? S A. Habuit. L A N. Habuit & Paulus cum cæteris Apostolis? S A. Habuerūt in suis quisque ecclesijs, à Petro, seu Christo cōmissis.

L A. Et Petri successoribus par est potestas cum ipso Petro? S A. Quid nisi? L A. Tantundem igitur honoris debetur rescripto Romani Pontificis, quantū epistolis Petri: Et tantundem constitutionibus episcoporum, quantū epistolis Pauli? S A. Equidem arbitror etiam amplius deberi, si præcipiant, et legem ferant cum autoritate. L A N. Sed fas'ne est dubitare, an Petrus et Paulus scripserint afflatu diuini spiritus? S A. Imò hæreticus sit qui dubitet. L A. Idem censes de rescriptis et constitutionibus Pontificum et episcoporum? S A. De pontifice censeo, de episcopis ambigo, nisi quod pium est, de nullo perperam suspicari, ni res ipsa palàm clamitet. L A. Cur spiritus citius patitur errare episcopum, quàm pontificem? S A. Quia grauius est à capite periculum. L A. Si tantum ualent præsumere constitutiones, quid sibi uult quod dominus in Deuteronomio tam rigidè cõminatur, ne quis quid addat aut adimat legi? S A. Non addit legi, qui latius explicat, quod latebat, qui ea suggerit quæ spectant ad legis obseruationem: neque detrahit qui pro uiribus audientium legem dispensat, alia promens, alia celans, pro ratione temporis. P A. Num obligabant Phariseorum ac scribarum constitutiones? S A. Non arbitror. L A N. Cur ita? S A. Quia docendi habebant autoritatem, non condendi leges. L A. Vtra potestas uidetur amplior, condendi leges

ges humanas, an interpretandi diuinas? S A L.
 Condendi humanas. L A. Mihi secus uidetur.
 Etenim cui ius est interpretandi, huius senten-
 tia pondus habet legis diuinæ. S A. Non satis
 assequor quod dicis. L A. Dicam explanatius.
 Lex diuina iubet subuenire parenti, Phariseus
 interpretatur hoc esse datū patri, quod missum
 est in carbonā, eò quòd Deus sit pater omniū.
 Nōne huic interpretationi cedit lex diuina?
 S A. Ista quādem falsa interpretatio est. L A. Sed
 posteaquam illis semel tradita est interpretan-
 di autoritas, unde mihi constabit, cuius sit uera
 interpretatio, maximè si ipsi inter se dissen-
 tiant? S A. Si minus satisfecit tibi sensus cōmu-
 nis, sequere præsulū autoritatem, id tutissimū
 est. L A. Ergo Phariseorum & scribarū au-
 toritas deuoluta est ad Theologos & concio-
 natores? S A. Est. L A. Sed nullos audio frequen-
 tius inculcantes, Audite, ego dico uobis, q̄; eos
 qui nunquā uersati sunt in palæstris theologi-
 cis. S A. Audies omnes candidè, sed cum iudicio,
 modò ne simpliciter insaniant: tum enim opor-
 tet populum cum sibilo surgere, quò suam agno-
 scant dementiam. Cæterūm quibus contigit ti-
 tulus Doctoris, his oportet fidere. L A N. Ve-
 rūm in his quoq; comperio nonnullos multò re-
 diiores ac stultiores illis, qui prorsus sunt illite-
 rati: & inter doctissimos miram uideo contro-
 uersiam. S A. Elige quæ sunt optima, inexpli-

cata alijs relinquito, ea semper amplectēs, quæ
 procerum & multitudinis consensus approba
 uit. L A. Scio isthuc esse tutius. Sunt igitur &
 constitutiones iniquæ, quemadmodum sunt in-
 terpretationes falsæ? S A L. An sint, alijs uide-
 rint, arbitror esse posse. L A N. Annas & Cai
 phas habebant potestatem condendi leges? S
 A. Habebant. L A. Num horum quauis de re
 constitutiones obligabant ad pœnam geben-
 næ? S A. Nescio. L A. Puta Annam cōstituis-
 se, ne quis reuersus à foro sumeret cibum, nisi
 loto corpore: qui illotus caperet cibum, num cri-
 men gehenna dignū admitteret? S A. Non ar-
 bitror, nisi contemptus publicæ potestatis cri-
 men exacerbaret. L A. An omnia præcepta Dei
 obligant ad pœnā gehennæ? S A. Non opinor.
 Nam Deus prohibuit omne peccatū quamlibet
 ueniale, si Theologis habenda fides. L A. For-
 tassis & ueniale pertraheret in gehennam, ni-
 si Deus sua misericordia subleuaret imbecilli-
 tatem nostram. S A. Non est absurdum dictū,
 affirmare non ausim. L A. Cūm Israëlitæ exu-
 larent in Babylone, præter alia plurima quæ
 lex præscripsit, in multis fuit ommissa circunci-
 sio. An omnes hi perierunt? S A. Deus nouit.
 L A. Si Iudæus clam fame periclitans uesceretur
 carne suilla, cōmitteret ne crimen? S A. Mea qui-
 dem sententia, necessitas excusaret factū, quan-
 doquidem ore domini defensus est Dauid, quod
 contra

contra legis præceptum comederit panes sacros, quos appellant propositionis : nec solum comedit ipse, sed & fugæ comites prophanos hysdem pauit. L A. Si quem ea necessitas cõstringeret, ut aut percundum sit fame, aut furtum cõmittendum, utrum eligeret, mortem an furtum? S A. Forsitan in eo casu furtum, furtum non esset. L A N. Hem quid audio, ouum nõ est ouum? S A. Præsertim si caperet animo reddendi, placandiq; dominum, quum primum liceret. L A N. Quid si percundum esset homini, nisi falsum testimonium ferat aduersus proximum, utrum eligendum? S A. Mors. L A N. Quid si commisso adulterio possit seruare uitam? S A. Potior erit mors. L A. Quid si simplici stupro possis effugere mortem? S A. Moriendum potius, ut aiunt. L A N. Cur hîc ouum non desinit esse ouum, præsertim si nulla fiat uis aut iniuria? S A. Fit iniuria corpori puellæ. L A. Quid si periurio? S A. Moriendũ. L A. Quid si simplici nulliq; noxio mendacio? S A. Docent præoptandam mortẽ. At ego crediderim, graui necessitate, aut ingēti proposita utilitate, mendacium huiusmodi aut nullum esse crimen, aut leuissimũ, nisi quod aperta fenestra, periculũ est ne discamus et perniciosis mēdacijs assũscere. Finge incidisse casum, ut innoxio mēdacio possit seruare et corpora et animas totius patriæ suæ, utrũ eliget uir pius, fugiet mēdaciũ? L A.

Quid alij sint facturi nescio, ego uel quindecim
 Homericam mēdacia nō uerear dicere, moxq; la-
 beculam illam abstergerem aqua sacra. S A L.
 Idem ego facerem. L A N. Igitur non quicquid
 Deus præcipit aut interdicit, obligat ad pœnã
 gehennæ. S A. Non uidetur. L A. Modus igitur
 obligationis non est ab autore legis tantũ,
 sed ex materia. Quædam enim cedunt neces-
 sitati, quædam nō cedunt. S A. Sic uidetur. L A.
 Quid si sacerdos periclitetur de uita, seruan-
 dus si ducat uxorem, utrum eliget? S A. Mor-
 tem. L A. Cũm diuina lex cedat necessitati, cur
 hæc lex humana * Terminum agit, nulli di-
 gnans concedere? S A. Non lex obstat, sed uo-
 tum. L A. Quid si quis uouisset uisere Hieroso-
 lymam, nec id posset nisi certo uitæ dispendio,
 non ibit, an morietur? S A. Morietur, ni uoti re-
 laxationẽ impetrarit à pontifice Romano. L A.
 Cur alterum uotum relaxatur, alterum mini-
 mē? S A. Quia alterum solenne, alterum priua-
 tum. L A N. Quod est solenne? S A. Quod so-
 let fieri. L A N. An non igitur solenne & alte-
 rum quod quotidie fit? S A. Fit, sed priuatim.
 L A. Proinde monachus si priuatim apud Abba-
 tem profiteretur, non esset uotum solenne? S A.
 Nugaris. Ideo facilius relaxatur uotum priua-
 tum, quia minore offendiculo soluitur, & is qui
 facit, hoc animo facit, ut si commodam sit mu-
 tet sententiam. L A. Hoc igitur animo uouent,
 qui

qui priuatim profitentur perpetuam castimoniam? S A. Deberent. L A. Perpetuū igitur & non perpetuum? Quid si Carthusianum monachum hīc cōstringat casus, ut aut uescendum sit carnibus, aut moriendum, utrum eliget? S A. Docēt medici, nullas esse carnes tam efficaces, quin idem efficiat acrum potabile & gemmæ. L A. Vtrum igitur conducibilius, gemmis & an ro succurrere periclitanti, an carum rerum precio multos de uita periclitantes seruare, & ægroto dare pullum gallinaccum? S A. Hæreo. L A. Atqui piscium aut carniū esus non est ex eorum numero, quæ uocant substantialia. S A. Carthusianos suo iudici relinquamus. L A. Dicamus in genere. Diligenter, frequēter, multisq; uerbis inculcatur in lege Mosi sabbatismus. S A. Verū. L A. Vtrum igitur succurrā urbi periclitanti uiolato sabbato, an non? S A. At interim me uis esse Iudæum? L A. Volo, & quidem recutitum. S A. Istum nodum secuit ipse dominus. Sabbatum enim hominis causa est institutū, nō contrā. L A. Ista lex igitur ualebit in omnibus humanis constitutionibus? S A L. Valebit, nisi quid obstat. L A. Quid si conditor legis nō hoc animo ferat legem, ut quenquā obliget ad pœnam gebennæ, imò ne ad reatū quidem ullum, sed cōstitutionem nibilo plus uelit habere ponderis, quàm exhortationem? S A. O bone, non est in manu conditoris, quantum obliget lex.

Vsus est sua potestate frendo legem, cæterum
 ad quid obliget, aut non obliget, id Deo in ma-
 nu est. L A. Cur igitur audimus quotidie paro-
 chos nostros è suggesto clamantes, cras ieiunan-
 dum sub pœna damnationis æternæ, si nobis
 nō constat, quomodo lex obliget humana? S A.
 Id faciunt, quò magis terreant cõtumaces: nam
 ad hos arbitror ea uerba pertinere. L A N. Sed
 interim an contumaces talibus dictis territent,
 nescio: certè infirmos uel in scrupum uel in pe-
 riculum conijciunt. S A. Difficile est utrisq; con-
 sultulere. L A N. Eadem autem est uis consuetu-
 dinis & legis? S A. Aliquando maior est con-
 suetudinis. L A. Proinde tametsi non adest ani-
 mus consuetudinem inducentibus iniijciendi la-
 queum cuiquam, tamen obligat uolentes nolent-
 es? S A. Arbitror. L A. Onus imponere potest,
 tollere nō potest? S A. Admodũ. L A. Iam itaq;
 uides, opinor, quantum sit periculi, nouas leges
 ab hominib. ferri, si nulla necessitas urgeat, aut
 nulla magna inuitet utilitas. S A. Fateor. L A.
 Dominus cùm ait, Nolite omnino iurare, num
 quemuis iurantẽ obnoxiiũ facit gehennæ? S A.
 Non arbitror: consiliũ est enim, nō præceptũ.
 L A. At istud unde mihi liquet, quum uix aliud
 accuratius aut seuerius interdixerit, quàm ne
 iuremus? S A. Disces à doctoribus. L A. Et Pau-
 lus cùm dat consilium, nō obligat ad gehennã?
 S A. Nequaquam. L A N. Cur ita? S A. Quia
 non

non uult iniicere laqueū infirmis. L A . Est igitur in manu cōdentis legem, obstringere ad gehennam, aut non obstringere. Et sanctum est cauere, ne quibuslibet cōstitutionibus illaqueemus imbecilles. S A . Est. L A . Et si Paulus hīc cautionem adhibuit, multò magis sacerdotibus adhibenda, de quibus incertū, quo spiritu agantur. S A . Fatcor. L A . Atqui paulò antè negabas, esse in manu conditoris quatenus obstringeret lex. S A . Iam consiliū est, nō lex. L A . Nihil est facilius q̄, cōmutare uocabulum. Noli furari, præceptū est? S A . Est. L A . Noli omnino resistere malo? S A . Consiliū est. L A . At hoc posterius magis habet speciem præcepti q̄ illud prius. Saltem hoc est episcopis in manu, utrum uelint esse præceptū, quod instituunt, an consiliū? S A . Est. L A . At istud paulò antè fortiter negabas. Etenim qui nō uult suam cōstitutionem quenquam ad ullum crimen astringere, nimirum uult eam esse consiliū, non præceptum. S A . Verū, sed nō expedit hoc scire uulgus, ne protinus clamitent esse consiliū, quod seruare non libet. L A N . At quid interim facies tot infirmis conscientijs tam miserè confusis tuo silentio? Verū agè dic 'mibi, nullis ne notis docti deprehendere possunt, utrum consilij uim habeat constitutio, an præcepti? S A . Possunt, sicut audiui. L A N . Non licet scire mysterium? S A . Licet, nisi uelis effutire. L A .

Ab Ypisci dixeris. S A L. Cùm nihil audis, nisi hortamur, ordinamus, mandamus, consiliũ est: cùm audis, iubemus, districtè præcipimus, præsertim si accedat minæ excõmunicationis, præceptum est. L A. Quid si debeam pistori meo, cumq; soluendo nõ sim, fugere malim quàm cõijci in carcerẽ, num pecco criminaliter? S A. Nõ arbitror, nisi desit soluendi uoluntas. L A. Cur igitur excõmunicor? S A. Istud fulmen terreat improbos, non adurit innocentes. Scis enim & apud priscos Romanos fuisse leges diras ac minaces, sed in hoc ipsum tantummodo latas, qualis illa fertur è duodecim tabulis, = de disseccando corpore debitoris, cuius ideo nullum extat exemplum, quod non in usum, sed ad terrorem esset prodita. Iam ut fulmen non agit in ceram aut linum, sed in æs: ita tales excommunicationes non agunt in miseros, sed in cõtumaces. Et tamen ut ingenuè dicam, in huiusmodi frivolis adhibere fulmen à Christo traditum, propemodum esse uidetur quod ueteres dicebant, in lente unguentum. L A. Num idem ius patrifamiliã in sua domo, quod episcopo in sua diocesi? S A. Arbitror pro portione. L A N. Et huius præscripta similiter obligant? S A. Quid nisi L A. Edico, ne quis uescatur cepis. Quomodo periclitatur apud Deum qui nõ paruerit? S A. Ipse uiderit. L A N. Posthac non dicam meis, præcipio, sed admonco. S A. Sapiens. L A. Verũ perspicio

perspicio uicinū meum proximū esse periculo,
 & arreptū clām admoneo, ut sese subducatur ab
 ebriosorum & aleatorū cōmercio: ille monito-
 rem aspernatus, perditius incipit uiuere quā
 antea, num hīc illum obstringit admonitio? S A.
 Videtur. L A. Igitur neq; consulendo, neq; ex-
 hortando fugimus laqueum. S A. Imò non ad-
 fert laqueum admonitio, sed admonitionis ar-
 gumentum. Etenim si frater admonitus, ut cre-
 pidis uteretur, negligeret, nullo crimine tene-
 retur. L A N. Non hīc percontabor, quantū ob-
 ligent præscripta medicorum. Votum obstrin- ^{votum}
 git ad pœnam gehennæ? S A. Maximè. L A.
 Omne? S A. Omnisimum, modò sit licitum, le- ^{liber}
 gitimum, ac liberum. L A N. Quid appellas li-
 berum? S A L. Quod nulla extorsit necessitas.
 L A N. Quid est necessitas? S A. Est metus ca- ^{necessitas}
 dens in constantem uirum. L A N. Etiam in
 Stoicum, quem si fractus illabatur orbis, impa-
 uidum ferient ruinæ? S A. Istum Stoicum mihi
 ostende, & respondebo. L A. Sed extra iocum,
 num famis aut infamiæ metus cadit in constan-
 tem uirum? S A. Quid nisi? L A. Si filia nondum
 emancipata clām nubat inscijs parentibus, nec
 passuris si sciant, legitimum erit uotum? S A.
 Erit. L A. An sit nescio, certè si qua sunt, hoc est
 unum ex illorū numero, quæ licet uera sint, ta-
 men ob scandalū imbecillū sienda sunt. Quid
 si uirgo quæ ex autoritate parentum contraxit

A

matrimonium cum sponso, clam & iniuriam parentibus, uoto semet addicat collegio sanctæ Claræ, erit ne licitum & legitimum? S A. Si fuerit solenne. L A. Num solenne est quod in agro fit, in obscuro monasterio? S A. Sic habetur. L A. Si eadem domi paucis testibus uoto profiteatur perpetuam corporis integritatem, non erit legitimum? S A. Non. L A N. Quamobrem? S A. Quia sanctius uotum obstat. L A. Eadem puella si uendat agellum, ualebit contractus? S A. Non opinor. L A N. Et ualebit, si seipsum dederit in potestatem alienam? S A. Si se Deo dicauerit. L A. An non & uotum priuatum dicat hominem Deo? Et qui suscipit sanctum coniugij sacramentum, nonne se dicat Deo? Et quos Deus iungit, dicant se diabolos? De solis coniugibus dixit dominus, Quos Deus iunxit, homo ne separet. Ad hæc, quum adolescens uixdum pubescens, aut puella simplex, minis parentum, scruicibus tutorum, improbis instinctibus monachorum, blanditijs & odijs protruditur in monasterium, num liberum est uotum? S A. Si sint doli capaces. L A. Ea ætas maximè capax est doli, ut cui facillimè possis imponere. Quid si proponam in animo, diebus Veneris abstinere à uino, perinde obstringit propositum ut uotum? S A. Non arbitror. L A. Quid igitur interest inter certum propositum, et uotum tacita cogitatione conceptum? S A. Animus obligandi, L A N. Negabas antè
hic

*hinc ualere animum. Propono si queam, & uo-
 uco siue queam, siue non queam? S A. Habes.
 L A. Habeo nebulas in pariete depictas, hoc est
 nihil Est igitur et in proposito dispicienda ma-
 teriæ ratio? S A. Opinor. L A. Et ut illic à le-
 gis, ita hinc à uoti nomine cauendū? S A. Rectè.
 L A. Si Romanus pontifex statueret, ne quis iun-
 gat matrimoniū intra septimum propinqua-
 tis gradum, admitteret crimen qui duceret co-
 gnatam gradu sexto? S A. Opinor, certè peri-
 clitaretur. L A. Quid si episcopus suis ediceret,
 ne quis haberet rem cum uxore, nisi die lunæ,
 Iouis & sabbati, cōmitteret crimen qui clam
 alijs diebus uteretur uxore? S A. Arbitror. L A.
 Quid si ediceret, ne quis^c bulbis uesceretur?
 S A. Quid istuc ad pietatem? L A. Quia bulbi
 prouocant libidinē. Quod de bulbis dico, idem
 dictum puta de crucis. S A. Hæreo. L A. Quid
 hæres? unde est humanis legibus obligandi uis?
 S A. Ex dictis Pauli, Obedite præpositis ue-
 stris. L A. Hinc igitur obligat omnes episcopo-
 rum ac magistratuū cōstitutio? S A. Modò sit æ-
 qua, iusta, & legitimè lata. S A. Sed istius rei
 quis erit iudex? S A. Ipse qui cōdidit. Nam eius
 est interpretari, cuius est cōdere legem. L A. Er-
 go citra delectū est obediendū quibuslibet con-
 stitutionibus? S A. Opinor. L A. Quid si præ-
 positus stultus & impius ferat legem impiā et
 iniquā, ipsius iudicio standū crit, & populus,*

cui nullum est iudicandi ius, obtemperabit? S A. Quorsum attinet ea somniare, quæ non fiunt? L A N. Qui subuenit parenti, non subuenturus nisi lex cogeret, num implcuit legem? S A. Non arbitror. L A. Quis sic? S A. Primū nō satisfacit animo eius qui cōdidit legem, deinde uoluntati impiæ addit hypocrisin. L A. Qui ieiunat, non ieiunaturus nisi præciperet ecclesia, num satisfacit legi? S A. Mutas & autorem legis, & materiam. L A. Confer igitur Iudæum sic ieiunantem diebus præscriptis, ut ni lex huc adigat, nō sit ieiunaturus, cum Christiano seruante ieiuniū ab hominibus indictū, haudquaquē seruaturo si legem tollas: aut si mauis Iudæum abstinentem à carne suilla, & Christianū abstinentem à carnibus & lactarijs die Veneris. S A. Infirmiitati nōnihil reluctanti legi puto paratam esse ueniam, certo proposito legem auersanti & obmurmuranti nō itcm. L A. Atqui fateris leges diuinas nō semper obligare ad pœnam gehennæ? S A. Quid ni fatear? L A. Nec audes fateri esse legē humanā, quæ nō obligat ad eandem pœnā, sed hominē relinquis in ancipiti? Videris igitur aliquanto plus tribuere legibus hominum quàm Dei. Mendaciū & obtrectatio suapte natura sunt mala, & à Deo prohibita, & tamen fateris esse aliquod mendacij & obtrectationis genus, quod nō obliget ad pœnā gehennæ, nec audes cum qui quomodocunque uescitur

uescitur carnibus in die Veneris, liberare à pœ
 na gehennæ? S A. Non est meum quenq; absol
 uere aut damnare. L A. Si diuinæ leges & hu
 manæ pariter obstringunt, quid igitur interest
 inter has & illas? S A. Nimirū quod qui uiolat
 legem humanā, immediatè peccat aduersus ho
 minem (si mihi concedis scholasticorū flosculis
 uti) mediatè aduersus Deum: qui uiolat legem
 diuinam, contrā. L A. Quid refert, utrum prius
 miscueris acetum, an absinthium, quum mihi u
 trunq; sit ebibendum? Aut quid refert, utrum
 lapis à me uulnerato repercussus feriat amicū,
 an ordine uerso? S A. Hoc didici. L A N. Et si
 ex materia circumstantijsq; sumitur obligandi
 modus in utrisque legibus, quid interest inter
 auctoritatem Dei & hominum? S A. Impia per
 contatio. L A N. Attamen multi credunt pluri
 mum interesse. Deus tulit legem per Mosē,
 nec licet uiolare. Idem fert leges per pontifi
 ces, aut certè Concilium, quid interest inter, has
 & illas? Lex Mosi per hominē, leges nostræ
 per homines. Et uidentur minus ponderis ha
 bere quæ Deus tulit per unum Mosē, quàm
 quæ spiritus sanctus ædit per frequens episco
 porum & eruditorū Cōcilium. S A. De spiritu
 Mosi dubitare nō licet. L A. Paulus in episco
 porum uicem uenit. Quid igitur interest inter
 Pauli præcepta & cuiuslibet episcopi? S A L.
 Quia sine cōtrouersia Paulus scripsit afflatus

spiritu. L A. *Hæc scriptorū autoritas quousq; se porrigit?* S A. *Arbitror nō ultra Apostolos, nisi quod Conciliorū est inuiolata autoritas.* L A N. *Quare de Pauli spiritu dubitare nō licet?* S A. *Quia obstat ecclesiæ consensus.* L A. *De episcopis dubitare licet?* S A. *De his nihil temerè suspicandū, nisi res ipsa palàm clamitet quæstū, aut impietatem.* L A. *Quid de Concilijs?* S A. *Non licet, si fuerint ritè & per spiritū sanctū congregata, peractaq;.* L A. *Est igitur aliquod Concilium in quod ista nō competunt?* S A. *Esse potest. Quod ni esset, Theologi nequaq; adderent hanc exceptionem.* L A. *Videtur igitur & de Concilijs dubitari posse.* S A. *Non arbitror, posteaquam fuerint Christianarum gentium iudicio consensūq; recepta comprobataq;.* L A. *Posteaquam excessimus^d pomæria, quibus Deus uoluit circumscribi sacrosantam illam & inuiolabilem scripturæ autoritatē, uidetur mihi & aliud esse discrimen legum diuinarū & humanarum.* S A. *Quod?* L A. *Leges diuinæ sunt immutabiles, nisi si quæ sunt eius generis, ut significandi, coërcendūe gratia uideantur ad tempus datæ, quas & prophætæ desituras iuxta carnalem sensum prædixerūt, & apostoli iam omittendas docuerūt. Deinde, inter leges humanas existunt nōnunq; iniquæ stultæq; & pestilentæ, unde & abrogantur uel autoritate superiorum, uel consentiente neglectu populi. Ta*
le ni

le nihil est in legibus diuinis. Rursus humana lex sumpte sponte cessat, ubi cessarit causa propter quam lata est: ueluti si constitutio iubcret singulos quotannis aliquid cōferre in structurā templi, templo absoluto cessat rigor legis. Ad hæc, lex ab hominibus lata non est lex, nisi fuerit utentium consensu comprobata. Lex diuina nec expcndi debet, nec potest abrogari. Quamquam & Moses legem laturus, suffragia populi collegit, nō quod hoc esset necesse, sed ut illos magis haberet obnoxios. Impudens enim est legem contemnere, quam tuo suffragio cōprobaris. Postremo, cūm leges hominū, quæ ferè corporalia præscribunt, pædagogi sint ad pietatem, cessare uidentur, ubi quis profecit ad spiritus robur, ut iam talibus cancellis nō egeat, modo pro uirili uitetur scandalū infirmorū, nō malitiose supersticiosorū. Velut si pater præscribat filiæ impuberi ne bibat uinū, quod tutior sit illius uirginitas usq; ad nuptias: cū adoleuerit, iamq; uiro tradita fuerit, nō tenetur præcepto patris. Multæ leges habēt instar pharmacorū, ea uerò mutantur & cedunt pro re nata, ipsis etiam medicis approbantibus, qui si semper iisdem uterentur remedijs à ueteribus proditis, plures occiderent q̄ sanarēt. S A. Multa tu quidem congeris, quorū nōnulla placent, aliqua displicent, quædam nō intelligo. L A. Si lex episcopi quæstum euidenter oleat, hoc est, statuat ut

singuli parochi bis in anno emant aureo ducato ius absoluēdi à casibus quos uocāt episcopales, quò plus extorqueat à suis, obtemperandū censcs? S A. Censco, sed interim clamandū aduersus legem iniquā, exclusa semper seditione. Sed unde hic mihi percōtator Lanio? Tractent fabrilia fabri. L A. Huiusmodi quæstionib. sæpe torquemur in cōuiujs, interdum diatriba feruescit ad pugnam & sanguinem. S A. Pugnent qui uolent: ego censco leges maiorum esse reuerenter suscipiendas, & obseruandas religiose, uelut à Deo profectas: nec esse tutum, nec esse pium, de potestate publica sinistram concipere aut serere suspicionē. Et si quid est tyrannidis, quod tamen non cogat ad impietatem, satius est ferre, quàm seditiose reluctari. L A N. Ista quidem ratione fateor bene consultū rebus eorum qui dignitate pollent, & tecum sentio, nec illis inuideo. Cæterū lubens audiam rationem, qua consulatur & populi uel libertati, uel commodis. S A. Deus nō destituet populum suum. L A. Verū ubi interim illa libertas spiritus, quā Apostoli promittūt ex Euāgelio, quam Paulus toties inculcat clamans, Regnū Dei nō est esca & potus: & quòd filij nō simus sub pædago, nec amplius seruiamus elementis huius mundi, aliāq; innumera: si tantò pluribus constitutionibus onerantur Christiani quàm Iudæi, et si arctius obligant hominū leges, quàm pleraq; à Deo

à Deo tradita præcepta? S A. Dicam Lanio. Non in hoc est Christianorū libertas, ut liceat illis facere quæ ueiint, liberis à cōstitutionibus humanis: sed quòd ex feruore spiritus ad omnia prompti, lubētes et alacres ea faciūt quæ præscribuntur, nimirū filij potius quàm serui. L A. Expedite: sed erant & sub lege Mosaica filij, & sunt sub Euangelio serui, atque adeo uere orne maxima pars hominū, si quidem serui sunt, qui lege coacti suum officium faciunt. Quid igitur discriminis inter nouam & ueterem? S A. Meo iudicio multum interest. Quod uetus sub inuolucris docuit, noua sub oculos posuit: quod illa sub ænigmatibus prædixit, hæc dilucidius ostendit: quod illa subobscurè promisit, hæc exhibuit maxima quidē ex parte. Illa tradita erat uni genti, hæc ex æquo docet omnes salutem: illa paucis prophetis & eximijs uiris impartijt insignem illam & spiritualem gratiam, hæc omne donorum genus largiter effudit in omniū ætatum, sexuum & nationū homines, linguas, sanationes, prophetias, miracula. L A. Vbi nunc igitur ista? S A. Cessarunt, non interierunt, uel quia non est opus, iam euulgata Christi doctrina, uel quia pleriq; titulo tantūm Christiani, fide, quæ est miraculorum architectrix, caremus. L A N. Si propter incredulos ac diffidentes opus est miraculis, talitū nunc plena sunt omnia. S A. Est incredulitas simpliciter errans, qualis erat

erat Iudæorum obmurmurantium Petro, quod Cornelij familiam recepisset ad Euangelij gratiam: qualis erat gentiū, quæ religionem quam à maioribus acceperant, putabant esse salutiferam, & apostolorum doctrinam esse superstitionem peregrinam, hi conspectis miraculis conuersi sunt. Nunc qui diffidunt Euangelio, tanta luce per uniuersum orbem coruscante, non simpliciter errant, sed excæcati malis affectibus nolunt intelligere, ut bene agant: hos nulla miracula reducunt ad mentem meliorem. Et sanandi tempus nunc est, puniendi post futurum est.

LA. Qu. inq; multa dixisti satis probabiliter, tamen mihi propositum est, non fidere salsamentario, sed adibo Theologum quemdam eximie doctum, quicquid is de singulis pronunciauerit, cælestis oraculi uice fuerit. SA. Quis iste? Pharetrius. LA. Ille simpliciter delirat, et ante annos, dignus qui concionetur deliris aniculis. SA. Bli-teus? LA. An ego tam loquaci sophistæ credā? SA. Amphicholus? LA. Nunquam ei credam in soluendis quæstionibus, cui meo malo credidi carnes meas. An ille bona fide soluat problemata, qui pessima fide nondum soluit pecuniam? SA. Lemantius? LAN. Non uxor cæcis ad indicandam uiam. SA. Quis igitur? LA. Si scire uis, Cephalus est, uir trium linguarū & omnis politioris literaturæ perpulchrè gnarus, tum in sacris uoluminib. & uetustis Theo-
logis

logis diu studioſe q̄: uerſatus. S A. Dabo rectius conſilium. Eas ad inferos, illic inuenies rabinū Druinum, qui Tenedia bipenni diſſcabit omnes tuas queſtiunculas. L A. Tu præi, quò mihi uiam appares. S A. Sed extra iocum: Eſt ne uerum quod narras, datam poteſtatem ueſcendi carnibus? L A. Ludebam, te ut urerem. Et ſi Romanus pontifex id uellet maximè, ordo ſaſamentariorū moueret ſeditionem: deinde mundus eſt plenus phariſaicis hominibus, qui non alia re ſibi poſſunt iudicare ſanctimoniã, niſi talibus obſeruariunculis: hi nec paterentur ſibi detrahi iam partã gloriam, nec ſincerent minoribus plus eſſe libertatis, quàm ipsis fuit. Ne in I. unionū quidem rem eſſet, permitti liberū quarumlibet rerum eſum. Tum enim uariuſ eſſet euentus noſtræ negociationis, nunc certius eſt lucrum, & minus alcaæ, minus q̄: laborū. S A. Veriſſima prædicas, ſed eadem incommoditas ad nos rediret. L A N. Gaudco tandem inuentum aliquid, in quo ſaſamentario cum lanione conueniat. Iam ut incipiam & ipſe ſcriò loqui, quemadmodum fortassis expediret populum Chriſtianū paucioribus cõſtitutiunculis obſtringi, præſertim ſi quæ non multùm, aut nihil conducunt ad pietatem, ne dicam officunt: ita non libet ab iſtis ſtare, qui omnes omniū hominum conſtitutiones reiſciunt, neque flocci faciunt. Imo ob hoc ipſum multa faciunt, quia præ-

ceptum est, ne faciant. Attamen demirari non possum in plerisq; rebus præpostera mortaliū iudicia. S A .Idem nec ego satis admirari possum. L A . Cælū terræ miscemus, si quid periculi suspicamur, ne quid deccdat ponderis sacerdotum constitutionibus auctoritatiq;: & dormitamus cū imminet euident periculum, ne tantū tribuamus hominū auctoritati, ut auctoritati diuinæ minus tribuatur q; oportet. Sic à Scylla declinamus, ut non metuamus Charybdim, malum exitiabilius. Debetur episcopis suus honos, quis negat? præsertim si agunt quod dicuntur. Sed impiū est, honores soli Deo debitos transferre in homines, & dum impense reucremur hominem, parum reuereri Deum. Honorandus Deus in proximo, uenerandus in proximo, sed interim adhibenda cautio, ne Deus per hanc occasionem suo fraudetur honore. S A .Itidem uidemus multos in tantū fidere corporalibus ceremonijs, ut his freti negligant ea quæ sunt ueræ pietatis, suis meritis arrogantes quod est diuinæ largitatis, & ibi consistentes unde gradus erat ad perfectiora, et ex his rebus proximū calumniantes, quæ per se nec bonæ sunt nec malæ. L A . Quin in eadem re cū duo sint quorū alterum altero præstantius, semper deterioris est nobis potior ratio. Corpus, & quæ corporis sunt, ubiq; pluris fiūt, quàm ea quæ sunt animi. Et hominē occidisse, pro graui crimine ducitur,

tur, ut est: at pestifera doctrina, uipereis instin-
 ctibus corrupisse mentem hominis, ludus est. Si
 sacerdos alat capillitium, aut uestem sumat ho-
 minis prophani, rapitur in carcerē, acriter pu-
 nitur: si bibat in lupanari, si scortetur, si ludat
 aleam, si uitiet alienas uxores, si nihil attingat
 sacræ lectionis, tamen colūna est ecclesiæ. Non
 excuso mutatam uestem, sed accuso præposte-
 rum iudicium. S A. Imò si nõ persoluat pensum
 precum horariorum, paratum est anathema: si
 fœneretur, si simoniam admittat, impunè est.
 L A N. Si quis uideat Carthusianū aliter uesti-
 tum, aut uescentem carnibus, quàm execratur,
 quàm horret, quàm timet, ne terra dehiscens et
 spectatorem & spectatum absorbeat: idem si
 uideat cum temulentum, mendacibus uerbis in
 famam aliorum debacchantem, manifestis dolis
 imponentem tenui uicino, nemo perinde abo-
 minatur. S A. Veluti si quis uideat Franciscanū
 enodi cingulo cinctum, aut Augustinenscm non
 corio, sed lana cinctum, aut discinctum Carmeli-
 tam, aut cinctum Rhodienscm: rursus si percal-
 ceatum Franciscanum, aut semicaiceatum Cru-
 ciferum, nõne concitaret^t Tyria, quod dici so-
 let, maria? L A N. Imò nuper apud nos ex dua-
 bus fœminis, quarum utranq; dixisses pruden-
 tem, altera abortiit, altera concidit syncopi,
 quòd conspicerent Canonicum quendam sacris
 uirginibus præfectum in propinqua uicinia,

sed tamen in publico obambulare, qui uestem lineam non haberet tectam nigro pallio. At eadem crebro uiderant aues eiusmodi comessantes, cantillantes, saltitantes, nõ addam cætera, nec ullam sentiebant nauseam. S A. Sexui fortasse debetur uenia. Opinor tibi notum Polythrescū. Is ægrotabat periculose, phthisis erat. Medici diu suaserant ut uesceretur ouis & lactarijs, sed frustra: eõdem cohortabatur episcopus. Ille cum esset uir nõ indoctus, & Theologiæ baccalaurus, uidebatur citius emoriturus, quàm utriusq; medici cõsilio morẽ gesturus. Ita nisum est medicis & amicis ut falleretur, parata est sorbitio ex ouis & lacte caprino, dictum est lac amygdalinũ. Ille lubens comedit, et idem aliquot diebus faciens, cæpit habere meliusculè, donec puella quædam fucũ prodidit. Ibi cæpit quod comederat reuomere. At idem superstitiosus in lacte, nulla religione commotus est, quo minus abiuraret pecuniã mihi debitã. Nam chiographum simpliciter exhibitum clam ungui scidcrat. Delatum est iusurandum, ego illi cessi. Is uerò tam non grauatim recepit, ut optare uideretur quotidianas eiusmodi delationes. Quid hoc iudicio peruersius? Peccabat aduersus mentem ecclesiæ, qui hîc non obtemperarit sacerdoti & medicis: & in perurio manifesto firmam habebat cõscientiam, tam infirmus in lacte. L A N. Hîc mihi succurrit fabula quam nupcr

nuper Dominicanus quidam narrauit in cōcio-
 ne frequentissima, quò sermonis amaritudinem
 (nam die Parasceues exponebat mortem Do-
 mini) iucundiore narratione dilueret. Virgi-
 nem sacram oppresserat adolescens, uteri tu-
 mor arguit factum, conuocatus est uirginū cho-
 rus, præsedit abbatissa. Accusata est. & In ficia
 li statui non erat locus. Argumentum erat ne-
 cessariū. Confugit ad statum qualitatis, nisi ma-
 uis translationis. Oppressa sum à ualentiore.
 At saltem exclamasset. Fecissem, inquit, sed in
 dormitorio nefas est soluere silentium. Sit hæc
 fabula, modò fateamur hoc stultiora geri per-
 multa. Nunc dicam quod his oculis uidi. Ne-
 men homiuis lociq; silebitur. Habebā affinem
 Priorem Abbati proximum, ordinis Benedicti-
 ni, sed ex eorum numero qui non uescuntur car-
 nibus, nisi extra locum, quem appellant ma-
 gnum refectorium. Habebatur doctus, & ipse
 uolebat haberi, annos natus ferè quinquagin-
 ta. Certare poculis & hilarescere uino, erat il-
 li quotidianum. Duodecimo quoque die adib. &
 thermas publicas, illic dabatur opera purgan-
 dis renibus. S A. Erat unde id fieret? L A. Possi-
 debat annuè sexcentos florenos. S A. O pau-
 pertatē optabilē. L A. Ex uino et Venere incidit
 in phthisin. Desperantib medicis Abbas impe-
 rabat esum carniū, addēs illud terribile uerbū,
 sub pœna inobedientiæ. Ille uix adigi potuit,

ut moriens gustaret carnes, à quibus tot annis non abhorruerat. SA. Prior tali Abbate dignus. Diuino tamē quos dicas: nam eandem fabulam & ab alijs audire memini. LA. Diuina. SAL. Nōne Abbas est prægrādi obesoq; corpore, lingua sublæsa: Prior humiliore statura, sed erecta, gracili uultu? LA. Diuinasti. SA. Accipe par pari relatū. Audies quod nuper ipse uidi, cuiq; nō interfui sol' im, uerum etiā propemodū præfui. Erant duæ monachæ, quæ uisebant cognatos suos. Vbi uenissent quò uolebant, famulus per obliuionem reliquerat codicem precum iuxta consuetudinem ordinis & loci in quo uiebant. Deum immortalem, quāta illic perturbatio. Non audebant cœnare, nisi dictis precibus uespertinis, nec sustinebant ex alio codice dicere quàm ex suo. Interim tota domus cœnaturiebat. Quid multis? Canterio recurrit famulus, sub multam noctem adfert relictum codicē. Dicuntur preces, uixq; ad decimam cœnauimus. SA. Hactenus nihil audio, quod sit magnopere reprehendendum. SAL. Nimirum, dimidium duntaxat audisti fabulæ. Inter cœnandum cœperunt illæ uirgines hilarescere uino, tandem risu soluto, iocis parum pudicis perstrepuerunt conuiuium, sed nemo licentius egit quàm illæ, quæ nisi dictis ex ordinis forma precibus cœnare noluerunt. A conuiuiio lusus, choreæ, cantilenæ, reliqua non audeo cōmemorare, sed planè

uercor

uereor, ne quid ea nocte patratū sit parum uirgineum, nisi me fallebant proœmia, lasciui luxus, nutus & suauia. L A N. Istam peruersitatem non tam imputo uirginibus, quàm sacerdotibus earū curam gerentibus. Sed agè fabulam fabula pensabo, quin potius audies oculatā historiam. Hisce diebus aliquot coniecti sunt in carcerem, quòd ausi sint die Dominico panem coquere, quum fortè deesset. Equidem non damno factum, sed excutio iudicium. Aliquanto post die Dominico, qui uulgò Palmarū dicitur, fortè erat cur uicus propinquus mihi esset ad eundem, ibi tum ad horā diei fermè quartam à prandio, obuium habeo, ridiculū ne dicam, an miserandum spectaculum, arbitror nulla Bacchanalia plus habuisse turpitudinis. Alij uacillabant huc illuc uino, non aliter quàm nauis defrutata rectore iactatur uentis & fluctibus. Erant qui complexi brachium alterius sustinebant lapsantem, sed ipsi parum firmi: alij subinde cadebant, ægrèq; surgebant: nonnulli quernis frondibus erant coronati. S A. Magis conueniebat ^hpampineis, tum addendi ⁱthyrsi. L A. Senior quidam ^kSilenum agens, sarcinæ in morem sublimis gestabatur humeris, eo gestu quo solent olim efferi cadauera, pedibus eò porrectis quò ibant, nisi quòd pronus baiulabatur, ne uomitu præfocaretur supinus. Is miserè conuomebat suras & calcaneos, extremorum baiulo

rum. Nec inter baiulos quisquam erat sobrius, pleriq; ridebant, sed sic ut facilè dicerem mentem abesse. Bacchi furor habebat omnes. Atq; hac pompa ciuitatem ingressi sunt, idq; clara luce. S A L. Vnde collegerant eam insaniam? L A N. In uico propinquo uinum paulò uilius uenditur quàm in urbe, eò se contulerant aliquot combibones, quò uilius insanirent, sed largius. Non enim minus impensum est pecuniæ, sed plus contractum est dementiae. Hi si gustassent ouum, uelut admissio parricidio pertracti fuissent in carcerem: cum præter omissam sacram concionem, præter neglectas preces uehementinas, in die tam sacro tantum intemperantiæ publicitus esset admissum, nemo puniit, nemo detectatus est. S A. Atqui ne isthuc tantopere mireris, in medijs urbibus, in popinis templo proximis, diebus quamlibet festis, potatur, cantatur, saltatur, pugnatur, tanto strepitu, tantoq; tumultu, ut nec sacrum peragi, nec sacra concio possit exaudiri. Idem si eodem tempore consuissent calceũ, aut si in die Veneris gustassent suillam, capitis accerserentur. Et tamẽ dies Dominicus ob hoc potissimũ est institutus, quò uacaret audire doctrinã Euangelicam: & ideo uetitum consuere calceos, ut sit ocium cõcinnatis animis. An non hæc mira iudiciorũ peruersitas? L A. Prodigiiosa. Iam in ipso ieiunij præscripto cum duo sint, alterum abstinentia cibi
alterum

alterum delectus cibi : nemo nescit, prius illud præcepti diuini, aut certè iuxta præceptū diuini esse, alterum uerò non solùm humanū, uerum etiam propemodum pugnans cum apostolica doctrina, utcunq; hoc excusauimus : tamen hîc quoq; præpostero iudicio, cœnare uulgò impunè est, gustasse cibum ab homine uetitū, à Deo permissum & item ab apostolis, capitale est. Ieiunium tametsi nō constat esse certò præceptū ab Apostolis, tamen illorum exemplis ac literis cōmendatum est: at interdictum ciborum esum, quos Deus creauit ad uescendum cum gratiarū actione, ut tueamur apud iudicem Paulum, quot lemmatis est opus ? Et tamen toto passim orbe cœnatur affatim, nullus offenditur : si ualetudinarius gustet pullum gallinaceum, periclitatur Christiana religio. In Anglia uulgus quadragesimæ tempore iustam cœnam apparat ab æternis diebus, nemo miratur : si febri periclitans tentet attingere ius pulli, plus quàm sacrilegium admissum uidetur. Apud eosdem in quadragesima, quo ieiunio ut nihil antiquius, ita nihil sanctius habitum est apud Christianos, impunè cœnatur, ut dixi: si tentes idem extra quadragesimam, die Veneris, nemo feret. Si queras quamobrem, allegant patriæ consuetudinem. Execrantur cum, qui regionis negligit cōsuetudinem : & ipsi sibi ignoscunt, qui negligant uetustissimam totius ecclesiæ consuetu-

dinem. S A. Nec probandus est, qui sine causa
 negligit consuetudinem patriæ, in qua uiuunt.
 L A. Nec ego criminor eos, qui quadragesimam
 cum Deo uentreq; partiuntur, sed indico præ-
 posterum de rebus iudicium. S A. Cùm dies Do-
 minicus præcipuè legatur institutus, quò popu-
 lus simul conueniret ad audiendum sermonem
 Euangelicum, qui nõ audit missam, abominabi-
 lis est. qui negligit concionem, malens pila lude-
 re, purus est. S A. Quantum flagitium admis-
 sum existiment, si quis sumat Eucharistiam illo-
 tis faucibus: quàm nihil trepidant, quum idem
 faciunt illoto animo, peruersisq; cupiditatibus
 sordidato. S A. Quàmulti sunt sacerdotes, qui
 citius mortem oppetant, quàm sacrificent calice
 & patina nondum ab episcopo cõsecrata, aut
 quàm sacrificent ueste quotidiana. At inter hos
 qui sic affecti sunt, quàm multos uidemus, qui
 non uerentur ad sacram mensam accedere no-
 ðis proximæ crapula adhuc temulentis? Quan-
 ta trepidatio, si fortè contigerint corpus domi-
 ni ea manus parte, quæ sacro oleo contacta nõ
 fuit? Quin eadem religione difficimus, ne pro-
 phanus animus offendat dominum? L A. Vasa
 sacra non attingimus, & piaculum admissum
 arbitramur si id fortè acciderit, & interim ui-
 ua templa sancti spiritus quàm securi uiolamus?
 S A. Humana constitutio uetat, ne nothus, clau-
 dus, aut luscus recipiatur ad sacra ministeria.
 Hic

Hic quàm sumus difficiles, & tamen interim passim recipimus indoctos, aleatores, temulentos, milites & homicidas. Dicunt, latent nos animorum morbi. De occultis nõ loquor, de his loquor quæ magis in propatulo sunt, quàm uitia corporis. L A .Sunt & episcopi, qui ex functionibus nihil sibi uindicant, præter rationes, aliq; sordida: concionandi munus, quæ prima dignitas est episcopi, cedunt quamlibet sordidis, haudquaquã facturi, nisi præpostero iudicio tenerentur. S A . Qui festum diem uiolat ab episcopo cætopiam institutum, rapitur ad pœnam. Et satrapæ quidam, qui tot constitutionibus pontificum & Cõciliorum, tot fulminibus fortiter contemptis, impediunt canonicas electiones, opprimunt immunitates ecclesiasticorũ, ne his quidem parcentes domibus, quæ fouendis senibus, ægrotis & egenis ex piorum hominũ elemosynis institutæ sunt, abundè Christiani sibi uidentur si sæuiant in læuissimarum rerum præuaricatores. L A .Præstat satrapas missos facere, loquiq; de salsamentis & carnibus. S A . Assentior. Redeamus igitur ad ieiunium & pisces. Audiui pontificum leges nominatim excipere pueros, senes, ægrotos, inuolidos, graucm laborem sustinentes, grauidas, lactantes, ac uehemèter tenues. L A . Idem et ipse frequenter audiui. S A . Rursus audiui præcellentem quendam theologũ, opinor Gersoni no

men esse, hoc addere: si quid extiterit causæ p̄aris momenti, cum his quæ pontificum leges nominatim excipiunt, similiter cessare uigorem præcepti. Sunt enim corporum peculiare habitus, qui reddunt capital:orem incediam, quàm morbus euidens: & sunt uitia morbūe, qui nō apparent, cum reuera plus habeant discriminis. Proinde qui sibi notus est, nihil opus habet consulere sacerdotem, quemadmodum infantes non consulunt sacerdotem: quia causa eximit illos à lege. Et qui pucros aut uehementer senes, aut alioquin inualidos adigunt ad ieiunium aut esum piscium, bis peccant, primū aduersus fraternam charitatem, deinde aduersus mentem pontificum, qui nolunt eos inuolui lege, quibus obseruata perniciem adferret. Christus quicquid instituit, ad sanitatem animi & corporis instituit. Nec ullus pontifex sibi uendicat tantam potestatem, ut sua constitutione quenquam adigat ad uitæ discrimen. Veluti, si quis ex inedia uespertina contrahat insomniam, & ob insomniā periclitetur^m paraphronesi, simul & aduersus ecclesiæ mentem, & aduersus Dei uoluntatem, homicida est sui. Principes quoties cōmodum est, ædita lege minatur supplicium capitale. Quid illis liceat, non definio: illud dicam, tutius facerent si non infligerent mortem corporis, nisi ob causas in diuinis literis expressas. In odiosis Dominus longius auocat ab extrema
 linea.

linea, uelut à periuurio, uetans omnino iurare, in homicidio prohibens irasci: nos ob humanà cōstitutionem ad extremam homicidij lineam impellimus, quam uocamus necessitatem. Imò quoties apparet causa probabilis, charitatis est ultrò hortari proximū ad ea quæ postulat corpusculi imbecillitas. Et si nulla apparet causa, tamen Christianæ charitatis est, benignè interpretari, quod recto animo fieri potest, nisi qui comedit, præ se ferat manifestum ecclesiæ contemptum. Contumaciter ac seditiose uescentes rectè punit magistratus prophanus: at quid quisque domi suæ pro corpusculi sanitate comedat, medicorum est curare, non magistratū. Quod si quorum improbitas hinc quoque concitet tumultum, ipsi seditionis accersantur, non is qui seruiuit ualitudini, nec diuina nec humana lege uiolata. Hic certè non in loco præteximus auctoritatem pontificum, quorum tanta est humanitas, ut ubi cognorint causam haud absurdam, ultrò inuitent ad ea, quæ postulat ualetudo, diplomatis arment aduersus malorum obtretationes. Denique per uniuersam Italiam patiuntur in certis macellis uendi carnes, nimirum illorum saluti consulentes, quos illa lex non astringit. Quin & in concionibus sacris audiui Theologos paulò minus pharisæicos dicere: Nihil est quòd uereamini cœnæ tempore sumere panem uinum & hinc uinum

ceruificæ uē propter imbecillitatem humani cor-
 poris. Si tantū sibi sumūt autoritatis, ut pro cœ-
 na cœnulam indulgeant ualidis, idq; cōtra præ-
 ceptum ecclesiæ, quæ ieiunium indixit, non cœ-
 nulam, cur non audent iustam cœnam permitte-
 re ijs quorum imbecillitas hoc requirit, & pon-
 tifices expressis causis declararūt sibi placere?
 Dicatur zelus, si quis durius tractet corpus si-
 nam sibi quisq; notus est: at ubi pietas, ubi cha-
 ritas istorum, qui contra legem naturæ, contra
 legem Dei, contra sensum legis pontificiæ fra-
 trem imbecillem, spiritu promptum, corpuscu-
 lo infirmum, ad mortem adigunt, aut morbum
 morte duriorē? L A. Suggestit mihi tua cōme-
 moratio quiddā, quod ante bienniū uidi. Ero-
 tem nosti, uirū iam natu grandē, uidelicet sexa-
 genariū, ualetudine plusquam uitrea, tum quo-
 tidianis morbis, ijsq; atrocissimis grauissimisq;
 studiorū laboribus sic afflicta, ut uel Miloni
 possint deicere: ad hæc occulta quadam natu-
 ræ proprietate uel à puero sic & abhorrens à
 piscium esu, & impatiens inedia, ut nunquam
 id tentarit absque capitis discrimine: postremū
 diplomatis pontificum abundē cōmunitus ad-
 uersus pharisaicas linguas. Is nuper ed uocanti-
 bus amicis, inuiserat ciuitatem ° Eletheropo-
 lim, non omnino suo nomini respondentē. Erat
 autem quadragesimæ tempus, datus est unus
 atque alter dies amicorum affectibus. Interim
 uesce-

uescebatur piscibus, ne quem offenderet, quum haberet præter necessitatem à pontifice diploma, per quod licebat uesci quibuslibet. Iam præsentiebat morbum imminentem, quem habebat familiarem, sed morte crudeliore: parat abitum, & res urgebat, nisi maluisset ibi decumbere. Ibi quidam suspicantes illum hoc maturius abire, quòd non ferret esum piscium, cõfecerunt ut Glaucoplutus uir apprimè doctus, & primæ in ea repub. autoritatis, Erotem inuitaret domum suam ad ientaculum. Eros iam turbæ satur, quam in publico diuersorio uitare nõ poterat, assensus est, sed hac lege, ne quid esset apparatus præter oua duo, quæ stans ubi comedisset, equum conscenderet. Promissum est ita fore. Vbi eò uenit, paratus erat pullus gallinaceus. Eros indignè ferens, præter oua nihil attigit, & abrum pens conuiuium conscendit equos, deducuntibus eruditis aliquot. Eius pulli nidor nescio quomodo peruenerat ad sycophantas. Ab his rumor sparsus est tam atrox, ac si decem homines fuissent ueneno necati. Nec ea ciuitas modò perstrepsit hac fabula, sed eodem fermè die rumor ad alias ciuitates transuolarat, quæ aberant itinere tridui. Atque, ut fit, rumor aliquid ueris addiderat, Erotem ni properè fugisset, accersendum fuisse ad magistratum. Hoc ut erat falsissimum, ita uerum erat, Glaucoplutum magistratui ex postulanti satisfacisse. Iam Eros sic affectus, ut

B

dixi, si uel in publico carnibus uesceretur, quis deberet offendi? Et tamen in eadem ciuitate totam quadragesimam, sed præcipuè diebus festis, bibitur usq; ad insaniam, clamatur, saltatur, pugnatur, luditur alea proxime templum, ut sacra concio nõ possit audiri, & nullum est offendiculum. S A. Mira iudiciorum perversitas. L A. Accipe fabulam huic nõ dissimilem. Iam ferme biennium est, quod idem Eros ualetudinis ergo uiseret Fecruentiam, ego officij gratia comitatus sum. Diuertit in ædes ueteris amici, cuius crebris literis fuerat euocatus. Is est uir præpotens, & illius ecclesie procerum unus. Ventum est ad pisces, rursus Eros cæpit periclitari: agmen morborum erat, febris, cephalalgia, uomitus, calculus. Hospes tametsi uidcret grauitatem periclitantem amicum, non ausus est tamen carniuum micam dare amico. Quamobrè? Videbat tot causas cur liceret, uiderat diploma, sed metuebat linguas hominum. Et iam eò profecerat morbus, ut frustra daturus fuerit. S A. Quid Eros? No ui hominis ingenium, emoriatur citius, quam amicum ulla grauet inuidia. L A. Inclusit se cubiculo, triduum uiclitauit suo more. Prandium erat ouum unum, potus aqua saccaro decocta. Simul atque se remiserat febris, conscendit equum, secum deferens commatum. S A L. Quom? L A. Lac amygdalinum in laguncula, & uuas passas in crumena. Vbi domum redijt, tum aperuit sese

fese calculus, totūq; menscm dccubuit. Et tamen hunc quoq; abitum sæuus, sed uanus carniū rumor sequutus est, & Lutetiam usque perlatus non sine frequenti splendidorum mendaciorū comitatu. Quod tu remedium arbitraris idoneum talibus offendiculis? S A L. Ut in illorum capita cuncti suas matulas effundant, & si fortè occurrant, obturatis naribus prætereantur, quò uel sic agnoscant suam uesaniam. L A N. Certè hanc pharisaicam impietatem oportebat acrius Theologorū conuicijs flagellari. De hospite uerò illo quid censes? S A. Mibi uir prudens uidetur, qui norit quàm friuolis de causis quantas tragœdias interdum excitet populus. L A. Sit hoc sanè prudenter factum, & boni uiri metum ciuilitcr interpretemur: at quàm multi sunt, qui cū in simili casu fratrē mori patiantur, ecclesiæ consuetudinē & populi scandalū prætexunt: cæterū in uita palàm dedecorosa, quam agunt in comessationibus, in amoribus, in luxu, in ocio, in summo contemptu sacrorum studiorum, in rapinis, simonijs & fraudibus, nihil formidant populi scandalum. S A L. Omnino tales sunt quidam. Quod isti pietatem appellant, immanis & impia crudelitas est. Sed illi mihi uidentur crudeliores, qui nō ex occasione relinquunt hominem in periculo, sed inuentis periculis ueluti laqueis, impellunt multos in corporis animiq; manifestū discrimen, præscr-

tim nulla publica autoritate pollentes. LA EX
 pecto quid dicas. S A. Ante annos triginta uixi
 Lutetiæ in collegio cui cognomē ab aceto. LA.
 P Sapientiæ uocabulū audio. Quid uerò nar-
 ras? Vixit falsamentarius in eo collegio tam
 acido: Non mirum igitur, si tantum tenet quæ-
 stionum Theologicarū. Nam illic, ut audio, pa-
 rietes ipsi mentem habent theologicam. S A L.
 Sic est, ut dicis: ego tamen præter corpus pesti-
 mis infestum humeribus, & pediculorum lar-
 gissimam copiam, nihil illine extuli. Verūm ut
 pergam, quod cæpi: In eo collegio tum regna-
 bat Ioannes Standoncus, uir in quo non dam-
 nasses affectum, sed iudicium omnino deside-
 rasses. Etenim quoddam ipse memor adolescentiæ,
 quam cum extrema paupertate transegerat, ra-
 tionem habebat pauperū, uehementer probari
 debet. Et si iuuenū inopiam hætenus subleuas-
 set, ut honestis studijs suppetere rerū usus, nō
 ad lasciuiam exuberaret copia, laudem mercha-
 tur. Cæterū quod rem aggressus est cubitu tam
 duro, uictu tam aspero parcoq; uigilijs ac labo-
 ribus tam grauibus, ut intra annū prima expe-
 rientia multos iuuenes, felici indole præditos,
 ac spem amplissimā præ se ferentes, alios neci-
 dederit, alios cæcitati, alios demētiae, nōnullos
 & lepræ, quorū aliquot ipse noui, certè nullus
 omnium non periclitatus est, quis nō intelligat
 esse crudelitatem in proximū? Nec his conten-
 tus

tus, addidit pallium & cucullam, ademit in totum esum carniū. Et huius generis plantaria transtulit in lōginquas regiones. Quod si quisque tantū permittat suis affectibus, quantū ille permisi: futurū est ut istorū similes totum occupent mundum. Si quidem à talibus initijs primū orta sunt monasteria, quæ nūc minitantur pontificibus & monarchis. In proximi ad pietatē resipiscentis lucro gloriari pium est: in ueste aut cibo gloriā querere, pharisaicū est: proximorū inopiam subleuare, pietas est: prospicere ne liberalitate bonorū abutantur ad luxum, disciplina est. Cæterū in morbos, in delirationem, in mortē his rebus impellere fratrē, crudelitas est, parricidiū est. Abest fortasse uoluntas occidendi, at nō abest homicidiū. Quæ igitur istis debetur uenia? Nimirū quæ medico, qui per insignē imperitiam occidit ægrotū. Dicet aliquis: Nul- lus illos cogit ad hoc uitæ genus, spōtè ueniūt, rogant admitti, & liberū est abire pertæsis. O Scythicam resposionē. Itā ne postulant, ut adol- lescentes rectius perspiciāt quid ipsis cōueniat, quā n̄ uir doctus, rerū usu tritus, & ætate pro- uectus? Sic sese excuset lupo, qui famelicū osten- sa esca pellexit in retia. An qui uehementer esu- rienti apponat cibum insalubrem, aut letiferū etiam, ita semet excusabit pereunti? Nemo te coëgit edere, uolens ac lubens deuorasti quod erat apposium. Nōne is iure respondeat?

Tu non cibum dedisti, sed uenenum. Telum ingens necessitas, graue tormentū fames. Auferrant igitur illa magnificā uerba, libera erat electio. Imò magnā uim admouet, quisquis talibus utitur tormentis. Nec ea sæuitia tantūm perdidit tennes, sustulit nō paucos diuitem filios, & generosam indolem deprauauit. Aetatem lasciuentē moderatis rationibus cohibere, paternū est. Cæterū in medio hyemis rigore datur postulantis paululum panis, potus iubetur è puteo peti, qui aquam habet pestilentem, pestiferam alioqui, etiam si nihil haberet præter rigorem matutinum. Noui multos, qui ualeitudinem ibi contractam nec hodie possunt excutere. Erant aliquot cubicula humili solo, putri gypso, uicinia latrinarum pestifera. In his nullus unquam habitauit, nisi aut mors, aut morbus capitalis fuerit cōsequutus. Omitto nunc miram flagrorum carnificinā, etiam in innoxios. Sic aiūt dedisci ferociam: ferociam appellant indolem generosiore, quam studio frangūt, ut eos reddant habiles monasterijs. Quantum ibi deuorbatur ouorum putrium? quantū uini putris hauriebatur? Sunt fortassis hæc iam correcta, sed serò, uidelicet ijs qui perierunt, aut corpus circumferunt infectum. Neq; uerò hæc cōmemoro, quòd malè uelim illi collegio, sed opræ precii esse iudicauim monere, ne sub umbra religionis humana sæuitia corrumpat ætatem imperitam
ac tene-

ac teneram. Iam quantum ibi discatur ciuilitatis aut ucræ pietatis, in præsentia nõ excutio. Quòd si uiderem malitiam exucre quicumq; cucullam induunt, hortarer omnes ad cucullam. Nunc alia res est, proinde nõ sunt ad hoc uitæ genus frangendi spiritus suppullulantis ætatis, sed animus magis ad pietatem educandus. Mihi uix contigit ullum ingredi monasterium Carthusianorum, quin illic offenderim unum atq; alterum aut simpliciter mente captum, aut delirantem. Verùm iandudum tempus est, ut à tam longa digressione redeamus ad institutum. L A. Imò nullum est digressionis dispendiũ, rem ipsam egimus, nisi si quid tibi fortè succurrit, quod adijciendum putes ijs quæ disserta sunt de constitutionibus humanis. S A L. Mihi quidem nec humanũ præceptum implere uidetur, qui negligit hoc præstare quod spectauit is qui præcepit Etenim qui festis diebus tantum abstinet ab operibus manuarijs, nec interim uacat sacris, aut audiendis concionibus, uiolat festum diem, negligens id cuius gratia festus dies institutus est. Ideo enim interdictum est opus bonũ, ut fieret melius. Iam uerò qui pro solitis operis uacant popinis, scortis, temulentia, pugnis & aleæ, bis uiolant diem festum. L A. Opinor & precum sacrarum pensum in hoc præscriptum sacerdotibus & monachis, ut hac exercitatione consuescerent sustollere mentem in Deum:

Et tamen qui pensum hoc non absoluit, periclitatur. Qui tantum ore demurmurat uoces, nec curat animū ad ea quæ sonat colligere, imò ne literas quidem studet discere, sine quibus quæ sonat, intelligi nō possunt, uir bonus habetur, ac sibi quoq; uidetur. SA. Ego multos noui sacerdotes, qui piaculū inexpiabile putant, aliquam partem precum omisisse, aut per errorē dixisse de diua Virgine, cūm dicendum esset de sancto Paulo. At ijdem pro nihilo ducebāt aleam, scortum ac temulentia, quæ diuinis pariter et humanis legibus uelita sunt. LA. Nec paucos ego comperi, qui citius mortem appetissent, q̄; uel casu gustato cibo, aut dum os proluunt delapsis in stomachū aliquot aquæ guttis sacrificassent: at ijdem fatebantur esse sibi cum quibusdam similitatem; quos, si daretur opportunitas, occiderent, nec uerebantur cum hoc animo ad sacram Christi mensam accedere. SA. Atqui ut ieiuni sacrificent, hominis præceptū est: ut deponant iras priusquam accedant ad sacram mensam, Dei præceptum. LA. Iam uerò de periurio q̄; præposterè iudicamus? Infamis habetur qui iureiurando confirmauit se dissoluisse æs alienū, si conuincatur non dissoluisse: nec periuriū obijcitur sacerdoti, qui palàm impudicè uiuit, quum iureiurando publicè professus sit castitatem. SA. Quin istam cantionem canis episcoporum uicarijs, qui coram altari deierant, se compe-
risse

viffe omnes, quos offerant initiandos, idoneos
 ætate, scientia et moribus, cùm aliquoties inter
 hos vix duo tres ue sint tolerabiles, plurimi vix
 ¶ ad stiuam idonei? L A. Vocatur ad pœnã, qui
 cõmotus aliqua causa peierat: & non puniun-
 tur, qui tertio cuiq; uerbo admiscunt periurium.
 S A. Isti non iurant ex animo. L A. Eodem co-
 lore patrocineris licebit ei, qui hominem occi-
 dit non ex animo. Peierare nec ioco nec serio
 fas est. Et atrocius discrimen foret, si quis ioco
 necaret hominẽ, quàm si cõmotus ira. S A. Quid
 si quis ad eandem trutinam expendat iusiuran-
 dum principum, quo inaugurantur? L A. Et ista
 cùm sint maximè seria, tamen quoniã uelut ex
 more fiunt, non habentur pro periurijs. Eadem
 est querimonia de uotis. Matrimonij uotum est
 iuris sine cõtrouersia diuini, & tamen dirimi-
 tur per monasticæ uitæ professionẽ ab homini-
 bus repertam. S A. Cùm nullum uotũ religiosius
 sit quàm baptismi, tamen qui uestem mutat aut
 locum, perinde quasi patrem ueneno necarit,
 perquiritur, rapitur, stringitur, nonnunq; &
 occiditur propter honorem ordinis. At quorũ
 tota uita pugnat ex diametro cum professione
 baptismi, quippe qui toti seruiũt mãmonæ, uen-
 tri, & huius mundi pompis, habentur in pre-
 cio, nec his obijcitur uoti uiolati crimen, nec ex-
 probratur, nec uocantur apostatæ, sed habentur
 pro Christianis. L A. Simile uulgi iudicium

est de benefactis ac malefactis, deq; præsidijs beatitudinis. Quanta infamia sequitur puellam lapsam? at longè grauius crimen est lingua mendax & obtrectatrix, & animus odio liuoreq; corruptus. Vbi nõ grauius punitur quamuis leue furtum, quàm adulteriũ? Nemo lubens cum eo consuetudinem habet, qui semel furti aspersus est infamia: cum eo qui coopertus est adulterijs, pulchrum est habere familiaritatem. Spiculatori publico, qui stipendio cõductus seruit legibus, quemadmodum & iudex ipse, nemo dignetur locare filiam: & nõ detestamur affinitatem militis, qui toties inuitis parentibus, & uetante nõnunquam magistratu, subduxit sese ad bellum mercenarium, tot stupris, tot raptibus, tot sacrilegijs, tot homicidijs, alijsq; facinoribus impurati, quæ uel in ipsa militia, uel in profectioe ad bellum, & reditu à bello cõmitti solent: hunc generum asciscimus, hunc quouis cur nifce peiorẽ adamat uirgo, & interpretamur etiam nobilitatem quæsitam scelere. Qui nummum tollit, pendet: qui fraudata moneta publica, qui monopolijs, qui usuris, qui mille technis ac fraudibus tam multos spoliant, inter præcipuos habentur. SA. Qui uni cuiquam uenenum porrigunt, ut uenefici dant pœnas legibus: qui uinis infectis, aut oleo uitiato populum inficiunt, impunè faciunt. LAN. Noui quosdam monachos adeo supersticiosos, ut existiment sese esse

in manu

in manu diaboli, si uel casu sacra uestis absit: nec metuunt ab unguibus diaboli, si mentiantur, si calumnientur, si inebrientur, si inuideāt.

S A L. Istiusmodi licet & inter nos idiotas complures uidere: non credunt domum tutam à uiolentia cacodæmonis, nisi paratam habeant aquam consecratam, frondes sacras ac cereū: & nō metuunt suis ædibus, in quibus quotidie tot modis prouocatur Deus, & colitur diabolus.

L A. Quàm multi sunt qui magis fidunt præsidio Virginis matris, aut Christophori, quàm ipsius Christi? Matrem colunt imaginibus, candelis & cantiunculis, Christū impia uita fortiter offendunt. Nauta cūm periclitatur, Christi matrem, aut Christophorū, aut quemuis diuorū citius inuocat, quàm ipsum Christū. Et Virginē se credunt habere propitiam, quòd illi sub noctem cantiunculam nō intellectam canūt, *Salve regina: ac nō potius metuunt, ne illa se putet irideri talibus cantiunculis, cūm totus dies magnaq; noctis pars illis transigatur obscœnis sermonibus, temulentijs, & factis non referendis.*

S A. Ita militi periclitanti citius in mentē uenit Georgius aut Barbara, quàm Christus. Porro cūm nullus sit cultus diuis gratior, quàm imitatio factorum, quibus ipsi Christo placuerunt, hanc partem fortiter cōtemnimus. Et Antonū nobis egregiè fauentē fore credimus, si illi porcos aliquot sacros alamus, siq; ipsum cum suo

porco, igni & tintinnabulo p̄ictum habeamus in foribus ac lateribus ædium: nec metuimus, quod magis erat metuendum, ne ille malè uelit ædibus, in quibus regnant ea uitia quæ uir sanctus semper fuit detestatus. Virgini annumeramus rosariola, & salutatiunculas: quin potius annumeramus in illius gratiam coërcitū animi tumorem, repressam libidinem, condonatum iniuriam. Huiusmodi cantiūculis delectatur Christi mater, his officijs demerueris utrunq;. L A. Itidem morbo periclitanti citius in mentem uenit sanctus Rochus aut Dionysius, quàm Christus unica salus hominū. Quin & hi qui sacras literas interpretantur è suggesto, quas nemo sine spiritus afflatu uel intelligere rectè, uel docere potest utiliter, malunt inuocare Virginis matris auxilium, q̄ ipsum Christum, aut Christi spiritum. Et in hæreseos suspicionem uocatur, qui mutire audet aduersus hanc consuetudinem, quā uocant laudabilem. Atqui laudabilior erat ueterū cōsuetudo, quam obtinuerūt Origenes, Basilus, Chrysostomus, Cyprianus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, qui spiritum Christi identidem inuocant, Virginis auxilium nusquam implorant. Nec in eos stomachantur, qui tam sanctā consuetudinē, & ex Christi & apostolorum doctrina, ex sanctorū patrum exemplis desumptam, ausi sunt immutare. S A. Similis error habet complures monachos, qui sibi
persua-

persuadent Benedictum esse propitium, donec gestent illius cucullam & pallium, quanq̄; non arbitror eum uirū unquā gestasse tam s̄ lacinio- sam, magnoq̄; emp̄tam uestem: nec uerentur il- lius iram, quod in uita nihil habeāt cum illo cō- mune. **L A.** Francisci germanus est, qui uestem cineritiam, & cannabecum cingulum nō abiicit: uitam confer, nihil pugnantius. De plerisq̄; lo- quor, non de omnibus. Atq̄; hic sermo per om- nes ordinū & professionū formas circumferri potest. Ex corruptis iudicijs nascitur præposte- ra fiducia, & ex ijsdem nascuntur præpostera scandala. Prodeat Franciscanus coriacea zona cinctus, qui casu funem suum perdidit: aut Au- gustinensis laneū gestans cingulum, aut discin- ctus, qui cingi soleat, quæ futura est abomina- tio: quantum periculum ne mulieres ad hoc spe- ctaculū abortiant: Et ex huiusmodi nugis quan- ta fraternæ charitatis rupturæ: quàm acerbæ odia: quàm uirulentæ obtreſtationes? Aducr- sus hæc clamat Dominus in Euangelio, nec mi- nus gnauiter Paulus Apostolus: aduersus eadē clamandum esset Theologis & concionatori- bus. **S A.** Esset sanè, sed in his multi sunt, qui- bus expedit talem esse populum, imò tales esse principes, tales episcopos. Et sunt rursus qui nihilo plus sapiūt in his, q̄; populus, aut si quid sapiūt, dissimulant, suo uentri cōsulentes potius quàm Iesu Christo. Itaq̄; fit, ut populus undiq̄;

corruptus præposteris iudicijs, ibi fidat, ubi
 præsens est periculū: ibi trepidet, ubi nihil est
 periculi: ibi conquiescat, unde progrediendum
 erat: eò proficiat, unde erat recedendū. Ab his
 malè structis si quid tentes cōuellere, clamāt ex
 citari seditionem, quasi seditio sit, si quis uitio-
 rum corporis habitū, quem imperitus medicus
 diu fouerit, ac propemodum uerterit in naturā,
 conetur eximere pharmacis melioribus. Verū
 abrumpenda est querimonia, quæ finem nō ha-
 bet. Et periculum sit, si senscrit populus hoc no-
 strum colloquium, ne nouum suscitent prouer-
 bium, quòd hæc curæ sint falsamentario, &
 lanioni. L A. Istis ego regeram uetus prouer-
 bium, Sæpe etiam est olitor ualde opportuna
 loquutus. Nuper cūm ista differerem super cœ-
 nam, malis auspicijs aderat quidam pannosus,
 pediculofus, luridus, uietus, exuccus, facie cada-
 uerosa, cranium uix habebat tres pilos, quoties
 loquebatur claudebat oculos, aiebant Theolo-
 gum esse. Is me uocabat discipulum Antichristi,
 aliāq; permulta balbutiebat. S A L. Quid ibi
 tu, mutus? L A N. Ego illi precabar micam so-
 briæ mentis in tam putido cerebro, si tamen ul-
 lum habebat cerebrum. S A L S A. Iuuaret &
 istam audire fabulam ordine. L A N. Audies, si
 die Iouis ueneris ad prandium. Habebis uitu-
 linam crusto incoctam, contusam, adeoq; tene-
 ram ut possis uel exugere. S A L S. Polliceor;
 hac

hac lege, si die Veneris apud nos prandcas, efficiam ut intelligas salsamentarios non semper uesci putribus salsamentis.

Scholia.

a ¶ *Cubito naxum.) Extat iocus Ciceronis in salsamentarij filium. b ¶ Venimus ad summum.) De re extremæ impudentiæ dicitur. Sic Horatius. c ¶ Lotione superior, quia subinde inquinatur, de quo dictum est aliàs. d ¶ Dijs manibus, id est, inferis: sic Decius et Q. Curtius se dijs manib. deuoucrūt. e ¶ Tabes, quam φθίσιν Græci dicunt. f ¶ Epilepsis, morbus comitialis. g ¶ Muria, quæ & muries, est aqua salsamentorū. h ¶ Agoranomi, præfetti foris in quibus uenduntur esculenta. i ¶ Torpedo, piscis letalis contactu. k ¶ Hydrus, serpens aquatilis. l ¶ Lepus, piscis, homini præsentissimū & immedicabile uenenum, & homo pisci, adeo ut hominis contactu solo moriatur. m ¶ Hæctici, qui perpetua laborant feбри, iam in habitum acta. n ¶ Phthifici, qui contabescunt & exarescūt. o ¶ Nō uertiginosis.) Vertigo capitis est præludium ad morbum comitiale. Hædus autem dicitur esse obnoxius ei morbo, & carnes inimicæ ad id propensis mali. p ¶ Velut echinus.) Echinus piscis est, spinas habens pro pedibus: hic imminēte tempestate affigit sese, aut saburrat arena. q ¶ Hordei tunicam.) Al*

ludit ad allegoriã parabolæ de quinque panibus hordeaceis. r ¶ Ate, dea Homericã, quæ dissidia ferit inter deos & homines. Litæ tardæ, Ate uelox. s ¶ Ἰς νόσῳνας, id est, in malam rem. t ¶ Ab asino, id est, à proposito digressi. Vide Chiliad. u ¶ Antiquatas, id est, abrogatas. x ¶ Terminum agit.) Fabula de Termino deo, qui nec Ioui uoluit concedere, notissima est. y ¶ Pisces mutos esse declarat prouerbiũ. z ¶ De disseccando corpore.) Vide Aulum Gell. de pœna talionis. a ¶ Si fractus illab.) Retulit uerba Flacci ex Odis. b ¶ Doli capaces.) Ita loquuntur Iureconsulti. Alter ex ambiguo iocatur, quasi doli capax, qui dolo est idoneus. c ¶ Bulbis.) Genus est cepis. Et bulbus et eruca prouocant Vencrem: unde Ouid. salaces uocat erucas. d ¶ Pomœria, id est, limites præscriptos. e ¶ Minus aleæ, id est, minus periculi. f ¶ Tyria maria, id est, summos tumulus. Vide prouerb. g ¶ Inficiali statui.) Inficialis status est cum factum negatur. Qualitatis, cum defenditur ut iure factum. Translationis, quum culpa facti transfertur in alium. h ¶ Pampineis, quia Baccho operabantur. i ¶ Thyrsi, hastæ uiteæ, quas gestabant agentes Bacchanalia. k ¶ Silenus apud Vergilium inducitur senex Epicurcus. Est et deus comes Bacchi. l ¶ Lemmatitis, id est, argum-

tis:

tis: sed propriè argumentum futile lemma dicitur. *m* ¶ Paraphronesis, deliratio, id est, leuior insania. *n* ¶ Hemina, sextarij dimidium est. *o* ¶ Eleutheropolis, id est, libera ciuitas. *p* ¶ (Sapientiæ) Alludit ad iocum Plautinũ, Habet'ne acetum in pectore? Et de acri ingenio dicimus. *q* ¶ Ad stiuam, id est, id aratrium Num stiu pars aratri est, *r* ¶ (Eodem colore.) Color in rhetoricis, est ratio defensionis. Iuuenal. Dic Quintiliane colorem. Et Seneca in controuersijs, sæpe meminit coloris. *s* ¶ Lacinosam, id est, sinuosam, multiq; panini: quod tamen primũ uidetur inuentũ, quò minus apparerent uestigia corporis.

F V N V S.

MARCOPHVS. PHAEDRVS.

MAR. Vnde nobis Phædrus, num² ex antro Trophonij? **PH.** Cur isthuc rogas? **MA.** Quia præter morem tristis, horridus, squalidus, toruus, in summa, ^b nihil minus quàm quod diceris. **PH.** Si qui diutius uersantur in officinis fabricorum ærariorũ, aliquid nigroris sibi contrahunt: quid miraris, si ego tot dies uersatus apud duos ægrotantes, morientes, & sepultos, solito sum mæstior, præsertim cum uterq; mihi fuerit egregiè charus? **MA.** Quos mihi narras sepultos? **PH.** Nosti Georgium Balearicũ? **MA.** Nomine duntaxat, de facie non noui. **PH.** Alterum scio tibi prorsus ignotum esse. Is erat Cor-

nelius Montius, qui cū mihi plurimis iam annis
 intercessit arctissima necessitudo. M A. Mihi
 nunquam contigit adesse morienti. P H. Mihi
 sæpius quàm uellem. M A. Sed est ne mors res
 tam horrenda, quàm uulgo prædicat? P H. Iter
 ad mortem durius, quàm ipsa mors. Quòd si
 quis horrorem illum & imaginationem mortis
 excutiat animo, magnam mali partem sibi de-
 traxerit. Breuiter, quicquid est cruciabile, uel in
 ægrotatione, uel in morte, longè tolerabilius
 redditur, si quis se totū tradat uolūtati diuinæ.
 Nam quod attinet ad sensum mortis, cū iam
 animus distrahitur à corpore, arbitror aut nul-
 lum esse, aut perquàm stupidum esse sensum,
 quòd natura prius q̄; huc ueniatur, consopiat,
 ac stupefaciat omnes partes sensibiles. M A R.
 Nascimur absq; sensu nostri. P H. Sed nõ absq;
 sensu matris. M A. Cur non itidem emorimur?
 Cur Deus mortem uoluit esse tam cruciabilem?
 P H. Natiuitatem uoluit esse grauem ac pericu-
 losam matri, quòd charius haberet quod pepe-
 risset: mortem autem unicuiq; uoluit esse formi-
 dabilem, ne passim homines sibi mortem con-
 sciscerent. Etenim cū uideamus & hodie tam
 multos sibi manus adferre, quid censes futurū,
 si mors nihil haberet horribile? Quoties uapu-
 lasset seruus aut etiam filius adolescens, quoties
 uxor indignaretur marito, quoties perisset res,
 aut aliud accidisset quod ægrè esset animo, pro-
 tinus

tinks ad laqueum, ad gladium, ad flumen, ad
 præcipitium, ad uenenum current homines.
 Nunc mortis acerbitas uitam nobis reddit cha-
 riores, præsertim cum medici non queant me-
 deri semel uita defuncto. Quanquam ut nõ o-
 mnibus eadem est nascendi sors, ita non est ea-
 dem omnibus mortis ratio. Quosdã cita mors
 protinus liberat, alij lenta morte contabescunt.
 Lethargici, quemadmodum & ab aspide per-
 cussi, somno consopiti citra sensum sui moriun-
 tur. Illud obseruauit, nullum esse mortis genus
 tam acerbũ, quin perferatur, si quis obfirmato
 animo decreuit exire. MA. Vtrius mors uisa est
 Christianior? PH. Mihi quidem Georgij uisa
 est honorificentior. MA R. Etiam ne mors ha-
 bet ambitionem suam? PH. Ego nunquam ui-
 di duos tam dispari morte morientes. Si uacat
 audire, depingam excessum utriusq; : tuum erit
 iudicare, utra mors sit optabilior homini Chri-
 stiano. MA R. Imò te rogo, ne graueris narra-
 re. Nam ipse nihil audiero cupidius. PH. Ergo
 de Georgio prius audi. Vbi mors iam certa
 sui signa dederat, medicorum chorus, qui diu
 curarant ægrotum, dissimulata uitæ despera-
 tione cœperunt mercedem poscere. MA. Quot
 erant medici? PH AE. Aliquando decem, inte-
 rim duodecim, quum paucissimi, sex. MA R. Sa-
 tis erat ad occidendum uel ualentem. PH. Nu-
 merata pecunia clam submonuerunt proximos,

nō procul abesse mortem, curarent ea quæ per-
 tinerent ad animæ salutem: nam de corporis in-
 columitate nihil esse spei. Per amicos intimos
 blandè submonitus est & ægrotus, ut corporis
 curam Deo cōmitteret, ea tantùm curaret, quæ
 pertinerent ad feliciter hinc emigrandum. His
 auditis, mira toruitate Georgius oculos inten-
 dit in medicos, uelut indignè ferens, quòd ab il-
 lis destitueretur. Illi responderunt, se medicos
 esse, non deos, quod artis erat præstitissimæ: cæte-
 rum aduersus fatalem necessitatem nullam ua-
 lere medicinam. His actis abeunt in proximum
 cubiculum. MA. Quid, morantur etiam accepta
 mercede? PH. Inter illos nihil conuenerat de
 morbi genere: unus aiebat hydropem, alius tym-
 paniten, alius apostema in intestinis, alius aliud
 atq; aliud malum, totoq; hoc tempore quo tra-
 ctabant ægrotum, acerrimè disceptarunt de mor-
 bi genere. MAR. O felicem interim ægrotum.
 PH. Eam litem ut tandem finiret, per uxorem
 postularunt, ut sinerent exanimati corporis ana-
 tomiam fieri: id esse honorificum, & solcre uel
 honoris gratia fieri in magnatibus: deinde rem
 eam fore saluti multis, idq; ad meritorum ipsius
 cumulum accessurum: postremò pollicentur suo
 sumptu se cōmercaturus triginta missas, cessu-
 ras in commodum mortui. Id ægrè quidem, sed
 tandem blanditijs uxoris ac propinquorum impe-
 tratum est. His actis subduxit sese cōstatio medi-
 corum

eorum. Negant enim fas esse, ut qui uitæ solent opitulari, mortis sint spectatores, aut exequijs intersint. Mox accitus est Bernardinus, uir, ut scis, reuerendus, Franciscanorū custos, qui confessionem exciperet. Vix præacta est confessio, iam aderat in ædibus turba quatuor ordinum, quos uulgus appellat mendicantiū. M A. ^d Tot uultures ad unum cadauer? P H. Deinde uocatus est parochus qui hominem inungeret, sacerumq; symbolum corporis Domini porrigeret. M A. Religiose. P H. Verū ibi minimum absuit, quin inter parochū & monachos cruenta pugna fuerit orta. M A. Apud lectum ægroti? P H. Et quidem spectante Christo. M A R. Quid excitauit tantos tumultus subito? P H. Parochus ubi cognouit ægrotum fuisse confessum Franciscano, negauit se uel unctionis sacramentum, uel eucharistiam, uel sepulturā impartiturum, ni suis auribus audisset ægroti confessionem: se parochum esse, sibi pro sua ouicula reddendam domino rationem: id nō posse, si solus ignoraret arcana conscientiae. M A. Nonne uisus est æquum dicere? P H. Non illis quidem. Nam strenuè reclamabant omnes, præsertim Bernardinus et Vincentius Dominicanus. M A. Quid acerbabant? P H. Magnis conuicijs incessabant parochum, subinde uocantes cum asinum, dignumq; qui pastorem ageret porcorum. Ego, inquit Vincentius, sum sacrae Theologiæ

baccalaureus formatus, mox licentiandus, atq; etiam doctoris titulo insigniendus: tu uix legis Euangelium, tantum abest, ut possis excutere secreta cōscientiæ. Quod si libet esse curiosum, exquire quid agat uxor & manzares tui domi: aliãq; permulta, quæ me pudet referre.

M. A. Quid ille, mutus ad hæc? P. H. Mutus? Imò diceres cicadam ala correptã. Ego, inquit, baccalaureos multò te meliores nectam è stipulis fabarũ. Autores & principes ordinũ uersorũ Dominicus & Franciscus ubi didicerũt philosophiam Aristotelicã, aut argumẽta Thomæ, aut speculationes Scoti: aut ubi donati sunt titulo baccalaureorũ: Irrepsistis in mundum adhuc credulum, sed pauci, humiles, quidam etiam docti ac pij: nidulabamini in agris ac uicis, mox in opulentissimas quasq; ciuitates, & in florentissimã ciuitatis partẽ demigrastis. Tot sunt agri qui pastore alere non possunt, ibi locus erat uestræ operæ: nũc nusquam adestis, nisi in cædibus diuitum. Iactatis nomen pontificum, at uestra priuilegia nihil ualent, nisi cùm cessat episcopus, pastor, aut huius uicarius. In meo templo nullus uestrũm cõcionabitur me pastore incolumi. Nõ sum baccalaureus: nec sanctus Martinus erat, & tamen agebat episcopum. Si quid mihi deest doctrinæ, à uobis nõ petam. An creditis etiamnum mundum esse tam stupidum, ut ubiq; uiderit uestem Dominici aut Francisci,

putet

putet adesse illorum sanctimoniam? Num uestra refert, quid agam domi meae? Quid uos agatis in latebris uestris, quomodo tractetis sacras uirgines, etiam populus nouit. Iam quam nihilo sint uel feliciores uel puriores diuitum domus, quas frequentatis, omnibus et lippis et tonsoribus notissimum est. Caetera Marcolphe non audeo referre, omnino patres illos reuerendos minimè reuerenter tractauit. Nec erat futurus finis, ni Georgius manu mota signum dedisset, se uelle quippiam dicere. Aegrè impetratum est, ut rixa tantisper consulesceret. Tum aegrotus, Sit pax, inquit, inter uos, tibi parrocho denuò confitebor. Deinde pro strepitu nolarum, pro cantionibus funeralibus, pro cenotaphio, pro sepultura, numerabitur tibi pecunia priusquam exeas hanc domum, neque committam ut ulla in parte de me queri possis. M. A. Num parochus recusauit tam aequam conditionem? P. H. Non. Tantum obmurmurauit non nihil de confessione, quam aegrotus remisit. Quid opus est, inquit, iisdem repetendis fatigare tum aegrotum, tum sacerdotem? Si in tempore mihi confessus fuisset, fortassis sanctius condidisset suum testamentum, nunc uos uideritis. Haec aequitas aegroti pessimè habebat monachos, indignè ferentes eam praedae partem decidi parrocho. Ego tamen intercessi, fecique; ut lis sopiretur. Parochus unxit aegrotum, dedit corpus Domini, et numerata summa discessit.

M A. Sequuta est igitur eam tempestatem tranquillitas? *P H.* Imò tempestatem hanc sæuior tempestas protinus excipit *M A R.* Obsecro quid causæ: *P H.* Audi: s. Confluxerant in ædes quatuor ordines mendicantium, his adiunxit sese quintus crucifererū. Aduerjūs hunc cenothū quatuor illi magno tumultu coorti sunt: rogabant ubi uidissent unq̄; plaustrum quinq̄; rotarū; aut qua fronte uellent esse plures mendicantiū ordines, quàm sint Euangelistæ? Eadem, inquit, opera adducite huc mendicos omnes è pontibus ac triuijs. *M A.* Quid ad hæc cruciferi? *P H.* Vicissim rogabant, quomodo tum incessisset plaustrum ecclesiæ, cū nullus esset ordo mendicantium: deinde cū unus esset, postea tres. Nam Euangelistarum, inquit, numerus nihilo plus habet affinitatis cum nostris ordinibus, quàm cum alea, quæ undique quatuor ostendit angulos. Augustinenses quis allegit in ordinem mendicantium? aut quis Carmelitus? Quando mendicauit Augustinus, aut quando Helias? Nam hos faciunt si orum ordinum auctores. Hæc aliq̄; multa fortiter quidem illi detonabant, sed scli quatuor exercituum^h impressionem non ferentes cessarunt, dira tantū minitantes. *M A R.* Hic saltem effulsit tranquillitas? *P H.* Imò¹ syncrctismus ille in quintum ordinem, uersus est in pugnam gladiatoria. Franciscanus ac Dominicanus cōtendebant, nec Augustin-

gustinenses nec Carmelitas esse germanè mendicos, sed nothos ac supposititios. Hæc rixa sic incruduit, ut planè uererer ne ueniretur ad manus. M A. Hæccine ferebat ægrotus? P H. Non hæc astra sunt apud lectum, sed in atrio, quod cubiculo adhærebat: uoces tamen omnes ad ægrotum permanabant, neq; enim^k mussabant, sed^l plenis tibijs res agebatur, & scis alioqui in ægrotis aurium sensum esse acutiorem. M A. Quis tandem exitus belli? P H. Aegrotus per uxore denunciauit, ut silerent paulisper, se compositurum hoc dissidium. Itaque rogauit, ut tum quidem temporis Augustinenses et Carmelitæ discederēt, hoc illos nullo suo damno facturos. Nam tantūdem, inquit, cibi mittetur eis domū, quantum hîc daretur remanentibus. In funere uerò iussit omnes ordines adesse, etiam quintū, atque ut æqua pecuniæ portio diuideretur singulis, ad cōmune tamen conuiuium non adhiberentur, ne quid turbæ posset oriri. M A R. Virum^m æconomicū mihi narras, qui uel moriens norit tot rerum undas componere. P H. Phy. Multis annis gesserat militiæ ducem. Ibi quotidianum est huiusmodi tumultus suboriri inter cohortes. M A R. Erat igitur res splendida? P H. Admodum. M A R. Sed malè parta, ut fit, rapinis, sacrilegijs, extorsionibus. P H. Ita quidē uulgò faciunt duces, nec ausim deierare, hunc fuisse ab illorū moribus alienū. Si tamen

C

satis hominē noui, magis auxit rem ingenij dexterritate q̄; uolentia. M A. Quī sic? P H. Callebat arithmeticā. M A. Quid tum postea? P H. Quid tum? apud principem supputabat militū triginta millia, quum uix essent septem millia. Deinde multis militibus nihil numerabat. M A. Næ tu mihi magnificam narras arithmeticam. P H. Deinde bellūⁿ arte ducebat, solitus simul & ab hostium & amicorum uicis & oppidit pecuniam stipulari menstruam: ab hostibus, ne pateretur hostilia: ab amicis, ut illis liceret cum hoste pacisci. M A. Agnosco morem uulgatum militum. Sed absolue narrationem. P H. Bernardinus igitur & Vincentius cum aliquot sui ordinis sodalibus remanserūt apud ægrotū, ad reliquos missus est^o cōmeatus. M A. Satin' inter eos conueniebat, qui remanserunt in præsidio? P H. Nō usquequaq̄;. Grunniebant nescio quid, de prærogatiuis diplomatū: sed ne non perageretur fabula, dissimulatū est. Hic iam proferuntur cautiones testamentariæ, fiuntq̄; stipulationes accitis testibus, de ijs quæ inter ipsos antè transegerant. M A. Isthæc audire gestio. P H. Dicam summatim, nam perlonga est fabula. Superest uxor annos nata duodequadraginta, mulier sanè proba, cordataq̄;: filij duo, alter annū natus undeuigesimū, alter decimūquintū: filia totidem, sed impubes utraq̄;. Testamēto sic cautum erat, ut uxor quoniam percelli nō poterat

ut fieret monacha, sumeret pallium Beghinæ, id est medium genus inter monachas & laicas: filius natu maior, quoniam nec is induci potuit ut fieret monachus. M. A. P. Vulpes anus nõ capitur laqueo. P. H. Mox ab exequijs patris propteraret Romam, ibiq; ex relaxatione pontificis factus ante legitimam ætatem sacerdos, totum annum singulis diebus sacrificaret in templo Vaticano pro anima patris, & sacros gradus in Laterano singulo quoq; Veneris die genibus perreptaret. M. A. Suscepit hæc libenter? P. H. Ne dicam dolo, ¶ ut asini solent sarcinas impositas. Filius minor dicaretur S. Francisco, filia maior S. Claræ, minor Catarina Senensi. Hoc tantũ potuit obtineri: nam Georgij mens erat, quò magis sibi Deum haberet obnoxium, quinq; superstites partiri in quinq; mendicantium ordines: & acriter quidẽ adlaboratũ est, sed ætas uxoris, filijq; maioris, nec minis nec blãditijs cessit. M. A. Exhæredandi genus. P. H. Vniuersa hæreditas sic erat diuisa, ut detractis ^r de solido impendijs funeralibus, ^s uncia cederet uxori, cuius dimidia uiclitaret ipsa, dimidiũ cederet loco cui se foret additura, unde si mutato cõsilio recederet, tota pecunia resideret penes eũ gregẽ: altera uncia decideretur filio, cui tamẽ statim numeraretur uaticũ, et quod satis esset emendo^t diplomati, parãdoq; uiclui annuo Romæ. Qui si mutata sentẽtia recusaret initia

ri sacris ordinibus illius uncia diuideretur inter Franciscanos & Dominicanos. Et id ne fiat, uereor, adeò uidebatur adolescens à sacris abhorrere. Duæ unciae cederēt monasterio, quod excepisset filium natu minorem: binæ itcm monasterijs quæ excepissent puellas, sed hac lege, ut si illi detrectarēt eam uitam profiteri, omnis tamen pecunia peres illos maneret incolumis. Iam una rursus uncia decideretur Bernardino, tantundē Vincentio: dimidiū unciae Carthusianis, pro cōmunionē bonorū operū omnium, quæ toto fierent ordine. Vncia & semis quæ superaret, distribueretur occultis pauperibus, quos beneficio dignos iudicassent Bernardinus & Vincentius. M A. Debas Iureconsultorū more dicere, quos uel quas. P H. His igitur uerbis stipulati sunt recitato testamēto: Georgi Balcarice, uiuus & sanæ mentis approbas hoc testamēto, quod dudum ex animi tui sententia condidisti? Approbo. Et hæc est tua suprema, & immutabilis uoluntas: Est. Meq; & hunc Vincentium baccalaureum instituis ultimæ tuæ uoluntatis executores? Instituo Iussus est denuò subscribere. M A R. Quî potuit moriens? P H. Bernardinus rexit ægroti manum. M A. Quid subscripsit? P H. Sanctū Franciscū & sanctum Dominicū iratos habeat, qui tentarit hinc aliquid immutare. M A. At non metuebant actionem testamenti inofficiosi? P H. Ista actio non
habet

habet locum in his quæ Deo dicantur, neque quisquam libenter cum Deo litem suscipit. His præactis uxor & liberi datis dextris ægroto, iurât se seruaturos quod recepissent. Post hæc cœptum est agi de pompa funerali, nõ sine contentione. Tandem hæc uincit sententia, ut ex quinque ordinum singulis adessent nouem, in honorem quinque uoluminũ Mosi, & angelorũ in nouem choros digestorum: suam quisque ordo crucem præferret, canerentq; funebres uenæ-nias. Ad hæc præter cognatos conducerentur triginta (tot numis erat uenditus dominus) * da duchi pullati, et honoris gratia ploratores duodecim (hic est numerus ordini apostolico sacer) comitarentur: à feretro sequeretur equus Georgij pullatus, sic ad genua alligata ceruice, ut herum humi requirere uideretur. Stragula hinc atq; hinc ostenderet insignia. Similiter et unaquæq; tæda & pulla uectis haberet insignia. Reponeretur autẽ corpus quidam ipsum ad dextram altaris summi in tymbo marmoreo, qui promineret à solo pedes quatuor, ipse in summo recumberet, Pario sculptus marmore, totus armatus à uertice usq; ad calcaneũ, nec desset galæ sua crista (crista erat onocrotali collũ) nec elypeus læuo brachio, in quo insignia hæc erant, tria capita apri syluestris aurea in planicie argentea: nec lateri gladius inaurato capulo, nec balthæus inauratus ac gẽmeis distinctus bullis.

nec pedibus aurea calcætria: erat enim eques auratus: sub pedibus haberet leopardum. Oræ sepulchri titulū haberent tali uiro dignū. Cor autem separatim recondi uolebat in sacello diuī Francisci. Intestina mādauit parochō honorifice sepelienda in sacello quod est Virgini matri sacrum. M A. Funus nimirū honorificū, sed nimio constans. Venetiæ uel cerdoni cuipiā plus haberetur honoris minimo impendio. Feretrū elegans dat sodalitas, & unum comitantur aliquando sexcenti monachorum tunicis pallijs ue uestiti. P H. Vidimus et nos, risimusq; istas pauperum ineptas glorias. Incedunt fullones & coriarij supernè, inferneq; cerdones, in medio monachi, chimæras esse diceres: nec hīc alia res erat, si uidiesses. Cautū est & illud Georgio, ut Franciscanus & Dominicanus inter sese sorte decernerēt, utris primus cederet locus in pōpa, post hoc cæteri quoq; sortirentur, ne quid hinc oriretur tumultus. Parochus & huius clerici locum tenerent infimū, hoc est, primū. Nec enim aliud erant passuri monachi. M A R. Non acies tantūm, sed & pompas ille callebat ordinare. P H. Cautum est & illud, ut funebre sacrum, quod apud parochū fieret, modulato musicorū cōcentu perageretur honoris gratia. Dum hæc aliaq; tractantur, inhorruit ægrotus, deditq; signa certissima, supremum tempus adesse. Adornatur igitur extremus fabulæ actus. M A R.

NOB-

Nondum finis? P H. Recitatur diploma pontificis, in quo promittebatur criminum omnium abolitio, totusq; purgatorij metus adimebatur. Ad hæc iustificabatur omnia illius bona. M A. Rapto parata? P H. Certè iure belli ac more militari. Sed fortè aderat Philippus Iureconsultus uxoris frater: is in diplomate notauit locum secus positum quàm oportuit, & iniecit suspicionem falsi. M A R. Haudquaq; in tempore. Dissimulandum erat, etiam si quid inesset erroris, & nihilo peius habuisset ægrotus. P H. Assentior. Et ægrotus sic hac re perturbatus est, ut minimū abesset à desperatione. Ibi Vincētius fortem uirū præbuit, iussit Georgiū quieto esse animo, sibi esse potestatem corrigendi supplendiq; si quid in diplomatis uel erratum esset, uel omissum. Quid si te, inquit, sefellerit diploma, ego iam nunc hanc animam pro tua suppono anima, ut tua petat cælos, mea datur orco. M A. Accipit ne Deus tales animarū permutationes? Et si accipit, num satis cautum uidebatur Georgio tali pignore? Quid si Vincētij anima uel absq; permutatione debebatur inferis? P H. Quod gestum est narro. Hoc certè perfecit Vincētius: ægrotus uisus est animum recipere. Mox recitantur cautiones, quib. Georgio promittebatur societas omnium operum, quæ fierent per quatuor ordines, & quintum Carthusiensem. M A R. Ego metuerem ne de-

primere ad inferos, si tantum sarcinæ baiulan-
 dum esset. P H. De bonis operibus loquor: ea nõ
 aliter grauant animã subuolaturam, quàm plu-
 mæ auem. M A R. Mala igitur opera sua qui-
 bus legant? P H. Militibus Germaniæ cõducti-
 tijs. M A. Quo iure? P H. Iure Euangelico, ha-
 benti dabitur Simulq; recitatus est numerus
 missarũ & psalteriorũ, quæ defuncti animam
 essent comitatura. Erat autem immensus. Post
 hæc iterata est cõfessio, dataq; benedictio. M A.
 Ita effluat animã? P H. Nondum Strata est hu-
 mi storea iuncis cõtexta, sic ut ab initio cõuolu-
 ta cervicalis speciem ex sese faceret. M A. Quid
 nunc futurũ est? P H. Eam consperserũt cinere,
 sed raro, ibi deposuere corpus ægroti. Instrata
 est tunica Franciscana, sed prius cõsecrata pre-
 culis & aqua lustrali. Cuculla supposita est ca-
 piti, nam tum indui non poterat: unã cum illa
 suppositum est diploma cum cautionibus. M A.
 Noua mortis species. P H. Atqui cõfirmant dæ-
 moni nullum esse ius in eos qui sic moriuntur.
 Sic aiunt præter alios mortuum S. Martinum
 & Franciscum. M A. Sed huic morti illorũ ui-
 ta responderat. Obsecro quid tum postea? P H.
 Porrecta est ægroto crucis imago & candela
 cerea. Ad crucem porrectam dixit ægrotus: So-
 lito in bellis tutus esse meo clypeo, nunc hunc
 clypeum opponam hosti meo, & exosculatus
 admouit humero læuo. Ad ceream uerò sacrã:
 Olim,

Olim, inquit, hasta ualui in bellis, nūc hanc hastam uibrabo aduersus hostem animarū. M A. Satis militariter P H. His postremas uoces cecidit. Nam mox linguā mors occupauit, simulq; cœpit animam agere. Bernardinus à dextris imminebat morienti, Vincentius à sinistris, uterque pulchrè uocalis. Alter ostendebat imaginem sancti Francisci, ilter Dominici. Cæteri sparsi per cubiculum demurmurabant psalmos aliquot uoce lugubri. Bernardinus magnis uociferationibus percellerat aurem dextram, Vincentius sinistram. M A R. Quid occlamabant? P H. Huiusmodi fermè Bernardinus: Georgi Balearice, si nunc quoq; probas ea quæ sunt acta inter nos, flecte caput in dextrum. Flexit. Vincentius cōtrā, ne quid trepides Georgi, habes Franciscū & Dominicū propugnatores. Esto securus. Cogita quantum habeas meritorum, quod diploma: denique memineris meam animam pro tua oppigneratam, si quid esset periculi: hæc si sentis & probas, flecte caput in læuum. Flexit. Rursus simili clamore, Si hæc sentis, inquit, preme manū meam: tum manum pressit. Ita huc & illuc flectendo capite, & premendis manibus, transactæ sunt horæ fermè tres. Cùm iam inciperet oscitare Georgius, ibi Bernardinus erectus pronūciavit absolutio-nem: quam perficere nō potuit, quin Georgius efflasset animā. Hæc sub noctis mediū: manè

peracta anatomia. M A. Quid mali reperitū est in corpore? P H. Rectè mones, nam exciderat. Fragmentū plumbi inhærebat^z diaphragmati. M A R. Vnde id? P H. Vxor narrabat illum quondā ictum spherula bombardica. Hinc coniectabant medici, plumbi liquefacti particulam resedisse in corpore. Mox corpus lacerum ut-
 cunq; conuestitum est amictu Franciscano. A prandio sepultura peracta est ea pompa, qua decretum erat. M A R. Nunq; audiui mortem operosiorē, nec funus ambitiosius. Verū istam, opinor, fabulam nolis euulgari. P H. Quamobrem? M A. Ne quid irritentur crabrones. P H. Nihil est periculi. Etenim si pia sunt quæ narro, etiam ipsorum interest hæc scire populum: sin minus, quotquot inter illos boni sunt, mihi gratias agent, qui hæc prodiderim, quò pudore correcti quidam desinant similia facere: deinde simplices caueant, ne in similem pertrahantur errorem. Sunt enim & apud istos cordati uerèq; piij, qui frequenter apud me questi sunt, paucorum uel superstitione uel improbitate totum ordinem reddi apud bonos inuidiosum. M A R. Rectè tu quidem & fortiter. Sed nunc aueo scire, quomodo decesserit Cornelius. P H. Ut uixit nulli molestus, ita mortuus est. Habebat febrem^z anniuersariam, quæ statis temporibus singulis annis recurreret. Ea tum, siue quia grauabat ætas (nam annū excesserat sexagesimum

gesimum) siue alijs de causis, solito magis urgebat hominē, & uisus est ipse præsentire diem fatalem imminere. Itaq; quatrduo priusquam moreretur, erat Dominicus dies, templū adiit, confessus est suo parochō, audiuit publicā concionem & sacrum, à sacro reuerenter accepto pignore corporis Dominici, domum se recepit. M A R. Non usus est medicis? P H. Vnicū duntaxat consuluit, sed non minus bonum uirum, quàm bonum medicum, ei Iacobo Castrutio nomen est. M A. Noui. Nihil illo syncerius. P H. Is respondit, suam quidem operam amico non defuturam, sed sibi uideri plus esse præsidij in Deo, quàm in medicis. Cornelius hanc uocem non minus alacriter accepit, quàm si certissimā uitæ spem ostendisset. Itaq; tametsi semper pro suis facultatibus fuisset perbenignus in pauperes, tum quicquid decidi poterat uxoris & liberorum necessitati, impartiebatur in egenos, nō istos ambitiose mendicos, et nusquā nō obuios, sed in probos, qui pro uiribus industria laborādi cum paupertate pugnabāt. Rogabam hominem ut decumberet, & sacerdotem ad sese accerseret potius, quàm tenue corpusculū defatigaret: respondit, hoc sibi semper studio fuisse, ut amicos suos subleuaret potius, si posset, q̄; grauaret officijs, nec se sui dissimilem esse uelle in morte. Ne decubuit quidem, nisi postremum diem. & noctis partem, qua reliquit terras.

Interim ob corpusculi lassitudinem baculo nitebatur, aut sedebat in cathedra, raro componebat se lectulo, sed uestitus et erecto capite. Hoc tempore aut mandabat aliquid de curandis egenis, maximè notis ac uicinis, aut legebat è libris sacris, quæ prouocant hominis erga Deum fiduciam, quæq; illius in nos charitatè declarât. Si per lassitudinem ipse minus poterat, audiebat amicum prælegentè. Frequenter miro affectu hortabatur familiam ad mutuam amorem & concordiam, adq; studium ueræ pietatis, solitosq; de morte ipsius amantissimè consolabatur. Identidem admoncbat suos, ne quid æris alieni præteriretur indissolutum. M A R. Non condiderat testamentum? P H. Iampridem sanus ac ualens id curarat. Negabat enim esse testamenta, quæ fierent ab agentibus animâ, sed deliramenta potius. M A. Nihil legarat monasterijs aut egenis? P H. Ne truncum quidem. Ego, inquit, pro mea portione dispensauit facultatulas meas, nunc ut earum possessionem alijs trado, ita trado & dispensationem. Et confido meos sanctius dispensaueros, quàm ipse feci. M A. Non accersebat ad sese pios homines, què admodum fecit Georgius? P H. Ne unum quidem: præter familiam & duos intimè amicos nullus aderat. M A R. Demiror quid senserit. P H. Negabat se morientè pluribus molestum esse uelle, q̄; fuisset nascens. M A. Expecto finè
istius

istius fabulæ. PH. Mox audies. Venit dies Iouis. Ille stratum nõ reliquit, sentiens extremam corpusculi lassitudinẽ. Accitus parochus impartijt extremã unctiõnem, ac rursus porrexit corpus Domini, sed citra confessionem. Negabat enim quicq; scrupuli rescisse in animo. Ibi parochus agere cœpit de sepultura, qua pompa, quõue loco sepeliri uellet. Sepeli, inquit, me quomodo sepelires infimæ sortis Christianum: nec mea refert ubi seponas hoc corpusculum, æquẽ inuenier. dum in extremo die ubicunque condideris. Pompam funeris nihil moror. Mox iniecta mentio de sonitu campanarum, de tricenijs & anniuersarijs, de diplomate, de communiõne meritorum emenda. Tum ille: Mi pastor, nihilo peius habebõ, etiã si nulla sonet campana. Si me uel uno funebri sacro dignaberis, plus satis erit. Aut si quid aliud est, quod ob publicam ecclesiæ consuetudinem citra scandalum infirmorum omitti uix potest, id tuo permitto arbitratui. Nec est animus cuiusquam uel preces cõmercari, uel meritis quenquã suis spoliare. Satis meritorũ exuberat Christo, & confido totius ecclesiæ preces ac merita mihi, si modo uiuum sum membrum, profutura. In duobus diplomatibus mihi tota spes est. Alterum est peccatorum meorum, quod princeps pastorum dominus IESVS aboleuit, affigens illud cruci: alterum quod ipse suo sacrosancto sanguine

scripsit & obſignauit, quo nos certos reddidit de ſalute æterna, ſi totam fiduciam noſtram in ipſum transferamus. Abſit enim ut inſtructus meritis ac diplomatibus prouocem Dominum meum, ut in iudicium ueniat cum ſeruo, certus quod in conſpectu eius non iuſtificabitur omnis uiuens. Ego ab illius iuſtitia appello ad eiſdē miſericordiam, quoniam immenſa eſt & inexſtabilis. His diſtis abiit. parochus. Cornelius ueluti magna ſpe ſalutis concepta gaudens & alacer, iubet ſibi quædam recitare è ſacris uoluminibus, quæ confirmant ſpem reſurrectionis, & præmia immortalitatis, uelut illud ex Eſaia de morte Execubiæ dilata, unà cum cantico: Deinde cap. 15. epiſtolæ Pauli ad Corin. prioris: De morte Lazari ex Ioanne, ſed præcipuè hiftoriam Chriſti paſſi ex Euangelijs. Quàm hîc animo deuorabat ſingula, ad quædam ſuſpirans, ad alia cõpoſitis manibus gratias agens, ad quædam hilareſcens ac geſticens, ad nonnulla preculas quaſdam breues eiaculans. A prandio cùm paululum temporis obdormiſſet, iubet recitari caput ex Euangelio Ioannis duodecimum, uſq; ad hiftoriæ finē. Hic dixiſſes hominē planè tranſfigurari, aſſariq; nouo ſpiritu. Iam dies uergebat ad ueſperam, accerſit uxorem ac liberos: ibi erecto quantum licuit corpusculo, ſic affatus eſt ſuos: Chariſſima coniunx, quos Deus antè coniunxerat, idem nunc ſeparat, ſed corpori

corporibus duntaxat, idq; ad breue tempus: curam, charitatem, pietatem quam antehac parti-
 ri soles in me & dulcissima pignora, totam in
 istos transfer. Ne putaris te ullis modis posse
 magis demereri uel Deum, uel me, quàm si istos
 quos Deus dedit nobis coniugij fructum, sic e-
 duces, foueas & instituas, ut Christo digni ha-
 beantur. In hos igitur cōduplica pietatē tuam,
 & meam portionem in te translata existi-
 ma. Id si feceris, ut facturam confido, non erit
 quor uideantur orphani. Quod si repetas ma-
 trimonium. Ad hanc uocem uxor erupit in fle-
 tum, cœpitq; deierare, se nunquam de repeten-
 dis nuptijs cogitaturam. Hic Cornelius: Soror
 in Christo mihi charissima, si Dominus IESVS
 largiri dignabitur tibi propositum istud ac ro-
 bur spiritus, ne desis dono cœlesti. Erit enim
 hoc tibi pariter ac liberis commodius. Sin aliud
 uocabit carnis infirmitas, scito quod mors mea
 te liberat à iure coniugij, sed non liberat à se-
 de quam meo tuoq; nomine debes curandis cō-
 munibus liberis. Quod ad matrimonium atti-
 net, utere libertate, quam tibi permisit domi-
 nus. Tantùm hoc te rogo moneoq; ut uirum
 tibi deligas ijs moribus, tuq; te illi talem præ-
 beas, ut possit uel suapte bonitate ductus, uel
 tua cōmoditate prouocatus, amare priuignos.
 Proinde caue, ne cui uoto te obstringas. Serua
 te liberam Deo & liberis nostris, quos sic in-

situes ad omnem pietatem, ut caueas, ne se citi-
 piam addicant instituto, donec per ætatem &
 rerum usum cõstiterit ad quod uitæ genus sint
 idonei. Deinde uersus ad liberos exhortatus est
 ad studium pietatis, ad obediendũ matri, ad mu-
 tuam inter ipsos charitatẽ & concordiam. His
 proratis, dedit osculum uxori: liberis, facto si-
 gno crucis, precatus est bonã mentem, & Chri-
 sti misericordiam. Post hæc intuens omnes qui
 aderant: Sub crastinam, inquit, auroram domi-
 nus, qui diluculo reuixit, pro sua misericordia
 dignabitur hanc animulã ex huius corpusculi se-
 pulchro, eiq; huius mortalitatis tenebris euocare
 in lucem suam cœlestem. Nolo tencram æta-
 tem excubijs inanibus fatigari. Cæteri quoque
 uicissim dormiãt. Mihi satis est unũ adesse uigi-
 lantem, qui recitet sacrã lectionem. Transacta no-
 cte, sub horam quartã, cunctis præsentibus ius-
 sit recitari psalmũ totum, quem dominus orans
 recitauit in cruce. Eo finito, iussit exhiberi ce-
 reum & crucem: & cereum accipiens dixit,
 Dominus illuminatio mea & salus mea, quem
 timebo? Crucẽ exosculatus dixit, Dominus pro-
 tector uitæ meæ, à quo trepidabo? Mox manus
 super pectus in supplicantis gestum cõposuit,
 & oculis in cœlum erectis dixit, Domine Iesu,
 accipe spiritũ meum. Et protinus clausit oculos
 ueluti dormiturus, simulq; leui flatu emisit spi-
 ritum, dixisses illum obdormisse, non expirasse.

M. A. R.

MAR. Nunq̄; audiui mortem minus operosam.
 PH Talis fuerat in omni uita. Vterq̄; fuit ami-
 cus. Fortasse non æquè dijudico, uter deceffe-
 rit Christianius: tu qui integer es, rectius dispi-
 cies. M A. Ita faciam, sed per ocium.

Scholia.

a ¶ Ex antro.) Vide prouerbiū de Tropho-
 nij antro. b ¶ Nihil minus.) Quia Phæ-
 drus Græcis sonat hilarem. c ¶ Statio me-
 dicorum, id est, cōuentus stati. d ¶ Tot uul-
 tures.) Vultures præsentiiūt cadauera, unde ca-
 ptatores testamentorum uultures dicuntur.
 e ¶ Manzares.) Iureconsulti manzares uo-
 cant ex incesto natos. f ¶ Cicadam ala.)
 Vide prouerb. g ¶ E stipulis fabarum.) E-
 culmis tritici necluntur galeri, nōnunq̄; ꝓ pal-
 lia, aduersus pluuiam: faba caules habet gran-
 des, intortos ꝓ fraziles, ad nihil minus utiles,
 qui im ad texendum. Est uulgò iactatum prouer-
 bium apud Batauos. h ¶ Impressio, est ue-
 hemens hostiū irruptio. i ¶ Syncretismus,
 id est, conspiratio prius dissidentium in cōmu-
 nem hostem. Vide Chiliad. k ¶ Mussare,
 est tacitè loqui. l ¶ Plenis tibijs, id est, cla-
 rè. Vide prouerb. m ¶ Oeconomicum, ve-
 ritum rei domesticæ uocat n ¶ Arte duce
 b. it.) Ducunt bellum, qui de industria proferūt:
 sed gerunt, qui uerè bellant. o ¶ Commea-
 tus, id est, cibus: militare uerbum. Et ideo præsi-

dium uocat domum unde alios depulerant.

p ¶ (Vulpes anus.) Vide prouerb. q ¶ (Ut asini solent.) Allusit ad illud Flacci : Demitto auriculas, ut iniquæ mentis asellus, Cùm grauius dorso subiit onus. r ¶ (De solido, id est, de integra hæreditate, quæ asis dicitur, nondum diuisa. s ¶ (Vncia, duodecima pars asis. t ¶ (Diplomati, quo liceret consecrari sacerdotē ante tempus legitimum. u ¶ (Næniæ propriè cantilenæ funebres. Nonnunquam tamen nugas quælibet appellamus nænias. x ¶ (Daduchi, tediferi. y ¶ (In planicie.) Data opera fingit insignia uitiosas. Nam caduceatorum leges habent, adulterina esse insignia quæ habent metallum super metallum. z ¶ (Diaphragmati.) Diaphragma est septum transversum, quod separat præcordia, in quibus cor & pulmo, ab inferiore corporis parte, in qua splen, hepar, & renes. a ¶ (Anniuersariam, id est, singulis annis recurrentem.

IVVENIS. ECHO.

I V. Cupio paucis te consulere, si uacat. EC. Vacat. I V. Et si uenio tibi gratus iuuenis. ECH. Venis. I V. Sed potes ne mihi & de futuris dicere uerum Echo? EC. ² ἴχω. I V. Et græcè nosti? Quid isthuc noui? EC. Noui. I V. Qualia tibi uidentur Musarum studia? EC. ^b Δία. I V. Censes igitur terendos autores, qui conducunt ad bo-

ad bonas literas? E C. Teras. I V. Quam igitur
 mentem habent isti qui hæc studia linguis tra-
 ducunt suis? E C. Suis. I V. Sed utinam harū cul-
 tores similiter essent & pietatis studiosi. E C.
 O si. I V. Nunc quorundam improbitas omnes
 reddit inuisos. E C. *ἰσως*. I V V. Et multis, ho-
 minum peccatum confertur in nomen eruditio-
 nis. E C H. *δ'ῶως*. I V. Atqui uulgo uidentur
 non infimi. E C H. Fimi. I V. Quid facere cen-
 ses eos qui terunt ætatē in sophisticæ doctrinæ
 genere? E C H. Nere. I V V. Fortassis telas ara-
 nearum. E C. Harum. I V V. Ac Penelopes te-
 las texunt ac retexunt. E C. Texunt. I V V E.
 Cui suades ut me dem uitæ instituto? E C. Tu-
 to. I V V. Erit auspiciatum, si uxorem duxero?
 E C. Serò. I V. Quid si mihi ueniat usu quod his
 qui incidit in uxores parum pudicas, parumq;
 frugiferas? E C. Feras. I V. Atqui cum talibus
 morte durior est uita. E C H. Vita. I V. Siccine
 in rebus humanis dominari fortunam? E C H.
 Vnam. I V. Magis fortasse expedit, ut ali-
 quis præ coniugio monachi institutum eligat.
 E C. Ligat. I V. Quid superest remedij, ubi quæ-
 astrinxerit iam nodus insolubilis? E C. Bilis. I V.
 Attamen miserū est homines uiuere solos. E C.
ἔως. I V. Cuiusmodi censes horum tempo-
 rum plerosque monachos? E C H. *ἄχθ*. I V.
 Quid igitur istos mouet, qui suspiciunt illos ut se-
 mideos? E C. *Βαίθ*. I V. Quid captat pleriq; qui

ambunt sacerdotium? E C. Ocium. I V. Præterea nihil habet sacerdos? E C. ^h κίραθ. I V. Quid bonæ rei contingit illis qui fiunt episcopi? E C. ^l κόποι. I V. At nulli magis uiuunt in ocio. E C. Scio. I V. Quæ res illos admonere poterit, ut intelligant quantum sustineant onus? E C. ^k ó v̄s. I V. Ergo res præclara est sacerdotium, si quis se in eo gerendo qualem oportet præbeat? E C. Beat. I V. Quid fructus erit, si me conferam in aulam eorum, qui præcellunt monarchica dignitate? E C. ^l Ate. I V. At non paucos uideo qui solent illinc sibi præclarâ felicitatem arolari. C. ^m λάροι. I V. At interim dum incedunt holosericati, uulgo uidentur homines magnifici. E C. Fici. I V. Foris igitur aureos, intus ficulnos homines dicis, si quis inspicat cominus? E C. Minus. I V. Nihil igitur præclari sunt, quos pro dijs ueneramur byssinos? E C. ⁿ σινθ. I V. Nec militare genus magno æstimabis fortasse. E C. Asse. I V. Magnū quidam pollicentur qui è sydcibus et futura prædicunt Astrologi. E C. ^o λόγοι. I V. At strenuè laborant Grammatici. E C. P̄ ἀκῶ. I V. Non placent, opinor, legulei homines semper famelici? E C. H. ⁴ λῦκοι. I V. Quis ilis ero si fiam opifex? E C. Fex I V. Itá ne nihil præterea adferunt artes boni aut mali? E C. Ali I V. Fiero ne beatus si perseuerauero in bonis literis? E C. Eris. I V. Sed quæ res dabit, ut adsit pietas? E C. H. Actas.

Aetas. I V. *Decem iam annos ætatem triui in Cicrone.* E C. ^r ðvi. I V. *Vnde tibi subit me asinum dicere?* E C. *E re.* I V. *Fortassis hoc dicis, non sic huic incumbendum, ut alios relinquam.* E C. *Inquam.* I V. *Nō placet igitur is qui se per omnem uitam tantum in hoc torqueat, ut fiat Ciceronianus?* E C. ^s αύς. I V. *Quid superest natu grandibus, quorum ætas ad hæc discenda non est tempestiua?* E C. *Stiua.* I V. *Facundior esses opinor, si longius abessem.* E C. *Essim.* I V. *Non me delectant sermones dissyllabi.* E C. *H. Abi.* I V. *Cæpi prior, uideo non posse uitari, quin posterior desinas.* E C. *Sinas.* I V. *Iam igitur tibi uideor satis instructus ad ea probè gerenda quæ sunt in uitâ* E C. *Ita.* I V. *Proinde si me uoles abire, dicito.* E C. *Ito.*

Scholia.

a Πίχω, possum. b Πεία, diuina. c Πίους, fortasse. d Πίνους, asinis. e Πόλις, omnino. f Πάχος, pernicië, pestem. g Πόλις, timor. h Πέρδις, lucrum. i Πέποι, labores. k Πίνος, mens. l Πάτε, dea damni. m Πλάξ, auis marina & rapax. n Πόιν, noxa, damnum. o Πόλοι, uerba. p Πέκω, temerè, frustra. q Πύκος, lupi. r Πίνε, asine. s Πάύς, amens.

ΠΟΛΥΔΑΙΤΙΑ.

SPVDVS. APITIVS.

S P V. *Hecus hecus Apiti.* A P. *Non audio.* S P.

Heus inquam Apiti. A P. Quis hic est tam molestus interpellator? S P. Est sericæ rei quiddam, quod te uolo. A P. At ego ad rem seriam propero. S P. Quonam? A P. Ad cœnam. S P. Hac ipsa de re tecum uolebam agere. A P. Non uacat nunc actoribus operam dare, ne actum agam. S P. Nihil feceris dispendij, comitabor te quod properas. A P. I. Agè dic, modò tribus uerbis. S P. Magno studio molior cõuiuium, in quo nulli displiceam conuiuuarum, placeam omnibus. Eius artis quoniam tu principatum tenes, ad te uelut ad oraculum confugio. A P. Responsum accipe, & quidem iuxta ueterum morem ^α μ μ ρ ο ρ . Nulli ut displiceas, nullum inuitare memento. S P. Atqui solenne est epulũ, multos excipiam oportet. A P. Quò plures inuitaris, hòc pluribus displiceas oportet. Quæ fuit unquam tam bene uel conscripta, uel acta fabula, ut toti placuerit theatro? S P. Sed agè Comi delictum Apiti, subleua me tuo cõsilio, habebò te posthac numinis loco. A P. Sit igitur hoc primũ consiliũ, ne conare quod fieri nõ potest. S P. Quidnam? A P. Ut cõuiuator omnibus placeas. Tanta est pãlatorũ uarietas. S P. At saltem ut paucioribus displiceam. A P. Voca paucos. S P. Non licet. A P. Voca pares, & ingenijs congruentes. S P. Ne id quidem mihi liberum est. Vitari non potest, quin & multos uocem & dissimiles, deniq; nec eiusdẽ linguæ neq; nationis homines.

A P.

A P. Næ tu mihi uerè cõniciũ narras, nõ conuiuium, in quo facilè possit talis exoriri lusus, qualem Hebræi narrant accidisse in structura Babel, ut petenti frigidum aliquis porrigat calidum. S P V. Opitulare te quæso, gratum experieris ac memorem. A P. Agè quando electio non est tui arbitrij, in re mala dabo bonum consilium. Haud parui refert ad hilaritatem conuiuij, quo quisque loco sedeat. S P V. Verissimũ.

A P I. Ea res ut tibi cedat prosperè, fac ut fortibus distribuatur accubitus. S P V. Pulchrè mones. A P I T. Deinde ne sic paulatim à summo ad imum procedant patinæ, ut sigma literæ uel serpentis potius imaginem pingant, aut ultro citroq; reciprocent, quemadmodum olim in conuiuijs myrtus tradi solet. S P. Quid igitur? A P. Sed ad singulas conuiuarum tetradas appone patinas ternas, sic ut quarta media promineat, quemadmodũ pueri tribus nucibus imponunt quartam: in singulis sit aliud atque aliud cibi genus, quo quisque quod libet eligat. S P. Placet. Sed quoties mutabo patinas? A P. Quot partibus constat oratio rhetorica? S P. Quinq; ni fallor. A P. Quot actibus constat fabula? S P. Apud Horatium legi, Ne sit quinto productior actu. A P. Toties mutabis patinas, ut proæmiũ sit iussulentũ, cõclusio uel epilogus ex uarijs bellariorum generibus conflatus. S P. Quem probas in patinis ordinẽ? A P. Eundem

quem Pyrrhus in acie. S P V. Quid ais? A P T.
 Quemadmodū in oratione, ita nec in conuiuio
 decet proæminem esse elaboratum Rursus epi-
 logus uarietate cōmendetur potius quàm appa-
 ratu. In tribus itaq; medijs seruanda Pyrrhi di-
 sciplina, ut in utroq; cornu sit aliquid eximium,
 in media acie uulgariter apparatus. Hoc patto
 fiet, ut nec sordidus uideare, nec fastidiosa co-
 pia sis molestus. S P. Satis expedite de cibis, su-
 percst ut quomodo bibendum doceas. A P. Nul-
 li omniū cyathum appones, sed pueris dato ne-
 gocium, ut ubi percentati didicerint, quo quisq;
 uini genere delectetur, alacriter ad nutum cuiq;
 quod uolet porrigant. Ea ex re duplex erit cō-
 modum. Nam & parcius bibetur et iucundius,
 nō solum ob id, quia subinde recens dabitur po-
 tus, uerum etiam quod nemo bibet, nisi sitiens.
 S P. Optimum profecto consilium. Sed quū fieri
 poterit, ut hilarescāt omnes? A P. Id ut fiat, par-
 tim in te situm est. S P. Quū nam? A P. Tenes
 illud, Ante omnia uultus accessere boni. S P V.
 Quorsum istud? A P. Ut conuiuas comiter acci-
 pias, fronteq; bilari compelles, sermonē ad cu-
 iusq; ætatem, affectum, ac mores attemperans.
 S P. Accedam, ut dicas melius. A P. Nosti lin-
 guas? S P. Propemocum omnium. A P. Ut sita
 quenq; lingua subinde appelles, utq; conuiuium
 fabulis amœnioribus hilarescat, uarias misce
 materias de rebus, quarum quisq; libenter me-
 minit,

minit, & nullius dolore audiuntur. S P. Quas
 dicis huiusmodi matcrias? A P. Sunt peculiare *ingeni-*
 ingeniorū differentiae, quas ipse melius perspi *nua*
 cies, ego generatim attingā aliquot. Senes gau-
 dent ea memorare, quæ multorū fugiūt memo-
 riam, admiratores temporū, in quibus ipsi flo-
 ruerunt. Matronis dulce est refricari memo-
 riam eius temporis, cum à procis ambirentur.
 Nautæ, quiq; diuersas ac longinquas mundi re-
 giones inuiserūt, libentur ea narrant, quæ quia
 nemo uidit, mirantur omnes. Est et anteactorū
 malorum, iuxta prouerbium, iucunda recorda-
 tio, si modò eius sint generis, ut cum probro cõ-
 iuncta non sint, ueluti militiæ, profectiõnū, nau-
 fragiorumq; discrimina. Postremò de sua cuiq;
 arte grata est confabulatio, deq; hisce rebus,
 quarum usu callet. Hæc sunt fermè generalia:
 peculiare affectus singulatim describi non
 queūt: sed exēpli causa, est aliquis laudis appe-
 tentior, alius uult haberi doctus, alius gaudet
 uideri diues: est hic loquacior, ille pauciloquus,
 nonnullos reperiēs tetricos, alios contrā blan-
 dios. Sunt qui nolint uideri senes, quum sint:
 sunt rursus qui uolunt haberi grandiores quàm
 sint, affectantes hoc esse mirandi, quòd bellè
 portant ætatem: sunt fæminæ quæ sibi de for-
 ma placent, sunt aliæ putidulæ. His cognitis
 affectibus, haud difficile est miscere sermones
 unicuiq; gratos, uitatis his quæ mærorem affe-

D

runt. S P. Næ tu perpulchrè tenes artem conuiuatoriam. A P. Pby. Si tantundem temporis & operæ mihi consumptū esset in utroq; Iure, Medicina ac Theologia, quantū impensum est huic arti, iandudum & inter Iurecōsultos, Medicos ac Theologos, Doctoris & titulum & laureā tulisset. S P. Credo. A P. I. Sed heus tu, ne quæd erres, hūc cauendum est, ne fabulæ sint nimium prolixæ, aut ne exeant in temulentia. Quemadmodum enim uino nihil iucundius, si modicè sumpseris, cōtrā nihil molestius, si supraquàm sat est hausseris, ita usu uenit in fabulis. S P. Vera prædicas. Sed huic incōmodo quodnā ostendis remedium? A P. Vbi senseris suboriri ^{ἑταίριον} αἰσινον μίθην, per occasionem interseca sermonem, & argumentum diuersum intersere. Frustra opinor te monerē, ne cui suus dolor in conuiuio refricetur, utcumq; Plato iudicat, in conuijs quibusdam uitijs esse mederūdū, uino discutiente tristitiam, & offensæ memoriam abolente. Verūm illud te monitum oportuit, ne nimium crebrò salutes cōuiuas: tametsi probo, ut interdum obambulans, nunc hos, nunc illos comiter appelles: oportet enim conuiuatorem bonū notoriam agere fabulam. Nihil autem inciuilius, quàm ibi cōmemorare, quod cibi genus sit, quæ coctum arte, quanti emptum. Idem de uino dictum puta. Quin extenuandum etiam modicè quod apponitur. Alioquin nimis diligens extenuatio

nuatio apparatus, idem agit quod ostentatio. Satis est bis, aut ad summū tcr dixisse, Boni consulite. Si parū lautus est apparatus, animus certè lautissimus est. Interdum sales aspergendi sunt, sed qui nihil habeāt dentis. Profuerit & illud, subinde sua quæq; cōpellare lingua, scd paucis. Dicendū erat initio, quod mihi nūc tandem uenit in mentem. S P. Quidnam? A P. Si non placet sortitò dare locos, cura ut tres ex omnibus eligas natura festiuos, minimèq; mutos, quorū unum collocabis in capite mensæ, alterū è regione, tertium in medio, qui silentium ac tristitiam cæterorū discutiant. Quod si perspexeris conuiuū uel silentio tristius esse, uel clamoribus tumultuosum, aut etiam ad rixas tendere. S P. Hoc crebrò fit apud nos, quid tum faciendum? A P. Accipe rem mihi multo usu comperitam. S P. Expeflo. A P. Inducito duos mimos, siue ^c γλωτοποιδς, qui sine uoce ridiculum aliquod argumentū gesticulatione repræsentent. S P. Cur sine uoce? A P. Ut par sit omnium uoluptas, aut nihil loquantur, aut lingua loquantur omnibus æquè ignota. Gestibus loquentes omnes pariter intelligent. S P. Quod argumentum mihi narras, nō satis intelligo. A P. Sunt innumera, puta uxorem decertantem cum marito de principatu, aut simile quippiā è media uita. Quod magis erit ridicula saltatio, hōc plus erit omnib. uoluptatis. Hos oportet esse semifatuos.

alioqui qui planè fatui sunt, quædam interdum effutiunt imprudentes, quæ lædunt. S P. Ita tibi precor semper propitiū Comion, ut mihi dedisti fidele consilium. A P. Addam coronidem, quin potius repetam quod initio dixeram: ne nimium sis anxius ut placeas omnibus, non hîc tantùm, sed in omni uita, atque ita fiet, ut citius placæes omnibus: optimum enim in uita, ne quid nimis.

Scholia.

a *Ἐμμετρον*, quod mensuratione cõstat, hoc est, carmen. b *Ἐτὶ τὸ ἀοινοῦ μίθρη.* Id est, ebrietatem non ex uino ortam. Vide *Cbiliad.* c *Ἐγελωτεποιῶς*, id est, risum mouentes.

DE REBUS AC VOCABVLIS.

BEATVS. BONIFACIVS.

BE. Saluus sit Bonifacius. BO. Etiam atq; etiã saluus sit Beatus. Sed utinam essemus uterque quod dicimur, tu diues, ego formosus. BE. Itã ne parum tibi uidetur habere nomen magnificū? BON. Mihi quidem minimi momenti, nisi res adsit. BEA. At pleriq; mortales aliter affecti sunt. BO. Fieri potest ut mortales sint isti, homines esse non credo. BE. Et homines sunt ô bone, nisi putas etiam nunc sub humana specie camelos & asinos obambulare. BO. Hoc citius crediderim, quàm homines esse, qui pluris nomen faciant, quàm rem. BE. In certis rerum generibus, fateor, pleriq; malūt rem quàm nomē,
in mul-

in multis contrà. BON. Hoc quid sit, non satis assequor. BE. Atqui penes nos ipsos exemplū est. Tu Bonifacius diceris, & habes quod dixeris: sed si esses² alterutro spoliandus, utrum males habere malam faciem, an pro Bonifacio dici Cornelius? BO. Equidem malim uel Therstites dici, quàm habere prodigiosam faciem: an bonam habeam, nescio. BE. Item ego si diues essem, & aut res aut nomen esset deponendū, malim Irus dici, quàm re spoliari. BO. Assentior uera loquenti. BE. Idem usu ueniet, opinor, in his qui sunt prospera ualitudine, aut alijs corporis præditi cōmodis. BO. Probabile est. BE. At quàm multos uidemus, qui mallent nomen eruditi pijsq; uiri, quàm esse docti boniq;. BO. Plurimos istiusmodi noui. BE. An nō apud hos plus habet momenti nomen, quàm res? BO. Videtur. BE. Iam si quis nobis adesset Dialecticus, qui scitè definirct, quid sit rex, quid episcopus, quid magistratus, quid philosophus, fortassis & hīc inueniremus qui mallent nomen, quàm rem. BO. Ita profectō, si rex est, qui legibus & æquitate populi cōmodum spectat, non suum: si episcopus, qui totus inuigilat gregi dominico: & si magistratus est, qui ex animo consulit reipub. & si philosophus est, qui neglectis fortunæ cōmodis, tantū studet bonæ menti parandæ. BE. Hīc uides quantum huius generis exemplorum possim aggerere. BO. Sanè

plurimum. B E. An hos omnes negabis esse homines? B O. Vereor ne nos ipsi citius nomen hominis amittamus. B E. At si homo est animal rationale, quantum abest hoc à ratione, ut in corporis commodis uerius quàm bonis, & in externis, quæ fortuna dat simul & eripit quum libet, rem malinus quàm nomen: in ueris animi bonis, nomen pluris faciamus quàm rem? B O. Præposterum mehercule iudicium, si quis attendat. B E. Eadem autem est ratio in contrarijs. B O. Expecto quid dicas. B E. Idem iudicandum de nominibus rerù fugiendarù, quod dictum est de uocabulis expetendarù. B O. Apparet. B E. Magis enim horrendū est esse tyrannū, quàm tyranni nomen: et si malus episcopus iuxta sententiam Euangelicam, fur est & latro, nō tam hæc nomina sunt nobis detestanda, quàm ipsæ res. B O. Conuenit sanè. B E. Tu de cæteris similiter colligito. B O. Prorsus intelligo. B E A. Nōne fatui nomen auersantur omnes? B O. Et quidē maximè. B E. Nōne fatuus esset qui aureo piscaretur hamo, qui uitrū anteponeret gemmis, qui chariores haberet equos quàm uxorem ac liberos? B O. Is esset quouis Coræbo stultior. B E. An nō tales sunt qui procurrunt in mitiam, spe lucri non admodum magni, corpus & animam exponentes periculo: qui student congerendis opibus, quum animum habeant omnium bonarum rerum egenum: qui uestes & ædes

ædes exornant, cùm animus neglectus ac squa-
 lidus iaceat: qui corporis ualitudinem anxie
 tuentur, animam tot capitalibus morbis labo-
 rantem negligunt: deniq; qui fugacissimis huius
 uitæ uoluptatibus cruciatus merentur æternos
 BON. Ipsa ratio fateri cogit, plus quàm fatuos
 esse. B O. Atq; his fatuis quum plena sint om-
 nia, uix inuenias qui ferre possit fatui uocabu-
 lum, quum adeò non abhorreant à re. B O. Sic
 est profectò. B E. Agè, scis quàm sint apud om-
 nes inuisa uocabula, mendacis ac furis. B O N.
 Sunt inuisissima, nec sine causa. B E. Fateor. Sed
 cùm stuprare coniuges alienas sit furto scelera-
 tius, tamè adulteri cognomine quidam etià glo-
 riantur, ad furti cõuicium ilico stricturi gladiũ.
 B O. Ita res habet apud complures. B E. Ita cùm
 multi scortis uinoq; perditissimi sint, & sint li-
 benter ac palàm, tamen ad ganeonis nomen of-
 fenduntur. B O. Hi nimirum rem sibi gloriæ du-
 cunt, quum uocem rei debitam horreant. B E A.
 Sed uix aliud nomen auribus nostris uidetur in-
 tolerabilius, quàm mendacis. B O. Noui qui hoc
 conuiriũ cæde sint ulti. B E. Sed utinam pariter
 abominetur rem. Nunq; accidit tibi, ut qui pro-
 miserat se mutuum ad certum diem redditurũ,
 falleret? B O N. Frequenter, etiam cùm id deie-
 rasset, neque id semel, sed iterum atque iterum.
 B E A. Fortasse nõ erant soluendo. B O N. Imò
 erant, sed cõmodius esse ducebant non reddere

creditum. B E. An hoc non est mentiri? B O N. Planissime. B E. Auderes istiusmodi debitorem sic compellare, Cur mihi toties mentiris? B O. Non, nisi paratus essem ad pugnam. B E. An non simili modo quotidie uerba dant latomi, fabri, aurifices & uestiarij, pollicentes ad certum diem, nec tamen præstantes, etiam si magni referat tua? B O. Mira impudentia, sed adde his aduocatos pollicentes operam. B E. Potes adde re sexcenta nomina, nemo tamen horum laturus sit mendacis uocabulum. B O. Hoc genere mendaciorum plena sunt omnia. B E. Itidem furis nomen nemo tolerat, cum à re non perinde omnes abhorreant. B O. Expecto ut dicas clarior. B E. Quid interest inter eum qui rem tuam tollit è scrinio, & inter eum qui depositum abiurat? B O. Nihil, nisi quod sceleratior est, qui spoliat etiam fidentem. B E A. At quam pauci sunt, qui depositum reddunt: aut si reddunt, non dant integrum. B O. Opinor esse perpaucos. B E. Nemo tamen istorum ferat furis uocabulum, quum rem non horreant. B O. Admodum. B E. Iam mihi reputa, quid uulgo fiat in tractandis pupillarum bonis, in testamentis ac legatis, quantum hæreat digitis tractantium? B O. Frequenter totum. B E. Furtum amant, uocabulum detestantur. B O N. Maxime. B E. Quid agant qui res fisci tractant, qui moneta publicam cudunt deteriores, qui nunc aucta, nunc diminuta numerorum

morum æstimatione, priuatorũ rem accidunt,
 fortasse nobis nõ admodum liquet : de his quæ
 quotidie experimur, loqui fas est. Qui sumit mu-
 tuum, aut qui conflat æs alienum hoc animo, ut
 reddat, si liceat, nunq̃, quantulum abest à fure?
 B O. Cautior fortasse dici potest, melior nequa
 quam. B E. At horum cùm ingens ubique sit nu-
 merus, nemo tamen tolerat furis nomen. B O.
 Animum solus Deus nouit, proinde apud homi-
 nes obæratu uocantur, non fures. B E. Quantu-
 li refert quo nomine dicatur apud homines, mo-
 dõ sint fures apud Deum? Certè suus cuiq̃; no-
 tus est animus. Ad hæc, qui cùm debeat multũ,
 quod obtigit pecuniæ nequiter prodigit, qui
 posteaq̃; decoxit in una ciuitate delusis credito-
 ribus fugit in aliam, hospites quærens quibus
 imponat, idq̃; facit crebrius, nõne satis decla-
 rat quo sit animo? B O. Satis superq̃;. Sed tamẽ
 isti solent fucare colore quod faciunt. B E A.
 Quonam? B O. Multũ multisq̃; debere, prædi-
 cant sibi cum magnatib. atque adco regibus esse
 cõmune: eoq̃; qui sunt hoc ingenio præditi, serè
 nobilitatis opinionem affectant. B E. In quem
 usum? B O. Dictu mirum, quantum equiti licere
 uelint. B E. Quo iure, quibus legibus? B O N.
 Haud alijs, quàm quibus præfelli maris uindi-
 cant sibi quicquid eicctũ est naufragio, etiamsi
 extet dominus: quibus alij suũ esse uolunt, quic-
 quid apud furem aut prædonem deprehende-

runt. BE. Istiusmodi leges possent ipsi fures con-
dere. BO. Et facerent, si queant tueri: & ha-
berent quod excusarent, si bellū indicant prius
quàm furentur. BE. Quis hoc iuris dedit equi-
ti potius, quàm pediti? BO. Militiæ fauor. Sic
enim exercentur ad bellum, quò promptiores
sint ad spoliandum hostem. BEA. Sic opinor
Pyrrhus exercebat suos ad bellum. BO. Non,
sed Lacedæmonij. BE. Abeant in malam cru-
cem cum suo exercitio. Sed unde nomē hoc tan-
tæ prærogatiuæ? BO. Quibusdam obuenit à
maioribus, alij mercantur ære, quidā asciscunt.
BE. An licet asciscere cuilibet? BO. Licet, si mo-
res respondeant. BE. Qui? BO. Si nihil bonæ
rei gerat, si splendidè uestiatur, si incedat anu-
latus, si gnauiter scortetur, si aleam ludat assi-
duè, si certet chartis, si computationibus ac uo-
luptatibus ætatē absumat, si nihil loquatur ple-
beium, sed arces, pugnas, ac bella mæra crepet,
Thrasonica omnia. Isti sibi permittunt bellum
cui uelint indicere, etiam si pedem ubi ponant
nō habeant. BE. Equites mihi narras equuleo
dignos. Atqui tales habet nō paucos Sicābria.

Scholia.

a ¶ Alterutro, nomine scilicet aut re. b ¶ Au-
reo hamo piscari dicuntur, qui mediocris cōmo-
di cupiditate periculum aduunt, ut maximarum
rerum faciant iacturam. Vide Chiliades.

c ¶ Etiā si pedē.) Id est, licet ne uestigiū qui-
dem

dem pedis habeant in agrorum possessionibus.
Vide Chiliad.

CHARON.

CHARON. GENIUS. ALASTOR.

CH. Quid ita properas gestiens Alastor? AL.

Opportunè tu quidem ò Charon. Ad te prope

rabam. CH. Quid nouæ rei? AL. Nunciū fero

tibi Proserpinæq; lætissimum futurum. CHA.

Effer igitur quod fers, teq; exonera. AL. Fu-

riæ non minus gnauiter quàm feliciter gesse-

runt suum negotium, nullam orbis partem non

infececerunt malis Tartarcis, dissidijs, bellis, la-

trocinijs, pestilentijs, adeò ut planè iam caluæ

emissis colubris sint, & exhaustæ uenenis ob-

ambulent, quærentes quicquid usquam est ui-

perarū & aspidum, quando tam glabræ sunt,

quàm ouum, & pilum non habent in capite,

neq; quicquam in pectore succi efficacis. Proin-

de tu fac cymbam, ac remos appares. Mox e-

nim uentura est tanta umbrarum multitudo, ut

ucrearne non sufficias omnibus^a transmitten-

dis. CH. Ista nos non fugerant. AL. Vnde re-

scieras? CHA. Ossa pertulerat ante biduum.

AL. Vt illa dea nihil est uelocius. Sed quid tu

igitur hîc cessas relicta cymba? CH. Ita nimirū

res ferebat. Huc profectus sum, ut mihi compa-

rarem ualidam aliquã triremem. Nam mea cym-

ba iam uetustate putris ac sutilis, non suffecerit

huic oneri, si nera sunt quæ narrauit Ossa.

Quanquam quid opus erat Ossa? Res ipsa cō-
 pellit. Nam naufragium feci. A L. Nimirum to-
 tus distillas, suspicabar te redire è balneo. C H.
 Imò enataui è Stygia palude. A L. Umbras ubi
 reliquisti? C H. Natant cum ranis. A L. Sed quid
 narrauit Ossa? C H. Tres orbis monarchas ca-
 pitalibus odijs in mutuum exitium ruere, nec ul-
 lam orbis Christiani partem immunem esse à
 belli furijs. Nam tres illi reliquos omnes pertra-
 hunt in belli consortium: omnes esse talibus ani-
 mis, ut nemo uelit alteri cedere: nec Danū, nec
 Polonū, nec Scotum, nec uerò Turcam interim
 esse in ocio, moliri dira: pestilentiam ubiq; scēui-
 re, apud Hispanos, apud Britannos, apud Ita-
 los, apud Gallos. Ad hæc nouam esse luem ex
 opinionum uarietate natam, quæ sic uitiauit o-
 mnium animos, ut nulla usquam sit sincera ami-
 citia, sed frater fratri diffidat, nec uxori cum
 marito conueniat. Spes est hinc quoq; nascituram
 olim magnificam hominū perniciem, si res
 à linguis & calamis ad manus peruenerit. A L.
 Hæc omnia uerissimè narrauit Ossa. Nam ip-
 se plura uidi his oculis, assiduus comes & ad-
 iutor Furiarū, quæ nullo tempore magis decla-
 rarunt se suo dignas nomine. C H. Atqui peri-
 culum est, ne quis dæmon exoriat, qui subito
 adhortetur ad pacem, & sunt mortalium ani-
 mi mutabiles. Nam audio apud Superos esse
 polygraphum quendam, qui calamo suo non
 desinit

desinit insectari bellum, & ad pacem cohortari. A L. Ille iam pridem surdis canit. Olim scripsit pacis profligatæ querimoniam, nunc eidem extinctæ scripsit epitaphium. Sunt alij contra, qui non minus iuuent rem nostram, quàm ipsæ Furicæ. C H A. Quinam isti? A L. Sunt animalia quædam pullis & candidis pallijs, cineritijs tunicis, uarijs ornata plumis, hæc nunquam recedunt ab aulis principū, instillant in aurem amorem belli, hortantur eodem proceres ac plebem, in Euangelicis illis concionibus clamitant bellum esse iustum, sanctum ac pium. Quoq; magis mireris hominum fortem animū, clamitant idem apud utranq; partem. Apud Gallos concionantur Deū stare pro Gallis, nec uinci posse qui Deum habeat protectorē. Apud Anglos & Hispanos, hoc bellum non à Cæsare geri, sed à Deo, tantū præbeant se uiros fortes, uictoriam esse certam. Quod si quis interciderit, cum non perire, sed rectà subuolare in cælum, sicut erat, armatum. C H. Et habetur istis tanta fides? A L. Quid non potest simulata religio? Accedit huc iuuentus, rerum imperitia, gloriæ sitis, ira, animus ad id quod uocatur natura propensus. His facillè imponitur, nec difficile perpellitur plaustrum suapte sponte propendens ad ruinā. C H. Ego istis animalibus lubens aliquid boni fecero. A L. Appara lautū conuiuū. Nihil potes gratius. C H. Ex maluis, lupinis, et

porris. Nam apud nos nō alia est, ut scis, anno
na. AL. Inō ex perdicibus, capis, & phasianis,
si uis esse gratus conuiuator. CH. Sed quæ res
istos mouet, ut tantopere promoucant bellum?
Aut quid hinc metunt cōmodis? AL. Quia plus
emolumentum capiunt è morientibus, q̄ ex uiuis.
Sunt testamēta, parentalia, bullæ, multaq; alia
nō aspernanda lucra. Deniq; malunt in castris
uersari, quàm in suis aluearibus. Bellum multos
gignit episcopos, qui in pace ne teruncij quidē
fiebant. CH. Sapiūt. AL. Sed quid opus est tri
remi? CH. Nihil, si uelim in media palude rur
sus naufragium facere. AL. Ob multitudinem?
CH. Scilicet. AL. Atqui umbras uehis, non cor
pora. Quantulum autem ponderis habent um
bræ? CH. Sint tipulæ, tamen tipularum tanta
uis esse potest, ut onerēt cymbam. Tum scis &
cymbam umbratilem esse. AL. At ego memini
uidere me, cū esset ingens turba, nec cymba ca
peret omnes, à clauo tuo tria millia umbrarum
pendere nōnunquam, nec tu pondus ullum sen
tiebas. CH. AR. Fateor tales esse animas quæ
paulatim demigrarūt è corpore phthisi aut he
ctica tenuato. Cæterum quæ subito reuellun
tur è crasso corpore, multum corporeæ molis
secum ferunt. Tales autem mittit apoplexia, cy
nanche, pestilentia, sed præcipuè bellum. AL.
Non opinor Gallos aut Hispanos adferre mul
tum ponderis. CH. A. Multo minus quàm cæ
teri,

teri, quanquam & horum animæ non omnino ueniunt plumæ. Cæterùm è Britannis, è Germanis bellè partibus ueniunt aliquoties tales, ut nuper periclitatus sim decem duntaxat uehens: & nisi iacturâ fecissem, perieram unâ cum cymba, uectoribus & nauulo. A L. Ingens discrimen. C H A. Quid interea censes fieri, cum accedunt crassi satrapæ, Thrasones & Polymachæroplacidæ? A L. Ex his qui percunt in iusto bello, nullos arbitror ad te uenire. Nam aiunt eos reftâ subuolare in cælû. C H. Quò subuolent, nescio: unum illud scio, quoties bellû est, tot ad me ueniunt saucij laceriq; ut de mirer ullum superesse apud superos. Nec solùm ueniunt onustæ crapula & abdomine, uerum etiâ bullis, & sacerdotijs, alijsq; rebus plurimis. A L. At ista nõ deferunt secum, sed nudæ ueniunt ad te. C H. Verum, sed quæ recentes ueniunt, somnia talium rerum secum adferunt. A L. Itâ ne grauant somnia? C H. Grauant cymbam meam, quid dixi grauant? iam de mer serüt. Postremò tot obolos putas nihil habere sarcinæ? A L. Equidem arbitror, si ferant æreos. C H. Proinde certum est mihi prospicere de nauui quæ sufficiat oneri. A L. O te felicem. C H A. Quid ita? A L. Quia propediem ditesces. C H. Ob multitudinẽ umbrarum? A L. Næ. C H. Si quidem suas opes secum adferant. Nunc qui in cymba deplorant se apud superos reliquisse regna, præsulatus,

abbatias, auri talenta innumera, ad me nihil adferunt præter obolum. Itaque quod iam annis ter mille mihi corrasum est, id totum est effundendum in unam triremem. A L. Sumptum faciat oportet, qui quærit lucrū. C H. Atqui mortales, ut audio, felicius negotiantur, qui fauente Mercurio ditescunt intra triennium. A L. Sed ijdem decoquunt nonnunq̃; Tuum lucrum minus, sed certius. C H. Nescio quàm certū: si quis Deus nunc exoriat, qui res principum cōponat, fors hæc tota mihi perierit. A L. Ista quidem de re iubeo ut me sponse in utranq; aurem dormias. Intra decennium totum nihil est quod pacem metuas. Vnus Romanus pontifex sedulo quidem hortatur ad concordiam, sed laterem lauat. Murmurāt & ciuitates tædio malorum: conferunt susurros populi nescio qui, dilitantes iniquum, ut ob priuatas iras aut ambitionem duorū triūmæ, res humanæ sursum deorsum misceantur: sed uincunt, mihi crede, quālibet recta cōsilia Furæ. Cæterū quid opus erat hac gratia petere superos? An apud nos nō sunt fabri? Certè Vulcanū habemus. C H. Pulchrè, si quæra nauim æreā. A L. Minimo accersetur aliquis. C H. Ita est, sed deficit nos materia. A L. Quid audio, nihil illic syluarū? C H. Etiā nemora quæ fuerant in campis Elysijs absumpta sunt. A L. In quē tandē usum? C H. Exurēdis hæreticorum umbris, adeo ut nuper coacti simus è terre

terræ uiscerib. carbones effodere. AL. Quid, an istæ umbræ nõ possunt minore sumptu puniri? CH. Sic uisum est Rhadamantho. AL. Vbi triremem mercatus eris, unde remiges parabuntur? CH. Meæ partes sunt tenere clauum, remigent umbræ, si uelint trajcere. AL. At sunt quæ nõ didicerunt remum agere. CH. Apud me nullus est eximius, remigant & monarchæ, remigant & Cardinales suam quisq; uicem, non minus quàm plebeij tenues, siue didicrint, siue nõ didicrint. AL. Tu fac dextro Mercurio feliciter mercere triremem. Ego non te remorabor amplius. Orco lætum adferam nuncium. Sed heus heus Charon. CH. Quid est? AL. Fac matures reditum, ne te mox obruat turba. CH. Imò iam plusquàm ducenta millia offendes in ripa, præter illas quæ natant in palude. Properabo tamen quantũ licebit. Dic illis me mox adfuturũ.

Scholion.

a ¶ (Transmittendis.) Charon enim apud inferos animas defunctorũ per Stygem & Acherontem transuehit. b ¶ (Polygraphũ.) Erasmus nempe, qui multa scripsit, & pacis etiã querelam. c ¶ (Laterem lauat, id est, inaniter laborat. Vide Chiliad.

SYNODVS GRAMMATICORVM.

Albinus, Bertulphus, Canthelus, Diphylus, Eumenius, Fabullus, Gaditanus.

AL. Est ne quisquã in hoc numero, qui didicit

Arithmeticens? B E. Cui tandem rei? A L. Qui certum doceat quot conuencrimus grammatici. B E. Isthuc quidem citra calculos, uel digiti nostri nobis dicere poterunt. Te pono in pollice, me in indice, Canthelum in medio, Diphylum in anulari, Eumenium in minimo. Nunc ad lænam transco, illic in pollice pono Fabullum, in indice Gaditanum. Itaq; ni fallor, septem sumus. Sed quorsum attinet isthuc scire? A L B. Quoniam audio septenarium reddere legitimū concilium. B E R. Quod concilium mihi narras? A L. Est res seria quæ me diu multumq; torsit, neq; me tantūm, uerūm multos etiam uiros neutiquam indoctos. Eam proponam in medium, ut huius synodi autoritate semel finiatur questio. C A. Eximiū quiddam sit oportet, quod tu uel ignores Albine, uel animum tuum perspicacissimū diu multumq; torserit. Quare cupimus & ipsi nosse quid isthuc sit rei. Nam unus omnium nomine respondeo. A L. Ergo hīc estote omnes, aures simul adhibentes & animos. Plus uident oculi quàm oculus. Est'ne quisquam uestrūm, qui nobis explanare possit, quid significet hæc uox Anticomarita? B E. Nihil facilius. Sonat enim betæ genus, quam prisci natatilem appellabant, caule contorto nodosoq; mirè fatua, tetri odoris si contingas, posset cum Anagyri cōtendere. C A. Natatilem narras betam, imò cacatilem bestiam. Quis unq; audiuit aut legit antehac

ant hac nomen natatilis betæ? B E. Imò hoc dilucidè docet Mammetrectus uulgò corruptè dictus, cùm uero nomine dicatur Mammothreptos, quasi dicas auicæ alumnū. A L. Quid istuc est tituli? B E. Vt intelligas in libro nihil inueniri præter meras delicias, quoddam mammæ, hoc est, auicæ soleant indulgentius habere nepotes, quàm matres liberos suos. A L. Planè deliciosum opus mihi narras. Nuper enim cùm in hūc codicem incidissem, minimū abfuit quin risu dissilierim. C A. Vbi tu nactus es cum codicem, qui rarissimus inuentu est? B E. Abbas diui Bauonis, nomine Liuinus, à prandio Brugis duxit me in bibliothecā suam peculiarē, quam homo senex cupiens aliquod sui monumentū posteris relinquere, non mediocri sumptu parabat. Nullus erat liber, qui non esset manu descriptus, idq; in membranis: nullus qui nō uarijs picturis ornatus, ac foris bysso auroq; tectus. Quin & ipsa codicum spaciōsa moles nescio quid maiestatis præ se ferebat. A L. Quinā erant? B E. Oh præclari omnes, Catholicon, Brachylogus, Ouidius per allegorias expositus, aliq; innumeri, inter quos et lepidissimū Mammothreptū reperi. Inter eas delicias inueni natatilem Betam. A L B. Cur uocant natatilem? B E. Referam quod legi, penes autorem fidei periculū esto. Quoniā, inquit, prouenit in locis humidis putribusq; nec usquam feliciter prouenit, quàm in cæno aut

sterquilinio, honos sit auribus. A L. Itá ne gra-
 uiter olet? B E. Sic ut nec oletum ullum peius o-
 leat. A L. Est ne istius oleris ullus usus? B E R.
 Imò in delicijs est. A L. Fortasse porcis, aut asi-
 nis, aut^a bubus Cyprijs. B E R. Imò hominibus,
 & quidem delicatis. Pelinorum gens est, apud
 quam cõuiuia uicissim in longam ducuntur perio-
 dum, extremam compotationem uocant sua lin-
 gua resumptam, quasi nos dicamus bellaria aut
 tragemata. A L. Quàm bella bellaria. B E. Eius
 compotationis hæc lex est, ut liberũ sit cõuiua-
 tori quicquid uolet apponere: nefas autẽ sit cõ-
 uiuis quicquam reijcere, sed omnia boni consu-
 lere. A L. Quid si apponeret cicutam aut cran-
 ben recoctam? B E. Quicquid apponitur dcuo-
 randum ibi est tacitè. Domi tamen licet quod
 ederint reuomere. Nam bñc ferè ponunt nata-
 tilem betam, siue anticomaritam: nihil enim re-
 fert utro nomine dixeris, res eadem est. Admi-
 scent aliquid querni corticis, & allij plurimũ.
 Ita moretum absoluunt. A L. Quis persuasit le-
 gem tam barbaram? B E. Cõsuetudo, quouis ty-
 ranno potentior. A L. Tragicam periodum mi-
 hi narras, quæ tam inamœnum habeat exitum.
 B E. Dixi meam uicem, nulli præiudicãs, si quis
 quid habet rectius. C A. At ego comperi priscis
 fuisse piscem, quem uocarunt Anticomaritam.
 B E. Dic autorem. C A. Codicem exhibere pos-
 sum, nomen autoris nõ possum dicere. Scriptus
 est

est Gallicè, sed formulis Hebraicis. BE. Quam speciem habet piscis Anticomarita? CA. Cætera nigris squamis est, solus uenter albet. BER. Palliatū quempiam Cynicum opinor nobis ex pisce facies. Qui sapor? CA. Nihil insuauius. Quin pestilens est. Nascitur in putribus lacunis, interdum & in cloacis, iners, limosus: solo gustu pituitam gignit grauem, quam uix uomitu leues. Frequens est in regione quā Celtibracen appellant. Nam illic in delitijs est, quòd gustasse carnes detestabilius sit homicidio. AL. Infelix regio cum suo Anticomarita. CA. Tantum habeo quod dicam, nemini præiudicatū uelim mea sententia. DI. Quid opus est huius uocis enarrationem ex Mammothreptis aut Hebræis schedis petere, quum ipsa dictionis etymologia præ se ferat, Anticomaritas dici puellas parum feliciter coniugatas, utpote maritis uetulis. Nec enim nouum est quòd scribæ, quouerterunt in co, quum sint literæ cognatæ, c, q & k. EV. Erat aliquid quod dixit Diphylus, si constaret dictionem esse latinam. Mibi uidetur esse græca è tribus conflata: ex anti, quod est cōtra, & come, quod sonat pagum, & ἰαπίσειν, quod est muliebriter garrire: hinc per syna læphen elisa o, dictus est Anticomarita, qui rusticana garrulitate cūctis obstrepit. FA. Sedulò quidem meus dixit Eumenius. At mihi uidetur ex tot dictionibus conflata uox, quot habet syl-

labas. Nam *αὐτὸν* sonat *αὐτὸς*. *τι, τίλλωμ. κο, κώ*
δια. μα, μάλα. ρυ, ῥυπαρά. perperam enim scri-
bitur per *ι. τα, ἰάλας*. Ex his cōficitur, amens ac
miser uellēs pilos putriū tergorū. A L. Tali opi-
ficio cibus cōgruit Bcta natatilis, de qua modò
dixit Bertulphus. BE. Nimirū anticomarita an-
ticomaritæ. GA. Sedulò quidem dixistis omnes,
at mihi uidetur uxor uiro malè morigera, dici
Anticomarita per syncopen, antidicomarita,
quòd semper aduersetur marito. A L. Si recipi-
mus tales tropos, facilè ex foria fient fora, &
cuniculus fiet cuculus. BE. Atqui Albinus qui
consul est in hoc senatu, nòdum dixit quid ipse
censeat. A L. Ex me quidē quod adferam nò ha-
beo, haud tamen grauabor in medium adferre,
quod ab hospite meo nuper didici homine lin-
guacissimo. Sæpius uariabat in loquēdo sermo-
nem, q̄; luscinia cantionē. Is assuecrabat uocem
esse Chaldaicam, è tribus cōpositam. Apud il-
los enim, ut aiebat, anti sonat peruersum ac ce-
rebrosum: comar, petram: ita, sutoriam. BER.
Quis unq̄; petræ tribuit cerebrum? A L. Nihil
absurdi, si modò mutes genus. GA. Prorsus in
hac synodo euenit quod uulgò dici solet, Quot
homines, tot sententiæ. Quid igitur actum est?
sententiæ numerari possunt, diuidi nò possunt,
ut pars maior uincat minorem. A L. Vincat igi-
tur melior deteriorem. GA. Atqui ad hoc ipsum
opus esset alia synodo. Nam ^b sua cuiq̄; sponsa
uidetur

uidetur pulcherrima. A L. Isthuc si uerum esset, minus haberemus adulteriorum. Sed habeo cōsiliū expeditum. Fabis sortiamur ex hoc numero, cuius sit, ut ex omnibus suffragijs probet quod uolet. C A. At isthæc^c in te cudetur faba. Num uera dixi? A L. Mibi prima & postrema magis arridet. C A. Assentimur omnes, ut unus pro omnibus respondeam. A L. Agè sit igitur hoc inter ea, de quibus dubitare fas non est. C A. Maximè. A L. Si quis dissentiat, quid erit pœnæ? C A. Maiusculis scribetur hæreticus in grammatica. A L. Adijciam bonis aui- bus, quod mihi non negligendum uidetur. Id ex medico quodam Syro acceptum amicis commu- nicabo. B E. Quid isthuc? A L. Si natatilem be- tam, gallam è quercu, & sutorium atramentū in mortario contuderis, deinde aspersis copri sex uncijs miscueris in malagma, præsentaneū esse remedium aduersus caninam scabiem, & porcorum pruriginem. B E. Sed heus Albine, qui nobis omnibus de Anticomarita negocium faceßis, in quo tandem autore legitur istuc uocabulum? A L B. Dicam, sed in aurem, & uni. B E. Accipiam, sed hac lege, ut ego uicissim u- nus uni in aurē dicam. A L. At repetita henas, tandem fit chilias. B E. Verum dicis, ubi semel ex henade reddideris dyadē, iam nō est tibi in manu sistere fluxum dyadis. A L. Quod pauci norunt, celari potest: quod multi, nequaquā; trias

autem ad multitudinē pertinet. **BE.** Probè, qui tres simul haberet uxores, multas habere diceretur. Sed qui tres haberet pilos in capite, aut dentes in ore, multos 'ne an paucos habere diceretur? **AL.** Sophista, admoue aurem. **BER.** Quid ego audio? Hic non minus absurdum est, quàm si Græci civitatem, cui expugnandæ tot classes ducebant, suo nomine nō possent nominare, pro Troia dicentes Sutriū. **AL.** Atqui hic Rabinus est nuper è cælo de lapsus, qui nisi præsens numen succurrisset rebus humanis, iandudum quæreremus, ubinam essent homines, ubi pietas, ubi philosophia, ubi literæ? **BE.** Næ iste inter Moricæ proceres primas meretur, dignus qui posthac uocetur Archimoritas cum suis Anticomaritis.

Scholia.

- a** ¶ *Bubus Cyprijs.*) Cyprij boues quia hominum excrementa appetunt, cæteris hebetiores, ac magis bruti esse feruntur. Vide *Chiliad.*
b ¶ *Suum cuique pulchrum.* Vide prouerbium.
c ¶ *In te cudetur faba, id est, in te malum hoc recidet.*

ΑΓΑΜΟΣ ΓΑΜΟΣ, siue CON-
 IVGIVM IMPAR.

PETRONIVS, GABRIEL.

PET. Vnde nobis Gabriel tam tetrica fronte?
 Num ex antro Trophonij? **GA.** Imò à nuptijs.
PE. Nunquam uidi uultum minus nuptiale.
 Nam

Nam qui nuptijs interfuerunt, totos postea sex dies solent hilariores amœnioresq; uideri, senes etiam reiuuencescere ad annos decem. Quas igitur tu mihi nuptias narras? Mortis opinor cum Marte. G A. Imò iuuenis generosi cum puella sedecim annos nata, in qua nihil desideres, siue formam spesctes, siue mores, siue genus, siue fortunam. Quid multis? Ioue marito digna uideri poterat. P E T. Hui tam teneram puellam tam uetulo? G A. Reges non senescunt. P E T. Vnde igitur istæc tristitia? Fortasse sponso inuides, qui tibi captatam prædam uictor præripuit. G A. Phy, nihil minus. P E. Num tale quid accidit, quale memorant de conuiuio Lapitharum? G A. Nequaquam. P E T. Quid, an defuit Bacchi liquor? G A. Imò supererat. P E T. Non aderant tibicines? G A. Et fidicines, & lyricines, & tubicines, & utricines. P E T. Quid igitur? Non aderat Hymenæus? G A. Frustra tot uocibus ciebatur. P E. Nec Charites? G A. Ne musca quidē Charis. Nec pronuba Iuno, nec aerea Venus, nec Iupiter Gamelius. P E. Næ tu mihi nuptias loqueris prorsus inauspicatas & ἀθέτους, seu potius ἀγάμου γάμου. G A. Magis dicas si uidisses. P E. Non igitur saltatū est? G A. Imò miserè claudicatū. P E. Nullum ergo numen prosperius istas hilarabat nuptias? G A. Nullū omnino illic aderat præter unam deam, quæ Græcis dicitur Ἐψορα. P E T. Pruriginose

*fas opinor nuptias dicis. G A. Imò rubiginosas
 & purulentas. P E. Sed quid est mi Gabriel,
 quodd hæc commemoratio tibi lachrymas etiam
 excutit? G A. Hæc res Petroni uel filici possit
 extundere lachrymas. P E T. Credo, si silex ui-
 disse. Sed obsecro te, quidnam est hoc tantum
 mali? Ne cela, nec mecum animū diutius suspen-
 dito. G A. Nosti Lampridium Eubulum? P E.
 Quo non alius in hac urbe uir melior aut bea-
 tior. G A B. Quid tunc filiam Iphigeniam? P E.
 Florem huius ætatis nominasti. G A B. Sic est.
 At scis cui nupsit? P E. Sciam, si dixeris. G A.
 Nupsit Pompilio Bleno. P E. Eū ne Thrasoni,
 qui neminem non solet occidere suis gloriosis
 fabulis? G A B. Huic ipsi. P E T. At is iam olim
 celebris est in hac urbe, duabus potissimum re-
 bus, mendacijs ac scabie, quæ nondum suum ha-
 bet nomen, cum ipsa tam ^d multorū habeat no-
 mina. G A B. Superbissima scabies est, quæ nec
 lepræ, nec elephantiasi, nec lichenibus, nec po-
 dagræ, nec mentagræ cedit, si res ueniat in cer-
 tamen. P E. Ita prædicant medicorū filij. G A.
 Quid ego nunc Petroni depingam puellam ti-
 bi non incognitam? quanquam plurimum gra-
 tiæ addidit ornatus natiuo decori. Mi Petroni
 dixisses deam quampiam esse. Nihil illam non
 decebat. Interim prodijt nobis beatus ille spon-
 sus, trunco naso, alteram trabens tibiam, sed noi-
 nus feliciter quàm solent Swisseri, manibus sca-
 bris.*

bris, halitu graui, oculis languidis, capite obuincto, sanies & è naribus, et ex auribus fluctat. Alij digitos habent anulatos, ille etiam in femore gestat anulos. P E. Quid parentibus accidit, ut talem filiam tali portento committerent? G A B. Nescio, nisi quodà hodie plerisq; uidetur adempta mens. P E T. Fortasse prædiues est. G A. Est affatim, sed ære alieno. P E. Si puella ueneno sustulisset ambos auos & auias, quod grauius supplicium de illa sumi poterat? G A. Si minxisset in patrios cineres, satis pœnarum datura fuerat, tali monstro uel osculum dare coacta. P E. Accedo. G A. Mihi sanè factum hoc crudelius esse uidetur, quàm si illam nudà obicissent ursis, aut leonibus, aut crocodilis. Nam aut feræ pepercissent tam insigni formæ, aut subita mors finisset cruciatum. P E. Vera prædicas. Mihi planè uidetur hoc factū Mezentio dignum, qui mortua, ut inquit Maro, iungebat corpora uiuis, Componens manibusq; manus, atq; oribus ora. Quanquam nec Mezentius, nī fallor, tam immanis erat, ut tam amabilem puellam cadaueri iungeret: nec ullum cadauer est, cui non iungi malis, quàm tam putido cadaueri. Siquidem hoc ipsum quod spirat, merum est uenenum: quod loquitur, pestis est: quod contingit, mors est. G A. Iam tu mihi cogita Petroni, quid uoluptatis habitura sint illa suauias, illi cōplexus, illi nocturni lusus, ac blanditiæ? P E.

Theologos nonnunq̄; audiui loquentes de impari coniugio. Isthuc demū optimo iure dici potest impar coniugiū, quasi gemmam inseras plumbo. Sed interim demiror teneræ uirginis audaciam. Solent enim tales puellæ ad lemuris aut laruæ conspectum tantum non exanimari. An hæc audebit tale cadauer amplecti noctu?

G A. Habet puella quod excuset, autoritatē parentum, importunitatem amicorū, ætatis simplicitatem: ego parentum uesaniam satis mirari non possum. Quis enim filiam habet tam infelici forma, quam collocare uelit homini leproso?

P E. Nullus opinor, si modò uel unciolā habeat sanæ mentis. Mibi si lusca esset, eademq̄; clauda, nec minus deformis quàm fuit Thersites Homericus, postremò indotata, recusare istiusmodi generum.

G A. At hæc lues est omni lepra tum tetrrior, tum nocentior. Nam citius serpit, & subinde recurrit, ac frequenter occidit, cum nonnunq̄; lepra sinat hominē ad extremā usq̄; senectutē uiuere.

P E. Fortasse latebat parentes sponsi morbus.

G A. Imò pulchrè nouerant.

P E. Si tam malè uolebant filiæ, quin potius insutam culeo proiecerūt in Scaldam?

G A. Profectò leuior fuisset insania.

P E. Quæ dos cōmendabat illis sponsum? Præcellit arte quam?

G A. Permultis. Strenuus est aleator, portator inuidus, scortator improbus: nugandi, mentiendiq̄; artifex maximus, prædator non segnis,

segnis, decoctor eximius, comestator perditus.
Quid multis? cùm scholæ non profiteantur nisi
septem artes liberales, hic habet plus quàm de-
cem illiberales. P E. Aliquid tamen fuerit oportet,
quod illum commendarit parentibus. G A.
Nihil aliud, quàm gloriosum equitis nomen.
P E. Qualis eques, cui per scabiem uix in sella
sedere licet? Sed fortassis habet luculentas pos-
sessiones. G A. Habuit mediocres, sed ex pro-
teruita, quam fecit, nihil superest præter unam
turriculam, unde excurrere solet ad prædam,
eamq; tam bellè instructam, ut nolis illic porcos
tuos ali. Sed interim nunquam non habet arces
in ore, & feuda, aliaq; magnifica nomina, nus-
quam non affigit sua insignia. P E T. Clypeus
quod habet symbolum? G A. Tres elephantos
aureos, in spacio phæniceo. P E T. Scilicet, ele-
phas elephanti congruit. Oportet autem ho-
minem esse sanguinarium. G A B. Imò uinariū.
Nam rubro uino mirum in modum delectatur,
sic tibi sanguinolentus est. P E T. Ad haurien-
dum igitur utilis est illi proboscis. G A. Maxi-
mè. P E. Itaq; insignia declarât magnum ac sto-
lidum nebulonem, uini gurgitem. Neq; enim il-
le color sanguinis est, sed meri: & aureus ele-
phas indicat, quicquid auri nactus est, uino ab-
sumi. G A. Sic est. P E. Quid igitur dotis hic Thra-
so conferet ad sponsam? G A. Quid? maximâ.
P E. Quî maximâ decoctor? G A. Sine me loqui,

maximam (inquam) pessimamq; scabiem. P E.
Emoriar ni malim filiam meâ equo nuptam, q;
tali equiti. G A. At ego uel monacho nuptam
malim. Imò hoc nō est homini nubere, sed homi
nis cadaueri. Hoc spectaculū si uidisses, dic mi-
hi tenuisses ne lachrymas? P E T. Quî potuis-
sem, qui uix ista sine lachrymis audio? Adeon'
parentes ad omnē naturalis pietatis affectū ob-
surduisse, ut filiam unicam, puellam tali forma,
tali indole, tam amabilibus moribus, tali mon-
stro in seruitutē traderent, propter mendacem
clypeum? G A. Atqui facinus hoc quo nihil in-
uenias nec immanius, nec crudelius, nec magis
impium, hodie magnatum etiam ludus est, cūm
expediat eos qui reipub. tractandæ nascuntur,
esse quàm prosperrima ualitudine. Corporis
enim habitus animi uim afficit. Certè hic mor-
bis quicquid est homini cerebri solet exhauri-
re. Ita fit ut reipub. præsideant, qui nec animo
bene ualeant, nec corpore. P E. Non solūm in-
tegræ mentis ac prospera ualitudine conuenit
esse qui reipublicæ gubernaculis assident, ue-
runtiam forma dignitateq; corporis præcel-
lentes. Quanq; enim prima principum cōmen-
datio sint sapientia & integritas, tamen non-
nihil refert, qua specie corporis sit, qui cæteris
imperat. Nam si sæuus est, multum inuidiæ ad-
dit corporis deformitas. Sin probus & pius,
Gratior est pulchro ueniens è corpore uirtus.
G A.

G A. *Respè. P E. Nónne deplorant earum infelicitatem, quarũ cõiuges post pcrastas nuptias in lepram aut morbum incidunt comitaliaem?*
 G A. *Mcritò sanè. P E. Quæ igitur dementia est, ultro filiã plus quàm leproso tradere?* G A. *Plus quàm dementia est. Si satrapa paret tollere catulos, quæso num ad generosam fœminã admittet scabiosum & ignauum canem?* P E T. *Imò magna cura dispiceret, ut undiquaq; generosum adiungeret, ne nascantur hybridæ.* G A. *Et si dux augere uelit equitatũ, num ad eximiã equam admitteret morbidum aut degenerem?*
 P E. *Ne in cõmune quidem stabulum reciperet morbidum, ne quã serpat malum ad alios.* G A. *Nec interim referre putant, quem admittãt ad filiam, & unde nascantur liberi, non tantũ in hæreditatem omniũ facultatum successuri, uerum etiam rempublicã moderaturi?* P E. *Ne rusticus quidem quemuis taurum admittit ad iuencam, nec quemuis equum iungit equæ, nec quemuis porcum scrophæ, quum taurus gignatur aratro, equus rhedæ, porcus culinæ.* G A. *Vi de q; peruersa sint hominũ iudicia. Si quis plebeius patritiæ puellæ osculum obrudat, iniuriam putant bello uindicandam.* P E. *Acerrimo.*
 G A B. *Et ipsi uolentes, scientes, prudentes, id quo nihil habent charius, dedunt abominando portento, et priuatim impij in suã gentẽ, et publicè in ciuitatem.* P E. *Si sponsus subclaudicat*

alioqui sanus, quàm abhorretur à cõiugio? Hoc
 tantum malum non imputatur in sponsalibus.
 G A. Si quis filiam elocauit Franciscano, quan-
 ta abominatio, quanta deploratio male colloca-
 tæ uirginis? At illa ueste detracta uirum habet
 membris ualidis. Ista totam ætatem transigit
 cum semiuuiuo cadauere. Si qua nubit sacerdoti,
 ludunt in unctum, at hæc peius uncto nupsit.
 P E. Vix hoc faciunt hostes puellis bello captis,
 uix piratæ faciunt scelere abductis: & hoc fa-
 ciunt parentes unicæ filiæ, nec illis datur à ma-
 gistratu curator? G A. Quomodo medicus suc-
 curret phrenetico, si ipsum habeat phrenesis?
 P E. Atqui mirum est à principibus, quorū mu-
 nus est prospicere reipub. duntaxat in his quæ
 ad corpus pertinent, quum in hoc genere nihil
 prius ac potius sit bona ualetudine, hîc nullum
 excogitari remedium. Tanta pestis bonam or-
 bis partem occupauit, & illi interim stertunt,
 quasi nihil ad rem pertineat. G A. De principi-
 bus Petroni, religiose loquendum est. Sed admo-
 ue autem, insusurrabo tria uerba. P E. O mise-
 riam, utinam falsa prædicares. G A. Quot mor-
 borum genera nasci putas ex uinis corruptis ac
 mille modis infectis? P E. Innumera, si qua me-
 dicis fides. G A. Num hîc uigilant cædiles? P E.
 Planè uigilant in exigendis uestigalibus. G A.
 Quæ sciens nubit morbido, fortasse digna est
 suo malo, quod a sciuit ipsa sibi: quanq̃; si prin-
 cipatum

cipatum gererem, utrunq; semouerem ab urbano commercio. Cæterùm si qua nupsisset huic obnoxio lui, qui se sanum mentitus esset, si quis mihi summum pontificium deleget, dirimerem hoc coniugium, etiamsi sexcentis tabulis sponsalibus cõtractum esset. P E. Quo colore? Nam coniugium ritè contractum ab homine non potest dirimi. G A B. Quid tibi uidetur ritè contractum, quod dolo malo contractum est? Non ualet cõtractus, si puella decepta seruo nupsit, quem putabat liberũ. Hic cui nupsit, seruius est miserrimæ dominæ Psoræ, atque hoc infelicior est seruitus, quòd illa neminem manumittit, ut seruitutis miseriam aliqua libertatis spes consolari possit. P E. Sanè colorem reperisti. G A. Ad hæc, non est coniugium, nisi inter uiuos. Hic mortuo nubitur. P E. Repertus est alter color. Sed sineres, opinor, scabiosas scabiosis nubere, iuxta uetus illud adagiũ, ὁμοίον πρὸς ὁμοίον. G A. Si hoc mihi liceret, quod expediret reipublicæ, sinerem quidem iungi, sed iunctos exurcerem. P E. Tum tu quidem Phalaridem ageres, non principem. G A. An tibi Phalaris uidetur medicus, qui secat digitos aliquot, aut inurit corporis partem, ne totum pereat? Mihi nõ uidetur ista crudelitas, sed misericordia. Quod utinam initio nascentis mali fuisset factum: tum enim paucorũ exitio, totius orbis saluti consuli poterat. Et huius facti reperimus exemplum in

Gallorum annalibus. P E T. At mitius erat illos
 castrari & summoueri. G A B. Fæminis porrò
 quid faceres? P E T. Adderem fibulas. G A B.
 Ita quidem prospectum esset ne ex malis coruis
 nascantur mala oua: sed fatebor hoc esse mi-
 tius, si tu fatearis illud esse tutius. Nam pruriūt
 & exesti, nec uno modo transfiliit malum, sed
 osculo, sed colloquio, sed contactu, sed compota
 tiuncula serpit ad alios. Et uidemus huic malo
 fatalem quandam malitiam adiunctam, ut quis-
 quis eo tenetur, uel nullo suo cōmodo, gaudeat
 quamplurimis suam affricare scabiem. Iam sub
 moti possunt fugere, possunt uel noctu, uel igno-
 tis imponere: à mortuis uerò nihil est pericu-
 li. P E T. Tutius fateor, sed haud scio, an con-
 ueniat Christianæ mansuetudini. G A B. Dic
 agè mihi, unde plus periculi, à simplicibus fu-
 ribus, an ab istis? P E T. Fateor pecuniam multò
 uiliorem bona ualetudine. G A B. Et tamen hos
 Christiani suffigimus in crucem, nec appella-
 tur crudelitas, sed iustitia, & si rempub. spe-
 ctes, pietas est. P E. Verùm ibi plectitur qui da-
 mnium dedit. G A. Hi scilicet lucrum adferunt.
 Sed demus hoc malū multis nulla sua culpa con-
 tractum, quum tamen paucos reperias, quibus
 eam luem non conciliarit nequitia, Iureconsulti
 docent interdum innoxios rectè occidi, si id ma-
 gno perc intersit reipub. Quemadmodum Græ-
 ci post euersam Troiam occiderunt Astryana-
 etem

Item Hectoris filium, ne per illum bellum in-
 stauraretur. Nec putant impium, post extin-
 ctum tyrannum, & liberos innoxios trucidari.
 Quid quòd nunquam non bellamus Chri-
 stiani, neq; tamen nescimus in bellis maximam
 malorum partem ad eos redire, qui nihil com-
 meruerunt? Idem usu uenit in represalibus, quæ
 uccant. Qui læsit in tuto est, & spoliatur ne-
 gociator, qui ne factum quidem audiuit, tantum
 abest ut in culpa fuerit. Quòd si talibus reme-
 dijs utimur in rebus non ita magni momenti,
 quid censes faciendum in re omnium atrocissi-
 ma? P E T. Vincor ueris. G A B. Tum illud mi-
 hi perpende. Apud Italos ut primùm scintilla-
 re cœpit pestilentia, occluduntur ædes: qui la-
 boranti inserviunt, submouentur à publico. Hoc
 quidam appellant inhumanitatem, cum summa
 sit humanitas. Siquidem hac uigilantia fit, ut
 paucis funeribus sopiatur malū. At quanta est
 humanitas tot millium uitæ cōsulis? Sunt qui pa-
 rum hospitale putant, quòd Itali in rumore pe-
 stilentiae tempore uestertino hospitem portis
 submouent, coguntq; sub dio noctem agere: at
 pietas est, paucorum incommodo, maximo
 reipublicæ bono prospicere. Quidam sibi ual-
 de fortes uidentur & officiosi, quòd ausint ad
 quemuis pestilentia laborantē accedere, etiam
 si nihil illic habeant negocij. At dum reuer-
 si domum inficiunt uxores, liberos, ac totam

familiam, quid ea fortitudine stultius, quid officio inofficiosius, ut salutes alienum, tibi charissimos in praesens uitae discrimen adduceres? Hic tamen quanto minus est periculi à pestilentia, quam ab hac scabie? Rarius afflat propinquos, nec ferè senes attingit: & quos attingit, aut citò liberat, aut restituit sanitati, puriores etiam quam antea fuerat. Haec quid aliud quam perpetua mors est, uel, ut uerius dicam, sepultura? Obuoluuntur linteis & unguentis more cadauerum. P E. Verissima narras. Saltem idem curae dandum erat huic tam exitiali malo, quod datur leprosis. Aut si hoc quoque nimium est, nemo barbæ sylvam patiatur sibi decemeti, aut sibi quisque tonsorem praestet. G A. Quid si uterque claudat os? P E. Afflant naribus malum. G A. Est & isti malo remediū. P E. Quodnam? G A. Ut quod solent Alcumici, addant personam quae per uitreas fenestellas praebet lumē oculis, ori naribusque respirationē, cornu à persona per axillas in tergum porrecto. P E. Bellè, si nihil metendum est à contactu digitorum, linteorum, pectinis, & forpici. G A. Optimū igitur barbam usque ad genua demittere. P E. Ita uidetur. Deinde fiat edictum, ne quis idem sit tonsor & chirurgus. G A. Ad famem relegas tonsores. P E. Minuat sumptus, & aliquanto pluris radant. G A. Esto. P E T. Tum feratur lex, ne quis cum alio poculum habeat commune. G A. Istam uix recipiat Anglia.

glia. P E. Neue duo misceantur eodem lecto,
 præter uxorem & maritum. G A. Placet. P E.
 Ad hæc, in diuersorijs ne quis hospes indor-
 miat linteis, in quibus alius indormijt. G A B.
 Quid facies Germanis, qui uix lauât bis in an-
 no? P E. Extimulent lotrices. Præterea tolla-
 tur mos quâuis uetustus salutandi osculo. G A.
 Etiâm ne in templis? P E. Tabellæ suam quisq;
 opponat manum. G A. Quid de colloquio? P E.
 Vitetur illud Homericū, ἔα γχισχὼν κεφαλῶν,
 & uicissim qui auscultat, cōprimat labra. G A.
 Vix istis legibus suffecerint duodecim tabulæ.
 P E. Sed quid consulas interim infelici puellæ?
 G A B. Quid? nisi ut libenter sit misera, quò sit
 minus misera: & suauio coniugis opponat ma-
 num, tum armata cum illo dormiat. P E T. Quo
 nam hinc properas? G A. Restà in musæum.
 P E. Quid facturus? G A B. Pro Epithalamio,
 quod postulant, scripturus Epitaphium.

Scholia.

- a ἄβυς, id est, sine dijs. b ἄγαμουγά-
 μου, id est, nuptias non nuptias. c ἄψώρα,
 scabies. Hic deam fingit scabiei. d ἄ Multo-
 rum nomina.) Dicitur enim morbus Gallicus,
 morbus Neapolitanus, scabies Hispanica.
 e ἄ Minxisset in patrios cineres.) Vide Chil.
 f ἄ ὁμοιον πρὸς ὁμοιον, id est, simile ad simile.
 g ἄ γχισχὼν κεφαλῶν, id est, propè adn. c-
 to capite.

PHILIPPVS. LIVINVS.

PHI. *Salve Liuine.* L I V I. *Saluebo, si uis ita: sed à me tibi caue. Nam est animus imponere tibi nisi caues.* P H. *Non est admodum metuentus hostis, qui periculum denunciat. Sed agè falle si potes.* L I V. *Ecce, iam sefellì, nec sentis adhuc. Iterum caue.* P H. *Cum præstigiariũ opi nor artifice mihi res est. Nihil enim sentio imposturæ.* L I V. *Rursus aduerte mentem tuam ni uelis decipi, sicuti falsus es non semel.* P H. *Hic sum, incipe.* L I. *Iandudum mihi quod iubes, peractum est.* P H I. *Quid actum, aut quid peractum? Nihil sentio doli.* L I. *Iam toties admonitus saltem adhibe attentum animum.* P H. *Nouum præstigiariũ genus. Lador, ut ais, neque quicquam artis sentio, quum obseruem & oculos, & manus, & linguam tuam. Sed agè rursus incipe.* L I. *Iterum atq; iterum incipio, atque adco toties facio, neq; tu assequeris laqueos.* P H. *Quare mihi laqueos tendis?* L I. *Hæc tibi (inquã) lingua dolos parat, nec auribus sentis, nec oculis uides. Nunc saltem habe attentos oculos & aures.* P H. *Non possum magis, etiam si de capite ageretur. Sed falle rursus.* L I. *Iterum ecce sefellì, neque deprehendis artem.* P H I. *Eneas. Quæso dic quodnam est hoc præstigiariũ genus?* L I V. *Hactenus sum tibi loquutus carmine, atque adhuc loquor.* P H. *Nihil minus sensi, quàm isihuc.* L I V. *Primum tibi re-*
spondi

ſpondi duobus trimetris iambicis. Deinde trochaico tetrametro catalectico. Mox meris creticis ſum loquutus. Poſt hæc Phalecio hendecasyllabo. Deinde meris choriambis. Ad hæc meris anapæſtis. Rurſum tribus Sapphicis. Mox ſotadico: poſtremo trochaico tetrametro. PH. Deum immortalẽ, quiduis ſuſpicabar potius quàm iſtud. Si uixero, aliquando uicem repõnam. LIV. Huc ſi quid potes. PHI. Ecce bis par pari retuli, nec dolum percipis. LIV. Hui tam citò? PHI. Minatus ſum tibi iambico tetrametro catalectico, mox addidi creticos quinque. LIV. Proſus accidit ut uideo, quod dici ſoles, Cretenſis incidit in Cretenſem. PH. Sic eſt, ſed illud precor utriq; noſtrum, ne nobis unquã occurrat impoſtura nocentior.

CYCLOPS, SIVE EVANGELIOPHORVS.

CANNIVS. POLYPHEMVS.

CAN. Quid hîc uenatur Polyphemus? POL. Quid uener rogas ſine canibus & uenabulo? CA. Fortè nympham aliquam Hamadryadem. PO. Pulchrè diuinaſti. En tibi rete uenatoriũ. BA. Quid ego uideo? Bacchum in exuiſio leonis, Polyphemum cum codice? γαλῆ πρόκιτον. PO. Non croco tantũ pinxi libellum, ſed etiã minio laſurioq;. CAN. Non loquor de croco, ſed græcè dixi quiddam. Militaris uidetur libellus, nam nodis, laminis & circulis æreis

armatus est. P O. Introspecte. C A. Video. Sanè perquam bellus est, sed nondum ornasti satis. P O. Quid decet? C A. Addere debebas tua insignia. P O. Quæ? C A. Sileni caput è dolio prospiciens. Sed quid tractat? artem potaticã? P O. Vide ne quam imprudens effutias blasphemiam. C A N. Quid igitur, est ne sacri quippiam? P O. Est, quo nihil sacratius, Euangelium. C A. ^{bijpó} κλεις. Quid Polyphemo cum Euangelio? P O. Quin ita rogas, quid Christiano cum Christo? C A. Nescio, nisi quòd te talem magis decet habere bardacha. Nam si quis mihi ista specie ignotus occurreret in mari, piratam esse crederem: si in nemore, sicarium. P O. Atqui hoc ipsum nos docet Euangeliũ, ne quem iudicemus iuxta faciẽ. Quemadmodum enim sæpenumero sub tunica cineritia latet animus tyrannicus, ita nonnunquam attonsum caput, circumtorta barba, torua supercilia, truces oculi, uertex plumã uentilãs, sagum militare, caligæ intersectæ, tegũt Euangelicum animum. C A. Quid ni? nonnunq; & sub pelle lupina latet ovis, & si qua fides apologis, sub exuuio leonis latet asinus. P O L. Imò ego noui qui ouem gestat in uertice, uulpem in pectore, cui libens optarim, ut quàm habet nigros oculos, tam habeat candidos amicos, tamq; probè inauretur, quàm colorẽ habet inauraturæ congruum. C A. Si ouem gestat in uertice, qui pileum gestat ouillum, quàm tu incedis onustus,

onus tus, quum ouem simul & struthiocamelum
 gestes in capite? Tum an non absurdus facit,
 qui auem portat in capite, asinum in pectore?
 P O L. Mordes. C A. Sed bellè res habuerit, si
 quàm tu decorasti uarijs ornamentis Euan-
 gelium, tam te uicissim exornet. Ornasti colori-
 bus, utinã exornet te bonis moribus. P O. Cura
 bitur. C A. Ut soles. P O. Sed omiſſis conuicijs,
 ita ne dannas eos qui circunſerunt codicem E-
 uangelicum? C A. Minimè gentium. P O. Quid?
 an tibi uideor minimus gentium, uel asinino ca-
 pite te procerior? C A. Non arbitror tanto, si
 asinus arrigat auriculas. P O. Certè bubalino.
 C A. Placet collatio, sed ego minimè dixi, nõ mi-
 nime. P O. Quid interest inter ouem & ouum?
 C A. Quid interest inter medium digitum &
 infimum? P O. Medius est longior. C A. Scitè.
 Quid interest inter asininas auriculas & lupi-
 nis? P O. Lupinæ sunt breuiores. C A. Rem te-
 nes. P O. At ego longa breuiaq; palmo & ulna
 metiri soleo, nõ auribus. C A. Agè, qui Christũ
 gestauit, dictus est Christophorus: tu qui Euan-
 geliũ portas, pro Polyphemo dicendus es Euan-
 geliophorus. P O. An sanctum nõ putas porta-
 re Euangelium? C A. Non, nisi tu fatearis esse
 sanctissimos asinos. P O. Quĩ sic? C A. Quia u-
 nus sufficit gest. indis tribus istiusmodi codicum
 millibus, nec te crediderim futurum imparẽ
 oneri, si probè sis clitellatus. P O. Nihil absur-

di sic asino tribuere sanctimoniam, quia gestavit Christum. C A N. Istam sanctimoniam tibi nō inuideo. Et si uis, donabo tibi reliquias illius asini cui Christus insedit, ut exosculeris. P O L. Dabis munus gratissimum. Nam asinus ille cōtactu corporis Christi consecratus est. C A N. Sanè Christum contigerunt & qui illi impegerunt alapas. P O. Sed agè dic serio, nōne pium est circumferre codicem Euangelicum? C A N. Pium, si absit hypocrisis, si uerè id fiat. P O L. Abeat hypocrisis ad monachos, quid militi cum hypocrisis? C A. At primùm expedi mihi quid sit hypocrisis. P O. Cùm aliud præ te fers, quàm lateat in animo. C A. Sed quid præfert circumlatus Euangelij codex? nōne uitam Euangelicam? P O. Opinor. C A. Ergo ubi uita non respondet codici, nōne hypocrisis est? P O. Vide tur. Sed quid est uerè codicem Euangelicum circumferre? C A. Quidam circumferunt manibus, quemadmodum Franciscani Francisci regulam: idem possunt & baiuli Lutetiani, & asini, et cantherij. Sunt qui circumferant ore, nihil crepantes nisi Christum & Euangelium, hoc est Pharisaiçū. Quidam circumferunt animo. Proinde uerè circumfert, qui & manibus, & ore, & corde portat Euangelium. P O L. Vbi sunt isti? C A N. In templis diaconi, qui portant codicem, pronunciant populo, & tenent corde. P O L. Tametsi non omnes sancti sunt, qui animo ge-
stant

stant Euangelium. C A N. Ne mihi Sophistam agas. Non gestat animo, nisi qui medullitus amat. Nemo penitus amat, nisi qui moribus exprimit Euangelium. P O L. Istas subtilitates nō assequor. C A. At dicam crassiore Minerva. Si lagœnam uini Belnensis gestes bumeris, quid aliud est quàm onus? P O L. Nihil aliud. C A. Si teneas faucibus, ac mox expuas? P O. Haud profuerit, quanquam id quidem nō soleo. C A. Sin ut soles, affatim haurias? P O L. Nihil diuinius. C A. Concalescit omne corpus, rubescit facies, hilarescit frons. P O. Prorsus. C A. Tale quiddam est Euangelium in animi uenas demissum, innouat totum hominis habitū. P O. Videor igitur tibi parum euangelicè uiuere? C A. Istam quæstionem nemo te dissoluerit rectius. P O. Si bipenni res agatur. C A. Si quis in os te uocet mendacem aut ganeonē, quid facias? P O. Quid faciam? sentiret pugnos meos. C A N. Quid si quis tibi impingat colaphū? P O. Amputarem illi collum pro colapho. C A. Atqui codex tuus docet, ut pro conuicio referas benignum sermonem, & ferienti maxillam dextrā porrigas et sinistram. P O. Legi, sed exciderat. C A. Oras opinor frequenter. P O. Isthuc est pharisaicum. C A. Pharisaicū est prolixè precari, sed fucatè. At tuus codex docet semper orandū, sed ex animo. P O. Attamen oro nonnunquā. C A. Quando? P O L. Cū uenit in mentem, semel aut bis

in hebdomade. C A. Quid tum oras? P O. Pre-
cationem dominicam. CA. Quoties? P O. Semel.
Nam uetat Euangeliū battologiam eadem ite-
rantem. C A N. Potes attentus absoluerē preca-
tionem dominicam? P O L. Nunquam id tenta-
tum est. An non satis quod uoce pronuncio?
C A. Nescio, nisi quod Deus non audit nisi cor-
dis uocem. Crebro ieiunas? P O L. Nunquam.
C A. At tuus codex probat precationē & iei-
uium. P O. Probarem & ego, nisi aliud flagita-
ret uenter. C A. At Paulus negat eos scriuire Ie-
su Christo, qui uentri seruiunt. Vescris carni-
bus quouis die? P O L. Cū dantur. C A. Atqui
ista gladiatoria laterum firmitas uel fœno ar-
borumq; corticibus poterat ali. P O. Sed Chri-
stus dixit nō coinquinari hominem his quæ in-
trant in os. C A. Ita, si modicè, si præter offen-
diculum. At Paulus Christi discipulus mauult
fame mori, q; fratrem infirmum offendere suo
cibo, nosq; ad suum hortatur exemplū, ut omni-
bus per omnia placeamus. P O. Paulus est Pau-
lus, ego sum ego. C A N. At Aegonis est capras
pascere. P O. Malim esse. C A. Pulchrè tibi pre-
caris, caper citius fies quàm capra. P O. Esse di-
xi pro edere. C A. Eleganter. Libenter succur-
ris pauperibus? P O. Non est quod dem. C A.
At esset, si sobriè uiueres, si gnauiter laborares.
P O. Dulce est ociū. CA. Seruas præcepta Dei?
P O. Graue est. C A. Agis admissorū pœniten-
tiam?

tiam? P O. Christus pro nobis dependit. CAN. Vnde igitur declaras te amare Euangeliū? P O. Dicam. Franciscanus quidam apud nos non desinebat è suggesto deblaterare in Nouum Testamentum Erasmi, cōueni hominem priuatim, læuam in icci capillis, dextra pugilem egi, suggillauit illum magnificè, totamq; faciem tuber reddidi. Quid ais? Non est hoc fauere Euangelio? Deinde absolui illum à cōmissis, hoc ipso codice ter in uerticem impacto, feciq; tria tubera, In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. C A. Satis quidem Euangelicè. Istiuc nimirum est Euangeliū Euangelio defendere. P O. Occurrit alter eiusdem sodalitiij, qui nullū neq; modum, neque finem faciebat debacchandi in Erasmus: accensus Euangelico zelo, minis hominem adegit, ut utroq; genu flexo rogaret ueniam, fatereturq; se, quæ dixerat, instigâte diabolo dixisse: ni fecisset, iam halbardacha erat in ceruicem uibrata. Vultus erat qualis esse solet Martis irati. Hoc gestum est coram aliquot testibus. C A N. Miror hominem non fuisse protinus exanimatum. Sed ut pergamus. Viuis castè? P O. Id fortasse fiet, ubi senuero. Sed uis tibi uerum fatear Canni? C A. Nō sum sacerdos: si confiteri libet, alium quære. P O L. Deo soleo confiteri, sed tibi fateor me nondum esse perfectum Euangelicum, sed unum è populo. Habemus quatuor Euangelia. Nos euangelici qua-

tuor res potissimū uenamur, ut uentri bene sit, ne quid desit ijs quæ sub uentre sunt, tum ut sit unde uiuamus, postremò ut liceat quod lubet agere. Hæc si suppetât, inter pocula clamamus, io triumphè, io pæan, uiuit Euangeliū, regnat Christus. C A. Ista quidem Epicurea uita est, nō Euangelica. P O. Haud inficior. Sed scis Christum omnipotentem esse, potest repentè uerte- re nos in alios homines. C A. Potest & in sues, quod quidē procliuius arbitror, quàm in bonos uiros. P O. Vtinam non essent peiores in mundo subus, bubus, asinis, & camelis. Multos uideas leonibus truculentiores, lupis rapaciores, passeribus salaciores, canibus mordaciores, uiperis nocentiores. C A. At iam tempus est ut ex animante bruto in hominem incipias uerti. P O. Rectè mones. Nam horum temporū prophætæ dicunt instare supremū mundi diem. C A. Tanto magis properandum. P O. Expecto Christi manum. C A N. Vide ut tu manui ceream præbeas materiam. Sed unde colligunt, in propinquo esse mundi finem? Quoniam, inquit, idem nunc faciunt homines, quod faciebant imminente diluio, epulantur, potant, comessantur, ducunt, nubunt, scortantur, emūt, uendunt, scænerant, & scænerantur, ædificant: reges beligerantur, sacerdotes student augendis censibus, Theologi ne stūt syllogismos, monachi per orbem cursitāt, populus tumultuatur, Erasmus scribit

scribit Colloquia: deniq; nihil malorum abest, fames, sitis, latrocinia, bellum, pestilentia, seditio, rerum bonarū inopia. An nō hæc arguunt adesse finem rerum humanarum? C A. Ex hoc malorum aceruo quod tibi est molestissimum? P O. Diuina. C A. Quod crumenam tuam obsident araneæ. P O. Disseream nisi rem acu tetigisti. Nunc uenio recens à cōpotatione: aliàs sobrius tecum disputabo, si uoles, de Euangelio. C A. Quando te uidebo sobrium? P O. Cūm fuero. C A. Quando eris? P O. Cūm uideris. Interim mi Canni sis felix. C A. Tibi uicissim opto ut sis, quod diceris. P O. Ne me uincas officio, precor ne Cannium unquam destituat, unde cognomen sortitus est.

Scholia.

a *Γαλι πρόκωτομ*, id est, feli uestimentū. Vide Chiliades. b *Ἡρώκλειος*, id est, Hercle, admirantis interiectio.

ΑΠΡΟΣΔΙΟΝΥΣΑ, siue ABSVRDA.

ANNIVS ET LEVCIVS.

AN. Audio te interfuisse nuptijs Pancratij & Albinae. LE. Nunquam antehac infelicius nauigavi, quàm hoc tempore. AN. Quid ais? tantam fuisse hominum frequentiam? LE. Nec unquam mihi uilior fuit uita, q̄ id temporis. AN. Vide quid faciant opes. Ad meas nuptias pauca cōuenirent, idq; tenues. LE. Vix fueram in gressi pelagus, ortus est ingens turbo. AN. Nax

ras deorum cœtum. Tót ne aderant uiri prínci-
 pes, tot matronæ nobiles? L E V. Boreas disse-
 cuit uclum, disseclumq; dissipauit. A N. De-
 sponsam noui. Nihil fingi potest uenustius. L E.
 Mox fluctus reuulsit clauum. A N. Idem uide-
 tur omnibus. Nec sponsus admodum illi cedit,
 ut aiunt, formæ gratia. L A. Quid animi cen-
 ses nobis illic fuisse? A N. Sanè rarum nunc est
 uirgines nubere. L E. Remigandum nobis erat.
 A N. Dotem uix credibilem narras. L E. Ecce
 mox aliud malum. A N. Cur puellam impube-
 rem commiserunt tam ferocè? L E. Apparuit pi-
 ratarum nauis. A N. Profectò sic est, in multis
 nequitia supplet ætatem. L E. Ibi nobis geminũ
 fuit bellum, alterum cum mari, alterũ cum præ-
 donibus. A N. Hui tantum donariorũ? Interim
 pauperibus nemo dat festucam. L E. Quid? ce-
 deremus? Imò desperatio uitæ addebat ani-
 mos. A N. Vercor ne sint steriles nuptiæ, si ue-
 ra prædicas. L E V. Imò iniecimus harpagones.
 A N. O rem nouam, ante nuptias grauida? L E.
 Si spectasses cum conflictum, fatereris me non
 esse fœminam. A N. Vt audio, coniugium hoc
 non solum ratum est, sed etiam consummatum.
 L E. Insiluimus in nauim piraticam. A N. At de
 miror te uocatũ alienum, me præterito, qui ter-
 tio propinquitatis gradu sponsæ patrem con-
 tingo. L E. Ipsos in mare præcipites dedimus.
 A N. Vera prædicas, infeliciũ nulli sunt affi-
 nes. L E.

nes. L E. Quicquid erat prædæ, inter nos partiti sumus. A N. Expostulabo cum puella primo quoq; tempore. L E. Mox exorta est subita tranquillitas, dixisses esse Alcedonia. A N. Si illi res est, mihi est animus. Nihil moror illius benevolentiam. L E. Ita pro una duas naues in portum deduximus. A N. Indignetur qui alit. L E. Quò eam rogas? in templum, ueli partem dicaturus diuo Nicolao. A N. Hodie non est liberum mihi. Nam ipse domi cõuiuas expecto, aliàs non excusabo.

ΙΠΠΕΥΣ ΑΝΙΠΠΟΣ, siue EMENTITA NOBILITAS.

HARPALVS. NESTORIVS.

H A. Potes me tuo leuare cõsilio. Senties me hominem non immemorem, nec ingratiũ. N E. Dabo expeditũ, ut sis quod esse uelis. H A. At nobis in manu non est, ut nascamur nobiles. N E. Si non es, enitere bene factis, ut à te initium capiat nobilitas. H A. Per longum est. N E. Exigua summa tibi uendet Cæsar. H A. Vulgò ridetur emptitia nobilitas. N E S. Cũ nihil sit magis ridiculum quàm eumentita nobilitas, quid est ut tantopere affectes nomen equitis? H A R. Sunt causæ, nec leues, quas tibi non grauabor indicare, si mihi commonstraris rationes, quibus nobilitatis opinionem mihi parem apud uulgus. N E. Nomẽ absq; re? H A. Atqui cũ res abest, proximũ est opinio. Sed agè, consule Nestori.

F

ubi causas audieris, fateberis operæ precium.
 NE. Quando ita uis, dicam. Primū fac procul
 te abducas à patria. HA. Memini. NE. Ingere
 te in conuictum iuuenum uerè nobilium. HA.
 Intellego. NE. Hinc primū orietur suspicio, te ta
 lem esse, cum qualibus uictitas. HAR. Sic est.
 NE. Vide ne quid habeas plebeiū. HA. Quid
 nam? NE. De cultu loquor. Ne uestis sit lanea,
 sed aut serica, aut si decst quī emas, fustania, de
 niq; uel cannabea potius, quàm pannea. HA.
 Rectè. NE. Vide ne quid sit integrū, sed disse
 ca pilcum, thoracem, caligas, calceos, ungues si
 potes, ne ue quicquā humile loquaris. Si quis ex
 Hispania ueniat hospes, roga quomodo conue
 niat Cæsari cum Pontifice, quid agat affinis
 tuus comes à Nassauer, quid cæteri congerro
 nes tui. HA. Fiet. NE. Sit anulus in digito cum
 gemma signatoria. HA. Si quidem loculi ferāt.
 NE. At paruo constat anulus ærcus inauratus
 cum gemma factitia. Sed adde clypeum cum in
 signibus. HAR. Quænam mihi suades deli
 gam? NE. Duo multra, si uelis, & cantharum
 ceruistarium. HA. Ludis, agè dic scrio. NES.
 Nunquā fuisti in bello? HA. Ne uidi quidem.
 NE. At interim, opinor, decollasti anseres &
 capos rusticorum. HAR. Persæpe, & quidem
 fortiter. NE. Pone machæram argenteam, tria
 anserum capita aurea. HA. In quo solo? NE.
 Quo? nisi sanguinolento, monumentū fortiter
 effusi

effusi cruoris. Η Α. Quid ni? rubet sanguis an-
 serinus æquè atq; humanus. Sed perge obse-
 cro. Ν Ε. Hunc igitur clypeum pro foribus om-
 nium diuersiorū, in quibus fortè uersatus es,
 affigendum curato. Η Α. Quid addetur galcæ?
 Ν Ε. Rectè submones. E. an facies ore dissecto.
 Η Α. Quamobrem? Ν Ε. Ut spires, deinde ut
 cõgruat uestitui. In uertice quid eminebit? Η Α.
 Expecto. Ν Ε S. Caput canis demissis auribus.
 Η Α. Vulgatū est. Ν Ε. Adde duo cornua: rarum
 hoc est. Η Α. Placet. Sed quæ bestię sustinebūt
 clypeum? Ν Ε S. Ceruos, canes, dracones, gry-
 ptes occuparunt principes, tu ponito duas har-
 pyias. Η Α. Optimè consulis. Ν Ε. Restat cogno-
 men. Hic illud in primis cauendum, ne plebeio
 more te patiaris uocari Harpalū Comenscm,
 sed Harpalum à Como: hoc enim nobilium est,
 illud sordidorum Theologorū. Η Α. Sic memi-
 ni. Ν Ε. Habes ne quicquam, cuius te posses ap-
 pellare dominum? Η Α R. Ne haram quidem.
 Ν Ε. In urbe celebri natus es? Η Α. In obscuro
 pago. Nō enim fas est ei mentiri unde petis me-
 dicinā. Ν Ε. Rectè est. Sed ei pago nullus est ui-
 cinus mons? Η Α. Est. Ν Ε. Et habet alicunde
 rupem? Η Α. Habet præruptam. Ν Ε. Ergo sis
 Harpalus eques ab aurea rupe. Η Α. Atqui mos
 est magnatū, ut suum quisq; symbolum habeat
 uocale, quemadmodū Maximilianus habebat,
 Tene mensurā: Philippus, Qui uolet: Carolus,

Vltcrius. Item alius al. ud. N E S. Tu ascribito,
 Omnis iacta sit alea. H A. Næ tu pcrcomodè
 dicis. N E. Iam quò firmier sit hominū opinio,
 fingito literas à magnatib. ad te missas, in qui-
 bus identidem appelleris eques clarissimus, ma-
 gnarumq; rerum fiat mentio, de feudis, de archi-
 bus, de multis florenorum millibus, de præfe-
 cturis, de matrimonio opulento. Curabis ut hu-
 iusmodi literæ tibi uclut elapsæ, aut per obli-
 uionem relictæ, ueniant ad aliorū manus. H A.
 Istud quidem erit mihi cōmodum: nam & lite-
 ras noui, & hanc facultatē multo usu parauī,
 ut cuiusuis manū faciliè effingam. N E. Interdum
 insuc uesti, aut relinque in crumena, ut quibus
 sarcindi negociū dederis, illi reperiant. Illi nō
 silebunt, & tu simulac rescoueris, cōpones uul-
 tum ad iracundiam ac mæstitiam, quasi doleat
 casus. H A R. Et isthuc iam pridem meditatū
 sum, ut faciē tam faciliè mutem, quàm personā.
 N E. Ita fiet, ut nec fucus suboleat, & res cum
 fide spargatur. H A. Curabitur sedulo. N E S.
 Deinde sodales aliquot asciscendi sunt, aut etiā
 famuli, qui tibi cedant loco, & apud omnes mi-
 loncherum appellent. Nec est quòd hūc sumptū
 metuas. Sunt plurimi iuuenes, qui uel gratis cu-
 piant hūc agere fabulam. Adde huc, quòd hūc
 regio scatet iuuenib. erudiulis, qui mira tenen-
 tur scribendi libidine, ne dicam scabie. Nec de-
 sunt fanelici quidam typographi, nihil nō au-
 dentes,

dentes, si spes quæstus affulserit. Ex his aliquot
 suborna, qui in libellis suis te prædicet patriæ
 procerem, idq; subinde repetatur literis manu-
 sculis. Hac uia uel in Bohemia celebrabunt pro-
 cerem patriæ. Et citius enim & latius discur-
 runt libelli, quam uoces, aut quamlibet loqua-
 ces famuli. H A. Nec ista displicet ratio. At fa-
 muli sunt alendi. N E. Sunt, at non ales famulos
 ἀχέϊσσι, & ob id ἀχέϊσσι. Mittantur huc &
 illuc, inuenient aliquid. Scis uarias esse taliū re-
 rum occasiones. H A. Desine. Teneo rem. N E.
 Supersunt artes. H A. Auco scire. N E. Ni sis
 bonus aleator, probus chartarius, scortator im-
 probus, potator strenuus, profusor audax, deco-
 rator & conflator æris alieni, deinde scabic or-
 natus Gallica, uix quisquam te credet equitem.
 H A. In istis quidē iam pridem exercitatus sum.
 Sed unde sumptus? N E. Mane, isthuc ibam. Est
 tibi patrimoniū? H A. Perpusillum. N E. Postq;
 apud multos confirmata fuerit nobilitatis opi-
 nio, facillè reperiēs fatuos qui tibi credāt, quos-
 dam etiam pudebit negare, quidam metuent.
 Iam ut ludas creditores, mille sunt artes. H A.
 Earum quidem rudis non sum. Sed tandem ur-
 gebunt, ubi perspexerint nihil esse nisi uerba.
 N E S. Imò nulla est cōmodior ad regnum uia,
 quam debere quamplurimis. H A R. Quī sic?
 N E. Primū creditor obseruat te nō aliter quam
 obligatus magno beneficio, uereturq; ne quam

præbeat ansam amittendæ pecuniæ. Seruos ne
 mo magis habet obnoxios, quàm debitor suos
 creditores, quibus si quid aliquândo reddas, gra-
 tius est, quàm si dono dones. H A. Animaduër-
 ti. N E. Illud tamen caueo, ne cum tenuibus ha-
 beas cõmercium. Nam hi ob paruulam summu-
 lam ingentes excitant tragœdias. Placabiliores
 sunt, quibus lautior est fortuna, cohibet illos pu-
 dor, lætat spes, deterret metus, norût quid pos-
 sint equites. Postremò cum inundauerit æris a-
 licni magnitudo, fictis causis aliò demigra, atq;
 inde rursus aliò. Nec est quòd huius rei te pu-
 deat. Nulli magis obæratì sunt, q̃; magni prin-
 cipes. Si quis rusticus urgeat, finge offensum im-
 probitate animũ. Interdum tamẽ aliquid reddi-
 to, uerãm nec totũ, nec omnibus. Illud ubiq; cu-
 randum, ne cui suboleat tibi prorsus exhaustos
 loculos. Semper ostenta. H A. Quid ostendet,
 qui nõ habet? N E. Si quid amicus apud te depo-
 sivit, ostenta pro tuo, sed artem dissimula, cura
 ut casus uideatur. In hunc usum interdum sumi-
 to pecuniã cõmodatò, quam mox reddas. Ex lo-
 culo numis æreis distento, profer aureos duos
 ibi sepositos. Cætera ex teipso conijcito. H A.
 Intellego. At tandẽ obruar oportet ære alieno.
 N E. Scis quantũ apud nos liceat equitib. H A.
 Nihil non, & quidem impunè. N E. Ergo fa-
 mulos ale non segnes, aut etiam sanguine pro-
 pinquos, qui alioqui forent alendi. Occurret ne
 gociator,

gociator, quem obuium spoliens. Reperient aliquid in diuersorijs, aut in ædibus, aut in nauibus incustoditū. Tenes? Meminerint nō frustra datos homini digitos. H A R. Siquidem tutū. N E. Cura ut habeas pulchrè uestitos cum insignibus. Committe literas fictitias ad Summaes. Si quid clam sustulerint, nullus audebit illos insimulare, etiam si quid suspicentur, timebunt equitem dominum: sin ui prædam extorserint, bellum uocabitur. His progymnasmatibus ad bellum præluditur. H A R. O felix consilium. N E. Iam illud equestre dogma semper erit tuendum, ius fasq; esse equiti, plebeium uiatorem exonerare pecunia. Quid enim indignius, q; ignobilem negociatorem abundare numis, cum interim eques non habeat quod impendat scortis & aleæ? Fac semper te adiungas magnatibus, uel ingeras potius (ne quid pudeat, perfricanda frons est) sed præsertim hospitibus, coq; præstat in celebri quopiam loco uitam agere, puta in thermis, frequentibus diuersorijs. H A. Istuc ipsum erat in animo. N E S. Hic sæpenumero fortuna prædam obijcit. H A. Quis rogo? N E S. Puta, hic aut ille reliquit crumenam, aut oblitus reliquit clauim in sera promptuarij. Cætera tenes. H A. At. N E. Quid metuis? de sic culto, de tam magnificè loquēte, de equite ab aurea rupe, quis audebit suspicari? Et si quis fortè tam improbus extiterit, quis erit tam audax ut

te appellet? Interim suspicio deriuabitur in aliquem hospitem, qui pridie discesserint. Turbabitur famulitia cum pandocheo. Tu tranquillus tuam personam agito. Hoc si acciderit homini modesto, cordatoq; silebit, ne simul cum damno lucrifaciat pudorem, qui rem suam indiligerter seruauerit. H A R. Non absurdè dicis. Nam nosti, opinor, Comitem à Vulture albo. N E S. Quid ni? H A R. Apud hunc diuersatus est, ut accepi, Hispanus quidam, specie cultuq; sanequàm liberali. Is abstulit florenos sexcentos, nec unquam Comes ausus est queri. Tanta erat hominis maiestas. N E. Habes exemplum. E famulis tuis interdum aliquē emandes, in bellum scilicet. Is spoliatis templis aut monasterijs quibuslibet, redibit onustus præda bello parta. H A R. Hoc quidem est tutissimum. N E S. Est & alia ratio conflandæ pecuniæ. H A R P. Narra, obsecro. N E S. In bene nummatis finge causas irarum, præsertim in monachos aut sacerdotes, qui nunc apud omnes ferè summa laborant inuidia. Alius iriserit aut cõspuerit clypeum tuum, alius parum honorificè de te sit loquutus, alius scripserit aliquid quod in calumniam detorqueri ualeat. His per fœciales tuos βᾶσπονδου πόλεμου denuncia. Sparge minas atroces, excidia, exitia, ^cπανολιθρίας mcras: territi uenient ad componendam litem. Ibi fac magno æstimes tuam dignitatē, hoc est, iniquū petas,

petas, ut æquū feras. Si postules tria millia, pu-
debit minus offerre q̄; ducentos aureos. Η Α.
Alijs minitabor leges. Ν Ε. Istud propius qui-
dem accedit ad sycophanticam, sed tamen iu-
uat & hoc in partem. Sed heus Harpale, penè
exciderat, quod dictum in primis oportuit, pu-
ella quæpiam bene dotata in matrimonij nassam
illaqueanda est. Habes apud te philtrum, iuue-
nis es, candidulus es, lepidus nugator es, rides
blandum. Sparge te magnis promissis ascitum in
aulam Cæsaris. Amant puellæ satrapis nube-
re. Η Α. Noui quibus hoc bene cesserit. Cæte-
rum quid si fucus tandem erumpat, & insiliat
undiq; creditores? Irridebor personatus eques.
Nam id apud istos turpius est, quàm si templū
sacrilegio spolies. Ν Ε. Hic oportet meminisse
perfrictæ frontis. Illud in primis, quod nullis
unquã temporibus magis licuit audacia pro sa-
pientia uti, quàm hodie. Cōminiscendum est ali-
quid quod excuses. Deinde nunquam deerunt
candidi, qui faucant tuæ fabulæ, nonnulli ciui-
liores dissimulabunt intellectum fucum. Postre-
mò si nihil aliud, profugiendum est aliquò in
bellum, in tumultum. Quemadmodum ^δ κλύσει
θάλασσα πάντα τ' αὐθρόπω κακὰ, ita bellum
operit omniū scelerum sentinam. Nec enim ha-
betur hodie bonus belli dux, nisi tali tyrocinio
præparatus accesserit. Hoc erit extremum asy-
lum, si cuncta sefellerint. Verùm omnis mouen-

dus erit tibi lapis, ne huc ueniatur. Vide ne te
 securitas opprimat, oppidula minuta fuge, in
 quibus ne pedere quidē licet, nī populus sciat:
 in magnis ac frequentibus ciuitatibus plus est
 licentiæ, nisi si qua sit Massiliæ similis. Dis-
 simulanter expiscare, quid quisq; de te loquatur.
 Vbi senseris huiusmodi uoces increbrescere,
 quid agit? cur hīc tot annos moratur? cur non
 reuisit patriam? cur negligit arces suas? unde
 ducit imagines? unde tantæ profusioni facul-
 tates? Hoc genus, inquam, uoces ubi cœperint
 magis ac magis gliscere, tum maturè tibi de mi-
 grando cogitandū est, sed sit fuga leonina, non
 leporina. Adsimula te uocari in aulam Cæsa-
 ris ad res magnas, breuī te adfuturum cum ex-
 ercitu. Non audebunt in absentem hiscere, qui-
 bus est quod nolint amittere. Sed in primis tibi
 censeo cauendum genus istud hominum poëti-
 cum irritabile, nigrumq;. Illinūt chartis, si quid
 illos habet malè, subitoq; per orbem spargitur
 quicquid illeucrint. H A R. Disseream, ni mihi
 uehementer placet tuum consiliū, efficiam ut
 intelligas te nactum docile ingenium, & iuue-
 nem minimè ingrātū. Equum quem primū te di-
 gnum nactus in pascuis fuero, tibi dono mittā.
 NE. Nūc supere est, ut quod pollicitus es, uicissim
 præstes. Quid est, cur tantopere affectes fal-
 sam opinionē nobilitatis? H A. Nullā aliam ob
 causam, nisi quòd his omnia licēt impunè. An
 hoc

hoc tibi leue uidetur momentū. NE. Vt pessimè cedat, mors una debetur naturæ, etiã si uixisses in Carthusia. Et leuius moriūtur in rota, quàm qui moriuntur calculo, podagra, aut paralyti. Nã militare est credere, nihil hominis superesse post mortē, præter cadauer. ΗΑ. Sic opinor.

Scholia.

a ¶ ἀχέρως, sine manibus: ἀχρείως, inutiles.
 b ¶ ἄσπονδον πόλεμον, id est, irreconcilabile bellum. c ¶ παναολεθρίας, clades, deuastationes. d ¶ κλύσει βάλασα ἔσσι.) Id est, proliuit mare omnia hominum mala.

ΑΣΤΡΑΓΑΛΙΣΜΟΣ, siue TALLORVM LVSVS.

QVIRINVS. CAROLVS.

QV. Disce, inquit Cato, sed à doctis. Cupio itaque mi Vtenhoui, te magistro discere, quam ob rem prisca illi religionis antistites edixerint, ut clerici talaribus tunicis uterentur, hoc est, usque ad talos demissis. CARO. Duabus opinor de causis. Primùm uerecundiæ gratia, ne quid nudum patèret oculis. Nam olim nec hoc caligarum genus fuit repertum, quod nunc ab ilibus usque ad imos pedes corpus tegit: neque subligaribus aut femoralibus uulgò utebantur. Eadem de causa, turpe est foeminis breuioribus uti uestimentis, quò magis consultum sit sexus pudori. Deinde ut non solum moribus, uerum etiã habitu differrent à populo, in quo ut quisque

est prophanissimus, ita breuissimis tunicis uti gaudet. QV. Non dissimile ueri est quod nar-
ras. Cæterū ex Aristotele Plinioq; didici, nul-
li hominum esse talos, sed tantūm quadrupedi-
bus, non tamen omnibus, sed bisulcis plerisque,
nec rursus his nisi in tibijs posterioribus. Vnde
igitur uestis dici talaris potest, quam gestat ho-
mo nisi fuerūt homines olim quadrupedes, iu-
xta fabulam Aristophanis. CA. Imo si credi-
mus Oedipo, & quadrupedes, & tripedes, et
bipedes inueniuntur homines, nec raro nobis ē
bello redeunt unipedes, interdum apodes: sed
quod ad tali uocabulum attinet, rectius mireris
si legas Horatium, qui fabulis quoq; talos attri-
buit. Sic enim opinor scribit in Arte poëtica:

Securus, cadat, an recto stet fabula talo.

QV. Poëtis licet, ut libet, loqui, apud quos Tmo-
lus habet aures, & naues loquuntur, & sal-
tant quercus. CA. Quin & Aristoteles tuus
hoc te docere poterat, esse talos dimidiatos,
quos ille uocat ἡμιατραγάλλες, quales tradit
esse lyncum generi. Addit leonibus inesse quid-
dam uice tali; sed anfractuosum, quod ille uocat
λαβυρινθώδες, Plinius uertit tortuosum. Deniq;
ubicunq; cōmittuntur ossa ossibus ad flexus cō-
moditatem, caua prominentibus inter se respon-
dent, utrinq; lubrica cartilagine cōmunitis, ac
uelut incrustatis partibus, ne mutuo attritu sese
lædant, ut idem docet Aristoteles. In his ferè
est ali-

est aliquid quod à tali similitudine pariter et usu non discrepat, uelut in ima tibia iuxta calcaneum, ubi totius pedis flexus est, prominet quiddam talo simile, quod Græci σφυρόν appellant. Rursus in flexura genu, quod, ni fallor, ισχίον appellant, quidam uerterum. Simile quiddam uidemus in coxendicibus, in humeris: postremò in cõmissuris digitorum pedis, ac manus. Quod ne tibi mirum uideatur, Græci tradunt ἀτραγάλις uocabulum apud probatos autores tributū etiam ossibus quibus spina connectitur, præsertim in ceruice. Citant etiam hoc carmen:

Ἄενδ' ἔμοι αὐχλὸν ἀτραγάλων ἰάγῃ.

Quoniam autem Aristoteles tradit priores tibias animanti datas ad celeritatem, et ob id carere talis: posteriores ad stabilitatem, quòd in eam partem uergat pondus corporis, quemadmodum ad robur ijs quæ calcibus feriunt, Flaccus dum significare uult fabulam non eiectam, sed ad finem usque peractam, dicit, illam stetisse fixo talo: nec aliter tribuit fabulæ talum, quàm nos libro tribuimus calcem, et uoluntini umbilicum. QVI. Næ tu probè grammaticum agis. CA. At quo magis id credas, Græci litteratores ἀτραγάλον dici uolunt ἀτρίφω, et α particula priuatiua, quòd minimè flectatur, sed immobilis sit. Quanquam alij malunt ἀτραγάλον interiecta litera ρ, dictū pro ἀτρά-

γαλον, quodd lubrica uolubilitate stare nesciat.
 QV. Ad istū modū licet plura diuinare. Simpli-
 cius erat dicere, nescio. CA. Nō usque adeo uide-
 bitur absurda diuinationo, si cogites, quantam ha-
 beat caliginem uocū primitiua origo, tum in re
 nullam esse contrarietatem, quod apparebit, si
 propius inspicias. Volubilis est talus, sed ita uo-
 lubilis, ut eam partem cui innectitur, reddat ad-
 standū firmiorē, deinde os osi cōnectit, ne faci-
 lē luxari queat. QV. Tu uel sophistā agere pos-
 sis, quantū uideo, si libeat. CA. Sed nihil est Ta-
 lesi, quōd nos torqueat etymologia uocis. Nam
 quod hodie Græci uocant ἀσράγαλον, prisci,
 quorū est Callimachus, dixerunt ἀσριον, cuius
 hoc refertur hemistichii, Δίκα δ' ἀσρια αἶνον
 το λύβρον. Vnde quēadmodū ἀσραγαλίσειν, ita
 εσ ἀσρίσειν dicebant talis ludere. QV. Quale
 est igitur illud, quod propriē talum uocāt? CA.
 Est id, quo nūc ludūt puellæ: olim puerorū erat
 lusus, quēadmodū nuces. De quo est illud Græ-
 corum, Ἄμφ' ἀσραγάλοισι χολωβείς, eūm iram
 leui de causa susceptā indicant. Rursus Horat.
 in Odis: Nec regna uini sortiēre talis. Item in
 Sermonibus: Te talos Aule, nucesq; εσc. Po-
 stremò dictū illud Lacedæmoni, ni fallor, Pue-
 ros esse fallendos talis, uiros iureiurando. Hūc
 talum negant in ullo animante inueniri, quod
 sit μώνυχον, hoc est, ungula solida, excepto asi-
 no Indico unicorno: aut quod sit πολυσχιδής,
 hoc

hoc est, pede in multos digitos unguisue fisso, quod genus sunt leo, panthera, canis, simius, homo, & avis, aliaq; permulta. Quæ uerò δίσυλλὰ sunt, hoc est, unguibus sulca, pleraq; talum habent, idq; ut rectè dicebas, in posterioribus cruribus. Vni homini duplici de causa tali nō sunt, primum quia bipes, deinde quia quinque digitis fissos habet pedes. QV. Ista frequenter audiui. Cæterū peruelim mihi situm ac formā tali describi. Nam istud lusus genus etiam puellis hodie fastiditū est, sed aleam, chartas, aliosq; masculos lusus affectant. CAR. Non mirum, cū affectent & Theologiam. Verum etiam si mathematicus sim aut pictor, aut etiam plastes, nō possim tibi melius tali formam exhibere, quā ipso talo: nisi mauis ut tibi describam per literas, ut illi solent. QV. Habes'ne talum? CAR. En tibi ouillū ex dextro crure. Vides quatuor duntaxat latera, cū in cubo et alea seu tessera sint sex, in ambitu quatuor, in summo & imo duo. QV. Sic est. CA. In talo, quoniam summa pars & ima curuatur, non sunt nisi quatuor latera, quorum unum uides uelut in dorsum intumescere. QV. Video. CA. Quod est è regione, cauum habere. Illud Aristoteles uocat πρᾶνις, id est, pronum, hoc ὑπὲρ, id est, supinū. Velut in congressu uxoris & mariti, cū dant operā liberis, mulier supina est, uir pronus: et manus si uola spectet terrā, prona est: si inuertas, supina.

Quamquam oratores & poëtae nonnunquam
 his uerbis abutuntur, quod ad hanc rem nihil
 attinet. QV I. Istiuc quidem eleganter oculis
 subiecisti. Inter reliqua duo latera quid est di-
 scriminis? C A R. Alterum modicè caualum est,
 ut ossi cui innectitur, congruat: alterum prope-
 modum nihil habet concaui, minusq; armatum
 est cartilaginea tunica, sed tantum neruo &
 pelle tegitur. QV I. Video. C A. Pronum latus
 nihil habet neruorum, sed supinae partis con-
 cauo adhæret neruus, quemadmodum dextri late-
 ris summo, læui imo. QV I. Pulchrè narras, sed
 unde dignoscam dextrum à sinistro? C A. Re-
 tte admones. Nam perperam docui, nisi dextri
 cruris talum intelligas. Dicam igitur melius, si-
 mulq; quod uolebas, situm indicabo. Talus est
 in ipsa suffragine cruris infra coxam. QV. Cō-
 plures arbitrantur iuxta pedem esse. C A. Er-
 rant. Is qui proprie dicitur talus, est in suffragi-
 nibus, quas Græci καμπὰς uocant, sed crurū,
 ut dixi, posteriorū. Inter pedem tuum & genu,
 tibia est. QV. Sic opinor. C A. Post genu καμπή.
 QV. Assentior. C A. Nam qui flexus est homi-
 ni in brachijs, idem est quadrupedibus in cruri-
 bus posterioribus, simiam excipio semihominē.
 Itaq; quod genu est in cruribus, id cubitus est in
 brachijs. QV I. Animaduerto. C A. Itaque fle-
 xus flexui respondet. QV I. Illud dicis, crurum
 posteriorum & priorum. C A. Tenes. In ea igi-
 tur

tur suffragine, quæ respondet suffragini quæ est post genu, stat talus erectus, quum stat quadrupes, cuius summa & ima pars leniter incuruatur, quæ inq; non prorsus eodem modo. Nam superior replicatur in cornua quædam, quas Aristoteles appellat κερπίδας, Theodorus uertit antennas, iuxta quas se submittit pronum latus: ima tale nihil habet. QV. Planè uideo. CA. Illud ergo latus quod spectat tibias priores, Aristoteles uocat supinū: quod illi aduersum est, pronum. Rursum sunt duo latera, quorum alterum intus spectat tibiam posteriorem, puta læuam aut dextram, alterum spectat foras. Quod introrsum spectat, Aristoteles appellat κῶλον, quod foras, ἰσχίον. QVI. Prorsus oculis rem uideo. Iam superest ut nobis indices, quæ fuerit olim talis ludendi ratio. Nam qui lusus nostra memoria dicitur in usu fuisse, nihil conuenit cum ijs quæ comperimus apud priscos autores de hoc ludendi genere. CAR. Ac sanè fieri potest, ut quemadmodum hodie chartis ac tessæris ad uarias ludendi formas abutimur, ita non fuerit eadem apud ueteres talis lusitandi ratio. QVI. Probabile est quod dicis. CA. Theodorus Gaza, siue ut alij malunt appellare, Thesalonicensis, uertens Aristotelis librum de Historia animalium secundum, ait tali latus quod foras transuersum spectat, Canem uocari: quod introrsum ad alterum crus, Venerem. Cæterū

hoc quidē de suo addidit. Nam Aristoteles hæc tantū ponit: ^dΤὸ μὲν πρᾶν ἐξω, τὸ δὲ ὑπὸν εἶσω, καὶ τὰ μὲν κῶλα ἐντὸς ἰσραμμένα πρὸς ἀλλήλα, τὰ δὲ ἰσχία καλόμενα ἐξω, καὶ τὰς κέρασ ἀνω. Cæterū quando constat ab alijs, Veneris iactū appellari, quoties ex quatuor talis nullus est qui summā faciem habet cum alio congruentem, de miror quid sequutus Theodorus, unū latus appellet Venerem. Erasmus noster, quem cōmunem habemus amicū, huiusmodi observationum non admodum curiosus, in prouerbijs aliquot ex autoritate ueterum indicat quædam de ludo talorum: uelut in prouerbio, Non Chius, sed Cou, refert Coum & Senionē eundem esse quem Græci ἰξίρω dicunt. Idem tradit in prouerbio, Chius ad Coum, addens Chium eundem esse cum Cane: Coi iactū fuisse felicem, Canis infelicem, teste Persio:

— Quid dexter Senio ferret,

Scire erat in uotis, damnosa Canicula quantū
Raderet. Itidem Propertius:

Semper damnosi subsiluerē Canes.

Et Ouidius lib. de Trist. 11. damnosos Canes appellat. Addit ex Martiale, Senionem uideri per se felicem: cæterū infelicem fieri, si accedat Caris. Sic enim loquitur:

Senio nec nostrum cum Cane quassat ebur.
Iam Veneris iactum esse ut rarum, ita felicissimum, indicat Martialis in Apophoretis:

Cūm

Cum steterit uultu nullus tibi talus eodem,

Munera me dices magna dedisse tibi.

Tot autem talis ludebatur, quot quisque habet latera. Nam tessera non plus tribus ludi solet. Sed propius ad ludendi rationem facit quod scribit Suetonius in Octauio Augusto, recitans ex illius quadam ad Tiberium epistola hæc: Inter cœnã lusimus ἔγειροντικῶς ἔχει ἔσ' hodie. Talis enim iactitatis ut quisque canem aut senionem miserat, in singulos talos singulos denarios in medium cōferebat, quos tollebat uniuersos qui Venerem iecerat. QV. Docuisti felicissimum esse iactum, cum omnes tali quatuor ostenderint diuersum latus, quemadmodum in tessera ludo fortunatissimus est qui dicitur Midas: at nodum declarasti hunc iactum dici Venerem. CA. Illud expedit tibi Lucianus, ita loquens in Cupidinibus: ἢ βαλῶν μὲν ἑπισκοπῆ, μάστιγα ἢ ἔποτι πῶν θεῶν αὐτῶν σύβολήσσει, μηδενὸς ἀστραγάλου πεισόντος ἰσῶ σχήματι προσεκίως ἄλ' ἐπιθυμίας τούξεῖσθαι νομίζω. Loquitur autem illic de Venerem. QV. Si falsus est Theodorus, duo tantum latera suis uocabulis designantur. CA. Fortassis alicuius autoritatē ille secutus est, quæ nos fugit: quod apud autores compertum est, adferimus in medium. Nam sunt qui meminere de numero Stefichorio in talis, quem putant ogdoadem esse: item de Euripideo, qui cōtinebat quadraginta. QV. Restat ut lusus leges præscribas. CA. Non

arbitror pueros ijsdem usos legibus, quibus se usum fuisse scribit Octavius. Nec probabile est, hoc ludendi genus quod cōmemorat, fuisse publicū. Id si fuisset, satis erat dixisse, Inter cœnam lusimus talis. Sed mihi subindicare uidetur nouā ludendi conditionē inter illos repertam, uelut aptam senibus, minimeq; torquentem animos sollicita cogitatione, quemadmodū faciunt hodie complures lusus, ut leuius sit intendere studijs. QV. Profer, obsecro te, reliquos talos ut experiamur. C A R. Sed deest nobis turricula uoluendis talis, deinde tabula. QV. Suffecerit hæc mensa ad qualecunque specimen exhibendum Pro turricula suffecerit cyathus aut pileū. C A. Imò complexus cauarum manuum. Iactus sæpius ostendit supinam partem, quàm pronam: Et pronam sæpius, quàm senionem, aut canem. QV. Videtur. C A. Si inter quatuor talos extiterit unus canis, expones numū: si duo, duos: si tres, tres: si quatuor, quatuor. Item quoties recris senionem, toties recipies unum è numis. QVI. Quid si senionem cum cane? C A R. Si uis, uterque numum addet: neuter tollet: cui primum obtigerit Venus, is auferet aceruum. QVI. Quid si talus ostendat partem supinam aut pronam? C A. Is iactus erit irritus, Et aut tu iactum repetes, aut iaciendi ius ad me deuoluetur. QVI. Placet deuolutio. C A R. Nunc appone sortem. QVI. Experiamur absq; periculo. C A.

lo. CAR. Vis tu tantam artem discere gratis?
 QV. Verum impar certamen est inter artificē
 & rudem. CA. Atqui spes lucri, & damni me-
 tus, reddet te attentiorcm. QV. Quanti certabi-
 mus? CA. Si uis citò ditescere, centum ducatis.
 QVI. Vtinam sint quos deponam. Tutius est
 paulatim ditescere. En tibi solidum asscm. CA.
 Agè, addemus pusillum pusillo, quemadmodū
 monet Hesiodus, sic quoq; fiet ingens aceruus.
 Conuolue ac mitte. Felix auspiciū, canem ha-
 bes, appone numū, et posthac agnosce damno-
 sum talos. Da talos. QV. Felicius auspiciū, treis
 habes canes, appone. CAR. Insidiatur tibi for-
 tuna. Mitte, sed circūuolutos ô bone. Labor ir-
 ritus, pronum habes & supinum. Succedo, tra-
 de talos. QV. O factum bene, rursus treis ui-
 deo canes. CA. ^{ἔμὴ πρὸ τοῦ} ^{νίκης ἐγνώμιον.} Il-
 lectat inquam te fortuna. Sed heus tu, ad hunc
 quidem modum edoctus sum. At mea sententia
 secus lusit Octavius. QV. Quo modo? CAR.
 Qui canem iecerat, apponebat denarium, ut di-
 ximus: qui senionē, nihil quidem auferebat, sed
 alter ponebat. QVI. Quid si plures seniones
 exissent? CAR. Totidem numos alter addebat.
 Bene cumulatam acervam semel tollebat Ve-
 nus. Et illud addas licebit. Cui nec senio obtige-
 rit, nec canis, nihil aliud quàm mittendi uicem
 perdet. QV. Non recusō. CA. Mihi uidetur &
 hoc elegantius, si tertio quisque iactu defunga-

tur qui talos tenet, & mox alteri tradat iices.

Q V. Placet, sed quota Venus finiet ludum? CA.

Tertia, si uidetur. Deinceps liberum erit de in-

tegro pacisci. Siquidem tum raro, tum paucis fa-

uet Venus. Nunc aggrediamur bonis auibus.

Q V. Fiat, sed præstat occludere fores, ne no-

stræ culinæ regina uideat nos puerorum more

ineptientes. CA R. Imò seniliter potius. Ad cõ-

ne loquacem habes famulam? Q V I. Tam fu-

tilem, ut si desint homines quibus narret quic-

quid domi geritur, longo sermone gallinis nar-

ret ac felibus. CA R. Heus puer, claude ostium

& obde pessulum, ne quis subitus interueniat

spectator, quò liceat ad satietatem usq; ludere.

Scholia.

a (Πικρὸί μοι ἔσσι.) Id est, ceruix mihi fracta est ex spondylis. b (Δέκα ἔσσι.) Id est, decē talos tulit precium. c (Ἀμφ' ἄσπραγ. ἔσσι.)

Id est, propter talos iratus. d (Τὸ μὲν ἔσσι.)

Id est, pronū quidē foras, supinū uerò intrò. Et

cola dicta latera quæ intus uertuntur: quæ uerò

foras, ischia. Deniq; superiores partes à corni-

bus ceræas appellari. e (Ἐπιπροστικῶς, id est,

seniliter. f (Ὡς βαλὼν μὲν etc.) Id est, cūq; id

quod animo destinarat iecisset, maximè si deã

ipsam cõtigisset feliciter iaci, ita ut nullus talo-

rum eadē cum alio figura caderet, adorabat eã,

putans se iam quod desiderabat affecuturum.

g (Μὴ πρὸ ᾧ ἔσσι.) Id est, ne ante uictoriam

encomium.

SENA-

691 SENATVLVS, siue FYN AI-
KOΣYNEΔPION.

CORNELIA. MARGARETA. PE-
ROTTA. IVLIA. CATARINA.

CO. Quod felix faustumq; sit huic ordini, totiq;
reipub. fœminæ, & frequentes hodie conue-
nistis & alacres, unde spem optimam cœcipio,
futurum ut Deus propitius cuiq; ea suggerat in
animum, quæ ad communem omnium & digni-
tatem, & utilitatem pertinent. Scitis, opinor,
omnes, quantum hinc commodis nostris deces-
serit, quod quum uiri quotidianis conuentibus
suum agant negocium, nos colo telæq; assiden-
tes causam nostram deserimus. Itaque res huc
deuenit, ut nec inter nos sit ulla reipublicæ di-
sciplina, & uiri nos penè pro delectamentis
habeant, uixq; hominis uocabulo dignentur.
Quod si quâ cœpimus pergamus, diuinate uos
ipsæ quò tandem res sit euasura: uereor enim
uerba sinistri ominis eloqui. Vt dignitatem no-
stram negligamus, certè incolumitas debet esse
curæ. At sapiētissimus ille rex scriptū reliquit,
Ibi demum esse salutem, ubi multa consilia. Ha-
bent episcopi suas synodos, habent monachorū
greges sua conciliabula, habent milites suas sta-
tiones, habent fures sua conuenticula, denique
habet & formicarum genus suos congressus:
solæ omniū animantium mulieres nunquā coi-
mus. M. A. Sæpius quàm decet. C O. Nondum
interloquendi tempus est. Sinite me perorare.

dabitur singulis dicendi locus. Neq; nouum est quod facimus, uetus exemplum reuocamus. Si quidē ante annos mille trecentos, ni fallor, Heliogabalus Cæsar laudatissimus. P E. Quî laudatissimus, quem unco tractum in cloacam proiectum esse constat? C O. Rursus interpellor. Si quem hac ratione probamus aut improbamus, malum dicemus Christum, quod in crucem suffixus sit : pium Domitiū, quod domi sit mortuus. Atqui nihil obijcitur Heliogabalo atrocius, q̄ quod sacrum ignem, qui à Vestalibus seruabatur, in terram abiecerit, quodq; domi in larario Mosen habuerit & Christum, quem illi contumeliæ causa Chrestum uocabant. Is igitur Heliogabalus instituit, ut quæ admodum Imperator cum suis habebat senatum, in quo de rebus cõmunibus consultaret: ita haberet & mater illius Augusta senatū suum, in quo de fæminæ gentis negocijs tractaretur, quem uiri uel iocandi, uel discernendi gratia, Senatulum uocabāt. Hoc exemplum tot iam seculis intermissum, res ipsa iandudū monet nos instaurare. Nec ullam moueat, quod Paulus apostolus uetat mulierem loqui in cœtu, quā ille uocat ecclesiā: de cœtu uirorum loquitur, hic est cœtus muliebris. Alioquin si semper tacendū erat fæminis, in quem usum natura dedit nobis & linguas nō minus expeditas, q̄: sunt uirorū, & uocem nō minus sonoram, quanq; illi sonant raucius, ac propius referunt.

runt asinos, quàm nos. Verùm illud oportet nobis omnib. esse curæ, ut ea grauitate tractemus hoc negocium, ne rursus uiri Senatulum appellent, aut fortasse probrosius aliquod nomen excogitent, ut solent in nos libenter esse dicaces. Quanquam si liceat illorum comitia ueris æstimare, plus quàm muliebria uideri possint. Videmus monarchas tot iam annis nihil aliud quàm belligerari: inter Theologos, sacerdotes, episcopos, & populum nihil conuenire: quot homines, tot sententiæ, & in his ipsis plus quàm muliebris est inconstantia. Nec ciuitati cum ciuitate, nec uicino cum uicino cõcordia est. Si nobis essent traditæ rerum habentæ, aliquanto, ni fallor, tolerabilius haberent res humanæ. Non est fortasse fœminei pudoris, tantis proceribus tribuere stultitiã: at fas est, opinor, recitare quod scripsit Solomon Proucrbiorum capite de cimoto tertio: Inter superbos semper iurgia sunt, quæ autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapiëntia. Sed ne uos longiore morer proœmio, uti singula gerantur ordine, decenter & sine tumultu, primo loco tractandum erit, quæ debeant interesse cõcilio, quæ submouendæ sint. Nam immodica turba, tumultus est uerius, quàm concilium: & paucorum confessus habet quiddam tyrannicum. Huc ego censeo nullam recipiendam uirginem, eò quòd incident per multa, quæ non decet illas audire. I V. At

quo signo dignoscas uirgines? An pro uirginibus habebuntur, quæcunque coronam gestant? C O. Non. At nuptas tantum recipiendas censeo. I V. Et inter nuptas uirgines sunt, quæ maritos habent eunuchos. C O. Sed tribuatur hoc honoris coniugio, ut nuptæ pro mulieribus habeantur. I V. Alioqui si nõ excludimus nisi uirgines, erit immensa turba, nec multum decrescet numero. C O R. Excludentur & plus quam ter nuptæ. I V. *Quamobrem?* C O. Quoniam illis uelut emeritis debetur missio. Idem censeo de septuagesimũ annum egressis. Statuendum ne qua nominatim de uiro suo loquatur petulantius, in genere fas sit, sed ea moderatione, ne quid nimis. C A T. Quĩ minus hĩc liberè de uiris liceat dicere, quam ipsi de nobis nusquam non loquantur? Meus Titus si quando studet esse conuiuia festiuor, narrat quid mecum nocte egerit, quid dixerim, neq; raro multa solet affingere. C O R. Si uelimus fateri uerum, nostra dignitas pendet à uiris: eos si traducimus, quid aliud quam nos ipsas dehoncstamus? *Quantũ autem habemus non paucas iustæ querimoniæ causas, tamen expensa rerum omnium summa, nostra potior est, quam illorum conditio. Illi dum quærant rem, per omnes terras ac maria uolitant, non sine capitis discrimine: illi se bellum incidat, excitantur buccina, ferrei stant acie, dum nos domi sedemus tutæ. Si quid*

com-

committunt aduersus leges, grauius in illos animaduertitur, nostro sexui parcitur. Denique magna ex parte in nobis situm est, ut commodos habeamus maritos. Restat ut de cōfessus ordine statuatur, ne nobis eueniat, quod frequenter usu uenit regum, principum ac pontificum oratoribus, qui in concilijs totos tres menses litigant, antequam possint cōfidere. Itaq; censeo primū esse debere nobilium ordinem, & in his præcedent quæ quatuor habēt nobilitatis partes: proximæ quæ tres: deinde quæ duas: postremæ quæ unam: postremò, quæ dimidiatā. Et in singulis ordinibus locus ex antiquitate designabitur. Nothæ in suo quoq; ordine extremum tenebunt locum. Alter confessus erit plebeiarum. In hoc primas tenebūt quæ cepiosiorcm sobolem enixæ sunt. Inter pares, licetm dirimet ætas. Tertius erit earum quæ nondum pepererunt. C A. Quò mittis uiduas? C O. Com modè mones. Istis locus dabitur in medio matrum, si modò liberos habent, habuerintue. Steriles extremum obtinebunt locum. I V. Quem locum designas sacerdotum ac monachorum uxoribus? C O R. De his proximo confessu deliberabimus. I V L. Quid de his, quæ corpore faciunt quæstum? C O. Non patiemur hunc senatum admixtu talium inquinari. I V L. Quid de concubinis? C O. Istarū nō simplex est genus, de quibus per ocium tractabitur. Adijciendum

est, quomodo fieri debeat senatusconsultū, punctis ne, an calculis, an suffragijs uocalibus, an porrectis digitis, an discessione. C A. In calculis dolus est, quemadmodum & in punctis: si pedibus eatur in sententiam, quoniam uestes longas gerimus, nimium mouebimus pulueris: optimum igitur, uti uoce pronunciet unaquæque quod sentit. C O R. At difficile est numerare uoces. Deinde cauendum ne fiat pro concilio conuicium. C A T. Nihil fiet absque notarijs, ne quid possit excidere. C O R. Ita quidem consultum est numero. Sed quibus modis excludes conuicium? C A T. Ne qua loquatur nisi rogata, et suo ordine. Quæ secus fecerit, è senatumouebitur. Tum si qua quid effutierit eorū quæ hîc aguntur, silentio plectetur triduo. C O. Hactenus de ratione tractandi. Nunc accipite quibus de rebus consultandum sit. Primam oportet esse curam dignitatis: ea potissimum sita est in cultu, cuius rei tantus est neglectus, ut hodie uix agnoscas discrimen inter nobilem & plebeiam, inter nuptam & uirginem aut uiduam, inter matronam & meretricem. Adeo sublatus est pudor, ut quiduis usurpent quælibet. Videre est plus quàm plebeias ac loci planè sordidi, uestiri holosericis, undulatis, florulentis, uirgatis, byssinis, aureis, argenteis, pellibus zebellinis, madauricis, cum interim maritus domi consuat calceos. Digitos habent smaragdis & adamanti

mantibus onustos. Nam uniones nunc uulgò fastidiuntur, ne quid querar de succinis & corallijs & crepidis inauratis. Satis erat tenuibus, in honorè sexus cingulis uti sericis, ac fimbrias uestium serico limbo decorare: nunc geminũ est malum, & res familiaris extenuatur, & ordo, qui dignitatis est custos, cõfunditur. Si pilentis & lecticis eboratis ac bysso tectis uehũtur plebeie, quid relictũ est nobilibus ac potentibus? Et si iux equiti nupta caudam trahit ulnarum quindecim, quid faciet Ducis aut Comitum uxor? Atq; hæc res hoc est intolerabilior, quòd miratemeritate subinde mutamus cultum. Pridem è porrectis à uertice cornibus pendebant lintamina. Hoc ornatu fœminæ principes discerentur à plebeijs. Illæ ne quid cõucniret, sumpserunt pilea, foris ostentantia pelles albas nigris maculis uarietas. Statim uulgus arripuit. Rursus mutato cultu sumpserunt flammea nigra bysso. Id fœminarũ uulgus non solũ ausum est imitari, uerum etiam addiderũt fimbrias aureas, deniq; & gemmas. Olim nobilium erat, à fronte atq; à temporibus reuulsis pilis in uerticem capillos cogere. Nõ diu licuit, mox quælibet æmulatæ sunt. Tandem demiserunt crines in frontem, protinus & hoc imitatae sunt plebeie. Solæ nobiles olim habebant laterones & anteambulones, & ex his unum delicatum qui surrecturæ manum porrigeret, qui læuam

incedentis brachio dextro fulciret. Nec hoc honoris cōcedebatur nisi bene nato. Nunc ut passim id faciūt matronæ, ita quoslibet ad hoc officij recipiūt, quemadmodum ad gestandam à tergo caudam. Item olim solæ nobiles salutabant osculo, nec quemuis ad osculum recipiebāt, imò ne dextram quidem porrigebant quibuslibet. Nunc qui corium olent, irruunt ad osculū fœminæ, quæ scutum habet plenæ nobilitatis. Ne in coniugijs quidem habetur ulla dignitatis ratio. Patritiæ nubunt plebeijs, plebeicæ patritijs, ita nascuntur nobis hybridæ. Nec ulla tam obscuro loco nata est, quæ metuit adhibere fucos omnes nobiliū, cum plebeijs sufficere deberet, aut flos recentis ceruisicæ, aut succus recens ab arbore detracti corticis, aut si quid aliud paruo parabile: purpurissam, cerussam, stibium, reliquosq; colores elegatiores oportebat claris fœminis relinquere. Iam in cōuiujs, in publico incessu, q̄ nullus ordo? Sæpe fit ut negociatoris uxor dedignetur utroq; parente nobili cedere. Res igitur ipsa iandudum hortatur, ut hisce de rebus aliquid certi statuamus: atque hæc inter nos facile poterūt transigi, quoniam nō nisi ad fœmneū pertinent genus. Est autem & quod cum uiris agamus, qui nos summoent ab omni dignitate, ac tantum non pro lotricibus & cocis habent, ipsi res omnes pro suo gerunt arbitratu. Concedemus igitur illis magistratus publicos.

blicos, ac bellicæ rei curam. Quis hoc ferat, quòd in clypeo semper uxoris insignia læuum habent latus, etiam si tribus partibus superet mari nobilitatem? Deinde par est, ut in elocandis liberis etiam mater habeat ius suffragij. Et fortassis hoc quoq; euincemus, ut uicissim geramus officia publica, duntaxat quæ intra mœnia, & sine armis geri possunt. Hæc est summa rerum de quibus mihi uidetur operæ precium consultare. Super his apud se quæq; deliberet, ut de singulis fiant senatusconsulta, & si cui uestrum aliud quippiam in mentē uenerit, cras in medium conferat. Conueniemus enim diebus singulis, donec synodum absoluerimus. Adhibeantur notariæ quatuor, quæ notis excipiant quicquid dicatur. Præterea quæstorice duæ, quæ loquendi potestatem uel faciant, uel adimant. Sit hic confessus diuinationis loco.

D I L V C V L V M.

NEPHALIVS. PHILYPNVS.

NE. Hodie te conuentum uolebam Philypne, sed negabaris esse domi. PH. Nō omnino mentiti sunt: tibi quidem non eram, sed mihi tum eram maximè. NE. Quid isthuc ænigmatis est? PH. Nosti illud uetus prouerbum, Non omnibus dormio. Nec te fugit ille Nasicae iocus, cui cum Ennium familiarem inuisere uolenti, ancilla iussu heri negasset esse domi, sensit Nasica & discessit. Cæterum ubi uicissim Ennius Na-

sicæ domū ingressus rogaret puerum num es-
 set intus, Nasica de conclauī clamauit, Non, in-
 quiens, sum domi. Cumq; Ennius agnita uoce
 dixisset, Impudens, non te loquentem agnosco?
 Imò tu, inquit Nasica, impudētior, qui mihi ipse
 fidem non habeas, quum ego crediderim ancil-
 læ tuæ. NE. Eras fortassis occupator. PH.
 Imò suauiter ociosus. NE. Rursum ænigmate
 torques. PHI. Dicam igitur explanatè, nec a-
 liud dicam ficum quàm ficum. NE. Dic. PHI.
 Altam dormicbam. NE. Quid ais? Atqui iam
 præterierat octaua, quum sol hoc mense surgat
 ante quartam. PHI. Per me quidem soli libe-
 rum est uel media nocte surgere, modò mihi li-
 ceat ad satietatem usq; dormire. NE P. Verum
 isthuc utrum casu accidit, an cōsuetudo est? PH.
 Consuetudo prorsus. NE P. Atqui rei non bo-
 næ consuetudo pessima est. PHI. Imò nullus
 est somnus suauior, quàm post exortum solem.
 NE P. Qua tandem hora soles lectum relinque-
 re? PH. Inter quartam & nonam. NE P. Satis
 amplum spaciū, uix tot horis comuntur regi-
 næ. Sed unde uenisti in istam consuetudinem?
 PH. Quia solemus conuiuia, lusus & iocos in
 multam proferre noctem, id dispendij matutino
 somno pensamus. NE P. Vix unquam uidi ho-
 minem te perditius prodigū. PHI. Mihi par-
 simonia uidetur magis, quàm profusio. Interim
 nec candelas absumo, nec uestes detero. NE P.

Præ-

Præpostera sanè parsimonia, seruare uitrum ut perdas gemmas. Aliter sapuit ille philosophus, qui rogatus quid esset preciosissimum, respondit, tempus. Porro quum constet diluculum esse totius diei partem optimam, tu quod in re preciosissima preciosissimum est, gaudes perdere. PHIL. An hoc perit, quod datur corpusculo? NEP. Imò detrahatur corpusculo, quod tum suauissimè afficitur, maximeq; uegetatur, quum tempestiuo moderatoq; somno reficitur, & matutina uigilia corroboratur. PHIL. Sed dulce est dormire. NEP. Quid esse potest dulce nihil sentienti? PH. Hoc ipsum dulce est, nihil sentire molestiæ. NEP. Atqui isto nomine feliciores sunt qui dormiunt in sepulchris. Nam dormienti nonnunquam insomnia molesta sunt. PHIL. Aiunt eo somno maxime saginari corpus. NEP. Ista glirium sagina est, non hominum. Rectè saginantur animalia quæ parantur epulis, homini quorsum attinet accersere obesitatem, nisi ut grauiore sarcina onustus incedat? Dic mihi, si famulū haberes, utrum obesum malle, an uegetū, & ad omnia munia habilem? PH. Atqui non sum famulus. NEPH. Mihi sat est quod ministrū officijs aptum malle, quàm bene saginatum. PH. Planè malle. NE. At Plato dixit animum hominis hominem esse, corpus nihil aliud esse, quàm domiciliū aut instrumentum. Tu certè fateberis, opinor, ani-

mum esse principalem hominis portionem, corpus animi ministrum. PHIL. Esto, si uis. NE. Cùm tibi nolles ministrum abdomine tardum, sed agilem malles & alacrem, cur animo parras ministrum ignauum & obesum? PH. Vincer ueris. NE P. Iam aliud dispendium accipe: ut animus longè præstat corpori, ita fateris ope animi longè præcellere bona corporis. PH. Probabile dicis. NE. Sed inter animi bona, primas tenet sapientia. PH. Fateor. NE P. Ad hanc parandã nulla dici pars utilior, quàm diluculum, cùm sol nouus exoricens uigorem & alacritatem adfert rebus omnibus, discutitq; nebulas è uentriculo exhalari cõsuetas, quæ mentis domicilium solent obnubilare. PHIL. Non repugno. NE P. Nunc mihi supputa quantum eruditionis tibi parare possis quatuor illis horis quas somno intempestiuo perdis. PH. Profectò multùm. NE. Expertus sum, in studijs plus effici una hora matutina, quàm tribus pomeridianis, idq; nullo corporis detrimento. PH. Audiui. NE. Deinde illud reputa, si singulorũ dierum iacturam in summam conferas, quantus sit futurus cumulus. PH. Ingens profectò. NE P. Qui gemmas & aurũ temerè profundit, prodigus habetur, & tutorẽ accipit: hæc bona tanto preciosiora qui perdit, nõne multò turpius prodigus est? PH. Sic apparet, si rem recta ratione perpendamus. NE. Iam illud expende quod scripsit

psit Plato, nihil esse pulchrius, nihil amabilius sapientia, quæ si corporeis oculis cerni posset, incredibiles sui amores excitaret. PH. Atqui illa cerni non potest. NE. Fateor corporeis oculis, uerùm cernitur oculis animi, quæ pars est hominis potior. Et ubi amor est incredibilis, ibi summa uoluptas adsit oportet, quoties animus cum tali amica congregitur. PH. Vcrisimile narras. NE. I nunc ☉ somnū mortis imaginem cum hac uoluptate cōmuta, si uidetur. PH. Verùm interim percunt nocturni lusus. NE. Bene percunt quæ peiora melioribus, inhonestā præclaris, uilissima preciosissimis permutantur. Bene perdit plumbum, qui illud uertit in aurū. Noctem natura somno tribuit. Sol exoriēs cūm omne animantiū genus, tum præcipuè hominē ad uitæ munia reuocat. Qui dormiunt, inquit Paulus, nocte dormiunt: ☉ qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt. Proinde quid turpius, quàm cūm omnia animantia cum Sole expergiscantur, quædam etiā illum nondum apparentem, sed aduentantem cantu salutent, cūm Elephāntus Solem orientem adoret, hominem diu post Solis exortum stertere? Quoties aureus ille splendor illustrat cubiculum tuum, nōne uidetur exprobrare dormienti, Stulte quid optimā uitæ tuæ partem gaudes perdere? Non in hoc luco, ut abditi dormiatis, sed ut rebus honestissimis inuigiletis. Nemo lucernam accendit, ut dor-

miat, sed ut aliquid operis agat: & ad hanc lucernam omniū pulcherrimam, nihil aliud quam stertis? P H. Bellè declamas. N E. Nō bellè, sed uerè. Agè non dubito, quin frequenter audiueris illud Hesiodiū, Sera in fundo parsimonia. P H. Frequentissimè. Nam in doliy medio, uinū est optimum. N E. Atqui in uita prima pars, nimirum adolescentia, est optima. P H. I. Professio sic est. N E. At diluculum hoc est diei, quod adolescentia uitæ. An non igitur stultè faciunt, qui adolescentiā nugis, matutinas horas somno perdunt? P H. Sic apparet. N E. An est ulla possessio, quæ cum hominis uita sit conferenda? P H. Ne uniuersa quidem Persarum gaza. N E. An nō uehementer odisses hominem, qui tibi uitam posset ac uellet malis artibus ad annos aliquot decurtare? P H. Illi malle ipse uitam cripere. N E. Vcrū peiores ac nocentiores arbitror, qui sibi uolentes reddūt uitā breuiorē. P H. Fateor, si qui tales reperiantur. N E. Reperiantur. Imò id faciunt omnes tui similes. P H. Bona uerba. N E. Optima. Sic tuo cum animo reputa: nōne uidetur rectissimè dixisse Plinius, Vitam esse uigiliam, & hoc pluribus horis hominē uiuere, quò maiorem temporis partem impenderit studijs? Somnus enim mors quædam est, unde & ab inferis uenire fingitur, & ab Homero mortis germanus dictus est. Itaq; quos somnus occupat, nec inter uiuos, nec inter mortuos censentur.

tur, sed tamen potius inter mortuos. P H. Ita uidetur omnino. N E. Nunc mihi rationē subduci-
 to, quantā uitæ portionem sibi refecant, qui sin-
 gulis diebus tres aut quatuor horas perdūt so-
 mno. P H. Video summā immensam. N E. Nón-
 ne pro deo haberes Alcumistam, qui posset de-
 cem annos uitæ summæ adijcere, & prouectio-
 rem ætatem ad adolescentiæ uigorcm reuoca-
 re? P H. Quid ni habeam? N E. Sed hoc tam di-
 uinum beneficiū ipse tibi præstare potes. P H.
 Quis sic? N E. Quia manè diei est adolescentia,
 usq; ad meridiem feruet iuuentus, mox uiril-
 is ætas, cui succedit pro senectâ uespera, uesperâ
 excipit occasus, uelut dici mors. Magnū autem
 uectigal parsimonia est, sed nusquam maius q̄
 hîc. An non igitur ingens lucrum sibi adiun-
 xit, qui magnam uitæ partem, camq; optimam
 perdere desijt? P H. Vera prædicas. R E. Proin-
 de uidetur admodum impudens eorū querimo-
 nia, qui naturam accusant, quòd hominis uitam
 tam angustis spacijs finierit, quum ipsi ex eo
 quod datum est, sibi sponte tantūm amputent.
 Satis longa est cuique uita, si parcè dispense-
 tur. Nec mediocris profectus est, si quis suo
 quæq; tempore gerat. A prandio uix semihom-
 mines sumus, cum corpus cibus onustum aggra-
 uat mentem, nec tutum est spiritus ab officina
 stomachi concoctionis officium peragentes, ad
 superiora euocare. A cœna multò minus. At

matutinis horis homo totus est homo, dum habet le est ad omne ministerium corpus, dum alacer uiget animus, dum omnia mentis organa tranquilla sunt ac serena, dum auræ diuinæ, ut ait ille, particula spirat, ac sapit originē suam, & rapitur ad honesta. P H. Eleganter tu quidem concionaris. N E. Apud Homerum audit Agamemnon opinor, ἂν χρὴ πᾶννύχιον εἶδαι μὲν βλαφύρορ αὐδρα. Quanto turpius est tantā diei partem somno perdere? P H. Verūm, sed βλαφύρω. Ego non sum dux exercitus. N E. Si quid aliud tibi charius est quā ipse tibi, ne quid te moueat Homeri sententia. Faber ærarius ob uile lucellum surgit ante lucem: & nos amor sapientiæ nō potest expergefacerē, ut saltem solem ad lucrum inæstimabile euocantem audiamus? Medici nō ferè dant pharmacū nisi diluculo. Illi norunt horas aureas, ut subueniant corpori: nos eas nō nouimus, ut locupletemus ac sanemus animum. Quod si hæc leue pondus habent apud te, audi quid apud Solomonē loquatur illa cœlestis sapientia: Qui manè, inquit, uigilauerint ad me, inuenient me. Iam in mysticis psalmis, quanta matutini temporis commendatio? Manè propheta extollit Domini misericordiam, manè exauditur uox eius, manè illius deprecatio præuenit dominum. Et apud Lucam euangelistam, populus sunitatem ac doctrinam expetens à Domino, manè ad illum confluit.

Quid

Quid suspiras Philypne? P H. Vix lachrymas teneo, cum subit quantà uitæ iacturam fecerim. N E. Superuacaneum est ob ea discrucari, quæ non reuocari, sed tamen posterioribus curis sarciri possunt. Huc igitur incumbe potius, quàm ut præteritorū inani deploratione, futuri quoque temporis iacturam facias. P H I L. Bene mones, sed me iam sui iuris fecit diutina consuetudo. N E P. Phy. Clauus clauo pellitur, consuetudo consuetudine uincitur P H. At durum est ea relinquere, quibus diu assueueris. N E P. Initio quidem: sed eam molestiam diuersa consuetudo primùm lenit, mox uertit in summam uoluptatem, ut te breuis molestiæ non oporteat pænitere. P H I L. Vereor ut succedat. N E P. Si septuagenarius esses, non retraherem te à solitis: nunc uix decimumseptimū, opinor, annum egressus es. Quid autem est, quòd ista ætas non possit uincere, si modò adsit promptus animus? P H. Equidem aggrediar, conaborq; ut ex ^b Philypno fiam Philologus. N E. Id si feceris, mi Philypne, sat scio, post paucos dies & tibi seriò gratulaberis, & mihi gratias ages qui monuerim.

Scholia.

a ¶ ἄχρη &c. Id est, perpetuam noctem dormire haud principe dignum est. b ¶ Philypnus, somni amicus: Philologus, sermonis amator.

ΝΥΦΑΛΙΟΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

ALBERTVS, BARTHOLINVS,
Carolus, Dionysius, Aemylius, Fran-
ciscus, Gyrardus, Hieronymus,
Iacobus, Laurentius.

A L. Vidisti ne unquam hoc horto quicq̃; amœ-
nius? B A. Vix opinor in insulis fortunatis esse
quicq̃; iucundius. C A R. Planè mihi uideor ui-
dere paradysum, cui custodem cultoremq̃; Deus
præfecerat Adam. D I O. Hic uel Nestor uel
Priamus posset repubescere. F R. Imò uel mor-
tuus reuiuiscere. G Y R. Adderem lubens si quid
possem tuæ hyperbolæ. H I E. Profectò miris
modis arrident omnia. I A. Oportet hunc hor-
tum aliqua cōpotatiuncula dedicare. L A. Rectè
monet noster Iacobus. A L. Talibus mysterijs
iam olim initiatus est hic locus. Verū scito nihil
hic esse unde uobis merendam exhibeam, nisi
placet ^a αἶνον & cōpotatio: lactucas apponam
absq̃; sale, aceto & oleo: uini guttula non est,
nisi quod gignit hic puteus. Ne panis quidem
adeft aut poculum: et ea est anni pars, quæ ma-
gis pascit oculos quàm uentrē. B A. Sed habes
tabulas lusorias, habes sphæras, lusu dicabimus
hortum, si minus licet conuiuio. A L. Quoniam
tam belli homunculi cōuenimus, habeo quiddā
quod uel lusu, uel conuiuū possis dicere, me.
Sententia multò dignius ad hunc hortū initian-
dum. C A R. Quodnam? A L B. Suum quisque
symbolum conferat, non dcerit lautum, nec mi-
nus

mus suauē conuiuium. A E M. Quid adferemus, qui uacui huc uenerimus? A L B. Vacui, qui tantum opum circumferatis in pectore? F R. Expectamus quid uelis. A L. Proferat in mediū quod quisq; per hanc hebdomadam legit elegantissimum. G Y R. Rectè mones, nihil uel huiusmodi cōuiujs, uel te cōuiuatore, uel hoc loco dignius. Te huius consilij ducem sequemur omnes. A L. Nihil recusō, si uobis ita uidetur. Hodie uehementer delectauit animum meum in homine nō Christiano tam Christiana sententia. Phocion enim, quo uix alius apud Athenienses fuit uir sanctior, publicæq; utilitatis studiosior, cum per inuidiam damnatus, esset bibiturus cicutam, rogatus ab amicis, quid uellet etiamnum mandari filijs suis, Ne huius, inquit, iniuriæ uelint unquam meminisse. B A. Tam insignis patientiæ exemplum uix hodie reperias inter Dominicanos & Franciscanos. Itaq; simile referā, quando par non possum. Aristides Phocioni similis erat, moribus incorruptissimis, adeo ut uulgus illi Iusti tribueret cognomen. Ob huius cognominis inuidiam, uir optimè de republica meritus, ostracismo populi iussus est uertere solū. Posteaquam intellexerat populum non alia re offensum, quàm Iusti cognomento, cum alioqui rem semper expertus esset sibi salutarem, paruit æquo animo. In exilio rogatus ab amicis, quid precaretur ingratiissimæ ciuitati, Nihil

aliud, inquit, nisi tantam rerum prosperitatem, ut illis nunquam in mentem ueniat Aristides. CAR. Mirum si Christianos non pudet sui, ad quamuis leuem iniuriam excandescentes, ac uindictam per fas nefasq; molientes. Tota Socratis uita nihil aliud mihi uidetur, quam temperantiæ ac tolerantia exemplum. Sed ne plane sim asymbolos, unum referam, quod mihi præ cæteris arrisit. Eunti publica uia, improbus quispiam colaphum impegit. Quum id tacitus ferret Socrates, amici quidam hortati sunt ad ultionem. At ille, Quid percussori faciam, inquit? Voca, inquit, in ius. Ridiculum, inquit: si me asinus calcibus percussisset, num uobis autoribus, asinum in ius traham? significans improbum scurram nihilo potiore asino: & infimi animi esse, non posse ferre contumeliam ab homine uecordi, quam ferret ab animali bruto. DIO. Pauciora sunt in Romanis annalibus exempla moderationis, nec ea perinde insignia. Neq; enim opinor magnum habere laudem tolerantia, si quis parcat deuietis, & debellet superbos. Non arbitror tamen indignum memoratu, quod Cato senior, cum Lentulus quidam in os illi sputum & oris purulentiam inieciisset, nihil aliud responderit, quam, Posthac habeo quod illis respondeam, qui negant tibi esse os. Os autem Latinis habere negantur, quos nihil pudet. Itaque iocus est ex ambiguo.

quo. **AE M.** Alijs arrident alia, mihi inter Dio-
 genis dicta præclara quidem omnia, nihil ma-
 gis adblanditur, quàm quòd rogàti cuidam quo
 pacto maximè posset ulcisci inimicū, Si teipsum
 inquit, q̄; maxime probum & honestum uirum
 præstiteris. Demirror quis Deus illis tales cogi-
 tationes miserit in mentem. Videtur autem &
 Aristotelis dictum ualde consentaneum Pauli-
 no dogmati, qui rogatus à quodam, Quid fru-
 ctus sua illi philosophia attulisset, Vt mea, in-
 quit, sponte ea faciam, quæ pleriq; legum metu
 coacti faciunt. Docet enim Paulus, eos quos af-
 flauit Christiana charitas, non esse legi obno-
 xios, eò quòd plus præstant suapte sponte, q̄;
 lex metu pœnæ possit extorquere. **FR.** Chri-
 stus Iudæis obmurmurantibus quòd cum publi-
 canis & peccatoribus haberet etiam mensæ fa-
 miliaritatem, respondit, non esse opus medico-
 ijs, qui rectè ualcrent, sed qui minus prospera
 essent ualetudine. Non abhorret hinc quod a-
 pud Plutarchum dixit Phocion, qui cùm repre-
 hendcretur, quòd homini illaudato, improboq;
 patrociniatus esset in iudicio, non minus festiui-
 ter quàm clementer, Quid ni, inquit, quando
 nemo probus indiget tali patrociniò? **GY.** Et
 isthuc Christianæ bonitatis exemplum est, ad
 exemplum æterni patris, & probis & impro-
 bis quantum licet benefacere, qui solem suum
 oriri iubet, non solùm pijs, sed etiam im-

pijs. Verùm admirabilius forsitan erit in rege moderationis exemplū: Cùm Demochares Demosthenis nepos, Atheniensium nomine legatione fungeretur apud Philippum Macedonū regem, & impetratis quæ uolebat, à rege dimitteretur, humaniter interrogāte, si quid præterea uellet, Vt te ipsum suspēdas, inquit Demochares. Vox impotens odium arguebat, & ren erat, & bene meritus in quem iaciebatur conuiciū, nec tamen incanduit, tantū ad collegas conuersus, Vos, inquit, hæc renunciate populo Atheniensi, quò re cognita iudicet, utrum nostrū existimet præstantiorem, me qui hæc patienter audierim, an istū qui hæc dixit. Vbi nunc sunt orbis monarchæ, qui se dijs pares putant, & ob uerbum inter pocula dictum atrociora bella concitant? H. I. Magnos impetus habet gloriæ sitis, multosq; transuersos agit hic affectus. Ex corū numero quidam Socratem interrogabat, qua uia posset sibi cōpendiò honestissimam comparare famam: Si talem, inquit, præstiteris te ipsum, qualis haberi uis. I. A. Profectò non uideo quid dici possit uel breuius, uel absolutius. Fama nō est affectanda, sed ea uirtutem ultro comitatur, quemadmodum improbitatem infamia. Vos admiramini uiros, mibi puella Lacæna placuit, quæ cū in auctione uenderetur, licitator quidam adiit illam, Quid, inquit, num proba futura es, si te mercatus fuero?

ros

ro? Etiam, inquit illa, si tu non fueris mercatus:
 indicans sese non in cuiusquam gratiam probi-
 tatem seruari, sed suopte ingenio uirtutem ip-
 sius gratia sectari, quòd uirtus ipsa sui precium
 est. L. A. Masculam sanè uocem ædidit puella.
 Cæterum insigne mihi uidetur exemplum ad-
 uersus fortunam quamlibet blandientem con-
 stantiæ, quod cum Philippo Macedonum regi
 treis eximie felicitates eodem die nunciarentur,
 quòd in Olympijs uicisset, quòd dux exercitus
 Parmenion prælio superasset Dardanos, quòd
 uxor Olympias ipsi filium esset enixa, sublatis
 in cælum manibus precatus est, ut Deus tantâ
 prosperitatem pateretur leui quopiam infortu-
 nio expiari. A. L. Hodie nulla est tanta prospe-
 ritas, cuius inuidiam metuat quisquam, sed per-
 inde iactant, si quid successerit, quasi uel mor-
 tua, uel surda esset Nemesis. Hæc merenda se
 uobis placet, hic hortulus eam uobis quoties uo-
 lueritis exhibebit, quem hoc colloquio non mi-
 nus iucundo quàm frugifero dicastis. B. A. Pro-
 fectò nec Apitius potuisset discum suauiore ap-
 ponere. Quire nos expectabis frequenter, mo-
 dò boni consulas quod nunc attulimus, nò quæ
 digna erant tuis auribus, sed quæ non præme-
 ditatis uenerunt in mentem. Meditati lautiora
 proferemus. A. L. Hoc eritis gratiores.

Scholion.

α ἄοινον, id est, absq; uino.

DESIDERIVS. ERASMIVS.

DES. Quomodo succedunt tua studia Erasmi?
 ER. Musis, ut apparet, parum fauentibus: sed
 felicius succederent, si quiddam abs te queam
 impetrare. DES. Nihil non impetrabis, modò
 sit in rem tuam Dic tantùm quid rei sit. ERA:
 Non dubito, quin nihil sit artium reconditarũ
 quod te fugiat. DE. Vtinã uera prædices. ER.
 Audio artem esse quandam notoriã, quæ hoc
 præstet, ut homo minimo negotio perdiscat o-
 mnes disciplinas liberales. DES. Quid audio?
 Vidisti codicem? ERA. Vidi, sed uidi tantùm,
 quòd non esset doctoris copia. DES. Quid con-
 tinebat liber? ER. Varias animantium formas,
 draconum, leonum, leopardorum, uariosq; cir-
 culos, & in his descriptas uoces partim Græ-
 cas, partim Latinas, partim Hebraicas, aliasq;
 barbaricarum linguarum. DE. Intra quot dies
 pollicebatur titulus disciplinarum cognitio-
 nem? ER. Intra quatuordecim. DES. Magni-
 fica sanè pollicitatio: sed nosti ne quenquã per
 istam artem notoriam euasisse doctum? ERA.
 Nequaquam. DES. Neque quisquam alius ui-
 dit unquam aut uisurus est, nisi posteaquã ui-
 derimus aliquẽ per alcumisticã euasisse diuitẽ.
 ERAS. Equidem optarim artem esse ueram.
 DES. Fortasse quòd pigeat literas tantis sudo-
 ribus emere. ERA. Scilicet. DES. Atqui sic ui-
 sum est superis, Opes istas uulgares, aurum
 gem.

gemmas, argentum, palatia, regnum nonnunquã largiuntur ignavis & immerentibus: sed quæ ueræ sunt opes, ac propriè nostræ sunt, uoluerunt parari laboribus. Nec oportet nobis uideri molestum laborem, quo res tanta paratur, quum cernamus plurimos homines per horrenda discrimina, per non æstimandos sudores eluctari ad res & temporarias, & planè uiles, si ad eruditionem conferantur, nec tamen semper assequuntur quod ambiunt. Et habent studiorum labores multum admixtū mellis, si paululum in ea processeris. Iam in te bona ex parte situm est, ut magnam tædiorum partem amputes. E R A. Quonam pacto? D E. Primum, ut animum inducas amare studia. Deinde, ut ea mireris. E R. Quibus rationibus hoc fiet? D E. Contemplare quã multos ditarint, quã multos ad summam dignitatem auctoritatemquẽ prouexerint literæ. Simulquẽ tecum considera, quantum intersit inter hominem & pecudem. E R. Probè mones. D E S. Deinde cicures ingenium tuum oportet, ut possit secum consistere, atque his delectari, quæ utilitatem adferunt potius, quã uoluptatem. Nam quæ per se sunt honesta, etiam si initio nonnihil habent molestiæ, tamen assuetudine dulcescunt: ita fiet, ut & minus fatiges præceptorẽ, & ipse facilius percipias, iuxta dictum Isocraticum, aureis literis in frontispicio codicis tui pingendum, *ἄρα ἴσπερ*

λομαθῆς, ἴση πολυμαθῆς. E R. Satis adest celeritatis in percipiēdo, sed mox effluit quod perceptum est. D E. Itaq; pertusum mihi narras delium. E R. Haud multūm aberras à scopo. Sed quid remedij? D E. Obturanda est rima, ne perfluat. E R. Quibus rebus? D E. Non musco, neq; gypso, sed diligentia. Qui uoces ediscit non intellecta sententia, mox obliuiscitur: nam uerba, ut inquit Homerus, ^b πτερόεντα sunt, facileq; auolant, nisi sententiā pondere librentur. Prima igitur cura sit, ut rem penitus intelligas, dein subinde tecū uerses ac repetas: & in hoc eicurandus est, ut dictum est, animus, ut quoties opus est, cogitationi possit insistere. Nam si cūmens est adeò syluestris, ut in hoc eicurari non possit, haud quaq; est idonea literis. E R. Isthuc quān sit difficile, plus satis intelligo. D E S L. Quisquis enim habet animum adeò uolubīlem, ut nulli cogitationi possit immorari, nec diu potest audire loquentem, nec infigere memoriæ quod didicit. Plumbo potest aliquid imprimi, quod maneat in loco: aquæ aut argento uiuo, quoniam assidue fluitat, nihil potest imprimi. Quòd si possis in hoc ingenium tuum mansuetificare, cū assidue uerseris inter eruditos, quorum confabulationes quotidie tam multā proferunt digna cognitu, minimo labore disces q̄ plurima. E R. Profectò sic est. D E. Nam præter sermones conuiuiorum, præter quotidianas colle-

colloquia, statim à prandio audis octo lepidissima dicta, ex probatissimis autoribus selecta, totidem à cœna. Iam mihi supputa quantam hæc summâ conficiât in singulos menses & annos.

E R. Magnificam, si possim meminisse. D E S. Ad hæc cum nihil audias nisi bene latinè loquentes, quid obstat, quo minus intra paucos menses ediscas latinè, cum illiterati pueri Gallicam aut Hispanicâ linguâ discant exiguo temporis spacio? E R. Sequar tuum consiliū, experiarq; num possit hoc ingenium Musarū iugo mansuescere. D E. Ego aliam artem notoriâ nō noui, quàm curam, amorem, & assiduitatem.

Scholia.

a ¶ *Ἐὰν ᾖς φιλομαθὺς* &c.) Id est, si sis cupidus discendi, eris multiscius. b ¶ *Ἐπιρόρητα*, id est, data.

CONCIO, SIVE MEDARDVS.

HILARIVS. LEVINVS.

H I. Deum immortalem, cuiusmodi portenta gignit alitq; terra. Vsq; eadeo nihil pudere uiros Seraphicos? Existimant, opinor, sese apud fungos, non apud homines loqui. L E. Quid secum murmurat Hilarius? Cōponit, opinor, uersiculos. H I. Quàm libens illi blateroni os impurū obturassem oleto. L E. Compellabo hominem. Quid agis Hilari, parum hilaris? H I. Optimè temet offers Leuine, in quem hanc pectoris ægritudinē euomam. L E. In peluim euomas ma-

H

lim, q̄; in me. Sed quid est mali? Et unde nobis prodis? H I. E cōcione sacra. L E. Quid homini poētæ cum sacris concionibus? H I L. A sacris non abhorreo, sed in hanc incidi ita sacram, ut Vergilius auri famem, appellauit sacram. Ac tales rabulæ sunt in causa, ut rarius audiam ecclesiastas. L E V. Vbi habita est concio? H I L. In summo templo. L E. A prandio? Id temporis ferè dormitant homines. H I. Vtinam illi locutuleio dormissent omnes, uix digno qui concionetur apud anseres. L E. Obstreperū est animal anser. Ferunt tamen patriarcham Franciscum aliquando concionatū apud sorores auiculas, à quibus magno silentio sit auditus. Sed agè, etiam ne sabbato fit concio? H I. Fit in honorem diuæ Virginis matris. Nam die dominico Christus prædicatur. Decet autē ut priores teneat mater. L E. Quod erat thema? H I. Enarrabat canticum Virginis. L E. Argumentū uulgatissimum. H I. Nimirū aptissimum ecclesiasticæ. Nam suspicor illum hoc unum them. didicisse: quemdum aiunt inueniri sacerdotes, qui nullam a liturgiam callent, nisi pro defunctis unicam. L E. Dicatur igitur ille concionator de Magnificat, aut si mauis, Magnificatitius. Sed cuiusmodi tandem auis erat, aut quibus ornata plumis? H I. Vulturi nō dissimilis. L E V. Qua tandem ex corte? H I. Franciscana. L E. Quid audio? ex tam sancto sodalities? Fortassis ex illo-

ex illorū de genere genere, qui dicuntur Gauden-
 tes, colore fusco, calceis integris, cingulo cāden-
 te, nec horrent (cōtremisco referens) nudis digi-
 tis cōtrectare pecuniā. HI. Imò è grege selectis-
 simo istorū qui gaudent Obseruātes nominari,
 colore cineritio, cingulis cannabeis, calceis fene-
 stratis, quiq; citius occiderent hominē, q̄ nuda
 cute pecuniam attingerent. LE. Nil mirū est, in
 rosarijs nasci cynorhodū. Sed quis talem histrio-
 nem iuduxit in hoc prosceniū? HI. Istiuc ma-
 gis etiam diceres, si uidisses personā tragicam.
 Corpore erat uasto, buccis rubentibus, uentre
 prominente, laterib; gladiatorijs, dixisses athle-
 tam esse, & quantum ego diuinare queo, bibe-
 rat in prandio plus quā unum uini sextariū.
 LE. Vnde tanta uini copia nō tractanti pecu-
 niam? HIL. Ex aula regis Ferdinandi singulo
 quoq; die dabantur illi sextarij quatuor. LE V.
 O malè collocatam benignitatē. Fortassis erat
 doctus. HI. Præter effrontē improbitatē et lin-
 guam effrenem nihil habebat. LE. Quæ res igi-
 tur sic imposuit Ferdinando, ut bouē adduceret
 ad croma? HI. Vt numero dicā, pietas et regia
 bonitas. Cōmendatus erat, ille demittebat ca-
 put in dextrū humerū. LE. Sic Christus pendet
 in cruce. Sed erat concio frequens? HII. Quī
 potuit esse infrequens Augustæ, in templo ce-
 leberrimo, & in tot monarcharum conuentu,
 quos Carolus Cæsar ex uniuersa Germania,

ex Italia, ex Hispanijs, ex Anglia eò contraxerant? Quin & cruditi cōplures aderant in ipsa concione, præsertim ex aula regum. L E. Demiror si porcus ille quicq; adferre potuit dignū tali auditorio. H I L. At multa se digna protulit. L E. Quæ tandem obsecro? Sed prius te quæso ut mihi nomen hominis ædas. H I. Nō expedit. L E. Quamobrem Hilari? H I. Nō libet talibus gratum facere. L E. Au, gratificatur qui traducit? H I. Illis pro summo beneficio est, quocunq; modo innotescere. L E. Saltem mihi nomen ædito tacituro. H I. Merdardum uocant. L E. Merdardum illum probè noui. Nimirum is ipse est, qui nuper in cōuiuio Erasmi nostrum appellauit diabolum. H I. Rem tenes. Sed quod in cōuiuio dixit, tametsi nō omnino dixit impunè, qui ciuiliores erant imputabant temulentia, & uino censebant inscribendū. L E. Sed quid excusationis attulit obiurgatus? H I. Negauit se dixisse ex animo. L E. Quī potuit ex animo, cui nihil erat mentis aut animi? H I. Sed mihi ac doctis omnib. uisum est intolerabile, quòd publicitus, quòd eo in loco, quòd apud tales auditores, deniq; quòd in tam celebri monarcharū cōuentu, Merdardus suas merdosas purulentias effuderit. L E. Aueo scire quid dixerit. H I. Multa stolidissimè debacchatus est in Erasmi nostrū, quorum hæc erat summa. His, inquit, temporib. extitit quidā nouus doctor Erasmus: lapsa est lingua,

gna, asinus uolebam dicere: simulq; populo interpretatus est, quid germanicè sonaret asinus. LE. Rem mirè facetam narras. HI. Itá ne facetam? Imò fatuam potius. LE. An nõ tibi facetũ uidetur, talem asinũ quenq; omnino uocare asinum, nedum Erasmi? Vnum illud scio, si Erasmus ipse præsens fuisset, non potuisset à risu temperare. HI. Profectò nõ minus refert asinũ animi stupore, quàm colore uestis. LE. Neq; arbitror in tota Arcadia esse ullum asinum usque adeò asinũ, quin hic dignior sit qui fæno pascatur, q; ille. HI. Prorsus inuersus est Apuleius: ille sub asinina spece tegebat hominem, hic sub hominis specie tegit asinũ. LE. At tales asinos hodie mulso & placentis saginamus, ut mirum nõ sit si mordeat quemlibet, & calcibus feriat. HI. Is, inquit, doctor asinus audet corrigere Magnificat, cum id canticũ sit à spiritu sancto proditum per os sacratissimæ Virginis. LE. Agnosco ^b παροιμίαν ἀδιελφικὴν. HI. Atq; id uerbis exaggerabat, quasi summa esset admissa blasphemia. LE. Nibi nũc cor metu palpitat. Quid erat criminis? HI. Aiebat Erasmi pro eo quod ecclesia canit, Quia respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ, uertisse, quia respexit uilitatem ancillæ suæ: eaq; uox odiosius sonat germanicè, q; latinè. LE. Quis autem nõ fateatur esse blasphemiam execrabilem, si quis sacratissimam Christi matrem etiam angelica dignitate

celsiorem, appellet uilem ancillam? **H I.** Agè,
 quid si quis appellet apostolos seruos inuitiles?
L E. Pararem blasphemo fasciculos. **H I.** Quid
 si quis eximiū illum Paulum appellet indignum
 apostoli nomine? **L E.** Clamarem, ad ignem. **H I.**
 Atqui sic apostolos suos loqui docuit ille doctor
 unus irrefutabilis Christus: Cūm omnia fecerit
 quæ præcepta sunt uobis, dicite, serui inuti-
 les sumus. Et huius præcepti nō immemor Pau-
 lus, de se prædicat: Minimus sum omnium apo-
 stolorū, atque adeo indignus apostoli titulo. **L E.**
 Verū ubi de se talia prædicāt homines pij, mo-
 destia uirtus est, qua nulla Deo gratior: si quis
 alius idem prædicet de illis, præsertim in diuo-
 rum consortium relatis, grauis sit blasphemia.
H I. Pulchrè nodū secuisti. Proinde si Erasmus
 adorandam illam Virginē dixisset uilem ancil-
 lam domini, nemo nō fateretur, esse dictum im-
 piè. Cæterū quoniam ipsa ad istum modum de
 se loquitur, & in illius cedit gloriam, & nobis
 salutare modestiæ exemplū exhibetur, ut quo-
 niam quicquid sumus, munificentia Dei sumus,
 quò quisque maior est, hoc se gerat submissius.
L E. Hactenus quidem inter nos conuenit. Verū
 isti cūm corrigere dicunt, sentiunt corrumpere,
 siue falsare. Illud itaque uidendum, an uilitatis
 uerbum græcæ uoci, quam Lucas posuit, re-
 spondeat. **H I.** Istam ipsam ob causam à concio-
 nē mox ad codicem cucurrimus. **L E V.** Expecto
 uenatum.

uenatū. HI. Verba quæ Lucas afflatu spiritus sanctissimi digitis suis exarauit, sic habent, ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τῷ ταπένωσιν ᾧ δούλης αὐτοῦ. Ea sic reddit noster Erasmus: Quia respexit ad humilitatē ancillæ suæ. Tantū addidit præpositionem, quam Lucas non omisit, nec eam respuit Romani sermonis elegantia, nec ad sensum est ociosa. Sic enim loquitur Terentius in Phormione: Respice ad me. In annotationibus tamen admonet, Lucā potius dixisse, aspice ad me, quæ respice ad me. L E. Interest igitur aliquid inter respicere & aspicere? HI. Non ita multum, sed tamen nōnihil. Respicit, qui flexo collo aspicit quæ à tergo sunt. Aspicit, qui simpliciter intuetur: uelut apud Terentium Phædria aspicit Thaidem domo prodeuntē: Totus, inquit, Parmeno tremo horreoq; postq; assexi banc. At huius frater Chærea sic loquitur: Cūm huic respicio ad uirginem. Nam ad senem sese flexerat, eo absoluto reflexit corpus ad uirginem. Interdum tamen usurpant respicere, pro eo quod est rationem seu curam habere, siue rei cuiuspiam imminentis, siue præsentis. Ita Satyricus: Respicere extremæ iussit spacia ultima uitæ. Mors enim uelut à tergo imminens sequitur, ad quam reflectimus oculos, quoties eam animo reputamus. Et Terentius: Respice senectutem tuam. Proinde qui alibi intentus nō habet curam liberorum, dicitur illos nō respicere.

Rursus qui discussis alijs curis, cogitationē huc uertit, eleganter respicere dicitur. At Deus unico intuitu cōtuetur uniuersa, præsentia, præterita & futura, & tamen in scriptura nobiscū humano more loquitur. Auersari dicitur eos, quos reprobat: respicere, quos aliquandiu uelut neglectos dignatur suo fauore. Verūm hoc magis expressisset Lucas, si dixisset, ἀπίβλεψεν, nunc legimus ἐπίβλεψεν. Sed utrum legas, minimum refert ad sensum. L E. At uidetur ociosa præpositio repetita. H I. Certè sic & Latini loquuntur, accessit ad me, appulit animū ad scribendum. Hic mihi præpositio nō uidetur ociosa. Nam respicere potest, qui in tergum flectit oculos casu quopiam, in nullam rem certam intendens intuitum: at cūm audis, respexit ad me, exprimitur peculiaris fauor uolentis huic aut illi succurrere. Item aspiciamus interdum casu obuia, quorū nobis nulla cura est, imò quæ uidere nolimus. At quisquis ad aliquē aspicit, peculiariter attentus est ad id quod intuetur. Ad hæc, multa simul aspiciamus, sed nō ad multa. Spiritus itaq; sanctus uolens nobis exprimere singularē erga sanctissimā uirgunculam fauorem, sic per illius os loquutus est: Quia respexit ad humilitatē ancillæ suæ. Auertit oculos ab elatis, suoq; iudicio magnis, & obtutum suū flexit ad eam quæ in oculis suis erat infima. Nec enim dubiū est, quin multi fuerint docti, potentes, diuites, nobiles,

nobiles, qui sperabant Messiam ex ipsorū stirpe proditurū: sed illos aspernatus Deus, clementissimi fauoris oculos flexit ad uirginem, fama obscuram, opibus tenuem, fabro nuptam, ne solum quidem ulla diuitem. L E. Nondum audio quicquid de uilitate. H I. Ea uox sycophantæ fuit, nõ Erasmi. L E. At in annotatione forsitan meminit uilitatis. H I. Nequaquã. In uocem *ταπεινωσις* tantum hoc modestissime notat. Ut intelligas, inquit, paruitatẽ, nõ animi uirtutẽ: sitquã sensus, Etsi sim infima ancilla, tamen nõ est auersa tus me Dominus. L E. Hæc si uera sunt ac pietatis plena, quid est quod obrudat onagri? H I. Latinae uocis ignorantia parit hos tumultus. Humilitas apud ueteres emendatius loquentes nõ declarat uirtutẽ animi, quæ pugnat cum arrogantia, diciturquã modestia, sed conditionis abiectionẽ sortem: quo sensu ignobiles, tenues, idiotas & contemptos humiles dicimus, quasi humi repentes. Quemadmodum igitur magnatibus loquentes dicimus, Rogo ut tua celsitudo nobis hac in re faueat: ita qui de se loquentes sua uolunt eleuare, dicere solent, Quæso ut humilitatem nostram tua humanitate subleues. Nam pronomini primogeniorum emphasis interdum habet nescio quid arrogans, quod genus est illud, Ego dico, ego perficiam. Bisariam itaq; puella modestissima simul & suã sortem extenuauit, & numinis in se munificentia extulit, nõ contenta

seipſam ancillam dicere, ſed addidit, humilē an-
 cillam, & infimæ ſortis. Quemadmodū iuxta
 prouerbiū, ſeruus præ ſeruo eſt, ita & inter
 ancillas alia eſt alia præſtātor, nimirū pro di-
 gnitate functionis. Honeſtior enim cōptrix, q̄;
 lotrix. L E. At miror Merdardum nō agnouiffe
 ſermonis formā, cū ipſe frequenter audierim
 Franciſcanos ita loquentes, Mea paruitas agit
 tibi gratias pro lauta reſeſtione. H I. Quidam
 nō multū aberrarent, ſi dicerent mea prauitas.
 Cæterū quoniam græca uox ταπεινοφροſιών
 quiddam amplius exprimere uidetur, q̄; latina,
 modeſtia, Chriſtiani maluerūt humilitatē dice-
 re, quā modeſtiā: hoc eſt, maluerūt ſignifican-
 tius loqui, q̄; elegantius. Modeſtus enim is dici-
 tur, qui modicè de ſe ſentit, nihil ſibi præter me-
 ritū arrogans. At ταπεινοφροſιών laus nō com-
 petit niſi in eum, qui minus ſibi arrogat q̄; ha-
 bet. L E. At periculum eſt ne dum modeſtiā am-
 plectimur, incidamus in uanitatē. H I. Qui ſic
 L E. Nam ſi uerum dixit Paulus, nō ſum dignus
 uocari Apoſtolus: & ſi uerè ſe dixit Maria an-
 cillam humilē, hoc eſt, infimæ ſortis, periclitan-
 tur de mendacio qui utrūq; tam magnificis ef-
 ferunt laudibus. H I. Nihil hīc, ô bone, periculi:
 cū nos laudibus uehimus pios aut piās, prædi-
 camus in illis Dei beneficentiā, cū ipſi ſemet
 abiiciūt, reſpiciūt uires ac merita ſua, ſi deſit fa-
 uor numinis. Nec ſtatim mendacium eſt, ſi quis
 ſibi

sibi nõ uendicat quæ habet: si loquitur ex animo, fortassis error dici potest, mendaciũ dici nõ potest. At hunc errorem in nobis amat Deus. LE. At Paulus qui se negat esse dignũ Apostoli titulo, alibi magnificè de se prædicat, cõmemorans sua facinora: Plus, inquit, omnibus laboraui, & qui uidebantur esse aliquid, nihil mihi cõtulerũt: cum sanctissima Virgo tale nihil dixisse legatur. HI. Sed ista facinora Paulus appellat suas infirmitates, quibus illustrata est Dei potentia: eamq; cõmorationẽ uocat insipientiam, ad quam sit adactus pseudapostolorũ improbitate, ob quos fuit illi necesse sibi uendicare autoritatẽ apostolicam, nõ quod ipse delectaretur humana gloria, sed quod expeditet Euangelio, cuius dispensatio fuerat illi credita. In Virgine matre nõ fuit eadem ratio: nõ enim illi commissum erat munus prædicandi Euangelij. Tum & sexum, & uirginẽ deniq; Iesu matrẽ decebat summus pudor, summaq; modestia. Nũc uenio ad huius erroris fontem. Qui latinè nesciunt, putant humilitatẽ nihil aliud declarare; quàm insignem modestiam, cum interdum referatur ad locum, aut conditionem, non ad animi uirtutem: interdum sic referatur ad animum, ut uitium sonet. LE V. Etiã ne in sacris literis? HI. Maximè. En tibi locum apud Paulum ad Coloss. cap. 2. Nemo uos seducat uolens in humilitate & religione angelorũ. Nec hũc est in

ταπεινώσει, quæ uox est in cãtico Virginis, sed
 ἰν ταπεινοφροσύνη. Locus habet nõnihil obscu-
 ritatis fateor, sed mihi uidetur germanus sen-
 sus, quem accuratius docti adferũt: Ne sitis tam
 humili, tamq; abiecto animo, ut cum semel dedi-
 caueritis uos ipsos Christo salutis unico auto-
 ri, patiamini uobis persuaderi, ab angelis spe-
 randam esse salutẽ, quos quidam sibi fingũt ap-
 paruiffe. Sitis excelsõ animo, ut etiã si uerẽ an-
 gelus quispiam è cœlo ueniens prædicet uobis
 aliud Euangeliũ, q; quod Christus tradidit, sit
 uobis execrabilis, uelut angelus impius et Chri-
 sti aduersarius. Multo minus conuenit uos esse
 tam demissis animis, ut istorum fictis apparitio-
 nibus patiamini uos abduci à Christo. Ab uno
 Christo sperare salutem, religio est: ab angelis
 aut diuis idem expectare, superstitionis est. Paulus
 igitur uult, humilis abiectiq; animi esse, ab illo
 sublimi Christo ad cõmentitias angelorũ appa-
 ritiones desciscere: demissi ingenij est, quorũli-
 bet suasu circumagi. Vides hĩc ταπεινοφροσύ-
 νη in uitiũ usurpatã esse. LE. Quid ni uideamũ
 Η Ι. Rursus in eodem cap. Secundũ præcepta
 & doctrinas hominũ quæ sunt, rationem qua-
 dem habentia sapiẽtiæ in superstitione & hu-
 militate. Hĩc iterum ταπεινοφροσύνη uitiũ so-
 nat. LE. Palãm est. Η Ι. Atqui 1. Petri 5. usurpa-
 tur pro uirtute quæ cõtraria est superbia, τὴν
 ταπεινοφροσύνην ἰγκομβώσαδι, pro quo nos
 legimus,

legimus, humilitatē insinuate. Rursum ad Philip. 2. τῆ ταπεινοφροσύνη ἀλλήλων ὑγρόμενοι ὑπερίχοντας ἑαυτῶν. id est, per animi modestiā unusquisq; alium se præstantiorem existimet. L E. Docuisti ταπεινοφροσύνη usurpari in utranq; partem, cum apud Latinos modestia nō usurpetur nisi in laudem. Verū potes ne docere ταπεινωσιμ accipi pro modestia? H I. Nihil absurdi, si quis ad istum modum usurpet. Nam et animo tribuere submissionē aut demissionē pro modestia, nihil uetat. Cæterū an in diuinis literis ita positū reperiatur, nescio. L E. Vide num apud diuū Iacobum ita sit usurpatū: Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua, diues autem in humilitate sua. H I. Idēo quidem loco est, ἰν ταπεινώσει, non ταπεινοφροσύνη. Quod si cōtendas hīc humilitatē accipi pro modestia, consequens est, ut exaltationē accipiamus pro superbia, ac protinus gemina existet absurditas. Nā ut modestus nō est, qui de sua modestia gloriatur ac iactitat sese: ita bis arrogās est, qui de sua superbia gloriatur. L E. Quid igitur sibi uult Apostolus? H I. Cōmendat æqualitatē inter Christianos. Pauper dicitur humilis ob fortunam abiectiorem: diues dicitur sublimis, utiq; iuxta mundū, ob fortunæ splendorē. Hic diues se demittit ad sortem pauperū, & pauper erigitur ad æqualitatē diuitū. Vterq; habet quod gloriatur: alter gaudet suis opibus sublcu. ri

pauperum inopiam: alter glorificat Christum, qui eam mentem inspirarit diuitibus. L E. Sed interim diues ille modestiæ laudem habet. Η Ι. Fortasse, sed nō ideo protinus ταπένωσις significat modestiā. Sunt enim qui uenantes laudem ab hominib. multa pauperibus erogant. Quin potius uterq; modestus est, si modò adsit synce-
ra pietas, diues dum nō grauatur ob Christum æquari pauperi, pauper dum ob honorem sibi habitū nō insolēscit, sed Christo gratias agens in illo gloriatur. Illud extra controuersiam est; ταπένωσις in diuinis libris frequentissimè usurpari pro demissione siue deiectione, quæ fit per afflictionem, aut conditionis infirmitatem. Ita Paulus Philip. 3. Reformabit corpus humilitatis nostræ, ταπεινώσεως. Item psal. 9. Vide humilitatē de inimicis meis, ταπένωσις. Rursum 118. Hæc me consolata est in humilitate mea, ἐν ταπεινώσει, nimirū in afflictione. Huius generis loca sunt cōplura, quæ longū sit hīc referre. Quemadmodū igitur μεταφορικῶς ταπεινὸς dici possit ὁ ταπεινόφρων, qui modesto sit animo minimeq; elato: ita nihil prodigij fuerit, si quis ταπένωσις dicat ταπεινοφροσύνην. nos de scripturæ usu loquimur. Cæterū qui cōtendunt in cantico Mariæ ταπένωσις sonare modestiā animi, quin eadem opera sic interpretantur quod legimus Geneseos 29. Vidit dominus humilitatē meā, ταπένωσις. Lia nō iactat
suam

suam modestiam, sed quòd ob deformitatē mi-
 nus esset cordi marito, humilitatem appellat.
 Eundem ad modum Deuteronomij 26. Et re-
 spexit humilitatē & laborē atq; angustia. An
 nō hīc ταπείνωσις appellat afflictionē? LE. Vn-
 de igitur istis in mentē incidit, ut humilitatē in
 cantico interpretentur animi modestiam? H I.
 Nihil aliud uideo causæ, nisi quòd multi Theo-
 logi neglexerint & linguarū peritiam, & La-
 tini sermonis studium unā cum priscis ecclesiæ
 doctoribus, qui sine hisce præsijs ad plenū in-
 telligi nō queant: præterea quòd difficilimū sit
 reuellerē, si quid penitus insederit animo. Por-
 rō uideas quosdā tantū scholasticis placitis tri-
 buere, ut malint ad ea detorquere scripturam,
 quàm ad scripturæ regulam opiniones huma-
 nas corrigere. LE. At isthuc absurdus est, quàm
 quod narrant de regula Lesbia. H I. Beda mo-
 nachus non admodum grauis autor, quoties ab
 alienis recedit uestigijs, ex occasione dictæ hu-
 militatis meminit de superbia. At Theophyla-
 ctus scriptor græcus, qui sua ferè ex probatis-
 simis Græciæ scriptoribus hausit, negat hīc
 ταπείνωσις accipi posse pro uirtute. LE. Ad
 istud probandum quid opus est autoritate, cum
 ipse sensus communis respuat eam interpreta-
 tionem? H I. Rectè dixisti. Nam cum modestia
 sit quodammodo colophon, ac tutatrix omnium
 uirtutū, immodestia est, si quis eam de se præ-

dicet. Fatemur quidem in sanctissima Virgine uirtutē hanc fuisse summā & incōparabilem, Christum semper excipio, sed hoc ipso ob modestiam laudabilior est, quòd eam ipsa non laudat, sed agnoscens suæ cōditionis humilitatem, mysterij magnitudinem adscribit misericordiæ diuinæ. Maria, inquiūt, per modestiam meruit fieri mater Dei. Donemus hoc aliqua ex parte uerum esse, uerūm quæ tandem modestiæ species est, puellā hoc de se prædicare? L E. Quin & ipse cantici tenor declarat illam de sua indignitate loqui, eoq; sic orditur: Magnificat anima mea dominū At qui dicit, merui fieri mater Dei per modestiam, se magnificat, nō dominum. Mox subiicitur: Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Ecce, significat rem subitam & inexpectatam. Non expectat autem summū honorem, qui se nullo honore dignum iudicat. Nec felicitas dicitur, si contingat quod meritis debebatur. Flaccus enim negat se hoc nomine felicem appellandū, quòd à Mecæ nate in amicorū numerum adoptatus esset. H I. Quamobrem? L E. Quia iudicio fuit ascitus, nō gratuito fauore. Mecænas hoc illi tribuit, quod eius uirtutibus deberi iudicarat. Eòdem pertinet quod sequitur: Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Non dixit, fecit mihi magna, quia me dignam iudicauit, sed quia potens est, & facit quæcunq; uult, & ex indignis

indignis facit suo fauore dignos, & ideo sanctum nomē eius: sanctū dixit gloriosum. Quantum autem nostris meritis arrogamus, tantū de trahimus diuini nominis gloriæ. Nam iuxta Paulum, illius potentia per nostram imbecillitatem perficitur. Mox in co uersu, Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles, nō est ταπεινός, sed ταπεινός, hoc est, contemptos iuxta mundū, ut opponatur potentibus. Hunc uersiculū iuxta propheticæ eloquutionis morē declarat sequens: Esurientes impleuit bonis, et diuites dimisit inanes. Quos modò dixerat humiles, hīc appellat esurientes, hoc est, tenues: quos modò potētes, hīc diuites uocat. Proximo uersu fit mentio misericordiæ, sese per omnes orbis nationes profundentis. In extremo uersu prædicat fidem Dei in promissis, Sicut loquutus est &c. Toto cantico prædicatur gloria, hoc est, potentia, bonitas, & ueritas Dei: nulla est meritorū mentio. L E. Sed ut potentiā ac diuitias comitatur superbia, ita paupertas docet modestiam. H I. Nō equidem inficior isthuc interdum accidere, sed uideas plerunq; pauperes arrogantissimos: si negas, obijciam Merdardos multos. Verū demus esse, quod nō est perpetuū, non iam agitur qualis fuerit sacratissima Iesu mater, sed qualia de se prædicarit in hoc cantico. L E. Demiror istorū peruicaciam, qui toties moniti, frequenter etiam irrisi, non resipiscant.

HI. Quoties moniti sunt, declamationem esse
 ficti thematis tractationem, ad exercendum di-
 ctionis facultatē adhiberi solitā: & tamen istis
 declamatio nihil aliud est, q̄: sacra concio. Quo-
 ties in clamatum est illis, cœlibem esse, quisquis
 uxorem nō habeat, etiam si sexcentas alat con-
 cubinas: & tamen cœlibatus istis nihil aliud est
 quàm cōtinentia & castitas. Idem usu uenit de
 humilitate, alijsq̄: similibus q̄: plurimis. L E. Vn-
 de stupor tam pertinax? H I L. De Merdardis
 respondeo. Non dederūt à puero operam lite-
 ris, nec est illis præceptorum aut librorum co-
 pia, & si quid istiusmodi facultatis obtigit, ma-
 hnt abdomini impendere. Sacrosanctam illam
 uestem existimant abundè sufficere & ad pie-
 tatis, & ad eruditionis opinionē. Postremò pu-
 tant nōnullam esse religionis partē, si cum suo
 Francisco ne latinè quidē loqui sciant. L E. Pro-
 fectò plurimos noui qui ista ex parte bellè refe-
 rant instituti sui principem, qui caperonē dixit
 pro galero, opinor & uestimentibus pro uesti-
 bus. At Franciscus constanter recusauit presby-
 teri honorem, quod idem opinor fecit Benedi-
 ctus et Dominicus. Nunc isti cum suis uestimen-
 tibus nō abhorrent à galero Cardinalitio. H I.
 Quid ais? Imò ne à corona quidem triplici. Et
 humiles illi pauperis Francisci filij porrigūt cal-
 ceos suos summis orbis monarchis osculandos.
 L E V. Iam si fuisset facta uilitatis mentio, quid
 erat

erat piaculi? H I. Nihil, si uilem intelligas, qui paruo æstimatur apud homines, aut qui sibi uidetur contemptibilis. Sed quid opus excusare quod dictum non est? L E. Non puduit Merdardum ad istum mentiri modum? idq; in phantam celebri, in frequentissima monarcharũ synodo, coram tot cruditis uiris, quorum plerique Erasmicas lucubrationes euolucrunt? H I. Puduit ais? Imò sibi uisus est scurra rem palmariã ac triumpho dignam facere. Hoc est quartum Merdardorũ uotum, longè tribus illis religiosius, nihil omnino pudere. L E. Istius profectò pleriq; sunt obseruantissimi. H I. Nec erat simplex mendacium. Primũ Mariæ canticũ, ut est à Luca scriptũ, manet intactum. Quĩ uerò corrigere dicitur, qui nihil mutat? Deinde uox humilitatis immutata nõ est, nec ulla usquam uilitatis mentio. Postremò non corrigit canticum, qui bona fide reddit quod scripsit Lucas, sed explicat. L E. Video triplex mendaciũ effrõti scurra dignũ. H I. Mane: nondum audisti quod est omniũ impudentissimũ. L E. Etiã ne amplius? H I. Vociferabatur doctorem illum asinũ fuisse principem, autorem & antesignanum uniuersi tumultus, quo nunc concutitur orbis Christianus. L E V. Quid ais? H I L. Huc imputandum quòd tot sceltis discinditur ecclesia, quòd sacerdotes spoliantur decimis, quòd contemnuntur episcopi, quòd sacrosanctæ pontificis maiestati

passim oppeditur, quòd agricolæ uetus gigantum exemplū instaurarūt. L E. Ista publicitus? H I L. Magnis clamoribus. L E. Atqui longè secus existimant, qui Erasmi libros attentius introspiciūt. Horum plurimi fatentur se ex illius lucubrationibus hausisse ueræ pietatis semina. Totum hoc incendiū per monachos ortum, per eosdem hucusq; incanduit, quod nō aliter nunc quoq; conatur extinguerè, quàm si oleum, quod aiunt, addant camino. H I. Vides *ὡς κἀκιστοῦ θηρίου ὄσιν ἢ γὰρ ἴσῃ*. L E. Rem acu tetigisti. Illi nimirum expedit in populo Christiano superstitionis esse quamplurimū, pietatis q̄-minimū. Sed quid concio, ferebat'ne Cumanū asinum, tam insolenter rudentem è suggesto? H I. Quidam mirabatur quid accidisset homini. Qui sto machi erant impatientioris, surgebant, atque è templo abibant, submurmurantes, uenimus huc audituri laudes diuæ Virginis, & hic temulentus nobis euomit meras sycophantias. In his erant etiam nō paucae mulieres. L E. Atqui solet hoc genus mirè deditum esse isti sodalitia. H I. Vera prædicas, sed cæperunt & sceminæ sapere. Eruditi quotquot aderant, plerique ringi, nonnulli etiam subsibilare. L E. Non curat asinus sibila, oportuit talem rabulam putribus ouis aut ruderibus è suggesto deturbare. H I L. Nō deerant qui hoc illo dignum existimarent, sed cobibebat illos loci reuerentia. L E. Sed loci religio

religio non debet his opitulari, qui locum scelere prophanarunt: ueluti qui in templi septis occidunt hominem, non æquum est ut illic habeant asylum: itidem qui in sacris concionibus & loci religione, & populi patientia stolidè abutitur, huic non oportet esse præsidio, quod ipse sua temeritate prophanauit. Laudatus est à priscis ille, qui eum non habuit pro consule, cui ipse nõ esset senator: nec par est, ut populus eum habeat pro ecclesiasta, cui ipse non est concio. H I L. Metuunt fulmen episcoporum, ^d Si quis instigante diabolo, &c. nosti legem. L E. Sed prius in tales rabulas Episcopi debebant uibrare fulmen. H I. Metuunt & illi. L E. Quos? H I. Illos ipsos rabulas. L E. Quamobrem? H I. Ob hoc ipsum, quòd rabulæ sunt. L E. Apostoli non metuebant regum & præsidum minas, & isti metuunt unum mendicũ? H I. Sed ob isthuc ipsum magis formidandi, quòd mendici sunt: quod eripiatur non habent, quo lædant habent. Abi tu sodes ad uestparum aut crabronum nidum aliquem, & unam quamlibet ex illis digito continge, ea res si tibi bene successerit, redito ad me, & episcopos ignauos appellato, qui refugiant unum mendicũ irritare. Romanũ pontificem nõnne potentissimi Christianæ ditionis monarchæ reuerentur, fortassis & metuunt? L E. Nec mirum, est enim Christi vicarius. H I. At Alexander sextus, uir nec stul-

tus nec indoctus, fertur ita loqui solitus, se mille
 è summis monarchis aliquot offendere, q̄; unum
 quēlibet fraterculū ex ordine mendicantiū. L E.
 Omitte pōtificates. Cū istius sceleris rumor ad
 aures principum, qui tum Augustæ erant, dimi-
 nasset, nō est sumptū de homine suppliciiū. H I.
 Indignè tulerūt omnes, sed præcipuè rex Ferdi-
 nandus, et huius soror Maria, fæminarū huius
 seculi decus, Bernardus Cardinalis Tridētinus,
 Balthasar episcopus Cōstantiensis: obiurgatus
 est grauitè ecclesiastes, sed à nullo acrius q̄; à
 Ioanne Fabro episcopo Viennensi. L E. Quid ob-
 iurgatio? asinus nō sentit nisi fustem. H I. Præ-
 sertim si in uentrē ingeras. Sed quid illi stolido
 fecissent principes, longè grauiorib. curis occu-
 patis. L E. Certè submouissent à cōcionandi mu-
 nere, et suam illi benignitatē subtraxissent. H I.
 At artifex ille pus suū in ipsam cōcilij dissolutio-
 nem distulerat, cū iam alioqui foret abcondū.
 L E. Isto quidem pacto dicuntur abire cacodæ-
 mones ingenti fætoe relicto. H I. Itaq; dimis-
 sus est à rege Ferdinādo, sed bene pastus. Nam
 obiurgatio ne tantillū quidē detraxit hominis
 obesitati. L E. Franciscus dicitur cōcionatus so-
 roribus auibus, iste dignus uidetur qui cōcione-
 tur fratribus asinis ac suibus. Sed quō se contu-
 lit? H I. Quō, nisi ad suos gregales? à quibus ex-
 ceptus est ouatione ob rem strenuè feliciterq;
 gestam, & inter pocula pro, lo triumphè, can-
 tatum

tatum est, Te Deum laudamus. L E. Dignissimus est iste Merdardus, qui funem in collo gestet potius, quàm in lumbis. Sed quid imprecemur isti stolido gregi, qui tales fouet pecudes? H I. Vix inuenias quod illis impreccris malum grauius, quàm ipsi accersunt sibi. Siquidem his rationibus maxime traducunt sese, et in bonorum omnium conijciunt odium, efficacius quam quisquam possit hostis. Sed non est Christianæ mentis cuiquam precari malè: illud potius optandum, ut clementissimus rerum formator et reformator, qui ex Nabugodonosor homine fecit bouem, et rursus ex boue fecit hominem, qui quædam asinæ Balami dedit hominis linguam, omnes Medardi similes uertat in melius, detque illis et mentem et linguam uiris Euangelicis dignam.

Scholia.

a ¶ Liturgia, ministeriū, siue munus publicū.
 b ¶ παροιμίαν ἀδελφικὴν, id est, prouerbiū fratrale. Allsum opinor ad oraculum Delphicum. c ¶ ὡς κάκιστος etc. Id est, quàm pessima bestia est uenter. d ¶ Si quis suadente.) Canon est in Decretis, quo excōmunicatur qui in monachos et sacerdotes manus iniecerint.

PHILODOXVS.

^aPHILODOXVS. SYMBVLVS.

PH. Felix auspiciū interpretor occursum tuum Symbule. SY. Utinam sit aliquid Philodoxe, in quo tibi queā esse felix. PH. Quid auspicius,

quàm si quis Deus occurrat hominì? S Y. Equi-
dem nihil isthoc existimarem auspiciatius, etiàsẽ
sexcentæ uolitent noctuæ. Sed quem mihi nar-
ras Deum? P H. Te inquam Symbule. S Y. Mẽ
ne? P H. Te planè. S Y. Ego deos cacantes nun-
quam feci pili. P H. I. Si non fallit prouerbium,
Deum esse quisquis iuuat mortalem, tu mihi
deus esse potes. S Y. De fide prouerbij uide-
rint alij, ego certè perquàm lubens amico pro-
fuero, si queam. P H. Nõ est quod metuas Sym-
bule, haud peto mutuum, sacra res est cõsiliũ,
eo tantũ me iuua. S Y. Atqui isthuc ipsum est
petere mutuum, quandoquidem hoc officij ge-
nus inter amicos ultro citroq; cõmeare debet,
quemadmodum & cætera omnia. Sed quid est
rei in quo meum desideras consiliũ? P H. Pi-
get obscuritatis, cuperem esse celebris, cõmon-
stra uiam. S Y. En tibi compendiariam: Imitare
Erostratum, qui incendit templum Dianæ: aut
huic similimũ Zoilum, qui lacerauit Homerum:
aut aliud aliquod facinus memorabile designa,
& ^b αὐτίκα μὲν εἶς cum Cercopibus ac Nero-
nibus. P H. Famam ex scelere parent alij, ego
nomen ambio rumoris honesti. S Y. Talem igi-
tur te præsta, qualis optas prædicari. P H. At
multis egregia uirtute præditis nõ contigit no-
minis celebritas. S Y. Istud an uerum sit nescio,
attamẽ si id eueniat quod ais, ipsa uirtus abun-
dè magnum sui præmium est. P H. Vera præ-
dicas.

dicas, planeq; philosophicè. Veruntamen, ut
 sunt res humanæ, mihi uidetur gloria præci-
 puum quoddâ ornamentû esse uirtutis, quæ nõ
 aliter gaudet agnosci, q; sol amat lucere, uel ob
 hoc ipsum, ut & prosit q; plurimis, & q; pluri-
 mos ad sui pelliceat æmulationē. Postremò nõ
 uideo quam possessionem speciosiore[m] paren-
 tes liberis suis relinquere possint, quàm honesti
 nominis immortalē memoriã. SY. Ut uideo,
 gloriam expetis uirtute partam. PH. Scilicet.
 SY. Proinde tibi propone literis omnium cele-
 bratos, Aristidem, Phocionem, Socratem, Epami-
 nundam, Scipionem Africānum, Catones,
 seniore[m] & Vticensem, M. Brutum, & horû
 similes, qui belli domiq; de repub. q; optimè me-
 reri studuerunt. Hic est enim feracissimus glo-
 riæ campus. PH. Verùm inter istos celebres,
 Aristides ostracismo iussus est solum uertere,
 Phocion & Socrates biberunt cicutam, Epami-
 nundas capitis est postulatus, quemadmodum
 & Scipio: Cato senior quadragies reus causam
 dixit, Vticensis sibi mortem consciuit, itidem
 Brutus. Ego gloriã optarem nulla inuidia con-
 taminatam. SYM. At isthuc ne Herculi qui-
 dem filio concessit Iupiter. Nam post tot mon-
 stra uirtute domita, cum Excetra fuit extremû
 certamen, idq; multò omnium pertinacissimû.
 PH. Ego Herculi suos gloriosos labores nunq;
 inuidebo. Eos demû felices duco, quibus obtigit

honestū nomen nulla inuidia contaminatū. S Y.
 Vis, ut uideo, suauiter uiuere, eò metuis inuidiā,
 nec id iniuria, ^c κακιστον γάρ ὄστι θυρίον. P H.
 Sic est. S Y. Ergo ^d λάβε βιώσας. P H. At isthuc
 est mortuum esse, nō uiuere. S Y. Intelligo quid
 affectes. In sole clarissimo uersari gaudes absq;
 umbra. P H. Isthuc quidem fieri nō potest. S Y.
 At nihilo magis fieri potest ut gloriam conse-
 quaris nulla contaminatā inuidia. Rectè facta
 ultro sequitur gloria, gloriā comitatur inuidia.
 P H. Atqui posse gloriam absq; inuidia contin-
 gere, docet nos senex ille comicus, Ita ut facilli-
 mē sine inuidia laudem inuenias. Et amicos pa-
 res. S Y. Si ista laude cōtentus es, quā tulit Pam-
 philus adolescens obsequijs Et morum cōmodi-
 tate, poteris eodem è loco petere rationes asse-
 quendi quod expetis, unde decerpisti senten-
 tiam. In omni re memento, ne quid nimis, sed ta-
 men mediocriter omnia: esto facilis in perferen-
 dis aliorū moribus, ad leuiora uitia cōmucns: ne
 sis præfractus, tuæq; sentētiae nimiū tenax, sed
 aliorū studijs temet accōmoda: nulli lædas os,
 sed cōmem te præbeas omnib. P H. Adolescē-
 tiæ fauent plerique, nec magni negocij sit tum
 istam parare laudem: ego magnificū quoddam
 nominis decus optarim, quod per uniuersum or-
 bem resonet, quodq; cum ætate semper fiat illu-
 strius, atq; à funere tandē clarius eluccescat. S Y.
 Equidē laudo generosam istā indolē tuā Philo-
 doxe.

doxe. Cæterū si cupis gloriā uirtute partā, præcipua uirtus est negligere gloriā: et summa laus est, nō ambire laudē, quæ magis sequitur fugientem. Videndū est igitur, ne quod impensius istā ambis, hoc frustrare magis. PH. Nō sum Stoicus Ἐὐπαθὴς, tangor humanis affectib. SY. Si te profiteris hominē, nec ea recusas quæ sunt humanæ sortis, cur ea uenaris quæ nec Deo contingunt? Nosti enim Theocriticū illud nō minus uerè q̄; scitè dictū, Iouē nec pluuiū, nec serenū placere omnib. PH. Nō est fortassis ignis absq; fumo, sunt tamē ἄκαρπα. Si nō potest obtineri, quin aliqua luoris nubecula obscuretur hominis gloria, arbitror tamen esse rationes, quibus fiat ut q̄; minimū inuidiæ sit admixtū. SY. Eas igitur tibi uis cōmonstrari. PH. Percupio. SY. Modicè uirtutē exerce, et minus grauaberis inuidia. PH. At gloria nisi sit insignis, nō est gloria. SY. Ecce tibi certissimā uia. Designa præclarū aliquod facinus, et morere, & citra inuidiā celebraberis cū Codris, Menæceis, Iphigenijs, Curtijs ac Decijs. Pascitur in uiuis liuor, post fata quiescit. PH. Equidē, ut ingenuè quod res est fatear, cupio liberis ac nepotibus meis honesti nominis hæreditatē relinquere: uerū huius rei fructum uiuus apud uiuos aliquādiu decerpere cupiam. SY. Agē, nō te suspendā amplius. Certissima ad illustre nomē est uia bene mereri, cū priuatim de singulis, tū publicitus de uniuersis.

Id partim fit officijs, partim benignitate. Benignitas sic temperāda est, ne cogaris ab alijs rapere, quod alijs suppedites. Nam ex huiusmodi largitionib. plus odij nascitur apud probos, quàm fauoris apud improbos. Porro ab improbis laudari, infamia uerius est quàm gloria. Ad hæc, benignitatis fons largiendo exhauritur: porro beneficentia, quæ constat officijs, fundū non habet, imò quò largius hinc hauritur, hoc scatet uberius. At hîc multæ res sunt quæ & inuidiam mitigant, & famæ celebritatem illustrant, quas nemo sibi præstare ualet, sed contingunt gratuito fauore numinis.

Gratior est pulchro ueniens è corpore uirtus. At formā corporis sibi nemo largitur. Adfert secum dignitatis plurimū generis claritudo. At hæc quoq; fortunæ munus est. Idem sentiendū de diuitijs, quæ rectè factis partæ ab auis atq; atauis ad nos deueniunt. Ne hoc quidem quisquam sibi præstat. Huius generis sunt & ingenij dexteritas, ac dicendi gratia, lepos & comitas non ascita, sed ingenita. Postremò decorum quoddā arcanū atq; etiā felicitas, cuius effectū in multis uidemus quotidie, causam reddere nemo potest. An nō frequenter cōspicimus eadem geri dicunt à diuersis, & magnā inire gratiam qui peius gessit, dixit ue, cū is qui melius rem egerit, pro gratia referat odiū? Hoc prisca quidam ad genios referebāt. Dicebant enim in ea
 re quenq;

re quenq; fortunatū esse, ad quam natus esset :
 contrā parum succedere, quod quis inuita Mi-
 nerua iratoq; genio tentaret. PH. Hic igitur
 nullus est cōsilio locus? SY. Vix ullus. Attamen
 qui sagaces sunt, deprehendūt in pueris aut a-
 dolescentibus notas quasdam, quibus coniectu-
 ram facere liceat, ad quæ studia, quòdue uitæ
 genus, quæsue actiones sint idonei. Idem indi-
 cat in nobis arcanus quidam animi sensus, quo
 à quibusdā abhorremus nulla euidente causa,
 ad quædā item miro impetu rapimur. Hinc est
 quòd alius feliciter tractat rem militarem, alius
 dexter est in negocijs politicis, aliū dicas ad stu-
 dia natū. Quanq; & in his mira uarietas, nimi-
 rum tanta, quāta est functionū diuersitas. Aliū
 natura genuit imperio, alium uoluit esse fortē
 militem: cui plurimū indulgit, ei concessit, ut iu-
 xta Homerū, pariter & bonus sit lancearius,
 et egregius dux. Itidem in rebus ciuilibus, alius
 ualet in cōsilio, alius in agendis causis excellit,
 alius obcundis legationibus & gaudet, & feli-
 citer rem gerit. De studiorū uarietate quid atti-
 net dicere? Sunt qui sic rapiantur ad institutum
 monasticū, nec ad quoduis, sed uel ad hoc uel il-
 lud, ut uitā sibi putent acerbā, nisi quod optāt
 assequantur. Sunt è diuerso qui mirū in modum
 abhorrent, ut mori ducāt potius, q̄ fieri mona-
 chum, nec id odio faciunt aut certa ratione, sed
 arcano quodā naturæ sensu. PH. Ista quidē in

cōpluribus ita ut narras, & comperi nōnunq̄;
 & frequenter admiratus sum. SY. In his igitur
 bonis quæ nobis gratuito largitur naturæ be-
 nignitas, multò minus orietur inuidiæ, si fastus
 absit & ostentatio. Amabilior enim est forma,
 aut nobilitas, aut opulentia, aut faciēdia in his,
 qui se his bonis præcellere quasi nesciūt. Comi-
 tas autē et modestia nihil imminuūt hæc cōmo-
 da, sed ut gratiā addunt, ita depellunt inuidiā.
 Hæc autē comitas & morum suauitas oportet
 in omnibus uitæ actionibus sit perpetua, nisi
 prorsus repugnat Minerua. Nam frustra, ut o-
 pinor, tentaret Xenocrates, quod successit So-
 crati ac Diogeni: frustra moliretur Cato Censo-
 rius, quod Læliū fecit gratiosum. Attamen De-
 mea ille Terentianus subito mutatus, satis decla-
 rauit quantū ad conciliandū beneuolentiam ha-
 beat momenti, studijs & affectibus omniū obse-
 quundare. Verū quoties à recto receditur, iam
 & à uera gloria ad temporariū hominū fauo-
 rem degeneratur. Cæterū ea demū gloria per-
 petua est, quæ honesti radicibus nititur à iudi-
 cio rationis profecta. Nam affectus tempora-
 rios habet impetus, qui simulatq; relanguerint;
 didisse cœpimus quod antè uehementer arrisit,
 ac proinde plausus uertitur in sibilum, laus in
 uituperiū. Cæterū ut ingenium prorsus inuerti
 non potest, ita potest aliqua ex parte corrigi.
 PH. Expecto quid dicas. SY. Qui natura blan-
 dior

dior est, is cauere potest, ne dum apud omnes
 graciosus esse studet, deflectat ab honesto, neue
 dum sese quibuslibet accommodat Polypū imita-
 tus, sibi parū constet. P H. Tales noui permul-
 tos lubricæ fidei et erubescendæ uanitatis. S Y.
 Rursus qui seueriore sunt ingenio, dare operâ
 oportet, ut sic affectent comitatē, ne quod agūt,
 uideatur simulatū, aut subinde ad naturâ suam
 recurrant, pro laude geminū dedecus sibi cōpa-
 ratori, & quod interdum rigidius agant, &
 quod sint inconstantes. Tantâ enim iam habet
 constantia, ut qui uitiosam nacti sunt naturâ, ta-
 men ob hoc ipsum leuius ferantur, quod nusquâ
 sunt sui dissimiles. Fucus autem simulatq; subo-
 luit, etiam in benefactis gignit odium. Porro
 quod simulatū est, perpetuò latere non potest,
 aliquando crumpat oportet: quod ubi factum
 fuerit, semel euanescit omnis ille magnificus glo-
 riæ fumus, atq; etiam in fabulam uertitur. P H.
 Illud igitur, ut uideo, mones, à natura minimū;
 ab honesto minimè recedendū esse. S Y. Tenes:
 Ad hæc scis, quicquid subito inclarescit, obno-
 xiam esse inuidiæ. Inde uox odiosa *δριπλότου*
 apud Græcos, apud Romanos nouorū hominū
 cognomen, apud utrosq; terræ filiorū, & è cœ-
 lo delapsorū. Cæterū fama quæ paulatim na-
 scitur & augetur, quemadmodū minimū habet
 inuidiæ, ita maximè durabilis est, ut indicat
 hoc ille poëtarū acutissimus Horatius, Crescit

occulto uelut arbor æuo, Fama Marcelli. Pro-
 inde si uerã, si perpetuã, si liuori quamminimũ
 expositã gloriam expetis, ausculta Socrati, qui
 dixit, quibusdam usu uenire, ut dum nimiũ pro-
 perant initio, serius perueniant ad finem. P H.
 Sed hominũ uita breuis est. S Y. Ergo ad bene-
 facta properandũ, non ad gloriã, quæ sua spon-
 te consequitur. Non enim id cõsulis, opinor, qui-
 bus rationib. longæuus fieri possis. Nam isthuc
 Parcarũ munus est, quæ fila ducunt & ampu-
 tant, cum ipsis est uisum. P H I. Utinam isthuc
 quoq; possis. S Y. Nunq̃, ô Philodoxe, diui tam
 fuerũt benigni, ut uni darent omnia. Quod an-
 nis detrahũt, nominis splendore pensant. Qui-
 busdã, sed paucissimis, tam indulgenter fauent,
 ut uiui, sibiq; quodammodo superstites, posteri-
 tate sua fruuntur. Sed rari sunt, Quos æquus
 amauit Iupiter. Hoc fortassis aliqui dijs geniti
 potuere, uerũ ista felicitas nõ cadit in hãc cõsul-
 tationẽ. P H. Sæpe mecũ admirari soleo, seu for-
 tunæ seu naturæ inuidiam, quæ nihil omni-
 no cõmodi largitur mortalibus, quod nõ aliquo
 temperet incõmodo. S Y. Quid igitur superest
 amice, nisi ut homines nati, sortem humanã æ-
 quo feramus animo? Iam & illud haud medio-
 criter cõducit ad leniendam inuidiã, si penitus
 cures habere perspecta nationũ, ordinũ & sin-
 gularũ hominũ ingenia, nimirũ ad eorũ exem-
 plum, qui bestijs cicurandis alendisq; dant ope-
 ram

ram. Siquidem horum præcipuū est studiū, ani-
 maduertere quibus rebus quodq; animal uel ef-
 ferretur, uel deliniatur. Non iam loquor tantū
 de discriminē quod est inter auem et quadrupe-
 dem, inter serpentē & piscē, aut quod est inter
 aquilam & uulturē, inter elephantū & equū,
 inter delphinū & phocam, inter uiperam &
 aspidem, sed de innumera uarietate, quæ est in
 singulis animantiū generib. P H. Expecto quod
 sis euasurus. S Y. Omnes canes sub una specie
 continentur, sed hæc species quàm in innu-
 meras formas distrabitur? ut dicas illos genere di-
 stingui, nō specie. Iam prorsus in eadē specie q̄;
 uarij sunt canū mores & ingenia? P H. Immen-
 sa uarietas. S Y. Quod de canibus dictū est, de
 singulis animantiū generibus dictū puta, sed in
 nullo magis elucet discrimen q̄; in equis. P H. I.
 Vera prædicas, sed quorsum hæc? S Y. Quic-
 quid in animantiū generibus, uel in formis, uel
 in singulis animantibus uarietatis est, hoc om-
 ne puta esse in homine, illic reperies lupos ua-
 rios, canes inenarrabili uarietate, elephantos,
 camelos, asinos, leones, oues, uiperas, simios,
 dracones, aquilas, uultures, hirundines, birudi-
 nes, & quid non? P H. Quid tum? S Y. Nullū
 autem est animal tam efferum, quin arte tracta-
 tum aliquam de se præbeat utilitatē, aut certē
 nō lædat. P H. Nondum perspicio quid agas.
 S Y. Est nonnihil discriminis inter Hispanum,

Italum, Germanum, Gallum & Anglum. P H. Est planè. S Y. Ad hæc, est singulis in unoquoque genere peculiare quoddam ingenium. P H. Fa'cor. S Y. Hanc uarietatem si sagaciter habueris animaduersam, & singulorum moribus te accommodes, perfacile consequèris, ut aut omnes habeas amicos, aut certè nullos inimicos. P H. Si Polypum me fieri iubes, ubi rectum & honestum? S Y. Est in rebus cõmunibus aliquod obsequium, quod nullo pacto uitiat honestum: quod genus, apud Italos osculo salutant uiri uiros. In Germania si facias idem, absurdum uideatur, sed pro osculo dextram porrigunt. Rursum in Anglia uiri salutant mulieres etiam in templo obuias: idem si fiat in Italia, flagitium habeatur. Item in Anglia porrigere poculum tuum interuenienti in conuiuio ciuilitatis est, in Gallia contumeliæ est. In his & alijs huiusmodi, citra recti iacturam licet omnibus obsequundare. P H. At perdifficile sit omnium gentium mores, ac singulorum hominum ingenia nosse. S Y. Verum, ô Philodoxe, si gloriam insignem quæris, eamque uirtute partam, necesse est ut uirtutem quoque præstes nõ uulgarè. Scis autem uirtutem circa difficilia uersari, quemadmodum ante Peripateticum illum docuit Hesiodus: proinde si mel cupis, apes feras oportet. P H. Scio & memini, sed mitigandæ inuidiæ rationem quærimus. S Y. Proinde operam, ut in bello dux esse malis quàm miles.

miles, & in co bello quod gerendū cum inuisis hostibus, potius q̄: cum ciuibus aut socijs. In re publica ea potissimū munia capesse, quæ popularia sunt et gratiosa: uelut, defendere popularius est, q̄: accusare: honorare, q̄: punire. Quod si qua incidūt, sicut incidere necesse est, natura molesta, tamen ea quoq; si uitari nō possunt, cōmoditate sunt lenienda. PH. Quo pacto? SY. Sedes iudex aut arbiter, altera pars nōnihil offendenda est, sed ea rem æquitate geras, ut se fieri possit, etiam uictus gratias agat. PH. Quū sic? SY. Puta: Intenditur actio furti aut sacrilegij, muta, si potes, actionis formulā, et fac ut sit actio rei uindicandæ. Hic protinus ita reū subleuas, ut nihil tamē deccdat actori. Porro actionem omnē sic moderare, ut citra actoris dispendium reo uidearis æquus. Postremò damnati pœnā nōnihil mitiga. Absit interim aut uultus toruitas, aut uerborū acerbitas, aut morositas, quæ res faciūt, ut quidam peiorē ferant gratiā pro dato beneficio, quàm alij pro negato. Interdum monendus est amicus, sed si nulla spes emendationis, silere præstat. Si res grauior est, et spes est profectus, magni refert qualis sit admonitio. Nā sæpenumcro fit, ut qui sinistrè aut intempestiuè admonet, & morbū exasperet, et ex amico reddat inimicū. Hæc dexteritas magis etiā habet locū, si agas cum principe. Nam horum affectibus nonnunquam incidit, ut sit

resistendū. Quod si fit comiter ac dextrè, paulò post qui obstiterè, plus ferunt gratiæ, q̄; qui obsecundarunt. Quod enim cupiditati placet, temporariū est: quod recta ratione geritur, perpetud probatur. Longè uerò maxima pars inuidiæ nascitur ex intemperãtia linguæ. Quantum odij nonnunq̄; unica uox temerè excidens concitat nõnullis: Quàm multis dictū aut iocus intempestiuus fuit exitio? Laudabis igitur, sed dignos, idq̄; parcè: sed uituperabis parcius, si tamen omnino quispiam uituperandus est. Pro inde uitanda loquacitas. Difficilimum enim sit, simul & multa et opportunè dicere. PH. Assentior istis omnibus. Sed mihi uidetur præcipua ad parandã nominis celebritatē uia, scribere libros. SY. Vera prædicas, nisi quòd obstat scribentiū turba. At si ista placet ratio, cura ut exactè scribas potius, q̄; multa. Cum primis autem argumentū delige neq; protritū, neq; cum multis commune, ad hæc, minimè inuidiosum: in id quicquid insigne complurium annorū lectione contractum est, conferas: tractatione uerò tale reddas, ut uoluptatem habeat cum utilitate coniunctam. PH. Prudenter tu quidem Symbule, meoq; animo feceris satis, si unum illud adieceris, quibus rebus effici possit, ut maturius etiam cõtingat gloria. Multos enim uideo, qui uix sub obitū inclarescunt, nõnullos à rogo, quod aiūt, demū innotescere. SY. Hic quod cõsulam nihil habeo

habeo melius, quàm quod tibicen suasit tibicini. Fac ut his teipsum probes, qui gloria iam uicerunt inuidiam: in horum amicitiam temet insinua, quorum honorifica de te prædicatio facile populare studium tibi conciliabit. P H. At si quando exoriatur inuidia, quid ostendis remedijs? S Y. Fac quod solent hi qui picem coquunt: si flamma effulserit, infundunt aquam, ac tum magis efferatur ac stridet incendiū, ni id facias constanter ac sæpius. P H. Quid istud ænigmati est? S Y. Inuidiã oborientẽ beneficij obrue potius, quàm uindicta. Nihil egit Hercules reserctis Hydræ Lernææ capitibus, igni græco deuicit exitiabile monstrum. P H. Sed quem uocas ignem græcum? S Y. Qui ardet etiam in medijs aquis. Eum adhibet, qui lacesbitus iniurio malorum, nõ cessat tamen de omnibus bene mereri. P H. Quid ego audio? beneficentia igitur nunc aqua est, nunc ignis? S Y. Quid uetat? quando Christus in allegorijs nunc sol est, nunc ignis, nunc lapis. Dixi scdulò. Si quid melius eris natus, sequitor, mecumq; repudiato consilium.

Scholia.

- a ¶ Philodoxus, ambitiosus, gloriæ cupidus. *οὐμβλ*, consiliarius. b ¶ *ἄοίδιμο*, id est, celebris perpetuò. c ¶ *Ἰάνισον* (C.) Id est, pessimum animal. d ¶ *Ἰλάδε βίωσας*, id est, latenter uiue. Vide Chiliades. e ¶ *Ἰάπαθης*, id est, sine affectu. f ¶ *Ἰάκκωνα*,

id est, citra sumum. ἄριστος, id est nuper diues factus.

OPULENTIA SORDIDA.

IACOBVS. GILBERTVS.

IA. Vnde nobis tam exuccus, quasi cum cicadis interea rore sis pastus? mihi nihil aliud quam asyphar hominis esse uideris. GI. Apud inferos umbræ malua et porro saturantur: at ego decem uixi menses, ubi ne id quidem contigit. IA. Vbi nam, te quæso, num abreptus in nauem galearum? GI. Nequaquam, sed Synodij. IA. In urbe tam opulenta, bulimia periclitatus es? GI. Maxime. IA. Quid in causa? An decrat pecuniæ? GI. Nec pecunia, nec amici. IAC. Quid igitur erat mali? GI. Mihi res erat cum hospite Antrochio. IA. Cum illo opulento? GI. Sed sordidissimo. IA. Mōstri simile narras. GI. Minimè, sed sic fiunt diuites, qui è summa emergunt inopia. IA. Quid ita libuit tot menses apud talem hospitem cōmorari? GI. Erat quod alligaret, et sic tūc erat animus. IA. Sed dic obsecro, quo tandem uiuit ille apparatus? GI. Dicam, quandoquidem actorum laborum solet esse iucunda cōmemoratio. IA. Mihi certè futura est. GIL. Illud δὲ πᾶν ὄντων accessit incōmodi, cūm illic agerem, totos tres menses spirabat Boreas, nisi quod illic nescio quo pacto nunquam perseuerat ultra diē octauum. IA. Quomodo igitur spirabat totos tres menses? GI. Sub eum diem uelut ex constituto

tuto mutabat stationē, sed post horas octo migrabat in locū priorē. I A. Ibi tenui corpusculo opus erat foco luculento. H I. Satis erat ignis, si suppetisset lignorū copia. Verūm ne quid hīc faceret impendij noster Antronius, ex rusculis insularibus euellebat arborum radices ab alijs neglectas, idq; ferè noctu. Ex his nondum beneficcis struebatur ignis non absq; fumo, sed sine flamma, nō qui calefaccret, sed qui præstaret, ne uerè dici posset ibi nullū esse ignem. Vnicus autē ignis durabat totū diem, adcō temperatū erat incendiū. I A. Illic hybernare durum erat. G I. Imō multō durius æstiuare. I A. Quī sic? G I. Quoniā ea domus tantū habebat pulicum ac cimiciū, ut nec interdiu quietū esse, nec noctu somnū capere liceret. I A. Diuitias miseras. G I. Præsertim in hoc pecoris genere. I A. Oportet illic ignauas esse fœminas. G I. Latitant, nec inter uiros uersantur. Ita fit ut illic & fœminæ nihil aliud sint q̄; fœminæ, & uiris desint caministeria, quæ solent ab eo sexu suppeditari. I A. Sed Antroniū interim non pigebat tractationis? G I L. Illi in huiusmodi sordibus educato præter lucrū nihil erat dulce. Vbiuis potius habitabat, quàm domi, nulla in re non negociabatur. Scis autem eam urbem esse præ cæteris Mercurialē. Pictor ille nobilis deplorandū existimauit, si dies abiisset sine linea: Antronius tōgè magis deplorabat, si dies præterisset absq;

lucro. Quod si quando euenisset, domi quærebat Mercuriū. I A. Quid faciebat? G I. Habebat in ædibus cisternā ex eius ciuitatis more, illic hauriebat aliquot aquæ situlas, & infundebat in uasa uinaria. Hic erat certū lucrum. I A. Fortasse uinū erat æquo uehementius. G I. Implus erat quàm uappa. Nunq̄; enim emebat uinum nisi corruptum, quò minoris emeret: ex eo ne quid periret, subinde fæces annorum decem miscebat, uoluens ac reuoluens omnia, quò mustum uideretur: neq; enim ille passus fuisset ullam fæcis micā perire. I A. At si qua fides medicis, tale uinū gignit uesicæ calculos. G I. Nō erant medici: nam in ea domo nullus erat annus tam felix, quin unus atq; alter calculo periret, nec horrebat ille funestam domū. I A. Nō? G I. Etiā à mortuis colligebat uectigal. Nec aspernabatur q̄;uis exiguū lucellum. I A. Dicis furtū? G I. Lucrum uocant negociatores. I A. Quid interea bibebat Antronius? G I. Idem fermè nectar. I A. Non sensit malū? G I. Durus erat, qui uel fœnum esse posset, & talibus, ut dixi, delicijs fuerat à teneris educatus. Hoc lucro nihil existimabat certius. I A. Quid ita? G I. Si supputes uxorē, filios, filiam, generā, operas, & famulas, aiebat domi ferè corpora triginta tria. Iam quò uinū erat dilutius, hōc & parcius bibebatur, et scrius exhauriebatur. Hic mihi subducito, in singulos dies addita aquæ situla, q̄; non p̄ni-

pœnitendam summâ conficiat in annum. L A.
 O sordes. G I. Atqui nō minus compendij redi-
 bat ex pane. I A. Quo pacto? G I. Emebat tri-
 ticum uitiatum, quod alius noluisset emere. Hic
 præsens statim lucrū, quia minoris emebat. Cæ-
 terū uitio medicabatur arte. I A. Qua tandē?
 G I. Est argillæ genus frumento nō dissimile,
 quo uidemus & equos delectari, dum & pa-
 rietes arrodūt, et ex lacunis ea argilla turbidis
 bibunt libentius. Eius terræ tertiā partē admi-
 scebat. I A. Est isthuc medicari? G I. Certè triti-
 ci uitium minus sentiebatur. An hoc quoq; lucrū
 putas aspernandum? Adde iam aliud stratage-
 ma: domi panē subigebat, nec id crebrius, etiā
 æstate, q̄; bis in mense. I A. Isthuc est lapides
 apponere, nō panes. G I. Aut si quid lapide du-
 rius. Sed huic quoq; malo erat paratū remediū.
 I A. Quodnam? G I. Fragmenta panis immersa
 cyathis uino macerabant. I A. Similes habebāt
 labra lactucas. Sed ferebant talem tractationē
 operæ? G I. Primū narrabo primatū eius fami-
 liæ apparatus, quò facilius diuines, quomodo
 tractentur operæ. I A. Audire cupio. G I. De
 icntando nulla erat illic mentio. Prandium serē
 differebatur in horam à meridie primā. I A C.
 Quamobrem? G I. Expectabatur Antronius pa-
 ter familiæ. Cœnabatur interdū ad horam de-
 cimam. I A. At tu solebas esse inediæ impatien-
 tior. G I. Eoq; subinde clamabam ad Antronij

generum Orthrogonum: agebamus enim in eodem conclavi: Heus Orthrogone, non cœnatur hodie apud Synodos: Cōmodè respondit, breuè ad futurū Antronii. Cùm nihil uiderem apparati, & latraret stomachus, Heus, inquam, Orthrogone, erit hodie percundum fame? Excusabat horam, aut aliud simile. Cùm nõ ferrem stomachi latratū, rursus interpellabam occupatū. Quid futurū est, inquam, erit ne moriendum fame? Vbi iam Orthrogonus consumpsisset omnem tergiuersationē, abiit ad famulos, iussitq; adornari mensam. Tandē cùm nec rediret Antronius, nec quicq; appararetur, Orthrogonus uictus conuicijs meis descendebat ad uxore & socrum ac liberos, clamitans ut appararent cœnam. I A. Nunc saltem expecto cœnā. G I. Ne propera Prodibat tandem famulus claudus, ei præfectus negotio, nõ admodum dissimilis Vulcano, insternit mensam linteo. Ea primā cœnæ spes. Tandem post longam uociferationē afferuntur phialæ uitreæ, cum aqua sanè limpida. I A. Altera cœnæ spes. G I. Ne propera inquit. Rursum post atroces clamores adfertur phiala illius nectaris fœculenti pleni. I A. O factū bene. G I. Sed sine pane. Nihil adhuc periculi, nemo famelicus bibit lubens tale uinū. Clamatū est iterū usq; ad raum. Tum demū apponitur panis ille, quē uix ursus dentibus frāgeret. I A. Certè iam uitæ consultū est. G I. Sub multā no-

Etc

Item tandem uenit Antronius, hoc serè proæ-
 mio inauspicatissimo, ut diceret, sibi dolere sto-
 machum. I A. Quid hîc mali auspicij? G I. Quia
 tunc nihil erat quod cderetur. Quid enim expe-
 ctes hospite malè affecto? I A. Dolebat re uera?
 G I. Ad eò ut solus deuoraturus fuerit tres capos:
 si quis dedisset gratis. I A. Expecto cõuiuiũ. G I.
 Primũ ipsi apponebatur patina cum farina fa-
 bacea, quod obsonij genus illic uulgò uenditur
 tenuibus. Aiebat se hoc uti remedio aduersus
 omne morbi genus. I A. Quot cratis conuiuæ?
 G I. Interdũ octo aut nouẽ, inter quos erat Ver-
 pius ille doctus, quem arbitror tibi non ignotũ,
 et filius familiã natu maior. I A. Quid illis ap-
 ponebatur? G I. An non satis est frugi homini-
 bus, quod Melchisedec obtulit Abrahæ quinq;
 regũ uictori? I A. Nihil igitur obsonij? G I. Erat
 nõnihil. I A. Quodnam? G I. Memini nos fuis-
 se in mensa cõuiuas numero nouem, cum in pa-
 tina nõ numerarem nisi septem foliola lactucæ
 aceto innatãtia, sed absq; oleo. I A. Solus igitur
 ille deuorabat suas fabas? G I. Vix semiobolo
 emerat, nec tamẽ uetabat, si quis proximè assi-
 dens uellet gustare: sed inciuile uidebatur, lan-
 guido suũ eripere cibum. I A. Secabantur folia,
 quemadmodũ de cumino meminit prouerbiũ?
 G I. Nõ, sed lactucis à primorib. absumptis, reli-
 qui panẽ immergebant aceto. I A. Quid autem
 post septem folia? G I. Quid nisi cascus conui-

uorum clausula. I A C. Hic cine erat apparatus perpetuus? G I. Propemodū, nisi quod interdū, si eo die Mercuriū fuisset expertus propitium, erat paulò profusior. I A. Quid tum? G I. Iubebat emi tres uuas recentes uno æreo numulo. Ea res exhilarabat totā familiā. I A. Quid ni? G I. Id eo dūtaxat tēpore, quo summa est uuarū ibi uilitas. I A. Proin extra autumnū nihil profundebat. G I. Profundebat, Sunt illic nauiculatores, qui concharū minutū genus hauriunt, potissimum è latrinis: hi clamore certo significant quid habeant uenale. Ab his interdum iubebat emi dimidio numuli, quē illi bagatinū appellant. Tum uerò dixisses, in ea familia esse nuptias. Nā igni erat opus, licet celerrimè percoquantur. Atq; hæc quidem post caseū loco bellariorum. I A. Bella mehercle bellaria. Sed nihil unq; apponebatur carniū aut pisciū? G I. Tandem uictus meis clamoribus cœpit esse splendidior. Quoties autē uideri uolebat Lucullus, his fermè erant missus. I A. Isthuc uerò lubens audiero. G I. Primo loco dabatur iusculum, quod illi nescio quā ob causam appellant Ministram. I A. Lautū opinor. G I. His conditū aromatibus. Admouetur igni cacabus aqua plenus, in eam conijciuntur aliquot fragmenta casei bubalini, qui iam olim in saxum induruit. Nam ad defringendum aliquid bona securi opus est. Cū ea fragmēta tepore aquæ solui cœperint, inficiūt
eam,

eam, ne possit mera dici aqua. Hoc iuscule præparant stomachū. I A. Suibus dignū. G I. Dein apponitur paululum carniū de uentre ueteris uaccæ, sed elixum ante dies quindecim. I A. Fætet igitur. G I. Maximè, sed adhibetur remediū. I A. Quodnam? G I. Dicam, sed uereor ne imitatur. I A. Scilicet. G I. Miscent ouū aquæ calefactæ, eo iure perfundūt carnē, ita magis saluntur oculi, q̄; nares. Nam fætor erumpit per omnia. Si dies requirit esum pisciū, interdū apponūtur auratæ tres, nec hæ magnæ, cūm conuiuæ sint septem aut octo. I A. Præterea nihil? G I. Nihil nisi caseus ille saxeus. I A. Nouū mihi narras Lucillum. Sed quī potuit tam exilis apparatus tot sufficere cōuiuij, præsertim nullo refectis ientaculo? G I. Imò ne sis insciens, ex eius conuiuij reliquijs alebantur, socrus, nurus, filius natu minor, famula, & aliquot paruuli. I A. Tu quidē admirationē meā auxisti, nō admisti. G I. Istiuc tibi uix possum describere, nisi prius ordinē cōuiuij depinxero. I A. Pinge igitur. G I. Antronus obtinebat primū locū, nisi quòd ego illi sedebā dexter, uelut extraordinarius: è regione Antronijs Orthrogonus, Orthrogono aſsidebat Verpius, Verpio Strategus natione Græcus, Antronio sinister aſsidebat filius natu maior. Si quis accessisset cōiuiua, ei locus dabatur pro dignitate. Primū de iure minimum erat uel periculi uel discriminis, nisi quòd

in procerū discis natabāt fragmēta bubalini ca-
 sci. Cæterū ex phialis uini aquæq; firmè qua-
 tuor, uallū quoddam fiebat, ut nemo posset at-
 tingere quod erat appositum, præter tres, ante
 quos stabat patina, nisi quis sustinisset esse im-
 pudentissimus, & transilire septa. Nec tamen
 ea patina diu manebat, sed mox tollebatur, ut
 aliquid superesset familiæ. IA. Quid igitur ede-
 bant reliqui? G I. Suo more deliciabantur. IA.
 Qui? G I Panē illum argillaceū macerabāt ui-
 no fæcis uctustissimæ. IA. Tale conuiuū oportuit
 esse perbreue. G I. Frequenter hora prolixius.
 IA. Qui potuit? G I. Sublatis ut dixi mox
 quæ nō carebāt periculo, ponebatur caseus, un-
 de nullum erat periculū ne quisquā ullo cultel-
 lo escario quicq; abraderet. Manebat illa præ-
 clara fæx, et suus cuiusq; panis. Atq; inter hæc
 bellaria tutò miscebātur fabulæ. Interim pran-
 debat fœminarū senatus. IA. Quid interim ope-
 ræ? G I. Nihil habebant nobiscum cōmune, suis
 boris sibi prandebant ac cœnabant. Sed hi ci-
 bo capiēdo uix semiboram impendebant toto
 die. IA. Verū apparatus cuiusmodi? G I. Istiuc
 tuum est diuinare. IA. At Germanis uix sufficit
 hora in ientaculū, tantundē in merendā, sesqui-
 hora in prandium, duæ horæ in cœnam, ac nisi
 affatim expleantur eleganti uino, bonis carni-
 bus ac piscibus, deserunt patronū, & fugiūt in
 bellum. G I. Suus cuiq; genti mos est. Itali mini-
 mum

mum impendunt gulæ, pecuniam malunt quam
 uoluptatem, & sobrii sunt natura quoq; nõ so-
 lum instituto. I A. Nunc profectò non miror te
 nobis redisse tam exilem, sed omnino uiuum re-
 disse demiror, præsertim cùm antea capis, per-
 dicibus, turturibus et phasianis assueuisses. G I.
 Planè perieram, nisi reuertũ fuisset remedium.
 I A. Malè res agitur, ubi tot remedys est opus.
 G I. Effecerà ut mihi iam languescenti in singu-
 la conuiuia daretur quarta pars pulli elixi. I A.
 Nunc incipies uiuere. G I. Non admodum. Eme-
 batur pullus exiguus, ne multũ impenderetur,
 cuiusmodi sex nõ sufficerent uni boni stomachi
 Polono in ientaculũ. Nec empto dabãt cibum,
 ne quid esset impendy: itaq; macie enethi ac se-
 minium coquebatur ala aut poples, iccir dabatur
 Orthrogoni filio infanti. Ius autem semel
 atq; iterũ ebibebant mulieres, subinde noua in-
 fusa aqua. Itaq; poples ad me ueniebat punice
 siccior, & quouis putri ligno insipidior. Ius ni-
 hil erat nisi mera aqua. I A. Et tamen audio il-
 lic auium genus & copiosissimũ esse, & ele-
 gans, & uile. G I. Est prorsus, sed illis carior est
 pecunia. I A. Satis dedisti pœnarũ, etiã si Ro-
 manũ pontificem occidisses, aut si minxisses ad
 sepulchrum diui Petri. G I. Sed audi reliquũ fa-
 bulæ. Scis esse in quaq; hebdomada quinq; dies
 quibus uescimur carnibus. I A. Nimum. G I L.
 Duos itaq; pullos dur; taxat emebant. Die Iouis

*se fingebant oblitus emere, ne uel totū pullum
 eo die apponerent, uel aliquid superesset. 1 A.
 Næ iste Antronius superat etiã Euclionē Plau-
 tinum. Sed piscarijs diebus quo remedio cõsule-
 bas uitæ? GI. Amico cuidam dederam negociū,
 ut mihi meo ære in singulos dies emeret oua
 tria, duo in prandium, unum in cœnam. Sed hîc
 quoq; fœminæ pro recentibus carè emptis sup-
 ponebant semiputria, ut mecū præclarè crede-
 rem actum, si ex tribus unū esset quod edi pos-
 set. Tandem & utrem uini purioris mea pecu-
 nia emerã, cæterū mulieres effraçta sera intra
 paucos dies exorbuerūt, nō admodū irato An-
 tronio. 1 A. Itã ne nullus erat illic, quem tui mi-
 seresceret? G I. Miscesceret? Imò uidebar illis
 gluto quisspiã & belluo, quã tantū ciborū unus
 deuorarẽ. Itaq; subinde me admonebat Orthro-
 gonus, haberem eius regionis rationem, meãq;
 consulerem incolumitati, & aliquot nostrates
 cõmemorabat, quibus illic edacitas conciliaffet
 aut mortẽ, aut morbū grauissimū. Cũ is me iã-
 deret delicijs quibusdã, quas illic ex nucleis pi-
 neis, aut peponum, melonumq; uenditant phar-
 macopolæ, fulcire corpusculū, & assiduus la-
 boribus, & inedia, & iam etiam morbo fra-
 ctum, subornat medicum mihi amicum & fami-
 liarem, ut persuadeat uictus moderationẽ. Egit
 hoc mecum diligenter. Moxq; sensi subornatū,
 nec respondi tamen. Quum idem accuratius
 mecum*

mecū ageret, nec admonendi faceret finē, Dic, inquam, mihi, uir egregie, serid' isthæc loqueris, an ioco? Serid', inquit. Quid igitur suades ut faciam? A cœnis in totum abstine, & uino adde, ut minimū, aquæ dimidiū. Risi præclarum consilium. Si me cupis extinctū, huic corpusculo et raro & exili & spiritibus subtilissimis, uel semel à cœna abstinere mors esset: id toties ipsa re cōpertum habeo, ut nō libeat iterū experiri. Quid autem futurū censcs, si sic pransus à cœna temperem? Et tali uino iubes addi aquam? Quasi nō præstaret puram aquā bibere q̄; fœculentam. Nec dubito quin hæc te loqui iusserit Orthrogonus. Subrisit medicus, ac mitigauit consiliū. Non hæc loquor, inquit, Gilberte doctissime, quòd in totū arceam te à cœnis, licebit gustare ouū, et semel bibere: sic enim ipse uiuo. In cœnā coquitur ouum, inde capio utelli dimidium, reliquum do filio, mox hausto semicyatho uini, studeo in multā noctem. I A. Num isthæc uera prædicabat medicus? G I. Verissima. Nam ipse fortè per uiam ambulās, redibam à sacro, & comes admonuerat illic habitare medicū, libuit uidere regnū illius. Erat autem dies dominicus. Pulsauī fores, apertæ sunt, ascendi, offendo medicū cum filio & eodē famulo prandentem. Apparatus erat duo oua, præterea nihil. I A. Oportuit esse exangues homines. G I. Imò ambo erant pulchrè habito corpore, colore ui-

uido ac rubido, oculis lætis. I A. Vix credibile est. G I. At ego cōpertis:ima narro. Nec ille solus ad istū uiuit modū, sed cōplures alij, et imaginibus clari, & re lautæ. Polyphagia & polyposia, crede mihi, cōsuetudinis res est, nō naturæ. Si quis paulatim assuescat, tandem eò proficiet, ut idem faciat quod Milo, qui bouē eodem die totum absumpsit. I A. Deum immortalem, si tam paruo uictu licet tueri ualitudinē, quantum impendiorū perit Germanis, Anglis, Danis, & Polonis? G I. Plurimum haud dubiè, & quidem non sine graui tum ualitudinis, tum ingenij, detrimēto. I A. Sed quid obstabat, quo minus tibi sufficeret ille uictus? G I. Quia diuersis assuecam, et serū iam erat mutare cōsuetudinē: quanq̃; me nō tam offēdebat ciborum exiguitas, q̃; corruptio. Duo oua poterant sufficere, si fuissent recens nata: uini cyathus erat satis, nisi pro uino daretur fæx uippida: dimidiū panis aluisset, nisi pro pane daretur argilla. I A. Addeó ne sordidū esse Antroniiū in tantis opibus? G I. Arbitror censum illius nō fuisse infra octoginta ducatorum millia. Nec ullus erat annus, quo nō accederet lucrū mille ducatorū, ut dictū parcissimè. I A. Sed iuuenes illi quibus hæc prærabantur, num eadē utebantur parsimonia? G I. Utebantur, sed domi duntaxat, foris figuriebant, scortabantur, ludebāt aleam: cumq̃; pater in gratiam honestissimorū conuiuariū granaretur

tur

tur terenciū impendere, iuvenes interdum una nocte sexaginta ducatos perdebant *alca. I A C.* Sic perire solent quæ sordibus corraduntur. Verum è tantis periculis incolumis quod nunc te confers? *G I.* Ad uetustissimū Gallorum contubernium, sarturus quod illic dispendij factum est.

Scholia.

a *Πούφαρ*, exuiū serpentis dicitur. Vide adagium, *Libride nudior.* b *Παρανόβη*, id est, cælitus.

EXEQVIAE SERAPHICAE.

PHILECOVS. THEOTIMVS.

PH. Vnde nobis Theotimus nua religionis facie? TH. Quis sic? PH. Quia seuera frōs, oculi in terrā defixi, caput in læuū humerū nō nitit: il inflexū, sphaerulæ precatoriae in manib. TH. Si nosse cupis amice, quæ ad te nihil attinet, è spectaculo uenio. PH. An spectasti funābulū, aut præstigiārū artificē, aut aliud huic simile? TH. Fortasse nō ita huic dissimile. PH. Equidē nunq̄; antebac uidi quenq̄; istiusmodi uultu redcūtē è spectaculo. TH. Sed eiusmodi fuit spectaculi genus, ut si tu interfuisses, fortassis me incederes aliquāto tristior. PH. Quin tu ergo memoras, quid te tā fecerit religiosum? TH. Redeo ab exequijs Seraphicis. PH. Quid ego audio? Itā ne moriuntur et angeli? TH. Nō, sed horū sodales. Cæterū ne te diutius suspensum habeā, nosti opinor hīc apud Pelusios Eusebiū hominē clarū et eruditū.

PH. *Illūm ne ex principe priuatum, è priuato exulcm, è exule tantum non mendicū, penè ad dideram sycophantā.* TH. *Rectè diuinasti quæ dicam.* PH. *Sed quid illi accidit?* TH. *Hodie sepultus est, à pompa funebri redco.* PH. *Admodum tristē fuisse oportet, quæ te nobis tam tristem remisit.* THE. *Vereor ut sine lachrymis quædam tibi quod uidi describere.* PH. *At ego uereor ut sine risu possim audire. Sed narra obsecro.* TH. *Scis Eusebiū iam pridem fuisse misera ualitudine.* PH. *Scio ante annos aliquot euirato corpusculo.* TH. *In huiusmodi morbis qui lentè conficiunt hominem, medici certis præsignijs solent mortis diem prædicere.* PH. *Maximè.* TH. *Hi monuerūt hominē, quicquid medicorū ars præstare posset, id omne summa cura præstitum esse. Deum quidem potentiorē omni medicorū ope, sed quod humana coniectura deprehendi quiret, non supercisse triduum uitæ.* PH. *Quid tum postea?* TH. *Ibi cōtinuò præclarus Eusebius defecto corpusculo totum sanctissimi Francisci amictū induit, raditur, accipit cucullā cineritiā, uestem eiusdem coloris, funem nodosum, fenestratos calceos.* PH. *Moriturus?* TH. *Sic est. Quin & profitetur uoce iam moribus da, se Christo militaturū iuxta Francisci regulam, si, quod medici desperabant, daret Deus. Ad hanc professionem adhibiti sunt testes, uiri sanctimonia celebres. In ea ueste moritur uir*
egre

egregius ad tēpus à medicis prædictū. Veniūt ex eo sodalities cōplures, qui funcbrē pompam celebrent. P H. Vtinam adfuissem isti spectaculo. T H. Illachrymasses, si spectasses qua charitate Seraphici sodales cadauer abluerint, amictum illū sacrosanctū adaptarint, manus in crucis imaginem cōposuerint, pedes nudarint, & nudatos exosculati sint, faciem unguento etiā exhilararint, iuxta præceptū Euangelicū. P H. Prodigiōsa humilitas, Seraphicos uiros agere pollinētores ac uestillones. T H. Post hæc feretro cōposuerunt, & iuxta Pauli doctrinam, Alter alterius onera portate, proprijs humeris fratres fratrem baiularunt per uiam publicam ad monasterium. Ibi solennibus nēnijs sepelierunt. Cū uenerabilis illa pompa per uiam incederet, uidi complures inuitis oculis effundere lachrymas, cū talem uirum, quem prius uiderant purpura byssoq; uestitum, nunc conspicerent in amictu Franciscano, fusc cannabeo cinctum, tam religiosa specie toto corpore cōpositum. Nam & mortui caput erat deflexū in humerum, & manus, ut dixi, decussatim cōpositæ. Cætera item omnia mirificam quandam religionem præ se ferebant. Quin ipsa turba Seraphica ceruicibus inflexis, oculis in terram defixis, & nēnijs adeo lugubribus, ut arbitrer ipsos manes non canere lugubrius, multis excutiebat lachrymas & singultus. P H. Sed habe-

bát ne quinq; Francisci uulnera? T H. Id nõ æsim affirmare certò. Apparebant in manib. ac pedibus uestigia quædam subliuida, ac uestis in sinistro latere fenestellam habebat. Verùm nõ ausus sum oculos acrius intendere, quodd affirmament in huiusmodi rebus curiositatẽ multis fuisse exitio. P H. Sed nullòs ne illic sensisti ridentes? T H. Sensi, uerũ eos suspicor hæreticos esse, quorũ hodie plenus est mundus. P H. Ut simpliciter tecũ fabuler mi Theotime, uix ipse ualuissem à risu temperare, si isti spectaculo adfuissem. T H. Faxit Deus ne tu sis istius fermenti contagio corruptus. P H. Nihil hinc periculi est optime Theotime, ego à puero religiose beatum Franciscũ, uexa mundũ nec doctum nec sapientẽ, sed profunda mundanorũ affectuũ mortificatione Deo charissimũ, semper animo sum ueneratus, cumq; hoc omnes, qui illius ingressi uestigijs ex animo student mundo mortuũ Christo uiuere. Nam uestem nihil moror: sed lubens ex te didicero, quid uestis cõferat mortuo? T H. Margaritas nõ esse porcis obijciendas, nec sanctum dandũ canibus, scis ab ipso Domino præceptum esse. Proinde si ridendi causa percontaris, nihil ex me audies: sin simplici discendi studio, libens impartiam quod ab illis didici. P H. Profiteor discipulũ & attentũ, & docilem, & beneuolum T H. Principiò scis quosdam usque adco ambitiosos, ut non sat habeãt superbè & inso-

insolenter uixisse, nisi & ambitiose sepeliatur mortui. Nō sentiūt exanimēs, sed tamen uiuētes imaginatione quadā futuræ pompæ uoluptatē aliquam ac fructū præcipiūt. Hoc quicquid est, affectus abdicare, non negabis opinor aliquam pietatis partē. P H. Fateor, si fastus exequiarū nō ualeat alia ratione deuitari. Sed mihi uideatur modestius, si princeps exanimis inuoluatur linteo uili, ac per plebeios uestigiones in uulgarī cœmiterio inter plebeia cadauera sepeliatur. Nam qui sic efferūtur, quemadmodū elatus est Eusebius, mutasse fastum uidentur uerius, q̄; uisuisse. T H. Deo gratū est quicquid bono fit animo: illius autē est iudicare cor hominis. Verūm quod dixi leue est, sunt alia grauiora. P H I L. Quæ? T H. Profitentur ante mortē Frāncisci regulam. P H. Videlicet ut eam seruent in campis Elysijs. T H. Nō, sed hīc, si reualescant. Et fit aliquoties, ut medicorū sententijs damnati, simul ut sacrosanctā uestem induerint, ope Dei reuiuiscant. P H. Idem sæpenumcro usu uenit in his, qui uestem eam nō induūt. T H. Oportet simpliciter ambulare in uia fidei: si nihil esset eximij fructus in hac re, nō ambirent præscrim apud Italos genere et literis nobiles plurimi, ut in amictu sacrosancto sepeliantur. Ac ne repudies ignotorū hominū exempla, sic sepultus est ille, cui tu merito plurimū tribuis, Rodolphus Agricola, sic nuper Christophorus Longolius. P H.

Mea nihil refert quid delirent homines cum argunt animam: ex te doceri cupio, quid magni boni conferat, hominem metu mortis attonitum, ac certae uitae desperatione perturbatum, profiteri aut uestiri. Quid quod uota sunt irrita, nisi fiat animo sano sobrioque, matura deliberatione, sublato metu, dolo, aut uide. Ut horum nihil sit, professio talis non obligat, nisi post annum probationis, quo gestare iubentur tunicam cum caperone: sic enim loquitur uir ille Seraphicus. Itaque si reuiuiscant, duplici nomine non tenentur: neque enim uotum est, quod ab attonito fit metu mortis ac spe uitae, neque professio obligat ante caperone gestatum. T H. Vt cunquam habet obligatio, illi certe putant se obligari, et illa totius uoluntatis additio non potest Deo non esse gratissima. Siquidem hoc est in causa, ut bona opera monachorum, etiam si demus caetera paria, gratiora sunt Deo quam aliorum, quod ex optima radice proficiuntur. P H. Non excutiam hinc quanti momenti sit, hominem totum se Deo addicere, cum iam sui iuris non est: ego arbitror unumquemque Christianum se totum addicere Deo in baptismo, cum renunciat omnibus pompis et uoluntatibus saetanae, datque nomen imperatori Christo, post-hac illi per omnem uitam militaturus. Et Paulus agens de his qui Christo commoriuntur, ut iam sibi non uiuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, non loquitur proprie de monachis, sed de uniuersis

uniuersis Christianis. T H. Opportunè meministi baptismi, sed olim tangebantur, aut aspergebantur agentes animã, quibus tamen dabatur spes æternæ uitæ. P H. Quid episcopi promiserint, nõ ita magni refert: quid Deus præstare dignetur, nobis incertũ est. Si certũ fuisset tales aspergine aquulæ repente fieri ciues cœli, quæ maior poterat aperiri fenestra, ut homines mundo dediti studio per omnẽ uitam seruirent impijs cupiditatibus, ac tum demũ adhiberent aspersiunculã, cùm iam amplius peccandi facultas nõ esset? Quodd si tali baptismo similis est ista professio, præclarè consultum est impiè uiuentibus, ne percant, hoc est, satanæ uiuant, Christo moriãtur. T H. Imò si fas est aliquid ex Seraphicis mysterijs prodere, efficacior est illorum professio, quàm baptismi. P H. Quid audio? T H. In baptismo tantũ proluuntur crimina, restat anima pura, sed nuda: hinc qui profitetur, statim ditatur totius ordinis egregijs meritis, nimirum insitus corpori sanctissimæ sodalitatis. P H. I. Itãne qui per baptismum inseritur corpori Christi, nihil accipit nec à capite, nec à corpore? T H. Nihil à Seraphica massa, nisi beneficentia aut fauore promereatur. P H. Quis angelus hoc istis reuelauit? T H. Nõ angelus, õ bone, sed ipse Christus ore proprio hoc aliãquæ permulta beato Frãncisco præsens præsentipatefecit. P H. Obsecro te per amicitia nostrã atq;

obtestor, ne me graueris istis impartiri sermonibus. T H. Sunt recõditissima mysteria, nec fas est ea prophanis cõmunicare. P H. Quis profanis amice, qui nulli unquam ordini melius uoluerim quàm Seraphico? T H. Sed interdum uellicas eos odiosius. P H I. Hoc ipsum Theotime amoris argumentũ est, cum cum ordinem nulli grauius lædant, quàm qui sub illius umbra turpiter uiuunt: quisquis optimè uult ordini, necesse est ut illius corruptoribus maximè succenseat. T H. At uereor ne Franciscum iratũ habeam, si quid arcanorũ effutiero. P H I. Quid mali metuis ab innocentissimo uiro? T H. Quid? Ne me exoculet, aut ne mihi mentem adimat, quomodo multos tractasse dicitur, qui reclamauerunt illius quinque uulnerum uestigijs. P H. Itã ne diui peiores sunt in cœlo, quàm fuerint in terris? Audio Franciscũ adeo fuisse miti ingenio, ut cum pueri per uiam incedenti caseum, lac, rudera & lapides immitterent in rusticanam cucullam à tergo pendentem, nihil offenderetur, sed hilaris incederet & gaudens: & nunc factus est iracundus ac uindex? Alio die cum à socio audisset, fur, sacrilegus, homicida, incestus, ebriosus, & quicquid criminum in scelerosissimum quemuis congeri potest, contractus egit gratias, confessus illum nihil esse mentitũ. Miranti socio cur ita loqueretur: Hæc, inquit, omnia, & his sceleratiora patrarã, nisi me numinis fauor seruasset.

set. Vnde igitur nunc factus est uindex? TH. Sic est, diui in cælo regnantes lædi nolunt. Quid Cornelio mitius? Quid Antonio mansuctius? Quid Ioâne Baptista patientius, dum uiucret? At nunc quàm horrendos morbos immittūt, nisi legitimè colantur? PH. Citius crediderim illos adimere morbos, quàm immittere. Sed quod mihi dixeris, nec prophano cōmiseris, & tacituro credideris. TH. Agè tua fretus fide dicā, quod quidem ad hanc rem attinet. Obsecro te Francisce, ut te tuisq; sodalibus propitijs, sit mihi fas audita loqui. Scis Pau'o fuisse sapientiā reconditam, quam nō palàm, sed occultè loquebatur inter perfectos. Sic habent & illi quædā arcana, quæ non euulgant apud quoslibet, sed beatis uiduis, alijsq; pijs & selectis bene uolentibus gregi Seraphico priuatim impartit. PH. Expecto ^ἡ *τρισυγίας ἀποκαλύψεις*. TH. Principiò Dominus prædixit patriarchæ Seraphico futurū, ut quò grex Seraphicus magis increbresceret, hoc illi pabulū abūdantius suppeditaret. PH. Hic protinus adempta est omnis querela bis qui distitāt, hoc hominū genere in dies increbrescēte grauari populū. TH. Deinde aperuit & hoc, quod quotannis in die illi festo, omnes animæ non modò fratrum qui sacrosantum illum gestant habitum, uerum etiam ordinem bene cupientium, ac de ipsius sodalibus bene merentium, ab igni purgatorio liberarentur.

PH. Tam familiariter Christus cum illo fabulabatur? TH. Quid nisi ut cum amico & sodali, quemadmodum Deus pater fabulabatur cum Moſe. Moſes à Deo traditã legẽ tulit ad populũ, Christus legem Euangelicã promulgauit, Frãciſcus legem ſuam angeli manib. bis deſcriptã, tradidit Seraphicis fratribus. PH. Expeſto tertiam apocalypſim. TH. Veri batur egregius ille patriarcha, ne bonũ ſemen quod ſeminatũ erat, noſtu uitiaret ille malus, et ita cum zizania reueleretur & triticũ. Hunc ſcrupulũ exemit illi dominus, promittẽs illi, ſibi curæ futurũ, ne deficeret ſemicalceatorũ ac cinctorũ fune populus uſque ad extremũ iudicij diem. PH. O domini clementiam: alioqui fuerat actum de eccleſia Dei. Sed perge. TH. E. Quarto loco reſcrauit illud, quod nullus impiẽ uiuens, diu perſeuerare poſſet in eo ordine. PH. An non defecit ab ordine quiſquis impiẽ uiuit? TH. Nõ, neq; enim Chriſtũ ſtatim abnegauit, qui ſclerate uiuit: quanq; aliquo modo negant Deum, qui ore profitentes, factis negant. Sed quiſquis abiicit ſacroſanctũ habitum, is irreparabiliter defecit ab ordine. PH. Quid igitur dicemus de tot monaſterijs cõuentualium, qui pecunias habent, qui potãt, ludunt aleam, ſcortantur, & palãm alunt, domi cõcubinas, ne plura cõmemorem? TH. Frãciſcus nunq; geſtauit ueſtem tali colore nimium fuſco, nec uſus eſt cingulo è lino candido cõfeſto. Proinde illis
ubi

ubi pulsarint ostiū, dicetur, nescio uos, eò quòd nō habent ^buestem nuptialem. P H. Est'ne amplius T H. Nihil adhuc audisti. Quinto loco patfecit illi, quòd qui malè uellent ordini Scraphico, quales heu nimū multi sunt, nunq̄; peruenirent ad dimidium ætatis à Dco præfinitæ, nisi mortem anticipassent, sed omnes pessima morte q̄;ocysimè perituros. P H. Vidimus isthuc cū in alijs multis aliàs, tū nuper in Matthæo Cardinale Seduncensi: de semicalceatis pessimè et loquebatur et sentiebat, periit priusquā, opinor, attingeret quinquagesimū annum. T H. Rectè quidem dicis, sed ille læscrat etiam Cherubicū ordinem. Nam huius opera potissimū effectum prædicant, ut Bernæ quatuor illi Dominicani traderentur flāmis, cū alioqui pōtificis animū pecunia fuerint expugnaturi. P H. Sed aiunt illos prodigiosæ impietatis orsos fabulam. Fictis uisionib. ac miraculis agebant, ut persuaderent Virginem matrem fuisse contaminatā labe originali: diuum Franciscū nō habuisse uera Christi uulnerum uestigia, ea uerius habuisse Catarinam Senensem: sed perfectissima pollicebantur laico cōuerso, quem ad hanc fabulam agendam subornauerāt: & ad hanc imposturā abutebantur corpore Domini, postremò etiā fustibus & uenenis. Deniq; prædicant hanc telam non fuisse unius monasterij, sed totius ordinis procerū. T H. Vt cunq; ista habent, non tēmerè

dictū est à Deo, Nolite tangere Christos meos.
 P H. Expecto, si quid superest. T H. Superest a-
 pocalypsis sexta, qua Dominus iurauit illi, futu-
 rum ut fautores ordini Seraphici, quantumuis
 impiè uiuerent, tamen aliquando Domini mise-
 ricordiam consequerentur, & sceleratam uitā
 beato fine clauderent. P H. Etiam ne si in adul-
 terio deprehensi occiderentur? T H. Quod Do-
 minus promisit, non potest nō esse ratum. P H.
 Sed quibus tandem rebus illi metiuntur fauorē
 ac beneuolentiam? T H E. Oh dubitas? qui dat,
 qui uestit, qui culinam instruit, iandudum amat.
 P H I. Non amat qui monet, qui docet? T H E.
 Hæc ipsis domi abundant, & huius generis be-
 neficia solent alijs largiri, non ab alijs accipe-
 re. P H. Plus ergo dominus promisit Francisci
 discipulis, quàm suis. Sibi quidē patitur imputa-
 ri, si quid ipsius respectu benefiat cuilibet Chri-
 stiano, sed nō promittit malè uiuentibus uitam
 æternam. T H. Nec mirū amice. Nam extremus
 Euangelij uigor seruatus est huic ordini. Sed
 audi iam septimam apocalypsim, caniq; postre-
 mam. P H. Hic sum. T H. Iurauit illi Dominus,
 neminē malè moriturū, qui in habitu Seraphico
 morcretur. P H. At quid appellas malè mori?
 T H. Is malè moritur, cuius anima relicto corpo-
 re rectā defertur ad tartara, unde nulla est re-
 demptio. P H. Vestis igitur non liberat ab igni
 purgatorio? T H E. Non, nisi quis moriatur in
 ipso

ipso festo beati Francisci. Verum an tibi parum uidetur tutum esse à tartaro? P H I. Maximum ego quidem arbitror. Sed quid de his sentiendum, quibus iam mortuis induitur sacra uestis? Non enim in ea moriuntur. T H. Si uivi hoc petierunt, uoluntas habetur pro facto. P H I. At ego cum agerem Antuerpiæ, adfui cum cæteris cognatis, matronæ cuidam agenti animam, aderat Franciscanus uir admodum uenerabilis: is ubi uidet mulierem iam oscitantem, alterum brachiū illius inscruit suæ uesti, sic, ut etiā aliquam humeri partem tegret. Ibi quidam dubitabant, utrum tota mulier esset tuta ab inferorum portis, an pars contacta. T H. Tota erat tuta, nō aliter quàm in baptismo pars hominis tingitur aqua, totus tamē Christianus redditur. P H. Mirū cacodæmones tantopere horrere uerem illam. T H. Magis horrent quàm crucem domini. Cum efferretur Eusebius, uidi, nō solus tamen, agmina nigrorū dæmonum, muscarū instar, assultantiū ad corpus, nullus tamen audebat attingere. P H. At interim facies, manus, pedes erant in periculo, quippe nudi. P H. Ut serpentes nec umbrā fraxini, licet porrectā. Iōgius, ferre possunt, ita dæmones uirus illud sacræ uestis etiā procul sentiūt. P H. Proinde nō arbitror talia corpora putrescere, alioqui plus animi esset uermibus, quàm cacodæmonibus. T H. Veri simile narras. P H I. Quàm fortunati pediculi.

qui in tam diuina ueste perpetuò uiuunt. Cæterum cum uestis deferatur ad sepulchrū, quid est quod tuetur animā? TH. Vestis umbram secum defert, ea tutam reddit, adeò ut negent quenq; illius ordinis uenire in purgatoriū ignem. PH. Næ ego istam apocalypsim, si uera narras, pluris facio, q; illam Ioannis. Hæc enim expeditā ac facilem ostendit uiam, qua cuiuis liceat citra sudorem, citra molestiam, citra pœnitentiā mortem æternam effugere, tota uita suauiter peracta in delicijs. TH. Assentior. PH. Iam igitur mirari desino, si plerique Seraphicis sodalibus plurimū tribuant: uerū nō queo satis admirari, nō deesse qui non uercantur illis oppedere. TH. Nimirum istos scias quotquot uideris, traditos in reprobum sensum, suaq; malitia excæcatos. PH. Posthac ero cautior, daboq; operam ut in sacrosancta ueste moriar. Verū extiterunt hoc seculo quidam qui docent, hominem sola fide iustificari, nullo operū præsidio: maximum igitur priuilegium sit, si uestis beet absq; fide. TH. Non simpliciter absq; fide, ne quid erres Philætic. Satis autē est credere, hæc quæ diximus esse promissa à Christo, patriarchæ Francisco. PH. Vel Turcam igitur seruabit uestis? TH. Vel ipsum Satanam, si se patiatur indui, & fidem habeat apocalypsi. PH. Iandudū me tuum fecisti, sed unum atq; alterū scrupulū mihi cupiā per te eximi. TH. Dic. PH. Audiui Franciscum

ciscum suum appellare institutū Euangelicum.
 TH. Verum. PH. Sed Euangelij regulam profi-
 tentur omnes Christiani, mea quidem sentētia:
 quòd si istorum institutū est Euangelicū, oportet
 quotquot Christiani sunt, eosdem esse Fran-
 ciscanos. Et in his primas tenebit Christus cum
 Apostolis & sanctissima matre. TH. Cōtance-
 res tu quidem, nisi Frāciscus quædā addidisset
 Euangelio Christi. PH. Quæ? TH. Vestem ci-
 neritiam, funē cannabē, & pedes nudos. PH.
 Istis igitur notis dignoscimus Euangelicum à
 Franciscano? TH. Differunt & contactu pecu-
 niæ. PH. Verūm, ut audio, Franciscus recipi ue-
 tat, nō attingi. Recipit autem uel dominus, uel
 procurator, uel creditor, uel hæres, uel mādata-
 rius. Et si numeret chirotheca munitus, nihilo-
 minus recepisse dicitur. Vnde igitur hoc nouū
 interpretamentū, ne recipiant, id est, ne contin-
 gant? TH. Sic interpretatus est Benedictus pon-
 tifex. PH. At non ut pontifex, uerū ut Franci-
 scanus. Alioqui nōne qui sunt Obscruātissimi,
 cū peregrinantur, excipiunt lintcolo numos?
 TH. Faciunt cū urget necessitas. PH. At mo-
 ri satius est quàm uiolare regulam plusquā E-
 uangelicam. Deinde nōne passim recipiunt per
 suos procuratores? TH. Quid ni? Etiam si den-
 tur aliquot millia, id quod nō rarò accidit. PH.
 At regula dicit, neq; per se, neq; per alios. TH.
 At non contingunt. PH. Ridiculum: si conta-

Etus impius est, etiam per alios cōtingunt? T H.
 Verùm non est illis cum procuratoribus actio.
 P H. Non est? Experiatur hoc qui uelit. T H E.
 Christus non legitur usquam contigisse pecu-
 niam. P H. Esto, sed probabile est Christū ado-
 lescentulum crebrò parentibus suis emisse oleū,
 acetum, & olera. Sed extra controuersiam Pe-
 trus & Paulus cōtrectarunt. Non est in conta-
 ctus fuga laus pietatis, sed in contemptu. Vini
 cōtactus multò periculosior est quàm pecuniæ,
 cur nō horrent ibi periculum? T H. Quia Fran-
 ciscus non prohibuit. P H. Nōne porrigūt ma-
 nus suas ocio molliculas & pulchrè lotas fœ-
 minis salutantibus, & numo fortè inspicendi
 causa oblato, resiliūt, ac se muniūt signo crucis?
 papæ quàm Euanglicè. Equidem puto Fran-
 ciscum, licet omnis literaturæ rudem, non adco-
 desipuisse, ut uetuerit qualemcūq; pecuniæ con-
 tactum. Et tamen si id sensit, quanto periculo
 suos exposuit, quos iussit nudis pedibus incede-
 re? Vix enim uitari potest, quin aliquando im-
 prudentes calcant numū humi iacentem. T H.
 Verùm nō tangunt manibus. P H. An tactus nō
 est sensus toto corpori cōmunis? T H. Est, atq;
 etiam si quid tale usu ueniat, nō sacrificant nisi
 confessi. P H. Religiose. T H. Verū omīssis ca-
 uillationibus, dicā id quod res est. Pecunia mul-
 tis est critiq; maximorū malorū occasio. P H. Fa-
 teor, sed eadē alijs est multorū bonorū materia.
 Diui-

Diuitiarũ amorem lego damnatum, pecuniam
 damnatã nusquã lego. T H. Rectè dicis. Sed quò
 longius absint ab auaritiæ morbo, sic prohibi-
 tus est cõtactus, quemadmodũ in Euangelio ue-
 tamur iurare, ne incidamus in periurium. P H.
 Quin igitur uetitus est aspectus? T H. Quia fa-
 cilius est cõtinerere manus, quàm oculos. P H. Et
 tamen per illas fenestras ingressa est mors. T H.
 Et ideo qui germanè Franciscani sunt, ultra su-
 percilia deducũt cucullam, testisq; & in terrã
 defixis oculis incedunt, ne quid uideant præ-
 ter uiam: quod idem uidemus in equis currus o-
 nustos trabentibus, utrinq; coriũ capistro addi-
 tum non sinit eos quicq; uidere, nisi quod ante
 pedes est. P H. Verũ agè dic mihi, est ne hoc
 uerum quod audio, in regula uetitum, ne quod
 indultum impetrent à pontifice? T H. Est. P H.
 At qui audio nullum hominũ genus pluribus in-
 structum indultis, adeò ut liceat illis homines
 ipsorũ sententia damnatos, uel ueneno neccare,
 uel uiuos defodere, citra ullum irregularitatis
 periculum. T H. Non est uana fabula quam au-
 disti, nam mihi narrauit uir minimè mendax Pa-
 lonus, se obdormisse potum in templo Franci-
 scanorum, in his angulis in quibus sedent fœmi-
 næ per laminas foraminosas cõfidentes. Exper
 reclusu cantu nocturno, nõ ausus est se prodere.
 Decãtatis ex more nocturnalib. totus fratrũ cho-
 rus descendit in ædem inferiorẽ, ibi erat para-

ta fossa bene lata beneq; profunda. Stabât duo iuuenes reuinctis à tergo manibus. Habita est concio de laude obedientiæ, promissa est apud Deum omniũ cõmissorum uenia. Nonnulla etiã spes iniecta, fore ut deus fratrum animos flecteret ad misericordiã, si sponte descenderet in foueam, seq; supinos reponeret. Factũ est, subductisq; sculis, omnes simul iniecere terram. P H. Sed siluít ne interim ille spectator? T H. Maxime, tum quidem nimirũ metuens, ne si se prodidisset, tertius adderetur fossæ. P H. Etiã ne hoc illis licet? T H. Licet quoties periclitatur decus ordinis. Nam ille simulatq; euasisset, passim in omnib. cõuiujs narrabat quæ uiderat, magna Seraphicæ gentis inuidia Nonne præstiterat uiuum sepeliri? P H. Fortasse. Verũm his subtilitatibus omisissis, quĩ fit, ut cũ patriarcha iusserit incedi nudis pedibus, nũc maxime incedant calceis fenestratis? T H. Duabus de causis præceptum hoc mitigatum est: altera est, ne per imprudentiam tangant pecuniã: altera, ne frigus lædat, aut spina, aut serpentes, aut silices, aut aliud simile, cũ illis sit per uniuersum terrarũ orbem obambulandum. Cæterũm ut id fiat inuiolata regulæ maiestate, fenestra calcei pedem nudum ostendit per synecdochen. P H. Prædicant se profiteri perfectionẽ Euangelicã, quam aiunt constare consilijs Euangelicis, de quibus inter eruditos magna digladiatio est. Et in uno quoq;

quoq; uitæ statu locus est perfectioni Euangelicæ. Sed quid omniũ maximè perfectum tibi uidetur inter Euangelij præcepta? TH. Arbitror totũ illud quod prodidit Matthæus cap. 5. cuius hæc est clausula: Diligite inimicos uestros, benefacite his qui uos oderunt, & orate pro persequentibus & calumniantibus uos, ut sitis filij patris uestri qui est in cælis, qui solem suũ oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos et iniustos. Estote ergo uos perfecti, sicut et pater uester cælestis perfectus est. PH. Cõmodè respondisti. Sed pater ille diues est ac munificus in omnes, nec mendicat à quoquam. TH. Munifici sunt & illi, sed opum spiritualiũ, hoc est, precum & bonorũ operum, quibus opulenti sunt. PH. Vtinam sint inter illos exempla charitatis Euangelicæ, quæ maledicta benedictis, iniuriam beneficio pensat. Quid sibi uult illa tam celebris Alexandri pontificis uox, tutius esse regem quamlibet potentem lædcre, quàm quemlibet ex ordine Franciscanorũ aut Dominicanorum? TH. Ordinis læsam dignitatem ulcisci fas est, & quod uni ex minimis malè fit, fit toti ordini. PH. At cur non potius quod uni bene fit, fit toti ordini? Et cur non unus Christianus læsus, totum Christianismum ad uindictam prouocat? Cur toties cæsus ac lapidatus Paulus non inclamauit suppetias aduersus apostolicæ dignitatis uiolatores? Iam si iuxta Do-

mini sententiam, Beatius est dare q̄; accipere, utiq; perfectior est, qui bene uiuēs ac docens de suo dat egentibus, q̄; qui tantū accipit. Alioqui frustra Paulus gloriatur, quòd gratis prædicauerat Euangelium. Atq; hīc uidetur esse præcipuum illius laudatæ additionis experimentū, si conuicijs impetiti nō incandescant, si in malè merentes charitatis affectū obtineāt. Quid magni est, si quis aliquid facultatū relinquat, de alieno uicturus aliquanto lautius, cum sibi seruet ulciscendi cupiditatem? Cintorum fune, semicalceatorū, ubiq; est magna copia: hæc qui præfet quæ perfecta dominus uocat, quæ apostoli cōstanter exhibuerūt, inter istos nimium rara est auis. T H E. Non ignoro quas fabulas impij quidā de illis spargāt, sed ego sic affectus sum, ut ubicunq; uidero illam sacrosanctissimam uestem, putem adesse angelos Dei, eamq; domum esse felicem, cuius limen crebrò teritur illorū pedibus. P H. Et ego arbitror pauciores esse steriles foeminas, ubi illi agunt familiariter. Sed mihi propitius sit Franciscus Theotime, qui hactenus tanto in errore sim uersatus. Existimabam istorū uestem nihil aliud esse q̄; uestem, nec per se meliorem ueste nautæ aut calcearij, nisi utentis sanctimonia cōmendaretur, quemadmodum Christi uestis cōtacta sanauit hæmorrhoißam. Alioqui dubitabam, utrum textor, an uestiarius eam uim dedisset uesti, T H, Haud dubiè qui for
mam

nam dat, dat uim. PH. Posthac ergo uiuam suauius, nec me macerabo metu inferorum, aut confessionis tædio, aut cruciatu pœnitentiæ.

Scholia.

a ¶ *Ἐρεισάγιας ἀποκαλύψεως. id est, sanctissimas reuelationes.* b ¶ *Vestem nuptialē.)*

Alludit ad parabolam Euangelij Matth. 22. de inuitatis ad nuptias.

AMICITIA.

EPHORINVS. IOANNES.

EP. Sæpenumero mecum admirari solco, quem Deū in consiliū adhibuerit natura, cum in omnium rerum genere miscret amicitias & inimicitias quasdam arcanas, nec ullis causis euidentibus probabiles, nisi quod hoc spectaculo uidetur fuisse delectata, quemadmodū nos ex cõmissis inter se gallis gallinaceis et coturnicib. uoluptatem capimus. IO. Nondū satis percipio quid uelis dicere. EP. Dicam igitur, si uis, crassiore Minerva. Scis serpentiū genus esse inimicū homini. IO. Scio uetus inter illos & nos esse dissidium & irreconciliabile, futurumq; donec meminimus illius inauspicati pomi. EP. Nosti laertam? IO. Quid nisi? EP. Italia magnas habet & uirides. Hoc animal natura & homini amicum est, & serpentibus inimicū. IO. Vnde hoc deprehenditur? EP. Vbicunq; prospicit homo, ibi congregantur lacertæ, obliquato capite diu cõtemplantes hominis faciē: si expuas, clambūt

Saliuam ore redditam: uidi & puerorū mīlum exorbentes. Quin et puerorū manibus tractantur impunè, atq; etiam læduntur, & admotæ ori gaudent saliuam lambere. Cæterum si comprehensæ inter se cōmittantur, dictu mirum q̄; in sese sæuiant, nec appetunt cōmittentem. Si quis in agris ambulet per uiam cauā, nunc hinc, nunc illinc strepitu dimoti rubi admonent hominem, insuetus crederet serpentem esse: ubi dispexeris, lacertæ sunt, obliquato capite contemplantæ donec consistas: si pergas, sequentes. Rursus aliud agentē admonent. Diceres eas ludere, uehementerq; delectari hominis aspectu.

I O. Mira narras. E P. Quodam die uidi prægrandem & mirè uiridem in ostio caui decertantem cum serpente. Primum mirabamur quid esset rei: nam serpens nobis nō erat conspicuus. Italus admonebat in antro esse hostem. Paulò post uenit ad nos lacerta uelut ostendens sua uulnera, ac remediū flagitans, seq; tantum non tangi patiebatur, quoties autem restabamus, restabat & illa nos contemplans. Serpens alterum latus penè totum croserat, & ex uiridi rubrum fecerat. I O. Mihi, si adfuissem, libuisset ulcisci lacertæ uicem. E P. At hostis iam se in profundum antrum abdiderat: post aliquot tamen dies pauimus oculos nostros uindicta. I O. Gaudeo profectò. Sed quo pacto? E P. Fortè inambulabamus per eundem locum: serpens è fonte

fonte iacino biberat, erat enim æstus prodigiosus, adeò ut nos quoq; aquæ inopia periclitaremur. Cõmodũ occurrit ex agris puer natus annos tredecim, eius domus filius, in qua tum metu pestilentie Bononia profugi rusticabamur, gestans rastrũ, quo scœnũ demessum cõuerrunt agricolæ, simul ut serpentẽ uidit, exclamat. 10. Metu fortasse. E P. Nequaq̃, imò gaudio, uelut insultans deprehenso hosti. Ferit raastro, serpens se contrahit, ille non facit ferendi finem, donec contrito capite serpens in longum porrigitur. Nam hoc non faciunt nisi morientes. Inde est, quem frequenter audisti, apologus de cancro, qui serpentem hospitem occidit, ubi portectum uidet, Sic, inquit, uiuum incedere oportuit. 10. O factum bene. Quid tum? E P. Puer arreptum raastro suspendit è frutice supra antrum. Ibi diebus aliquot uidimus frõdes sanie tinctas. Eius ruris agricolæ pro comperto nobis aliud quiddã mirabile referebant. Agricolæ nõnunq̃ seßi obdormiunt in agro, atq; illic interdum habent urceum lactis, in cibi simul et potus usum. Serpentes summopere lacte capiuntur: itaq; nõ raro fit, ut in uas illabantur. Ei malo paratum habent remedium. 10 A. Quod obsecro? E P. Summum testæ os allio circumlinunt. Is odor detret serpentes. 10. Quid igitur sensit Horatius, cum scriberet alliu uenenũ cicutis nocētius, cum sit, ut ais, aduersus uenena remedium? E P.

L

Sed audi quod est durius, interdum clanculum adrepentes in os patens dormientis conijciunt sese, & in stomachum sese conuoluunt. 10. An non protinus exanimatur homo talem nactus hospitem? EP. Nō, sed afflictijsimè uiuit, nec est ullum mali leuamen, nisi ut lacte alijs q̄; gratijsimis serpenti cibus alant hospitem. 10. Nihil re medij aduersus tantū malum? EP. Comesum affatim allium. 10. Non mirū igitur si messorum gaudent allio. EP. Et aliàs medetur declassatis labore & æstu. Verū in hoc discrimine nō raro lacerta q̄;uis pusilla seruat hominē. 10. Quis potest? EP. Vbi sensit serpentē insidiari, circū cursat per collum & faciē hominis, nec finem facit, donec pruritu scalptuq̄; unguiū excitetur. Porro qui expergiscitur cōspēcta in propinqua lacerta, mox intelligit hostem alicubi esse in insidijs, ac circunspiciens deprehendit. 10. Mira nature uis. EP. Iam nullū est animal inimicius homini q̄; crocodilus, qui sæpe numero totos homines deuorat, & arte malitiam adiuuat, hausta aqua lubricans semitas quibus descendunt ad Nilum aquam hausturi, quō collapsos deuoret. Neque te fugit delphinum etiam in diuerso elemento natum ² φιλανθρωπον esse. 10. Audi diuinā fabulam de adamato puero celebrem, celebriorem autem de Arione. EP. Quin & in uenatu mugilū piscatores delphinorū ministerio uice canū utuntur, qui accepta prædæ portiu-
cula

cula recedunt. Quin & castigari sese patiuntur, si quid in uenata deliquerint. In mari uerò frequenter nauigantibus apparent, gaudio gestientes, & in summis undis lusitantes, interdum adnantes ad nauim, nonnunquã; & tensa uela transilientes. Adeò delectatur hominum consuetudine. Verùm ut hominum est studiosus delphinus, ita crocodilo capitalis est hostis. Egreditur mare, & in Nilum, in quo regnat crocodilus, audet uenire congressurus cum dentibus, unguibus & squamis ferro etiam impenetrabilibus armata bellua, ipse nec ad morsum satis instructus, quippe os habes ad pectus uergens. Sed impetu fertur in hostem, ac iam illi proximus, repente submittit sese, erectisquã; in tergo pinnis mollia uentris perscindit, aliàs inuulnerabili. I A. Mirũ est quodquã; animal statim agnoscere hostem suum, etiã nunquã; antea uisum, scirequã; & cur impetatur, et quã lædi, aut sese tueri possit, cùm hoc homini sit negatũ, qui ne regulum quidẽ horreret, nisi admonitus, malòs doctus. E P. Scis equum animal obsequijs hominum natum. Huic capitale disidiũ est cum urso, homini noxia bestia. Agnoscit hostem nunquam uisum, ac protinus se parat ad pugnam. IO. Quibus armis pugnat? E P H. Arte potius quã uiribus. Transilit ursum, et in ipso saltu posteriores calces impingit in caput. Atquã; ursus interim unguibus scalpit equini uentris mollia.

Aspis homini uenenum est immedicabile, cum hac belligeratur ichneumon. Idem exitialis hostis crocodilo. Similis affectus est elephantis erga hominē: nam & uiatorem simpliciter errantem clementer reducunt in uiam, & agnoscunt amantq; doctorem suum. Feruntur & exempla deuoti amoris erga certos homines. Siquidem unus adamauit in Aegypto mulierculā corollas uendentem, Aristophani grammatico charam. Alius Menandrum Syracusanū adolescentē sic amauit, ut desiderium illius quoties non uideret, inedia testatus sit. Sed ne hæc quæ plurima commemoratur referre pergamus, cum Bochus rex in triginta quosdam sæuire decreuisset, eos totidem elephantis obiecit, stipitibus alligatos. Cuiusq; immisi essent qui inter elephantos pro cursantes eos lacesserent, nunq; efficere potuerunt, ut se regie crudelitatis ministros præberent. Atq; huic animanti φίλος θρώνω, bellū exitiale est cum draconibus Indicis, qui feruntur esse maximi, ut frequenter in pugna pereat uterq;. Porro draco inimicus est homini, etiā nō lacepsus. Simile disidiū est aquilæ cum draconibus minoribus, cum homini sit innoxia, imò cum feratur etiam amatorios ignes sentire erga certas puellas. Eidem aui bellum internecinum est cū cyminde, id est, nocturno accipitre. Elephantus odit etiam murem, animal homini quoq; molestum, eoq; abhorret à pabulo in quo murem

con-

conspexerit. Nec causa liquet, cur oderit. Nam hirudinē meritò horrent, quòd ea in potu hausta grauiſſimè diſcrucientur. Iam uix ullum animal amicus homini quàm canis, nec inimicius quàm lupus, ut quod aspectu quoque uocem adimat: & inter hæc summa discordia est, quemadmodum ouium generi lupus infestissimus, quod totum pendet à prouidentia hominū, quorum præcipua cura est tueri animal innoxium, & alendo homini natum: in lupum uerò uelut in publicum humani generis hostem armantur omnes, præcipuè canum cõmilitio, quæ res etiam prouerbio fecit locum, Non magis parcemus quàm lupis. Lepus marinus immedicabile est homini uenenum, si quis imprudens gustauerit: at rursus hominis contactus mors est lepori. Panthera sæua est in hominem, & tamen adeò terretur ab hyæna, ut ne cõgredi quidem sustineat. Hinc narrat, si quis quid secum gestet de corio hyænae, à pãthera nõ appeti: tam sagax est naturæ sensus. Addunt & illud, si pelles utriusque belluæ suspēdas inuicē ex aduerso, panthericæ pilos defluere. Araneus homini domesticū est animal, exitiale uerò serpenti, adeò ut fortè cõspicatus sub arbore serpentē apricantē, filo se libret, & aculeum mediæ infigat fronti tam aceri uulnere, ut serpens dolore rotans sese in gyrum tandē emoriatur. Accepi ab ijs qui spectarunt, simile dissidiū esse araneo cum buffonib.

Sed buffonē ictum sibi plantagine admorsa me-
 deri. Audies fabulam Britannicā. Scis illic con-
 claviū solum consterni scirpis uirentibus. Mo-
 nachus quidam fasciculos aliquot scirporum in
 cubiculum congesserat, sparsurus cum esset com-
 modum. Is cum à prandio supinus dormiret,
 buffo ingens erepsit, & os dormientis obsedit,
 infixis superno atq; inferno labro quatuor pe-
 dibus. Detrahere buffonem certa mors erat, nō
 amoueri quiddam erat morte crudelius. Qui-
 dam suaserunt ut monachus ad fenestram de-
 ferretur supinus, in qua ingens araneus habe-
 bat telam. Factum est. Mox araneus hoste con-
 specto filo se librat, & buffoni spiculū infigit,
 ac filo se recipit in telam. Intumuit buffo, sed
 non est auulsus. Repetitur ab araneo, magis in-
 tumuit, sed uixit. Tertiō ictus abduxit pedes, ac
 mortuus dccidit. Hanc gratiam araneus retulit
 hospiti suo. IO. Mira narras. E P H. Addam
 quod nō legi, sed his oculis conspexi. Simius su-
 pra modum horret testudinem. Huius rei qui-
 dam dedit nobis specimen Romæ. Puerō suo in
 uerticem imposuit testudinē, & pileo cōtextit,
 dein producit ad simium. Illic simius gaudens
 insiliit in humeros pueri uenaturus pediculos,
 sublato pileo reperit testudinem. Mirum erat
 spectaculum quanto cum horrore resilierit be-
 stia, q; expauerit, quā timidē respexerit an se
 queretur testudo. Additū est aliud specimen: al-
 ligauimus

ligauimus testudinem catenæ à qua reuinctus erat simius, ut effugere non posset, quin saltem aspiceret: incredibile dictu, quãtopere fuerit discruciatu: tantũ nõ metu exanimabatur, interdum auersus posteriorib. pedibus depellere tentauit hærentẽ bestiam. Tandem quicquid erat in aluo aut uesica oneris reiecit. Sequuta est ex eo pauore febris, ut nobis fuerit soluendus à catena, et aqua uino tẽperata refocillandus. IO: Atqui nihil est quod sibi à testudine metuat simius. E P. Fortassis aliquid est quod nos fugit, naturæ cognitũ. Nam cur acanthis oderit asinũ causa in prõptu est, quòd ille se affricat spinis, in quibus nidulatur auicula, et flores eius depascitur. Tantus autẽ terror habet acanthidẽ, ut si quando procul asinũ rudentẽ audiat, oua deijciat, pulli è nido decidant metu: nec patitur hostem impunẽ. IO. Sed qua tandem in re acanthis lædit asinũ? E P. Rostro fodit illius hulcera fustibus & oncribus facta, pungit & mollia narium. Potest item aliquid causæ diuinari, cur inter uulpes & miluios mutua sit similtas, quòd auis rapax alterius catulis insidietur, fortasse uulpes uicissim illius pullis. quæ causa dissidij est inter sorices & ardeolas. Eadem ferè ratio est inter æsalon paruam auiculam, & uulpem. Nam æsalon oua coruorũ frangit. Eadem infestatur à uulpibus, & uicissim illas infestat, c. utulos earũ uellicãs. Quod ubi uiderint corui,

uulpibus uelut aduersus cōmunem hostem suppetias ferūt. At uix diuinare liceat, quā ob causam inter se oderint olores & aquilæ, coruus & chlorio, cornix & noctua, aquila & trochilus, nisi hoc malè habet aquilam, quod ille rex auium uocetur. Cur malè conuenit cum noctua cæteris minoribus auibus, mustelæ cum cornice, turturi cum pyrali, ichneumonibus uespis cum phalangijs arancis, anatibus cum gauijs, harpæ cum triorche accipitre, thoibus cum leonibus? Præterea cur sorices formicosam horreant arborem? Vnde tam irreconciliabile bellum inter scarabeū & aquilā? Nam apologus ex ipsa animantiū natura confictus est. Vnde est quod iuxta Olynthum in certo terræ spacio nō uiuant scarabei, si inferantur? Et inter aquatilia quam ob causam mugil & lupus mutuo odio flagrāt, sicut cōger & muræna, caudas inter se prærodentes? Polypū in tantū horret locusta piscis, ut si eum iuxtā uiderit, metu emoriatur. Sic quædā animātia mirè iunxit arcanus quidā beneuolentiæ affectus, ueluti pauones columbis, turtures cum psittacis, merulas cum turdis, cornices cum ardeolis, qui sibi uicissim auxiliantur aduersus uulpiū genus. Harpam & miluiū aduersus triorchin accipitris genus, cōmunē hostem. Balenis musculus piscis exiguus prænatans monstrat uiam, nec apparet quam obrem illi uelit inseruire. Nam quod crocodilus

fauces

fauces porrigit trochilo auiculæ, amicitia dici non potest, cum utrunq; animal suo ducatur cõ modo. Crocodilus gaudet sibi purgari dentes, et scabendi uoluptatẽ amplectitur: auicula cibũ quærit, ut scens piscium reliquijs inter dentes hærentibus. Cõsimili ratione coruus inquitat dorso suis. Inter anthum & ægithum tam pertinax est odium, ut negent sanguinem illorum posse misceri. Quemadmodum narrant aliarũ auium pennas absumi, si aquilinis misceantur. Accipiter est infestus columbino generi, sed has defendit tinnunculus auicula, cuius conspectum & uocem mirum in modum horret accipiter. Nec hoc latet columbas. Vbicunq; tinnunculus reconditus est, ab ea sede non migrant, si ducia protectoris. Quis causam conijciat, quare aut bene uelit generi columbino tinnunculus, aut cur tinnunculum horreat accipiter? Atq; ut interdum animalculum minimum præsidio est ingenti belluæ, ita contrà à minutissimis exitiũ est maximis. Est pisciculus scorpj effigie, magnitudine aranei piscis: is sub pinna affigit sese aculeo thynnus interdũ magnitudinẽ delphini superantibus, tanto dolore, ut nonnunq; in naues insiliat. Idem facit mugilibus. Quid est cur leo animal cunctis tremendum, expauescat galli gallinacei cantũ? 10. Ne sim in hoc conuiuio prorsus a symbolus, referam quod olim his oculis uidi in ædib. Thomæ Mori, clarissimi apud

Anglos uiri. Alebat domi simiū prægrandem: tum fortè, quò reualesceret à uulnere, solutus obambulare sinebatur. In extremo horti erant inclusi cuniculi, quibus insidiabatur mustela. Id simius procul quietus & ociosus spectabat, donec uideret cuniculis nihil esse periculi. Cæterum posteaquã mustela labefactasset caueam à muro reuulsam, iamq; periculū esset, ne cuniculi à tergo nudati prædæ essent hosti, accurrit simius, & conscensa trabe quadam, caueam retraxit in locum pristinum, tanta arte, ut homo non posset dexterius. Ex quo perspicuū, hoc animantium genus simijs esse charum. Ipsi cuniculi nō intelligebant suum periculū, sed hostem suum per cancellos osculabantur. Simius opitulatus est periclitanti simplicitati. E P. Omnibus catulis minoribus delectantur simijs, gaudentq; fouere sinu et cōplecti. Sed pius ille simius dignus erat aliquo pietatis præmio. I O. Habuit. E P. Quod? I O. Reperit illic frustū panis à pueris, ut opinor, proiectū: id arreptū comedit. E P. Verūm mihi uidetur mirabilius, hoc genus sympathias & antipathias (sic enim Græci uocāt amicitiæ & inimicitiae naturales affectus) etiā in rebus anima aut certè sensu carentibus deprehendi. Omitto iam dicere de fraxino, cuius nec umbram q̄uis in longum porrectam ferunt serpentes, aded ut si locum in gyrum circundes igni, serpens citius in flammā eat, quàm ad arborem

borem fugiat. Nam huius generis exēpla sunt innumera. Erucae cum membranis inclusæ, occulto naturæ opificio transfigurantur in papiliones, mortuis similitudinē uidentur, ne ad contactum quidem sese mouent, nisi transeunte araneo. Hominis prementis digitū nō sentiūt, & sentiūt leuissimi animātis leuiter incedentis pedes. Ibi demū uiuit. 10. Sentit hostem capitalem nondum natū insectum. Isti nō omnino dissimile est, quod narrāt de ferro cæsis, ad quos si cæteri accedant, nihil accidere noui: sin is qui necauit, cōtinuò profluere sanguinē uelut ex recenti uulnere: atq; hoc indicio ferūt frequenter proditū cædis autorem. EP. Nec est uanū quod audisti. Sed ne persequamur fabulas Democriticas, nōne cōperimus experimentis, tantū esse dissensionis inter quercū & oleam, ut utraq; in alterius scrobe posita emoriatur? Quercui autem tam malè conuenire cum iuglande, ut in propinquo posita extinguatur, tametsi iuglans cunctis ferè satis & arboribus noxia est. Rursus quum uitis clauiculis suis omnia completi soleat, solam brassicam refugit, & perinde quasi sentiat, in diuersam partem sese uertit. Quis admonet uitem, hostem esse in propinquo? Est enim brassicæ succus uino contrarius, eoq; solct edi aduersus ebrietatem. Nec deest brassicæ suus hostis: siquidem opposita cyclamino & origano, exarescit. Similis affectus est

inter cicutam & uinum, cicuta homini uenenū est, cicutæ uinum. Quod est illud arcanum commercium inter lilium & allium, ut in propinquo nascentia mutuo sibi gratificentur? Nam allio plus est uigoris, & lilij flores suauius olent. Quid hinc memorem de coniugijs arborū, quarum fœminæ sterilescunt, nisi in propinquo sit mascula? Oleum soli calci miscetur, cum utraq; res pariter oderit aquam. Pix attrahit oleum, cum utrunq; sit pingue. Argento uiuo innatant omnia, excepto auro, id solum ad se trahit & complectitur. Quis ille naturæ sensus, ut adamas, quamlibet duris resistens, sanguine hircino mollescat? Quin & inter ipsa uenena dissidia uideas. Scorpius si fortè repat per aconitū, pallefcit ac torpescit. Eidē adeo noxia est herba cui nomen cerastis, ut qui semen modò eius tractarit digitis, impunè contrectet scorpium. Sed harum rerum, quæ sunt innumeræ, consideratio ad rei medicæ professores pertinet. Quænam est illa uis uel amicitie uel dissidij inter chalybem & magnetem, ut materia natura grauis ad lapidem currat & inhæreat, uelut osculo, & ab eodem citra contactum refugiat? Iam cum aqua se facile misceat rebus omnibus, maximè sibi, tamen sunt quæ tanquã odio mutuo mixturam refugiant: uelut amnis qui in Fucinū lacum inuectus supermeat, in Larium Aodua, in Verbanum Ticinus, in Benacum Mincius,

in

in Serianum Ollius, in Lemanium Rhodanus, è quibus nonnulli multorum millium transitu, hospites suas aquas tantum, nec largiores quam intulere, cuebunt. Tigris influit in lacum Aretusam, ac per eum uelut hospes fertur sic, ut nec color, nec pisces, nec aquarum natura miscetur. Ad hæc cum cætera ferè flumina properent in mare procurrere, quædam tamen uelut exosa mare priusquam eò perueniant, abdunt sese in terram. Simile quiddam uidemus & in uentis. Austro homini pestilens est, huic contrarius Boreas salubris. Alter nubes contrahit, alter dissipat. Iam si qua fides astrologis, sunt et sideribus quidam amicitiae & inimicitiae affectus. Quædam amica homini, quædam infesta. Rursus sunt quæ homini aduersus nocentium uim opitulantur. Adcò nihil est in ulla naturæ parte, quod nõ per hæc dissidia cõcordiasq; et noxam & remedium homini suppeditet. IO. Fortasse & ultra cælos quiddam deprehendere liceat. Etenim si Magis credimus, unumquenq; mortalium duo comitantur genij, alter amicus, alter malcuolus. E P. Nobis amice satis est ad cælum usq; peruenisse, etiam si nõ hoc quoque septum transiliamus. Redeamus ad boues & equos. IO. Næ tu præclarum facis saltum. E P. Illud nobis magis admirandum est, quod in eadem prorsus animantium specie deprehendamus amoris & odij uestigia, nulla euidente causa. Sic

enim nobis persuadere conantur equifones & bubulci: in iisdem pascuis aut eodem in stabulo, bos bouem, equus equū gaudet habere uicinū, qui aliū nō ferat. Equidem arbitror similes affectus esse in omni animantiū genere, præter sexus fauorem: Sed in nullo genere euidentius quā in homine. Siquidem in plurimis manifestū est, quod de suo in Volusium affectu proficitur Catullus: Non amo te Volusi, nec possum dicere quare: Hoc tantū possum dicere, nō amo te. Verū in adultis fortasse diuinet alius aliam causam: in pueris, qui solo naturæ sensu ducuntur, quid est illud, quod sic hunc illi tanto amore conciliat, rursus aliū ab hoc tanto dissidio separat? Ipse cum puer essem natus annos plus minus octo, incidi in quendam mæ ætatis, aut fortassis anno maiore, prodigiosæ uanitatis, adeo ut ad omnē occasionē ex tempore mōstrosa quædam cōfingeret. Occurrebat mulier, Vides, inquit, hanc? Video. Cum hac decies concubui. Transibamus ponticulum angustum iuxta molam: ubi uidit me horrescentem ad conspectum aquæ ob profunditatē nigrantis, In hanc, inquit, aquā aliquando prolapsus sum. Quid ais? Illic reperi cadauer hominis, accinctū crumena, in ea crāt anuli tres. Cum nullus esset mentien di finis, sic puer horruī puerum, ut iuperam minus, nulla certa ratione, cum talibus mendacijs alij deleētarentur, sed tantū arcano naturæ sensu. Neq;

su. Neq; uerò id fuit temporariũ, imò & hodie sic horreo natura uanos, ut conspectis illis sentiam totum corporis habitum cõmoueri. Tale quiddam in Achille notat Homerus, cùm profertur mendaces sibi æquè odiosos, atq; ipsas inferorum portas. Hoc ingenio cùm natus sim, tamen hoc contrà fato natus uideor, ut per omnẽ uitam mihi cum mendacibus & impostoribus fuerit res. 10. At nondum uideo scopum, quò totus hic sermo confertur. E P. Expediam paucis. Sunt qui felicitatẽ petant à magicis artibus, sunt qui ab astris: ego nullam certiore ad felicitatem uiam arbitror inueniri posse, quàm si quisq; abstineat ab eo uitæ genere, à quo naturæ sensu tacito abhorret: ad id se conferat quò propensus est: semper excludo turpia. Item: ab eorũ consuetudine se subducatur, cum quorũ genijs sentit suo genio nõ conuenire, & his se copulet, ad quos arcano naturæ fertur affectu. 10. Id si fiat, inter paucos erit amicitia. E P H. Christiana charitas se dilatat ad uniuersos, familiaritas autẽ eum paucis habenda est. Et qui nullum quõuis malũ lædit, gauisurus etiã si respiscat, satis opinor Christianè diligit omnes.

Scholia.

- a ¶ φιλαέθρων, id est, hominum amatores.
 b ¶ Λυπορũ interfectoꝝ. præmiũ olim constitutũ. Vide Chil. 2. cen. 2. prouer. 27. c ¶ De scarabeo et aquila uide Chil. 3. cent. 7. prou. 1.

CVR. Lubens ex te rerum plurimarū perito
 discerem quiddam, si tibi nō sit molestum. **AL.**
 Agē Curio percontare quod uoles, ne non re-
 spondeas tuo nomini. **CV.** Equidem nō graua-
 bor dē ti Curio, modō ne addas animal illud mo-
 nosyllabum, Veneri iuxta ac Mineruæ inui-
 sum. **AL.** Dic igitur quid uelis. **CV.** Scire cu-
 pio, quid sit quod appellamus graue & leue.
AL. Eadem opera roga, quid sit frigidū & ca-
 lidum. Quin tu isthuc problema baiulis propo-
 nis peccius, q̄; mihi, aut si mauiis asinis, qui graui-
 tatem oneris demissis auriculis indicant? **CV.**
 At ego non asinina, sed philosophicam respon-
 sionem expecto, præsertim ab Alphio. **ALP.**
 Graue est, quod suapte natura fertur deorsum;
 leue, quod sursum. **CV.** Cur igitur Antipodes,
 qui infra nos sunt, nō decidunt in subiectū cœ-
 lum? **AL.** Pariter illi mirantur, quamobrem tu
 non decidas in cœlum, non subiectum, sed immi-
 nens. Cœlum enim est supra omnia quæ intus
 complectitur, nec Antipodes sunt infra te, nibi-
 lo magis quàm tu supra illos: contra nos esse
 possunt, infra nos non possunt. Alioqui iustius
 admirareris, cur rupes quas sustinet Antipodū
 terra, non decident, cœlumq; perrumpant. **CV.**
 Quæ est igitur natiua sedes grauium, quæ con-
 trà læuium? **AL.** Ad terram natiuo motu dese-
 runtur omnia grauiā, ad cœlum leuiā: de motu
 uiolento

violento aut animali iam nõ loquimur. C V R.
Est igitur motus aliquis, qui dicitur animalis?
A L. Est. C V. Quinam? A L. Is fertur iuxta qua-
tuor corporis situs, prorsum, retrorsum, ad de-
xtram ac læuam, & in circuli, & in princi-
pio ac fine celerior est, in medio lentior. Nam
in initio uigor addit alacritatem, in fine propin-
quo spes perueniendi quò tendit animal. C V.
Nescio quid alijs accidat animalibus, sed habet
famulam, quæ lassa est priusquam incipiat, de-
lassata priusquam opus absoluat. Verùm redi
ad id quod agere cœpisti. A L. Natiuo inquam
motu, quæ grauius sunt feruntur deorsum: et quod
quidq; grauius est, hoc celeriore motu fertur ad
terrã: quod leuius, hoc maiore impetu rapitur in
cælum. Cõtrã fit in motu uiolento, qui celerior
in initio, paulatim segnescit: cùm contrã fiat in
motu naturali, ueluti sagitta in altum missa, &
saxum ex alto decidens. C V. Atqui ego puta-
bam homines sic per orbem terræ discurrere,
quemadmodum minutissimæ formicæ cursit. ùt
in prægrandi sphaera, hærent undiq; nec ulla
decidit. A L. In causa sunt, sphaeræ superficies
nõnihil habens asperum: tum scabrities quædã
in formicarum pedibus, quam habent insecta fe-
rè omnia: postremò corpusculorum leuitas: id se
non credis, fac sphaeram uitream bene leuem
& glabram, uidebis solas formicas nõ decide-
re, quæ in summo uersantur orbe. C V. Si quis

Deus orbem terræ medium perterebret, hinc usq; ad Antipodes perpendicularo per centrū demisso, quemadmodum solent Cosmographi, terræ totius situm in globis ligneis repræsentantes, tum si saxum conijcias in foramen, quò perferetur? A L. Vsq; ad terræ centrum, ibi quies est omniū grauium. C V R. Quid si Antipodes quoq; ex aduerso mittât lapidem? A L. Tunc lapis occurret lapidi circa centrū, ibi conquiescet uterq;. C V. Agè, si uerum est quod dixisti, motum natiuum progressu magis ac magis incitari, si nihil obstet: lapis aut plumbum coniectum in foramen, ob motus uehementiâ prætercurreret centrum, iamq; prætermisso centro rursus motus erit uiolentus. A L. Plumbum nunquam perueniret ad centrum, nisi liquefactū: sed lapis si prætereat centrum motu iam uiolento, primum segnius feretur, nec aliter redibit ad centrum, quàm lapis ui in altum proiectus redit in terram. C V. Sed recurrens natiuo motu, rursus concitato impetu præteruehetur centrum, itaq; fiet ut nunquam quiescat lapis. A L. Conquiescet tandem, prætercurrens ac recurrēs donec peruentum fuerit ad æquilibrium. C V. At si nihil est in rerum natura uacuum, oportet foramen illud aëre plenum esse. A L. Esto. C V. Pendebit igitur in aëre corpus natura graue. A L. Quid nisi quæ admodū chalybs in aëre pendet, undiq; librantibus magnetib. Quid autē prodigijsi

gij si unicum saxum pendeat in meditullio aë-
ris, cum tota terra tot rupibus onusta ad istum
pendeat modum? C V. Sed ubi est terræ centrū?
A L. Vbi est circuli centrū? C V. Id quidem est
punctū indiuisibile. Si tantillum est terræ cen-
trum, quisquis perforauerit median terram, au-
feret centrum, nec habebunt graua quod feran-
tur. A L. Næ tu satis ociose nugaris. C V R. Ne
quæso succenseas, discendi studio loquor, quic-
quid loquor. Si quis terræ sphaerā perterebret
nō per ipsum centrū, sed à latere, puta ut absit
à centro centum stadijs, quò tum feretur conie-
ctus lapis? A L. Nō feretur rectā pcr foramen,
imò potius rectā, sed ad centrum: itaq; prius q̄;
perueniet ad medium, iam conquiescet in terra
quæ ad læuam est, si centrum est ad læuā. C V.
Sed quid est hoc quod reddit corpus graue aut
leue? A L. Ad isthuc respondeat tibi Deus, cur
ignem fecerit omniū leuissimū, aërem proxima
leuitate, terram grauissimam, proxima grauita-
te aquā. C V. Cur igitur nubes aqueæ pendent
in sublimi aëre? A L. Quoniā à solè attraben-
te concipiunt naturam igneam, quemadmodum
fumus è lignis humentibus uiolento calore ex-
cussus. C V. Cur igitur tanto pondere decidunt,
ut interdum montes in planitiem redigant? A L.
Concretio densitasq; addit pondus. Alioqui
possūt sic uideri sustineri ab aëre subiecto, quē-
admodū tenuis ferri lamina sustinetur summa

aquæ. C V. Sic igitur putas, quod plurimū habet igneæ naturæ, esse leuissimum: quod terrenæ, grauissimū. A L. Haud procul abes à scopo. C V. Atqui nec quiuis aër pariter leuis est, nec quæuis terra pariter grauis. Idem de aqua fortasse sentiendū. A L. Nec mirū, cū ista quæ nomina sūt, nō sint elementa pura, sed ex varijs elementis temperata: itaq; probabile est eam terrā esse leuissimam, quæ plurimū habet ignis aut aëris admixtū: eam aquā esse grauissimā, quæ grauiorem terrā habet admixtā, qualem arbitror esse marinā, & eam unde conficitur sal: itidem aër aquæ terræ uel proximus, grauior est, aut certè minus leuis est eo, qui procul abest à terra. C V. Vtrum habet plus terrenæ naturæ, lapis, an plumbū? A L. Lapis. C V. Et tamen plumbū lapide grauius est pro ratione portionis. A L. In causa est densitas: lapis enim rarior est, eoq; plus habet aëris, q; plumbū. Hinc est quòd uideamus quoddā terræ genus desiccātū, si cōiiciatur in aquā nō subsidere, sed natāre: eadem de causa uidemus totos agros natātes: sustinētur enim cauis radicibus arundinū, aliarumq; palustriū barbarū inter se cōnexis. C V. Hinc fortassis et pumiciū leuitas. A L. Quia pleni cauernis sunt, præterea multo igni decocti: submittūtur enim è locis ardentibus. C V. Vnde tanta suberis leuitas? A L. Iam dictum est. Raritas enim in causa est. C V. Vtrū est grauius, plumbū an aurū? A L.

AURUM

Aurū opinor. C V. Aurū tamen uidetur habere plus igneæ naturæ. AL. Quia noctu uelut ignis lucet, ut ait Pindarus? C V. Scilicet. AL. Sed densitas in auro maior. C V. Vnde id deprehenditur? A L. Respondebūt aurifices, nec argentū, nec plumbum, nec æs Cypriū, nec ullum simile genus latius diducitur malleo, q̄; aurum. Eadem ratione philosophi deprehendcrūt nihil esse liquidius melle & oleo: quòd si quis hæc inunctione dilatet, & latissimè diffunditur humor, & siccescit serius, C V. Sed utrum grauius est, oleum an aqua? A L. Si de oleo lini loqueris, arbitror oleum esse grauius. C V. Cur igitur aquæ supernatat olcū? A L. Leuitas non est in causa, sed ignea olei natura, tum peculiaris omniū pinguium uis ab aqua abhorres, quæ est in herba quæ dicitur ² *ἀβάντος*. C V. Cur igitur nō natat ferrū igni candēs? AL. Quia nō est calor ei natiuus. Et ideo citius penetrat aquā, quòd caloris magnitudo dispellat obstantē liquorem. Sic cuneus ferreus citius petit ima, quàm lamina. C V. Vtrū intolerabilius est, ferrū candens, an frigidum? A L. Candens. C V. Grauius igitur. A L. Est, si cōmodius est gestare manu paleam incensam, q̄; silicem frigidū. C V. Quid est in causa quòd lignum ligno leuius aut grauius est? A L. Densitas ac raritas. C V. At ipse noui quendam è familia regis Britannicæ, qui in cōuiuio ostendit nobis lignū, eius, ut aiebat, arboris, quæ fert

aloën: adeò solidum erat, ut lapis uideri posset: adeò manib. libranti leue, ut arūdo uideri posset, & si quid sicca arundine leuius: impositū uino (putabat enim ita depelli uencena) mox properabat ad fundū, ut uix plumbū celcius. A L. Nec densitas, nec raritas semper in causa est, sed peculiaris et occulta in rebus cognatio, quæ facit ut quædam sese amplectantur, aut refugiant, ueluti magnes attrahit chalybem, uitis refugit brassicam, & flamma etiam è longinquo ad naphtham transuolat, aliquāto inferiore loco positā, cū naphtha sit natura grauis, flamma leuis. C V. Omne genus æris innatat argento uiuo, solum aurū subsidit & circumuoluitur, cū argentū uiuū sit materia liquidissima. A L. Non habeo quod respōdeam, nisi peculiarē naturæ cognationem: ad hoc enim natū est argentum uiuum, ut purget aurum. C V. Cur Arethusa fluuius subter mare Sicaniū transit, ac nō potius innatat, cū antea dixeris marinā aquam fluuiatili esse grauiorē? A L. Naturale disidiū est in causa, sed arcānum. C V. Cur natant cygni, cū homines eandem aquam ingressi pessum eant? A L. In causa est nō tantū pennarum concauitas leuitasq; uerum etiam siccitas, quam aqua refugit. hinc est quòd in pannō linōue uehementer sicco, si ponas aquā aut uinum, in globum se contrahit: sin in humidum, mox spargitur. Itidem si infundas liquorem in cyathū siccum.

eum, aut marginibus pingui oblitis, & infundas aliquanto plus quàm cyathus capit, liquor circa medium citius colligit sese in rotundum, quàm transeat margines. C V. Cur in fluminibus naues minus sustinent oneris, quàm in mari? A L. Quia subtilior est fluuiatilis aqua. Eadem de causa uolucres facilius sese librant in aëre crassiore, quàm uehementer subtili. C V. Cur nõ subsidunt Flotæ? A L. Quoniã cutis sole desiccata & leuior facta est, & humorẽ respuens. C V. Cur ferrum diductũ in amplam laminam natat, cum idem contractum sidat? A L. Partim siccitas est in causa, partim aër inter aquam et laminã mixtus. C V. Vtra res grauior, aqua an uinũ? A L. Arbitror uinũ nõ cedere aquæ. C V. Quamobrem ergo qui ab ænopolis emũt uinũ, aquam pro uino recipiũt in imo doli? A L. Quia uinum habet pingue quiddam, quod aquæ refugit liquorẽ, nõ aliter q̃; oleum. Argumentũ in promptu est: Quod uinum est generosius, hoc & difficilius admiscetur aquæ, et incensum ardet uehementius. C V. Cur in Asphaltite lacu nullum corpus animalis uiuum mergitur? A L. Nõ est meũ ad omnia naturæ miracula respondere. Habet illa quædã arcana, quæ nos mirari uoluit, scire noluit. C V. Cur homo macilentus obeso grauior est, si cætera sint paria? A L. Quoniã ossa desiora sunt carne, et ideo grauiora. C V. Cur idem homo ieiunus grauior

est seipso pranso, cùm corpori onus accesserit?
 A L. Cibo potuq; spiritus augmentur, & hi addunt corpori leuitatē. Vnde & hilaris leuior est mœrente, & mortuus uiuo longè grauior.
 C V. Sed quâ fit, ut idem homo cùm uult, faciat se grauiorem, aut leuiorem? A L. Contento spiritu reddit se leuiorē, emisso grauiorē. Sic natat uesica inflata et clausa, pertusa sidit. Sed quando Curio desinet nobis occinere cur? C V. Desi nam, si mihi pauca etiam dixeris, cœlum utrum graue sit, an leue. A L. An leue sit, nescio: certè graue nō potest esse, cū sit naturæ igneæ. C V. Quid igitur sibi uult uetus prouerbiū, Quid se cœlum ruat? A L. Quia rudis antiquitas Homerum secuta credidit cœlum esse ferreū. Sed Homerus à coloris similitudine ferreū dixit, non à pondere: quemadmodū nos cineraccū dicimus, quòd cineris colorē præ se fert. C V. Est igitur cœlum coleratū? A L. Nō uerè, sed tale nobis uidetur propter aërem & liquorē mediū: quemadmodū sol nobis nunc rubet, nunc fulget, nunc candicat, cùm is nihil taliū mutationū recipiat. Itidem & iridis pictura non in cœlo est, sed in aëre humido. C V. Verū ut finiam, fatcris cœlo nihil esse sublimius, quacunq; tegit orbē terræ? A L. Fatcor. C V. Et centro terræ nihil esse profundius? A L. Scilicet. C V. Inter omnes rerum species quid est grauisimū? A L. Aurū, opinor. C V. Hic abs te uehementer dissentio. A L. An
 scis

scis aliquid auro grauius? C V. Scio, & quidem multis partibus. A L. Proinde me uicissim doce, quando scis quod me nescire profiteor. C V R. Quod igneos illos spiritus è summa cœli uertice depressit in ima tartari (nam ea collocant in cœtro terræ) nōne oportuit omniū esse grauißimum? A L. Fateor, sed quidnam fuit illud? C V. Peccatū, quod & hominū animas, quas Maro uocat aurai simplicis ignes, eodē demergit. A L. Si libet ad istud philosophiæ genus demigrare, fateor & aurū & plumbū esse plumbeæ leuitatis, si cum peccato cōferatur. C V. Quū fiet igitur, ut qui hac sarcina sunt onusti, subuolent in cœlum? A L. Profectō nō uideo. C V. At qui sese parant ad cursum, saltum ue, nō solū quicquid est oneris abijciunt, uerumetiam contento spiritu sese reddunt leuiusculos: & ad hunc cursum saltumq; quo ferimur in cœlum, non studemus illud abijcere, quod omni saxo, omni plumbo grauius est? A L. Faceremus, si uel micam sanæ mentis haberemus.

Scholion.

a ¶ ἄβαντος, herba ideo sic dicta, quod non mergatur.

E P I C V R E V S.

H E D O N I V S. S P U D A E V S.

H E. Quid uenatur meus Spudæus, quod sic totus incumbit libro, nescio quid secū murmurās?
S P. Planè uenor Hedoni, sed nihil aliud quàm

M

uenor. HE. Quid uoluminis est, quod habes in sinu? SP. Dialogi Cicronis de finibus bonorū. HE. At quanto satius esset quærere bonorum initia, quàm fines. SP. Sed M. Tullius finē boni appellat, bonum omnibus numeris absolutū, quod qui sit affequutus, præterea nihil desideret. HE D. Opus cum primis eruditum & eloquēs: sed num tibi uideris aliquod operæ præciū fecisse, quod ad ueri cognitionem attinet? SP. Hoc mihi uideor fecisse lucri, quod nunc magis etiam ambigam de finibus, quàm antea HE D. Agricolariū est ambigere de finibus. SP. Nec satis queo mirari, de re tanta inter tantos uiros tantam fuisse sententiarū pugnam. HE. Nimirū quia sæcundus est error, cū simplex sit ueritas: quoniam totius negocij caput ac fontem ignorant, diuinant, ac delirant omnes. Sed quæ sententiæ tibi uidentur esse scopo uicinior? SP. Cū audie impugnantē M. Tulliū, displicent singulæ: rurſus cū audo defendentē, fio prorsus ἀφικτικός. Mibi tamen Stoici uidentur minus aberrare à uero, quibus proximū locum tribuo Peripateticis HE. At mihi nulla scilicet magis arridet, quæ Epicureorū. SP. Atqui inter omnes nulli damnatio omnium suffragijs. HE. Missam faciamus nominū inuidiam, fuerit Epicurus qualem quisque uelit, rem per se considerare. Illi felicitatē hominis collocat in uoluptate, eamque uitā iudicat beatissimā, quæ plurimū habeat

habeat uoluptatis, tristitiæ q̄ minimum. S P. Sic est. H E. Quid dici potuit hac sentētia sanctius? S P. Imò clamitant omnes hanc esse uocem peccatis, nō hominis. H E. Scio: sed isti errant in rerū uocabulis. Quòd si de ueris loquamur, nulli magis sunt Epicurci quàm Christiani piè uiuētes. S P. Cynicis propiores: nam isti se macerant ieiunijs, deplorāt sua cōmissa, et aut sunt tenues, aut benignitas in egenos conciliat illis inopiā: opprimuntur à potentioribus, deridentur à plebisq̄. Si uoluptas adfert felicitatē, hoc uitæ genus à uoluptatibus q̄ longissimè uidetur abesse. H E. Admittis ne autoritatē Plautinam? S P. Si quid rectè dicat. H E. Accipe igitur nequissimi serui dictum, omnibus Stoicorum paradoxis sapientius. S P. Expecto. H E. Nihil est miserius, quàm animus sibi malè conscius. S P. Non reijcio dictum: sed quid hinc colligis? H E. Si nihil miserius animo sibi malè conscio, cōsequitur nihil esse felicius animo sibi bene conscio. S P. Rectè quidē colligis, sed in qua tandē regione inuenies istum animū nullius mali sibi cōscium? H E. Malum appello, quod dirimit amicitia inter Deum & hominem. S P. Et ab hoc mali genere puto perpaucos esse puros. H E. Ego uerò & purgatos habeo pro puris. Qui lixiuio lachrymarū, ac pœnitentiæ nitro, aut charitatis igni maculas absterferūt, eis nō solūm nihil nocent peccata, uerūctiā frequēter in maioris boni

materia cedit. S P. Equidem nitru et lixiuū no
 ui, igni purgari maculas nunq̄: audiui. H E. At
 qui si ad eas argentarias officinas, uidebis aurū
 igni purgari. Quanq̄: & ligni genus est, quod
 coniectū in ignē nō exurit, sed nitidius splen
 descit quā ulla possit aqua, eoq̄: uiaam appel
 lant. S P. Næ tu nobis adfers paradoxū omnib.
 Stoicorū paradoxis ἡ παραδοξότης. Viuūt il
 li uitam uoluptariā, quos Christus appellauit
 ob id beatos, quod lugeant? H E. Mundo uiden
 tur lugere, sed reuera deliciātur, ac quod dici so
 let, toti melle peruneli suauiter uiuunt, adeo ut
 cum his collati Sardanapalus, Philoxenus,
 Apitius, aut si quis alius est uoluptatum studio
 nobilitatus, tristem ac miserā peregerint uitā.
 S P. Neua narras, sed uix credenda. H E. Expe
 rire, & omnia terq̄: quaterq̄: dices uera fuisse
 mea. Efficiam tamen, ut arbitror, ne uideatur
 usque adeo ueri dissimile. S P. Accingere. H E.
 Faciā, si mihi prius quædā concesseris. S P. Mo
 dō tu æqua postules. H E. Lucrū annumerabo, si
 sortē dederis. S P. Agē. H E. Primū illud opinor
 dabis, nōnihil interesse inter animā & corpus.
 S P. Quantū inter cælum & terram, inter im
 mortale et mortale. H E. Deinde, falsa bona nō
 esse ponenda in bonis. S P. Nihil magis quā
 umbræ habēdæ sunt pro corporibus, aut præ
 stigie magorū, somniorūque ludibria ducenda
 sunt pro ueris. H E. Hactenus cōmodè respōdes.
 Dabis

Dabis opinor & illud, ueram uoluptatē nō ca-
 dere, nisi in animū sanum. S P. Quid nisi Nullus
 enim sole delectatur, si lippiant oculi: aut uino,
 si febris palatum infecerit. H E. Nec ipse, ni fal-
 lor, Epicurus amplecteretur uoluptatem, quæ
 longè maiorem cruciatū, multoq; diuturniorem
 secum adduceret. S P. Non arbitror, si quis mo-
 dō sapiat. H E D. Nec illud negabis, Deum esse
 summum bonum, quo nihil pulchrius, nihil ama-
 bilius, nihil dulcius. S P. Istud nullus iuerit infi-
 cias, nisi Cyclopius immanior: quid tum po-
 stea? H E. Iam mihi donasti, nullos suauius uiue-
 re, quàm qui piè uiuunt: nullos miscrius & af-
 flictius, quàm qui uiuunt impiè. S P Plus igitur
 largitus sum quàm putabam. H E. Sed quod re-
 ctè datū est, ut ait Plato, nō oportet reposcere.
 S P. Agè. H E. Catella quæ habetur in delicijs,
 pascitur lautissimè, cubat molliter, ludit ac lasci-
 uit iugiter, an nō uiuit suauiter? S P. Viuit. H E.
 Optares tibi talem uitam? S P. Bona uerba, ni-
 si pro homine uelim esse canis. H E. Fateris igi-
 tur præcipuas uoluptates ab animo proficisci
 uelut à fonte? S P. Apparet. H E. Tanta enim
 animi uis est, ut sæpe doloris externi sensum
 adimat: nōnunq; quod per se est amarū, reddat
 iucundū. S P. Istiuc quotidie uidemus in aman-
 tibus, quibus dulce est peruigiliū, & hybernis
 noctibus excubare ad amicæ fores. H E Iam il-
 lud reputa, si tantā uim habet amor humanus,

qui nobis cum tauris & canibus est cōmūis,
 qu. intò plus ualeat amor ille cœlestis à Christi
 spiritu profectus: cuius tanta uis est, ut mortem
 quo que, qua nihil terribilius, reddat amabilem.
 S P. Quid alij sentiāt intus, nescio: certè carent
 multis uoluptatibus, qui adhærent ueræ pieta-
 ti. H E. Quibus? S P. Nō ditescūt, nō affequūtur
 honores, nō cōuiuuntur, nō saltant, nō canūt, nō
 olent unguenta, nō rident, non ludunt. H E. De
 diuitijs & honoribus nulla erat hīc facienda
 mentio, quæ non adferunt uitam iucundam, sed
 sollicitā potius & anxiam: de cæteris agamus,
 quæ cum primis uenātur quibus studio est sua-
 uiter uiuere. Nōne quotidie uides ebrios, fa-
 tuos & insanos, ridentes ac saltantes? S P. Vi-
 deo. H E. Num putas illos suauiter uiuere? S P.
 Hostibus cōtingat illa suauitas. H E. Qu. mob-
 rem? S P. Quia nō adest sana mens. H E. Tu igitur
 malles iciunus incumbere libro, q̄; ad eum
 modum delectari? S P. Planè mallem uel agrum
 fodere. H E. Nam inter diuitē ac temulentū ni-
 hil interest, nisi quòd huic insanix medetur so-
 mnus, illi uix medicorū cura succurrit. Natura
 fatuus nihil differt ab animante bruto, præter
 formā corporis: sed leuius miseri sunt quos na-
 tura genuit brutos, q̄; qui belluinis cupiditatib.
 obbrutuerūt. S P. Fateor. H E. Iam num tibi so-
 brii uidentur aut sani, qui propter præstigias
 umbrasq̄; uoluptatū, et ueras animi uoluptates
 negli-

negligūt, & ueros sibi cruciatus accersunt. S P. Non uidentur. H E. Non uent illi quidem temulentum uino, sed amore, sed ira, sed auaritia, sed ambitione, alijsq; prauis cupiditatibus, quæ longè perniciosior est ebrietas, quam quæ uino contrahitur. Syrus ille in comædia posteaq; dormiuerat uillum quod biberat, sobria loquitur: at animus uitiosa cupiditate ebrius, quam grauitate redit ad sese. Quot annis urget mentem amor, ira, odium, libido, luxus & ambitio? quam multos uidemus ab adolescentia ad decrepitam usq; ætatem, ab ambitionis, auaritiæ, libidinis, luxusq; temulentia nunq; expergisci ac resipiscere? S P. Istiusmodi noui nimium multos. H E. Largitus es, falsa bona non esse in bonis ducenda. S P. Nec reposco. H E. Nec est uera uoluptas, nisi quæ ex ueris nascitur. S P. Fateor. H E. Nō sunt igitur uera bona, quæ uulgus hominum per fas nefasq; uenatur. S P. Non arbitror. H E D. Si uera essent bona, non contingerent nisi bonis, & beatos redderent quibus obueniunt. Quid autem uoluptas? num uera uidetur quæ nō ex ueris bonis, sed ex falsis bonorum umbris nascitur? S P. Nequaquam. H E. At uoluptas efficit, ut suauiter uiuamus. S P. Maxime. H E D. Nullus igitur uerè uiuit suauiter, nisi qui piè uiuit, hoc est, qui ueris fruitur bonis: sola autem pietas reddit hominem beatum, quæ Deum summi boni fontem homini sola conciliat. S P. Prope

modum assentior. H E. Nunc mihi uide quot parasangis absint à uoluptate, qui uulgò uidentur præter uoluptates nihil sequi. Primum animus illorū impurus est, & cupiditatū fermento uitiatus, ut etiam si quid incidat dulce, protinus amarescat, quemadmodū fonte uitiato non potest nõ esse liquor insipidus. Deinde nõ est uera uoluptas, nisi quæ sano percipitur animo. Nam irato nihil uindicta iucundius: sed ea uoluptas uertitur in dolorē, simulatq; morbus animum reliquerit. S P. Non refragor. H E. Postremo uoluptates illæ sumuntur ex falsis bonis, unde consequitur & illas esse præstigias. Quid porro diceres, si uideres hominē magicis artibus clusum, uesci, bibere, saltare, ridere, plaudere, cum nihil earū rerum uerè adesset, quas se uide re credit? S P. Equidem & insanū dicerem, & miserum. H E. Simili spectaculo ipse nonnunquã interfui. Sacerdos erat, qui callebat artem præstigatoriam. S P. Eam nõ didicerat è literis sacris. H E. Imò è sacerrimis, hoc est, execratissimis. hunc aliquot aulicæ fœminæ frequenter appellabant, ut acciperentur ab eo cõuiuio, sordes & parsimoniam opprobrantes. annuit, inuitauit. Venerūt ieiunæ, quò lubentius epularentur. Accubuerūt: nihil aberat, ut uidebatur, lautitiarum, explerūt sese affatim: peracto cõuiuio egerunt cõuiuatori gratias, ac discesserūt suam quæq; domū. At mox cœpit oblatrare stoma-

chus

ehus, demirantur quid esset hoc monstri, statim
 à prandio tam splendido esurire ac sitire. Res
 tandem erupit, et in risum abiit S P. Et meritò:
 præstiterat domi lenticula placare stomachũ,
 quàm inanibus spectris deliciari. HE. At mihi ui
 detur multò magis esse ridiculũ, uulgus hominũ
 pro ueris bonis inanes bonorũ umbras ample-
 cti, & his præstigys delectari, quæ nõ exeunt
 in risum, sed in luctus sempiternos. S P V. Quò
 propius intueor, hoc mihi uidere minus absur-
 da loqui. HE. Agè largiamur, ut interim in no-
 men uoluptatis ueniant, quæ reuera non sunt:
 appellares ne mulsum dulce, cui longè plus es-
 set admixtũ aloës, quàm mellis? S P. Non dice-
 rem, si uel triens aloës esset admixtus. HE. Aut
 optares tibi malam scabiem, quòd scalpenti sit
 aliqua uoluptas? SP. Nõ, si compos sim mentis.
 HE. Fac igitur tecũ subducas rationem, quantũ
 amaritudinis admixtũ sit istis falso nomine uo-
 luptatibus, quas gignit amor impudicus, libido
 illicita, comessatio ac temulentia: omitto nunc
 quod est omnium caput, conscientie cruciatus,
 inimicitiam cum Deo, expectationem æterni
 supplicij. Quod obsecro in his uoluptatis ge-
 nus est, quod non ingens externorum etiam ma-
 lorum agmen secum adducat? S P. Quænam?
 HE. Rursus omittamus auaritiã, ambitionẽ,
 iram, superbiã, inuidiã, quæ per se tristia sunt
 mala, cõferamus illa quæ præcipuè delectatio-

nis nomine commendantur. Cùm largiori potationi succedit febris, capitis dolor, alui tormina, ingenij stupor, sanæ macula, memoriæ detrimentū, uomitus, & ruina stomachi, tremor corporis, num uel Epicurus existimaret eam uoluptatē exoptandā? S P Fugicendā diceret. ΗΕ. Cùm adolescentes è scortatione nouā lepram, quā nunc ^{ἡ νόσος} ^{ἡ νόσος} quidam Neapolitanā scabiecm appellāt, sibi ut frē fit cōtrahunt, per quam toties sit illis in uita moriendū, semperq; uiuū cadauer circumferendū, nōne bellè uidetur ^{ἡ νόσος} S P. Anō ^{ἡ νόσος} Η Ε. Iam finge delectationis ac doloris æquilibriū, optares ne tandiu cruciari dolore dentiū, q̄ diu durauit potationis aut scortationis uoluptas? S P. Equidem malle utroq; carere: nam uoluptatē emere dolore, nō est lucrum, sed pensatio: hūc sanè potior est ^{ἡ νόσος}, quam Cicero au'us est indolentiam appellare. Η Ε. At nunc uoluptatis illicitæ titillatio præterquā quod longè minor est cruciatu quem adducit, temporis etiā exigui est: lepra uerò contracta per omnem uitam miserè discruciat, totiesq; mori cogit, prius quàm mori liceat. S P V. Tales discipulos non agnosceret Epicurus. Η Ε. Luxuriæ comes plerunq; est egestas, onus & miserum, & graue: libidinis immodicæ paralysis, tremor neruorū, lippitudo ac cæcutientia, lepra: at non hæc tantum. An non egregia negociatio, nec uerā, nec

Synce-

*Sinceram, ad hæc, breuem delectationẽ, tot tamẽ
 to grauioribus ac diuturnioribus cõmutare ma-
 lissẽ. S. P. Vt non accedat cruciatus, mihi stultissĩ-
 mus negotiator esse uideatur, qui gemmas ui-
 tro permutet. H. E. D illud dicis, qui uera animi
 bona, ob fucatas corporis uoluptates amittat.
 S. P. Ita sentio. H. E. Nunc redeamus ad exactio-
 rem supputationem. Nec febris aut egestas sem-
 per comitatur luxum, nec noua lepra aut para-
 lysis semper comitatur Veneris immodicum u-
 sum: sed cõscientiæ cruciatus, quo nihil esse mi-
 serius iam inter nos conuenit, semper comes est
 illicitæ uoluptatis. S. P. Imò præcurrit interdũ,
 & in ipsa uoluptate fodicat animũ. Sunt tamẽ
 quos dicas hoc sensu carere. H. E. Iam hoc ipso
 infeliciores. Quis enim nõ malit sentire dolo-
 rem, quàm corpus habere stupidũ & sensus ex-
 pers? Verũ ut nõnullis uel cupiditatũ intempe-
 rantia, uelut ebrietas quædã, uel uitiorũ affue-
 tudo eeu callus quidam, mali sensum adimat in
 iuuenta, cùm ad senectutem peruentũ fuerit, ac
 præter innumera incõmoda, quorũ thesaurum
 superioris uitæ cõmissa reposuerũt, de propin-
 quo terret mors nulli mortaliũ euitabilis, tantò
 grauius discruciat conscientia, quãtò magis per
 omnem uitam stupuit. Num enim uelit nolit, ex-
 pergiscitur animus. Senectus autem cùm per se
 sit tristis, quippe multis naturæ incõmodis ob-
 noxia, quantò miserior est, atq; etiam turpior.*

si urgeat animus sibi malè conscius? Conuiuia,
 comessationes, amores, choreæ, cantilenæ, cæ-
 teraq; quæ iuueni uidebantur suauia, seni sunt
 amara: nec aliud habet ætas illa quo se fulciat,
 nisi si adsit uitæ innocēter actæ recordatio, ac
 spes uitæ melioris. Hi sunt duo scipiones, qui-
 bus nititur senectū: quod si pro his subductis, im-
 ponas geminā sarcinam, uitæ perperam actæ
 memoriā, & futuræ felicitatis desperationem,
 obsecro quod animal fingi potest afflictius aut
 miserius? S P. Equidē nō uideo, etiā si quis ἔρδ
 ἰππυ γῦρας obijciat. H E. Tum deniq; serō sa-
 piunt Phryges: & illud uerissimè dictū, Extre-
 ma gaudij luctus occupat: & Non est oblecta-
 mentū super cordis gaudium: & Animus gau-
 dens floridā ætatē facit, spiritus tristis exiccat
 ossa: item illud, Omnes dies pauperis mali, hoc
 est, afflicti ac miseri: securā mens quasi iuge cō-
 uiuium. S P. Sapiūt igitur qui maturè rem faciūt,
 & calligunt uiaticum uenturæ senectuti. H E.
 Scriptura mystica nō tam humi repit, ut fortu-
 næ bonis metiatur hominis felicitatē: is demū
 eximiè pauper est, qui nudus est omni uirtute,
 & animā simul cum corpore debet Orco. S P.
 Is quidē exactor est implacabilis. H E. Is uerè di-
 ues est, qui Deū habet propitiū. Quid autē me-
 tuat, qui talem habeat protectorem? num homi-
 nes? minus potest uniuersorū hominū potestas
 aduersus Deū, q̄; culex aduersus elephantē In-
 dicum.

dicam, num mortem? ea pijs transitus est ad æternā beatitudinē. num inferos? sed cōfidenter Deo loquitur uir pius: Et si ambulauero in medio umbræ mortis, nō timebo mala, quoniam tu mecum es. Cur metuat dæmones, in pectore gerens cum, quem tremunt dæmones? nam hominis pij mentem templū esse Dei, nō uno in loco prædicat scriptura, uerè ^h αὐτίπρωτος. S P. Equidē nō uideo quibus rationibus ista queant refelli, quanq̃ uidentur plurimū abesse d̄ sensu cōmuni. H E. Quī sic? S P. Nam ad tuam ratiocinationem quiuis Franciscanus uitā ageret magis uoluptariā, q̃ alius opibus, honoribus, breuiter omni genere deliciarū affluens. H E. Adde monarchæ sceptrū, si libet, adde pontificiā coronam, eamq̃ è triplici fac centuplicem, modo detrahas animū sibi bene cōscium, audacter dicam hunc Franciscanū nudipedem, nodo so fine cinctū, tenuiter ac ualiter amictū, ieiunijs, uigilijs ac laboribus attenuatū, qui terunciū non habet in orbe, modo adsit bona mens, deliciosius uiuere, q̃ si in unum hominē sexcentos confles Sardanapalos. S P. Vnde igitur est, quod pauperes ferè conspiciamus tristiores diuitibus? H E. Quia his pauperes sunt pleriq̃. Alioqui morbus, inedia, uigilia, labores, nuditas, extenuant quidem corporis habitum, sed tamen nō in his tantū, sed etiam in ipsa morte sese exerit mentis alacritas. Animus enim quanq̃ illiga

tus est mortali corpori, tamen quoniam naturæ potentioris est, corpus ipsum quodammodo transformatur in sese, præsertim si ad uehementem naturæ impetum accedat ^{ἐν ὁμοιογενείᾳ} spiritus. Hinc est quod sæpenumero uidemus homines verè pro maiore cum alacritate morientes, quàm alios cõnuantes. S P. Istud profectò non rarè fieri admiratus. H E. At qui nõ est admirandũ, illis esse inuincibile gaudiũ, ubi adest omnis lætitiæ fons Deus. Quid autẽ noui est, animũ uerè pij hominis gaudere iugiter in mortali corpore, cum idem si ad intima tartari demergatur, nullum felicitatis detrimentũ facturum sit? Vbi cunq; pura mens est, ibi Deus est: ubi qu; Deus est, ibi paradysus est, ibi cœli est, ibi felicitas est: ubi felicitas est, ibi gaudiũ est uerum, & alacritas sincera. S P. At tamen suauius uiueret, si absint incõmoda quædã, & adessent oblectamenta, quæ uel negligunt, uel non assequuntur. H E. Quæ uerò mihi narras incõmoda? Quæ lege cõmuni comitantur conditionem humanã? Famem, sitim, morbum, lassitudinem, senectutem, mortẽ, fulmina, terræmotus, inundationes, bella? S P. Et ista quoq;. H E. At nos de mortalibus interim agimus, nõ de immortalibus. Et tamen in his quoque malis, longè tolerabilior est priorũ conditio, quàm uoluptates corporis per fas nefasq; uenantium. S P. Quæ sic? H E. In primis, quoniam animos habent ad temperantiam: ac tole-

*æ tolerantiam exercitatos, cæteris moderatius
 ferūt ea quæ uit. tri nō possunt Dein, quoniam
 intelligunt illa omnia à Deo immitti uel ad pur
 gationem criminum, uel ad exercitationē uir. u
 tis, nō modò patienter, uerum etiam gaudenter,
 tanq̃; obediētes filij, illa de manu propitij pa
 tris accipiunt, atq; etiam gratias agunt, uel pro
 clemēti correctiōe, uel pro inæstimabili lucro.
 SP. Sed multi sibi accersunt corporis molestias.
 HE. Sed plures adhibent medicorum remedia,
 quod corporis sanitatē uel tueantur, uel recupe
 rent. Cæterū accersere molestias, hoc est, ino
 piam, aduersam ualitudinē, persecutionem, in
 famiam, nisi cūm hoc impellit Christiana chari
 tas, non est pietatis, sed stultitiæ Cæterū quo
 ties infliguntur ob Christum & ob iustitiam,
 quis ausis eos uocare miseros, cū ipse Dominus
 appellet eos beatos, & horum gratia gaudere
 iubeat? SP. Habent tamen interm & ista sen
 sum cruciabilem. HE. Habēt, sed quem faciliē ab
 sorbet, hinc metus gehennæ, illinc spes æternæ
 beatitudinis. Agē si tibi persuasum esset te nū
 quam ægrotaturum, aut ullam corporis mole
 stiam sensurū in omni uita, si semel patiaris cur
 spide aciculæ tibi summam pungi cutem, nōne
 lubens & gaudens acciperes tantillum dolo
 rem? SP. Maximè. Imò si certò sciam mihi nun
 quam in uita dolituros dentes, æquo animo pa
 tiar uel altius infigi acum, atq; etiam ambas au*

res subula perforari. HED. Atqui quicquid in hac uita accidit afflictionis, leuius ac breuius est ad æternos cruciatus, quàm momentaneum acus uulnusculū ad hominis uitam, quamuis longam: nulla enim analogia, rei finitæ ad infinitam. SP. Veriſſima prædicas. HE. Iam si quis tibi persuadeat, te per omnē uitam omni molestia cariturum, si semel manu flammā diuidas, quod fieri uetuit Pythagoras, nōne lubens id faceres? SP. Ego sanè uel centies, modò ne me fallat promissor. HE. Deus ne potest quidem fallere: sed ille flammæ sensus diuturnior est, ad totam hominis uitam collatus, quàm tota uita collata ad cœlestem beatitudinem, etiam si quis trium Nestorum excedat annos. Siquidem illa quantumlibet breuis manus iniectio, nonnulla huius uitæ portio est: sed tota hominis uita, nulla portio est æternitatis. SP. Non habeo quod contradicam. HE. Ad hanc igitur qui toto pectore, certaq; spe properant, cum tam breuis sit transcursus; an credis eos huius uitæ molestijs discrucitari? SP. Non arbitror, modò adsit certa persuasio firmaq; spes assequendi. HED. Venio nunc ad oblectamenta quæ obijciebas. Abstinēt à choreis, à comessationibus, à spectaculis, hæc nimirum ita contemnunt, ut fruantur multò iucūdioribus, nec minus oblectentur, sed aliter. Oculis non uidit, auris non audiuit, nec in cor hominis ascenderūt, quæ solatia Deus parauerit

rauerit diligentibus ipsum. Beatus Paulus agnouit quæ sint cætica, quæ choreæ, quæ tripudia, quæ comessationes piarum mentium, etiam in hac uita. S P. At sunt quædam uoluptates licitæ, quas isti sibiipsis interdiciunt. H E. Etiam licitarum uoluptatū immodicus usus est illicitus: hunc si excipias, in cæteris omnibus superant qui uidentur asperam uitam degere. Quod potest esse magnificentius spectaculum, quàm huius mundi cõttemplatio? Ex eo longè plus capiunt uoluptatis homines Deo chari, quàm cæteri: siquidè hi dum curiosis oculis cõtemplantur admirandum hoc opus, anguntur animo, quòd multarum rerum causas non assequantur. In quibusdam etiam ceu Momi quidam obmurmurât opifici, neq; rarò naturam pro matre nouercâ appellant: quod conuicium, uerbotenus quidem naturam ferit, sed reuera in eum redundat qui naturam condidit, si qua est omnino natura. At homo pius religiosus ac simplicibus oculis magna cum animi uoluptate spectat opera domini patrisq; sui, demirans singula, nihil reprehendens, sed pro cunctis gratias agens, cum reputat hæc omnia propter hominẽ esse condita, atq; aded in singulis rebus adorat omnipotentiam, sapientiam, ac bonitatem cõditoris, quarum uestigia perspicit in rebus cõditis. Iam finge mihi esse aliquod palatium reuera tale, quale Psychæ fingit Apuleius, aut si quod potes

magnificentius elegantiusq; : huc adhibe duos spectatores, alterum peregrinū, qui tantū uisendi causa uenerit, alterum seruum aut filium eius qui construxit hoc ædificium: uter impensius delectabitur, hospes ille, ad quem ea domus nihil attinet, an filius, qui charissimi patris ingenium, opes ac magnificentiam in ædificio magna cum uoluptate speculatur, præsertim cum cogitat totum hoc opus ipsius gratia factum esse? S P. Percontatio tua non eget responso : sed pleriq; non pijs moribus, sciunt cælum & quæ cælo clauduntur, hominis causa esse condita. H E. Sciunt pleriq; omnes, sed nō omnibus hoc uenit in mentem: & si uenit in mentē, plus tamen capit uoluptatis qui magis amat opificem: quemadmodum alacrius intuetur cælū, qui ad uitam cælestem aspirat. S P. Verisimilia dicis. H E. Iam conuiuiorū suauitas nō est sita in lautitijs palati aut coquorum condituris, sed in prospera corporis ualitudine, & stomachi appetentia. Caue igitur putes ullum Lucullū cernare iucūdius appositis perdicibus, phasianis, turturibus, leporinis, scaris, siluris aut murænis, q; uir pius cibario pane, holcrib. aut leguminibus, potu uel aquæ uel ceruisiæ tenuis, uel iani probè diluti, propterea quòd hæc accipit tanq; missus à benigno patre datos: omnia condit oratio, omnia sanctificat precatio præcedens, sacra lectio comes, magis animū reficiens, quàm

quàm esca corpus; & gratiarū actio succedens: postremò surgit à mensa non distentus, sed recreatus, non onustus, sed refectus, & refectus mente pariter & corpore. An tu putas ullum istarū uulgariū cupediarū architectū conuiuari iucundius? S P. Sed in Venere summa est delectatio, si quid Aristoteli credimus. Н Б. Et hac in parte uincit homo pius, nō minus q̄ in conuiuio. Rem sic accipe: quò uehementior est erga uxorē charitas, hoc cōgressus ille cōnubialis est iucundior. Nulli porro uehementius amant uxores suas, q̄ qui eas sic diligūt, sicut Christus dilexit ecclesiā: nam qui eas uoluptatis gratia diligunt, ne diligunt quidem. Adde, quò quò rarior est cum uxore congressus, hoc est suauior: quæ res nec impiū poëtam latuit, qui scripsit, Voluptates cōmendat rarior usus. Qu. inq̄ minima uoluptatis pars in coitu sita est: longè maior est in perpetuo cōuitu, qui inter nullos potest esse iucundior, q̄ inter eos, qui se Christiana charitate syncriter amant, & amāt pariter mutuò. In alijs frequenter cum senescente uoluptate senescit amor: Christiana charitas hoc magis uirescit, quò magis delectatio carnis decrescit. An nondum tibi persuasi nullos uiuere iucundius, quàm qui cum pietate degunt? S P. Utinam itidem sit persuasum omnibus. Н Е D. Quò si Epicurei sunt qui suauiter uiuūt, nulli uerius sunt Epicurci q̄ qui sanctè picq̄ uiuūt: et

si nos tangit cura nominū, nemo magis promeretur cognomen Epicuri, q̄; adorādus ille Christianæ philosophiæ princeps. Græcis enim ἰπίνσπος auxiliatorē declarat. Cū naturæ lex esset uitij tantū non oblitterata, cū Mōsi lex magis irritaret cupiditates quā sanaret, cū impunè regnaret in mundo tyrannus satanas, solus ille pereunti humano generi præsentaneam attulit opem Proinde uehementer falluntur quidam, qui blaterant Christū natura fuisse tristem quempiam ac melancholicū, nosq̄; ad inamœnū uitæ genus inuitasse. Imò is unus ostendit uitā omnī suauissimā, ueræq̄; uoluptatis plenissimā, tantū absit lapis ille Tantaleus.

S P. Quid isthuc ænigmatis est? H E. Ridebis fabulam, sed hic iocus seria ducit. S P. Expecto iocum seriū. H E. Narrant hi quibus olim studio fuit philosophiæ præcepta fabularū inuolucris tegere, Tantalū quendam adhibitū fuisse Deorum mensæ, quam uolunt esse lautissimā. Cū hospes esset dimittendus, Iupiter hoc suæ dapsilitatis esse ratus, ne cōiua discederet absq̄; xenio, permittit ut quod uellet peteret, accepturus quicquid petisset. Tantalus autē stolidus, ut qui beatitudinē hominis uentris et gulæ delectatione metiretur, optauit ut sibi per omnē uitā liceret tali mensæ accumbere. Annuīt Iupiter, & ratum erat uotū. Tantalus assidet mensæ, omni genere deliciarū instructæ, appositū est nec tar,

nec

*nec desunt rosæ, nec odores qualibus Decorum
 nares possint oblectari, adstet pocillater Gany
 medes aut Ganymedi similis, circumstant Musæ
 suaviter canentes, saltat ridiculus Silenus, nec
 absunt moriones, breuiter quicquid ullum homi
 nis sensum possit oblectare. Sed inter hæc om
 nia ille sedet tristis, suspirans & anxius, nec hi
 lare scens risu, nec attingēs apposita. S P. Quid
 in causa? H E. Quoniã supra caput accumben
 tis de pilo pendet ingens saxū iam iam casuro
 simile. S P. Ego me à tali mensa subducerē. H E.
 Sed illi uotū transijt in necessitatē: neq; enim Iu
 piter tam placabilis est, quàm noster Deus, qui
 perniciosa uota mortaliū rescindit, si modò pœ
 niteat. Quanq̃; & alioqui, ne se Tantalus sub
 ducat, uetat idē lapis, qui probibet uesci. Me
 tuit enim, ne si se cōmouerit, ilicò saxi ruina cō
 tratur. S P. Ridiculam fabulam. H E. At nunc
 audi quod non rideas. Vulgus à rebus externis
 petit uitam iucundam, cū eam nō præstet ni
 si mens securam: nam sibi malè conscijs saxū mul
 tō grauius impendet, quàm impendet Tantalō.
 Imò nō impendet, sed urget premiq; mentem:
 nec inani metu discruciat animus, sed in sin
 gulas horas expectat ut cōijciatur in gehennā.
 Obscuro quid est tam suaue in rebus humanis,
 quod mentē tali saxo pressam possit uerè exhi
 larare? S P. Nulla profectò res, nisi uel demētia,
 uel incredulitas. H E. Hæc si perpenderent ado*

lescentes, qui uoluptatibus ceu poculo Circæ
dementati, pro uerè iucundis amplectuntur mel
lita uenena, quâto studio cauerent, ne quid per
incogitantiam admitterent, quod in omnem ui-
tam mordeat animum. Quid non facerent, ut
hoc uiaticum pararent senectuti uenturæ, men-
tem sibi bene consciam, & famam nulla labe
contaminatam? Quid autem illa senectute mise-
rius, quæ cum respicit in tergum, magno cum hor-
rore uidet, quàm speciosa sunt quæ neglexit, q̄
fœda quæ amplexa est. Rursus cum à fronte
prospicit, cernit imminere diem supremum, &
ab hoc protinus æterna gehennæ supplicia.
S P. Felicissimos arbitror qui primâ ætatē ser-
uarunt incontaminatam, & in pietatis studio
semper proficientes peruenerunt usq; ad sene-
ctutis metam. H E. Proximus locus debetur ijs
qui à iuuenili temulentia maturè resipuerint.
S P. Sed quid consilij das illi misero seni? H E.
Nulli desperandū quâdiu spirat, iubebo ad do-
mini clementiam confugere. S P. Sed quò fuit uita
longior, hoc magis accreuit scelerū cumulus,
iam arenam exuperans quæ est in littore ma-
ris. H E. Sed eas arenas longè superant miseri-
cordiæ domini. Arena tametsi non est hominī
numerabilis, finito tamen est numero: at Domi-
ni clementia nec modum, nec finem nouit. S P.
Sed nō est spaciū breui morituro. H E. Quò mi-
nus est spaciū, hoc clamet ardentius. Apud Deū
satis

satis longum est quod à terris ad cælum ualeat
 pertingere. Penetrat autem & breuis precatio
 cælum, modò uehementi spiritus impetu eiacu-
 letur. Euangelica peccatrix fertur per omnem
 uitam egisse pœnitentiã: sed latro in ipsa mor-
 te, quàm paucis uerbis impetrauit à Christo
 paradisum? Si toto pectore clamauerit, Misere-
 re mei Deus secundum magnam misericordiam
 tuam, dominus tollet saxum Tantalum, dabit
 auditui illius gaudium & lætitiã, & exulta-
 bunt de condonatis peccatis ossa per contritio-
 nem humiliata.

Scholia.

- a *Ἐπιεικτικός*, dubitans Academicus, dicti *ἰφει-
κτικοί*, quòd nihil auderēt certò definire. Vide
 Ammiani cõment. in quinq; uoces Porphyrij.
 b *Ἐπαραδοξότατον*, id est, magis inopinatũ.
 c *Ἐυποκοριστοὶς*, blandi appellatores, qui
 specioso nomine rem sceleratam appellant.
 d *Ἐπιεικρίσειν*, Epicurum agere. e *Ἐπὶ
κρῆια θέιν*, ad tonstrinas currere. f *Ἐπίαν-
γυσία*, indolentia, sensus doloris priuatio.
 g *Ἐπὶ ἴππῳ γῆρας*, id est, equi senectutem.
 h *Ἐπὶ ἀντίρρητος*, id est, authentica, cui ne-
 quit contradici. i *Ἐπίρρησια*,
 id est, efficacia.

DES. ERASMI ROT. COLLO-
 quiorum familiarium finis.

DES. ERASMVVS ROTERO-
DAMVS, DE VTILITATE
Colloquiorum ad Lectorem.

Ded nunc in omnes *Et* in omnia per uniuersum orbē grassatur comitata Furijs *et* Diaboli, ut tutū nō sit ullum emittere librū, nisi satellitio munuū.

Quanq̄; quid satis esse tutū possit aduersus sycophantæ mori sum, qui uelut aspis ad uocē incantantis, ita ad omnē purgationē q̄uis iustissimam, obturat aures? Prima pars huius operis, quæ mea fuit *Et* nō mea, temeritate cuiusdam erat edita. Quam cūm ingenti applausu uiderē exceptam à studiosis, abusus sum affectu uulgarī ad profectū studiorū. Quandoquidē nec medici sc̄mper ægrotis ministrāt saluberrima, sed illis nōnihil cōcedunt ob hoc ipsum, quòd uehementer appetant. Itidem mihi uisum est, hoc genus illecebris inescare tenerā ætatē, quæ iucundis facilius ducitur, q̄; scrijs aut exactis. Itaque quod edi ū erat repurgauī, deinde adieci quæ moribus etiā formandis cōducerent, uelut irrepens in animos adolescentū, quos rectē scripsit Aristoteles in idoneos auditores Ethicæ philosophiæ, dūtaxat eius quæ scrijs præceptis traditur. Quòd si quis clamet, indecorū homini seni sic pueriliter ludere, nihil moror q̄; pueriliter, modò utiliter. Et si laudatur literatores ætate prouecti, qui pueritiæ crustulis blandiuntur.

tur, elementa uelint ut discere prima: mihi non arbitror uitio uerti debere, quòd simili studio iuentutem illecto, uel ad elegantiam latini sermonis, uel ad pietatē. Adde quòd bona prudētiae pars est, nosse stultas uulgi cupiditates et absurdas opinionones. Eas arbitror satius ex hoc libello discere, quàm experiētia, stultorū magistra. Multis amara sunt grāmatices praecepta. Aristotelis Ethice nō est apta pueris, Theologia Scoti minus, ne uiris quidem admodū utilis ad parandum bonā mentē. Et plurimū habet momenti, gustum optimarū rerū protinus inseuisse teneris animis. Et haud scio an quicquid discitur felicitius, quàm quod ludendo discitur. Est hoc nimirum sanctissimū fallendi genus, per imposturā dare beneficiū. Laudātur enim medici, qui sic fallūt aegrotos. Et tamen si nihil hīc aliud quàm nugatus fuisset, uidebantur laturo: nunc quoniā praeter linguā politiem inspersi quaedam, quae mentē instruant ad religionē, calumniantur, ac perinde quasi dogmata Christianae professionis hīc serio pronunciantur, ita syllabas etiā ad uiuum excutiūt. Id quod faciunt iniquè, magis erit perspicuum, ubi declararo colloquiorū aliquot nō uulgarem utilitatē. Vt enim omittā tot serias sententias medijs iocis admixtas, tot fabulas, tot historias, tot rerū naturas dignas cognitu: In colloquio de uisendo loca sacra, cohibetur superstiosus et immodicus quorundam affectus, qui

summā pietatē esse ducūt uidisse Hierosolymā,
 Et huc per tanta terrarū marisq; spacia currūt
 senes episcopi, relicto grege, qui curandus erat:
 huc uiri principes relicta familia ac ditione: huc
 mariti relictis domi liberis et uxore, quorū mori-
 bus ac pudicitiae necessarius erat custos: huc a-
 dolescētes ac fœminæ, nō sine graui discrimine
 morum Et integritatis. Quidam etiā iterū atq;
 iterū recurrūt, nec aliud faciūt per omnē uitā,
 Et interim: superstitioni, incōstantiæ, stultitiæ,
 temeritati prætextitur religionis titulus, ac de-
 sertor suorū contra doctrinam Pauli, sanctimo-
 niæ laudem aufert, ac sibi quoq; pietatis omnes
 numeros explessc uidetur. Paulus 1. Tim. 2. in-
 trepidè pronunciat: Si quis autem suorum Et
 maximè domesticorū curam nō habet, fidem ab-
 negauit, Et est infideli deterior. Atqui hīc Pau-
 lus loqui uidetur de uiduis, quæ liberos atq; ne-
 potes negligunt, idq; prætextu religionis, dum
 sese mancipent obsequijs ecclesiæ. Quid distu-
 rus de maritis, qui destitutis teneris liberis, uxo-
 re iuuenula, iāq; in re tenui, proficiscūtur Hie-
 rosolymam. Ex multis unicum exemplum pro-
 feram, nec tam recens, ut metuenda sit inuidia:
 nec tam uetus, quin nepotes supersint, quos da-
 mni magnitudo non sinit obliuisci rei gestæ.
 Vir quidam præpotens decreuerat ante mor-
 tem inuisere Hierosolymā, pio quidem animo,
 sed parū felici consilio. Rebus igitur ordinatis,
 facul-

EPISTOLA.

facultatū omniū, uxoris, quam gravidā reliquit, oppidorum & arcium curam tutelamq; cōmisit Archiepiscopo, cū parenti. Vbi rumor allatus est, hominem in ea peregrinatione perisse, Archiepiscopus pro parente gessit prædonem, occupauit possessiones omnes defuncti: deniq; & arcem munitiorem, in quam gruida confugerat, ui expugnauit: & ne superesset ultor atrocissimi facti, gruida cōfossa simul cum fœtu perijt. Nōne pium erat, tali uiro dissuadere periculosam & non necessariam profectio- nem: Huius generis q̄ multa comperiantur exempla, cæteris æstimandum relinquo. Ne quid interim dicam de sumptibus, quos ut fateamur non omnino perire, tamen nemo prudens non fatebitur, in usus longè meliores expendi potuisse. Quod autem ad religionē attinet, diuus Hieronymus laudat Hilarionē, quōd cū esset Palæstinus, & in Palæstina uiueret, tamen semel duntaxat uiserit Hierosolymam, ob loci uiciniam, ne uideretur contemnere loca sacra. Si meritō laudatus est Hilarion, quōd abstinuit ab Hierosolyma, tam uicinus, ne Deum angusto loco claudere uideretur: semel tantū adierit, ob loci propinquitatē, ne quos offenderet: quid dicendum de his qui ex Anglia & Scotia tantis impendijs per tot discrimina petūt Hierosolymā, præsertim domi relictis charissimis, quibus iuxta doctrinā Apostoli debēt perpetuā curā

Clamat sanctus Hieronymus, Non magnū est Hierosolymis fuisse, sed bene uixisse magnū est. Et tamen ætate Hieronymi probabile est, euidentiōra uestigia ueterū monumentorū extitisse, q̄; nunc extant. De uotis disputationē alijs relinquo: tantū hoc agit colloquiū, ne quis temerē talia uota suscipiat. Id esse uerum declarant hæc mea uerba: Præsertim cūm domi haberem uxorē integra adhuc ætate, liberos & familiā quæ pendeat ex me, et opera mea quotidiana alebatur: & cætera quæ sequuntur. De uotis igitur susceptis nihil dicā, nisi quod si summus essem Pontifex, nō admodū grauātè relaxarē obstrictos. In suscipiendis, quemadmodum fateor fieri posse, ut aliquis cū fructu pietatis eat Hierosolymā: ita nō dubitarem multis ex rerum circumstantijs dare consiliū, ut eas impensas, tempus & operā insumerent in alia quæ propius conducūt ad ueram pietatē. Hæc arbitror esse pia: eoq̄; considerata multorum uel leuitate, uel ignorātia, uel superstitione, uisum est super ea re monere iuuentutem: neq̄; uideo quos offendere debeat hæc admonitio, nisi fortè quosdam istos, quibus charior est quæstus, quàm pietas.

Nec illic damno Pōtificias indulgentias, aut diplomata, sed taxo nugacissimū nugatorē, qui nō cogitans quidem de corrigenda uita, totam spem collocarit in cōdonationib. humanis. Hic si quis mihi cōsideret, quāta iactura pietatis nata sit

EPISTOLA.

ta sit inter mortales, partim ex eorum uitio qui prostituūt Pontificias indulgentias, partim eorum culpa qui illas secus q̄; oportet accipiunt, fatebitur operæ præciū, iuuentutē super hac re cōmonitam esse. Verū hoc modo parū consultū est Cōmissionarijs. Audio, ô bone: si uiri boni sunt, gaudebūt esse monitos simplices: sin potior est illis quæstus quàm pietas, ualeant.

In colloquio de captandis sacerdotijs taxo eos qui Romā cursitant, uenanturq̄; sacerdotia, crebrò graui iactura tum morū, tum pecuniæ: eoq̄; deduco sermonē, ut sacerdos pro cōcubina lectione bonorum autorum semet oblectet.

In militis confessione, taxo facinora militū, & impiam militum confessionem, ut adolescentes ab eiusmodi moribus abhorreant.

In monitis pædagogicis docco puerum uerecundiam ac mores ætati decoros.

In pietate puerili, nōne pijs præceptis imbuo puerilem animū ad studium pietatis? Nam quod quidā arrodebant de cōfessione, mera fuit calumnia, cui iam pridem respondi. Docco confessionē esse suscipiendam, perinde quasi nobis esset instituta à Christo. Cæterum an id sit factum, nec refellere est animus, nec assuecrare: quod nec mihi satis persuasum est, nec alijs probare possim. Quod autem admoneo de genere uitæ serò deligendo, deq̄; seligendo sacerdote cui cōmittas arcana tua, iudicabam adolescenti

bus esse necessarium, nec uideo cur me debeat pœnitere. At sic erunt pauciores monachi & sacerdotes. Fortassis erunt, sed meliores. Idem probabit quisquis uerè monachus est. Porro qui uenantur proselytos uel ad prædam, uel ob superstitionem, dignissimi sunt qui omnibus omnium scriptis traducantur, quò resipiscant.

In conuiuio prophano nõ danno cõstitutio nes ecclesiæ de ieiunijs, ac delectum ciborũ, sed indico superstitionem quorundam, qui his plus tribuunt quàm oportet, negligentes eorũ quæ magis faciunt ad pietatem:damnoq; eorum crudelitatem, qui hæc exigunt ab his, à quibus ecclesiæ mens non exigit. Item eorum præposteram sanctimoniam, qui ex huiusmodi rebus condemnant proximum. Hic si quis reputet quanta ueræ pietatis lues hinc nata sit inter mortales, fatebitur uix aliam admonitionem esse magis necessariam. Sed hac de re copiosius aliàs respondebimus.

In cõuiuio religioso cùm omnes faciam alienos à sacris, omneis coniugatos, satis doceo quale debeat esse conuiuium omnium Christianorum. Ad quam formã si sacerdotes quidam & monachi cõferant sua cõuiuia, intelligent quantum absint ab ea perfectione, qua conueniebat illos laicis antecellere.

In apotheosi doceo quantum honoris debeat egregijs uiris, qui suis uigilijs bene meriti sunt

sunt de liberalibus studijs.

Sunt inepti, quibus colloquiū proci & puellæ uideatur lasciuum, cum nihil fingi possit castius. Si res honesta est matrimoniū, & prociū agere honestum est. Atq; utinam omnes proci tales essent, qualem hūc fingo, nec alijs colloquijs coirent matrimonia. Quid facias istis ingenijs tetricis, & ab omnibus Gratijs alienis, quibus impudicum uidetur quicquid amicum est ac festiuum? Hæc puella negat proco discessuro osculum, quò totam uirginitatem illi scruct ilibatam. Quid autem nunc uulgò nō dant puellæ proci? Deinde nō uident q̄; multa philosophica sint inspersa iocis, de non præcipitando coniugio, de delectu nō solum corporū, sed multò magis animorū, de firmitate coniugij, de non contrahendo matrimonio sine consensu parentum, de castè colendo matrimonio, de sanctè educandis liberis: postremò puella comprecatur Christum, ut illius auspicijs sit felix cōnubium. An hæc nō conuenit scire iuuenes? Et qui hanc lectionem ob lasciuiam putant esse noxiam pueris, patiuntur illis prælegi Plautum, & facetias Poggi. Præclara iudicia.

In uirgine misogamo detestor eos, qui adulescentes aut puellas inuitis parentibus pelliciunt in monasteriū, abutentes illorum uel simplicitate, uel superstitione, persuadentes eis nō esse spem salutis extra monasteria. Nisi talibus

piscatoribus plenus est mundus, nisi innumera felicissima ingenia per istos infelicissimè sepe-
liuntur ac defodiuntur uiua, quæ fuissent electa uasa domini, si iudicio sumpsissent institutū naturæ congruens, non rectè admonui: at si quando cogar in hoc argumento proferre quod scntio, sic depingam & plagiarios illos, & ipsius mali magnitudinē, ut nullus nō fassurus sit me non sine causa hæc monuisse: quanquam ciuili-
ter id quidem à me factum est, ne malis daretur ansa delinquendi.

In proximo colloquio, nō induco uirginem quæ professa mutarit institutum, sed quæ ante peractam professionem redierit ad parentes, quos habebat optimos.

In Mempsigamo q̄; multa sunt philosophica, de celandis maritorū uitijs, de nō interrumpenda coniugum beneuolentia, de sarcieendis offensis, de corrigendis maritorū moribus, de obsequijs erga maritos. Quid aliud docet Plutarchus, Aristoteles, & Xenophon, nisi quod hīc personæ uitam quandam addunt orationi?

In colloquio militis et Carthusiani, simul depingo & insaniam iuuenū qui procurrununt ad bellū: et pij Carthusiani uitā, quæ sine studiorū amore nō potest non esse tristis & inamœna.

In Pseudocheo depingo quorūdam ingenia, qui nati sunt ad mentiendū, quo quidē hominū genere nihil execrabilius: utinam esset rarius.

In col-

EPISTOLA.

In colloquio adolescentis & scorti, nōne Glupanaria facio casta? Quid autem dici potuit efficacius, uel ad inserendam adolescentum animis pudicitiae curam, uel ad reuocandas ab instituto nō minus ærumnoso quàm turpi, puellas ad quæstum expostas? Vnica uox cōmouit quosdam, quòd impudica puella blandiens adolescenti uocat illum suam mentulam, cū hoc apud nos uulgatissimū sit etiam honestis matronis. Hoc qui ferre nō potest, pro, mea mentula scribat, mea uoluptas, aut si quid aliud mauult.

In cōuiuio poëtico doceo, cuiusmodi debeat esse conuiuū inter studiosos, parcum, sed festiuum & hilare, conditum literatis fabulis, sine rixis, sine obtreptione, sine turpiloquio.

In inquisitione doceo summā catholicæ professionis, idq; aliquanto uiuidius ac liquidius q̄; docent Theologi quidam magni nominis, inter quos pono & Gersonem, quem interim honoris causa nomino. Ideo porro fingo personam Lutherani, quò facilius redeant in cōcordiam, inter quos de præcipuis articulis orthodoxæ professionis conuenit: etiamsi reliquam inquisitionis partem non addidi, propter hæc exulceratissima tempora.

In senili colloquio q̄; multa uelut in speculo exhibentur, quæ uel fugienda sunt in uita, uel uitam reddunt tranquillam. Hæc præstat adolescentes ex festiuis colloquijs q̄; experimentis

discere. Socrates philosophiam è cælo deduxit in terras, ego philosophiam etiam in lusus, con-
fabulationes, & computationes deduxi. Opor-
tet enim & ludicra Christianorum sapere phi-
losofiam.

In Ptochoplusijs q̄; multa sunt, ad quæ pa-
stores rusticani, rudcs & indocti, nihilq; minus
quàm pastores, possint suam uitam corrigere?
Prætereaq; ad tollendam stultam gloriam ue-
stium, rursus ad cœercendam illorū insanā qui
monachorū cultū execrantur, quasi per se ma-
la sit uestis. Et obiter describitur forma, quales
debeant esse monachi, qui per uicos obambu-
lant. Neq; enim admodum multi tales sunt, qua-
les hîc describo.

In erudita puella, simul & Paulæ, Eusto-
chij, Marcellæ, uetus exemplū renouo, quæ cū
integritate morū coniunxerunt studiū literarū:
& monachos abbatesq; sacrorum studiorū oso-
res, luxui, ocio, uenationibus, aleæq; deditos,
puellæ coniugatæ exemplo extimulo ad aliud
studiorum genus ipsis magis congruens.

In spectro detego technas impostorum, quæ
credulis simplicium animis solent illudcre, fingen-
tes apparitiones dæmonū & animarū, uocesq;
diuinas. Quantam uerò pestem hæc præstigiæ
inuixerūt pietati Christianæ? Quoniā aut ru-
dis ac simplex ætas huiusmodi fraudib. potissi-
mum est obnoxia, uisum est exemplo nō inamæ-
no de-

EPISTOLA.

no depingere modum imposturæ. Sic impositū fuit Celestino Pont. Romano. Sic Bernæ delusus iuuenis à monachis. Sic cōmentitijs oraculis & hodie plurimi deluduntur.

Nec minima pars humanarū calamitatū est Alcumistica, quæ doctis etiā & cordatis uiris imponit, adeò morbus hic adlubescit, si quæ corripuerit. Huic affinis est magia, eodē nomine, sed cognomine blandiens, naturalis. Similes imposturas taxo in Hippopiano, et Ptochologia, rursus in cōuiuio fabuloso. Ex his si nihil aliud discerent pueri, quàm latinè loqui, quantò plus laudis mea meretur industria, qui per lusum ac uoluptatem id facio, q̄; illorū, qui miseræ iuuentuti Mammethreptos, Brachylogos, Catholiconas, & significandi modos obtrudebant?

In puerpera, præter naturalium rerum cognitionem, q̄; multa sunt meralia de cura matrū erga liberos, primūm infantcs, mox grandiores.

In peregrinatione religionis ergò, taxo istos qui per tumultū eiecerūt omnes imagines è templis: rursus eos qui insaniūt in peregrinationes quæ suscipiūtur prætextu religionis, unde iam & sodalitates inuentæ sunt. Qui Hierosolymæ fuerūt, equites aurati uocātur, se q̄; fratres uocant, & in die palmarū serio rem agunt ridiculam, fune trahentes asinum, ipsi non multum differentes ab asino ligneo, quem trahunt. Id imitati sunt qui Compostellā adierunt. Dentur

hæc sanè, dentur affectibus hominum, at nõ ferendum quòd hinc sibi uendicant pietatem. No tantur & hi qui reliquias incertas pro certis ostendunt, qui his plus tribuunt quàm oportet, qui quæstum ex his sordidè faciunt.

In Ichthyophagia tracto quæstionẽ de constitutionibus humanis, quas quidã prorsus reijciunt, multũ aberrâtes à recta ratione : quidam propemodum anteponunt diuinis legibus: rursus alij abutuntur & diuinis & humanis constitutionibus ad quæstum ac tyrãnidem. Conor itaq; partem utranq; ad moderationem temperare, inquirens unde natæ sint, & quibus gradibus hucusq; progressæ constitutiones humanæ, quos & quatenus obligent, ad quid conducant, quantum distent à diuinis, obiter indicans præpostera mortaliũ iudicia, quibus iam olim mundus plenus est, & unde totus hic orbis tumultus natus est. Hæc ideo quoq; tractaui copiosius, quò doctis suppeditarem occasionẽ accuratius hisce de rebus scribendi. Nam quæ ad huc prodierunt, nõ satisfaciũt curiosis. Traducere scortationem, temulentiam, adulterium, nõ perinde ad rem pertinebat, quandoquidẽ hæc mala nullum fallũt: sed ex his est periculum ueræ pietatis, quæ uel non sentiuntur, uel sanctimonicæ fallaci specie blandiũtur. Quòd si quis calumniatur, personis sordidis affingi Theologicam disputationẽ, ab his talia nunc in omnib.

EPISTOLA.

cōuiujs disputantur, & huiusmodi personis opus erat familiaris crassiusq; rem tractaturo.

In Funcre, quoniam mors arguere solet Christianam fiduciam, in duobus idiotis depinxi diuersum mortis genus, uelut imagine uiua ponens ob oculos dissimilem excessum eorum qui fidunt rebus cōmentitijs, & qui spem salutis fixerūt in misericordia domini, obiter taxans diuitum stultissimā ambitionem, qui luxum ac superbiam suam & ultra mortē proferant, quam mors saltem debebat auferre: simul eorum perstringens uitium, qui sui compendij gratia stultitia locupletū abutuntur, quam ipsi potissimū debebant corrigere. Quis enim audebit liberè monere potentes ac diuites, si monachi, qui se profitentur mundo mortuos, palpantur illorū uitijs? Si nulli tales sunt, quales descripsi, tam ostensum est exemplū quod oportet uitari: sin uulgò referuntur longè his quæ proposuimus execrabiliora, qui sunt æqui, meam agnoscant ciuilitatem, suumq; uitium corrigant, & si uitio uacant ipsi, alios peccantes uel emendent, uel coërceant. Nullum ordinem perstrinximus, nisi fortè totum Christianismū infamat, qui quicq; monendi gratia dixerit in corruptos Christianorū mores. Quos tantopere mouet bonos ordinis, eos in primis compescere debebant, qui palàm factis suis dehonestant ordinem. Nunc cum illos ut germanos sodales agnoscant, fo-

ueant ac tucantur, qua frõte causantur à bene monente lædi existimationem ordinis? Quam quæ ratio dicit, sic habendam huius aut illius humanæ sodalitatis rationē, ut publicam Christianorum utilitatem negligas?

In differentia uerborū ac rerum, taxo præpostera quorundam iudicia.

In conuiuio uario, commonstrō rem ciuilitati congruam.

In Charõte detestor bellū inter Christianos.

In synodo grammaticorū rideo studiū cuiusdam Carthusiani, suo iudicio doctissimi, qui cū in græcas literas soleat stolidissimè debacchari, nunc libro suo indiderit græcum titulum, sed ridiculè, Anticomaritas dicens, quos appellare poterat Antimarianos, uel Antidicomarianos.

In Cyclope taxo quosdam qui Euangelium semper habent in ore, cū in uita nihil sit Euangelicum.

In coniugio impari, pono ob oculos uulgi stultitiam, qui in sponsalib. supputant dotis modum, nec ad rationem uocant sponsi scabie lepra deteriorē. Atq; id hodie fit tam passim, ut nemo miretur, cū nihil sit in liberos crudelius.

In emētita nobilitate depingo genus hominū, qui sub umbra nobilitatis existimant sibi nihil nō licere, quæ præcipua pestis est Germaniæ.

In senatulo traducturus eram uitia quædam mulierū, sed ciuilitate, ne quis expectet tale quip
pian

EPISTOLA.

piam quale habet Iuuenalis. Verū hoc agenti, obortus est quidam *ἰσχυρὸς αἰσχυρὸς*, lupus, ut aiunt, in fabula. Reliqua ferè comparata sunt ad uoluptatem, sed non illiberalcm. Non hoc est dehoncstare ordines, sed erudire. Quapropter omnibus ordinibus & priuatim & publicè rectius consultū fuerit, si deposita quiduis calumniādi rabie, cādidiis animis amplectamur omnes quicquid pio studio in publicā utilitatē adfertur. Alijs aliæ sunt dotes, & alios alia capiunt, milleq; modis homines trabuntur ad pietatem. Laudatū est Iuueni studii, qui sacram Euangeliorū historiam carmine prodidit. Nec sua laude fraudatus est Arator, qui idem fecit in Acta apostolorū. Aduersus hæreticos tubam intendit Hilarius, argutatur Augustinus, Hieronymus dialogis puznat, Prudentius uario metri genere dimicat, Thomas & Scotus dialectices ac philosophiæ præsijs pugnant. Simile studiū omniū, sed dissimilis singulorū ratio. Nō reprehenditur diuersitas, quæ scopū cundē petit. Prælegitur pueris Petrus Hispanus, quò dociliores ueniāt ad Aristotelē. Multū enim promouit, qui gustū dedit. Atqui hic libellus, si tene ræ publi prælegatur, tradet illos ad multas disciplinas magis habiles, ad poëticen, ad rhetoricen, ad physicen, ad ethicen, demum ad ea quæ sunt pietatis Christianæ. Stulti personā suscepi factus ipse mearū rerū encomiastes: sed huc me

compulit, partim quorundam improbitas nihil non calumniantium, partim Christianæ iuuentutis utilitas, in quam oportet omnes omnibus studijs incumbere.

Hæc ita cùm habeât, omnibusq; qui literas didicerût perspicua sint, est tamen quoddam hominum genus mirè bliteon, deputatos appellât Galli, opinor quòd malè putati sint, aut certè plus satis putati, qui sic pronūciant de meis Colloquijs: Opus esse fugiendū, præsertim monachis, quos illi religiosos appellât, & adolescentibus, eò quòd ieiunia & abstinentiæ ecclesiæ parui penderentur, beatæ Virginis & sanctorum pro ludibrio haberentur suffragia, uirginitas si cõiugio cõferatur, nullius esse aut parui momenti: religionis etiam dissuaderetur omnibus ingressus: quodq; in eo arduæ difficilesq; Theologiæ quæstiones grammaticulis proponantur, contra statuta per magistros in artibus iurata. Agnoscis mi lector Atticam eloquentiã. Ut ad postremum primo loco respõdeam, quid artium magistri proponant grammaticulis, nescio: quæ tractantur in Colloquijs, de symbolo, de missa, de ieiunijs, de uotis, de confessione, nihil habent Theologicæ difficultatis, sed eius generis sunt, ut nõ oporteat ea quenq; nescire. Et si pueris præleguntur epistolæ Pauli, quid periculi est, si gustus quidam illis præbeatur Theologicæ disputationis? Ad hæc cùm non
igno-

EPISTOLA.

ignorent, pueris sophisticæ candidatis perplexas de personis diuinis statim quæstiones summæ difficultatis proponi, ne dicam ociosæ subtilitatis, cur nolunt pueros hoc discere, quod ad communem uitam pertinet? Iam si putant nihil referre, quid sub qua persona dicatur, intelligunt opinor, quàm multa cõperiantur in Euangelicis & apostolicis literis, quæ secundũ hanc legem manifestam habent blasphemiam. Multis approbo ieiuniũ, nusquam damno. Qui secus asseuerat, eum declarabo impudentissimè mentiri. Sed in pietate puerili, inquit, leguntur hæc uerba, Cum ieiunio mihi nihil est negocij. Finge hæc uerba dici sub persona militis aut temulenti, num protinus Erasmus damnat ieiunia? Non opinor. Nunc dicuntur ab adolescente nõdum adulto, quam ætatem lex nõ obstringit ad ieiunandum: & tamen is adolescens præparat se ad iusta ieiunia. Sic enim subiicit: Sed tamen si sensero opus, prandeo cænoq; parcius, quod me præbeam alacriorem studijs pietatis per diem festum.

Abstinentias uerò quàm damnem, declarât hæc uerba quæ sunt in conuiuio prophano: In plerisq; non res, sed animus discernit nos à ludæis. Illi manũ abstinebant à certis cibis, uelut ab immundis & animũ inquinaturis: nos cum intelligamus omnia munda esse mundis, tamen carni lasciuenti uelut equo ferocienti pabulum

subducimus, quò magis sit audiens dicto spiri-
 tua. Nonnunq̄; immoderatū suauū rerum usum
 abstinentiæ molestia castigamus. Paulo post red-
 dit rationē quare ecclesia interdixerit esum quo-
 rundam ciborum: Omnibus, inquit, conducet.
 Nam tenuib. cochleis aut ranis licebit uesci, aut
 cæpas, porrum uē arrodere: mediocres detra-
 hent nōnihil quotidianis obsonijs: quòd si quid
 diuites deliciantur hac occasione, suæ gulæ im-
 putent, nō incusent ecclesiæ cōstitutionē. Mox
 loquor his similia. Rursus aliquanto post: Scio
 medicis magnopere dammatū esse pisciū esum,
 sed secus uisum est maioribus nostris, quibus ob-
 temperare religiosum est. Inibi protinus docco,
 hīc uitandum etiam offendiculum infirmorum.

Aequè falsum est, in Colloquijs irrideri sus-
 fragia beatæ Virginis & aliorū sanctorū: sed
 illos irrideo qui petūt à sanctis, quæ nō auderēt
 à bono uiro petere, aut hoc animo petūt à cer-
 tis diuis, quasi hoc aut illud hic aut ille citius ue-
 lit aut possit præstare, quàm alius, aut q̄; ipse
 Christus. Imò in puerili pietate, sic loquitur
 puer: Salutem dixi nonnullis. Quibus? Christo
 ac diuis aliquot. Et aliquanto post: Rursus tri-
 bus uerbis saluto Iesum, ac diuos diuasq̄; om-
 nes, sed nominatim Virginem matrem, tum eos
 quos habeo mihi peculiare. Et infra cōmemo-
 rat nominatim, quos diuos salutet quotidie.

Murū uerò si procus amans laudat nuptias,
 dicitq̄;

EPISTOLA.

dicitq; castum coniugium nõ multũ abesse à latæ de uirginitatis, cùm Augustinus patriarcharum polygamiam anteponat nostro cœlibatui.

Quod obijciūt de ingressu religionis, quàm sit manifestæ uanitatæ, declarant mea uerba in uirgine misogamo: sic enim loquitur uirgo: Damnas igitur hoc totum uitæ institutũ. Respon- det iuuenis, Nequaq; : uerũm quemadmodũ ne mini suaderi uelim, ut quæ se in hoc uitæ genus coniecerit, luctetur emergere, ita non dubitem hortari puellas omnes, præsertim indolis generosæ, ne se temerè eò præcipitent, unde post sese nõ possint explicare. Hæc est illius collo- quiij conclusio, utcunq; certatũ est argumentis. Obsecro, an hoc est omnib. dissuadere ingres- sum religionis? Non damnatur ingressus, sed præceps temeritas damnatur. Hæc igitur ma- litiose detorquent ad calumniam. At non per- pendunt q; multa illic discunt grãmaticuli, quæ pugnant cum decretis Lutheranorum.

In puerili pietate traditur ratio bene et uti- liter audiendi missam. Docetur ratio bene et efficaciter confitendi. Admonetur puer ut an- tequam sumat eucharistiam, confessione purget animũ. Ibidem docentur grãmaticuli, quæ rece- pta sunt usu populi Christiani, cùm tamẽ in sa- cris literis non habeantur, hætenus esse seruan- da, ne cui simus offendiculo.

In prophano conuiuio docentur, magis ob-

temperandum pontificum constitutionibus, quibus medicorum consilijs: tantum admonentur, in necessitate cessare uigorem constitutionis humanæ, et mentem legislatoris. Ibidem probat quispian benignitatem in monachorum collegia, modo datur ad usum, non ad luxum, et potissimum datur religionis disciplinam obseruantibus.

De constitutionibus humanis hæc pronuntiantur in colloquio ἰχθυοφαγίας: Pugnent qui uolent, ego censeo leges maiorum reuerenter suscipiendas, et obseruandas religiose, uelut a Deo profectas: nec esse tutum, nec esse piuum, de potestate publica sinistram concipere aut serere suspicionem. Et si quid est tyrannidis, quod tamen non cogat ad impietatem, satius est ferre, quam seditiose reluctari. Huiusmodi permulta gramaticuli discunt ex meis colloquijs, quibus sic obmurmurant isti, Sed indecorum est Theologum iocari: saltem hoc mihi concedant apud pueros, quod ipsi permittunt sibi uiri apud uiros in uesperijs, ut uocant rem insulsam insulso uocabulo.

Insulas calumnias quas in Hispanijs obiecere quidam, ostendi mera esse somnia hominum, nec sobriorum, nec latinè scientium. Nec minus indoctum est, quod quidam pronunciauit hæreticè dictum, quod in symbolo pater dicitur simpliciter autor omnium. Verum is deceptus insciantia latini sermonis, existimat autorem nihil aliud quam creatorem aut fabricatorem significare. Atqui si con-

sulat

EPISTOLA.

sulat eos qui callent elegantiam Romani sermonis, si euoluat Hilariū aliosq; uetustos autores, cōperiet autoritatē accipi pro eo quod scholastici uocāt rationē perfectissimā principij, eoque patri peculiariter tribuunt, & autoris nomine sæpe designant patrem, cū personas inter se conferunt. An pater rectē dicatur causa filij, nihil mea refert, cū nunquam eo uerbo sim abusus, nisi quod illud est uerissimum, nos de Deo non posse loqui nisi uerbis improprijs: nec magis proprium uerbum est fons, aut principium, aut origo, quàm causa.

Iam hinc mihi perpende lector, quales sint interdū, qui suis sententijs homines pertrahunt ad incendiū. Nihil turpius quàm reprehendere quod non intelligas. At ista quiduis calūniandi febris, quid aliud gignit q; amarulentiam ac dissidia? Quin potius aliena candidè interpretemur, nec statim nostra pro oraculis habere uelimus, nec eorū iudicia pro oraculis ducamus, quā quod legunt non intelligunt. Vbi in consilio est odiū, ibi cæcum est iudiciū. Pacificator uniuersorum spiritus, qui suis organis uarijs utitur modis, faciat nos omnes concordēs & unanimes in sana doctrina, sanctisq; moribus, quò contingat pariter ad cœlestis Hierosolymæ, quæ nescit ulla dissidia, consortium peruenire.

Anno M. D. XXVI. Basileæ,

XII, calend. Iunias,

INDEX COLLOQ.

A bbatis & erudi- tæ pag. 380	Deambulatio 19
ἀγάμος γάμος, siue coniugium impar. 644	De captandis sacer- dotijs 35
Al cumistica 406	De itinere 17
A micitia 787	De rebus ac uocabu- lis 624
A potheosis Capnio- nis 194	De ualetudine 10
ἀπροσδιόνυσα, siue absurda 667	De uotis temerè sa- ceptis 30
A rs notoria 714	D iluculum 699
ἀτραγαλισμός, siue talorum lusus. 679	D iuersoria 285
C haron 631	E cho 614
C oncio, siue Medar- dus 717	E picureus 813
C opiæ compendium 130	E pithalamium Petri Aegidij 386
C õuiuium fabulosum 428	E untes in ludum lite- rarium 79
C onuiuium poëticum 300	E xequiæ Seraphicæ 767
C onuiuium proph- num 498	E xorcismus 394
C õuiuium religiosum 137	F unus 589
C yclops, siue E uange- liophorus 659	γεροντολογία 340
	H erilia iussa 45
	H ippoplanus 417
	I mpositura 658
	I nquisitio de fide. 324
	ἰχθυοφαγία 517
	ἰαπὸς αἰνιπῶ, siue emen-

INDEX COLLOQ.

<i>ementita nobilitas.</i>	<i>Problema</i>	804
669	<i>Proci et puellæ</i>	205
<i>Lusus pueriles</i>	<i>Pseudochei & Philetymi</i>	268
51	<i>πρωχολογία</i>	422
<i>Militis & Cartusiani</i>	<i>πρωχοπλάσιοι</i>	360
258	<i>ciscani</i>	449
<i>Monitoria pædagogica</i>	<i>Puerpera</i>	691
49	<i>Senatulus</i>	294
<i>Naufragium</i>	<i>Scorti & adolescentis</i>	637
273	<i>Synodus grammaticorum</i>	77
<i>κεφάλιον συμπόσιον</i>	<i>Venatio</i>	124
<i>id est, sobriuum conuiuium</i>	<i>Vendentis & ementis,</i>	221
708	<i>Virgo μισόγαμος, id est, abhorrens à nuptijs</i>	234
<i>Opulentia sordida</i>	<i>Virgo pœnitēs</i>	238.
754	<i>Υχορ μιμψίγαμο.</i>	
<i>Percontantis domestica</i>		
21. <i>De uarijs</i>		
13. <i>Reducem</i>		
17		
<i>Peregrinatio</i>		
475		
<i>Philodoxus</i>		
739		
<i>Pietas puerilis</i>		
63		
<i>πολυδαιτία, siue dispar conuiuiū.</i>		
617		
<i>Pollicētis ac mandan sit</i>		
27		

BASILEAE, APVD MICH.
ISINGRINIUM

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Universidad de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid